

सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
जातकपालि
(दुतियो भागो)

पद्मानससोधको
भिक्षु जगदीसकरस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

बु० २५०३

१९५९

वि० २०१६

THE JĀTAKA

(Part II)

[KHUDDAKANIKĀYĀ Vol III Part II]

General Editor
BHIKKHU J KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B E 2503

V E 2016

1959

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nižnizky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote "The whole life of my wife and all of mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trṣṇā* or *tanhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramanīs or prohibitions or abstinences called *dasasīla* or *dasasīksāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcasīla*.

Pānātipātā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Adinnādānā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādatthānā
 veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcasīla* we will develop patience, courage, love

GENERAL PREFACE

and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance

Nirvāṇam paramam sukham Nirvāṇa is the highest bliss It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being, the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *samsāra* and *nirvāṇa* are one In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation And I came to know “Rebirth is at an end The higher life has been fulfilled What had to be done has been accomplished After this present life there is no further for this or that This last insight did I attain to in the last watch of the night Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself” Thus ended the struggle of six long years

The Buddha is said to be a physician Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī script of the complete Pāli

and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world

S Radhakrishnan

INTRODUCTION

1 The Pāli Tīpitaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha —“It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them.” Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke —“Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules, but now we are at liberty to do as we please, therefore, do not grieve.” These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Sangha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus — “Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya.” The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhathood till then. But, as no one else in the Sangha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation

and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapanni cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation, and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous superhuman power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Sangha, Venerable Mahā Kassapa asked Upālī questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions, the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (*paññatti*), the amended rules (*anupaññatti*) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Sangha, he asked Ānanda questions on the Dhamma, the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached¹.

The commentry, *Atthakathā*, of a much later date, assumes that the *Abhidhamma Pitaka* was also included in the collection of the Dhamma, and that the *Tiṭṭaka*, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Sangha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders

1 *Cullavagga, Chapter XI*
Nidānakathā

2 *Sumangalavilāsini*,

from distant parts of the country assembled to take part in it, and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Pītakas, Nikāyas, Angas and Dhammakkhandhas ¹

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Sangha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipitaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma ²

Prince Mahinda and Princess Sanghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipitaka with all religious zeal ³

Up till then, the Tipitaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vattagāmaṇi Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipitaka of the Theravāda School. This was done

1 *Cullavagga*, Chapter XI 2 *Mahāvamsa*, Chapter V

3 *Mahāvamsa*, op cit

at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council ¹

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of King Mindon. In this Council, the entire Pāli Tipitaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows² —

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma	208 slabs

Now, in this present age, there was the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipitaka, printed on modern machines. This task was taken up by the Burmese Chattha Sangāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, specially constructed for this purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipitaka together. A modern printing press was installed in a separate building, and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Sangāyana. The Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipitaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly

1 *Mahāvamsa*, Chapter X – XXIII 2 बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35

sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipitaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripitaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature —

TIPITAKA

Vinaya Pīṭaka		Sutta Pīṭaka		Abhidhamma Pīṭaka	
1	Mahāvagga	1	Dīghanikāya	1	Dhammasaṅgani
2	Cullavagga	2	Majjhimanikāya	2	Vibhanga
3	Pācittiya	3	Samyuttanikāya	3	Dhātukathā
4	Pārājika	4	Anguttaranikāya	4	Puggalapaññatti
5	Parivāra	5	Khuddakanikāya,	5	Kathāvatthu
			which contains the	6	Yamaka
			following fifteen	7	Paṭthāna
			books —		
		i	Khuddakapāṭha		
		ii	Dhammapada		
		iii	Udāna		
		iv	Itivuttaka		
		v	Suttanipāṭa		
		vi	Vimānavatthu		
		vii	Petavatthu		
		viii	Theragāthā		
		ix	Therīgāthā		
		x	Jātaka		
		xi	Niddesa		
		xii	Paṭisambhidāmagga		
		xiii	Apadāna		
		xiv	Buddhavamsa &		
		xv	Cariyāpīṭaka		

2 The Present Volume

The Jātaka occupies an important place in the Buddhist literature. It contains the stories of the previous lives of the Buddha, which show how the Bodhisatta had been devotedly making hard efforts towards the fulfilment of perfection in the ten great qualities for the attainment of Buddhahood. On suitable occasions, the Buddha was wont to narrate an event from a previous life of his, to explain that those tendencies had been active since long and that it was not a new phase altogether. As for example – at the antagonistic attitude of Devadatta towards himself, he narrated the story —

Long ago, a certain hawker of metal pots attempted to deceive a poor family and obtain a golden vase from them for a very low price. Another hawker, however, happened to visit the family in an interval of the transaction, and acquainted them with the real worth of it. This enraged the first hawker so much that, out of excitement, he vomitted hot blood then and there and expired of heart failure.

The Buddha revealed that the first hawker was the same as Devadatta and the second hawker was none else but he himself and that the antagonism of Devadatta towards him had been growing since then.

Such stories of the previous births of the Buddha are called Jātaka. Later on, the number of such stories went on increasing till it reached the size of the Jātaka as available to us in the Tipitaka. At the end of a Jātaka, there is invariably a concluding stanza or stanzas. The Jātakas, having only a single stanza at the end, have been collected in the first chapter called the Ekakanipāta. Similarly, there are as many as twenty-two chapters in the book – called the Dukanipāta, Tikanipāta etc. according to the number of the stanzas occurring in the Jātakas collected in them.

The present volume is simply a collection of these stanzas. Their stories have been narrated in full in the commentary called the *Jātakatthakathāvaṇṇanā*. It seems that then these stories had been so very prevalent and popular that it was enough when the stanzas alone were cited. The whole story was understood by it. This is why the stanza alone have been incorporated as a book of *Jātaka* in the main body of the Scripture. But, now, as the tradition has been lost, this book would be of little use to us without the *Jātakatthakathāvaṇṇanā*. Its importance, however, is great as a source of materials for research in the prosody of early Pāli.

We must remember that the publication of the Pāli Tipitaka will never be deemed as complete without the volumes of the *Jātakatthakathāvaṇṇanā*, comprising about two thousand pages, a store of materials for the reconstruction of the cultural history of our country.

3 The Present Edition

The present edition has been prepared co-ordinating the following texts —

- Burmese — Chatthasangāyana publication, 1956
- Siamese — Mahāmakuta Government publication, 1926
- Sinhalese — edited by Rev Piyatissa Thero, 1954
- Roman — (only Gāthā portions) edited by V. Fausboll, 1877-1887

For preparing our MSS, we have adopted the Chatthasangāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Sangh constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition.

The details of the principles of editing in this volume have been the same as those adopted in the previous ones

× × × ×

Shri Lakshmi Narayan Tiwari, M A , Editor, has finalised the Press Copy of this Volume and he and his associates have worked very hard in getting this published in time

Varanasi

25th August, 1959

Bhikkhu J Kashyap

आमुख

१ पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी अपनी श्रद्धा-ञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सात्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तु अन्तर्गत हैं और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है”। उस परिषद् में 'सुभद्' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—‘भिक्षुओ, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हों’। ‘सुभद्’ के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा अबाधगति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्ग्राह्य करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया, क्योंकि तब तक वे अहत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पक में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अतः अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अहत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सके।

तत्कालीन मगध सम्राट अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर पार्श्व में स्थित 'सत्तपणी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यान-मग्न हो चक्रमण करते रहे। प्रातः काल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानाधिकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अहत् पद को प्राप्त

कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानो वे पृथ्वी के गर्भ से उदभूत हुये हो।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनों का संग्रह किया गया।^१ पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिधम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।^२

बुद्ध निवाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुद्ध प्रांतों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।^३

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी अपनी तरह से धर्म की उलट पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छ्वलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोग्गलिपुत्त तिसस' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिसस' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य बुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुद्ध देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा।^४

१ चुल्लवग्ग, ग्यारहवा 'ख-धक'।

२ सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा।

३ चुल्लवग्ग, बारहवा 'ख-धक'।

४ महावस, पाचवा अध्याय।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमिता' ने गृह त्याग कर भिक्षु सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्काद्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है।^१

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया।^२ फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उहे सङ्गममर की पट्टियो पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया^३ —

विनय	१११ पट्टिया
सुत्त	४१० पट्टिया
अभिधम्म	२०८ पट्टिया

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यंत्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले छट्ट सङ्गायन में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीस सौवी बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया आदि में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सबमाय ग्रन्थ है — 'पालि तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी अपनी लिपियों में समय समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किंतु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

१ महावस, वही।

२ महावस, अध्याय १०-२३।

३ बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार चार सौ पष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी संस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा —

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१ महावग्ग	१ दीघनिकाय	१ धम्मसङ्गणि
२ चुल्लवग्ग	२ मज्झिमनिकाय	२ विभङ्ग
३ पाराजिक	३ संयुत्तनिकाय	३ धातुकथा
४ पाचित्थिय	४ अङ्गुत्तरनिकाय	४ पुग्गलपञ्चत्ति
५ परिवार	५ खुद्दकनिकाय	५ कथावत्थु
	(१) खुद्दकपाठ	६ यमक
	(२) धम्मपद	७ पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवुत्तक	
	(५) सुत्तनिपात	
	(६) विमानवत्थु	
	(७) पेतवत्थु	
	(८) थेरगाथा	
	(९) थेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निद्देस	
	(१२) पटिसम्भिमदामग्ग	
	(१३) अपदान •	
	(१४) बुद्धवस	
	(१५) चरियापिटक	

२ प्रस्तुत ग्रन्थ

बौद्ध-साहित्य में जातक का स्थान महत्त्वपूर्ण है। इसमें भगवान् बुद्ध के पूर्वज-जन्मों की कथाएँ सङ्गृहीत हैं, जिनमें यह दिखाया गया है कि बुद्धत्व का लाभ करने के उद्देश्य से बोधिसत्त्व किस तरह पूर्व-जन्मों से दस पारमिताओं के अभ्यास में लगे रहे। किन्हीं विशेष अवस्थाओं के उत्पन्न होने पर बुद्ध अपने पूर्व-जन्म की कथा कह कर दिखाया करते थे कि इसका सिलसिला पहले से चला आ रहा है—यह नई बात नहीं है। उदाहरणार्थ—देवदत्त के विद्वेषपूर्ण व्यवहार को देखकर बुद्ध ने कथा कही—

बहुत पहले किसी नगर में एक धूम धूम कर बतन बेचने और बदलने वाले व्यापारी ने एक गरीब परिवार के सोने के बतन को ठग कर लेने का प्रयत्न किया। एक दूसरे ईमानदार व्यापारी ने उस परिवार को बता दिया कि यह बतन बहुमूल्य है, और उसे उचित मूल्य देकर ले लिया। इसी बात को लेकर पहले व्यापारी ने दूसरे के प्रति वैर कर लिया।

यह कथा कह कर बुद्ध ने बताया कि उस जन्म में पहला व्यापारी देवदत्त था, और दूसरा व्यापारी मैं ही था। तब से बराबर जन्म-जन्मांतरो में वह मेरे प्रति वैर बढ़ाता गया।

भगवान् के पूर्व-जन्म की इस प्रकार की कथाएँ 'जातक' कही जाती हैं। आगे चलकर जातक कथाओं की सख्या में वृद्धि होना प्रारम्भ हो गया और यह क्रम तब तक चलता रहा जब तक कि यह उस विस्तार को न पहुँच गया जो हमें 'तिपिटक' में आज प्राप्त है। कथाओं के अन्त में निष्कर्ष-स्वरूप गाथा या गाथाएँ कही गई हैं। जिन कथाओं के अन्त में एक ही गाथा कही गई है उनका संग्रह 'एकक-निपात' में किया गया है। इस प्रकार निष्कर्ष-स्वरूप कही गई गाथाओं की सख्या के अनुसार 'द्विक निपात', 'त्रिक निपात' आदि जातक में कुल बाईस निपात हैं।

प्रस्तुत ग्रन्थ में उन गाथाओं भर का संग्रह है। सविस्तार कथा 'जातकट्टकथावण्णना' में प्राप्त होती है। मालूम होता है कि बौद्ध युग में ये कथाएँ इतनी प्रचलित थीं कि उनकी निष्कर्ष-गाथाओं का उल्लेख कर देना ही पर्याप्त होता था। उतने ही से कथा समझ ली जाती थी। इसी कारण, 'तिपिटक' में गाथाओं भर के संग्रह को 'जातक' के रूप में ग्रहण किया। किन्तु अब, जब कि वे कथाएँ लुप्त हो गई हैं, बिना 'जातकट्टकथावण्णना' के इस गाथा संग्रह जातक का उपयोग कम है। हाँ, पालि छंद पर गवेषणापूर्ण अध्ययन करने वाले विद्यार्थी को इसमें बहुमूल्य सामग्रियाँ मिलेंगी।

हमारे देश के सांस्कृतिक इतिहास की बहुमूल्य सामग्रियों से पूर्ण 'जातकट्टकथावण्णना' के पाँच जिल्द, प्रायः दो हजार पृष्ठ, हमारे लिये इतने महत्व के हैं कि 'तिपिटक' की छपाई उनके बिना पूरी नहीं समझी जायेगी।

३ प्रस्तुत संस्करण

यह संस्करण निम्नाङ्कित ग्रन्थों के पाठों के आधार पर तैयार किया गया है —

बर्मी-संस्करण—छट्ट सगायन प्रकाशन, १९५६

स्यामी संस्करण—महामकुट राजविद्यालय प्रकाशन, १९२६

सिंहली संस्करण—श्री पियतिसस थेर द्वारा सम्पादित, १९५४

रोमन-संस्करण— (केवल गाथा भाग) श्री वी० फुसबोल द्वारा सम्पादित, १८७७-१८८७
 स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अंतर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तयार किये गये 'छट्टु सगायन संस्करण' को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है।

इस जिल्द में भी सम्पादन के वे ही विस्तृत सिद्धान्त अपनाये गये हैं जो हमारी ओर जिल्दा में विद्यमान हैं।

× × × ×

इस ग्रन्थ की पाण्डुलिपि को योग्यता से तैयार करने और अवधि के भीतर छपाई पूरा कर देने का श्रेय हमारे विद्वान सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी, एम० ए० तथा उनकी मण्डली को है।

वाराणसी
 २५ ८ ५९

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ta	ठ tha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ la	अ am

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि kṛ	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khṛ	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ṇca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ṇcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ṇja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ṇjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट tta	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ ttha	न्थ nthā	य्य yya
ख्य khya	ड्ड dda	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ ddha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट nta	ध ndha	ल्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ nthā	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड nda	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण nna	ह nha	स्त sta
ङ्क nka	ण्ह nha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख nkha	त्त tta	प्फ ppha	स्त sna
ङ्ग nga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ngha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tyā	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द dda	व्य bya	ह्म hma
ज्झ, ञ्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्जा ṇṇa	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह lha
ञ्ह ṇha	द्र dra	म्फ mpha	

r = ā,	f = 1,	ṛ = 1,	ṣ = u,	ṷ = ū,	ˆ = e,	ṽ = o
१	२	३	४	५, ५	६	७
८	९	१०	११	१२	१३	१४

जातकपालि

(दुतियो भागौ)

सूची

	पिढुङ्का		पिढुङ्का
चत्तालीसनिपातो	३	२१ असीतिनिपातो	८९
५२१ तेसकुणजातक	३	५३३ चूळहसजातक	८९
५२२ सरभङ्गजातक	७	५३४ महाहसजातक	९६
५२३ अलम्बुसाजातक	१४	५३५ सुधाभोजनजातक	१०५
५२४ सङ्घपालजातक	१८	५३६ कुणालजातक	१२०
५२५ चूळसुतसोमजातक	२६	५३७ महासुतसोमजातक	१३८
तस्सुद्धान	३४	तस्सुद्धान	१५५
पण्णासनिपातो	३५	२२ महानिपातो	
५२६ निळिनिकाजातक	३५	५३८ मूगपक्खजातक	१५६
५२७ उम्मादन्तीजातक	४३	५३९ महाजनकजातक	१६६
५२८ महाबोधिजातक	५१	५४० सुवण्णसामजातक	१८२
तस्सुद्धान	५७	५४१ निमिजातक	१९२
सट्ठिनिपातो	५८	५४२ उमङ्गजातक	२१२
५२९ सोणकजातक	५८	५४३ भूरिदत्तजातक	२३०
५३० सकिच्चजातक	६४	५४४ चन्दकुमारजातक	२५२
तस्सुद्धान	७०	५४५ महानारदकस्सप-	
सत्ततिनिपातो	७१	जातक	२६८
५३१ कुसजातक	७१	५४६ विधुरजातक	२८७
५३२ सोणनन्दजातक	७९	(१) दोहळकण्ड	२८७
तस्सुद्धान	८८	(२) मणिकण्ड	२९४
		(३) अक्खकण्ड	२९८
		(४) घरावासपञ्हा	३००

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
(५) लक्खणकण्ड	३०१	(४) वनपवेसन	३४५
(६) राजवसति	३०३	(५) जूजकपब्ब	३४९
(७) अन्तरपेय्याल	३०७	(६) चूळवनवण्णना	३५५
(८) साधुनरधम्मकण्ड	३११	(७) महावनवण्णना	३५८
(९) कालागिरिकण्ड	३१४	(८) दारकपब्ब	३६५
५४७ वेस्सन्तरजातक	३२६	(९) मद्दीपब्ब	३७४
(१) दसवरकया	३२६	(१०) सक्कपब्ब	३८१
(२) हेमवन्त	३२७	(११) महाराजपब्ब	३८४
(३) दानकण्ड	३३४	(१२) छखत्तियकम्म	३९०

सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
जातकं
(दुत्तियो भागो)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

जातकपालि

(दुतियो भागो)

१७. चत्तालीसनिपातो

५२१ तेसकुणजातक (१)

- १ “वेस्सन्तर त पुच्छामि, सकुण भद्दमत्थु ते।
रज्ज कारेतुकामेन, किं सु किच्च कतं वरं” ॥ B 1
- २ “चिरस्स वतं म तातो, कसो बाराणसिग्गहो।
पमत्तो अप्पमत्तं म, पिता पुत्तं अचोदयि ॥
- ३ “पठमेनेव वितथ, कोध हासं निवारये।
ततो किच्चानि कारेय्यं, तं वतं आहुं खत्तियं ॥ 5
- ४ “यं त्वं तातं तपोकम्मं,^१ पुब्बे कतमससयं।
रत्तो दुट्ठो च यं कयिरा, न तं कयिरा ततो पुनं^२ ॥
- ५ “खत्तियस्स पमत्तस्स, रट्ठस्मि रट्ठवड्ढुनं।
सब्बे भोगा विनस्सन्ति, रज्जो तं वुच्चते अघं ॥ 10
- ६ “सिरी^३ तातं लक्खी^४ च, पुच्छिता एतदब्रुवु।
उट्ठानविरिये^५ पोसे, रमाहं अनुसूयके^६ ॥
- ७ “उसूयके^७ दुहदये, पुरिसे कम्मदुस्सके।
कालकणीं^८ महाराज, रमति चक्कभञ्जनी ॥ B 2

१ तपेकम्म—सी०, स्या०, रो०। २ पुन—रो०। ३ ३ सिरी च तातं लक्खी—स्या०, रो०। ४ उट्ठाने०—स्या०। ५ ५ रमाहं अनुसूयके—स्या०, रमाहं अनुसूयके—रो०। ६ उस्सूयके—स्या०, रो० ७ कालकणी—स्या०।

- ८ “सो त्व सव्वेसु^१ सुहृदयो, सव्वेस रक्खितो भव ।
अलक्खि नुद^२ महाराज, लक्ख्या^३ भव निवेसन ॥
- ९ “स लक्खीधितिसम्पन्नो, पुरिसो हि महग्गतो ।
अमित्तान कासिपति, मूल अग्गञ्च छिन्दति ॥
- ५ १० “सक्को पि हि भूतपति, उट्ठाने नप्पमज्जति ।
स कत्याणे धिति कत्वा, उट्ठाने कुस्ते मनो ॥
- ११ “गन्धब्बा पितरो देवा, साजीवा^४ होन्ति तादिनो ।
उट्ठाहतो^५ अप्पमज्जतो, अनुतिट्ठन्ति देवता ॥
- १२ “सो अप्पमत्तो अक्कुट्ठो^६, तात किच्चानि कारये^७ ।
१० वायमस्सु च किच्चेसु^८, नालसो विन्दते सुख ॥
- १३ “तत्थेव ते वत्तपदा, एसा^९ व^{१०} अनुसासनी ।
अल मित्ते सुखापेतु, अमित्तान दुखाय च^{११} ॥
- १४ “सक्खिसि^{१२} त्व^{१३} कुण्डलिनि, मज्जसि खत्तबन्धुनि^{१४} ।
रज्ज कारेतुकामेन, कि सु किच्च कत वर^{१५} ॥
- १५ “द्वे व तात पदकानि, यत्थ^{१६} सव्व पतिट्ठित ।
१५ अलद्धस्स च यो लाभो, लद्धस्स चानुरक्खणा^{१७} ॥
- १६ “अमच्चे तात जानाहि, धीरे अत्थस्स कोविदे ।
अनक्खा कितवे तात, असोण्डे अविनासके ॥
- १७ “यो च त तात रक्खेय्य, धन यञ्चेव ते सिया ।
२० सूतो व रथ सङ्गण्हे, सो ते किच्चानि कारये ॥
- १८ “सुसङ्गहितन्तजनो, सय वित्त^{१८} अवेक्खिय ।
निधिञ्च इणदानञ्च, न करे परपत्तिया ॥
- १९ “सय आय^{१९} वय^{२०} जञ्जा, सय जञ्जा कताकत ।
निग्गण्हे निग्गहारह, पग्गण्हे पग्गहारह ॥

१ सव्वेस-स्या०, रो० । २ नूद-स्या० । ३ लक्खी-रो० । ४ सजीवा-रो० । ५ उट्ठाहतो-स्या०, रो० । ६ अक्कुट्ठो-स्या०, अक्कुट्ठो-रो० । ७ कारये-रो० । ८ सक्किचेसु-स्या० । ९ एसा च-रो० । १० १० सक्खी तुव-सी०, रो०, सक्खि तुव-स्या० । ११ खत्तियवन्धुनी-रो० । १२ येसु-रो० । १३ चानुरक्खना-स्या०, अनुरक्खना-रो० । १४ वित्त-रो० । १५ १५ आयवय-रो० ।

- २० “सय जानपद अत्थ, अनुसास रथेसभ ।
मा ते अधम्मिका युत्ता, धन रट्ठञ्च नासयु ॥
- २१ “मा च वेगेन किच्चानि, करोसि^१ कारयेसि वा ।
वेगसा हि कत कम्म, मन्दो पच्छानुत्तप्पति ॥
- २२ “मा ते अधिसरे^२ मुञ्च, सुबाळ्हमधिकोधित^३ । 5
कोधसा हि बहु फीता^४, कुला अकुलत गता ॥
- २३ “मा तात इस्सरोम्ही ति, अनत्थाय पतारयि ।
इत्थीन पुरिसानञ्च, मा ते आसि दुखुद्रयो ॥
- २४ “अपेतलोमहसस्स, रञ्जो कामानुसारिनो ।
सब्बे भोगा विनस्सन्ति, रञ्जो त वुच्चते अघ ॥ 10
- २५ “तत्थेव ते वत्तपदा, एसा^५ व^६ अनुसासनी ।
दक्खस्सुदानि पुञ्जकरो, असोण्डो अविनासको ।
सीलवास्सु^७ महाराज, दुस्सीलो विनिपातिको” ॥
- २६ “अपुच्छिम्ह^८ कोसियगोत्त^९, कुण्डलिन तथेव च ।
त्व^{१०} दानि वदेहि जम्बुक^{११}, बलान बलमुत्तम” ॥ 15
- २७ “बल पञ्चविध लोके, पुरिसस्मि महग्गते ।
तत्थ बाहुबल^{१२} नाम, चरिम वुच्चते बल ॥
- २८ “भोगबलञ्च दीघावु, दुतिय वुच्चते बल ।
अमच्चबलञ्च दीघावु, ततिय वुच्चते बल ॥
- २९ “अभिजच्चबल चेव, त चतुत्थ अससय । 20
यानि चेतानि सब्बानि, अधिगण्हाति” पण्डितो ॥
- ३० “त बलान बल सेट्ठ, अग्ग पञ्चाबल बल”^{१३} ।
पञ्चाबलेनुपत्थद्धो, अत्थ विन्दति पण्डितो ॥
- ३१ “अपि चे लभति मन्दो, फीत धरणिमुत्तम ।
अकामस्स पसय्ह वा, अञ्जो त पटिपज्जति ॥ 25

B 4

१ कारेसि-सी०, स्या०, रो० । २ अविसरे-रो० । ३ सुबाळ्हमधिकोपित-सी०, स्या० । ४ पिता-रो० । ५-५ एसा च-रो० । ६ सीववस्सु-स्या०, रो० । ७ विनिपत्तको-रो० । ८ अपुच्छिम्हापि कोसिक-रो० । ९-९ जम्बुक त्व दानि वदेहि-स्या०, रो० । १० बाहुबल-रो० । ११ अधिगण्हाति-स्या० । १२ वर-सी० ।

- ३२ “अभिजातो पि चे होति, रज्ज लद्धान खत्तियो ।
दुप्पञ्चो हि कासिपति, सब्बेन पि न जीवति ॥
- ३३ “पञ्जा^१ व सुत^२ विनिच्छिनी,
पञ्जा कित्ति सिलोकवद्धनी^३ ।
६ पञ्जासहितो नरो इध,
अपि दुक्खे सुखानि विन्दति ॥
- ३४ “पञ्चञ्च खो असुस्सूस, न कोचि अधिगच्छति ।
बहुस्सुत अनागम्म, धम्मद्व अविनिब्भुज^४ ॥
- ३५ “यो च धम्मविभङ्गञ्जू^५, कलुद्रायी मतन्दितो^६ ।
१० अनुद्वहति कालेन, कम्मफल तस्स इज्झति ॥
- ३६ “अनायतनसीलस्स^७, अनायतनसेविनो^८ ।
न निब्बिन्दियकारिस्स, सम्मदत्थो विपच्चति ॥
- ३७ “अज्झत्तञ्च पयुतस्स, तथायतनसेविनो ।
अनिब्बिन्दियकारिस्स, सम्मदत्थो विपच्चति ॥
- ३८ “योगप्पयोगसङ्घात, सम्भतस्सानुरक्खण ।
१५ तानि त्व तात सेवस्सु, मा अकम्माय रन्धयि ।
अकम्मुना^९ हि दुम्मेधो, नळागार व सीदति” ॥
- ३९ “धम्म चर महाराज, मातापितूसु^{१०} खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ४० “धम्म चर महाराज, पुत्तदारेसु खत्तिय ।
२० इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ४१ “धम्म चर महाराज, मित्तामच्चेसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ४२ “धम्म चर महाराज, वाहनेसु बलेसु च ।
२५ इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

११ पञ्जासुत०-स्या०, रो० । २ सिलोकवद्धनी-रो० । ३ अविनिब्भज-
स्या० । ४ धम्मविभागञ्जू-रो० । ५ अतदितो-रो० । ६ ६ नानायतन०, नानायतन०-
रो० । ७ अकम्मना-रो० । ८ मातापितुसु-रो० ।

- ४३ “धम्म चर महाराज, गामेसु निगमेसु च पे० ॥ B 5
- ४४ “धम्म चर महाराज, रट्टेसु^१ जनपदेसु च पे० ॥
- ४५ “धम्म चर महाराज, समणब्राह्मणेसु^२ च पे० ॥
- ४६ “धम्म चर महाराज, मिगपक्खीसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥ 5
- ४७ “धम्म चर महाराज, धम्मो चिण्णो सुखावहो ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ४८ “धम्म चर महाराज, सइन्दा^३ देवा सब्रह्मका ।
सुचिण्णेन दिव पत्ता, मा धम्म राज पामदो^४ ॥
- ४९ “तत्थेव^५ ते^६ वत्तपदा, एसा^७ व^८ अनुसासनी । 10
सप्पञ्जसेवी^९ कल्याणी, समत्त साम त विदू^{१०}” ति ॥

५२२ सरभङ्गजातक (२)

- ५० “अलङ्कता कुण्डलिनो सुवत्था,
वेळुरियमुत्ताथरुखग्गबन्धा^१ ।
रथेसभा तिठ्ठथ के नु तुम्हे,
कथ वो जानन्ति मनुस्सलोके” ॥ 15
- ५१ “अहमट्ठको भीमरथो पनाय,
कालिङ्गराजा पन उग्गतोय ।
सुसञ्जतान^२ इसीन^३ दस्सनाय,
इधागता पुच्छितायेम्ह पञ्हे” ॥
- ५२ “वेहायस^४ तिठ्ठसि^५ अन्तलिक्खे,
पथद्धुनो पन्नरसे व चन्दो ।
पुच्छामि त यक्ख महानुभाव^६,
कथ त^७ जानन्ति मनुस्सलोके” ॥ 20 B 6

१ रट्टे-रो० । २ समणे०-स्या० । ३ इदा-स्या०, इन्दो-रो० । ४ पमादो-रो० ।
५ तत्थेवेते-रो० । ६ एसा च-रो० । ७ सप्पञ्जसेवी-रो० । ८ वेळुरियमुत्ताथरु
खग्गबन्धा-रो० । ९ सुसञ्जतानिसिन-रो० । १०-१० वेहासय तिठ्ठति-रो० । ११ महानु
भाव-स्या० । १२ न-रो० ।

- ५३ “यमाहु देवेसु सुजम्पती ति,
मघवा ति त आहु मनुस्सलोके ।
स देवराजा इदमञ्ज पत्तो,
सुसञ्जतान इसीन दस्सनाय” ॥
- ५ ५४ “दूरे सुता नो इसयो समागता,
महिद्धिका इद्धिगुणूपपन्ना ।
वन्दामि ते अरिये पसन्नचित्तो,
ये जीवलोकेत्थ मनुस्ससेट्ठा” ॥
- ५५ “गन्धो इसीन चिरदिक्खितान,^१
काया चुतो गच्छति मालुतेन ।
इतो पटिक्कम्म^२ सहस्सनेत्त,
गन्धो इसीन असुचि देवराज” ॥
- १० ५६ “गन्धो इसीन चिरदिक्खितान,
काया चुतो गच्छतु मालुतेन ।
विचित्रपुप्फ सुरभि व माल,
गन्धञ्च एत पाटिकङ्खाम भन्ते ।
न हेत्थ देवा पटिक्कूलसञ्चिनो” ॥
- १५ ५७ “पुरिन्ददो भूतपती यसस्सी,
देवानमिन्दो सक्को^३ मघवा सुजम्पति ।
स देवराजा असुरगणप्पमद्दुनो,
ओकासमाकङ्खति पञ्हे पुच्छितु ॥
- २० ५८ “को नेविमेस इध पण्डितान,
पञ्हे पुट्ठो निपुणे व्याकरिस्सति^४ ।
तिण्णञ्च रञ्ज मनुजाधिपान,
देवानमिन्दस्स च वासवस्स” ॥
- २५ ५९ “अय इसि^५ सरभङ्गो तपस्सी,
यतो जातो विरतो मेथुनस्मा ।

१ चिरदिक्खितान—स्या०, रो० । २ परक्कम्म—रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु
नत्थि । ४ व्याकरिस्सति—रो० । ५ इसी—सी०, रो० । ६ यसस्सी—सी० ।

आचरेरपुत्तो^१ सुविनीतरूपो,
सो नेस^२ पञ्हानि वियाकरिस्सति” ॥

६० “कोण्डञ्ज पञ्हानि वियाकरोहि,
याचन्ति त इसयो साधुरूपा ।
कोण्डञ्ज एसो मनुजेसु धम्मो,
य वुद्ध^३ मागच्छति एस भारो” ॥

5

६१ “कतावकासा पुच्छन्तु भोन्तो,
य किञ्चि पञ्ह मनसाभिपत्थित ।
अह हि त ल वो वियाकरिस्स,
अत्वा सय लोकमिम परञ्च” ॥

10

६२ “ततो च मघवा सक्को, अत्थदस्सी पुरिन्ददो ।
अपुच्छि पठम पञ्ह, यञ्चासि अभिपत्थित” ॥

६३ “किं सू वधित्वा न कदाचि सोचति,
किस्सप्पहान इसयो वण्णयन्ति ।
कस्सीध वुत्त फरुस खमेथ,
अक्खाहि मे कोण्डञ्ज एतमत्थ” ॥

15

६४ “कोध वधित्वा न कदाचि सोचति,
मक्खप्पहान इसयो वण्णयन्ति ।
सब्बेस वुत्त फरुस खमेथ,
एत खन्ति उत्तममाहु सन्तो” ॥

20

६५ “सक्का^४ उभिन्न^५ वचन तितिक्खितु,
सदिसस्स वा सेट्ठनरस्स^५ वा पि ।
कथ नु हीनस्स वचो खमेथ,
अक्खाहि मे कोण्डञ्ज एतमत्थ” ॥

६६ “भया हि सेट्ठस्स वचो खमेथ,
सारम्भहेतू पन सादिसस्स ।

25

B 8

१ आचरियपुत्तो-रो० । २ तेस-स्या० । ३ वुद्ध-स्या०, वद्ध-रो० । ४-४
सक्का हि द्विन्न-रो० । ५ सेट्ठनरस्स-रो० ।

- यो चीध हीनस्स वचो खमेथ,
एत खन्ति उत्तममाहु सन्तो” ॥
- ६७ “कथ विजञ्जा चतुपत्थरूप,
सेट्ठ सरिक्ख अथवा पि हीन ।
विरूपरूपेन चरन्ति सन्तो,
तस्मा हि ‘सब्बेस’ वचो खमेथ” ॥
- ६८ “न हेतमत्थ महती पि सेना,
सराजिका युज्झमाना लभेथ ।
य खन्तिमा सप्पुरिसो लभेथ,
खन्ती बलस्सूपसमन्ति वेरा” ॥
- ६९ “सुभासित ते अनुमोदियान,
अञ्ज त पुच्छामि तदिद्धु ब्रूहि ।
यथा अहु^१ दण्डकी नाळिकेरो^२,
अथज्जुनो कलाबु चा पि राजा ।
तेस गति ब्रूहि सुपापकम्मिन,
कत्थूपपन्ना इसिन विहेठका” ॥
- ७० “किस^३ हि^४ वच्छ अवकिरिय^५ दण्डकी,
उच्छिन्नमूलो सजनो सरट्ठो ।
कुक्कुळनामे^६ निरयम्हि पच्चति,
तस्स फुलिङ्गानि^७ पतन्ति काये ॥
- ७१ “यो सञ्जते पब्बजिते अहेठयि^८,
धम्म भणन्ते समणे अदूसके ।
त नाळिकेर^९ सुनखा परत्थ,
सङ्गम्म खादन्ति विफन्दमान ॥
- ७२ “अथज्जुनो निरये सत्तिसूले,
अवसिरो पतितो उद्धपादो^{१०}” ॥

B 9 25

१ चतुमट्ठरूप-स्या०, रो० । २ सब्बेस-स्या० । ३ अनुमोदियान-रो० । ४ अहु-सी०, स्या०, रो० । ५ नाळिकीरो-सी०, रो०, नालिकीरो-स्या० । ६-६ कीस हि-स्या०, किस पि-रो० । ७ अवक्रीय-स्या० । ८ कुक्कुळनामे-स्या०, कुक्कुळनामे-रो० । ९ पुल्लिङ्गानि-रो० । १० अवञ्चसि-रो० । ११ नालिकीर-स्या०, नाळिकीर-रो० । १२ उद्धपादो-स्या०, अद्धपादो-रो० ।

अङ्गीरस गोतम हेठयित्वा,
खन्ति तपस्सि चिरब्रह्मचारि ॥

७३ “यो खण्डसो पब्बजित अछेदयि,
खन्ति वदन्त समण अदूसक ।
कलाबुवीचि उपपज्ज पच्चति,
महापताप^१ कटुक भयानक ॥

5

७४ “एतानि सुत्वा निरयानि पण्डितो,
अञ्जानि पापिट्ठतरानि चेत्थ ।
धम्म चरे समणब्राह्मणेसु,
एवङ्करो सग्गमुपेति ठान” ॥

10

७५ “सुभासित ते अनुमोदियान,
अञ्ज त पुच्छामि तदिह ब्रूहि ।
कथविध सीलवन्त वदन्ति,
कथविध पञ्चवन्त^२ वदन्ति ।
कथविध सप्पुरिस वदन्ति,
कथविध नो सिरि नो जहाति” ॥

15

७६ “कायेन वाचाय च योध^३ सञ्जतो,
मनसा च किञ्चि न करोति पाप ।
न अत्तहेतू अलिक भणेति^४,
तथाविध सीलवन्त वदन्ति ॥

20

७७ “गम्भीरपञ्हु मनसाभिचिन्तय,
नाच्चाहित कम्म करोति लुह ।
कालागत^५ अत्थपद न रिञ्चति,
तथाविध पञ्चवन्त वदन्ति ॥

७८ “यो वे कतञ्जू कतवेदि धीरो,
कल्याणमित्तो दब्धभत्ति च होति ।

25 B 10

१ महाभिताप-रो० । २ पञ्चावन्त-रो० । ३ यो च-रो० । ४ भणाति-
सी०, स्या०, रो० । ५ मनसा विचिन्तिय-सी० । ६ कालाभत-रो० ।

दुखितस्स^१ सक्कच्च करोति किच्च,
तथाविध सप्पुरिस वदन्ति ॥

७९ “एतेहि सब्बेहि गुणेहुपेतो,
सद्धो मुद्द सविभागी वदञ्जू ।
सङ्गाहक सखिल सण्हावच,
तथाविध नो सिरि नो जहाति” ॥

५

८० “सुभासित ते अनुमोदियान,
अञ्ज त पुच्छामि तदिद्ध ब्रूहि ।
सील सिरिञ्चा पि सतञ्च धम्म^२,
पञ्ज^३ च क सेट्टतर वदन्ति” ॥

१०

८१ “पञ्जा हि सेट्ठा कुसला वदन्ति,
नक्खत्तराजारिव तारकान ।
सील सीरी चा पि सतञ्च धम्मो^४,
अन्वायिका पञ्जवतो भवन्ति” ॥

१५

८२ “सुभासित ते अनुमोदियान,
अञ्ज त पुच्छामि तदिद्ध ब्रूहि ।
कथङ्करो किन्तिकरो किमाचर,
कि सेवमानो लभतीध पञ्ज ।
पञ्जाय दानिप्पटिप^५ वदेहि,
कथङ्करो पञ्जवा होति मच्चो” ॥

२०

८३ “सेवेथ बुद्धे^६ निपुणे बहुस्सुते,
उग्गाहको च परिपुच्छको सिया ।
सुणेय्य सक्कच्च सुभासितानि,
एवङ्करो पञ्जवा होति मच्चो ॥

११

२५

८४ “स पञ्जवा कामगुणे अवेक्खति,
अनिच्चतो दुक्खतो रोगतो च ।

१ दुखितस्स - स्या० । २ धम्मा - रो० । ३ पञ्जा - रो० । ४ धम्मा - रो० । ५ दानिपटिपद - सी०, रो०, दानिपटिपद - स्या० । ६ बुद्धे - स्या०, वद्धे - रो० ।

- एव विपस्सी पजहाति छन्द,
दुक्खेसु कामेसु महब्भयेसु ॥
- ८५ “स वीतरागो पविनेय्य^१ दोस,
मेत्त^२ चित्त^३ भावये^४ अप्पमाण ।
सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्ड,
अनिन्दितो ब्रह्ममुपेति ठान” ॥ 5
- ८६ “महत्थिय^५ आगमन अहोसि,
तवमट्टका^६ भीमरथस्स चा पि ।
कालिङ्गराजस्स च उगगतस्स,
सब्बेस^७ वो कामरागो पहीनो” ॥ 10
- ८७ “एवमेत परचित्तवेदि,
सब्बेस नो कामरागो पहीनो ।
करोहि ओकासमनुग्गहाय,
यथा गति ते अभिसम्भवेम” ॥
- ८८ “करोमि^८ ओकासमनुग्गहाय,
तथा हि वो कामरागो पहीनो ।
फराथ काय विपुलाय पीतिया,
यथा गति मे अभिसम्भवेथ” ॥ 15
- ८९ “सब्ब करिस्साम तवानुसासनि,
य य तुव वक्खसि भूरिपञ्च ।
फराम काय विपुलाय पीतिया,
यथा गति ते अभिसम्भवेम” ॥ 20
- ९० “कताय^९ वच्छस्स किसस्स पूजा,
गच्छन्तु भोन्तो इसयो साधुरूपा ।
ज्ञाने रता होथ^{१०} सदा समाहिता,
एसा रती पब्बजितस्स सेट्ठा” ॥ 25

१ सविनेय्य—स्या० । २-२ मेत्तचित्त—स्या० । ३ भावेय्य—सी०, स्या० । ४
महिदिय—सी०, स्या०, रो० । ५ तवमट्टक—सी०, स्या० । ६ सब्बेस—रो० । ७
करोहि—रो० । ८ कताय—सी०, रो० । ९ भोथ—रो० ।

12

९१ “सुत्वान गाथा परमत्थसहिता,
सुभासिता इसिना पण्डितेन ।
ते वेदजाता अनुमोदमाना,
पक्कामु देवा देवपुर यसस्सिनो ॥

5

९२ “गाथा इमा, अत्थवती सुव्यञ्जना,
सुभासिता इसिना पण्डितेन ।
यो कोचिमा अट्टिक्त्वा सुणेय्य,
लभेथ पुब्बापरिय विसेस ।
लब्धान पुब्बापरिय विसेस,
अदस्सन मच्चुराजस्स गच्छे” ॥

10

९३ “सालिस्सरो सारिपुत्तो, मेण्डिस्सरो च कस्सपो ।
पब्बतो अनुरुद्धो च, कच्चायनो च देवलो” ॥

९४ “अनुसिस्सो च आनन्दो, किसवच्छो” च कोलितो ।
नारदो” उदायी थेरो”, परिसा बुद्धपरिसा ।
सरभङ्गो लोकनाथो”, एव धारेथ जातक” ति ॥

15

५२३ अलम्बुसाजातक (३)

९५ “अथ ब्रवि ब्रहा इन्दो, वत्रभू जयत पिता ।
देवकञ्ज पराभेत्वा, सुधम्माय अलम्बुस ॥

९६ “मिस्से देवा त याचन्ति, तावतिसा सइन्दका ।
इसिप्पलोभने” गच्छ, इसिसिङ्ग अलम्बुसे ॥

20

९७ “पुराय अम्हे अच्चेति”, वत्तवा” ब्रह्मचरियवा ।
निब्बानाभिरतो वुद्धो”, तस्स मग्गानि आवर” ॥

९८ “देवराज किमेव त्व, ममेव तुव सिक्खसि ।
इसिप्पलोभने गच्छ, सन्ति अञ्जा पि अच्छरा ॥

१ देविलो-स्या० । २ कीसवच्छो-स्या० । ३ ३ नारदो पुण्णो मन्तानीपुत्तो-सी० । ४ बोधिसत्तो-स्या०, रो० । ५ इसिपलोभिके-सी०, स्या०, इसिपलोभिके-रो० । ६ नाच्चेति-स्या० । ७ वत्तवा-सी०, स्या०, रो० । ८ वुद्धो-स्या०, वद्धो-रो० । ९ आचर-रो० ।

- ९९ “मादिसियो पवरा चैव, असोके नन्दने वने ।
तासम्पि होतु परियायो, ता पि यन्तु पलोभना” ॥
- १०० “अद्धा हि सच्च भणसि, सन्ति अञ्जा पि अच्छरा ।
तादिसियो पवरा चैव, असोके नन्दने वने ॥
- १०१ “न ता एव पजानन्ति, पारिचरिय पुम गता ।
यादिस त्व पजानासि, नारि सव्वङ्गसोभने ॥
- १०२ “त्वमेव गच्छ कल्याणि, इत्थीन पवरा चसि ।
तवेव वण्णरूपेन, सवसमानयिस्ससि” ॥
- १०३ “न वाह न गमिस्सामि, देवराजेन पेसिता ।
विभेमि चेत आसादु, उग्गतेजो हि ब्राह्मणो ॥
- १०४ “अनेके निरय पत्ता, इसिमासादिया जना ।
आपन्ना मोहससार, तस्मा लोमानि हसये” ॥
- १०५ “इद वत्तवान पक्कामि, अच्छरा कामवणिणी ।
मिस्सा मिस्सितु मिच्छन्ती, इसिसिङ्ग अलम्बुसा ॥
- १०६ “सा च त वनमोगय्ह, इसिसिङ्गेन रक्खित ।
बिम्बजालकसञ्छन्न, समन्ता अड्डयोजन ॥
- १०७ “पातो व पातरासम्हि, उदण्हसमय पति ।
अग्गिट्ठ परिमज्जन्त, इसिसिङ्ग उपागमि” ॥
- १०८ “का नु विज्जुरिवाभासि, ओसधी विय तारका ।
विचित्तहत्थाभरणा, आमुत्तमणिकुण्डला ॥
- १०९ “आदिच्चवण्णसङ्कासा, हेमचन्दनगन्धिनी ।
सञ्जतूरु महामाया, कुमारी चासदस्सना ॥
- ११० “विलग्गा मुदुका सुद्धा, पादा ते सुप्पतिट्ठिता ।
गमना कामनीया ते, हरन्तियेव मे मनो ॥

१ पलोभिका—स्या०, रो० । २ तमेव—रो० । ३ वसमानापयिस्ससि—स्या०, वसमानाभयिस्ससि—रो० । ४ पिहेमि—रो० । ५ नामवणिणी—रो० । ६ मिस्सेतु—सी०, स्या०, रो० । ७ न—रो० । ८ उदयसमय—स्या० । ९ विचित्तवत्थाभरणा—सी०, विचित्र हत्थाभरणा—रो० । १० हेमचन्दनगन्धिनी—रो० । ११ सञ्जतूरु—स्या० । १२ विलाका—सी० स्या० रो० । १३ १३ कमना कमनीया—सी०, रो० ।

B 14

- १११ “अनुपुब्बा व^१ ते ऊह, नागनाससमूपमा ।
विमट्ठा तुय्ह सुस्सोणी, अक्खस्स फलक यथा ॥
- ११२ “उप्पलस्सेव किञ्जकखा, नाभि ते साधु सण्ठिता ।
पूरा कण्हञ्जनस्सेव, दूरतो पटिदिस्सति ॥
- 5 ११३ “दुविधा जाता उरजा, अवण्टा साधु पच्चुदा ।
पयोधरा अपतिता,^२ अड्डलाबुसमा थना ॥
- ११४ “दीघा कम्बुतलाभासा, गीवा एण्ययका यथा ।
पण्डरावरणा वग्गु, चतुत्थमनसन्निभा ॥
- ११५ “उद्धग्गा च अधग्गा च, दुमग्गपरिमज्जिता ।
10 दुविजा नेलसम्भूता, दन्ता तव सुदस्सना ॥
- ११६ “अपण्डरा लोहितन्ता, जिञ्जूकफलसन्निभा^३ ।
आयता च विसाला च, नेत्ता तव सुदस्सना ॥
- ११७ “नातिदीघा सुसम्मट्ठा, कनकब्या^४ समोचिता ।
उत्तमङ्गरूहा तुय्ह, केसा चन्दनगन्धिका ॥
- 15 ११८ “यावता कसिगोरक्खा, वाणिजान^५ च या गति ।
इसीनञ्च परक्कन्त, सञ्जतान तपस्सिन ॥
- ११९ “न ते समसम पस्से, अस्मि पथवि^६मण्डले ।
को वा त्व कस्स वा पुत्तो, कथ जानेमु^७ त मय” ॥
- १२० “न पञ्चकालो भदन्ते, कस्सपेव गते सति ।
20 एहि सम्म रमिस्साम, उभो अस्माकमस्समे ।
एहि त उपगूहिस्स^८, रतीन कुसलो भव” ॥
- १२१ “इद वत्वान पक्कामि, अच्छरा कामवणिणी ।
मिस्सा मिस्सितुमिच्छन्ती, इसिसिङ्ग अलम्बुसा” ॥
- १२२ “सो च वेगेन निक्खम्म, छेत्वा दन्धपरक्कम ।
25 तमुत्तमासु वेणीसु, अज्झप्पत्तो^९ परामसि ।

१ च-स्या० । २ अप्पतीता-सी०, स्या०, रो० । ३ जिञ्जूक०-सी०, स्या०, रो० । ४ कनकगा-रो० । ५ वणिजान-रो० । ६ पुथुवि-रो० । ७ जानेनु-रो० । ८ उपगूहिस्स-स्या० । ९ अज्झापत्तो-रो० ।

- १२३ “तमुदावत्त^१ कल्याणी, पलिस्सजि^२ सुसोभना ।
चवितम्हि^३ ब्रह्मचरिया, यथा त अथ तोसिता ॥
- १२४ “मनसा अगमा^४ इन्द, वसन्त नन्दने वने ।
तस्सा सङ्कप्पमञ्जाय, मघवा देवकुञ्जरो ॥
- १२५ “पल्लङ्क पहिणी^५ खिप्प, सोवण्ण सोपवाहन ।
सउत्तरच्छदपञ्चास,^६ सहस्सपटियत्थत^७ ॥
- १२६ “तमेन तत्थ धारेसि, उरे कत्वान सोभना ।
यथा एकमुहुत्त व, तीणि वस्सानि धारयि ॥
- १२७ “विमदो तीहि वस्सेहि, पबुज्झित्वान^८ ब्राह्मणो ।
अद्दसासि हरित^९ रुक्खे, समन्ता अग्गियायन ॥
- १२८ “नवपत्तवन फुल्ल, कोकिलग्गणघोसित ।
समन्ता पविलोकेत्वा, रुद अस्सूनि वत्तयि ॥
- १२९ “न जुहे न जपे मन्ते, अग्गिहुत्त पहापित^{१०} ।
को नु मे पारिचरियाय, पुब्बे चित्त पलोभयि ॥
- १३० “अरञ्जे मे विहरतो, यो मे तेजाहसम्भुत^{११} ।
नानारतनपरिपूर, नाव व गण्हि अण्णवे^{१२} ॥
- १३१ “अह ते पारिचरियाय, देवराजेन पेसिता ।
अवधि^{१३} चित्त चित्तेन, पमादो^{१४} त्व न बुज्झसि^{१५} ॥
- १३२ “इमानि किर म तातो, कस्सपो अनुसासति^{१६} ।
कमलासदिसिस्थियो,^{१७} तायो बुज्झेसि माणव ॥
- १३३ “उरे गण्डायो बुज्झेसि, तायो बुज्झेसि माणव ।
इच्चानुसासि म तातो, यथा म अनुकम्पको ॥
- १३४ “तस्साह वचन नाक, पितु वुद्धस्स सासन ।
अरञ्जे निम्मनुस्सम्हि, स्वज्ज^{१८} ज्ञायामि एकको ॥

१ तमुदावत्त—रो०। २ पलिस्सज्जि सुसोभनी—स्या०। ३ चवितम्हा—स्या०। ४
आगमा—रो०। ५ पाहिणि—स्या०। ६ सउत्तरच्छदपञ्चास—स्या०। ७ सहस्सपटिकत्थत—
सी०। ८ पटिबुज्झित्वान—रो०। ९ हरी—रो०। १० अहापित—रो०। ११ सम्भत—रो०।
१२ अवधि—स्या०, अवधी—रो०। १३ पमादा—स्या०, रो०। १४ अनुसासते—रो०।
१५ कमलासरिसिस्थियो—स्या०, रो०। १६ स्वाज्जज्झ—सी०, रो०।

16

१३५ “सोह तथा करिस्सामि, धिरत्थु जीवितेन मे ।
पुन वा तादिसो हेस्स, मरण मे भविस्सति” ॥

१३६ “तस्स तेज^१ विरियञ्च,^२ धिति^३ अत्वा अवट्ठित^३ ।
सिरसा अगगही पादे, इसिसिङ्ग अलम्बुसा ॥

5

१३७ “मा मे कुज्झ^४ महावीर, मा मे कुज्झ महाइसे ।
महा अत्थो मया चिण्णो, तिदसान यसस्सिन ।
तया सकम्पित^५ आसि, सब्ब देवपुर तदा” ॥

१३८ “तावतिसा च ये देवा, तिदसानञ्च वासवो ।
त्वञ्च भद्दे सुखी होहि, गच्छ कञ्जे यथासुख” ॥

10

१३९ “तस्स पादे गहेत्वान, कत्वा च न पदक्खिण ।
अञ्जलि पग्गहेत्वान, तम्हा ठाना अपक्कमि ॥

१४० “यो^६ च तस्सासि^७ पल्लङ्को, सोवण्णो^८ सोपवाहनो ।
सउत्तरच्छदपञ्जासो, सहस्सपटियत्थतो ।
तमेव पल्लङ्कमारुह, अगा देवान सन्तिके ॥

15

१४१ “तमोक्कमिव आयन्ति, जलन्ति^९ विज्जुत यथा ।
पतीतो सुमनो वित्तो, देविन्दो अददा वर” ॥

१४२ “वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
निसिप्पलोभिका गच्छे, एत सक्क वर वरे” ति ॥

५२४ सङ्खपालजातक (४)

20

१४३ “अरियावकासोसि पसन्ननेतो,
मञ्जे भव पब्बजितो कुलम्हा ।
कथ नु वित्तानि पहाय भोगे,
पब्बजि निक्खम्म घरा सपञ्ज^{१०}” ॥

17

१४४ “सय विमान नरदेव दिस्वा,
महानुभावस्स महोरगस्स ।

१ १ तेजञ्च वीरियञ्च-म०, तेजविरियञ्च-स्या० । २ धितिञ्च-रो० । ३ सुवट्ठित-सी० । ४ कुज्झ-रो० । ५ सङ्कम्पित-स्या०, पक्कम्पित-रो० । ६ ६ यो तस्सा आसि-स्या० । ७ सोवण-रो० । ८ जलन्त-रो० । ९ सपञ्जो-स्या०, सपञ्जा-रो० ।

दिस्वान पुञ्जानं महाविपाक,
सद्वायह पब्बजितोम्हि राज” ॥

१४५ “न कामकामा न भया न दोसा,
वाच मुसा पब्बजिता भणन्ति ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
सुत्वान मे जायिहितिप्पसादो” ॥

5

१४६ “वाणिज्ज^१ रट्ठाधिप गच्छमानो,
पथे अद्दसासिम्हि भोजपुत्ते^२ ।
पवद्धकाय^३ उरग महन्त,
आदाय गच्छन्ते पमोदमाने” ॥

10

१४७ “सोह समागम्म जनिन्द तेहि,
पहट्टलोमो^४ अवचम्हि^५ भीतो ।
कुहि अय नीयति भीमकायो,
नागेन कि काहथ भोजपुत्ता ॥

१४८ “नागो अय नीयति भोजनत्था^६,
पवद्धकायो उरगो महन्तो ।
सादुञ्च थूलञ्च मुदुञ्च मस,
न त्व रसञ्जासि विदेहपुत्त ॥

15

१४९ “इतो मय गन्त्वा सक निकेत^७,
आदाय सत्थानि विकोपयित्वा ।
मसानि^८ भोक्खाम^९ पमोदमाना,
मय हि वे^{१०} सत्तवो पन्नगान ॥

20

१५० “सचे अय नीयति भोजनत्था,
पवद्धकायो उरगो महन्तो ।
ददामि वो बलिवद्धानि^{११} सोळस,
नाग इम मुञ्चथ बन्धनस्मा ॥

25

१ वणिज्ज—रो० । २ मिलाचपुत्ते—सी०, रो० । ३ पवद्धकाय—स्या०, पवट्टकाय—रो० । ४-४ सहट्टलोमो अवचस्मि—रो० । ५ भोजनत्थ—सी०, स्या०, रो० । ६ निकेतन—रो० । ७ मस—रो० । ८ भक्खास—स्या० । ९ वो—स्या०, रो० । १० बलिवद्धानि—स्या०, बलिवद्धानि—रो० ।

B 18

१५१ “अद्धा हि नो भक्खो अय मनापो,
बहू च नो उरगा भुत्तपुब्बा ।
करोम ते त वचन अळार,
मित्त च नो होहि विदेहेपुत्त ॥

8

१५२ “तदस्सु ते बन्धना मोचयिस्सु,
य नत्थुतो पटिमोक्कस्स^१ पासे ।
मुत्तो च सो बन्धना नागराजा,
पक्कामि पाचीनमुखो मुहुत्त ॥

10

१५३ “गन्त्वान पाचीनमुखो मुहुत्त,
पुण्णेहि नेत्तेहि पलोकयी म ।
तदस्सह पिट्ठितो अन्वगच्छि^२,
दसङ्गुलि^३ अञ्जलि पग्गहेत्वा ॥

15

१५४ “गच्छेव खो त्व तरमानरूपो,
मा त अमित्ता पुनरग्गहेसु ।
दुक्खो हि लुद्धेहि पुता समागमो,
अदस्सन भोजपुत्तान गच्छ ॥

20

१५५ “अगमासि सो रहद विप्पसन्न,
नीलोभास रमणीय सुत्तिथ्य ।
समोतत^४ जम्बुहि वेत्तसाहि^५,
पावेक्खि नित्तिण्णभयो पतीतो ॥

19 25

१५६ “सो त पविस्स न चिरस्स नागो,
दिब्बेन मे पातुरहु^६ जनिन्द ।
उपट्ठही म पितर व पुत्तो,
हृदयङ्गम कण्णसुख भणन्तो ॥

१५७ “त्व मेसि माता च पिता^७ अळार,
अब्भन्तरो पाणददो सहायो ।
सक च इद्धि पटिलाभकोस्मि^८,
अळार पस्स मे निवेसनानि ।

१ पटिमोक्कस्स—स्या०, रो० । २ अवगच्छि—रो० । ३ दसङ्गुली—स्या० ।
४ समोतत—स्या० । ५ वेत्तसाहि—स्या० । ६ पातुरहु—स्या०, रो० । ७ पिता च—रो० ।
८ पटिलाभितोस्मि—रो० ।

पहूतभक्ख बहुअन्नपान,
मसक्कसार विय वासवस्स” ॥

१५८ “त भूमिभागेहि उपेतरूप,
असक्खरा चेव मुद्द सुभा च ।
नीचत्तिणा^१ अप्परजा च भूमि,
पासादिका यत्थ जहन्ति सोकं ॥

5

१५९ “अनावकुला वेळुरियूपनीला,
चतुद्दिस अम्बवन सुरम्म ।
पक्का च पेसी च फला सुफुल्ला,
निच्चोतुका धारयन्तो^२ फलानि ॥

10

१६० “तेस वनान नरदेव मज्जे,
निवेसन भस्सरसन्निकास ।
रजतग्गळ सोवण्णमय उळार,
ओभासती विज्जुरिवन्तलिकखे ॥

१६१ “मणीमया सोण्णमया^३ उळारा,
अनेकचित्ता सतत^४ सुनिम्मिता ।
परिपूरा कञ्जाहि अलङ्कताभि^५,
सुवण्णकायूरधराहि राज ॥

15

१६२ “सो सङ्खपालो तरमानरूपो,
पासादमारुह अनोमवण्णो ।
सहस्सथम्भ अतुलानुभाव,
यत्थस्स भरिया महेसी अहोसि ॥

20

१६३ “एका च नारी तरमानरूपा,
आदाय वेळुरियमय महग्घ ।
सुभ मणि जातिमन्तूपपन्न,
अचोदिता आसनमब्भिहासि ॥

B 20

25

१ नीचातिणा—स्या०, रो० । २ धारयन्ति—स्या० । ३ सोवण्णमया—सी०, स्या०,
रो० । ४ सतत—स्या० । ५ अलङ्कताहि—स्या०, रो० ।

- १६४ “ततो म उरगो हृत्थे गहेत्वा,
निसीदयी पामुखआसनस्मि^१ ।
इदमासन अत्र भव निसीदतु,
भव हि मे अञ्जतरो गरुन ॥
- ५ १६५ “अञ्जा च नारी तरमानरूपा,
आदाय वारि उपसङ्क्रमित्वा ।
पादानि पक्खालयी मे जनिन्द,
भरिया व^२ भत्तू पतिनो पियस्स ॥
- १० १६६ “अपरा च नारी तरमानरूपा,
पग्गय्ह सोवण्णमयाय^३ पातिया ।
अनेकसूप विविध वियञ्जन,
उपनामयी भत्तमनुञ्जरूप ॥
- १५ १६७ “तुरियेहि म भारत भुत्तवन्त,
उपट्ठहु भत्तु मनो विदित्वा ।
ततुत्तरि म निपती महन्त,
दिब्बेहि कामेहि अनप्पकेहि ॥
- २० १६८ “भरिया ममेता तिसत्ता अळार,
सब्बत्तमज्झा पटुमुत्तराभा ।
अळार एतास्सु^४ ते कामकारा^५,
ददामि ते ता परिचारयस्सु ॥
- १६९ “सवच्छर दिब्बरसानुभुत्वा,
तदास्सुह^६ उत्तरिमज्झभासि^७ ।
नागस्सिद किन्ति कथञ्च लद्ध,
कथज्झगमासि विमानसेट्ठ” ॥
- B 21 25 १७० “अधिच्च लद्ध परिणामज ते,
सयङ्कत उदाहु देवेहि दिन्न ।

१ पमुख आसनस्मि-रो० । २ च-रो० । ३ सोवण्णमया-रो० । ४ एतासु-
स्या०, रो० । ५ कामकारो-रो० । ६ तदस्सह-रो० । ७ उत्तरिपच्चभासि-सी०, स्या०,
उत्तरि पच्चभासि-रो० ।

पुच्छामि तं नागराजेतमत्थ,
कयज्झगमासि विमानसेट्ठ” ॥

१७१ “नाधिच्च लद्ध न परिणामज मे,
न सयङ्कत ना^१ पि^२ देवेहि दिन्न ।
सकेहि कम्मेहि अपापकेहि,
पुञ्जेहि मे लद्धमिद विमान” ॥

5

१७२ “कि ते वत कि पन ब्रह्मचरिय,
किस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
अक्खाहि मे नागराजेतमत्थ,
कथ नु ते लद्धमिद विमान” ॥

10

१७३ “राजा अहोसि भगधानमिस्सरो,
दुय्योधनो नाम महानुभावो ।
सो इत्तर जीवित सविदित्वा,
असस्सत विपरिणामधम्म ॥

१७४ “अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दान विपुल अदासि^३ ।
ओपानभूत मे घर तदासि,
सन्तप्पिता समणब्राह्मणा च ॥

15

१७५ “मालञ्च* गन्धञ्च विलेपनञ्च,
पदीपिय^४ यानमुपस्सयञ्च ।
अच्छादन सेय्यमथन्नपान,
सक्कच्च दानानि अदम्ह तत्थ* ॥

20

१७६ “त मे वत त पन ब्रह्मचरिय,
तस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
तेनेव मे लद्धमिद विमान,
पहूतभक्ख बहुअन्नपान” ॥

B 22

25

१ ते-रो० । २-२ नपि-रो० । ३ अदासि-रो० । *-* अय गाथा रो० पोत्थके
नत्थि । ४ पदीपय-स्या० ।

“नच्चेहि गीतेहि चुपेतरूप’,
चिरद्वितिक न च सस्सताय ॥

१७७ “अप्पानुभावा त महानुभाव,
तेजस्सिन हन्ति अतेजवन्तो ।
किमेव दाठावुध कि पटिच्च,
हत्थत्तमागच्छि^१ वनिब्बकान^२ ॥

१७८ “भय नु ते अन्वगत^३ महन्त,
तेजो नु ते नान्वग दन्तमूल ।
किमेव दाठावुध कि पटिच्च,
किलेसमापज्जि वनिब्बकान^४” ॥

१७९ “न मे भय अन्वगत महन्त,
तेजो न सक्का मम तेहि^५ हन्तु ।
सतञ्च धम्मानि सुकित्तितानि,
समुद्दवेला व दुरच्चयानि ॥

१८० “चातुदसि पञ्चदसि अळार,
उपोसथ निच्चमुपावसामि ।
अथागमु सोळस भोजमुत्ता,
रज्जु गहेत्वान दब्धञ्च पास ॥

१८१ “भेत्वान नास अतिकस्स रज्जु,
नयिसु म सम्परिगय्ह^६ लुद्धा ।
एतादिस दुक्खमह तित्तिक्ख^७,
उपोसथ अप्पटिकोपयन्तो^८” ॥

B २३ १८२ “एकायने त पथे अद्दससु^९,
बलेन वण्णेन चुपेतरूप ।
सिरिया^{१०} पञ्जाय च भावितोसि,
कि^{११} पत्थय^{१२} नाग तपो करोसि ॥

१ उपेतरूप-रो० । २ हत्थत्थ०-सी०, स्या०, हत्थत्थमागच्छि-रो० । ३ वणिब्बकान-सी० । ४ नावगत-स्या० । ५ तेभि-स्या० । ६ सम्पटिगय्ह-रो० । ७ तित्तिक्ख-रो० । ८ अद्दससि-रो० । ९ सिरिया च-रो० । १०-११ किमत्थिय-सी०, स्या०, रो० ।

१८३ “न पुत्तहेतू न धनस्स हेतु,
न आयुनो चा पि अळार हेतु।
मनुस्सयोनि अभिपत्थयानो,
तस्मा परक्कम्म तपो^१ करोमि” ॥

१८४ “त्व लोहितक्खो विहतन्तरसो,
अलङ्कतो कप्पितकेसमस्सु।
सुरोसितो लोहितचन्दनेन,
गन्धब्बराराजा व दिसा पभाससि ॥

5

१८५ “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
सब्बेहि कामेहि सम्मज्झिभूतो।
पुच्छामि त नागराजेतमत्थ,
सेय्यो इतो केन मनुस्सलोको” ॥

10

१८६ “अळार नाञ्जत्र मनुस्सलोका,
सुद्धी व^२ सविज्जति सयमो वा।
अहञ्च लद्धान मनुस्सयोनि,
काहामि जातिमरणस्स अन्त” ॥

15

१८७ “सवच्छरो मे वसतो^३ तवन्तिके,
अग्नेन पानेन उपट्ठितोस्मि।
आमन्तयित्वान पलेमि नाग,
चिरप्पवुट्ठोस्मि अह जनिन्द” ॥

20

१८८ “पुत्ता च दारा^४ अनुजीविनो च,
निच्चानुसिट्ठा उपतिट्ठते त।
कच्चिन्नु^५ त^६ नाभिसपित्थ^६ कोचि,
पिय हि मे दस्सन तुय्ह^७ अळार” ॥

१८९ “यथा^८ पि मातू च पितू^९ अगारे,
पुत्तो पियो पटिविहितो वसेय्य^९।

25

B 24

१ ततो-रो०। २ च-रो०। ३ वुसितो-रो०। ४ दारा च-रो०। ५-५ कच्चि
नु ते-स्या०, कच्चिन्नु ते-रो०। ६ नाभिससित्थ-स्या०, रो०। ७ तुय्ह-स्या०, रो०।
८-८ यथापि मातु च पितु-स्या०, यथा च माता च पिता च-रो०। ९ वसेय्यो-रो०।

- ततो पि मय्ह इधमेव सेय्यो,
चित्त हि ते नाग मयी' पसन्न' ॥
- १९० "मणी' मम' विज्जति लोहितङ्को,
वनाहरो' मणिरतन उल्लार ।
५ आदाय त्व' गच्छ सक निकेत,
लद्धा धनं तं मणिमोस्सजस्सु" ॥
- १९१ "दिट्ठा मया मानुसका पि कामा,
असस्सता विपरिणामधम्मा ।
आदीनव कामगुणेषु दिस्वा,
१० सद्धायह पब्बजितोम्हि राज ॥
- १९२ "दुमप्फलानी' व' पतन्ति माणवा,
दहरा च बुद्धा' च सरीरभेदा ।
एतम्पि दिस्वा पब्बजितोम्हि राज,
अपण्णक सामञ्जमेव सेय्यो" ॥
- १९३ "अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्जा,
१५ बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नागञ्च सुत्वान तवञ्चल्लार,
काहामि' पुञ्जानि अनप्पकानि" ॥
- १९४ "अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्जा,
२० बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नागञ्च सुत्वान ममञ्च राज,
करोहि पुञ्जानि अनप्पकानी" ति ॥

५२५ चूलसुतसोमजातक" (५)

- २५ १९५ "आमन्तयामि निगम, मित्तामच्चे परिस्सजे" ।
सिरस्मि पलित" जात, पब्बज्ज दानि रोचह" ॥

१ मयि-स्या० । २ मणि-स्या० । ३ मम-रो० । ४ वनाहरो-रो० । ५ त-रो० । ६ मणिमुस्सजस्सु-रो० । ७-७ दुमप्फलानेव-स्या०, रो० । ८ बुद्धा-स्या० । ९ तुवञ्च०-स्या० । १० करोमि-रो० । ११ चूलसुतसोमजातक-स्या०, रो० । १२ पारिस्सज्जे-सी० स्या०, परीसजे-रो० । १३ फलित-रो० ।

- १९६ “अभुम्मे कथ नु भणसि,
सल्ल मे देव उरसि कप्पेसि^१।
सत्तसता ते भरिया,
कथ नु ते ता भविस्सन्ति” ॥
- १९७ “पञ्जायिहिन्ति एता,
दहरा अञ्जम्पि ता गमिस्सन्ति।
सग्ग^२ चस्स^३ पत्थयानो,
तेन अह पब्बजिस्सामि” ॥
- १९८ “दुल्लद्ध मे आसि सुतसोम,
यस्स ते होमह^४ माता।
य मे विलपन्तिया,
अनपेक्खो पब्बजसि देव ॥
- १९९ “दुल्लद्ध मे आसि सुतसोम,
य त अह विजायिस्स।
य मे विलपन्तिया,
अनपेक्खो पब्बजसि देव” ॥
- २०० “को नामेसो धम्मो,
सुतसोम का च^५ नाम पब्बज्जा।
य नो अम्हे जिण्णे^६,
अनपेक्खो पब्बजसि देव ॥
- २०१ “पुत्ता पि तुय्ह बहवो, दहरा अप्पत्तयोब्बना।
मञ्जू ते^७ पि^८ त अपस्सन्ता, मञ्जे दुक्ख निगच्छन्ति” ॥
- २०२ “पुत्तेहि च मे एतेहि,
दहरेहि अप्पत्तयोब्बनेहि।
मञ्जूहि सब्बेहि पि तुम्हेहि,
चिरम्पि ठत्वा^९ विनासभावो” ॥

१ कप्पेसि—रो०। २ सग्गञ्च—स्या०, रो०। ३ अह—रो०। ४ रो० पोत्थके
नत्थि। ५ जिण्णे पहाय—स्या०। ६ ते—सी०, रो०। ७ कत्वा—रो०। ८ विनाभावे—
सी०, स्या०, रो०।

28

२०३ “छिन्नं नु तुय्ह हृदय,
अदु^१ ते^२ करुणा च नत्थि अम्हेसु ।
य^३ नो विकन्दन्तियो^४,
अनपेक्खो पब्बजसि देव” ॥

5

२०४ “न च मय्ह छिन्नं हृदय,
अत्थि करुणा पि मय्ह तुम्हेसु ।
सग्गञ्च पत्थयानो^५,
तेन अह पब्बजिस्सामि” ॥

10

२०५ “दुल्लद्ध मे आसि,
सुतसोम यस्स ते अह भरिया ।
य मे विलपन्तिया,
अनपेक्खो पब्बजसि देव ॥

15

२०६ “दुल्लद्ध मे आसि,
सुतसोम यस्स ते अह भरिया ।
य^६ मे कुच्छिपटिसन्धि^७,
अनपेक्खो पब्बजसि देव ॥

20

२०७ “परिपक्को मे गब्भो,
कुच्छिगतो याव न विजायामि ।
माह एका विधवा,
पच्छा दुक्खानि अदक्खि” ॥

२०८ “परिपक्को ते गब्भो,
कुच्छिगतो इद्ध त्व^८ विजायस्सु ।
पुत्त अनोमवण्ण,
त हित्वा पब्बजिस्सामि” ॥

25

२०९ “मा त्व चन्दे रुदि,
मा सोचि वनतिमिरस्मत्तक्खि ।

१-१ आदु-सी०, रो०, आदु-स्या० । २-२ य नो विकन्दन्तियो-सी०, य नो
पि कन्दन्तियो-रो० । ३ पत्थयमानो-स्या० । ४४ य म कुच्छिमति सन्ति-रो० ।
५ त्व-सी०, न-रो० ।

आरोह वरपासाद',
अनपेक्खो अह गमिस्सामि'' ॥

२१० "को त अम्म कोपेसि,
कि रोदसि पेक्खसि च म बाळ्ह ।
क' अवज्झ घातेमि',
जातीन उदिक्खमानान'' ॥

B 27

8

२११ "न हि सो सक्का हन्तु,
विजितावी' यो म तात कोपेसि ।
पिता ते म तात अवच,
अनपेक्खो अह गमिस्सामि'' ॥

10

२१२ "योह पुब्बे निय्यामि',
उय्यान मत्तकुञ्जरे च योधेमि ।
सुतसोमे' पब्बजिते,
कथ नु दानि करिस्सामि'' ॥

२१३ "मातुच्च' मे रुदत्त्या',
जेठुस्स च भातुनो अकामस्स ।
हत्थे पि ते' गहेस्स,
न हि गच्छसि' नो अकामान'' ॥

15

२१४ "उट्ठेहि त्व धाति,
इम कुमार रमेहि जञ्जत्थ ।
मा मे परिपन्थमकासि',
सग्ग मम पत्थयानस्स'' ॥

20

२१५ "य नूनिम ददेय्य' पभङ्कर,
को नु मे इमिनात्थो' ।
सुतसोमे पब्बजिते,
कि नु मेन करिस्सामि'' ॥

25

१ च पासाद-रो० । २ २ घातेमि क अवज्झ-रो० । ३ जीवितावी-रो० ।
४ रथेन यामि-स्या० । ५ सुतसोम-स्या० । ६ मातु च-सी०, स्या० । ७ रुदत्त्या-रो० ।
८ मे-स्या० । ९ गच्छसि-रो० । १० परिपन्थमका-सी०, रो० । ११ जहेय्य-रो० ।
१२ नत्थो-रो० ।

। 28

- २१६ “कोसो च तुय्ह विपुलो,
कोट्टागारञ्च तुय्ह परिपूर।
पथवी च तुय्ह विजिता,
रमस्सु मा पब्बजि^१ देव” ॥
- ५ २१७ “कोसो च^२ मय्ह विपुलो,
कोट्टागारञ्च मय्ह परिपूर।
पथवी च मय्ह विजिता,
त हित्वा पब्बजिस्सामि” ॥
- १० २१८ “मय्हम्पि धन पहूत,
सङ्घातु^३ नो पि देव सक्कोमि।
त^४ ते ददामि सब्बम्पि^५,
रमस्सु मा पब्बजि देव” ॥
- १५ २१९ “जानामि^६ धन पहूत,
कुलवद्धन^७ पूजितो तया चस्मि।
सग्गञ्च पत्थयानो,
तेन अह पब्बजिस्सामि” ॥
- २० २२० “उक्कण्ठितोस्मि बाळ्ह,
अरति म सोमदत्त आविसति।
बहुका पि मे^८ अन्तराया,
अज्जेवाह पब्बजिस्सामि” ॥
- २२१ “इद च तुय्ह रुचित,
सुतसोम अज्जेव दानि त्व पब्बज।
अह पि पब्बजिस्सामि,
न उस्सहे तया विना अह ठातु” ॥
- २५ २२२ “न हि सक्का पब्बजितु,
नगरे न हि पच्चति जनपदे च^९” ॥

१ पब्बजस्सु-सी०, पब्बज-रो०। २ रा० पोत्थके नत्थि। ३ सङ्घातु-
सी०। ४ त देव-सी०। ५ सब्ब-रो०। ६ जानामि ते-सी०, स्या०। ७ कुलवद्धन
-स्या०। ८ बहुकाहि-सी०, स्या०। ९ रो० पोत्थके नत्थि। १० व-रो०।

- “सुतसोमे पब्बजिते,
कथं नु दानि करिस्साम” ॥
- २२३ “उपनीयतिदं^१ मञ्जे,
परित्त उदकं व चङ्खवारम्हि^२ ।
एव सुपरित्तके जीविते,
न^३ च पमज्जितु^४ कालो ॥
- २२४ “उपनीयतिदं मञ्जे,
परित्त उदकं व चङ्खवारम्हि ।
एव सुपरित्तके जीविते,
अन्वबाला^५ पमज्जन्ति ॥
- २२५ “ते वड्ढयन्ति निरय,
तिरच्छानयोनिञ्च पेट्तिविसय^६ च^७ ।
तण्हाय^८ बन्धनबद्धा^९,
वड्ढेन्ति असुरकाय” ॥
- २२६ “ऊहञ्जते रजग्ग,
अविदूरे पुब्बकम्हि^{१०} च^{११} पासादे ।
मञ्जे नो केसा छिन्ना,
यसस्सिनो धम्मराजस्स” ॥
- २२७ “अयमस्स पासादो,
सोवण्णपुप्फमाल्यवीतिकिण्णो^{१२} ।
यहिमनुविचरि^{१३} राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- २२८ “अयमस्स पासादो,
सोवण्णपुप्फमाल्यवीतिकिण्णो ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्गेन ॥

१ उपनिय्यतिद—स्या० । २ पङ्खवारम्हि—स्या० । ३ ३ नप्पमज्जितु—रो० ।
४ अन्वबाला—सी०, स्या०, रो० । ५ ५ पित्तिविसयञ्च—स्या० । ६ ६ तण्हाबधनबद्धा—
स्या०, तण्हाबधनबद्धा—रो० । ७ पुप्फकम्हि—सी०, स्या०, रो० । ८ रो० पोत्थके
नत्थि । ९ सुवण्णो पुप्फमलयवीतिकिण्णो—रो० । १० यम्हि०—रो० ।

- २२९ “इदमस्स कूटागार,
सोवण्णपुप्फमाल्यवीतिकिण्ण ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- ५ २३० “इदमस्स कूटागार,
सोवण्णपुप्फमाल्यवीतिकिण्ण ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- १० २३१ “अयमस्स असोकवनिका,
सुपुप्फिता सब्बकालिका रम्मा ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- १५ २३२ “अयमस्स असोकवनिका,
सुपुप्फिता सब्बकालिका रम्मा ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- २० २३३ “इदमस्स उय्यान,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- २३४ “इदमस्स उय्यान,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- २५ २३५ “इदमस्स कणिकारवन,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥

- २३६ “इदमस्स कणिकारवन,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- २३७ “इदमस्स पाटलिवन^१,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- २३८ “इदमस्स पाटलिवन,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- २३९ “इदमस्स अम्बवन,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- २४० “इदमस्स अम्बवन,
सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन ॥
- २४१ “अयमस्स पोक्खरणी,
सञ्छन्ना अण्डजेहि वीतिकिण्णा ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो इत्थागारेहि ॥
- २४२ “अयमस्स पोक्खरणी,
सञ्छन्ना अण्डजेहि वीतिकिण्णा ।
यहिमनुविचरि राजा,
परिकिण्णो आतिसङ्खेन” ॥

- २४३ “राजा^१ वो खो^२ पब्बजितो,
सुतसोमो रज्ज इम पहतवान^३ ।
कासायवत्थवसनो,
नागो व एक्को^४ चरति” ॥
- २४४ “मास्सु पुब्बे रतिकीळितानि,
हसितानि च^५ अनुस्सरित्थ^६ ।
मा वो कामा हनिसु,
रम्म^७ हि^८ मुदस्सन^९ नगर ॥
- २४५ “मेत्तचित्तञ्च^{१०} भावेथ,
अप्पमाण दिवा च रत्तो च ।
अगच्छित्थ^{११} देवपुर,
आवास पुञ्जकम्मिन^{१२}” ति ॥

चत्तालीसनिपात निद्रित ।

तस्सुद्दान

- सुवपण्डितजम्बुककुण्डलिनो,
वरकञ्जमलम्बुसजातक च ।
पवरुत्तमसङ्खसिरीव्ह्यको,
सुतसोमअरिन्धमराजवरो” ॥

— • —

१-१ राजा खो-सी०, स्या०, रो० । २ पहतवान-स्या० । ३ एक्को व-सी० ।
४ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५ अनुस्सरित्थो-रो० । ६ ६ सुरम्मञ्चिह-स्या० ।
७ मुदस्सन नाम-सी० । ८ मेत्तञ्च चित्तञ्च-रो० । ९ अथगच्छित्थ-स्या०, अथ-
गच्छित्थ-रो० । १० पुञ्जकम्मनन्ति-रो० । ११ सुतसोमअरिदमराजवरो-स्या० ।

१८. पण्णासनिपातो

५२६ निळिनिकाजातक (१)

- १ “उद्दुहते^१ जनपदो, रट्टञ्चा पि विनस्सति ।
एहि निळिनिके^२ गच्छ, त मे ब्राह्मणमानय” ॥ B 31
- २ “नाह दुक्खक्खमा राज, नाह अद्धानकोविदा ।
कथ अह गमिस्सामि, वन कुञ्जरसेवित” ॥
- ३ “फीत जनपद गन्त्वा, हत्थिना च रथेन च ।
दारुसङ्घाटयानेन, एव गच्छ निळिनिके ॥ 5
- ४ “हत्थिअस्सरथे^३ पत्ती, गच्छेवादाय खत्तिये ।
तवेव वण्णरूपेन, वस तमानयिस्ससि” ॥
- ५ “कदलीधजपञ्चाणो, आभुजीपरिवारितो^४ ।
एसो पदिस्सति रम्मो, इसिसिङ्गस्स अस्समो ॥ 10
- ६ “एसो अग्गिस्स सङ्घातो, एसो धूमो पदिस्सति ।
मञ्जे नो अग्गि हापेति, इसिसिङ्गो महिद्धिको” ॥
- ७ “तञ्च दिस्वान आयन्ति, आमुत्तमणिकुण्डल ।
इसिसिङ्गो पाविसि भीतो, अस्सम पण्णछादन ॥
- ८ “अस्समस्स च सा द्वारे, गेण्डुकेनस्स^५ कीळति ।
विदसयन्ती अङ्गानि, गुय्ह पकासितानि च ॥ 15
- ९ “तञ्च दिस्वान कीळन्ति, पण्णसालगतो^६ जटी ।
अस्समा निक्खमित्तवान, इद वचनमब्रवि ॥
- १० “अम्मो को नाम सो रुक्खो, यस्स तेवगत फल ।
दूरे पि खित्त पच्चेति, न त ओहाय गच्छति” ॥ 20

१ उद्दुहते — सी०, रो० । २ नळिनिके — सी०, स्या०, रो० । ३ अत्थि अस्सरथा — रो० । ४ आभुजीपरिवारणो — रो० । ५ गेण्डुकेनस्स — सी०, रो० । ६ पण्णसाल गतो — रो० ।

B 32

११ “अस्समस्स मम^१ ब्रह्मो, समीपे गन्धमादने ।
बहवो^२ तादिसा रुक्खा, यस्स तेवगत फल ।
दूरे पि खित्त पच्चेति, न म ओहाय गच्छति” ॥

5

१२ “एतू^३ भव अस्समि म अदेतु,
पज्जञ्च भक्खञ्च पटिच्छ दम्मि ।
इदमासन अत्र भव निसीदतु,
इतो भव मूलफलानि भुञ्जतु” ॥

10

१३ “कि ते इद ऊरूनमन्तरस्मि,
सुपिच्छित कण्हुरिवप्पकासति ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
कोसे नु ते उत्तमङ्ग पविट्ठ” ॥

15

१४ “अह वने मूलफलेसन चर,
आसादयि अच्छ सुघोररूप ।
सो म पतित्वा सहसाज्झपत्तो^४,
पनुज्ज म अब्बहि^५ उत्तमङ्ग ॥

20

१५ “स्वाय वणो खज्जति कण्डुवायति,
सब्बञ्च काल न लभामि सात ।
पहो भव कण्डुमिम विनेतु,
कुरुत^६ भव याचितो ब्राह्मणत्थ” ॥

B 33

25

१७ “न मन्तयोगा न कसाययोगा^७,
न ओसधा ब्रह्मचारि^८ कमन्ति ।

१ म-सी० । २ पब्बते-सी० । ३ एतु-सी०, स्या० । ४ खादतु-सी० ।
५ सहसज्झपत्तो-रो० । ६ अब्बुहि-स्या० । ७ कुरुते-रो० । ८ पन्नगधो-सी०,
रो०, पक्कगधो-स्या० । ९ कसाययोगा-रो० । १० ब्रह्मचारी-सी०, स्या०, रो० ।

घट्टे' मुदुकेन विनेहि कण्डु',
यथा अह परमसुखी भवेय्य" ॥

१८ "इतो नु भोतो कतमेन अस्समो,
कच्चि भव अभिरमसि' अरञ्जे ।
कच्चि नु' ते मूलफल पहूत,
कच्चि भवन्त न विहिसन्ति 'वाळा'" ॥

5

१९ "इतो उजु उत्तराय दिसाय,
खेमानदी हिमवता' पभावी' ।
तस्सा तीरे अस्समो मय्ह रम्मो,
अहो भव अस्सम मय्ह' पस्से ॥

10

२० "अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उद्दालका पाटलियो च फुल्ला ।
समन्ततो किम्पुरिसाभिगीत,
अहो भव अस्सम मय्ह पस्से ॥

२१ "ताला च मूला च फला च मेत्थ,
वण्णेन गन्धेन उपेतरूप ।
त भूमिभागेहि उपेतरूप,
अहो भव अस्सम मय्ह पस्से ॥

15

२२ "फला च मूला च पहूतमेत्थ,
वण्णेन गन्धेन रसेनुपेता ।
आयन्ति च लुद्दका त पदेस,
मा मे ततो मूलफल अहासु'" ॥

20

२३ "पिता मम" मूलफलेसन गतो,
इदानि आगच्छति सायकाले ।
उभो व गच्छामसे अस्सम त,
याव पिता मूलफलतो एतु'" ॥

25

१-१ य ते मुदुकेन विनेहि कण्डु-सी०, य ते मुदुकेन विनेहि कण्डुक-रो० । २
अभिरमसी-रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४४ हिमवन्ता पभाति-सी०, स्या०, रो० ।
५ मय्ह-स्या०, रो० । ६ अहसु-रो० । ७ मम-स्या० ।

B 34

- २४ “अञ्जे बहू इसयो सावुरूपा,
राजीसयो अनुमग्गे वसन्ति ।
ते येव पुच्छेसि ममस्सम त,
ते त नयिस्सन्ति मम सकासे” ॥
- २५ “न ते कट्टानि भिन्नानि, न ते उदकमाभत ।
अग्गी^१ पि^२ ते न हापितो^३, किं नु मन्दो व ज्ञायसि ॥
- २६ “भिन्नानि कट्टानि हुतो च अग्गि,
तपनी पि ते समिता ब्रह्मचारी ।
पीठञ्च मय्ह उदकञ्च होति,
रम्मसि तुव^४ ब्रह्मभूतो पुरत्था ॥
- २७ “अभिन्नकट्टोसि अनामतोदको,
अहापितग्गीसि^५ असिद्धभोजनो ।
न मे तुव आलपसी ममज्ज,
नट्ट नु किं चेतसिकञ्च^६ दुक्ख” ॥
- २८ “इधागमा जटिलो ब्रह्मचारी,
सुदस्सनेय्यो सुतनू विनेति ।
नेवातिदीघो न पनातिरस्सो,
सुकण्हकण्हच्छदनेहि भोतो ॥
- २९ “अमस्सुजातो अपुराणवण्णी,
आवाररूपञ्च पनस्स कण्ठे ।
द्वे^७ यमा^८ गण्डा उरेसु जाता,
सुवण्णतिन्दुकनिभा^९ पभस्सरा ॥
- ३० “मुखञ्च तस्स भुसदस्सनेय्य,
कण्णेषु लम्बन्ति च कुञ्चितग्गा ।
ते जोतरे चरतो माणवस्स,
सुत्तञ्च य सयमन^{१०} जटान ॥

११ अग्गि पि - स्या०, रो० । २ हासितो - सी०, स्या० । ३ त्व - सी० । ४ अहासितग्गीसि - स्या० । ५ चेतसिकञ्चि - रो० । ६-६ द्वेपस्स - सी०, द्वास्स - रो० । ७ सुवण्णपिन्दूपनिभा - सी०, सुवण्णतिण्डुसन्निभा - स्या०, सोवण्णपिण्डुपनिभा - रो० । ८ सेयमान - स्या० ।

३१ “अञ्जा च तस्स सयमानि^१ चतस्सो,
नीला^२ पीता^३ लोहितिका^४ च सेता^५ ।
ता^६ पिसरे^७ चरतो माणवस्स,
तिरिटि^८ सङ्घारिव पावुसम्हि ॥

B 35

३२ “न मिखल^९ मुञ्जमय धारेति^{१०},
न सन्थरे^{११} नो पन पब्बजस्स ।
ता जोतरे जघनन्तरे विलग्गा,
सतेरता विज्जुरिवन्तलिकखे ॥

5

३३ “अखीलकानि च अवण्टकानि,
हेट्ठा नभ्या कटिसमोहितानि ।
अघट्टिता^{१२} निच्चकीळि^{१३} करोन्ति,
ह तात किरुक्खफलानि तानि ॥

10

३४ “जटा च तस्स भुसदस्सनेय्या,
परोसत वेल्लितग्गा सुगन्धा ।
द्वेधा सिरो साधु विभत्तरूपो,
अहो नु खो मय्ह तथा जटास्सु ॥

15

३५ “यदा च सो पकिरति^{१४} ता जटायो,
वण्णेन गन्धेन उपेतरूपा ।
नीलुप्पल वातसमेरित व,
तथेव सवाति^{१५} पनस्समो^{१६} अय ॥

20

३६ “पङ्को च तस्स भुसदस्सनेय्यो,
नेतादिसो यादिसो मय्ह काये^{१७} ।
सो वायती एरितो मालुतेन,
वन यथा अग्गगिम्हे सुफुल्ल ॥

१ सयमनी-सी०, सेयमनी-रो०। २ नीलापिता-रो०। ३ लोहितिका-
स्या०, रो०। ४ सता-रो०। ५-५ ता सेसरे-सी०, स्या०। ६ चिरीटि-सी०, रो०।
७ मेखल-स्या०, रो०। ८ धरेति-रो०। ९ सन्तचे-सी०, सन्तच-रो०। १० जघ-
नवरे-रो०, जङ्घनन्तरे-स्या०। ११-११ अविघट्टिता निच्चकीळि-रो०। १२ परिकति-
रो०। १३ सवायति-स्या०, सखाति-रो०। १४ वन०-रो०। १५ कायो-सी०,
स्या०, रो०।

B 36

- ३७ “निहन्ति सो रुक्खफल पथव्या^१,
सुचित्तरूप रुचिर दस्सनेय्य।
खित्तञ्च तस्स^२ पुनरेति हत्थ,
ह तात किरुक्खफल नु खो त॥
- ३८ “दन्ता च तस्स भुसदस्सनेय्या,
सुद्धा समा सङ्खवरूपपन्ना।
मनो पसादेन्ति विवरियमाना,
न^३ हि नून^४ सो साकमखादि तेहि॥
- ३९ “अकक्कस अग्गळित^५ मुहु मुहु,
उजु अनुद्धत अचपलमस्स भासित।
रुद मनुञ्ज करवीकसुस्सर,
हृदयङ्गम रञ्जयतेव मे मनो॥
- ४० “बिन्दुस्सरो नातिविसट्ठवाक्यो^६,
न नून सज्झायमतिप्पयुत्तो।
इच्छामि भो^७ त पुनदेव^८ दट्ठु,
मित्तो^९ हि मे माणवोहु^{१०} पुरत्था॥
- ४१ “सुसन्वि सब्बत्थ विमट्ठिम वण,
पुथू^{११} सुजात खरपत्तसन्निभ।
तेनेव म उत्तरियान माणवो,
विवरित^{१२} ऊरु जघनेन पीळयि^{१३}॥
- ४२ “तपन्ति आभन्ति विरोचरे च^{१४},
सतेरता^{१५} विज्जुरिवन्तलिकखे।
बाहा मुद्द अञ्जनलोमसादिसा^{१६},
विचित्रवट्ठङ्गुलिकस्स^{१७} सोभरे॥

१ पथव्या—सी०, पठव्या—रो०। २ तस्स—रो०। ३ न ह नून—सी०, रो०।
४ अगळित—रो०। ५ नातिविस्सट्ठवाक्यो—सी०, स्या०, रो०। ६ खो—सी०, स्या०,
रो०। ७ पुनरेव—रो०। ८ मित्त हि मे—सी०, रो०, मित्तञ्चिमे—स्या०। ९ माणवहु
—सी०, स्या०, माणवाहु—रो०। १० पुथु—स्या०, पुथु—रो०। ११ विवरिय—स्या०,
रो०। १२ पिळयी—सी०, म०। १३ व—रो०। १४ सतेरिता—स्या०। १५ अञ्जन-
लोमसहिता—स्या०। १६ विचित्रवट्ठङ्गुलिकस्स—स्या०।

४३ “अकक्कसङ्गो न च दीघलोमो,
नखास्स^१ दीघा अपि लोहितग्गा ।
मुद्दहि बाहाहि पलिस्सजन्तो,
कल्याणरूपो रमय उपट्ठहि ॥

B ३७

४४ “दुमस्स तूलूपनिभा पभस्सरा,
सुवण्णकम्बुतलवट्टसुच्छवी ।
हत्था मुद्द तेहि म सफुसित्वा,
इतो गतो तेन^२ म दहन्ति तात ॥

५

४५ “न^३ नून^४ सोखारिविध अहासि,
न नून सोकट्टानि^५ सय अभञ्जि ।
न नून हन्ति दुमे कुठारिया,
न हिस्स^६ हत्थेसु खिलानि^७ अत्थि ॥

१०

४६ “अच्छो च^८ खो तस्स वण अकासि,
सो मब्रवि सुखित म करोहि ।
ताह करि तेन ममासि^९ सोख्य,
सो चब्रवि सुखितोस्मी ति ब्रह्मे ॥

१५

४७ “अयञ्च ते मालुवपण्णसन्थता,
विकिण्णरूपा व मया च तेन च ।
किलन्तरूपा उदके रमित्वा,
पुनप्पुन^{१०} पण्णकुटि^१ वजाम ॥

२०

४८ “न मज्ज मन्ता पटिभन्ति तात,
न अग्गिहुत्त न पि यञ्जतन्त^२ ।
न चा पि ते मूलफलानि भुञ्जे,
याव न पस्सामि त ब्रह्मचारि ॥

१ नखास्स—स्या० । २ ते—रो० । ३ न ह नून—सी०, रो० । ४ कट्टानि—
रो० । ५ पिस्स—स्या०, रो० । ६ खीलानि—रो० । ७ व—स्या० । ८ ममापि—स्या०,
रो० । ९ पुनप्पुनञ्चस्स कुटि—रो० । १० यञ्जतत्र—सी०, यञ्जतत्र—स्या०, यत्र
तत्र—रो० ।

B १८

- ४९ “अद्धा पजानासि तुवम्पि तात,
यस्स दिस^१ वसते ब्रह्मचारी ।
त म दिस पापय तात खिप्प,
मा ते अह अमरिमस्समम्हि ॥
- ५० “विचित्रफुल्ल^२ हि वन सुत मया,
दिजाभिघुट्ठ^३ दिजसङ्खसेवित ।
त म वन^४ पापय तात खिप्प,
पुरा ते पाण विजहामि अस्समे” ॥
- ५१ “इमस्माह जोतिरसे वनम्हि,
गन्धब्बदेवच्छरसङ्खसेविते ।
इसीनमावासे सनन्तनम्हि,
नेतादिस अरति पापुनेथ ॥
- ५२ “भवन्ति मित्तानि अथो^५ न होन्ति,
आतीसु मित्तेसु करोन्ति पेम ।
अथञ्च जम्मो किस्स वा^६ निविट्ठो,
यो नेव जानाति कुतोम्हि आगतो ॥
- ५३ “सवासेन हि मित्तानि, सन्धियन्ति^७ पुनप्पुन ।
स्वेव^८ मित्तो^९ असगन्तु, असवासेन जीरति ॥
- ५४ “सचे तुव दक्खसि ब्रह्मचारि,
सचे तुव सल्लपे^{१०} ब्रह्मचारिना ।
सम्पन्नसस्स व महोदकेन,
तपोगुण खिप्पमिम पहिस्ससि^{११} ॥
- ५५ “पुन^१ पि^२ चे दक्खसि ब्रह्मचारि,
पुन पि चे सल्लपे ब्रह्मचारिना ।
सम्पन्नसस्स व महोदकेन,
उस्मागत खिप्पमिम पहिस्ससि ॥

१ दिसाय-स्या०, रो० । २ विचित्रपुष्प-सी०, रो० । ३ दिस-रो० । ४ अथ-
रो० । ५ दिवा-स्या० । ६ सन्धियति-सी०, रो० । ७ सा च मेति-रो० । ८ सल्लपि-
सी० । ९ पहिस्ससि-सी०, स्या०, रो० । १० पुनप्पि-रो० ।

५६ “भूतानि हेतानि^१ चरन्ति तात,
विरूपरूपेन मनुस्सलोके ।
न तानि सेवेथ नरो सपञ्चो,
आसज्ज न नस्सति^२ ब्रह्मचारी^३ ति ॥

B 39

५२७ उम्मादन्तीजातक^४ (२)

- ५७ “निवेसन कस्स नुद सुनन्द,
पाकारेण पण्डुमयेण गुत्त ।
का दिस्सति अगिसिखा व दूरे,
वेहायस^५ पब्बतगोव अच्चि ॥
- ५८ “धीता न्वय^६ कस्स सुनन्द होति,
सुणिसा न्वय कस्स अथो पि भरिया ।
अक्खाहि मे खिप्पमिधेव^७ पुट्ठो,
अवावटा^८ यदि वा अत्थि भत्ता^९ ॥
- ५९ “अह हि जानामि जनिन्द एत,
मत्या च पेत्या च अथो पि अस्सा ।
तवेव^{१०} सो पुरिसो भूमिपाल,
रत्तिन्दिव अप्पमत्तो तवत्थे ॥
- ६० “इद्धो च फीतो च सुवड्ढितो^{११} च,
अमच्चो च^{१२} ते अञ्जतरो जनिन्द ।
तस्सेसा^{१३} भरियाभिपारकस्स,
उम्मादन्ती^{१४} नामधेय्येन राज^{१५} ॥
- ६१ “अम्भो अम्भो नाममिद इमिस्सा,
मत्या च पेत्या च कत सुसाधु ।
तदा^{१६} हि मय्ह अवलोकयन्ती,
उम्मत्तक उम्मदन्ती अकासि^{१७} ॥

5

10

15

20

B 40

१ एतानि-रो० । २ तस्सति-रो० । ३ उम्मदन्तीजातक-रो० । ४ वेहायस-
सी०, रो० । ५ न्वय-सी०, रो०, न्वय-स्या० । ६ खिप्पमिधेव-रो० । ७ अवावता-
स्या० । ८ तथेव-रो० । ९ सुवड्ढिहको-रो० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११ तस्सेव-
स्या० । १२ उम्मादन्ती ति-स्या०, उम्मदन्ती-रो० । १३ तथा-सी०, स्या०, रो० ।

- ६२ “या’ पुण्णमासे मिगमन्दलोचना,
उपाविसि पुण्डरीकत्तचङ्गी ।
द्वे पुण्णमायो तदहू अमञ्जह^१,
दिस्वान पारावतरत्तवासिनि^२ ॥
- ६३ “अळारपम्हेहि सुभेहि वग्गुभि^३,
पलोभयन्ती म यदा उदिक्खति ।
विजम्भमाना^४ हरतेव मे मनो,
जाता वने किम्पुरिसी व पब्बते ॥
- ६४ “तदा हि ब्रह्मी सामा, आमुत्तमणिकुण्डला ।
एकच्चवसना नारी, मिगी भन्तावुदिक्खति ॥
- ६५ “कदास्सु म तम्बनखा सुलोमा,
बाहामुदू चन्दनसारलित्ता ।
वट्टङ्गुली सन्नतधीरकुत्तिया^५,
नारी उपञ्जिस्सति सीसतो सुभा ॥
- ६६ “कदास्सु म कञ्चनजालुरच्छदा^६,
धीत्ता तिरीटिस्स विलग्गमज्झा^७ ।
मुदूहि बाहाहि पलिस्सजिस्सति,
ब्रहावने जातदुम व मालुवा ॥
- ६७ “कदास्सु^८ लाखारसरत्तसुच्छवी,
बिन्दुत्थनी पुण्डरीकत्तचङ्गी ।
मुख मुखेन उपनामयिस्सति,
सोण्डो व सोण्डस्स सुराय थाल ॥
- ६८ “यदाद्दस^९ त^{१०} तिट्ठन्ति, सब्बभद्द^{११} मनोरम ।
ततो सकस्स चित्तस्स, नावबोधामि कञ्चिन^{१२} ॥

१ सा-रो० । २ अमञ्जि-स्या०, अमञ्ज-रो० । ३ पारावट०-स्या०,
पारापतरत्तवासिनि-रो० । ४ वग्गुहि-रो० । ५ विजम्भमाना-स्या० । ६ सन्नतवीर-
कुत्तिया-रो० । ७ काञ्चन०-स्या०, कञ्चनमालुरच्छदा-रो० । ८ विलाकमज्झा-स्या०,
रो० । ९ कदास्सु म-स्या० । १०-१० यथाद्दस न-रो० । ११ सब्बगत्त-सी०, स्या०,
रो० । १२ किञ्चन-रो० ।

- ६९ “उम्मादन्तिमह दट्ठा^१, आमुत्तमणिकुण्डल^२ ।
न सुपामि^३ दिवारत्ति, सहस्स व पराजितो ॥
- ७० “सक्को चे^४ मे वर दज्जा, सो च लब्भेथ मे वरो ।
एकरत्त^५ द्विरत्त वा,^६ भवेय्य^७ अभिपारको ।
उम्मादन्त्या रमित्वान, सिविराजा ततो सिय^८” ॥ 5
- ७१ “भूतानि मे भूतपती नमस्सतो,
आगम्म यक्खो इदमेतदब्रवि^९ ।
रज्जो मनो उम्मादन्त्या^{१०} निविट्ठो,
ददामि ते त परिचारयस्सु^{११}” ॥
- ७२ “पुज्जा^{१२} विधसे^{१३} अमरो न चम्हि,
जनो च मे^{१४} पापमिदञ्च^{१५} जज्जा ।
भुसो च त्यस्स^{१६} मनसो विघातो,
दत्वा पिय उम्मादन्ति अदट्ठा^{१७}” ॥ 10
- ७३ “जनिन्द नाञ्जत्र तया मया वा,
सब्बा पि कम्मस्स कतस्स जज्जा ।
य ते मया उम्मादन्ती पदिन्ना,
भुसेहि राजा वनथ सजाहि^{१८}” ॥ 15
- ७४ “यो पापक कम्म कर मनुस्सो,
सो मज्जति मायिद^{१९} मज्जिसु अज्जे ।
पस्सन्ति भूतानि करोन्तमेत,
युत्ता च ये होन्ति नरा पथब्बा ॥ 20
- ७५ “अज्जो नु ते कोचि^{२०} नरो पथब्बा,
सद्धेय्य^{२१} लोकस्मि न मे^{२२} पिया ति ।

१ दिट्ठा—सी०, स्या०, रो० । २ आमुत्तमणिकुण्डला—स्या०, रो० । ३ सुपानि—
स्या० । ४ च—सी०, रो० । ५-५ एकरत्ति द्विरत्ति वा—रो० । ६ भवेय्य—स्या० । ७
सिया—स्या०, रो० । ८ इदमेवमब्रवि—रो० । ९ उमादन्त्या—स्या० । १० परिवार
यस्सु—रो० । ११-११ पुज्जा च धसे—स्या०, रो० । १२ नो—रो० । १३ पापमिदन्ति—
सी०, रो० । १४ त्यास्स—रो० । १५ अदिट्ठा—स्या०, रो० । १६ मायिद—स्या०,
मायिध—रो० । १७ कोध—रो० । १८ सद्धेय्य—सी० । १९ सा—रो० ।

- भुसो च त्यस्स मनसो विघातो,
दत्त्वा पिय उम्मदन्ति अदट्ठा” ॥
- ३ ४२ ७६ “अट्ठा पिया मय्ह जनिन्द एसा,
न सा मम अप्पिया भूमिपाल।
५ गच्छेव त्व उम्मदन्ति भदन्ते^१,
सीहो व सेलस्स गुह उपेति” ॥
- ७७ “न पीळिता अत्तदुखेन^२ धीरा,
सुखप्फल कम्म परिच्चजन्ति।
सम्मोहिता वा^३ पि^४ सुखेन भत्ता,
१० न पापकम्मञ्च^५ समाचरन्ति” ॥
- ७८ “तुव हि माता च पिता च मय्ह,
भत्ता पती पोसको देवता च।
दासो अह तुय्ह सपुत्तदारो,
यथासुख सामि^६ करोहि काम” ॥
- १५ ७९ “यो इस्सरोम्ही ति करोति पाप,
कत्वा च सो नुत्तसते^७ परेस।
न तेन सो जीवति दीघमायु^८,
देवा पि पापेन समेक्खरे न ॥
- ८० “अञ्जातक सामिकेही पदिन्न,
२० धम्मे ठिता ये पटिच्छन्ति दान।
पटिच्छका दायका चा पि तत्थ,
सुखप्फलञ्जेव करोन्ति कम्म” ॥
- ८१ “अञ्जो नु ते कोचि नरो पथब्बया,
सद्धेय्य लोकस्मि न मे पिया ति।
२५ भुसो च त्यस्स मनसो विघातो,
दत्त्वा पिय उम्मदन्ति अदट्ठा” ॥

१ भदन्ते-स्या०। २ अत्तदुखेन-स्या०, रो०। ३ ३ चापि-रो०। ४ पापक
कम्म-रो०। ५ सिब्ब-सी०, रो०, सीवि-स्या०। ६ नुत्तपते-स्या०, रो०। ७ दीघमायु-
सी०, स्या०।

- ८२ “अद्धा पिया मय्ह जनिन्द एसा,
न सा मम अप्पिया भूमिपाल।
य ते मया उम्मदन्ती पदिन्ना,
भुसेहि राजा वनथ सजाहि” ॥
- ८३ “यो अत्तदुक्खेन परस्स दुक्ख, .
सुखेन वा अत्तसुख दहाति^१।
यथेविद मय्ह तथा परेस,
यो^२ एव जानाति^३ स वेदि धम्म ॥
- ८४ “अञ्जो नु ते कोचि नरो^४ पथव्या,
सद्धेय्य लोकस्मि^५ न मे पिया ति।
भुसो च त्यस्स मनसो विघातो,
दत्त्वा पिय उम्मदन्ति अदट्ठा” ॥
- ८५ “जनिन्द जानासि पिया ममेसा,
न सा मम अप्पिया भूमिपाल।
पियेन ते दग्गि पिय जनिन्द,
पियदायिनो देव पिय लभन्ति” ॥
- ८६ “सो नूनाह^६ वधिस्सामि, अत्तान कामहेतुक।
न हि धम्म अधम्मेन, अह वधितुमुस्सहे” ॥
- ८७ “सचे तुव मय्ह सति जनिन्द,
न कामयासि नरवीर^७ सेट्ठ।
चजामि न सब्बजनस्स सिब्ब्या,
मया पमुत्त ततो अब्हयेसि न” ॥
- ८८ “अद्दसिय चे अभिपारक त्व^८,
चजासि कत्ते अहिताय त्यस्स।
महा च ते उपवादो पि अस्स,
न चा पि त्यस्स नगरम्हि पक्खो” ॥

१ दहति-स्या०। २ सो-रो०। ३ पजानाति-स्या०। ४ परो-स्या०।
५ नूनह-रो०। ६ नरविरिय-रो०। ७ तुव-स्या०।

- ८९ “अहं सहिस्स उपवादमेत,
निन्द पससं गरहञ्च^१ सब्ब ।
ममेतमागच्छतु भूमिपाल,
यथासुखं सिवि^२ करोहि काम” ॥
- B 44 5 ९० “यो नेव निन्द न पुनप्पसस^३,
आदियति गरहं नो पि पूज ।
सिरी च लक्खी च अपेति तम्हा,
आपो सुवुट्ठी व यथा थलम्हा” ॥
- 10 ९१ “यं किञ्चिदुक्खञ्च सुखञ्च एत्तो,
धम्मातिसारं च^४ मनोविधात ।
उरसा अहं पच्चुत्तरिस्सामि^५ सब्ब,
पथवी यथा थावरान तसान” ॥
- 15 ९२ “धम्मातिसारञ्च मनोविधात,
दुक्खञ्च निच्छामि अहं परेस ।
एकोविमं^६ हारयिस्सामि^७ भार,
धम्मे ठितो किञ्चिद^८ अहापयन्तो” ॥
- 20 ९३ “सग्गूपगं पुञ्जकम्मं जनिन्द,
मा मे तुव अन्तरायं अकासि ।
ददामि ते उम्मदन्ति पसन्नो,
राजा व यञ्जे धनं ब्राह्मणान” ॥
- 25 ९४ “अद्धा तुव कत्ते हितेसि^९ मय्ह,
सखा मम उम्मदन्ती तुवञ्च ।
निन्देय्यु^{१०} देवा पित्तरो च सब्बे,
पापञ्च पस्स अभिसम्पराय” ॥
- ९५ “न” हेतधम्म” सिविराजं वज्जु,
सनेगमा जानपदा च सब्बे ।

१ गरहम्पि-रो० । २ सिब्ब-सी०, रो० । ३ पुनप्पसस-स्या०, रो० । ४ व-
रो० । ५ पटिच्छिस्सामि-सी०, स्या०, पच्चुपदिस्सामि-रो० । ६ एकोपिम-स्या०, रो० ।
७ तारयिस्सामि-स्या० । ८ कञ्चि न तापयतो-रो० । ९ हितेसि-स्या० । १०
निन्देय्यु-रो० । ११ ११ न हेत धम्म-स्या० ।

- य ते मया उम्मदन्ती पदिन्ना,
भुसेहि राजा^१ वनथ सजाहि^२ ॥
- ९६ “अद्धा तुव कत्ते हितेसि मय्ह,
सखा मम उम्मदन्ती तुवञ्च ।
सतञ्च धम्मनि सुकित्तितादि,
समुद्वेला व दुरच्चयानि^३” ॥ 6
- ९७ “आहुनेय्यो^४ मेसि हितानुकम्पी,
धाता विधाता चसि कामपालो ।
तयी हुता राज^५ महप्फला हिं,
कामेन मे उम्मदन्ति पटिच्छ^६” ॥ B 45 10
- ९८ “अद्धा हि सब्ब अभिपारक त्व,
धम्म अचारी मम कत्तुपुत्त^७ ।
अञ्जो नु ते को इध सोत्थिकत्ता,
द्विपदो^८ नरो अरुणे जीवलोके^९” ॥
- ९९ “तुव^{१०} नु सेट्ठो त्वमनुत्तरोसि,
त्व धम्मगू^{११} धम्मविदू सुमेधो ।
सो धम्मगुत्तो चिरमेव जीव,
धम्मञ्च मे देसय धम्मपाल^{१२}” ॥ 18
- १०० “तदिद्ध अभिपारक, सुणोहि वचन मम ।
धम्म ते देसयिस्सामि, सत आसेवित अह ॥ 20
- १०१ “साधु धम्मरुचि राजा, साधु पञ्चाणवा नरो ।
साधु मित्तानमद्दुब्भो, पापस्साकरण सुख ॥
- १०२ “अक्कोधनस्स विजिते, ठितधमस्स राजिनो ।
सुख मनुस्सा आसेथ, सीतच्छायाय सङ्घरे ॥
- १०३ “न चाहमेत^{१३} अभिरोचयामि,
कम्म असमेक्खकत असाधु । 25

१ राज-रो० । २ आहुनियो-रो० । ३ देव-रो० । ४ हि मे-रो० । ५ कत्तुपुत्त-
रो० । ६ द्विपदो-रो० । ७ त्व-स्या० । ८ धम्मगुत्तो-सी० । ९ वाहमेत-रो० ।

ये वा पि जत्वान सय करोन्ति,
उपमा इमा मय्ह^१ तुव सुणोहि ॥

१०४ “गव चे तरमानान, जिम्ह गच्छति पुङ्गवो ।
सब्बा ता जिम्ह गच्छन्ति, नेत्ते जिम्ह^२ गते मति ॥

५ १०५ “एवमेव^३ मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो ।
सो चे अधम्म चरति, पगेव इतरा पजा ।
सब्ब रट्ठ दुख^४ सेति, राजा चे होति अधम्मिको ॥

४० १०६ “गव चे तरमानान, उजु गच्छति पुङ्गवो ।
सब्बा^५ गावी उजु यन्ति,^६ नेत्ते उजु गते मति ॥

१५ १०७ “एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो ।
सो सचे^७ धम्म चरति, पगेव इतरा पजा ।
सब्ब रट्ठ सुख सेति, राजा चे होति धम्मिको ॥

१०८ “न चापाह^८ अधम्मेन, अमरत्तमभिपत्थये^९ ।
इम या पथवि सब्ब, विजेतु अभिपारक ॥

१० १०९ “य हि किञ्चि मनुस्सेसु, रतन इध विज्जति ।
गावो दासो हिरञ्जञ्च, वत्थिय हरिचन्दन ॥

११० “अस्सित्थियो^{१०} रतन मणिकञ्च,
यञ्चा पि मे चन्दसूरिया^{११} अभिपालयन्ति ।
न तस्स हेतु विसम चरेय्य^{१२},
मज्झे सिवीन उसभोस्मिह^{१३} जातो ॥

२० १११ “नेता^{१४} हिता^{१५} उगगतो रट्ठपालो,
धम्म सिवीन अपचायमानो ।
सो धम्ममेवानुविचिन्तयन्तो,
तस्मा सके चित्तवसे न वत्तो^{१६} ॥

१ मय्य-स्या० । २ जिम्ह-रो० । ३ एवमेव-रो० । ४ दुक्ख-स्या०, रो० ।
५ ५ सब्बा ता उजु गच्छति-स्या०, रो० । ६ चेपि-स्या०, रो० । ७ चापह-रो० ।
८ अमरत्तमपि पत्थये-रो० । ९ अस्सित्थियो च-सी० । १० चदिमसुरिया-रो० ।
११ चरेय्य-स्या० रो० । १२ उसभोस्मि-स्या० । १३-१४ नेताभिता-सी०,
नेतापिता-रो० ।

- ११२ “अट्ठा तुव महाराज, निच्च अब्यसन सिव ।
करिस्ससि चिर रज्ज, पञ्जा हि तव तादिसी ॥
- ११३ “एत ते अनुमोदाम, य धम्म नप्पमज्जसि ।
धम्म पमज्ज खत्तियो, रट्ठा^१ चवति इस्सरो ॥
- ११४ “धम्म चर महाराज, मातापित्तूसु खत्तिय । 5
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ११५ “धम्म चर महाराज, पुत्तदारेसु खत्तिय पे० ॥
- ११६ “धम्म चर महाराज, मित्तामच्चेसु खत्तिय पे० ॥
- ११७ “धम्म चर महाराज, वाहनेसु बलेसु च पे० ॥
- ११८ “धम्म चर महाराज, गामेसु निगमेसु च पे० ॥ 10
- ११९ “धम्म चर महाराज, रट्ठेसु^२ जनपदेसु च पे० ॥ B 47
- १२० “धम्म चर महाराज, समणब्राह्मणेसु^३ च^४ पे० ॥
- १२१ “धम्म चर महाराज, मिगपक्खीसु खत्तिय पे० ॥
- १२२ “धम्म चर महाराज, धम्मो चिण्णो सुखावहो ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥ 15
- १२३ “धम्म चर महाराज, सइन्दा^५ देवा^६ सब्रह्मका ।
सुचिण्णेन दिव पत्ता, मा धम्म राज पामदो^७” ति ॥

५२८ महाबोधिजातक (३)

- १२४ “कि नु दण्ड किमजिन^१, कि छत्त किमुपाहन ।
किमङ्कुकुसञ्च पत्तञ्च, सङ्घाटिञ्चा पि ब्राह्मण ।
तरमानरूपोहासि^२, कि नु पत्थयसे दिस” ॥ 20
- १२५ “द्वादसेतानि वस्सानि, वुसितानि^३ तवन्तिके ।
नाभिजानामि सोणेन, पिङ्गलेनाभिकूजित ॥

१ ठाना-सी०। २ रट्ठे-रो०। ३-३ समणे ब्राह्मणेसु च-स्या०, रो०। ४४
इन्दा देवा-स्या०, सइन्ददेवा-रो०। ५ पमादो-रो०। ६ किमाजिन-स्या०। ७
गण्हासि-स्या०, रो०। ८ वसितानि-स्या०।

- १२६ “स्वाय दित्तो व नदति, सुक्कदाठ विदसय ।
तव सुत्वा सभरियस्स, वीतसद्धस्स म पति” ॥
- १२७ “अहु एस कतो दोसो, यथा भाससि ब्राह्मण ।
एस भिय्यो पसीदामि, वस ब्राह्मण मागमा” ॥
- ५ १२८ “सब्बसेतो पुरे आसि, ततो पि सबलो अहु ।
सब्बलोहितको दानि, कालो पक्कमितु मम ॥
- १२९ “अब्भन्तर पुरे आसि, ततो मज्झे ततो बहि ।
पुरा निद्धमना होति, सयमेव वजामह^१ ॥
- १३० “वीतसद्ध न सेवेय्य, उदपान व नोदक ।
१० सचे पि न अनुखणे, वारि कद्दमगन्धिक ॥
- १३१ “पसन्नमेव सेवेय्य, अप्पसन्न विवज्जये ।
पसन्न पयिरुपासेय्य, रहद वुदकत्थिको ॥
- १३२ “भजे भजन्त पुरिस, अभजन्त न भज्जये^२ ।
असप्पुरिसधम्मो सो, यो भजन्त न भज्जति ॥
- १३३ “यो भजन्त न भजति, सेवमान न सेवति ।
१५ स वे मनुस्सपापिट्ठो, मिगो साखस्सितो यथा ॥
- १३४ “अच्चाभिक्खणससग्गा, असमोसरणेन च ।
एतेन मित्ता जीरन्ति, अकाले याचनाय च ॥
- १३५ “तस्मा नाभिक्खण गच्छे, न च गच्छे चिराच्चिर ।
२० कालेन याच याचेय्य, एव मित्ता न जीयरे^३ ॥
- १३६ “अतिच्चिर निवासेन, पियो भवति अप्पियो ।
आमन्त खो त गच्छाम, पुरा ते होम अप्पिया” ॥
- १३७ “एव चे याचमानान, अञ्जलि नावबुज्झसि ।
परिचारकान^४ सत^५, वचन न करोसि नो ।
२५ एव त अभियाचाम, पुन कयिरासि परियाय” ॥

१ वजामह—रो० । २ भाजये—रो० । ३ जीररे—स्या०, रो० । ४-४ परि-
चारिकान सत्तान—सी०, स्या०, परिवारकान सत्तान—रो० ।

- १३८ “एव चे नो विहरत, अन्तरायो न हेस्सति ।
तुय्ह^१ वा पि^२ महाराज, मय्ह^३ वा^४ रट्ठवड्ढन^५ ।
अप्पेव नाम पस्सेम, अहोरत्तानमच्चये” ॥
- १३९ “उदीरणा चे सगत्या, भावाय मनुवत्तति ।
अकामा अकरणीय वा, करणीय वा पि कुब्बति^६ । 5
आकामाकरणीयम्हि^७, क्विध^८ पापेन लिप्पति^९ ॥
- १४० “सो चे अत्थो च धम्मो च, कल्याणो न च पापको ।
भोतो चे वचन सच्च, सुहतो वानरो मया ॥
- १४१ “अत्तनो चे हि वादस्स, अपराध विजानिया^{१०} ।
न म त्व गरहेय्यासि, भोतो वादो हि तादिसो” ॥ 10
- १४२ “इस्सरो सब्बलोकस्स, सचे कप्पेति जीवित ।
इद्धि^{११} व्यसनभावञ्च, कम्म कल्याणपापक ।
निद्देसकारी पुरिसो, इस्सरो तेन लिप्पति ॥
- १४३ “सो चे अत्थो च धम्मो च, कल्याणो न च पापको ।
भोतो चे वचन सच्च, सुहतो वानरो मया ॥ 15
- १४४ “अत्तनो चे हि वादस्स, अपराध विजानिया ।
न म त्व गरहेय्यासि, भोतो वादो हि तादिसो” ॥
- १४५ “सचे पुब्बेकतहेतु, सुखदुक्ख निगच्छति ।
पोराणक कत पाप, तमेसो मुच्चते^{१२} इण ।
पोराणकइणमोक्खो^{१३}, क्विध पापेन लिप्पति ॥ 20
- १४६ “सो चे अत्थो च धम्मो च, कल्याणो न च पापको ।
भोतो चे वचन सच्च, सुहतो वानरो मया ॥
- १४७ “अत्तनो चे हि वादस्स, अपराध विजानिया ।
न म त्व गरहेय्यासि, भोतो वादो हि तादिसो” ॥

B 49

१ १ तुय्हञ्चापि—सी०, तुय्ह चापि—रो० । २-२ मय्ह च—रो०, अम्ह वा—
सी० । ३ रट्ठवड्ढन—म०, सी०, रो० । ४ कुब्बति—स्या० । ५ अकामाकरणीयस्मि—
स्या०, अकामकरणीयस्मि—रो० । ६ बुविध—रो० । ७ लिप्पति—स्या० । ८ रो०
पोत्थके नत्थि । ९ विजानिय—सी०, स्या०, रो० । १० इद्धि—रो० । ११ मुच्चते—
सी०, स्या० । १२ पोराणकमिणमोक्खो—रो० ।

- १४८ “चतुन्नयेवुपादाय, रूप सम्भोति पाणिन ।
यतो च रूप सम्भोति, तत्थेवानुपगच्छति ॥
- १४९ “इधेव जीवति जीवो, पेच्च पेच्च विनस्सति ।
उच्छिज्जति अय लोको, ये वाला^१ ये च पण्डिता ।
उच्छिज्जमाने लोकस्मि, क्विध पापेन लिप्पति ॥
- १५० “सो चे अत्थो च धम्मो च, कल्याणो न च पापको ।
भोतो चे वचन सच्च, सुहतो वानरो मया ॥
- १५१ “अत्तनो चे हि वादस्स, अपराव विजानिया ।
न म त्व गरहेय्यासि, भोतो वादो हि तादिसो” ॥
- १५२ “आहु खत्तविदा^२ लोके, बाला पण्डितमानिनो ॥
मातर पितर हज्जे, अथो जेट्ठम्पि भातर ।
हनेय्य पुत्त^३दारे च, अत्थो चे तादिसो सिया ॥
- १५३ “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साख भज्जेय्य, मित्तदुब्भो^४ हि पापको ॥
- १५४ “अथ अत्थे समुप्पन्ने, समूलमपि अब्बहे^५ ।
अत्थो मे सम्बलेना^६ पि^७, सुहतो वानरो मया ॥
- १५५ “सो” चे अत्थो च धम्मो च, कल्याणो न च पापको ।
भोतो चे वचन सच्च, सुहतो वानरो मया^८ ॥
- १५६ “अत्तनो चे हि वादस्स, अपराध विजानिया ।
न म त्व गरहेय्यासि, भोतो वादो हि तादिसो ॥
- १५७ “अहेतुवादो पुरिसो, यो च इस्सरकुत्तिको ।
पुब्बेकती च उच्छेदी, यो च खत्तविदो नरो ॥
- १५८ “एते असप्पुरिसा लोके, बाला पण्डितमानिनो ।
करेय्य तादिसो पाप, अथो अज्जम्पि कारये ।
असप्पुरिसससग्गो, दुक्खन्तो^९ कटुकुद्रयो ॥

१ बला-म० । २ खत्तविधा-सी०, स्या०, रो० । ३ पुत्ते च-रो० । ४ मित्तदुब्भो-रो० । ५ अब्बहे-स्या० । ६ सम्बलेनाति-रो० । ७-७ अय गाथा सी० पोत्थके नत्थि । ८ दुक्कटो-सी० ।

१५९ “उरब्भरूपेन वकस्सु^१ पुब्बे,
असकितो अजयूथ उपेति ।
हत्त्वा उरणि^२ अजिक^३ अजञ्च,
उत्तासयित्वा^४ येन काम पलेति ॥

१६० “तथाविधेके समणब्राह्मणासे,
छदन कत्वा वञ्चयन्ति मनुस्से ।
अनासका थण्डिलसेय्यका च,
रजोजल्ल उक्कुटिकप्पधान ।
परियायभत्तञ्च अपानकत्ता^५,
पापाचारा^६ अरहन्तो वदाना ॥

5

10

१६१ “एते असप्पुरिसा लोके, बाला पण्डितमानिनो ।
करेय्य तादिसो पाप, अथो अञ्जम्पि कारये ।
अमप्पुरिसससग्गो, दुक्खन्तो कटुकुद्रयो ॥

१६२ “यमाहु^७ नत्थि विरिय ति, अहेतुञ्च^८ पवदन्ति ये ।
परकार अत्तकारञ्च, ये तुच्छ समवण्णयु ॥

B 51

15

१६३ “एते असप्पुरिसा लोके, बाला पण्डितमानिनो ।
करेय्य तादिसो पाप, अथो अञ्जम्पि कारये ।
असप्पुरिसससग्गो, दुक्खन्तो कटुकुद्रयो ॥

१६४ “सचे हि विरिय नास्स, कम्म कल्याणपापक ।
न भरे वड्ढकि राजा, न पि यन्तानि कारये ॥

20

१६५ “यस्मा च विरिय अत्थि, कम्म कल्याणपापक ।
तस्मा यन्तानि कारेति^९, राजा भरति वड्ढकि ॥

१६६ “यदि वस्ससत्त देवो, न वस्से न हिम पते ।
उच्छिज्जेय्य अय लोको, विनस्सेय्य अय पजा ॥

१ बकासु-सी०, स्या०, वकासु-रो० । २ उराणि-रो० । ३ अजिय-सी०, स्या०, रो० । ४ चित्रासयित्वा-सी०, रो०, हत्त्वासयित्वा-स्या० । ५ अपानकत्त-रो० । ६ पापाचरा-रो० । ७ याहु-रो० । ८ हेतुञ्च अपवदन्तिये-सी०, स्या०, रो० । ९ कारेति-रो० ।

- १६७ “यस्मा च वस्सती देवो, हिमञ्चानुफुसायति^१।
तस्मा सस्सानि पच्चन्ति, रट्टञ्च पालिते^२ चिर ॥
- १६८ “गव चे तरमानान, जिम्ह गच्छति पुङ्गवो।
सब्बा ता जिम्ह गच्छन्ति, नेत्ते जिम्ह गते सति ॥
- 5 १६९ “एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्टसम्मतो।
सो चे अधम्म चरति, पगेव इतरा पजा।
सब्ब रट्ट दुख^३ सेति, राजा चे होति अधम्मिको^४ ॥
- १७० “गव चे तरमानान, उजु गच्छति पुङ्गवो।
सब्बा गावा उजु यन्ति, नेत्ते उजु गते सति ॥
- 10 १७१ “एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्टसम्मतो।
सो सचे^५ धम्म चरति, पगेव इतरा पजा।
सब्ब रट्ट सुख सेति, राजा चे होति धम्मिको ॥
- १७२ “महास्खस्स फलिनो, आम छिन्दति यो फल।
रसञ्चस्स न जानाति, बीजञ्चस्स विनस्सति ॥
- 15 १७३ “महास्खूपम रट्ट, अधम्मेन^६ पसासति।
रसञ्चस्स न जानाति, रट्टञ्चस्स विनस्सति ॥
- B 52 १७४ “महास्खस्स फलिनो, पक्क छिन्दति यो फल।
रसञ्चस्स विजानाति, बीजञ्चस्स न नस्सति ॥
- १७५ “महास्खूपम रट्ट, धम्मेन यो पसासति।
20 रसञ्चस्स विजानाति, रट्टञ्चस्स न नस्सति ॥
- १७६ “यो च राजा जनपद, अधम्मेन पसासति।
सब्बोसवीहि^७ सो राजा, विरुद्धो होति खत्तियो ॥
- १७७ “तथेव नेगमे हिस, ये युत्ता कयविककये।
ओजदानबलीकारे^८, स कोसेन विरुज्जति ॥

१ हिमञ्चानुफुसीयति—स्या०, रो०। २ पल्लते—सी०, रो०, पालयते—स्या०।
३ दुक्ख—स्या०, रो०। ४ अधम्मिको—रो०। ५ चेव—सी०, चेपि—स्या०, रो०। ६
अधम्मेन यो—स्या०, रो०। ७ सब्बोसवीहि—स्या०। ८ ओजदानबलीकरे—रो०।

- १७८ “पहारवरखेत्तञ्जू, सङ्गामे कतनिस्समे ।
उस्सिते हिसय राजा, सबलेन विरुज्झति ॥
- १७९ “तथेव इसयो हिस, सञ्जते^१ ब्रह्मचारियो^२ ।
अधम्मचारी खत्तियो, सो सग्गेन विरुज्झति ॥
- १८० “यो च राजा अधम्मद्वो, भरिय हन्ति अदूसिक^३ । 5
लुद्ध पसवते ठान^४, पुत्तेहि च विरुज्झति ॥
- १८१ “वम्म चरे जानपदे^५, नेगमेसु^६ बलेसु च ।
इसयो च न हिसेय्य, पुत्तदारे सम चरे ॥
- १८२ “स तादिसो भूमिपति, रट्टपालो अकोधनो ।
सपत्ते^७ सम्पक्कम्पेति, इन्दो व असुराधिपो” ति ॥ 10

पण्णासनिपात निद्धित ।

तस्सुद्धान

सनिळीनिकमव्हयनो पठमो,
दुत्तियो पन सउम्मदन्तिवरो^८ ।
तत्तियो पन बोधिसिरीव्हयनो,
कथिता पन तीणि जिनेन सुभा ति ॥

— ० —

१ सयमे—स्या० । २ ब्रह्मचारिनो—सी०, ब्रह्मचारिये—स्या०, ब्रह्मचारयो—रो० ।
३ अदूसक—स्या० । ४ पाप—सी० । ५ जनपदे—रो० । ६ निगमेसु—सी० । ७ सामन्ते—
सी०, स्या०, रो० । ८ सउम्मदन्तीवरो—स्या० ।

१६. सट्टिनिपातो'

५२९ सोणकजातक (१)

53

- १ "तस्स^१ सुत्वा सत दम्मि, सहस्स दिट्ठ^२ सोणक।
को मे सोणकमक्खाति, सहाय पसुकीळित"^३ ॥
- २ "अथब्रवी माणवको, दहरो पञ्चचूळको।
मय्ह सुत्वा सत देहि, सहस्स दिट्ठ सोणक।
अह^४ ते सोणकक्खिस्स^५, सहाय पसुकीळित"^६ ॥
- ३ "कतमस्मि^७ सो जनपदे, रट्ठेसु निगमेसु च।
कत्थ^८ सोणकमद्विक्ख^९, त मे अक्खाहि पुच्छितो"^{१०} ॥
- ४ "तवेव देव विजिते, तवेवुय्यानभूमिया।
उजुवसा महासाला, नीलोभासा मनोरमा ॥
- ५ "तिट्ठन्ति मेघसमाना,^{११} रम्मा अञ्जोञ्जनिस्सिता।
तेस मूलम्हि^{१२} सोणको, ज्ञायती अनुपादनो^{१३}।
उपादानेसु लोकेसु, डय्हमानेसु निब्बुतो ॥
- ६ "ततो च राजा पायासि, सेनाय चतुरङ्गिया।
कारापेत्वा सम मग्ग, अगमा येन सोणको ॥
- ७ "उय्यानभूमि गन्त्वान, विचरन्तो ब्रहावने।
आसीन सोणक दक्खि, डय्हमानेसु निब्बुत"^{१४} ॥
- ८ "कपणो वतय^{१५} भिक्खु, मुण्डो सङ्घाटिपास्तो।
अमातिको अपित्तिको,^{१६} रुक्खमूलस्म भायति ॥

१ सट्टिनिपातजातक - स्या०, छट्टिनिपात - रो०। २ कस्स - स्या०, रो०। ३ दट्ठु - सी०, रो०। ४ पसुकीलित - रो०। ५ अहसोणकमक्खिस्स - सी०, रो०, अह ते सोणकमक्खिस्स - स्या०। ६ कतरस्मि - सी०, स्या०, रो०। ७ कत्थ ते सोणको दिट्ठो - सी०, रो०। ८ मेघसमोना - रो०। ९ मूलस्मि - सी०, रो०, मूलस्मि - स्या०। १० अनुपादिनो - स्या०, अनुपादानो - रो०। ११ वताय - स्या०, रो०। १२ अपीतिको - रो०।

- ९ “इम वाक्य निसामेत्वा, सोणको एतदब्रवि ।
‘न राज कण्णो होति, धम्म कायेन फस्सय ॥
- १० ‘यो च धम्म निरकत्वा, अधम्ममनुवत्तति ।
स राज कण्णो होति, पापो पापपरायणो ॥
- ११ ‘अरिन्दमो ति मे नाम, कासिराजा ति म विदु ।
कच्चि भोतो सुखस्सेय्या^१, इध पत्तस्स सोणक’ ॥
- १२ “सदा पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
न तेस कोट्ठे ओपेन्ति^२, न^३ कुम्भि न खळोपिय^४ ।
परनिट्ठितमेसाना, तेन यापेन्ति सुब्बता ॥
- १३ “द्वुतियम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
अनवज्जपिण्डो^५ भोत्तब्बो, न च कोचूपरोधति ॥
- १४ “ततियम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
निब्बुतो पिण्डो भोत्तब्बो, न च कोचूपरोधति ॥
- १५ “चतुत्थम्पि^६ भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
मुत्तस्स रट्ठ चरतो, सङ्गो यस्स न विज्जति ॥
- १६ “पञ्चमम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
नगरम्हि डग्गमानम्हि, नास्स किञ्चि अडग्गत्थ ॥
- १७ “छट्ठम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
रट्ठे विलुम्पमानम्हि, नास्स किञ्चि अहीरथ^७ ॥
- १८ “सत्तमम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
चोरेहि रक्खित मग्ग, ये चञ्जे परिपन्थिका ।
पत्तचीवरमादाय, सोत्थि गच्छति^८ सुब्बतो^९ ॥
- १९ “अट्ठमम्पि भद्रमधनस्स, अनागारस्स भिक्खुनो ।
य य दिस पक्कमति, अनपेक्खो व गच्छति^{१०} ॥

B 54

5

10

15

20

१ सुखसेय्या—स्या०, सुखासेय्या—रो० । २ उपेन्ति—रो० । ३-३ न कुम्भे न
कळोपिया—स्या०, रो० । ४ अनवज्जोपिण्डो—रो० । ५ चतुत्थ—रो० । ६ अहारथ—
सी०, स्या० । ७-७ गच्छति सुब्बता—रो० ।

३ ५५

५

१०

१५

२०

- २० “बहू^१ पि भद्रा एतेस,^२ यो त्व भिक्खु पसससि ।
अहञ्च गिद्धो कामेसु, कथ काहामि सोणक ॥
- २१ “पिया मे मानुसा कामा, अथो दिव्या पि मे पिया ।
अथ केन नु वण्णेन, उभो लोके लभामसे” ॥
- २२ “कामे^३ गिद्धा कामरता, कामेसु अधिमुच्छिता ।
नरा पापानि कत्वान, उपपज्जन्ति दुग्गति ॥
- २३ “ये च कामे पहन्त्वान^४, निक्खन्ता अकुतोभया ।
एकोदिभावाधिगता, न ते गच्छन्ति दुग्गति ॥
- २४ “उपम ते करिस्सामि, त सुणोहि अरिन्दम ।
उपमाय मिधेकच्चे,^५ अत्थ जानन्ति पण्डिता ॥
- २५ “गङ्गाय कुणप दिस्वा, वुय्हमान महण्णवे ।
वायसो समचिन्तेसि, अप्पपञ्चो अचेतसो ॥
- २६ “यानञ्च वतिद लद्ध, भक्खो चाय अनप्पको ।
तत्थ रत्ति तत्थ दिवा, तत्थेव निरतो मनो ॥
- २७ “खाद नागस्स मसानि, पिव^६ भागीरथोदक^७ ।
सम्पस्स वनचेत्यानि, न पलेत्थ^८ विहङ्गमो ॥
- २८ “तञ्च^९ ओतरणी गङ्गा, पमत्त कुणपे रत ।
समुद् अज्झगाहासि^{१०}, अगती यत्थ पक्खिन ॥
- २९ “सो च भक्खपरिक्खीणो, उदपत्वा^{११} विहङ्गमो ॥
न पच्छतो न पुरतो, नुत्तर नो पि दक्खिण ॥
- ३० “दीप सो नज्झगागञ्छि^{१२}, अगती यत्थ पक्खिन ।
सो च तत्थेव पापत्थ, यथा दुब्बलको तथा ॥
- ३१ “तञ्च सामुद्दिका मच्छा, कुम्भीला मकरा सुसू ।
पसय्हकारा खादिसु, फन्दमान विपक्खक^{१३} ॥

१ १ बहूनि समण भद्रानि—सी०, बहूपि भद्रका एते—रो०। २ कामेसु—सी०, रो०।
३ पहन्त्वान—सी०, रो०। ४ मिधेकच्चे—सी०, रो०। ५ पिप—रो०। ६ भागीरथोदक—
सी०, स्या०, रो०। ७ पलित्थ—रो०। ८ त व—रो०। ९ अज्झगाहयि—रो०। १०
उप्पत्तिवा—सी०, उदापत्वा—रो०। ११ न अज्झगागञ्छि—सी०, न अज्झगञ्छि—रो०। १२
विपक्खिन—सी०, रो०, विपक्खक—स्या०।

- ३२ “एवमेव तुव राज, ये चञ्चे कापभोगिनो ।
गिद्धा चे न वमिस्सन्ति, काकपञ्जा^१ व^२ ते विदू ॥
- ३३ “एसा ते उपमा राज, अत्थसन्दस्सनी कता ।
त्वञ्च पञ्जायसे तेन, यदि काहसि वा न वा ॥
- ३४ “एकवाचम्पि द्विवाच, भण्येय^३ अनुकम्पको ।
तत्तुत्तरि न भासेय्य, दासो वय्यस्स^४ सन्तिके” ॥ 5
- ३५ “इद वत्वान पक्कामि, सोणको अमितबुद्धिमा ।
वेहासे अन्तलिक्खस्मि, अनुसासित्वान खत्तिय” ॥
- ३६ “को नुमे राजकत्तारो, सुद्धा^५ वेय्यत्तमागता^६ ।
रज्ज निव्यादयिस्सामि, नाह रज्जेन मत्थिको ॥ 10
- ३७ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह^७ काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग^८” ॥
- ३८ “अत्थि ते दहरो पुत्तो, दीघावु रट्ठवद्धनो^९ ।
त रज्जे अभिसिञ्चस्सु, सो नो राजा भविस्सति” ॥
- ३९ “खिप्प कुमारमानेथ, दीघावु रट्ठवद्धन ।
त रज्जे अभिसिञ्चिस्स^{१०}, सो वो राजा भविस्सति” ॥ 15
- ४० “ततो कुमारमानेसु, दीघावु रट्ठवद्धन ।
त दिस्वा आलपी राजा, एकपुत्त मनोरम ॥
- ४१ “सट्ठि गामसहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो ।
ते पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निव्यादयामि ते ॥ 20
- ४२ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग ॥
- ४३ “सट्ठि नागसहस्सानि, सब्बालङ्कारभूसिता ।
सुवण्णकच्छा मातङ्गा, हेमकप्पनवाससा ॥

१ १ काकपञ्जाय—सी०, स्या०, रो० । २ अय्यस्स—सी०, जयिरस्स—रो० ।

३-३ सूता वेय्यत्तिमागता—सी०, स्या०, रो० । ४ नाह—स्या० । ५ वसमन्वगा—स्या०, वसमन्वगा—रो० । ६ रट्ठवद्धनो—रो० । ७ अभिसिञ्चस्सु—रो० ।

- ४४ “आरूळहा गामणीयेहि^१, तोमरडकुसपाणिभि^२ ।
ते पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निय्यादयामि ते ॥
- ४५ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग ॥
- ४६ “सट्ठि अस्ससहस्सानि, सब्बालङ्कारभूसिता ।
आजानीया व^३ जातिया, सिन्धवा सीघवाहितो^४ ॥
- ४७ “आरूळहा गामणीयेहि, इल्लियाचापधारिभि^५ ।
ते पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निय्यादयामि ते ॥
- ४८ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग ॥
- ४९ “सट्ठि रथसहस्सानि, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- ५० “आरूळहा गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि^६ ।
ते पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निय्यादयामि ते ॥
- ५१ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग ॥
- ५२ “सट्ठि धेनुसहस्सानि, रोहञ्जा पुङ्गवूसभा ।
ता पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निय्यादयामि ते ॥
- ५३ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग ॥
- ५४ “सोळसित्थिसहस्सानि^७, सब्बालङ्कारभूसिता ।
विचित्रवत्थाभरणा^८, आमत्तमणिकुण्डला ।
ता पुत्त पटिपज्जस्सु, रज्ज निय्यादयामि ते ॥
- ५५ “अज्जेव पब्बजिस्सामि, को जञ्जा मरण सुवे ।
माह काको व दुम्मेधो, कामान वसमन्वग^९ ॥

१ गामणीयेभि-स्या० । २ तोमरडकुसपाणिहि-रो० । ३ च-स्या० । ४ सीघवाहता-स्या० । ५ इदियाचापाधारिभि-स्या० । ६ चम्मिभि-स्या०, वम्मिहि-रो० । ७ सोळसित्थीसहस्सानि-स्या० । ८ विचित्रवत्थाभरणा-रो० ।

- ५६ “दहरस्सेव मे तात, माता मता ति मे सुत ।
तया विना अह तात, जीवितुम्पि^१ न उस्सहे ॥
- ५७ “यथा आरञ्जक नाग, पोनी अन्वेति पच्छतो ।
जेस्सन्त गिरिदुग्गेसु, समेसु विसमेसु च ॥
- ५८ “एव त अनुगच्छामि, पुत्तमादाय^२ पच्छतो । 5
सुभरो ते भविस्सामि, न ते हेस्सामि दुब्भरो” ॥
- ५९ “यथा सामुद्दिक नाव, वाणिजान वनेसिन ।
वोहारो तत्थ गण्हेय्य, वाणिजा व्यसनी^३ सिया ॥
- ६० “एवमेवाय पुत्तकलि^४, अन्तरायकरो मम^५ ।
इम कुमार पापेथ, पासाद रतिवड्डन ॥ 10
- ६१ “तत्थ कम्बुसहत्थायो, यथा^६ सक्क व अच्छरा ।
ता न तत्थ रमेस्सन्ति,^७ ताहि चे^८ सो रमिस्सति ॥
- ६२ “ततो कुमार पापेसु, पासाद रतिवड्डन ।
त दिस्वा अवचु कञ्जा, दीघावु रट्ठवड्डन ॥
- ६३ “देवता नुसि गन्धब्बो, अदु^९ सक्को पुरिन्ददो । 15
को वा त्व कस्स वा पुत्तो, कथ जानेमु त मय” ॥
- ६४ “नम्हि देवो न गन्धब्बो, ना^{१०} पि^{११} सक्को पुरिन्ददो ।
कासिरञ्जो अह पुत्तो, दीघावु रट्ठवड्डनो ।
मम^{१२} भरय भद् वो, अह भत्ता भवामि वो ॥
- ६५ “त तत्थ अवचु कञ्जा, दीघावु रट्ठवड्डन । 20
कुहि राजा अनुप्पत्तो, इतो राजा कुहि गतो ॥
- ६६ “पड्ड राजा अतिक्कन्तो, थले राजा पतिट्ठितो ।
अकण्टक अगहन, पटिपन्नो महापथ ॥
- ६७ “अहञ्च पटिपन्नोस्मि, मग्ग दुग्गतिगामिन ।
सकण्टक सगहन, येन गच्छन्ति^{१३} दुग्गति” ॥ 25

१ जीवितुम्हि - रो० । २ पुत्तमादाय - रो० । ३ व्यसनी - रो० । ४ पुत्तक - स्या० ।
५ मम - रो० । ६ यथ - रो० । ७ रमिस्सन्ति - स्या० । ८ मे - रो० । ९ आदु - सी०,
रो०, आद् - स्या० । १०-१० नपि - स्या०, रो० । ११ मम - रो० । १२ गच्छामि - रो० ।

59

६८ “तस्स ते स्वागत राज, सीहस्सेव गिरिब्बज ।
अनुसास महाराज, त्व नो सब्वासमिस्सरो” ति ॥

५३० सकिच्चजातक (२)

- ६९ “दिस्वा निस्सिन्न राजान, ब्रह्मदत्त रथेसभ ।
अथस्स पटिवेदेसि, यस्सासि अनुकम्पको ॥
- 5 ७० “सकिच्चाय अनुप्पत्तो, इसीन साधुसम्मतो ।
तरमानरूपो निय्याहि, खिप्प पस्स महेसिन ॥
- ७१ “ततो च राजा तरमानो, युत्तमारुह सन्दन ।
मित्तामच्चपरिब्यूब्बहो^१, अगमासि रथेसभो ॥
- 10 ७२ “निक्खिप्प पञ्च ककुधानि, कासीन रट्ठवड्डनो ।
वाळबीजनिमुण्हीस^२, खग्ग छत्तञ्चुपाहन^३ ।
- ७३ “ओरुह राजा यानम्हा, ठपयित्वा पटिच्छद ।
आसीन दायपस्सस्मि, सकिच्चमुपसङ्गमि ॥
- ७४ “उपसङ्गमित्वा सो राजा, सम्मोदि इसिना सह ।
त कथ वीतिसारेत्वा, एकमन्त उपाविसि ॥
- 15 ७५ “एकमन्त निसिन्नो व, अथ^४ काल अमञ्जथ ।
ततो पापानि कम्मनि, पुच्छितु पटिपज्जथ^५ ॥
- ७६ “इसि पुच्छाम^६ सकिच्च, इसीन साधुसम्मत ।
आसीन दायपस्सस्मि, इसिसङ्घपुरक्खत ॥
- 20 ७७ “क गति पेच्च गच्छन्ति, नरा धम्मातिचारिनो ।
अतिचिण्णो मया वम्मो, त मे अक्खाहि पुच्छितो ॥
- ७८ “इसी अवच सकिच्चो, कासीन रट्ठवड्डन ।
आसीन दायपस्सस्मि महाराज सुणोहि मे ॥

१ परिब्यूब्बहो—सी०, रो० । २ वालबीजनी—सी०, वालबीजनि—स्या० । ३ छत्त-मुपाहन—रो० । ४ यथा—रो० । ५ पच्चपज्जथ—रो० । ६ पुच्छामि—सी०, रो० ।

- ७९ “उप्पथेन वजन्तस्स, यो मग्गमनुसासति ।
तस्स चे^१ वचन कयिरा, नस्स^२ मग्गेय्य कण्टको ॥
- ८० “अधम्म पटिपन्नस्स, यो धम्ममनुसासति ।
तस्स चे वचन कयिरा, न सो गच्छेय्य दुग्गति ॥
- ८१ “धम्मो पथो महाराज, अधम्मो^३ पन उप्पथो । 5
अधम्मो निरय नेति, धम्मो पापेति सुग्गति ॥
- ८२ “अधम्मचारिनो राज, नरा विसमजीविनो ।
य गति पेच्च गच्छन्ति, निरये ते सुणोहि मे ॥
- ८३ “सञ्जीवो काळसुत्तो च, सङ्घातो^४ द्वे च रोरुवा ।
अथापरो महावीचि, तापनो^५ च पतापनो ॥ 10
- ८४ “इच्चेते अट्ठ निरया, अक्खाता दुरतिक्कमा ।
आकिण्णा लुट्ठकम्मेहि, पच्चेका सोळसुस्सदा ॥
- ८५ “कदरियतापना^६ घोरा, अच्चिमन्तो^७ महब्भया ।
लोमहसनरूपा च, भेस्मा पटिभया दुखा ॥
- ८६ “चतुक्कण्णा चतुद्वारा, विभत्ता भागसो मिता । 15
अयोपाकारपरियन्ता, अयसा पटिकुज्जिता ॥
- ८७ “तेस अयोमया भूमि, जलिता तेजसा युता ।
समन्ता योजनसत्, फुटा तिट्ठन्ति सब्बदा ॥
- ८८ “एते पतन्ति निरये, उद्धपादा^८ अवसिरा ।
इसीन अतिवत्तारा, सञ्जतान तपस्सिन ॥ 20
- ८९ “ते भूनहुनो पच्चन्ति, मच्छा विलकता^९ यथा ।
सवच्छरे असङ्ख्ये, नरा किब्बिसकारिनो ।
- ९० “ड्य्हमानेन गत्तेन, निच्च सन्तरबाहिर ।
निरया नाधिगच्छन्ति, द्वार निक्खमनेसिनो ॥

१ वे-रो० । २ नास्स-स्या०, रो० । ३ सङ्घातो-स्या० । ४ तपनो-सी०, रो० । ५ कदरिया तपना-सी०, रो०, कदरिया तापना-स्या० । ६ अच्चिमन्ता-रो० । ७ उद्धपादा-रो० । ८ भीलाकता-रो० ।

- ११ “पुरत्थिमेन वावन्ति, ततो वानन्ति पच्छतो ।
उत्तरेन पि धावन्ति, ततो वावन्ति दक्खिण ।
य य हि^१ द्वार गच्छन्ति, त^२ तदेव^३ पिधीयरे^४ ॥
- १२ “बहूनि वस्ससहस्सानि^५, जना निरयगामिनो ।
बाहा पग्गह^६ कन्दन्ति, पत्वा दुक्ख अनप्पक ॥
- १३ “आसीविस व कुपित^७, तेजस्सि^८ दुरतिक्कम ।
न साधुरूपे आसीदे^९, सञ्जतान तपस्सिन ॥
- १४ “अतिकायो महिस्सासो, अज्जुनो केककाधिपो^{१०} ।
सहस्सबाहु उच्छिन्नो, इसिमासज्ज गोतम ॥
- १५ “अरज रजसा वच्छ, किस^{११} अवकिरिय^{१२} दण्डकी ।
तालो व मूलतो छिन्नो, स राजा विभवङ्गतो ॥
- १६ “उपहच्च मन मज्झो^{१३}, मातङ्गस्मि यसस्सिने ।
सपारिसज्जो उच्छिन्नो, मज्झारज्ज^{१४} तदा अहु ॥
- १७ “कण्हदीपायनासज्ज, इसि अन्धकवेण्डयो^{१५} ।
अञ्जोञ्ज^{१६} मुसला^{१७} हन्त्वा, सम्पत्ता यमसाधन^{१८} ॥
- १८ “अयाय इसिना सत्तो, अन्तलिक्खचरो पुरे ।
पावेक्खि पथवि^{१९} चेच्चो, हीनत्तो पत्तपरियाय^{२०} ॥
- १९ “तस्मा हि छन्दागमन, नप्पससन्ति पण्डिता ।
अदुट्ठचित्तो भासेय्य, गिर सच्चूपसहित ॥
- २० १०० “मनसा चे पदुट्ठन, यो नरो पेक्खते मुनि ।
विज्जाचरणसम्पन्न, गन्ता^{२१} सो निरय अधो ॥

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ त त देवा-रो० । ३ पिथिय्यति-सी०, पिथिय्यरे-
स्या०, पिथीयरे-रो० । ४ सतसहस्सानि-स्या० । ५ निरयवासिनो-रो० । ६ कुप्पित-
स्या० । ७ तेजसि-स्या०, रो० । ८ आसिदेन-रो० । ९ केतकाधिपो-स्या० । १० १०
कीस अवक्कीय-स्या० । ११ मेज्झो-स्या०, रो० । १२ मेज्झारज्ज-स्या०, रो० । १३ अघक-
वेण्डयो-सी०, रो०, अघकवेदयो-स्या० । १४ अञ्जामञ्ज-सी०, स्या०, अञ्जअञ्ज-
रो० । १५ मुसले-सी०, स्या०, रो० । १६ यमसाधन-रो० । १७ पठवि-सी०, स्या०, रो० ।
१८ कालपरियाय-स्या० । १९ गन्त्वा-स्या० ।

- १०१ “ये वुद्धे^१ परिभासन्ति^२, फरुसूपक्कमा जना ।
अनपच्चा अदायादा, तालवत्थु^३ भवन्ति ते ॥
- १०२ “यो च पब्बजित हन्ति, कतकिच्च महेसिन ।
स काळसुत्ते निरये, चिररत्ताय^४ पच्चति ॥
- १०३ “यो च राजा अधम्मट्ठो, रट्ठविद्धसनो मगो^५ ।
तापयित्वा जनपद, तापने पेच्च पच्चति ॥
- १०४ “सो च वस्ससहस्सानि^६, सत दिब्बानि^७ पच्चति ।
अच्चिसङ्खपरेतो सो दुक्ख वेदेति वेदन ॥
- १०५ “तस्स अगिसिखा काया, निच्छरन्ति पभस्सरा ।
तेजोभक्खस्स गत्तानि, लोमेहि^८ च^९ नखेहि च ॥
- १०६ “ड्य्हमानेन गत्तेन, निच्च सन्तरवाहिर ।
दुक्खाभितुन्नो नदति, नागो तुत्तट्ठितो^{१०} यथा ॥
- १०७ “यो लोभा पितर हन्ति, दोसा वा पुरिसाधमो ।
स काळसुत्त निरय, चिररत्ताय पच्चति ॥
- १०८ “स तादिसो पच्चति लोहकुम्भिय^{११},
पक्कञ्च सत्तीहि हनन्ति नित्तच ।
अन्ध करित्वा मुत्तकरीसभक्ख,
खारे निमुज्जन्ति तथाविध नर ॥
- १०९ “तत्त पक्कुथितमयोगुळञ्च^{१२},
दीघे च फाले चिररत्ततापिते ।
विक्खम्भमादाय विबन्ध^{१३} रज्जुभि,
विवटे^{१४} मुखे सम्पविसन्ति^{१५} रक्खसा ॥
- ११० “सामा च सोणा सबला^{१६} च गिज्झा,
काकोळसङ्घा च दिजा अयोमुखा ।

१ वुद्धे-रो०। २ परिभासेति-रो०। ३ तालवत्थू-स्या०, लालावत्थु-रो०। ४ चिररत्ताय-स्या०। ५ मतो-स्या०, चतो-सी०। ६ वस्ससहस्सान-सी०, स्या०। ७ दिब्बानि-स्या०, दिव्यानि-रो०। ८-८ लोमगेहि-सी०, स्या०, रो०। ९ तुत्तट्ठितो-सी०, रो०, तुण्डट्ठितो-स्या०। १० लोहकुम्भिया-रो०। ११ पक्कुट्टितमयोगुळञ्च-स्या०, पक्कुट्टित अयोगुलञ्च-रो०। १२ विबद्ध-सी०, विभज्ज-स्या०, रो०। १३ वत्ते-रो०। १४ ससव-यन्ति-सी०, स्या०, रो०। १५ चबला-रो०।

सङ्गम्मा खादन्ति विप्फन्दमान,^१
जिह्वं विभज्जं विघासं सलोहितं ॥

- १११ “तं दड्ढुतालं^२ परिभिन्नगतं,
निष्पोथयन्ता अनुविचरन्ति रक्खसा ।
५ रती हि नेसं^३ दुखिनो पनीतरे,
एतादिसस्मिं निरये वसन्ति ।
ये केचिं लोके इध पेट्तिघातिनो ॥
- ११२ “पुत्तो च मातरं हन्त्वा, इतो गन्त्वा यमक्खय ।
भुसमापज्जते दुक्खं, अत्तकम्मफलूपगो ॥
- ११३ “अमनुस्सा अतिबलां^४, हन्तारं जनयन्तिया ।
१० अयोमयेहिं वाळेहिं^५, पीळयन्ति पुनप्पुन ॥
- ११४ “तमस्सव^६ सका गत्ता, रुहिरं^७ अत्तसम्भव ।
तम्बलोहविलीनं व, तत्तं पायेन्ति मत्तिघं^८ ॥
- ११५ “जिगुच्छं^९ कुणपं पूतिं^{१०}, दुग्गन्धं गूथकदमं ।
१५ पुब्बलोहितसङ्कासं, रहदमोगय्हं^{११} तिट्ठति ॥
- ११६ “तमेनं किमयो^{१२} तत्थ, अतिकाया अयोमुखा ।
छविं भेत्वानं^{१३} खादन्ति, सगिद्धां^{१४} मसलोहिते ॥
- ११७ “सो चत्तं निरयं पत्तो, निमुग्गो सत्तपोरिस ।
पूतिकं^{१५} कुणपं वाति, समन्ता सत्तयोजनं ॥
- ११८ “चक्खुमां पि हि चक्खूहिं^{१६}, तेनं गन्धेन जीयति^{१७} ।
२० एतादिसं ब्रह्मदत्तं, मातुघो^{१८} लभते दुक्खं ॥
- ११९ “खुरधारमनुक्कम्मं, तिक्खं दुरभिसम्भव ।
पतन्ति गम्भपातियो,^{१९} दुग्गं वेत्तरणिं^{२०} नदि ॥

१ विफन्दमान—स्या० । २ दड्ढुकोळ—रो० । ३ तेस—स्या० । ४ अतिबाला—
स्या० । ५ फालेहि—रो० । ६ तमस्सव—सी०, स्या०, तमस्सुत—रो० । ७ रुहिर—सी०,
स्या० । ८ मत्तिघ—सी० । ९ जिगुच्छ—रो० । १० पूति—रो० । ११ रहदमोगय्ह—स्या० ।
१२ किमयो—स्या० । १३ छेत्वान—सी०, रो० । १४ पादिद्धा—सी०, स्या०, रो० । १५
पूतिन—रो० । १६ चक्खूनि—स्या० । १७ जियति—स्या० । १८ मत्तिघो—रो० ।
१९ गम्भपातिनियो—सी०, स्या०, रो० । २० वेत्तरणि—स्या० ।

- १२० “अयोमया सिम्बलियो, सोळसङ्गुलकण्टका^१ ।
उभतो^२ अभिलम्बन्ति^३, दुग्ग वेतरणि नदि ॥
- १२१ “ते अच्चिमन्तो तिट्ठन्ति, अग्गिक्खन्धा व आरका ।
आदित्ता जातवेदेन, उद्ध योजनमुग्गता ॥
- १२२ “एते वजन्ति^४ निरये, तत्ते तिखिणकण्टके ।
नारियो च अतिचारा^५, नरा च परदारू ॥
- १२३ “ते पतन्ति अधोक्खन्धा,^६ विवत्ता विहता पुथू ।
सयन्ति विनिविद्धङ्गा, दीघ जग्गन्ति सब्बदा^७ ॥
- १२४ “ततो रत्या विवसाने^८, महति पब्बतूपम ।
लोहकुम्भि पवज्जन्ति, तत्त अग्गिसमूदक ॥
- १२५ “एव दिवा च रत्तो च, दुस्सीला मोहपारुता ।
अनुभोन्ति सक कम्म, पुब्बे दुक्कटमत्तनो^९ ॥
- १२६ “या च भरिया धनक्कीता, सामिक अतिमञ्जति ।
सस्सु वा ससुर वा पि, जेट्ठ वा पि ननन्दर^{१०} ॥
- १२७ “तस्सा वड्ढेन जिह्मग्ग, निब्बहन्ति सबन्धन ।
स ब्याममत्त किमिन, जिह्म पस्सति अत्तनि^{११} ।
विञ्जापेतु न सक्कोति, तापने पेच्च पच्चति ॥
- १२८ “ओरब्भिका सूकरिका, मच्छिका मिगबन्धका ।
चोरा गोघातका लुद्दा^{१२}, अवण्णे वण्णकारका ॥
- १२९ “सत्तीहि लोहकूटेहि, नेत्तिसेहि उसूहि च ।
हज्जमाना खारनदि, पपतन्ति अवसिरा ॥
- १३० “साय पातो कूटकारी, अयोक्कूटेहि हज्जति ।
ततो वन्त दुरत्तान, परेस भुज्जरे^{१३} सदा ॥

१ सोळसङ्गुलिकण्टका—स्या० । २ दुभतो—रो० । ३ अभिलम्बन्ति—स्या०, रो० ।
४ सजन्ति—सी०, रो०, पज्जति—स्या० । ५ अतिचारिनियो—सी०, स्या०, रो० । ६
अधोक्खन्धा—रो० । ७ सबरि—सी०, रो० । ८ विवसने—सी०, स्या०, रो० । ९ दुक्कट
मत्तनो—रो० । १० ननन्दन—स्या० । ११ अत्तनो—सी०, स्या० । १२ लुद्दा—रो० । १३
भुज्जेत—सी०, स्या०, रो० ।

१३१ “धङ्का भेरण्डका गिज्झा, काकोळा^१ च अयोमुखा ।
विप्फन्दमान खादन्ति, नर किब्बिसकारक^२ ॥

१३२ “ये मिगेन मिग हन्ति, पक्खि वा पन पक्खिना ।
असन्तो रजसा छन्ना, गन्ता^३ ते निरयुस्सद^४ ॥

5

१३३ “सन्तो च^५, उद्ध गच्छन्ति, सुचिण्णेनिध^६ कम्मना^७ ।
सुचिण्णस्स फल पस्स, सइन्दा^८ देवा सब्रह्मका ॥

१३४ “त त ब्रूमि महाराज, धम्म रट्ठपती चर ।
तथा^९ राज चराहि धम्म,
यथा त सुचिण्ण नानुत्तप्पेय्य पच्छा^{१०}” ति ॥

सट्ठिनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्धान

10

अथ सट्ठिनिपातम्हि, सुणाय मम भासित ।
जातकसव्हयनो पवरो,
सोणकअरिन्दमसव्हयनो ।
तथा वुत्तरथेसभकिच्चवरो^१ ति ॥

— ०१ —

१ काकोला-स्या० । २ किब्बिसकारिण-रो० । ३ गन्त्वा-स्या० । ४ निरय-
अधो-रो० । ५ व-स्या० । ६ सुचिण्णेनीध-स्या० । ७ कम्मना-रो० । ८ सहिन्दा-
सी०, सिन्दा-स्या०, सइद-रो० । ९ तथा तथा-सी०, स्या०, रो० । १० वुत्तरथे-
सभसट्ठिच्चवरो-स्या० ।

२०. सत्ततिनिपातो'

५३१ कुसजातक (१)

- १ "इद ते रट्ट सधन सयोग,
सकायुर सब्बकानूपपन्न ।
इद ते रज्ज अनुसास अम्म,
गच्छामह यत्थ पिया पभावती" ॥
- २ "अनुज्जुभूतेन हर महन्त,
दिवा च रत्तो च निसीयकाले ।
पटिगच्छ त्व खिप्प कुसावति कुस',
निच्छामि दुब्बण्णमह वसन्त" ॥
- ३ "नाह गमिस्सामि इतो कुसावति,
पभावतीवण्णपलोभितो तव ।
रमामि मद्दस्स निकेतरम्मे,
हित्वान रट्ट तव दस्सने रतो ॥
- ४ "पभावतीवण्णपलोभितो तव,
सम्मूळहरूपो विचरानि मेदिनि' ।
दिस न' जानामि कुतोमिह आगतो,
तयमिह' मत्तो मिगमन्दलोचने ॥
- ५ "सुवण्णचीरवसने,' जातरूपसुमेखले ।
सुस्सोणि तव कामा' हि', नाह रज्जेन मत्थिको" ॥
- ६ "अब्भूति' तस्स भो होति, यो अनिच्छन्तमिच्छति ।
अकाम राज कामेसि', अकन्त' कन्तुमिच्छसि' " ॥

B 66

5

10

15

20

१ सत्ततिनिपातजातक-स्या० । २ स्या० पोत्थके नत्थि । ३ मेदिनि-स्या० । ४ रो० पोत्थके नत्थि । ५ तयमिह-स्या० । ६ सोवण्ण०-स्या० । ७७ कामेहि-सी० । ८ अब्भहि-सी०, अभूति-स्या०, अब्भुहि-रो० । ९ कामेहि-सी०, स्या०, रो० । १०-१० अवन्तो कन्त०-सी०, स्या०, रो० ।

८७

६

१०

१५

२०

७ “अकाम वा सकाम वा, यो नरो लभते पिय ।
लाभमेत्थ पससाम, अलाभो तत्थ पापको” ॥

८ “पासाणसार खणसि, कणिकारस्स दाहना ।
वात जालेन बाधेसि, यो अनिच्छन्तमिच्छसि” ॥

९ “पासाणो नून ते हृदये, ओहितो मुदुलक्खणे ।
यो ते सात न विन्दामि, तिरोजनपदागतो” ॥

१० “यदा म भकुटि^१ कत्वा, राजपुत्ती^२ उदिक्खति^३ ।
आळारिको तदा होमि, रञ्जो मद्दस्सन्तेपुरे^४” ॥

११ “यदा उम्हयमाना म, राजपुत्ती उदिक्खति ।
नाळारिको तदा होमि, राजा होमि तदा कुसो” ॥

१२ “सचे हि वचन सच्च, नेमित्तान भविस्सति ।
नेव मे त्व पती^५ अस्स, काम छिन्दन्तु सत्तधा” ॥

१३ “सचे हि वचन सच्च, अञ्जेस यदि वा मम ।
नेव^६ तुय्ह पती^७ अत्थि, अञ्जो सीहस्सरा कुसा” ॥

१४ “नेक्ख गीव ते कारेस्स, पत्वा खुज्जे कुसावति ।
सचे म नागनासूरु^८, ओलोकेय्य पभावती ॥

१५ “नेक्ख गीव ते कारेस्स, पत्वा खुज्जे कुसावति ।
सचे म नागनासूरु, आलपेय्य पभावती ॥

१६ “नेक्ख गीव ते कारेस्स, पत्वा खुज्जे कुसावति ।
सचे म नागनासूरु, उम्हायेय्य पभावती ॥

१७ “नेक्ख गीव ते कारेस्स, पत्वा खुज्जे कुसावति ।
सचे म नागनासूरु, पम्हायेय्य पभावती ॥

१८ “नेक्ख गीव ते कारेस्स, पत्वा खुज्जे कुसावति ।
सचे मे नागनासूरु, पाणीहि^९ उपसम्फुसे^{१०}” ॥

१ तिरोजनपदागतो-रो० । २ भुकुटि-सी०, रो० । ३ राजपुत्ति उदिक्खसि-
सी०, रो० । ४ मद्दस्सन्तेपुरे-सी०, रो० । ५ पति-रो० । ६-७ न चेव ते पति-रो० । ८
नागनासूरु-स्या०, नागनासूरु-रो० । ९ पाणीभि-स्या०, पाणिहि-रो० । १० उप-
सम्फुसे-रो० ।

- १९ “न हि नूनाय राजपुत्ती, कुसे सातम्पि विन्दति ।
आळारिके भते पोसे, वेतनेन^१ अनत्थिके” ॥
- २० “न हि नूनाय सा^२ खुज्जा, लभति जिब्हाय छेदन ।
सुनिसितेन सत्थेन, एव दुब्भासित भण” ॥
- २१ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति । 5 B 68
महायसो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २२ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
महद्वनो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २३ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
महब्बलो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥ 10
- २४ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
महारुद्धो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २५ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
महाराजा ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २६ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति । 15
सीहस्सरो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २७ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
वग्गुस्सरो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- २८ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
बिन्दुस्सरो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥ 20
- २९ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
मञ्जुस्सरो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- ३० “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति ।
मधुस्सरो^३ ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- ३१ “मा न रूपेण पामेसि, आरोहेण पभावति । 25
सतसिप्पो ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय ॥

१ वेतनेन—स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थिकेसु नत्थि । ३ मधुरस्सरो—सी०,
स्या० ।

- ३२ “मा न रूपेन पामेसि, आरोहेन पभावति ।
खत्तियो ति पि कत्वान^१, करस्सु रुचिरे पिय ॥
- ३३ “मा न रूपेन पामेसि, आरोहेन पभावति ।
कुसराजा ति कत्वान, करस्सु रुचिरे पिय” ॥
- ३४ “एते नागा•उपत्थद्धा, सब्बे तिट्ठन्ति वम्मिता^२ ।
पुरा मद्दन्ति पाकार, आनेन्तेत^३ पभावति” ॥
- ३५ “सत्त बिले^४ करित्वान, अहमेत पभावति ।
खत्तियान पदस्सामि, ये म हन्तु इवागता” ॥
- ३६ “अवुट्ठहि^५ राजपुत्ती, सामा कोसेय्यवासिनी ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, दासीगणपुरक्खता” ॥
- ३७ “त नून कक्कूपनिसेवित मुख,
आदासदन्ताथरुपच्चवेक्खित ।
सुभ सुनेत्त विरज अनङ्गण,
छुद्ध^६ वने ठस्सति खत्तियेहि ॥
- ३८ “ते नून मे असिते वेल्लितगो,
केसे मुद्द चन्दनसारलित्ते ।
समाकुले सीवथिकाय मज्झे,
पादेहि गिज्झा परिकङ्खिस्सन्ति^७ ॥
- ३९ “ता नून मे तम्बनखा सुलोमा,
बाहा मुद्द चन्दनसारलित्ता ।
छिन्ना वने उज्झिता खत्तियेहि,
गय्ह धद्धो^८ गच्छति येन काम ॥
- ४० “ते नून तालूपनिभे अलम्बे,
निसेविते कासिकचन्दनेन ।
थनेसु मे लम्बिस्सति सिङ्गालो^९
मातू व पुत्तो तरुणो तनूजो” ॥

१ करित्वान—सी० । २ वम्मिका—स्या० । ३ अनेयेत—स्या० । ४ खण्डे—
सी०, रो० । ५ अपट्ठहि—रो० । ६ छुद्ध—स्या० । ७ परिकङ्खयति—सी०, स्या०, रो० ।
८ वको—रो० । ९ लम्बहीति—रो० । १० सिंगालो—सी०, स्या०, रो० । ११ तनूजो—स्या० ।

- ४१ “त नून सोणि पुथुल सुकोटित,
निसेवित कञ्चनमेखलाहि ।
छिन्न वने खत्तियेही^१ अवत्थ,
सिङ्गालसङ्घा^२ परिकङ्खिस्सन्ति^३ ॥
- ४२ “सोणा धङ्का सिङ्गाला च, ये चञ्छे सन्ति दाठिनो । 5 B 70
अजरा नून हेस्सन्ति, भक्खयित्वा पभावति ॥
- ४३ “सचे मसानि^४ हरिसु^५, खत्तिया दूरगामिनो ।
अट्ठीनि अम्म याचित्वा, अनुपथे^६ दहाथ न ॥
- ४४ “वेत्तानि अम्म कारेत्वा, कणिकारेत्थ रोपय ।
यदा ते पुप्फिता अस्सु, हेमन्तान हिमच्चये । 10
सरेय्याथ मम^७ अम्म, एववण्णा पभावती” ॥
- ४५ “तस्सा माता उदट्ठासि, खत्तिया देववणिगनी ।
दिस्वा असिञ्च सनञ्च, रञ्जो मद्दस्सन्तेप्परे” ॥
- ४६ “इमिना नून असिना, सुसञ्च तनुमज्झिम ।
धीतर मद्द^८ हन्त्वान, खत्तियान पदस्ससि^९” ॥ 15
- ४७ “न मे अकासि वचन, अत्थकामाय पुत्तिके^{१०} ।
साज्ज^{११} लोहितसञ्छन्ना, गच्छसि^{१२} यमसाधन ॥
- ४८ “एवमापज्जती” पोसो, पापियञ्च निगच्छति ।
यो वे^{१३} हितान वचन, न^{१४} करोति^{१५} अत्थदस्सिन ॥
- ४९ “सचे च^{१६} अज्ज धारेसि^{१७}, कुमार चारुदस्सन । 20
कुसेन जात खत्तिय, सुवण्णमणिमेखल ।
पूजित^{१८} जातिसङ्खेहि, न गच्छसि यमक्खय ॥
- ५० “यत्थस्सु भेरी नदति, कुञ्जरो च निकूजति^{१९} ।
खत्तियान कुले भद्दे, किन्नु सुखतर ततो ॥

१ खत्तियेहि—स्या०, रो० । २-२ गङ्गावको गच्छति येनकाम—रो० । ३ ३ मसा
हरीयिसु—रो० । ४ अनुपथे—स्या० । ५ मम—रो० । ६ मम—सी०, मद्दो—रो० । ७
पदस्सति—रो० । ८ पुत्तिके—रो० । ९ स्वाज्ज—स्या० । १० गच्छसि—सी०, रो० । ११
एवमापज्जति—स्या० । १२ वे—स्या० । १३-१३ न कर—सी० । १४ त्व—सी०, रो०, व—स्या० ।
१५ अम्मधारेसि—सी०, अज्ज धारेसि—रो० । १६ पूजिता—रो० । १७ निकूजति—रो० ।

- ५१ “अस्सो च^१ सिसति^२ द्वारे, कुमारो उपरोदति^३ ।
खत्तियान कुले भद्दे, किन्नु सुखतर ततो ॥
- ५२ “मयूरकोञ्चाभिरुदे, कोकिलाभिनिक्कूजिते ।
खत्तियान कुले भद्दे, किन्नु सुखतर ततो” ॥
- ५३ “कह^४ नु सो सत्तुमद्दनो^५, पररट्ठप्पमद्दनो ।
कुसो सोळारपञ्जाणो, यो^६ नो दुक्खा पमोचये” ॥
- ५४ “इधेव सो^७ सत्तुमद्दनो, पररट्ठप्पमद्दनो ।
कुसो सोळारपञ्जाणो, यो ते^८ सब्बे वधिस्सति” ॥
- ५५ “उम्मत्तिका नु भणसि, अन्धबाला^९ पभाससि^{१०} ।
कुसो चे आगतो अस्स, कि न^{११} जानेमु त मय^{१२}” ॥
- ५६ “एसो आळारिको पोसो, कुमारीपुरमन्तरे ।
दळह कत्वान सवेत्ति^{१३}, कुम्भी^{१४} धोवति ओणतो” ॥
- ५७ “वेणी त्वमसि चण्डाली, अद्दसि^{१५} कुलगन्धिनी^{१६} ।
कथ मद्दकुले जाता, दास कयिरासि कामुक^{१७}” ॥
- ५८ “नम्हि वेणी न चण्डाली, न चम्हि कुलगन्धिनी ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि^{१८}” ॥
- ५९ “यो ब्राह्मणसहस्सानि, सदा भोजेति वीसति^{१९} ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि^{२०}” ॥
- ६० “यस्स नागसहस्सानि, सदा योजेन्ति वीसति ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि ॥
- ६१ “यस्स अस्ससहस्सानि, सदा योजेन्ति वीसति ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि ॥
- ६२ “यस्स रथसहस्सानि, सदा योजेन्ति वीसति ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासा ति मञ्जसि ॥

१-१ हसिसति-सी०, हसियति-स्या०, च सिसति-रो० । २ चुपरोदति-रो० ।
३ ३ बहन्नु सत्तुमद्दनो-रो० । ४ सो-रो० । ५ नो-रो० । ६ यो नो-सी०, यो ने-
स्या०, सो नो-रो० । ७ दुक्खा पमोचये-सी० । ८-८ आदुबाला व भाससि-सी०, रो० ।
९ नु-स्या० । १० सवेत्ति-स्या० । ११ कुम्भी-रो० । १२ आद्दसि-स्या० । १३ कुल-
गन्धिनी-रो० । १४ वीसति-स्या० ।

- “यस्स* उसभसहस्सानि, सदा योजेन्ति वीसति ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि* ॥
- ६३ “यस्स धेनुसहस्सानि, सदा दुहन्ति वीसति ।
ओक्काकपुत्तो भद्दन्ते, त्व नु दासो ति मञ्जसि” ॥
- ६४ “तग्घ ते दुक्कट बाले, य खत्तिय महब्बल । 5 B 72
नाग मण्डूकवण्णेन, न न^१ अक्खासिधागत^१” ॥
- ६५ “अपराध महाराज, त्व नो खम रथेसभ ।
य त^२ अञ्जातवेसेन, नाञ्जासिम्हा^३ इधागत” ॥
- ६६ “मादिसस्स न त छन्न, योह आळारिको भवे ।
त्वञ्जेव मे पसीदस्सु, नत्थि ते देव दुक्कट” ॥ 10
- ६७ “गच्छ बाले खमापेहि, कुसराज महब्बल ।
खमापितो कुसो^४ राजा^५, सो ते दस्सति जीवित” ॥
- ६८ “पितुस्स वचन सुत्वा, देववणी पभावती ।
सिरसा अगगही पादे, कुसराज महब्बल” ॥
- ६९ “यामा^६ रत्यो^७ अतिक्कन्ता, तामा^८ देव तया विना । 15
वन्दे ते सिरसा पादे, मा मे कुज्झ रथेसभ ॥
- ७० “सब्ब^९ ते पटिजानामि, महाराज सुणोहि मे ।
न चा पि अप्पिय तुय्ह, करेय्यामि अह पुन ॥
- ७१ “एव चे याचमानाय, वचन मे न काहसि ।
इदानि म तातो” हत्त्वा, खत्तियान पदस्मति” ॥ 20
- ७२ “एव ते याचमानाय, कि न काहामि ते वचो ।
विकुद्धो त्यस्मि कल्याणि, मा त्व भायि पभावति ॥
- ७३ “सब्ब ते पटिजानामि, राजपुत्ति सुणोहि मे ।
न चा पि अप्पिय तुय्ह, करेय्यामि अह पुन ॥

*—अय गाथा सी० पेत्यके येव दिस्सति । १ दुहन्ति—सी०, रो० । २ त—सी०, रो० ।

३ आगत—सी०, मागत—स्या० । ४ त्व—स्या० । ५ नञ्जासिम्हा—स्या० । ६-६ कुसराजा—
सी०, स्या०, रो० । ७-७ याव रत्यो—स्या०, या इमा रत्या—रो० । ८ इमा—रो० । ९
कुज्झ—रो० । १० सच्च—सी०, स्या०, रो० । ११ ततो—रो० ।

- ७४ “तव कामा हि सुस्सोणि, पहु^१ दुक्ख तित्तिक्खिस्स^२ ।
बहु^३ मद्दकुल^४ हन्त्वा, नयितु त पभावति” ॥
- ७५ “योजयन्तु रथे अस्से, नानाचित्ते^५ समाहिते ।
अथ दक्खथ मे वेग, विधमन्तस्स^६ सत्तवो” ॥
- ७६ “तञ्च तत्थ उदिक्खिसु, रञ्जो मद्दस्सन्तेपुरे ।
विजम्भमान सीह व, फोटेन्त^७ दिगुण भुज ॥
- ७७ “हत्थिक्खन्धञ्च आरुह्य, आरोपेत्वा पभावति ।
सङ्गाम ओतरित्वान, सीहनाद नदी कुसो ॥
- ७८ “तस्स त नदतो सुत्वा, सीहस्सेवितरे मिगा ।
खत्तिया विपलायिसु, कुससद्भयट्ठिता^८ ॥
- ७९ “हत्थारोहा^९ अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका^{१०} ।
अञ्जमञ्जस्स छिन्दन्ति^{११}, कुससद्भयट्ठिता ॥
- ८० “तस्मि सङ्गामसीसस्मि, पस्सित्वा हट्ठमानसो^{१२} ।
कुसस्स रञ्जो देविन्दो, अदा वेरोचन मणि ॥
- ८१ “सो त विजित्वा सङ्गाम, लद्धा वेरोचन मणि ।
हत्थिक्खन्धगतो राजा, पावेक्खि नगर पुर ॥
- ८२ “जीवग्गाह^{१३} गहेत्वान, बन्धित्वा सत्त^{१४} खत्तिये ।
ससुरस्सुपनामेसि^{१५}, इमे ते देव सत्तवो ॥
- ८३ “सब्बेव ते वस गता, अमित्ता विहता तव ।
काम करोहि ते तया, मुञ्च वा ते हनस्सु वा” ॥
- ८४ “तुह्येव सत्तवो एते, न हि^{१६} ते मय्ह सत्तवो ।
त्वञ्जेव नो महाराज, मुञ्च वा ते हनस्सु वा” ॥

१ बहु-स्या०, बहु-रो० । २ तित्तिक्खिस्स-सी०, रो० । ३ बहु०-स्या०, बहुमद्दकुले-रो० । ४ नानाचित्रे-रो० । ५ विधमेतस्स-सी०, स्या०, रो० । ६ पोटेन्त-स्या० । ७ कुससद्भयट्ठिता-रो० । ८ हत्थारूहा-रो० । ९ पत्तिकारिका-रो० । १० खुन्दन्ति-रो० । ११ तुट्ठमानसो-सी० । १२ जीवगाह-सी०, रो० । १३ सत्तु-रो० । १४ सस्सुरस्सुपानामेसि-स्या० । १५ हे-रो० ।

- ८५ “इमा ते धीतरो सत्त, देवकञ्जूपमा^१ सुभा ।
ददाहि नेस^२ एकेक, होन्तु जामातरो तव^३” ॥
- ८६ “अम्हाकञ्चेव तासञ्च, त्व नो सब्बेसमिस्सरो ।
त्वञ्जेव नो महाराज^४, देहि नेस यदिच्छसि^५” ॥
- ८७ “एकमेकस्स एकेक, अदा सीहस्सरो कुसो ।
खत्तियान तदा तेस, रञ्जो मद्दस्स धीतरो ॥
- ८८ “पीणिता तेन लाभेन, तुट्ठा सीहस्सरे कुसे ।
सकरट्ठानि पायिसु, खत्तिया सत्त तावदे ॥
- ८९ “पभावतिञ्च आदाय, मणि वेरोचन सुभ^६ ।
कुसावति कुसो राजा, अगमासि महब्बलो ॥
- ९० “त्यस्सु एकरथे यन्ता, पविसन्ता कुसावति ।
समाना^७ वण्णरूपेन, नाञ्जमञ्जातिरोचिसु^८” ॥
- ९१ “माता पुत्तेन सङ्गच्छि^९, उभयो च जयम्पती ।
समग्गा ते तदा आसु, फीत धरणिमावसु^{१०}” ति ॥

५३२ सोणनन्दजातक^१ (२)

- ९२ “देवता नुसि गन्धब्बो, अदु^१ सक्को पुरिन्ददो ।
मनुस्सभूतो इद्धिमा, कथ जानेमु त मय^२” ॥
- ९३ “ना^३ पि^४ देवो न गन्धब्बो, ना^५ पि^६ सक्को पुरिन्ददो ।
मनुस्सभूतो इद्धिमा, एव जानाहि भारध^७” ॥
- ९४ “कतरूपमिद भोतो^८, वेय्यावच्च अनप्पक ।
देवम्हि वस्समानम्हि, अनोवस्स भव अका ॥
- ९५ “ततो वातातपे घोरे, सीतच्छाय भव अका ।
ततो अमित्तमज्जेसु^९, सरताण भव अका ॥

१ देवकञ्जासमा-रो० । २ तेस-रो० । ३ तवन्ति-रो० । ४ महाराजा-रो० ।
५ तदा-रो० । ६ समान-रो० । ७ नाञ्जमञ्जमतिरोचयु-सी०, नञ्जमञ्जा०-
रो० । ८ सङ्गच्छि-सी०, स्या०, रो० । ९ सोननद०-रो० । १० आदु-सी०, आदू-
स्या० । ११ नम्हि-स्या०, रो० । १२ नम्हि-स्या०, नपि-रो० । १३ भारथ-
स्या०, भारता-रो० । १४ भोता-सी० रो० । १५ अमित्तमज्जे च-सी० ।

- ९६ “ततो फीतानि रट्टानि, वसिनो ते भव अका ।
ततो एकसत खत्ये^१, अनुयन्ते^२ भव अका ॥
- ९७ “पतीतास्सु^३ मय भोतो, वद^४ त^५ भञ्जमिच्छसि^६ ।
हत्थियान अस्सरथ, नारियो च अलङ्कता ।
निवेसनानि रम्मामि, मय भोतो ददामसे ॥
- ९८ “अथ वङ्गे वा मगधे, मय भोतो ददामसे ।
अथ वा अस्सकावन्ती, सुमना दम्म ते मय ॥
- ९९ “उपङ्गु वा पि रज्जस्स, मय भोतो ददामसे ।
सचे ते अत्थो रज्जेन, अनुसास यदिच्छसि^७” ॥
- १०० “न मे अत्थो पि रज्जेन, नगरेन धनेन वा ।
अत्थो पि जनपदेन, अत्थो मय्ह न विज्जति ॥
- १०१ “भोतो^८ व^९ रट्ठे विजिते, अरज्जे अत्थि अस्समो ।
पिता मय्ह जनेत्ती च, उभो सम्मन्ति अस्समे ॥
- १०२ “तेसाह पुब्बाचरियेसु, पुञ्च न लभामि कातवे ।
भवन्त अज्झावर^{१०} कत्वा, सोण^{११} याचेमु^{१२} सवर^{१३}” ॥
- १०३ “करोमि ते त वचन, य म भणसि ब्राह्मण ।
एतञ्च खो नो अक्खाही, कीवन्तो होन्तु^{१४} याचका^{१५}” ॥
- १०४ “परोसत जानपदा, महासाला च ब्राह्मणा ।
इमे च खत्तिया सब्बे, अभिजाता यसस्सिनो ।
भवञ्च राजा मनोजो, अल हेस्सन्ति याचका^{१६}” ॥
- १०५ “हत्थी अस्से च योजेन्तु, रथ सन्नय्ह सारथि^{१७}” ।
आबिन्धनानि गणहाथ, पादासुस्सारयद्धजे ।
अस्सम त गमिस्सामि, यत्थ सम्मति कोसियो^{१८}” ॥

१ खत्ते-रो० । २ अनुयुत्ते-रो० । ३ पतीतास्सु-स्या०, पतीतस्सु-रो० । ४-४ धरत-सी०, स्या०, रो० । ५ मञ्ज-सी०, रो०, मुञ्ज-स्या० । ६-६ भोते च-रो० । ७ अज्झाचार-रो० । ८ सोन-रो० । ९ याचामु-रो० । १० भोन्तु-रो० । ११ न रथि-रो० । १२ पादेसुस्सारय धजे-सी०, पादासुस्सारय धजे-रो० ।

- १०६ “ततो च राजा पायासि, सेनाय चतुरङ्गिनी ।
अगमा^१ अस्सम रम्म, यत्थ सम्मति कोसियो” ॥
- १०७ “कस्स कादम्बयो काजो,^२ वेहास चतुरङ्गुल ।
अस असम्फुस एति, उदहाराय^३ गच्छतो” ॥
- १०८ “अह सोणो महाराज, तापसो^४ सहितव्वतो^५ । 5
भरामि मातापितरो, रत्तिन्दिवमतन्दितो ॥
- १०९ “वने^६ फलञ्च मूलञ्च, आहरित्वा दिसम्पति ।
पोसेमि मातापितरो, पुब्बे कतमनुस्सर” ॥
- ११० “इच्छाम अस्सम गन्तु, यत्थ सम्मति कोसियो ।
मग्ग नो सोण अक्खाहि, येन गच्छेमु^७ अस्सम” ॥ 10
- १११ “अय एकपदी राज, येनेत मेघसन्निभ । B 76
कोविळारेहि सञ्छन्न, एत्थ सम्मति कोसियो” ॥
- ११२ “इद वत्वान पक्कामि, तरमानो महाइसि ।
वेहासे अन्तलिक्खस्मि, अनुसासित्वान^८ खत्तिये ॥
- ११३ “अस्सम परिमज्जित्वा, पञ्जापेत्वान^९ आसन । 15
पण्णसाल पविसित्वा, पितर पटिबोधयि ॥
- ११४ “इमे आयन्ति राजानो, अभिजाता यसस्सिनो ।
अस्समा निक्खमित्वान, निसीद^{१०} त्व^{११} महाइसे ॥
- ११५ “तस्स त वचन सुत्वा, तरमानो महाइसि ।
अस्समा निक्खमित्वान, सद्धारम्हि^{१२} उपाविसि” ॥ 20
- ११६ “तञ्च दिस्वान आयन्त, जलन्तरिव तेजसा ।
खत्तसङ्घपरिव्यूह^{१३}, कोसियो एतदब्रवि ॥
- ११७ “कस्स भेरी मुदिङ्गा^{१४} च, सङ्घा पणवदिन्दिमा^{१५} ।
पुरतो पटिपन्नानि, हासयन्ता रथेसभ ॥

१ अगमासि-स्या० । २ काचो-रो० । ३ उदहारस्स-सी०, स्या०, रो० । ४ सहितवतो-रो० । ५ वन-स्या० । ६ गच्छाम-सी० । ७ अनुसासेत्वान-स्या० । ८ पञ्जापेत्वान-सी०, स्या० । ९-१० निसीदाहि-सी० । १० पण्णद्वारम्हि-रो० । ११ खत्तसङ्घ-स्या०, खत्तसघपरिव्यूह-रो० । १२ मुतिङ्गा-रो० । १३ पणवदेण्डिमा-सी०, रो० ।

- ११८ “कस्स कञ्चनपट्टेन, पुथुना विज्जुवण्णिना ।
युवा कलापसन्नद्धो, को एति सिरिया जल ॥
- ११९ “उक्कामुखपहट्ठ^१ व, खदिरङ्गारसन्निभ ।
मुखञ्च^२ रुचिरा^३ भाति, को एति सिरिया जल ॥
- ५ १२० “कस्स पग्गहित छत्त, ससलाक मनोरम ।
आदिच्चरसावरण, को एति सिरिया जल ॥
- १२१ “कस्स अङ्ग^४ परिग्गय्ह, वालवीजनिमुत्तम^५ ।
चरन्ति^६ वरपुञ्जस्स^७, हत्थिक्खन्धेन आयतो ॥
- १२२ “कस्स सेतानि छत्तानि, आजानीया च वम्मिता^८ ।
समन्ता परिकरेन्ति^९, को एति सिरिया जल ॥
- १० १२३ “कस्स एकसत खत्या, अनुयन्ता^{१०} यसस्सिनो ।
समन्तानुपरियन्ति, को एति सिरिया जल ॥
- १२४ “हत्थि^{११} अस्सरथ पत्ति^{१२}, सेना^{१३} च^{१४} चतुरङ्गिनी ।
समन्तानुपरियन्ति^{१५}, को एति सिरिया जल ॥
- १२५ “कस्सेसा महती सेना, पिट्ठितो अनुवत्तति ।
अक्खोभणी^{१६} अपरियन्ता, सागरस्सेव ऊमियो” ॥
- १२६ “राजाभिराजा मनोजो, इन्दो व जयत पति ।
नन्दस्सज्झावर एति, अस्सम ब्रह्मचारिन ॥
- १२७ “तस्सेसा महती सेना, पिट्ठितो अनुवत्तति ।
अक्खोभणी अपरियन्ता, सागरस्सेव ऊमियो” ॥
- २० १२८ “अनुलित्ता चन्दनेन, कासिकुत्तमधारिनो^{१७} ।
सब्बे पञ्जलिका हुत्वा, इसीन अज्झुपागमु” ॥
- १२९ “कच्चि न् भोतो कुसल, कच्चि भोता अनामय ।
कच्चि उञ्छेन यापेथ, कच्चि भूलफला बहू ॥

१ उक्कामुखे पहट्ठ-रो० । २-२ मुखञ्चाखरिवा-रो० । ३ अङ्क-रो० । ४
वालवीजनिमुत्तम-स्या०, रो० । ५ चरति-रो० । ६ वरपञ्जस्स-सी०, रो० । ७
वम्मिका-स्या० । ८ परिकिरन्ति-सी०, स्या०, रो० । ९ अनुयुत्ता-रो० । १०-१० हत्थी
अस्सा रथा पत्ती-सी० । ११-११ सेनाय-रो० । १२ समन्ताअनुपरियाति-रो० । १३
अक्खोभनी-सी०, अक्खोभिणी-स्या० । १४ कासिक वत्थ धारिनो-रो० ।

१३०. “कच्चि डंसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा^१।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥
१३१. “कुसलञ्चेव नो राज, अथो राज अनामयं।
अथो उञ्छेन यापेम, अथो मूलफला बहू ॥
१३२. “अथो डंसा^२ मकसा च, अप्पमेव सरीसपा। 5
वने वाळमिगाकिण्णे^३, हिंसा मय्हं^४ न विज्जति ॥
१३३. “बहूनि वस्सपूगानि^५, अस्समे सम्मतं^६ इध।
नाभिजानामि उप्पन्नं, आबाधं अमनोरमं ॥
१३४. “स्वागतं ते महाराज, अथो ते अदुरागतं।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, यं इधत्थि पवेदय ॥ 10
१३५. “तिन्दुकानि^७ पियालानि, मधुके कासुमारियो^८।
फलानि खुद्दकप्पानि, भुञ्ज राज वरं वरं ॥ B. 78
१३६. “इदम्पि पानीयं सीतं, आभतं गिरिगम्भरा।
ततो पिव महाराज, सच्चे त्वं अभिकङ्खसि” ॥
१३७. “पटिग्गहितं यं दिन्नं^९, सब्बस्स अग्घियं कतं। 15
नन्दस्सा पि निसामेथ, वचनं सो^{१०} पवक्खति ॥
१३८. “अज्झावरम्हा^{११} नन्दस्स, भोतो सन्तिकमागता।
सुणातु^{१२} भवं वचनं, नन्दस्स परिसाय च” ॥
१३९. “परोसतं जानपदा^{१३}, महासाला च ब्राह्मणा।
इमे च खत्तिया सब्बे, अभिजाता यसस्सिनो। 20
भवञ्च राजा मनोजो, अनुमञ्जन्तु मे वचो ॥
१४०. “ये^{१४} च सन्ति^{१५} समीतारो, यक्खानि इध मस्समे।
अरञ्जे भूतभव्यानि^{१६}, सुणन्तु वचनं मम ॥

१. सिरिसपा—सी०, स्या०, रो०। २. डंसा च—रो०। ३. वाळमिगाकिण्णे—स्या०।
४. अमहं—सी०, रो०। ५. चस्सपूगानि—रो०। ६. वसतो—सी०। ७. तिन्दुकानि—स्या०,
रो०। ८. कासु मारियो—सी०, स्या०। ९. दिन्नं च—रो०। १०. यं—सी०; यं सो—रो०।
११. अज्झावरम्हा—रो०। १२. सुणातु मे—सी०, स्या०। १३. जानपदा—रो०। १४-१५. ये व
सन्ति—सी०; ये हि सन्ति—रो०। १५. भूत भव्यानि—रो०।

- १४१ “नमो कत्वान भूतान, इसि वक्खामि सुब्बत ।
सो त्याह दक्खिणा^१ बाहु, तव कोसिय सम्मतो ॥
- १४२ “पितर मे जनेत्ति च, भत्तुकामस्स मे सतो ।
वीर पुञ्जमिद ठान, मा म कोसिय वारय ॥
- ५ १४३ “सब्भि हेत^२ उपञ्जात, ममेत उपनिस्सज ।
उट्ठानपारिचरियाय, दीघरत्त तया कत ।
मातापितूसु पुञ्जानि, मम लोकददो भव ॥
- १४४ “तथेव सन्ति मनुजा, धम्मे धम्मपद विदू ।
मग्गो सग्गस्स लोकस्स, यथा जानासि त्व इसे ॥
- १० १४५ “उट्ठानपारिचरियाय, मातापितुसुखावह ।
त म पुञ्जा निवारेत्ति,^३ अरियमग्गावरो^४ नरो” ॥
- ७९ १४६ “सुणन्तु भोन्तो वचन, भातुरज्झावरा मम ।
कुलवस महाराज, पोराण परिहापय ।
अधम्मचारी जेट्ठेसु^५, निरय सोपपज्जति ॥
- १५ १४७ “ये च धम्मस्स कुसला, पोराणस्स दिसम्पति ।
चारित्तेन च सम्पन्ना, न ते गच्छन्ति दुग्गति ॥
- १४८ “मातापिता च भाता च, भगिनी आतिबन्धवा ।
सब्बे जेट्ठस्स ते भारा, एव जानाहि भारव^६ ॥
- १४९ “आदियित्वा गरु भार, नाविको विय उस्सहे ।
धम्मञ्च नप्पमज्जामि, जेट्ठो चस्मि रथेसभ” ॥
- २० १५० “अधिगमा^७ तमे जाण, जाल व जातवेदतो ।
एवमेव नो भव धम्म, कोसियो पविदसयि ॥
- १५१ “यथा उदयमादिच्चो^८, वासुदेवो पभङ्करो ।
पाणीन पविदसेति, रूप कल्याणपापक ।
- २५ एवमेव नो भव धम्म, कोसियो पविदसयि” ॥

१ दक्खिणो-रो० । २ भिवारेत्ति-रो० । ३ अरियमगवरो-रो० । ४ योजेट्ठो-सी० । ५ भारथ-स्या०, भारत-रो० । ६ अधिगतम्हा-सी०, अधिगम्हा-स्या०, अधिगतम्ह-रो० । ७ उदधिमादिच्चो-रो० ।

- १५२ “एव मे याचमानस्स, अञ्जलि नावबुज्झथ^१ ।
तव पद्धचरो^२ हेस्स, वुट्ठितो परिचारको” ॥
- १५३ “अद्धा नन्द विजानासि^३, सद्धम्म सन्नि देसित ।
अरियो अरियसमाचारो, बाळ्ह त्व मम रच्चसि ॥
- १५४ “भवन्त वदामि भोतिञ्च, सुणार्थ^४ वचन मम । 5
नाय भारो भारमतो^५, अहु मय्ह कुदाचन ॥
- १५५ “त म उपट्ठित सन्त, मातापितुसुखावह ।
नन्दो अज्झावर कत्वा, उपट्ठानाय याचति ॥
- १५६ “यो वे इच्छति कामेन, सन्तान ब्रह्मचारिन ।
नन्द वो वरथ^६ एको^७, क नन्दो उपतिट्ठतु” ॥ 10
- १५७ “तया तात अनुञ्जाता, सोण त निस्सिता मय । B 80
उपघातु लभे नन्द, मुद्धनि ब्रह्मचारिन” ॥
- १५८ “अस्सत्थस्सेव तरुण, पवाळ मालुतेरित ।
चिरस्स नन्द दिस्वान, हृदय मे पवेधति ॥
- १५९ “यदा सुत्ता पि सुपिने^८, नन्द पस्सामि आगत । 15
उदग्गा सुमना^९ होमि, नन्दो नो आगतो अय ॥
- १६० “यदा च पटिबुज्झित्वा, नन्द पस्सामि नागत ।
भिय्यो आविसती सोको, दोमनस्सञ्चनप्पक^{१०} ॥
- १६१ “साह अज्ज चिरस्सम्पि, नन्द पस्सामि आगत ।
भत्तुच्च^{११} मय्हञ्च पियो, नन्दो नो पाविसी घर ॥ 20
- १६२ “पितु^{१२} पि^{१३} नन्दो सुप्पियो, य नन्दो नप्पवसे^{१४} घरा^{१५} ।
लभतू^{१६} तात नन्दो त, म नन्दो उपतिट्ठतु” ॥

१ नावबुज्झसि-रो० । २ पट्टचरो-स्या०, बधञ्च-रो० । ३ पजानासि-सी० ।
४ सुणोथ-रो० । ५ भारमतो-सी०, स्या० । ६ वदथ एके-रो० । ७ उपघायितु-
सी० । ८ सुप्पन्ते-स्या०, रो० । ९ सुमदा-रो० । १० दोमनस्सञ्चानप्पक-रो० । ११
भत्तुच-स्या० । १२ पितुच-स्या० । १३-१३ पाविसी घर-रो०, घर-स्या० । १४
लभतु-स्या०, रो० ।

- १६३ “अनुकम्पिका^१ पतिट्टा च, पुब्बे रसददी च नो ।
मग्गो सग्गस्स लोकस्स, माता त वरते इसे ॥
- १६४ “पुब्बे रसददी गोत्ती, माता पुञ्चूपसहिता ।
मग्गो सग्गस्स लोकस्स, माता त वरते इसे” ॥
- ५ १६५ “आकङ्खमाना पुत्तफल, देवताय नमस्सति ।
नक्खत्तानि च पुच्छति, उतुसवच्छरानि च ॥
- १६६ “तस्सा उतुम्हि^२ न्हाताय^३, होति गब्भस्स वोक्कमो^४ ।
तेन दोहळनी होति, सुहृदा तेन वुच्चति ॥
- १६७ “सवच्छर वा ऊन वा, परिहरित्वा विजायति ।
तेन सा जनयन्ती ति, जनेत्ति^५ तेन वुच्चति ॥
- १० १६८ “थनखीरेन^६ गीतेन, अङ्गपावुरणेन^७ च ।
रोदन्त पुत्त^८ तोसेति, तोसेन्ती तेन वुच्चति ॥
- ११ १६९ “ततो वातातपे घोरे, मम^९ कत्वा उदिव्वति ।
दारक अप्पजानन्त, पोसेन्ती तेन वुच्चति ॥
- १५ १७० “यञ्च मातुधन होति, यञ्च होति पितुद्धन ।
उभयम्पेतस्स गोपेति, अपि पुत्तस्स नो सिया ॥
- १७१ “एव पुत्त अदु पुत्त, इति माता विहञ्जति ।
पमत्त परदारेसु, निसीथे^{१०} पत्तयोब्बने ।
साय पुत्त अनायन्त, इति माता विहञ्जति ॥
- २० १७२ “एव किच्छा भतो पोसो, मातु अपरिचारको ।
मातरि मिच्छा चरित्वान, निरय सोपपज्जति ॥
- १७३ “एव किच्छा भतो पोसो, पितु अपरिचारको ।
पितरि मिच्छा चरित्वान, निरय सोपपज्जति ॥

१ अनुकम्पिका-स्या०, रो० । २ उतुसि हाताय-स्या०, उतुसि नाताय-रो० ।
३ वोक्कमो-सी०, स्या०, रो० । ४ जनत्ती-सी०, स्या०, रो० । ५ थनक्खीरेन-सी०, स्या० ।
६ अङ्गपावुरणेन-रो० । ७ अद्देव-रो० । ८ मम्म-स्या० भमि-रो० । ९ अद्द-रो० ।
१० निसिथे-स्या० ।

- १७४ “धना^१ पि^२ धनकामान, नस्सति इति मे सुत ।
मातर अपरिचरित्वान, किच्छ वा सो निगच्छति ॥
- १७५ “धना पि धनकामान, नस्सति इति मे सुत ।
पितर अपरिचरित्वान, किच्छ वा सो निगच्छति ॥
- १७६ “आनन्दो च पमोदो^३ च, सदा हसितकीळित ।
मातर परिचरित्वान, लब्भमेत विजानतो ॥
- १७७ “आनन्दो च पमोदो च, सदा हसितकीळित ।
पितर परिचरित्वान, लब्भमेत विजानतो ॥
- १७८ “दानञ्च पेय्यवज्जञ्च^४, अत्थचरिया च या इध ।
समानत्तता^५ च धम्मेषु, तत्थ तत्थ यथारह ॥ 10
- १७९ “एते खो सङ्गहा लोके, रथस्साणीव यायतो ।
एते च^६ सङ्गहा नास्सु, न माता पुत्तकारणा ।
लभेथ मान पूज^७ वा^८, पिता वा पुत्तकारणा ॥
- १८० “यस्मा च सङ्गहा एते, सम्मपेक्खन्ति^९ पण्डिता ।
तस्मा महत्त पप्पोन्ति, पाससा च भवन्ति ते ॥ 15
- १८१ “ब्रह्मा^{१०} ति^{११} मातापितरो, पुब्बाचरिया ति वुच्चरे ।
आहुनेय्या च पुत्तान, पजाय अनुकम्पका ॥ B 82
- १८२ “तस्मा हि ने^{१२} नमस्सेय्य, सक्करेय्य^{१३} च^{१४} पण्डितो ।
अन्नेन अथो^{१५} पानेन, वत्थेन सयनेन च ।
उच्छादनेन न्हापनेन^{१६}, पादान धोवनेन च ॥
- १८३ “ताय न पारिचरियाय^{१७}, मातापितूसु^{१८} पण्डिता ।
इधेव न पससन्ति, पेच्च सग्ग^{१९} पमोदती^{२०} ति ॥ 20

सत्ततिनिपात निट्ठित ।

१-१ धनम्पि-स्या० । २ पमोदो-रो० । ३ प्रियावाचा च-सी०, प्रियवाचञ्च-स्या०,
पेय्यवासञ्च-रो० । ४ समानत्ता-रो० । ५ व-रो० । ६ पूजञ्च-रो० । ७ सम-
वेक्खन्ति-सी०, स्या०, रो० । ८ ब्रह्माहि-रो० । ९ ते-स्या०, रो० । १० १० सक्करेय्याथ
-रो० । ११ मथो-रो० । १२ नहापनेन-सी०, रो०, न्हापनेन-स्या० । १३ पारिचरियाय
-रो० । १४ मातापितुसु-रो० । १५ सग्गे च-रो० ।

तस्सुद्धान

अथ सत्ततिमम्हि निपातवरे,
 सभावन्तु कुसावतिराजवरो ।
 अथ सोणसुनन्दवरो च पुन,
 अभिवंसितसत्ततिमम्हि सुते ति ॥

— • —

२१. असीतिनिपातो'

५३३ चूलहसजातक' (१)

- १ "सुमुख अनुपचिनन्ता, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
गच्छ तुवम्पि मा कङ्खि, नत्थि बद्धे' सहायता" ॥
- २ "गच्छे वाह न वा गच्छे, न तेन अमरो सिय ।
सुखित त उपासित्वा, दुक्खित त कथ जहे ॥
- ३ "मरण वा तया सद्धि, जीवित वा तया विना ।
तदेव' मरण सेय्यो, यञ्चे जीवे तया विना ॥
- ४ "नेस धम्मो महाराज, य त एव गत जहे ।
या गति तुय्ह सा मय्ह, रुच्चते विहगाधिप" ॥
- ५ "का नु पासेन बद्धस्स, गति अञ्जा महानसा ।
सा कथ चेतयानस्स, मुत्तस्स तव रुच्चति ॥
- ६ "क वा त्व पस्ससे अत्थ, मम तुय्हञ्च पक्खिम ।
आतीन वावसिट्ठान, उभिन्न जीवितक्खये ॥
- ७ "य न कञ्चनदेपिच्छ', अन्धेन तमसा गत' ।
तादिसे सञ्चज पाण, कमत्थमभिजोतये" ॥
- ८ "कथ नु पतत सेट्ठ, धम्मे अत्थ न बुज्झसि' ।
धम्मो अपचितो सन्तो, अत्थ दस्सेति पाणिन ॥
- ९ "सोह धम्म अपेक्खानो, धम्मा चत्थ समुट्ठित ।
भत्ति च तयि सम्पस्स, नावकङ्खामि जीवित" ॥
- १० "अद्धा एसो सत्त धम्मो, यो मित्तो मित्तमापदे ।
न चजे जीवितस्सा पि, हेतुधम्ममनुस्सर ॥

B 83

5

10

15

20

१ असीतिनिपातजातक-स्या० । २ चूलहस०-स्या०, रो० । ३ बन्धे-स्या० ।

४ तथेव-रो० । ५ विहङ्गाधिप-रो० । ६ ६ यन्न कञ्चनदेपिच्छ-सी०, रो०, यन्न कञ्चनद्वेपिच्छ-स्या० । ७ कत-स्या० । ८ किमत्थ०-स्या० । ९ बुज्झसे-सी०, रो० ।

- ११ “स्वाय धम्मो च ते चिण्णो, भत्ति च विदिता मयि ।
काम करस्सु मग्हेत, गच्छेवानुमतो मया” ॥
- १२ “अपि त्वेव गते काले, य खण्ड^१ आतिन मया ।
तया त बुद्धिसम्पन्न^२, अस्स परमसवुत ॥
- १३ “इच्चेव^३ मन्तयन्तान, अरियान अरियवुत्तिन ।
पच्चदिस्सथ नेसादो, आतुरानमिवन्तको ॥
- १४ “ते सत्तुमभिसञ्चिक्ख, दीघरत्त हिता दिजा ।
तुण्हीमासित्थ उभयो, न^४ सञ्चलेसुमासना^५ ॥
- १५ “धतरट्ठे च दिस्वान, समुट्ठेन्ते ततो ततो ।
अभिककमथ वेगेन, दिजसत्तु दिजाविपे ॥
- १६ “सो च वेगेनभिककम्म, आसज्ज परमे दिजे ।
पच्चकमित्थ^६ नेसादो, बद्धा इति विचिन्तय ॥
- १७ “एक व^७ बद्धमासीन^८, अबद्धञ्च^९ पुनापर ।
आसज्ज बद्धमासीन, पेक्खमानमदीनव ॥
- १८ “ततो सो विमतो येव, पण्डरे अज्झभासथ ।
पवड्डकाये आसीने, दिजसङ्खगणाधिपे ॥
- १९ “य नु पासेन महता, बद्धो न कुरुते दिस ।
अथ कस्मा अबद्धो त्व, बली पक्खि न गच्छसि ॥
- २० “किन्नु त्याय^{१०} दिजो होति, मुत्तो बद्ध उपाससि ।
ओहाय सकुणा यन्ति, कि एको अवहीयसि” ॥
- २१ “राजा मे सो दिजामित्त, सखा पाणसमो च मे ।
नेव न विजहिस्सामि, याव कालस्स^{११} परियाय ॥
- २२ “कथ पनाय विहङ्गो^{१२}, नादस पासमोड्डित ।
पद हेत महन्तान, बोद्धुमरहन्ति आपद ॥

१ बद्ध-सी०, बध-रो० । २ बुद्धिसम्पन्न-सी०, स्या० । ३ इच्छेव-सी०, रो० ।
४-४ न च सञ्चलेसु-सी०, रो० । ५ पच्चकमित्थ-सी०, स्या०, रो० । ६-६ एकञ्च-
स्या०, रो० । ७ बद्धमासीन-स्या० । ८ अवधञ्च-स्या० । ९ ताय-सी०, रो० । १०
काल-स्या० । ११ विहङ्गो-रो० ।

- २३ “यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्ख्ये ।
अथ जालञ्च पासञ्च, आसज्जा पि न बुज्झति ॥
- २४ “अपि त्वेव महापञ्ज^१, पासा बहुविधा तता^२ ।
गुह्यमासज्ज^३ बज्झन्ति, अथेव जीवितक्खये” ॥ B 85
- २५ “अपि नाय तया सद्धि, सवासस्स^४ सुखुद्रयो ।
अपि नो अनुमञ्जासि^५, अपि नो जीवित ददे” ॥ 5
- २६ “न चेव मे त्व बद्धोसि, न पि इच्छामि ते वध ।
काम खिप्पमितो गन्त्वा, जीव त्व अनिघो चिर” ॥
- २७ “नेवाहमेतमिच्छामि, अञ्जत्रेतस्स जीविता ।
सचे एकेन तुट्ठोसि, मुञ्चेत म च भक्खय ॥ 10
- २८ “आरोहपरिणाहेन, तुल्यास्मा वयसा उभो ।
न ते लाभेन जीवत्थि^६, एतेन निमिना तुव ॥
- २९ “तदिद्ध समपेक्खस्सु^७, होतु गिद्धि तवम्हसु^८ ।
म पुब्बे बन्ध पासेन, पच्छा मुञ्च दिजाधिप ॥
- ३० “तावदेव च ते लाभो, कतास्स^९ याचनाय च ।
मिति^{१०} च धतरट्ठेहि, यावजीवाय ते सिया” ॥ 15
- ३१ “पस्सन्तु नो महासङ्घा, तया मुत्त इतो गत ।
मित्तामच्चा च भच्चा च, पुत्तदारा च बन्धवा ॥
- ३२ “न च ते तादिसा मित्ता, बहून” इध विज्जति^{११} ।
यथा त्व धतरट्ठस्स, पाणसाधारणो सखा ॥ 20
- ३३ “सो ते सहाय मुञ्चामि, होतु राजा तवानुगो ।
काम खिप्पमितो गन्त्वा, आतिमज्झे विरोचथ” ॥
- ३४ “सो पतीतो पमुत्तेन, भत्तुना^{१२} भत्तुगारवो ।
अज्झभासथ वक्कज्जो^{१३}, वाच कण्णसुख भण ॥

१ महापुञ्ज-रो०। २ कता-स्या०। ३ गुह्यमासज्ज-सी०, रो०। ४ सम्भा-
सस्स-सी०, रो०। ५ अनुपञ्जासि-रो०। ६ जीवत्थि-सी०, रो०, जिनत्थि-स्या०।
७ समपेक्खसु-सी०, रो०। ८ तवस्मसु-सी०, स्या०, तवास्मसु-रो०। ९ कतस्सा-
सी०, रो०, कतस्स-स्या०। १० मेत्ती-रो०। ११ बहुन्न-सी०, रो०। १२ विज्जरे-
स्या०। १३ भत्तुनो-स्या०। १४ वक्कज्जो-स्या०।

- ३५ “एव लुद्धक नन्दस्सु, सह सब्बेहि जातिभि ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्त दिस्वा दिजाधिप” ॥
- ३६ “एहि त अनुसिक्खामि, यथा त्वमपि लच्छसे ।
लाभ तवाय^१ धतरट्ठो, पाप किञ्चि^२ न दक्खति ॥
- ३७ “खिप्पमन्तेपुर नेत्वा^३, रज्जो दस्सेहि नो उभो ।
अबद्धे पकतिभूते^४, काजे^५ उभयतो ठिते ॥
- ३८ “धतरट्ठा महाराज, हसाधिपतिनो इमे ।
अय हि राजा हसान, अय सेनापतीतरो ॥
- ३९ “अससय इम दिस्वा, हसराज नराधिपो ।
पतीतो सुमनो वित्तो, बहु दस्सति ते धन” ॥
- ४० “तस्स त वचन सुत्वा, कम्मना^६ उपपादयि ।
खिप्पमन्तेपुर गत्वा, रज्जो हसे अदस्सयि ।
अबद्धे पकतिभूते, काजे उभयतो ठिते ॥
- ४१ “धतरट्ठा महाराज, हसाधिपतिनो इमे ।
अय हि राजा हसान, अय सेनापतीतरो” ॥
- ४२ “कथ पनिमे विहङ्गा^७, तव हत्थत्तमागता^८ ।
कथ लुद्धो महन्तान, इस्सरे इध^९ अज्झगा” ॥
- ४३ “विहिता सन्तिमे पासा, पल्ललेसु जनाविप ।
य यदायतन मज्जे, दिजान पाणरोधन ॥
- ४४ “तादिस पासमासज्ज, हसराजा अबज्झथ ।
त अबद्धो उपासीनो, ममाय अज्झभासथ ॥
- ४५ “सुदुक्कर अनरियेहि, दहते भावमुत्तम ।
भत्तुरत्थे परक्कन्तो, वम्मयुत्तो^{१०} विहङ्गमो ॥
- ४६ “अत्तनाय” चजित्वान, जीवित जीवितारहो ।
अनुत्थुनन्तो आसीनो, भत्तु याचित्थ जीवित ॥

१ यथाय-रो० । २ कञ्चि-सी० । ३ गत्वा-स्या० । ४ पकती भूते-स्या० ।
५ काचे-रो० । ६ कम्मना-रो० । ७ विहगा-सी०, रो० । ८ हत्थत्थ०-सी०, स्या०,
रो० । ९-९ मिधमज्झगा-रो० । १० धम्मेयुत्तो-सी०, रो० । ११ अत्तनो य-स्या० ।

- ४७ “तस्स त वचन सुत्वा, पसादमहमज्झगा ।
ततो न पामुच्चि^१ पासा, अनुज्जासि सुखेन च ॥
- ४८ “सो पतीतो पमुत्तेन, भत्तुना भत्तुगारवो ।
अज्झभासथ वक्कज्झो, वाच कण्णसुख भण ॥ B 87
- ४९ “एव लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि जातिभि ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्त दिस्वा दिजाधिप ॥ 5
- ५० “एहि त अनुसिक्खामि, यथा त्वमपि लच्छसे ।
लाभ तवाय^२ धतरट्ठो, पाप किञ्चि न दक्खति ॥
- ५१ “खिप्पमन्तेपुर नेत्वा, रज्जो दस्सेहि नो उभो ।
अबद्धे पकतिभूते, काजे उभयतो ठिते ॥ 10
- ५२ “धतरट्ठा महाराज, हसाधिपतिनो इमे ।
अय हि राजा हसान, अय सेनापतीतरो ॥
- ५३ “अससय इम दिस्वा, हसराज नराधिपो ।
पतीतो सुमनो वित्तो, बहु दस्सति ते धन ॥
- ५४ “एवमेतस्स वचना, आनीतामे उभो मया ।
एत्थेव हि इमे आसु^३, उभो अनुमता मया ॥ 15
- ५५ “सोय एव गतो पक्खी, दिजो परमवम्मिको ।
मादिसस्स हि लुद्दस्स, जनयेय्याथ मद्दव ॥
- ५६ “उपायनञ्च^४ ते देव, नाञ्च पस्सामि एदिस ।
सब्बसाकुणिकागामे^५, त पस्स मनुजाधिप” ॥ 20
- ५७ “दिस्वा निसिन्न राजान, पीठे सोवण्णये सुभे ।
अज्झभासथ वक्कज्झो, वाच^६ कण्णसुख भण ॥
- ५८ “कच्चिन्नु भोतो कुसल, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि रट्ठमिद फीत, धम्मेन मनुसाससि^६ ॥

१ त पामुच्चि-रो० । २ त्याय-स्या०, यथाय-रो० । ३ अस्सु-स्या०, रो० ।

४ उपायनञ्च-स्या०, उपायन हि-रो० । ५ सब्बसाकुणिकागामे-स्या०, रो० । ६ मनु-
सिस्सति-सी०, रो० ।

- ५९ “कुसल चेव मे हस, अथो हस अनामय ।
अथो रट्टमिद फीत, धम्मेन मनुसासह ॥
- ६० “कच्चि^१ भोतो^२ अमच्चेषु, दोसो कोचि न विज्जति ।
कच्चि^३ च ते^४ तवत्थेषु, नावकङ्खन्ति जीवित ॥
- ६१ “अथो पि मे अमच्चेषु, दोसो कोचि न विज्जति ।
अथो पि ते^५ ममत्थेषु, नावकङ्खन्ति जीवित ॥
- ६२ “कच्चि ते सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, तव छन्दवसानुगा ॥
- ६३ “अथो^६ मे सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, मम छन्दवसानुगा^७” ॥
- ६४ “भवन्त^८ कच्चि नु महा-सत्तुहत्थत्तत गतो ।
दुक्खमापज्जि^९ विपुल, तस्मि पठममापदे ॥
- ६५ “कच्चि यन्तापतित्वान^{१०}, दण्डेन समपोथयि ।
एवमेतेस जम्मान, पातिक^{११} भवति तावदे ॥
- ६६ “खेममासि महाराज, एवमापदिया^{१२} सति ।
न चाय किञ्चि रस्मासु, सत्तू व समपज्जथ ॥
- ६७ “पच्चगमित्थ^{१३} नेसादो, पुब्बेव अज्झभासथ ।
तदाय सुमुखो येव, पण्डितो पच्चभासथ ॥
- ६८ “तस्स त वचन सुत्वा, पसादमयमज्झगा ।
ततो म पामुची^{१४} पासा, अनुञ्जासि सुखेन च ॥
- ६९ “इदञ्च^{१५} सुमुखेनेव, एतदत्थाय चिन्तित ।
भोतो सकामेगमन^{१६}, एतस्स धनमिच्छता ॥

१-१ कच्चि नुते-स्या० । २-२ कच्चिन्नु ते-सी०, रो० । ३ मे-सी०, रो० । ४ अथो पि-रो० । ५ भव तु-सी०, भवन्तु-स्या० । ६ दुक्खमापज्ज-स्या० । ७ यन्तापतित्वान-स्या०, रो० । ८ पाकतिक-सी०, रो० । ९ एवमापदिस-सी०, रो०, एवमापरिया-स्या० । १० पच्चकम्पित्थ-सी०, स्या०, रो० । ११ पामुचि-स्या०, पामुच्चि-रो० । १२ इदम्पि-रो० । १३ ० आगमन-स्या०, रो० ।

- ७० “स्वागत चेविद भवत, पतीतो चस्मि दस्सना ।
एसो चा पि^१ बहु^२ वित्त, लभत यावदिच्छति” ॥
- ७१ “सन्तप्पयित्वा नेसाद, भोगेहि मनुजाधिपो ।
अज्झभासथ वक्क^३, वाच कण्णसुख भण” ॥
- ७२ “य खलु धम्ममाधीन, वसो वत्तति किञ्चन^४ ।
सब्बत्थिस्सरिय तव^५, त^६ पसास^७ यदिच्छथ ॥
- ७३ “दानत्थ उपभोत्तु वा, य चञ्च उपकप्पति ।
एत ददामि वो वित्त, इस्सरिय^८ विस्सजामि वो” ॥
- ७४ “यथा च म्याय सुमुखो, अज्झभासेय्य पण्डितो ।
कामसा बुद्धिसम्पन्नो, त म्यास्स^९ परमप्पिय” ॥
- ७५ “अह खलु महाराज, नागराजारिवन्तर ।
पटिवत्तु न सक्कोमि, न मे सो विनयो सिया ॥
- ७६ “अम्हाक चेव सो^{१०} सेट्ठो, त्वञ्च उत्तमसत्तवो ।
भूमिपालो मनुस्सिन्दो, पूजा बहूहि हेतुहि” ॥
- ७७ “तेस उभिन्न भणत, वत्तमाने विनिच्छये ।
नन्तर^{११} पटिवत्तब्ब, पेस्सेन मनुजाधिप” ॥
- ७८ “धम्मेन किर नेसादो, पण्डितो अण्डजो इति ।
न हेव अकतत्तस्स, नयो एतादिसो सिया ॥
- ७९ “एव अग्गपकतिमा, एव उत्तमसत्तवो ।
यावत्तत्थि मया दिट्ठा, नाञ्च पस्सामि एदिस ॥
- ८० “तुट्ठोस्मि वो पकतिया, वाक्येन मधुरेन च ।
एसो चा पि ममच्छन्दो, चिर पस्सेय्य वो उभो” ॥
- ८१ “य किच्च^{१२} परमे मित्ते, कतमस्मासु^{१३} त तया ।
पत्ता निस्ससय त्याम्हा^{१४}, भत्तिरस्मासु या तव ॥

१ अपि-रो०। २ बहु-स्या०। ३ यावतिच्छति-सी०, रो०। ४ वक्कङ्गो-
स्या०। ५ किञ्चिन-स्या०। ६-६ भक्त-सी०, स्या०, रो०। ७ पसासथ-सी०, स्या०,
रो०। ८ इस्सेर-सी०, इस्सर-रो०। ९ तमस्स-स्या०। १० यो-सी०, रो०। ११
हेतुभि-स्या०, रो०। १२ नातर-सी०, रो०। १३ किञ्चि-रो०। १४ कतरस्मासु-
सी०, रो०। १५ त्याम्हा-स्या०।

- ८२ “अदुञ्च नून सुमहा, आतिसङ्घस्स मन्तर ।
अदस्सनेन अस्माक^१, दुक्ख बहूसु पक्खिसु ॥
- ८३ “तेस सोकविघाताय, तया अनुमता मय ।
त पदक्खिणतो कत्वा, आति^२ पस्सेमुरिन्दम^३ ॥
- ८४ “अद्दाह विपुल पीति, भवत विन्दामि दस्सना ।
एसो चा^४ पि महा^५ अत्थो, आतिविस्सासना सिया” ॥
- ८५ “इद वत्वा धतरट्ठो^६, हसराजा नराधिप ।
उत्तम^७ जवमन्वाय^८, आतिसङ्घ उपागमु ॥
- ८६ “ते अरोगे अनुप्पत्ते, दिस्वान परमे दिजे ।
केका ति मकरु हसा, पुथुसद्दो अजायथ ॥
- ८७ “ते पतीता पमुत्तेन, भत्तुना भत्तुगारवा ।
समन्ता परिकिरिसु^९, अण्डजा लद्धपच्चया” ॥
- ८८ “एव मित्तवत अत्था, सब्बे होन्ति पदक्खिणा ।
हसा यथा धतरट्ठा, आतिसङ्घ उपागमु” ति ॥

५३४ महाहसजातक (२)

- ८९ “एते हसा पक्कमन्ति, वक्कङ्गा भयमेरिता ।
हरित्तच हेमवण्ण, काम सुमुख पक्कम ॥
- ९० “ओहाय म आतिगणा, एक पासवस गत ।
अनपेक्खमाना गच्छन्ति, कि एको अवहीयसि” ॥
- ९१ “पतेव पतत सेट्ठ, नत्थि बद्धे सहायता ।
मा अनीघाय हापेसि, काम सुमुख पक्कम” ॥
- ९२ “नाह दुक्खपरेतो पि, धतरट्ठ तुव^१ जहे ।
जीवित मरण वा मे, तया सद्धि भविस्सति ॥

१ अम्हाक-सी०, रो० । २ आती-सी०, स्या०, रो० । ३ मस्सेमलिन्दम-सी०, रो० । ४४ वापि महा-स्या० । ५ धतरट्ठा-सी० । ६६ उत्तम जवमन्ताय-सी०, रो० । ७ परिकिरिसु-स्या०, रो० । ८ अवहियसि-रो० । ९ तव-सी०, रो० ।

- ९३ “नाह दुक्खपरेतो पि, धतरट्ठ तुव जहे ।
न म अनरियसयुत्ते, कम्मे योजेतुमरहसि ॥
- ९४ “सकुमारो सखा त्यस्मि, सच्चित्ते^१ चस्मि ते^२ ठितो ।
आतो सेनापति त्याह, हसान पवरुत्तम ॥
- ९५ “कथ अह विकत्तिस्स^३, आतिमज्झे इतो गतो । 5 B 91
त हित्वा पतत सेट्ठ, कि ते वक्खामितो गतो ।
इध पाण चजिस्सामि, नानरिय कत्तुमुस्सहे” ॥
- ९६ “एसो हि धम्मो सुमुख, य त्व अरियपथे ठितो ।
यो भत्तार सखार म, न परिच्चत्तुमुस्सहे ॥
- ९७ “त हि मे पेक्खमानस्स, भय नत्वेव जायति । 10
अधिगच्छसि त्व मय्ह, एव भूतस्स जीवित” ॥
- ९८ “इच्चेव मन्तयन्तान, अरियान अरियवृत्तिन^४ ।
दण्डमादाय नेसादो, आपती^५ तुरितो भुस ॥
- ९९ “तमापतन्त दिस्वान, सुमुखो अतिब्रूहयि^६ । 15
अट्ठासि पुरतो रज्जो, हसो विस्सासय व्यध^७ ॥
- १०० “मा भायि पतत सेट्ठ, न हि भायन्ति तादिसा ।
अह योग पयुज्जिस्स युत्त धम्मूपसहित ।
तेन परियापदानेन, खिप्प पासा पमोक्खसि” ॥
- १०१ “तस्स त वचन सुत्वा, सुमुखस्स सुभासित । 20
पहट्ठलोमो नेसादो, अज्जलिस्स^८ पणामयि ॥
- १०२ “न मे सुत वा दिट्ठ वा, भासन्तो मानुसि दिजो ।
अरिय ब्रुवानो^९ वक्कङ्गो, चजन्तो मानुसि गिर ॥
- १०३ “किन्नु ताय दिजो होति, मुत्तो बद्ध उपाससि^९ ।
ओहाय सकुणा यन्ति, कि एको अवहीयसि” ॥

१-१ सच्चित्तेस्मिने-स्या०, सच्चित्ते समिते-रो० । २ विकत्तिस्स-रो० । ३ अरिय-
वृत्तिन-रो० । ४ आपदी-रो० । ५ अपरिब्रूहयि-सी०, रो० । ६ व्यथ-सी०, स्या०,
व्यथ-रो० । ७ अज्जलिस्स-स्या० । ८ ब्रूहन्तो-स्या० । ९ उपासयि-रो० ।

- १०४ “राजा मे सो दिजामित्त, सेनापच्चस्स कारयि^१ ।
तमापदे परिच्चत्तु, नुस्सहे विहगाधिप ॥
- १०५ “महागणाय^२ भत्ता मे, मा एको ब्यसन अगा ।
तथा^३ त सम्म नेसाद, भत्ताय अभितो रमे” ॥
- १०६ “अरियवत्तसि^४ वक्कङ्ग^५, यो पिण्डमपचायसि ।
चजामि ते त भत्तार, गच्छतूभो^६ यथासुख” ॥
- १०७ “सचे अत्तप्पयोगेन, ओहितो हसपक्खिन ।
पटिगण्हाम ते सम्म, एत अभयदक्खिण ॥
- १०८ “नो चे अत्तप्पयोगेन, ओहितो हसपक्खिन ।
अनिस्सरो मुञ्चमम्हे, थेय्य कयिरासि लुद्धक” ॥
- १०९ “यस्स त्व भतको रञ्जो, काम तस्सेव पापय ।
तत्थ^७ सयमनो^८ राजा, यथाभिञ्ज करिस्सति” ॥
- ११० “इच्चेव वुत्तो नेसादो, हेमवण्णे हरित्तचे ।
उभो हत्थेहि सङ्गय्ह^९, पञ्जरे अज्झवोदहि ॥
- १११ “ते पञ्जरगते पक्खी, उभो भस्सरवणिने ।
सुमुख धतरट्ठञ्च, लुद्धो आदाय पक्कमि” ॥
- ११२ “हरीयमानो^{१०} धतरट्ठो, सुमुख एतदब्रवि ।
बाळ्ह भायामि सुमुख, सामाय लक्खणूख्या ।
अस्माक वधमञ्जाय, अथत्तान वधिस्सति ॥
- ११३ “पाकहसा च सुमुख, सुहेमा हेमसुनचा ।
कोञ्ची समुद्दतीरे व, कपणा नून रुच्छति^{११}” ॥
- ११४ “एव महन्तो लोकस्स, अप्पमेय्यो महागणी ।
एकित्थिमनुसोचेय्य, नयिद पञ्जवतामिव” ॥

१ कारयि—स्या० । २ महागणाय—स्या० । ३ यथा—स्या० । ४४ अरियवुत्ति
वक्कङ्ग—स्या० । ५ गच्छतू०—स्या०, गच्छतु०—रो० । ६ तस्म—स्या० । ७ सयमानो—रो० ।
८ पग्गय्ह—स्या० । ९ हरियमानो—स्या०, हरिय्यमानो—रो० । १० रुच्छति—स्या० । ११
पञ्जवतो—स्या०, रो० ।

- ११५ “वातो व गन्धमादेति, उभय छेकपापक ।
बालो आमकपक्क व, लोलो अन्धो व आमिस ॥
- ११६ “अविनिच्छयञ्जु अत्थेसु, मन्दो व पटिभासि म ।
किच्चाकिच्च न जानासि, सम्पत्तो कालपरियाय ॥
- ११७ “अड्ढुम्मत्तो उदीरेसि, यो सेय्या मञ्जसित्थियो । 5
बहुसाधारणा हेता, सोण्डान व सुराघर ॥
- ११८ “माया^१ चेसा मरीची च, सोको रोगो चुपद्दवो^२ । B 93
खरा च^३ बन्धना चेता, मच्चुपासा^४ गुहासया^५ ।
तासु यो विस्ससे पोसो, सो नरेसु नराधमो” ॥
- ११९ “य बुद्धेहि^६ उपञ्जात, को त निन्दितुमरहति । 10
महाभूतित्थियो नाम, लोकस्मि उदपज्जिसू^७ ॥
- १२० “खिड्डा पणिहिता त्यासु, रति त्यासु^८ पतिट्ठिता ।
बीजानि^९ त्यासु रुहन्ति, यदिद सत्ता पजायरे ।
तासु को निब्बिदे पोसो, पाणमासज्ज^{१०} पाणिभि ॥
- १२१ “त्वमेव नञ्जो^{११} सुमुख, धीन अत्थेसु युञ्जसि । 15
तस्स त्यज्ज भये जाते, भीतेन जायते मति ॥
- १२२ “सब्बो हि ससय पत्तो, भय भीरु तितिक्खति ।
पण्डिता च^{१२} महन्तानो^{१३}, अत्थे युञ्जन्ति दुय्युजे ॥
- १२३ “एतदत्थाय राजानो, सूरमिच्छन्ति मन्तिन ।
पटिबाहति य सूरु, आपद अत्तपरियाय ॥ 20
- १२४ “मा नो अज्ज विकन्तिसु, रञ्जो सूदा महानसे ।
तथा हि वण्णो पत्तान, फल वेळु व त वधि ॥
- १२५ “मुत्तो पि न इच्छि उड्डेतु^{१४}, सय बन्ध उपागमि ।
सोपज्ज^{१५} ससय पत्तो, अत्थ गण्हाहि मा मुख” ॥

१ माया चेता मरीची व, सोका रोगा चुपद्दवा - स्या० । २ व - स्या० । ३-३ मच्चु-
पासो गुहासयो - सी०, रो० । ४ बुद्धेहि - स्या० । ५ उपपज्जिसु - स्या० । ६ तासु - स्या० ।
७ बीजानि - स्या० । ८ पाणिहि - सी० । ९ नाञ्जो - स्या० । १० हि - स्या० । ११ महन्तानो -
सी० । १२ ओड्डेतु - सी० । १३ सोपज्ज - स्या० ।

- १२६ “सो त' योग पयुञ्जस्सु, युत्त धम्मूपसहित ।
तव परियापदानेन, मम पाणेसन चर'” ॥
- १२७ “मा भायि पतत सेट्ठ, न हि भायन्ति तादिसा ।
अह योग पयुञ्जिस्स, युत्त धम्मूपसहित ।
मम परियापदानेन, खिप्प पासा पमोक्खसि'” ॥
- १२८ “सो' लुट्ठो हसकाजेन', राजद्वार उपागमि ।
पटिवेदेथ म रञ्जो, धतरट्ठायमागतो'” ॥
- १२९ “ते दिस्वा पुञ्जसकासे, उभो लक्खणसम्मते' ।
खलु सयमनो राजा, अमच्चे अज्झभासथ ॥
- १३० “देथ लुट्ठस्स वत्थानि, अन्न पानञ्च भोजन ।
काम करो हिरञ्जस्स, यावन्तो एस' इच्छति'” ॥
- १३१ “दिस्वा लुट्ठ पसन्नत्त, कासिराजा' तदब्रवि' ।
यदाय' सम्म खेमक, पुण्णा हसेहि तिट्ठति ॥
- १३२ “कथ रुचिमज्झगत', पासहत्थो उपागमि ।
ओकिण्ण आतिसङ्खेहि, निम्मज्झिम' कथ गहि'” ॥
- १३३ “अज्ज मे सत्तमा रत्ति, अदनानि'” उपासतो ।
पदमेतस्स अन्वेस, अप्पमत्तो घटस्सितो'” ॥
- १३४ “अथस्स पदमट्ठक्खि, चरतो अदनेसन'” ।
तत्थाह ओदहि पास, एव त' दिजमग्गहि'” ॥
- १३५ “लुट्ठ द्वे इमे सकुणा, अथ एको ति भाससि ।
चित्त नु ते विपरियत्त, अदु' किन्नु जिगीससि'” ॥
- १३६ “यस्स लोहितका ताला, तपनीयनिभा' सुभा ।
उर सहच्च तिट्ठन्ति, सो मे बन्ध उपागमि ॥

१ त्व-स्या० । २ स-सी० । ३ हसकाजेन-रो० । ४ लक्खञ्जासम्मते-सी०, लक्खञ्जसम्मते-रो० । ५ एव-रो० । ६ कासिराजे-स्या० । ७ तदाब्रवी-रो० । ८ यदाय-म० । ९ रुचि मज्झगत-रो० । १० निमज्झिम-सी०, रो० । ११ आदानानि-स्या०, रो० । १२ भवस्सितो-रो० । १३ आदनेसन-स्या०, रो० । १४ एवेत-सी०, रो० । १५ विपरियत्थ-रो० । १६ आदु-स्या० । १७ जिगीससि-सी०, स्या०, रो० । १८ तपनेय्यानिभा-स्या०, रो० ।

१३७. “अथाय भस्सरो पक्खी, अबद्धो बद्धमातुर।
अरिय ब्रुवानो^१ अट्ठासी, चजन्तो^२ मानुसि गिर” ॥
- १३८ “अथ^३ कि^४ दानि सुमुख, हनु सहच्च तिट्ठसि।
अद्दु मे परिस पत्तो, भया भीतो न भाससि” ॥
- १३९ “नाह कासिपति भीतो, ओगय्ह परिस तव। 5
नाह भया न भासिस्स, वाक्य अत्थम्हि^५ तादिसे” ॥
- १४० “न ते अभिसर पस्से, न रथे न^६ पि^७ पत्तिके।
नास्स चम्म व कीट वा, वम्मिते^८ च वनुग्गहे ॥
- १४१ “न हिरञ्ज सुवण्ण वा, नगर वा सुमापित। B 95
ओकिण्णपरिख^९ दुग्ग, दळ्हमट्ठालकोट्ठक। 10
यत्थ पविट्ठो सुमुख, भायितब्ब न भायसि” ॥
- १४२ “न मे अभिसरेनत्थो^{१०}, नगरेन धनेन वा।
अपथेन पथ याम, अन्तलिक्खेचरा मय ॥
- १४३ “सुता च पण्डिता त्यम्हा, निपुणा अत्थचिन्तका^{११}।
भासेमत्थवति वाच, सच्चे चस्स पतिट्ठितो ॥ 15
- १४४ “किञ्च तुय्ह असच्चस्स, अनरियस्स करिस्सति।
मुसावादिस्स लुट्ठस्स, भणितम्पि सुभासित” ॥
- १४५ “त ब्राह्मणान वचना, इम खेममकारयि^{१२}।
अभयञ्च तया घुट्ठ, इमायो दसधा दिसा ॥
- १४६ “ओगय्ह ते पोक्खरणि, विप्पसन्नोदक सुचि। 20
पहूत चादन^{१३} तत्थ, अहिंसा चेत्य पक्खिन ॥
- १४७ “इद सुत्वान निग्घोस, आगतम्ह^{१४} तवन्तिके।
ते ते बन्धस्म^{१५} पासेन, एत ते भासित मुसा ॥

१ ब्रूहन्तो-स्या०। २ वदन्तो-स्या०। ३ अथ किन्तु-सी०, रो०, कथन्तु-स्या०।
४ अत्थस्मि-स्या०, अत्थस्मि-रो०। ५ नापि-रो०। ६ वम्मिने-स्या०, रो०। ७ ओकिण्ण
परिक्ख-स्या०, ओतिण्ण परिक्ख-रो०। ८ अभिस्सरेन-स्या०। ९ चत्थचित्ता-स्या०।
१० खेमि-सी०, रो०। ११ खादन-स्या०। १२ आगतम्हा-स्या०, आगतस्मा-रो०। १३
बन्धस्मा-स्या०, बद्धस्मा-रो०।

- १४८ “मुसावाद पुरक्खत्वा, इच्छालोभञ्च पापक ।
उभो सन्धिमतिक्कम्म, असात उपपज्जति” ॥
- १४९ “नापरज्झाम सुमुख, न पि लोभावमग्गहि ।
सुता च पण्डितात्यत्थ, निपुणा अत्थचिन्तका ॥
- १५० “अप्पेवत्थवति वाच, व्याहरेय्यु^१ इधागता ।
तथा त सम्म नेसादो, वुत्तो सुमुखमग्गहि” ॥
- १५१ “नेव भीता^२ कासिपति, उपनीतस्मि जीविते ।
भासेमत्थवति वाच, सम्पत्ता कालपरियाय ॥
- १५२ “यो मिगेन मिग हन्ति, पक्खि^३ वा^४ पन पक्खिना ।
सुतेन वा सुत किण्या^५, कि अनरियतर ततो ॥
- १५३ “यो चारियरुद भासे, अनरियधम्मवस्सितो^६ ।
उभो सो धसते लोका, इध चेव परत्थ च ॥
- १५४ “न मज्जेथ यस पत्तो, न व्याधे^७ पत्तससय ।
वायमेथेव किच्चेसु, सवरे विवरानि च ॥
- १५५ “ये वुद्धा^८ अब्भतिक्कन्ता, सम्पत्ता कालपरियाय ।
इध धम्म चरित्वान, एव^९ ते^{१०} तिदिव गता ॥
- १५६ “इद सुत्वा कासिपति, धम्ममत्तनि पालय ।
धतरट्ठञ्च मुञ्चाहि, हसान पवरुत्तम” ॥
- १५७ “आहरन्तुदक पज्ज, आसनञ्च महारह ।
पञ्जरतो पमोक्खामि, धतरट्ठ यसस्सिन ॥
- १५८ “तञ्च सेनापति धीर, निपुण अत्थचिन्तक ।
यो सुखे सुखितो रञ्जे^१, दुक्खिते होति दुक्खितो ॥
- १५९ “एदिमो^२ खो अरहति, पिण्डमस्नातु भत्तुनो ।
यथाय सुमुखो रञ्जो, पाणसाधारणो सखा” ॥

१ व्याकरेय्यु-सी०, रो० । २ भूता-स्या० । ३-३ पक्खीन-स्या० । ४ किणे-सी०
रो०, किल्या स्या० । ५ अनरियधम्ममवस्सितो-सी० । ६ व्यथे-सी०, रो० । ७ वुद्धा-
स्या०, वद्धा-रो० । ८-८ एवेते-सी०, रो० । ९ रञ्जो-सी०, स्या०, रो० । १० एतादिसो-
रो० ।

- १६० “पीठञ्च^१ सब्बसोवण्ण, अट्टपाद मनोरम ।
मट्ठ कासिकमत्थन्न^२, धतरट्ठो उपाविसि ॥
- १६१ “कोच्छञ्च सब्बसोवण्ण, वेय्यग्घपरिसिब्वित ।
सुमुखो अज्झुपावेक्खि^३, धतरट्ठस्सनन्तरा^४ ॥
- १६२ “तेस कञ्चनपत्तेहि^५, पुथू आदाय कासियो ।
हसान अभिहारेसु^६, अग्गरञ्जो^७ पवासित” ॥ 5
- १६३ “दिस्वा अभिहट अग्ग, कासिराजेन पेसित ।
कुसलो खत्तधम्मान, ततो पुच्छि अनन्तरा ॥
- १६४ “कच्चिन्नु^८ भोतो कुसल, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि रट्ठमिद फीत, धम्मेन मनुसाससि” ॥ 10
- १६५ “कुसल चेव मे हस, अथो हस अनामय ।
अथो रट्ठमिद फीत, धम्मेन मनुसासह^९ ॥ B 97
- १६६ “कच्चि भोतो अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
कच्चि^१ च^२ ते तवत्थेसु, नावकह्वन्ति जीवित” ॥
- १६७ “अथो पि मे अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
अथो पि ते ममत्थेसु, नावकह्वन्ति जीवित” ॥ 15
- १६८ “कच्चि ते सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, तव छन्दवसानुगा” ॥
- १६९ “अथो मे सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, मम छन्दवसानुगा” ॥ 20
- १७० “कच्चि रट्ठ अनुप्पीळ, अकुतोचिउपद्दव ।
असाहसेन धम्मेन, समेन मनुसाससि” ॥
- १७१ “अथो रट्ठ अनुप्पीळ, अकुतोचिउपद्दव ।
असाहसेन धम्मेन, समेन मनुसासह” ॥

१ पिठञ्च-रो०। २ कासिकपत्थिण्ण-सी०, कासिकवत्थिन-स्या०, रो०। ३ अज्झपावेक्खि-स्या०, अज्जपावेक्खि-रो०। ४ अनन्तर-सी०। ५ काञ्चनपत्तेहि-स्या०। ६ अभिहारेय्यु-रो०। ७ अग्ग रञ्जो-स्या०। ८ कच्चिन्नु-स्या०। ९ मनुसिस्सति-रो०। १०-१० कच्चिन्नु-रो०।

- १७२ “कच्चि सन्तो अपचिता, असन्तो परिवज्जिता ।
नो चे^१ धम्म निरङ्कुत्वा, अधम्ममनुवत्तसि” ॥
- १७३ “सन्तो च मे अपचिता, असन्तो परिवज्जिता ।
धम्ममेवानुवत्तामि^२, अधम्मो मे निरङ्कुतो” ॥
- ५ १७४ “कच्चि नानागत^३ दीघ, समवेक्खसि खत्तिय ।
कच्चि मत्तो^४ मदनीये, परलोक न सन्तसि” ॥
- १७५ “नाह^५ अनागत दीघ, समवेक्खामि पक्खिम ।
ठितो दससु धम्मेसु, परलोक न सन्तसे^६ ॥
- १७६ “दान सील परिच्चाग, अज्जव^७ मद्द्व तप ।
१० अक्कोध अविहिसञ्च, खन्तिञ्च अविरोधन ॥
- १७७ “इच्चेते कुसले धम्मे, ठिते पस्सामि अत्तनि ।
ततो मे जायते पीति, सोमनस्सञ्चनप्पक ॥
- १७८ “सुमुखो च अचिन्तेत्वा, विसज्जि^८ फरस गिर ।
भावदोसमनञ्जाय, अस्माकाय विहङ्गमो ॥
- १५ १७९ “सो कुद्धो फरस वाच, निच्छारेसि अयोनिसो ।
यानस्मासु^९ न विज्जन्ति, नयिद^{१०} पञ्चवतामिव” ॥
- १८० “अत्थि मे त अतिसार, वेगेन मनुजाधिप ।
धतरट्ठे च बद्धस्मि, दुक्ख मे विपुल अहु ॥
- १८१ “त्व” नो पिता व” पुत्तान, भूतान धरणीरिव ।
२० अस्माक अधिपन्नान, खमस्सु राजकुञ्जर” ॥
- १८२ “एत”^{११} ते अनुमोदाम, य भाव न निगूहसि ।
खिल”^{१२} पभिन्दसि पक्खि, उजुकोसि विहङ्गम” ॥
- १८३ “य किञ्चि रतन अत्थि, कासिराज निवेसने ।
रजत जातरूपञ्च, मुत्ता वेळुरिया बहू ॥

१ च-स्या० । २ धम्मे चेवा०-रो० । ३ न०-स्या० । ४ न मत्तो-सी० । ५ अह-
स्या०, नह-रो० । ६ सन्तसि-स्या० । ७ आज्जव-स्या० । ८ विसज्जि-सी०, रो० । ९
यानस्मेसु-म० । १० न इद-मी०, रो० । ११-११ त्व पिता विय-रो० । १२ एव-स्या० ।
१३ खील-स्या० ।

- १८४ “मणयो सङ्घमुत्तञ्च, वत्थक^१ हरिचन्दन ।
अजिन दन्तभण्डञ्च, लोह काळायस बहु ।
एत ददामि वो वित्त, इस्सरिय^२ विस्सजामि वो” ॥
- १८५ “अद्धा अपचिता त्यम्हा, सक्कता च रथेसभ ।
धम्मेषु वत्तमानान, त्व नो आचरियो भव ॥ 5
- १८६ “आचरियसमनुञ्जाता, तया अनुमता मय ।
त पदक्खिणतो कत्वा, वाति^३ पस्सेमुरिन्दम^४” ॥
- १८७ “सब्बरत्ति चिन्तयित्वा, मन्तयित्वा यथातथ ।
कासिराजा अनुञ्जासि, हसान पवरुत्तम^५” ॥
- १८८ “ततो रत्या विवसाने,^६ सुरियुग्गमन^७ पति ।
पेक्खतो कासिराजस्स, भवना ते^८ विगाहिमु^९” ॥ 10
- १८९ “ते अरोगे अनुप्पत्ते, दिस्वान परमे दिजे ।
केका ति मकर^{१०} हसा, पुथुसद्दो अजायथ ॥
- १९० “ते पतीता पमुत्तेन, भत्तुना भत्तुगारवा ।
समन्ता परिकरिसु^{११}, अण्डजा लद्धपच्चया^{१२}” ॥ 15
- १९१ “एव मित्तवत अत्था, सब्बे होन्ति पदक्खिणा ।
हसा यथा धतरट्ठा, वातिसङ्घ उपागमु^{१३}” ति ॥

५३५ सुधाभोजनजातक (३)

- १९२ “नेव किणामि^१ न पि^२ विक्किणामि,
न चा पि मे सन्निचयो च^३ अत्थि^४” ।
सुकिच्छरूप वतिद परित्त,
पत्थोदनो नालमय दुविन्न^५” ॥ 20
- १९३ “अप्पम्हा अप्पक दज्जा, अनुमज्झतो मज्झक ।
बहुम्हा बहुक दज्जा, अदान नुपपज्जति ॥

१ वत्थिक-स्या० । २ इस्सेर-सी०, इस्सर-स्या०, रो० । ३ वाती-सी०, स्या०, रो० । ४ पस्सेमुरिन्दम-सी०, रो० । ५ विवसाने-स्या०, रो० । ६ सुरियस्सुग्गमन-सी०, स्या०, सुरियुग्गमन-म० । ७ भवनतो-स्या० । ८ के केति-रो० । ९ परिकरिसु-म० । १०-११ कीणामि न-स्या० । ११-१२ इधत्थि-स्या० । १२ दुविन्द-रो० ।

- १९४ “त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग^१ समारूह^१, नेकासी लभते सुख” ॥
- १९५ “मोघञ्चस्स हुत होति, मोघ चा पि समीहित ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, एको भुञ्जति भोजन ॥
- ६ १९६ “त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख” ॥
- १९७ “सच्चञ्चस्स^२ हुत होति, सच्च चा पि समीहित ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, नेको भुञ्जति भोजन ॥
- १९८ “त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख” ॥
- १० १९९ “सरञ्च जुहति^३ पोसो^३, बहुकाय गयाय च ।
दोणे तिम्बरुतित्थस्मि, सीघसोते महावहे ॥
- २०० “अत्र चस्स हुत होति, अत्र चस्स समीहित ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, नेको भुञ्जति भोजन ॥
- १५ २०१ “त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख” ॥
- २०२ “बळिस हि सो निगिलति^४, दीघसुत्त मबन्धन ।
अतिथिस्मि यो निसिन्नस्मि, एको भुञ्जति भोजन ॥
- २०३ “त त वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्ग समारूह, नेकासी लभते सुख” ॥
- २० २०४ “उळारवण्णा वत ब्राह्मणा इमे,
अयञ्च वो सुनखो किस्स हेतु ।
उच्चावच वण्णनिभ विकुब्बति,
अक्खाथ नो ब्राह्मणा के^५ नु तुम्हे” ॥
- २५ २०५ “चन्दो च सुरियो च उभो इधागता,
अय पन मातलि देवसारथि ।

१-१ अरिय मग्ग समारूह-सी०, रो०, ० समारूह-स्या० । २ सच्चतस्स-स्या०, रो० । ३-३ योजुहति-रो० । ४ निगिलति-सी०, रो० । ५ को-रो० ।

- सक्कोहमस्मि तिदसानमिन्दो,
एसो च खो पञ्चसिखो ति वुच्चति ॥
- २०६ “पाणिस्सरा मुदिङ्गा^१ च, मुरजालम्बरानि च ।
मुत्तमेन^२ पबोधेन्ति, पटिबुद्धो च नन्दति” ॥
- २०७ “ये केचिमे मच्छरिनो कदरिया,
परिभासका समणब्राह्मणान ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा निरय वजन्ति” ॥ 5
- २०८ “ये केचिमे सुगतिमाससाना^३,
धम्मे ठिता मयमे सविभागे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेह,
कायस्स भेदा सुगति वजन्ति” ॥ 10
- २०९ “त्व नोसि^४ वाति^५ पुरिमासु जातिसु,
सो मच्छरी रोसको^६ पापधम्मो ।
तवेव अत्थाय इधागतम्हा,
मा पापधम्मो निरय गमित्थ^७” ॥ B 101 15
- २१० “अद्धा हि म^८ वो^९ हितकामा, य म समनुसासथ ।
सोह तथा करिस्सामि, सब्ब वुत्त हितेसिभि^{१०}” ॥
- २११ “एसाहमज्जेव^{११} उपारमामि,
न चा^{१२} पिह^{१३} किञ्चि करेय्य पाप ।
न चा पि मे किञ्चि अदेय्यमत्थि,
न चा पिदत्वा उदक^{१४} पिवामि^{१५}” ॥ 20
- २१२ “एवञ्च मे ददतो सब्बकाल,
भोगा^{१६} इमे^{१७} वासव खीयिस्सन्ति ।
ततो अह पब्बजिस्सामि सक्क,
हित्वान^{१८} कामानि यथोविकानि^{१९}” ॥ 25

१ मुतिङ्गा—सी०, रो० । २ मेत—रो० । ३ सुगतिमाससाना—स्या०, सुगतिमास-
माना—म० । ४४ नो वति—स्या० । ५ कोसियो—स्या० । ६ अपत्थ—सी०, स्या०, रो० ।
७-७ मे ते—स्या० । ८ हितेसिहि—रो० । ९ एसोहो—स्या० । १०-१० चापह—सी०, रो० ।
११-११ उदकम्पहम्पिमे—सी०, उदकम्पहम्पिमे—रो० । १२-१२ भोगापिमे—स्या० । १३
त्वा—स्या० ।

- २१३ “नगुत्तमे गिरिवरे गन्धमादने,
मोदन्ति ता देववराभिपालिता ।
अथागमा इसिवरो सब्बलोकगू,
सुपुप्फित दुमवरसाखमादिय ॥
- २१४ “सुचि सुगन्ध तिदसेहि सक्कत,
पुप्फुत्तम अमरवरेहि सेवित ।
अलद्ध मच्चेहि^१ व^२ दानवेहि वा,
अञ्जत्र देवेहि तदारह हिद^३ ॥
- २१५ “ततो चतस्सो कनकत्तचूपमा,
उट्ठाया नारियो पमदाधिपा^४ मुनि ।
आसा च सद्धा च सिरी ततो हिरी,
इच्चब्रवु नारददेवब्राह्मण ॥
- २१६ “सचे अनुद्दिट्ठ तया महामुनि,
पुप्फ इम^५ पारिच्छत्तस्स ब्रह्मे ।
ददाहि नो सब्बा गति ते इज्झतु,
तुवम्पि नो होहि यथेव वासवो ॥
- २१७ “त याचमानाभिसमेक्ख नारदो,
इच्चब्रवी^६ सकलह उदीरयि ।
न मय्हमत्थत्थि इमेहि कोचि न,
यायेव वो सेय्यसि सा पिळ्ळधत्थ^७” ॥
- २१८ “त्व^८ नोत्तमेवाभिसमेक्ख^९ नारद,
यस्सिच्छसि तस्सा^{१०} अनुप्पवेच्छसु ।
यस्सा हि नो नारद त्व पदस्ससि,
सायेव नो हेहिति^{११} सेट्ठमम्मता” ॥
- २१९ “अकल्लमेत वचन सुगत्ते,
को ब्राह्मणो सकलह^{१२} उदीरये ।

१ मज्जेहि-स्या० । २ वा-रो० । ३ हित-स्या० । ४ पमुदाधिपा-स्या० ।
५ इद-स्या० । ६ इच्चाब्रवी-स्या० । ७ पिळ्ळधत्थ-सी०, रो०, पिलधत्तु-स्या० ।
८-८ त्व नोत्तमो-रो० । ९ तस्स-स्या०, रो० । १० होहिति-रो० । ११ कोकलह-
स्या०, रो० ।

- गन्त्वान भूताधिपमेव पुच्छथ,
सचे न जानाथ इधुत्तमाधम^१ ॥
- २२० “ता नारदेन परमप्पकोपिता,
उदीरिता वण्णमदेन मत्ता ।
सकासे^२ गन्त्वान सहस्सचक्खुनो,
पुच्छिसु भूताधिप का नु सेय्यसि^३” ॥ 5
- २२१ “ता दिस्वा आयत्तमना पुरिन्ददो,
इच्चब्रवी देववरो कतञ्जली ।
सब्बा व वो होथ सुगत्ते^४ सादिसी,
को नेव भद्दे कलह उदीरयि^५” ॥ 10
- २२२ “यो सब्बलोकच्चरितो^६ महामुनि,
धम्मे ठितो नारदो^७ सच्चनिककमो ।
सो नोब्रवि^८ गिरिवरे गन्धमादने,
गन्त्वान भूताधिपमेव पुच्छथ ।
सचे न जानाथ इधुत्तमाधम^९” ॥ 15
- २२३ “असू^{१०} ब्रह्मारञ्जचरो महामुनि,
नादत्वा भत्त वरगत्ते भुञ्जति ।
विचेय्य दानानि ददाति कोसियो,
यस्सा हि सो दस्सति सा व सेय्यसि^{११}” ॥
- २२४ “असू हि यो^{१२} सम्मति दक्खिण दिस,
गङ्गाय तीरे हिमवन्तपस्सनि^{१३} ।
स कोसियो दुल्लभपानभोजनो,
तस्स सुध पापय देवसारथि^{१४}” ॥ 20
- २२५ “स^{१५} मातली देववरेन पेसितो,
सहस्सयुत्त अभिरुह्ण सन्दन । 25

१ इधुत्तमाधम-स्या० । २ सकास-स्या० । ३ सुभग्गे-स्या० । ४ सब्बलो
कञ्चरको-सी०, स्या०, रो० । ५ नरद-स्या० । ६ ० ब्रवी-सी०, स्या०, रो० । ७ असू-
स्या० । ८ सो-स्या० । ९ हिमवन्तयस्सनि-सी०, रो०, हिमवतपस्सिनि-स्या० । १०
सो-स्या० ।

- सुखिप्पमेव^१ उपगम्म^२ अस्सम,
अदिस्समानो मुनिनो सुव अदा^३ ॥
- २२६ “उदग्गिहुत्त उपतिट्ठतो हि मे,
पभङ्कर लोकतमोनुदुत्तम ।
५ सब्बानि भूतानि अविच्च^४ वासवो,
को नेव मे पाणिस्सु कि सुधोदहि ॥
- २२७ “सडखूपम सेतमतुल्यदस्सन,
सुचि सुगन्ध पियरूपमब्भुत ।
अदिट्ठपुब्ब मम जातु^५ चक्खुभि,
१० का देवता पाणिस्सु कि सुधोदहि^६ ॥
- २२८ “अह महिन्देन महेसि पेसितो,
सुधाभिहासि तुरितो महामुनि ।
जानासि म मातलि देवसारथि,
भुञ्जस्सु भत्तुत्तम^७ माभिवारयि^८ ॥
- १५ २२९ “भुत्ता च सा द्वादस हन्ति पापके,
खुद^९ पिपास अरति दरक्कलम^{१०} ।
कोवूपनाहञ्च विवादपेसुण,
सीतुण्हतन्दिञ्च रसुत्तम इद^{११} ॥
- २३० “न कप्पती^{१२} मातलि मय्ह भुञ्जितु,
२० पुब्बे अदत्त्वा इति मे वत्तुत्तम ।
न चा पि एकासनमरीयपूजित^{१३},
असविभागी च सुख न विन्दति^{१४} ॥
- २३१ “थीघातका ये^{१५} चिमे पारदारिका^{१६},
मित्तद्दुनो ये च सपन्ति सुब्बते ।
२५ सब्बे च^{१७} ते मच्छरिपञ्चमाधमा,
तस्मा अदत्त्वा उदकम्पि नास्मिये^{१८} ॥

१ सुखिप्पमेव-रो० । २ अतिच्च-सी०, रो० । ३ जात-सी०, स्या०, रो० । ४ भत्तुत्तम-स्या०, रो० । ५ माविचारयि-सी०, रो० । ६ खुद-स्या० । ७ दरक्कल-स्या०, दुरक्कल-रो० । ८ कप्पति-स्या० । ९ एकासन अरियपूजित-सी०, रो०, एकासनमरीयपूजित-स्या० । १०-११ ये केचिमे परदारिका-स्या० । ११ व-स्या० । १२ नास्मिये-सी०, स्या०, रो० ।

- २३२ “सो हित्यिया वा पुरिसस्स वा पन,
दस्सामि दान विदुसम्पवण्णित ।
सद्धा^१ वदञ्जू इध वीतमच्छरा,
भवन्ति हेते सुचिसच्चसम्मता” ॥
- २३३ “अतो मता^२ देववरेन पेसिता,
कञ्जा चतस्सो कनकत्तचूपमा ।
आसा च सद्धा च सिरी ततो हिरी,
त अस्सम आगमु^३ यत्थ कोसियो ॥
- २३४ “ता दिस्वा सब्बो^४ परमप्पमोदितो,
सुभेन वण्णेन सिखारिवग्गिनो ।
कञ्जा चतस्सो चतुरो चतुद्दिसा,
इच्चब्रवी^५ मातलिनो च^६ सम्मुखा ॥
- २३५ “पुरिम दिस का त्व पभासि देवते,
अलङ्कता तारवरा व ओसधी ।
पुच्छामि त कञ्चनवेल्लिविग्गहे,
आचिक्ख मे त्व कतमासि देवता ॥
- २३६ “सिराह^७ देवीमनुजेभि^८ पूजिता,
अपापसत्तूपनिसेविनी सदा ।
सुधाविवादेन तवन्तिमागता,
त म सुधाय वरपञ्च भाजय ॥
- २३७ “यस्साहमिच्छामि सुध^९ महामुनि,
सो^{१०} सब्बकामेहि नरो पमोदति ।
सिरी ति म जानहि^{११} जूहतुत्तम,
त म सुधाय वरपञ्च भाजय” ॥
- २३८ “सिप्पेन विज्जाचरणेन बुद्धिया,
नरा उपेता पगुणा सकम्मना^{१२} ।

5

B 105

10

15

20

25

१ सब्बा-रो० । २ सम्मसम्पता-सी० । ३ मुता-सी०, रो० । ४ आगमु-सी०, रो० । ५ सद्वा परमप्पमोदिता-स्या० । ६ इच्चाब्रवी-स्या० । ७ व-स्या० । ८-८ सिराह देवीमनुजेषु-सी०, स्या०, सिराह देवभिनुजेषु-रो० । ९ सुख-रो० । १० स-सी०, रो० । ११ जानाहि-स्या० । १२ सकम्मना-सी०, रो० ।

तया विहीना न लभन्ति किञ्चन^१,
तयिद न साधु यदिद तया कत ॥

२३९ “पस्सामि पोस अलस महग्घस,
सुदुक्कुलीनम्पि अरूपिम नर ।
५ तयानुगुत्तौ सिरि जातिमामपि^२,
पेसेति दास विय भोगवा सुखी ॥

२४० “त त असच्च अविभज्जसेविनि,
जानामि मूळह^३ विदुरानुपातिनि ।
न तादिसी अरहति आसनूदक,
१० कुतो सुधा गच्छ न मय्ह रुच्चसि” ॥

२४१ “का सुक्कदाठा पटिमुक्ककुण्डला^४,
चित्तङ्गदा कम्बुविमट्ठधारिनी ।
ओसित्तवण्ण परिदय्ह सोभसि^५,
कुसगिरत्त अपिळय्ह मञ्जरि ॥

२४२ “मिगी व भन्ता सरचापधारिना,
१५ विराधिता मन्दमिव उदिक्खसि ।
को ते दुतीयो इध मन्दलोचने,
न भायसि एकिका कानने वने” ॥

२४३ “न मे दुतीयो इध मत्थि कोसिय,
२० मसक्कसारप्पभवम्हि देवता ।
आसा सुधासाय तवन्तिमागता,
त म सुधाय वरपञ्ज भाजय” ॥

२४४ “आसाय यन्ति वाणिजा^६ धनेसिनो,
नाव समासय्ह परेन्ति अण्णवे ।
२५ ते तत्थ सीदन्ति अथो पि एकदा,
जीनाधना^७ एन्ति विनट्ठपाभता ॥

१ किञ्चन-स्या० । २ जातिम अपि-सी० । ३ मूळह-स्या० । ४ पटिमुत्तकुण्डला-
स्या०, रो० । ५ सोभति-स्या० । ६ वणिजा-स्या० । ७ जिनाधना-स्या० ।

- २४५ “आसाय खेत्तानि कसन्ति कस्सका,
वपन्ति बीजानि करोन्तुपायसो^१ ।
ईतीनिपातेन अबुद्धिताय^२ वा,
न किञ्चि विन्दन्ति ततो फलागम ॥
- २४६ “अथत्तकारानि करोन्ति भत्तुसु,
आस पुरक्खत्वा^३ नरा सुखेसिनो ।
ते भत्तुरत्था अतिगाब्हिता पुन,
दिसा पनस्सन्ति अलद्ध किञ्चन ॥
- २४७ “हित्वान^४ धञ्जञ्च धनञ्च जातके,
आसाय सग्गाधिमना सुखेसिनो ।
तपन्ति लूखम्पि तप चिरन्तर^५, ।
कुम्मग्गमारुह^६ परेन्ति दुग्गति ॥
- २४८ “आसा विसवादिकसम्मता इमे,
आसे सुधास^७ विनयस्सु अत्तनि ।
न तादिसी अरहति आसनूदक,
कुतो सुधा गच्छ न मय्ह रुच्चसि^८” ॥
- २४९ “दद्दल्लमाना यससा यसस्सिनी,
जिघञ्जनामव्हयन^९ दिस पति ।
पुच्छामि त कञ्चनवेल्लिविग्गहे,
आचिक्ख मे त्व कतमासि देवता^{१०}” ॥
- २५० “सद्धाह^१ देवीमनुजेहि^२ पूजिता,
अपापसत्तूपनिसेविनी सदा ।
सुधाविवादेन तवन्तिमागता,
त म सुधाय वरपञ्च भाजय^३” ॥
- २५१ “दान दम चागमथो पि सयम,
आदाय सद्धाय करोन्ति हेकदा ।

5

10

B 107

15

20

25

१ करोन्ति० - रो० । २ अबुद्धि-सी०, रो० । ३ पुरक्खत्व-स्या० । ४ जहित्व-सी०
स्या०, रो० । ५ चिरन्तर-स्या० । ६ कुम्मग्गमारुह-सी०, स्या०, रो० । ७ सुधाय-स्या०,
रो० । ८ दिघञ्ज-रो० । ९-१० देवीमनुजेसु-सी०, स्या०, सद्धाह देवीमनुजेसु० - रो० ।
जा०२ - १५

थेय्य मुसा कूटमथो पि पेसुण,
करोन्ति हेके पुन विच्चुता तया ॥

२५२ “भरियासु पोसो सदिसीसु पेक्खवा^१,
सीलूपपन्नासु पतिब्बतासु पि ।
विनेत्वान^२ छन्द कुलित्थियासु^३ पि,
करोति सद्ध पुन^४ कुम्भदासिया ॥

5

२५३ “त्वमेव सद्धे परदारसेविनी,
पाप करोसि^५ कुसलम्पि रिञ्चसि^६ ।
न तादिसी अरहति^७ आसनूदक,
कुतो सुधा गच्छ न मय्ह रुच्चसि^८” ॥

10

२५४ “जिघञ्जरत्ति अरुणस्मिमूहते,
या दिस्सति उत्तमरूपवणिणी ।
तथूपमा म पटिभासि देवते,
आचिक्ख मे त्व कतमासि अच्छरा ॥

२५५ “काला निदाघेरिव अग्गिजारिव^९,
अनिलेरिता लोहितपत्तमालिनी ।
का तिट्ठसि मन्दमिगावलोकय^{१०},
भासेसमाना व गिर न मुञ्चसि^{११}” ॥

20

२५६ ‘हिराह देवीमनुजेहि पूजिता,
अपापसत्तूपनिसेविनी सदा ।
सुधाविवादेन तवन्तिमागता,
साह^१ न सक्कोमि सुधम्पि याचितु ।
कोपीनरूपा^२ विय याचनित्थिया^३” ॥

25

२५७ “धम्मेन जायेन सुगत्ते लच्छसि,
एसो हि वम्मो न हि याचना सुधा ।

१ पेक्खवा-रो० । २ विनेत्वा-सी०, स्या०, रो० । ३ कुलधितियासु-सी०, रो० ।
४ पुन-सी०, रो० । ५ करोसी-स्या० । ६ विरिञ्चसि-स्या० । ७ अरहसि-रो० । ८,
अग्गिजातिव-सी०, अग्गिजातिव०-रो० । ९ मन्दमिवा०-सी०, रो० । १० सात-रो० । ११
कोपिनरूपा-स्या० ।

त त अयाचन्तिमह निमन्तये,
सुधाय^१ यञ्चिच्छसि^२ तम्पि दम्मि ते ॥

२५८ “सा त्व मया अज्ज सकम्हि अस्समे,
निमन्तिता कञ्चनवेल्लिविग्गहे ।
तुव^३ हि मे सब्बरसेहि पूजिया^४,
त पूजयित्वान सुधम्पि अस्सिये^५” ॥

5

२५९ “सा कोसियेनानुमता जुतीमता,
अद्धा हिरि रम्म पाविसि यस्सम ।
उदकवन्त^६ फलमरियपूजित,
अपापसत्तूपनिसेवित^७ सदा ॥

10

२६० “ख्खग्गहाना^८ बहुकेत्थ पुप्फिता,
अम्बा पियाला पनसा च किसुका ।
सोभञ्जना लोहमथो पि पद्मका,
केका च^९ भङ्गा तिलका^{१०} सुपुप्फिता ॥

२६१ “साला करेरी^{११} बहुकेत्थ जम्बुयो,
अस्सत्थनिग्रोधमधुकवेतसा^{१२} ।
उद्दालका पाटलि^{१३} सिन्दुवारका^{१४},
मनुञ्जगन्धा^{१५} मुचलिन्दकेतका^{१६} ॥

15 B 109

२६२ “हरेणुका वेळुका केणुतिन्दुका^{१७},
सामाकनीवारमथो पि चीनका ।
मोचा कदली बहुकेत्थ सालियो,
पवीहयो आभूजिनो^{१८} च^{१९} तण्डुला ॥

20

१ सुध य-स्या० । २ यम्पिच्छसि-रो० । ३ त्व-रो० । ४ पूजिता-स्या० । ५ अस्मिये-स्या०, रो० । ६ उदञ्जवन्त-सी०, रो० । ७ अपापसत्तूपनिसेविनी-स्या० । ८ ख्खग्गहना-स्या० । ९ केतका च-स्या० । १० तिलका च-स्या०, रो० । ११ करेरि-रो० । १२ मधुका च वेविसा-स्या०, रो० । १३ पातलि-स्या० । १४ सिन्दुवारिता-सी०, स्या०, सिधुवारिता-रो० । १५ सुपुञ्जगन्धा-रो० । १६ मुचलिन्दकेतका-स्या० । १७ वेणु०-सी० रो० । १८ आलुजिनोपि-सी०, रो०, आभूजिनो च-स्या० ।

- २६३ “तस्सेवुत्तरपस्सेन”, जाता पोक्खरणी सिवा ।
अक्ककसा अपम्भारा^१, साधु अप्पटिगन्धिका ॥
- २६४ “तत्थ मच्छा सन्निरता, खेमिनो बहुभोजना ।
सिङ्गु^२ सवङ्का सकुला^३, सतवङ्का च रोहिता ।
आळिगगरकाकिणा^४, पाठीना^५ काकमच्छका ॥
- २६५ “तत्थ पक्खी सन्निरता, खेमिनो बहुभोजना ।
हसा कोञ्चा मयूरा च, चक्कवाका^६ च कुक्कुहा ।
कुणालका बहू चित्रा, सिखण्डी जीवजीवका ॥
- २६६ “तत्थ^७ पानायमायन्ति,^८ नाना मिगगणा बहू ।
सीहा व्यग्घा^९ वराहा च, अच्छकोकतरच्छयो ॥
- २६७ “पलासादा^{१०} गवजा च^{११}, महिसा^{१२} रोहिता रू ।
एणेय्या च वराहा च^{१३}, गणिनो नीकसूकरा ।
कदलिमिगा बहुकेत्थ^{१४}, बिळारा^{१५} ससकणिका^{१६} ॥
- २६८ “छमागिरी पुप्फविचित्रसन्थता ।
दिजाभिघुट्ठा दिजसङ्घसेवेता” ॥
- २६९ “सा सुत्तचा नीलदुमाभिलम्बिता,
विज्जु महामेघरिवानुपज्जथ ।
तस्सा सुसम्बन्धसिर कुसामय,
सुचि सुगन्ध अजिनूपसेवित ।
अत्रिच्छ^{१७} कोच्छ हिरिमेतदब्रवि,
‘निसीद कल्याणि सुखयिदमासन’ ॥
- २७० “तस्सा तदा कोच्छगताय कोसियो,
यदिच्छमानाय जटाजिनन्धरो^{१८} ।

११ तस्स च उत्तरे पस्से-सी०, रो०, तस्स च उत्तरपस्सेन-स्या० । २ अपम्भारा-रो० । ३ सिङ्गु-स्या०, रो० । ४ सकुला-म० । ५ आलिगगर०-स्या०, रो० । ६ पाठिना-स्या० । ७ चाकवाका-स्या० । ८-८ तत्थ पाणा समायन्ति-स्या० । ९ व्यग्घा-रो० । १०-१० पलासादा च गवजा-सी०, रो०, पलसदा च गवजा-स्या० । ११ महिसा-सी०, स्या०, रो० । १२ चेव-रो० । १३ बहूकेत्थ-स्या०, बहूकेत्थ-रो० । १४ बिळारा-स्या० । १५ ससकणिका-सी० । १६ अत्रिच्च-म० । १७ जटाजुति धरो-स्या० ।

नवेहि पत्तेहि सय सहूदक,
सुधाभिहासी तुरितो महामुनि ॥

२७१ “सा त पटिग्गय्ह उभोहि पाणिभि,
इच्चब्रवि^१ अत्तमना जटाधर ।
‘हन्दाह एतरहि पूजिता तया,
गच्छेय्य^२ ब्रह्मे तिदिव जिताविनी’ ॥

5

२७२ “सा कोसियेनानुमता जुतीमता,
उदीरिता वण्णमदेन मत्ता ।
सकासे^३ गन्त्वान सहस्सचक्खुनो,
अय सुधा वासव देहि मे जय ॥

10

२७३ “तमेन^४ सक्को पि तदा अपूजयि,
सहिन्ददेवा^५ सुरकञ्जमुत्तम ।
सा पञ्जली देवमनुस्सपूजिता,
नवम्हि कोच्छम्हि यदा उपाविसि^६” ॥

२७४ “तमेव ससी^७ पुनदेव^८ मातलि,
सहस्सनेत्तो तिदसानमिन्दो ।
गन्त्वान वाक्य मम ब्रुहि कोसिय,
आसाय^९ सद्धा सिरिया च कोसिय^{१०} ।
हिरी सुध केन मलत्थ हेतुना ॥

15

२७५ “त सु^{११} वत्थ उदतारयी रथ,
दहत्लमान उपकारियसादिस^{१२}” ॥
जम्बोनदीस तपनेय्यसन्निभ^{१३},
अलङ्कत कञ्चनचित्तसन्निभ^{१४} ॥

20 B 111

२७६ “सुवण्णचन्देत्थ बहू निपातिता,
हत्थी^{१५} गवस्सा किक्खियग्घदीपियो^{१६}” ॥

25

१-१ इच्चाब्रवी-स्या० । २ गच्छेय्य-रो० । ३ सङ्कासे-स्या० । ४ तमेन-स्या० ।
५ सहिन्दा च देवा-सी०, रो० । ६ अससी-स्या० । ७ पुनरेव-रो० । ८ सद्धाय-स्या०,
सद्ध-रो० । ९ कोसिय-रो० । १० तसप्ल-स्या०, रो० । ११ उपकारियसादिस-सी०,
रो०, उपक्रीय सादिस-स्या० । १२ तपनेय्यसत्तिक-सी० । १३ कञ्चनचित्त सन्तिक-
रो० । १४ हत्थि-रो० । १५ किपुरिसव्यग्घदीपियो-स्या० ।

- एणेय्यका लङ्घमयेत्थ पक्खिनो,
भिगेत्थ वेळुरियमया युधा^१ युता ॥
- २७७ “तत्थस्सराजहरयो^२ अयोजयु,
दससतानि सुसुनागसादिसे ।
अलङ्कते कञ्चनजालुरच्छदे,
आवेळिने सद्गमे असङ्गिते ॥
- २७८ “त यानसेट्ठ अभिरुय्ह मातलि,
दिसा^३ इमायो^४ अभिनादयित्थ ।
नभञ्च सेलञ्च वनप्पतिनिञ्च^५,
ससागर^६ पव्यधयित्थ मेदिनि^७ ॥
- २७९ “स खिप्पमेव उपगम्म अस्सम,
पावारमेकसकतो कतञ्जली ।
बहुस्सुत वुद्ध^८ विनीतवन्त^९,
इच्चब्रवी मातलि देवब्राह्मण ॥
- २८० “इन्दस्स वाक्य निसामेहि कोसिय,
दूतो अह पुच्छति त पुरिन्ददो ।
आसाय सद्धा सिरिया च कोसिय,
हिरी सुध केन मलत्थ हेतुना” ॥
- २८१ “अन्धा^{१०} सिरि म पटिभाति मातलि,
सद्धा अनिच्चा पन देवसारथि ।
आसा विसवादिकसम्मता हि मे,
हिरी च अरियम्हि गुणे पतिट्ठिता” ॥
- २८२ “कुमारियो याचिमा गोत्तरक्खिता,
जिण्णा च या^{११} या च सभत्तुइत्थियो ।
ता छन्दराग पुरिसेसु उगगत,
हिरिया निवारेन्ति सचित्तमत्तनो ॥

१ पक्खियो-सी०, रो०। २ यूथा-स्या०। ३ ०हरियो-स्या०। ४-४ दस दिसा
इमा-सी०, स्या०, रो०। ५ वनस्पतीनी च-सी०, रो०, वनप्पतिञ्च-स्या०। ६-६ पव्य
थयित्थ०-सी०, रो०, पव्यतयित्थ मेदिनि-स्या०। ७ वुद्ध-स्या०, वद्ध-रो०। ८ विनीत-
वन्त-स्या०। ९ अद्धा-स्या०, रो०। १० स्या० पोत्थके नत्थि।

२८३ “सङ्गामसीसे सरसत्तिसयुते,
पराजितान पतत पलायिन ।
हिरिया निवत्तन्ति जहित्व^१ जीवित,
ते सम्पटिच्छन्ति पुना^२ हिरीमना ॥

२८४ “वेला यथा सागरवेगवारिणी^३, *
हिराय^४ हि^५ पापजन निवारिणी ।
त सब्बलोके हिरिमरियपूजित,
इन्दस्स त वेदय देवसारथि^६” ॥

5

२८५ “को ते इम कोसिय दिट्ठिमोदहि,
ब्रह्मा महिन्दो अथ वा पजापति ।
हिरायदेवेसु हि^७ सेट्ठसम्मता,
वीता महिन्दस्स महेसि जायथ^८” ॥

10

२८६ “हन्देहि दानि तिदिव अपक्कम^९,
रथ समास्य्ह ममायित इम^{१०} ।
इन्दो च त इन्दसगोत्त कङ्खति,
अज्जेव त्व इन्दसहव्यत वज^{११}” ॥

15

२८७ “एव विसुज्झन्ति^{१२} अपापकम्मिनो,
अथो सुचिण्णस्स फल न नस्सति ।
ये केचि मद्दक्खु^{१३} सुधाय^{१४} भोजन,
सब्बेव ते इन्दसहव्यत गता^{१५}” ॥

20

२८८ “हिरी उप्पलवण्णासि, कोसियो दानपति भिक्खु ।
अनुरुद्धो पञ्चसिखो, आनन्दो आसि^{१६} मातलि ॥

B 113

२८९ “सुरियो कस्सपो भिक्खु, मोग्गल्लानोसि चन्दिमा ।
नारदो सारिपुत्तोसि, सम्बुद्धो आसि वासवो^{१७}” ति ॥

१ जहित्वान—स्या० । २ पुन—स्या० । ३ सागरवेगवारिणी—स्या० । ४ अय हिरी—
स्या०, हिराय हि—रो० । ५ पि—स्या० । ६ समक्कम—सी०, रो० । ७ इद—स्या० । ८
समिज्झति—सी०, रो० । ९ अद्दक्खु सुधा—स्या० । १० असि—स्या० ।

५३६ कुणालजातक (४)

एवमस्वायति, एवमनुसूयति^१ । सब्बोसधधरणिवरे नेकपुप्फ-
माल्यवितते गज-गवज^२ -महिस^३ -रु-चमर^४ -पसद-खग्ग-गोकण्ण-सीह-
व्यग्घ-दीपि-अच्छ-कोक-तरच्छ-उद्दार-कदलिमिग-बिळार^५ -सस-कणिका-
नुचरिते आकिण्णनेलमण्डलमहावराह-नागकुलकरेणु^६ सङ्घाविवुट्ठे^७ इस्स-
५ मिग-साखमिग-सरभमिग-एणीमिग-वातमिग-पसदमिग-पुरिसालु^८ -किम्पु-
रिस-यक्ख-रक्खसनिसेविते अमज्जव-मज्जरीधर-पहट्ठ^९ - पुप्फफुसितग्गा-
नेकपाद^{१०} पगणवितते कुरर-चकोर^{११} -वारण-मयूर-परभत^{१२} -जीवज्जीवक^{१३} -
चेलावका^{१४} -भिङ्गार-करवीकमत्तविहङ्ग-गणसत^{१५} सम्पघुट्ठे^{१६} अज्जन-
मनोसिला-हरिताल-हिङ्गुलक-हेम-रजत - कनकानेकधातुसतविनद्धपटि-
१० मण्डितप्पदेसे एवरूपे खलु, भो, रम्मे वनसण्डे कुणालो नाम सकुणो
पटिवसति अतिविय चित्ता अतिविय चित्तपत्तच्छदनो ।

तस्सेव खलु, भो, कुणालस्स सकुणस्स अड्ढुड्ढानि इत्थि-
सहस्सानि परिचारिका दिजकञ्जायो । अथ खलु, भो, द्वे दिजकञ्जायो
कट्ठ मुखेन डसित्वा^{१७} त कुणाल सकुण मज्जे निसीदापेत्वा उड्ढेन्ति^{१८}
५ -“मा न कुणाल सकुण अद्धानपरियायपथे किलमथो उब्बाहेत्था^{१९}”
ति । पञ्चसता^{२०} दिजकञ्जायो हेट्ठतो हेट्ठतो उड्ढेन्ति -“सचाय
कुणालो सकुणो आसना परिपत्तिस्सति, मय त पक्खेहि पटिग्गहेस्सामा
ति । पञ्चसता दिजकञ्जायो उपरूपरि उड्ढेन्ति -“मा न कुणाल
सकुण^{२१} आतपो परितापेसी^{२२}” ति । पञ्चसता पञ्चसता^{२३} दिजकञ्जायो
१५ उभतोपस्सेन उड्ढेन्ति -“मा न कुणाल सकुण सीत वा उण्ह वा
तिण वा रजो वा वातो वा उस्सावो वा उपुप्फुसी^{२४}” ति । पञ्चसता
२० दिजकञ्जायो पुरतो पुरतो उड्ढेन्ति -“मा न कुणाल सकुण गोपालका

१ मनुसूयति-स्या० । २-२ गवयमहिस-स्या० । ३ चामरि-स्या० । ४ विळार-
स्या० । ५ लमहावराहनागकुलकरेण-सी०, रो० । ६ सङ्घाधिवुत्थे-सी०, रो० । ७
पुरिसल्लु-सी०, रो० । ८ ब्रह्म-सी०, रो० । ९ पुप्फितग्गा-सी०, रो० । १० कुरर चङ्कोर-
स्या० । ११ वारणमयूरपराभत-स्या० । १२ जीव जीवक-स्या० । १३ चेलावक-स्या० ।
१४ करवीकमत्तविहङ्गसत-सी०, स्या०, रो० । १५ सड्ढुट्ठे-स्या० । १६ डसित्वा-सी०,
रो० । १७ डेति-सी०, स्या०, रो० । १८ उब्बाहेत्था-स्या० । १९ पञ्चसत-रो० ।
२० आतापो-स्या० । २१ परितापी-सी०, रो० । २२ सी०, रो० पोत्थकेसु पञ्चसता
ति सकिदेव आगत ।

वा पसुपालका वा तिणहारका वा कट्टहारका वा वनकम्मिका
 वा कट्टेन वा कठलेन^१ वा पाणिना^२ वा^३ लेड्डुना वा दण्डेन वा
 सत्थेन वा सक्खराहि^४ वा पहार अदसु। माय कुणालो सकुणो
 गच्छेहि वा लताहि वा^५ स्वखेहि वा साखाहि वा^६ थम्भेहि वा
 पासाणेहि वा बलवन्तेहि वा पक्खीहि सङ्गामेसी^७” ति। पञ्चसता ५
 दिजकञ्जायो पच्छतो पच्छतो उड्डेन्ति सण्हाहि सखिलाहि मञ्जूहि
 मधुराहि वाचाहि समुदाचरन्तियो—“माय कुणालो सकुणो आसने
 परियुक्कण्ठी” ति। पञ्चसता दिजकञ्जायो दिसोदिस उड्डेन्ति
 अनेकस्खविविधविकतिफलमाहरन्तियो — “माय कुणालो सकुणो
 खुदाय^८ परिकिलमित्था” ति। अय खलु, भो, ता^९ दिजकञ्जायो त १०
 कुणाल सकुण आरामेनेव आराम उय्यानेनेव उय्यान नदीतित्थेनेव
 नदीतित्थ पब्बतसिखरेनेव पब्बतसिखर अम्बवनेनेव अम्बवन जम्बु-
 वनेनेव जम्बुवन लबुजवनेनेव लबुजवन नाळिकेरसञ्चारियेनेव^{१०}
 नाळिकेरसञ्चारिय खिप्पमेव अभिसम्भोन्ति रतित्थाय^{११}। अथ
 खलु, भो, कुणालो सकुणो ताहि दिजकञ्जाहि दिवस परिब्युल्लहो एव १५
 अपसादेति—“नस्सथ तुम्हे वसलियो, विनस्सथ तुम्हे वसलियो, चोरियो
 धुत्तियो असत्तियो लहुत्तियो कतस्स अप्पटिकारिकायो अनिलो विय
 येनकामगमायो” ति। तस्सेव खलु, भो, हिमवतो पब्बतराजस्स पुरत्थि-
 मदिसाभागे^{१२} सुसुखुमसुनिपुणगिरिप्पभव^{१३}—हरितुपयन्तियो उप्पल-पट्टम-
 कुमुद-नल्लिन-सतपत्त-सोगन्धिक-मन्दालक^{१४}—सम्पतिविखल्लहसुचिगन्ध- २०
 मनुञ्जमावकप्पदेसे^{१५} कुरवक-मुचलिन्द-केतक-वेदिस^{१६}—वञ्जुल^{१७} पुन्नाग-
 बकुल-तिलक-पियक-हसन-साल-सल्ल-चम्पक-असोक-नागरुक्ख-तिरीटि-
 भुजपत्त-लोद्द-चन्दनोघवने काळागरु-पद्मक^{१८}—पियङ्गु-देवदारु-चोच-
 गहने ककुध-कुटज-अङ्गोल-कच्चिकार-कणिकार-कणिकार^{१९}—कनवेर-
 कोरण्डक^{२०}—कोविळार-किसुक-योधिक वनमल्लिक^{२१}—मनङ्गण-मनवज्ज- २५

B 115

१ कथलाय—स्या०। २-२ पासाणेन वा—स्या०। ३ सक्खराय—सी०। ४४ सी०,
 रो० पोत्थकेसु नत्थि। ५ सङ्गमेसी—म०। ६ खुदाय—स्या०। ७ सी०, रो० पोत्थकेसु
 नत्थि। ८ नाळिकेरसञ्जादियेनेव—रो०। ९ नाळिकेरसञ्चारि—स्या०। १० रतित्थाय—सी०,
 रो०। ११ पुरत्थिमदिसाभागे—स्या०। १२ सुसुखुमसुनिपुणगिरिप्पभवा—सी०, रो०, ० गिरि-
 पभवा—स्या०। १३ मदालव—सी०, रो०। १४ सुचिगन्धमनुञ्जमनापकप्पदेसे—सी०, ०
 पावकप्पदेसे—रो०। १५ १५ वेतसमञ्जुल—सी०। १६ पट्टम—स्या०। १७ स्या० पोत्थके
 नत्थि। १८ कोरण्ड—स्या०। १९ नवमल्लिक—सी०, रो०।

जा०२-१६

- भण्डि-सुरुचिरभगिनिमालामल्यधरे^१ जाति-सुमन-मधुगन्धिक-धनुतक्कारि^२
 तालीस-तगर-मुसीर-कोटु-कच्छवितते^३ अतिमुत्तकसकुसुमितलतावितत-
 पटिमण्डितप्पदेसे^४ हस-पिलव-कादम्ब-कारण्डवाभिनदिते^५ विज्जाधर-
 सिद्ध^६-समणतापसगणाधिवुट्टे वरदेव^७ -यक्ख-रक्खस-दानव-गन्धब्ब-
 ५ किल्लर-महोरगानुचिण्णप्पदेसे एवरूपे खलु, भो, रम्मे वनसण्डे पुण्णमुखो
 नाम फुस्सकोकिलो^८ पटिवसति अतिविय मधुरगिरो विलासितनयनो^९
 मत्तक्खो। तस्सेव खलु, भो, पुण्णमुखस्स फुस्सकोकिलस्स अड्डुड्डानि
 इत्थिसतानि परिचारिका दिजकञ्जायो। अथ खलु, भो, द्वे दिजकञ्जायो
 कट्टु मुखेन डसित्वा त पुण्णमुख फुस्सकोकिल मज्झे निसीदापेत्वा
 १० उड्डेन्ति-“मा न पुण्णमुख फुस्सकोकिल अद्धानपरियायपथे किलमथो
 उब्बाहेत्था^{१०}” ति। पञ्चास दिजकञ्जायो हेट्टतो हेट्टतो उड्डेन्ति-
 “सचाय पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो आसना परिपतिस्सति, मय त पक्खेहि
 पटिग्गहेस्सामा” ति। पञ्चास दिजकञ्जायो उपरूपरि उड्डेन्ति-“मा न
 पुण्णमुख फुस्सकोकिल आतपो^{११} परितापेसी” ति। पञ्चास पञ्चास
 १५ दिजकञ्जायो उभतोपस्सेन उड्डेन्ति-“मा न पुण्णमुख फुस्सकोकिल सीत
 वा उण्ह वा तिण वा रजो वा वातो वा उस्सावो वा उपप्फुसी” ति।
 ११६ पञ्चास दिजकञ्जायो पुरतो पुरतो उड्डेन्ति-“मा न पुण्णमुख फुस्सकोकिल
 गोपालका वा पसुपालका वा तिणहारका वा कट्टुहारका वा वनकम्मिका
 वा कट्ठेन वा कथलाय वा पाणिना वा लेड्डुना वा दण्डेन वा सत्थेन
 २० वा सक्खराहि वा पहार अदसु। माय पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो
 गच्छेहि वा लताहि वा रुक्खेहि वा साखाहि वा थम्भेहि वा
 पासाणेहि वा बलवन्तेहि वा पक्खीहि सज्जामेसी” ति। पञ्चास
 दिजकञ्जायो पच्छतो पच्छतो उड्डेन्ति सण्हाहि सखिलाहि मञ्जूहि
 मधुराहि वाचाहि समुदाचरन्तियो -“माय पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो
 २५ आसने परियुक्कण्ठी” ति। पञ्चास दिजकञ्जायो दिसोदिस उड्डेन्ति
 अनेकरक्खविविधविकतिफलमाहरन्तियो -“माय पुण्णमुखो फुस्स-
 कोकिलो खुदाय परिकिलमित्था” ति।

१ सुरुचिरभगिनिमालामल्यधरे-स्या०। २ धनुकारि-सी०, धनुकारिक-रो०। ३ तगरउसीरकोटुगच्छ-स्या०। ४ अधिमुत्तिक०-स्या०। ५ कारण्डकाभिनादिते-स्या०। ६ सिक्ख-सी०, रो०। ७ नरदेव-स्या०। ८ फुस्सकोकिलो-स्या०। ९ विलासितनयन-स्या०। १० उब्बाहेत्था-स्या०। ११ आतापो-स्या०।

अथ खलु, भो, ता दिजकञ्जायो त पुण्णमुख फुस्सकोकिल
आरामेनेव आराम उय्यानेनेव उय्यान नदीतित्थेनेव नदीतित्थ
पब्बतसिखरेनेव पब्बतसिखर अम्बवनेनेव अम्बवन जम्बुवनेनेव
जम्बुवन लबुजवनेनेव लबुजवन नाळिकेरसञ्चारियेनेव नाळि-
केरसञ्चारिय खिप्पमेव अभिसम्भोन्ति रतित्थाय। अथ खलु, भो, 5
पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो ताहि दिजकञ्जाहि दिवस परिब्बुहो एव
पससति —“साधु, साधु, भगिनियो, एत खो, भगिनियो, तुम्हाक
पतिरूप^१ कुलधीतान, य तुम्हे भत्तार परिचरेय्याथा” ति।

अथ खलु, भो, पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो येन कुणालो
सकुणो तेनुपसङ्गमि। अद्दससु खो कुणालस्स सकुणस्स परिचारिका 10
दिजकञ्जायो त पुण्णमुख फुस्सकोकिल द्रतो व आगच्छन्त,
दिस्वान येन पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा
त पुण्णमुख फुस्सकोकिल एतदवोचु —“अय, सम्म पुण्णमुख, कुणालो
सकुणो अतिविय फरुसो अतिविय फरुसवाचो, अप्पेव नाम तवम्पि^२
आगम्म पियवाच लभेय्यामा” ति। 15

“अप्पेव नाम, भगिनियो” ति वत्वा येन कुणालो सकुणो
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा कुणालेन सकुणेन सद्धि पटिसम्मोदित्वा B 117
एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो
त कुणाल सकुण एतदवोच —“किस्स त्व, सम्म कुणाल, इत्थीन
सुजातान कुलधीतान सम्मापटिपन्नान मिच्छापटिपन्नोसि? अमनाप- 20
भाणीनम्पि किर, सम्म कुणाल, इत्थीन मनापभाणिना भवितब्ब,
किमङ्ग^३ पन मनापभाणीन” ति।

एव वुत्ते, कुणालो सकुणो त पुण्णमुख फुस्सकोकिल एव
अपसादेसि —“नस्स त्व, सम्म जम्म वसल, विनस्स त्व, सम्म जम्म
वसल, को नु तया वियत्तो जायाजिनेना” ति। एव अपसादितो च 25
पन पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो ततोयेव^४ पटिनिवत्ति। अथ खलु,
भो, पुण्णमुखस्स फुस्सकोकिलस्स अपरेन समयेन नचिरस्सेव^५ खरो
अबाधो उप्पज्जि लोहितपक्खन्दिका। बाळ्हा वेदना वत्तन्ति

१ पटिरूप — स्या०। २ तुवम्पि — स्या०। ३ किमङ्ग — स्या०। ४ ततोहेव — सी०,
रो०। ५ अचिरस्सेव अच्चयेन — स्या०।

मारणन्तिका। अथ खलु, भो, पुण्णमुखस्स फुस्सकोकिलस्स परिचारिकान दिजकञ्जाय एतदहोसि —“आबाधिको खो अय पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो, अप्पेव नाम इमम्हा आबाधा वुट्ठहेय्या” ति एक^१ अदुतिय ओहाय येन कुणालो सकुणो तेनुपसङ्गमिसु। अद्दसा खो
 ५ कुणालो सकुणो ता दिजकञ्जायो दूरतो व आगच्छन्तियो, दिस्वान ता दिजकञ्जायो एतदवोच —“कह पन तुम्ह वसलियो भत्ता” ति ?

“आबाधिको खो, सम्म कुणाल, पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो अप्पेव नाम तम्हा आबाधा वुट्ठहेय्या” ति।

एव वुत्ते, कुणालो सकुणो ता दिजकञ्जायो एव अपसा-
 १० देसि —“नस्सथ तुम्हे वसलियो, विनस्सथ तुम्हे वसलियो, चोरियो धुत्तियो असतियो लहुचित्तायो कतस्स अप्पटिकारिकायो अनिलो विय येनकामगमायो” ति, वत्वा येन पुण्णमुखो फुस्सकोकिलो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त पुण्णमुख फुस्सकोकिल एतदवोच —
 “ह, सम्म, पुण्णमुखा” ति।

१५ “ह, सम्म, कुणाला” ति।

अथ खलु, भो, कुणालो सकुणो त पुण्णमुख फुस्सकोकिल पक्खेहि च मुखतुण्डकेन च परिगगहेत्वा वुट्ठापेत्वा नानाभेसज्जानि पायापेसि। अथ खलु, भो, पुण्णमुखस्स फुस्सकोकिलस्स सो आबाधो पटिप्पस्सम्भी ति। अथ खलु, भो, कुणालो सकुणो त पुण्णमुख फुस्सकोकिल गिलान-
 २० वुट्ठित^२ अचिरवुट्ठित गेलञ्जा एतदवोच —“दिट्ठा मया, सम्म पुण्णमुख, कण्हा द्वेपितिका पञ्चपतिकाय छट्ठे पुरिसे चित्त पटिबन्धन्तिया, यदिद कबन्धे^३ पीठसप्पिम्ही ति। भवति च पनुत्तरेत्थ वाक्य —

२९० ‘अथज्जुनो नकुलो भीमसेनो,’

युधिद्विलो सहदेवा च राजा।

२५ एते पती पञ्च मत्तिच्च नारी,

अकासि खुज्जवामनकेन^४ पाप’ ति॥

“दिट्ठा मया, सम्म पुण्णमुख, सच्चतपापी^५ नाम समणी सुसानमज्झे वसन्ती चतुत्थभत्त परिणामयमाना सुराधुत्तकेन^६

१ त एकक — स्या०। २ गिलानावुट्ठित — सी०, स्या०, रो०। ३ कबन्धे — सी०, रो०। ४ भिम्मसेनो — सी०। ५ खुज्जवामनेन — रो०। ६ सच्चतपावी — सी०, रो०, पञ्चतपावी — स्या०। ७ तुलापुत्तकेन — सी०, रो०।

पापमकासि। दिट्ठा मया, सम्म पुण्णमुख, काकवती^१ नाम देवी
समुद्गमज्जे वसन्ती भरिया वेनतेय्यस्स नटकुवेरेन पापमकासि। दिट्ठा
मया, सम्म पुण्णमुख, कुरुङ्गदेवी^२ नाम लोमसुन्दरी^३ एळिककुमार^४
कामयमाना छळङ्गकुमारधनन्तेवासिना पापमकासि। एवञ्हेत मयाजात,
ब्रह्मदत्तस्स मातर^५ ओहाय कोसलराज^६ पञ्चालचण्डेन पापमकासि। 5

२९१ “एता च अञ्जा च अकसु पाप,
तस्माहमित्थीन न विस्ससे नप्पससे।
मही यथा जगति समानरत्ता,
वसुन्धरा इतरीतरापतिट्ठा^७।
सब्बसहा^८ अफन्दना अकुप्पा,
तथित्थियो तायो न विस्ससे नरो॥

10

२९२ “सीहो यथा लोहितमसभोजनो,
वाळमिगो^९ पञ्चावुधो^{१०} सुरुद्धो।
पसह्खादी परहिसने रतो,
तथित्थियो तायो न विस्ससे नरो॥

B 119

15

“न खलु, सम्म” पुण्णमुख, वेसियो नारियो गमनियो, न
हेता बन्धकियो नाम, वधिकायो नाम एतायो, यदिद वेसियो
नारियो गमनियो ति। चोरो^{११} विय वेणिकता, मदिरा^{१२} व^{१३} दिट्ठा^{१४}
वाणिजो^{१५} विय वाचासन्धुतियो, इस्ससिङ्गमिव^{१६} विपरिवत्तायो^{१७},
उरगामिव^{१८} दुजिब्हायो, सोब्भमिव पटिच्छन्ना, पातालमिव दुप्पूरा 20
रक्खसी विय दुत्तोसा, यमोवेकन्तहारियो, सिखीरिव सब्बभक्खा
नदीरिव सब्बवाही^{१९}, अनिलो विय येनकामचरा, नेरु विय अवि-
सेसकरा^{२०}, विसरुक्खो विय निच्चफलितायो^{२१} ति। भवति च पनु-
त्तरेत्थ वाक्य -

१ काकाती - सी०, काकाति - रो०। २ कुरुङ्गदेवी - सी०, रो०। ३ लोमसुन्दरी - म०।
४ एळमारक - सी०, एळककुमार - स्या०, एळकमार - रो०। ५ मातुका - स्या०। ६ कोसल-
राजा - रो०। ७ इतरीतरान पतिट्ठा - स्या०। ८ सब्बस्सहा - स्या०। ९ वाळमिगो - रो०।
१० पञ्चहत्थो - सी०, रो०। ११ भोसम्म - स्या०। १२ चोरा - सी०, स्या०, रो०। १३-१४
मदिरा विय - सी०, स्या०। मदरिव - रो०। १५ विसकुट्टा - स्या०। १६ वाणिजा - रो०।
१७-१८ इस्ससिङ्गमिव परिवत्तायो - रो०। १९ उरगामिव - स्या०, रो०। २० सब्ब-
वाहिनी - स्या०। २१ अविसेसकरा - रो०। २० निच्चफलितायो - स्या०।

२९३ “यथा चोरो यथा दिद्धो, वाणिजो व विकत्थनी ।
इस्ससिद्धमिव^१ परिवत्ता^२, दुजिह्वा^३ उरगो विय^४ ॥

२९४ “सोभमिव पटिच्छन्ना, पातालमिव दुप्पुरा ।
रक्खसी विय दुत्तोसा, यमोवेकन्तहारियो ॥

५ २९५ “यथा* सिखी नदी वातो, नेरुना व समागता^५ ।
विसरुक्खो विय निच्चफला^६, नासयन्ति घरे भोग ।
रतनन्तकरित्थियो^७ ति ॥

“चत्तारि^८ मानि, सम्म पुण्णमुख, यानि वत्थूनि किच्चे
जाते अनत्थचरानि भवन्ति, तानि^९ परकुले न वासेतब्बानि — गोण
१० धेनु यान भरिया । चत्तारि एतानि^{१०} पण्डितो धनानि^{११} घरा न
विप्पवासये ।

२९६ “गोण धेनु च यानञ्च, भरिय जातिकुले न वासये ।
भञ्जन्ति^{१२} रथ अयानका^{१३}, अतिवाहेन हनन्ति पुङ्गव ।
दोहेन हनन्ति वच्छक, भरिया जातिकुले पदुस्सती ति ॥

१५ “छ इमानि, सम्म पुण्णमुख, यानि वत्थूनि^{१४} किच्चे जाते
अनत्थचरानि भवन्ति —

२९७ “अगुण धनु जातिकुले च भरिया,
पार^{१५} नावा अक्खभग्गञ्च यान ।
दूरे मित्तो पापसहायको च,
२० किच्चे जाते अनत्थचरानि भवन्ति ॥

“अट्ठहि खलु, सम्म पुण्णमुख, ठानेहि इत्थी^{१६} सामिक अव-
जानाति । दलिद्दता, आतुरता, जिण्णता^{१७}, सुरासोण्डता^{१८}, मुद्धता,

१-१ इस्ससिद्धमिवावट्टा — सी०, इस्ससिद्धमिवावत्ता — रो० । २ दुज्जिह — रो० । ३
यथा — स्या०, रो० । * — * यथा सिखी नदी वाहो, अनिलो कामपारवा । नेरुव अविसेसा च,
विसरुक्खोव निच्चफली नासयन्ति घर भोग, रतनानन्तकरित्थियो ति — सी०, स्या० ।
४ समाकता — रो० । ५ पञ्चधा — रो० । ६ रतनानन्तकरित्थियो — रो० । ७ चत्तारी —
स्या० । ८ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ९ धनानि — स्या० । १० यानि — सी०, स्या०, रो० ।
११ भुञ्जन्ति — स्या०, भजन्ति — रो० । १२ अजानका — रो० । १३ सी०, रो० पोत्थकेसु न
दिस्सति । १४ चार — रो० । १५ इत्थि — रो० । १६ जिण्णकता — स्या०, रो० । १७ सुरा-
सोण्डकता — रो० ।

पमत्तता, सब्बकिच्चेसु अनुवत्तनता, सब्बधनअनुप्पदानेन^१—इमेहि खलु, सम्म पुण्णमुख, अट्ठहि ठानेहि इत्थी सामिक अवजानाति। भवति च पनुत्तरेत्थ वाक्य —

२९८ 'दलिद् आतुर चा पि, जिण्णक सुरसोण्डक।

पमत्त मुद्धपत्तञ्च, सब्बकिच्चेसु^२ हापन।

5

सब्बकामप्पदानेन^३, अवजानाति^४ सामिक^५ ति ॥

“नवहि खलु, सम्म पुण्णमुख, ठानेहि इत्थी पदोसमाहरति। आरामगमनसीला च होति, उय्यानगमनसीला च होति, नदीतिथ-
गमनसीला च होति, आतिकुलगमनसीला च होति, परकुलगमनसीला
च होति, आदासदुस्समण्डनानुयोगमनुयुत्तसीला च होति, मज्जपायिनी
च होति, निल्लोकनसीला च होति, पद्दारट्ठायिनी^६ च होति—इमेहि
खलु, सम्म पुण्णमुख, नवहि ठानेहि इत्थी पदोसमाहरती ति। भवति
च पनुत्तरेत्थ वाक्य —

२९९ 'आरामसीला^७ च^८ उय्यान, नदी^९ आति परकुल।

आदासदुस्समण्डनमनुयुत्ता^{१०}, या चित्थी मज्जपायिनी ॥

15

३०० 'या च निल्लोकनसीला, या च पद्दारट्ठायिनी।

B 11

नवहेतेहि ठानेहि, पदोसमाहरन्ति^{११} इत्थियो^{१२} ति ॥

“चत्तालीसाय^{१३}” खलु, सम्म पुण्णमुख, ठानेहि इत्थी पुरिस
अच्चाचरति^{१४}। विजम्भति, विनमति, विलसति^{१५}, विलज्जति, नखेन
नख घट्टेति, पादेन पाद अक्कमति, कट्ठेन पथावि विलिखति^{१६}, दारक
उल्लङ्घति^{१७} उल्लङ्घापेति^{१८}, कीळति कीळापेति, चुम्बति चुम्बापेति,
भुञ्जति भुञ्जापेति, ददाति, याचति^{१९}, कतमनुकरोति, उच्च,
भासति, नीच भासति, अविच्च^{२०} भासति, विविच्च भासति, नच्चेन
गीतेन वादितेन रोदनेन^{२१} विलसितेन^{२२} विभूसितेन जग्घति, पेक्खति,

20

१ सब्बधनमनुप्पादानेन—स्या०, सब्बधम्म अनुप्पादानेन—रो०। २ दत्त किच्चेसु—
स्या०, रत्त किच्चेसु—रो०। ३ सब्बकामपणिधानेन—स्या०, सब्बकामपदानेन—रो०।
४ अवजानन्ति—सी०, रो०। ५ सद्दारट्ठायिनी—म०। ६ आरामगमनसीला—स्या०। ७ सी०,
रो० पोत्थकेसु नत्थि। ८ नदि—स्या०। ९ दुस्समण्डनमनुयुत्ता—स्या०, रो०। १० माहरत—
रो०। ११ चत्तालीसाहि—रो०। १२ अच्चावदति—सी०, स्या०, रो०। १३ विलासति—स्या०।
१४ लिखति—सी०, रो०, विलिखति—स्या०। १५ उल्लङ्घेति—सी०, रो०। १६ ओलङ्घे
ति—सी०, रो०। १७ आयाचति—रो०। १८ आपिच्च—स्या०। १९ रोदितेन—सी०,
स्या०, रो०। २० विलासितेन—स्या०।

कटि' चालेति', गुह्यभण्डक सञ्चालेति, ऊरु विवरति, ऊरु पिदहति,
 थन दस्सेति, कच्छ दस्सेति, नाभि दस्सेति, अक्खि निखनति,
 भमुक उक्खिपति, ओट्टु' उपलिखति, जिह्व निल्लालेति', दुस्स
 मुञ्चति, दुस्स पटिबन्धति, सिरस मुञ्चति, सिरस बन्धति — इमेहि
 ५ खलु, सम्म पुण्णमुख, चत्तालीसाय ठानेहि इत्थी पुरिस अच्चाचरति ।
 पञ्चवीसाय खलु, सम्म पुण्णमुख, ठानेहि इत्थी पदुट्टा वेदितब्बा
 भवति । सामिकस्स पवास वण्णेति, पवुट्टु' न सरति, आगत नाभि-
 नन्दति, अवण्ण तस्स भणति, वण्ण तस्स न भणति, अनत्थ तस्स
 चरति, अत्थ तस्स न चरति, अकिच्च तस्स करोति, किच्च तस्स
 १० न करोति, परिदहित्वा सयति, परम्मुखी निपज्जति, परिवत्तकजाता
 खो पन होति कुडकुमियजाता, दीघ अस्ससति', दुक्ख वेदयति',
 उच्चारपस्साव अभिण्ह गच्छति, विलोभमाचरति, परपुरिससद्
 सुत्वा कण्णसोत विवरमोदहति', निहतभोगा' खो पन होति, पटि-
 विस्सकेहि सन्थव करोति, निक्खन्तपादा खो पन होति, विसिखानु-
 १५ चारिनी अतिचारिनी खो पन होति, निच्च' सामिके अगारवा
 पदुट्टमनसङ्कप्पा, अभिण्ह द्वारे तिट्ठति, कच्छानि अङ्गानि थनानि
 दस्सेति, दिसोदिस गन्त्वा पेक्खति — इमेहि खलु, सम्म पुण्णमुख,
 पञ्चवीसाय' ठानेहि इत्थी पदुट्टा वेदितब्बा भवति । भवति च
 पनुत्तरेत्थ वाक्य —

२० ३०१ 'पवास' तस्स वण्णेति, गत तस्स न सोचति' ।
 दिस्वान'' पतिमागत नाभिनन्दति ।
 भत्तारवण्ण'' न कदाचि भासति,
 एते पदुट्टाय भवन्ति लक्खणा ॥

३०२ 'अनत्थ तस्स चरति असञ्चता,
 २५ अत्थञ्च हापेति अकिच्चकारिनी ।

१-१ पटिचालेति—रो० । २ २ ओट्टु पलिखति जिह्व पलिखति—सी०, रो०, ओट्टु
 पलिखति०—स्या० । ३ पवुत्थ—स्या०, रो० । ४ अस्ससति—स्या० । ५ विदियति—रो० ।
 ६ विदहति—स्या०, विवरति तमोदहति—रो० । ७ निहतभोगा—स्या० । ८ सी०, स्या०, रो०
 पोत्थकेसु नत्थि । ९ पञ्चवीसाहि—रो० । १० १० पवासमस्स वण्णेति, गत नानुसोचाति—
 सी०, रो० । ११ दिस्वा—सी०, रो० । १२ भत्तर वण्ण—स्या० ।

- परिदहित्वा सयति परम्मुखी,
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥
- ३०३ 'परिवत्तजाता' च भवति कुडकुमी,
दीघञ्च अस्ससति दुक्खवेदिनी^१ ।
उच्चारपस्सावमभिण्ह^२ गच्छति;
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥ ५
- ३०४ 'विलोममाचरति अकिच्चकारिनी,
सद् निसामेति परस्स भासतो ।
निहतभोगा^३ च करोति सन्थव,
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥ 10
- ३०५ 'किच्छेने लद्ध कसिराभत^४ धन,
वित्त विनासेति दुक्खेन सम्भत ।
पटिविस्सकेहि च करोति सन्थव,
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥
- ३०६ 'निक्खन्तपादा विसिखानुचारिनी,
निच्चञ्च^५ सामिम्हि पदुद्वमानसा ।
अतिचारिनी होति अपेतगारवा^६,
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥ 15
- ३०७ 'अभिक्षण तिट्ठति द्वारमूले,
थनानि कच्छानि च दस्सयन्ती ।
दिसोदिस पेक्खति भन्तचित्ता,
एते पदुद्वाय भवन्ति लक्खणा ॥ B 123 20
- ३०८ 'सब्बा नदी वद्धगती, सब्बे कट्टमया वना ।
सब्बित्थियो करे पाप, लभमाने^७ निवातके ॥
- ३०९ 'सच्चे लभेथ खण वा रहो वा,
निवातक वा पि लभेथ तादिम । 25

१ परावत्तकाजता—सी०, परिवत्तकाजता—रो०। २ दुक्खवेदिति—रो०। ३
उच्चारपस्सावमभिण्ह—स्या०, रो०। ४ निहतभोगा—स्या०। ५ कसिरेनाभ—सी०। ६
निच्चस—रो०। ७ तथेवगारवा—सी०, रो०। ८ लभमाने—स्या०।

सब्बा व' इत्थी कयिरु' नु' पाप,
अञ्ज अलत्थ' पीठसप्पिना पि सद्धि ॥

३१० 'नरानमारामकरासु नारिसु,
अनेकचित्तासु अनिग्गहासु च ।
सब्बत्थ' नापीतिकरा पि चे सिया',
न विस्ससे तित्थसमा हि नारियो ति ॥

३११ 'य वे' दिस्वा कण्डरीकिन्नरान',
सब्बित्थियो न रमन्ति अगारे ।
त तादिस मच्च चजित्वा भरिया,
अञ्ज दिस्वा पुरिस' पीठसप्पि ॥

३१२ 'बकस्स च बावरिकस्स' रञ्जो,
अच्चन्तकामानुगतस्स भरिया ।
अवाचरी' पट्टवसानुगस्स',
क वा' पि' इत्थी नातिचरे तदञ्ज ॥

३१३ 'पिङ्गियानी' सब्बलोकस्सरस्स,
रञ्जो पिया ब्रह्मदत्तस्स भरिया ।
अवाचरी पट्टवसानुगस्स,
त वा पि सा नाज्झगा कामकामिनी ॥

३१४ 'लुद्धान' लहुचित्तान, अकतञ्जून दुब्भिन ।
नादेवसत्तो पुरिसो, थीन सद्धातुमरहति ॥

३१५ 'न ता पजानन्ति कत न किच्च,
न मातर पितर भातर वा ।
अनरिया समतिक्कन्तधम्मा,
सस्सेव चित्तस्स वस वजन्ति ॥

१ च-रो० । २ २ करेय्युनो-सी०, करेय्यु नो-रो० । ३ अलद्धा-स्या०, रो० ।
४ ४ सब्बत्थता पीतिकरापि चे सियु-स्या०, सब्बतना पीतिकरापि वे सिया-रो० । ५ च-
स्या० । ६ किण्णरकिण्णरीन-स्या० । ७ परपुरिस-स्या० । ८ पावारिकस्स-सी०, रो०,
बावरियस्स-स्या० । ९ अनाचरी-स्या० । १० बट्टवसानुगस्स-सी०, रो० । ११-११
क वा-स्या०, रो० । १२ खुद्धान-सी०, स्या०, रो० ।

- ३१६ 'चिरानुवृद्धम्पि' पिय मनाप,
 अनुकम्पक पाणसमम्पि भत्तु^१।
 आवासु किञ्चेसु च न जहन्ति,
 तस्माहमित्थीन न विस्ससामि ॥
- ३१७ 'थीनञ्जिह' चित्त यथा वानरस्स,
 कन्नप्पकन्न यथा रुक्खछाया।
 चलाचल हृदयमित्थियान,
 चक्कस्स नेमि विय परिवत्तति ॥
- ३१८ 'यदा ता पस्सन्ति समेक्खमाना,
 आदेय्यरूप पुरिसस्स वित्त।
 सण्हाहि वाचाहि नयन्ति मेन^२,
 कम्बोजका जलजेनेव अस्स ॥
- ३१९ 'यदा न पस्सन्ति समेक्खमाना,
 आदेय्यरूप पुरिसस्स वित्त।
 समन्ततो न^३ परिवज्जयन्ति,
 तिण्णो नदीपारगतो व कुल्ल ॥
- ३२० 'सिलेसूपमा' सिखिरिव^४ सब्बभक्खा^५,
 तिक्खमाया^६ नदीरिव सीघसोता।
 सेवन्ति हेता पियमप्पियञ्च,
 नावा यथा ओरकूल^७ परञ्च ॥
- ३२१ 'न ता एकस्स न द्विन्न, आपणो व पसारितो।
 यो ता मय्ह ति मञ्जेय्य, वात जालेन बाधये^८ ॥
- ३२२ 'यथा नदी च पन्थो च, पानागार सभा पपा।
 एव लोकित्थियो नाम, वेला तास न विज्जति ॥
- ३२३ 'घतासनसमा एता^९, कण्हसप्पसिरूपमा।
 गावो बहिंतिणस्सेव, ओमसन्ति वर वर ॥

5

10

15

B 125

20

25

१ चिरानुवृद्धम्पि—सी०, स्या०, रो०। २ सन्त—सी०, स्या०, रो०। ३ थीन हि—
 स्या०, रो०। ४ मेत—रो०। ५ त—स्या०। ६ सिलेसूपमा—स्या०। ७ सिखीरिव—स्या०।
 ८ सब्बभक्खा—रो०। ९ तिक्खामया—रो०। १० ओरकुल—सी०, स्या०। ११ बाधये—
 स्या०। १२ हेता—रो०।

- ३२४ 'घतासन कुञ्जर' कण्हसप्प,
मुद्धाभिसित्त पमदा^१ च सब्बा ।
एते नरो^२ निच्चयतो^३ भजेथ,
तेस हवे दुब्बिदु सब्बभावो^४ ॥
- ५ ३२५ 'नच्चन्तवण्णा' न बहून्^५ कन्ता,
न दक्खिणा पमदा सेवितब्बा ।
न परस्स भरिया न धनस्स हेतु,
एतिथियो पञ्च न सेवितब्बा' ॥

अथ खलु, भो, आनन्दो गिज्झराजा कुणालस्स सकुणस्स
१० आदिमज्झकथापरियोसान^६ विदित्वा ताय वेलाय इमा गाथायो
अभासि -

- ३२६ "पुण्णम्पि चेम पथवि धनेन,
दज्जित्थिया पुरिसो सम्मताय ।
लद्धा खण अतिमञ्जेय्य तम्पि,
१५ तास वस असतीन न गच्छे ॥
- ३२७ "उट्ठाहक चे^७ पि^८ अलीनवुत्ति,
कोमारभत्तार पिय मनाप ।
आवासु किच्चेसु च न जहन्ति,
तस्माहमित्थीन^९ न विस्ससामि ॥
- २० ३२८ "न विस्ससे इच्छति म ति पोसो,
न विस्ससे रोदति मे सकासे ।
सेवन्ति हेता पियमप्पियञ्च,
नावा यथा ओरकूल^{१०} परञ्च ॥
- ३२९ "न विस्ससे साखपुराणसन्थत,
२५ न विस्ससे मित्तपुराणचोर ।

१ कुञ्जर-स्या० । २ पमुदा-स्या० । ३ एतेन सो-रो० । ४ निच्चयतो-सी०,
रो० । ५ सच्चभावो-स्या० । ६ ना०-स्या०, रो० । ७ बहून्-स्या०, रो० । ८ आदिमज्झ-
गाथापरियोसान-स्या० । ९-९ चेन्न-स्या० । १०-१० तस्मा हि इत्थीन-सी०, रो० ।
११ ओरकुल-स्या० ।

न विस्ससे राजान' सखा' मम ति,
न विस्ससे इत्थि दसन्न मातर ॥

३३० “न विस्ससे रामकरासु नारिसु,
अच्चन्तसीलासु असञ्जतासु ।
अच्चन्तपेमानुगतस्स भरिया,
न विस्ससे तित्थसमा हि नारियो ॥

5

३३१ “हनेय्यु' छिन्देय्यु छेदापेय्युम्पि',
कण्ठे' पि छेत्वा रुधिर पिवेय्यु ।
मा दीनकामासु असञ्जतासु,
भाव करे गङ्गातित्थूपमासु ॥

10

३३२ “मुसा तास यथा सच्च, सच्च तास यथा' मुसा ।
गावो बहितिणस्सेव, ओमसन्ति वर वर ॥

३३३ “गतेनेता' पलोभेन्ति, पेक्खितेन भ्हितेन' च ।
अथो पि दुन्निवत्थेन, मञ्जुना भणितेन च ॥

३३४ “चोरियो कठिना' हेता, वाळा च लपसक्खरा ।
न तात किञ्चि न जानन्ति, य मनुस्सेसु वञ्चन ॥

15

३३५ “असा लोकित्थियो नाम, वेला तास न विज्जति ।
सारत्ता च पगब्भा च, सिखी सब्बघसो यथा ॥

B 127

३३६ “नत्थित्थीन पियो नाम, अप्पियो पि न विज्जति ।
सेवन्ति हेता पियमप्पियञ्च,
नावा यथा ओरकूल परञ्च ॥

20

३३७ “नत्थित्थीन पियो नाम, अप्पियो पि न विज्जति ।
धनत्ता' पटिवल्लन्ति', लता व दुमनिस्सिता ॥

३३८ “हत्थिबन्ध अस्सबन्ध, गोपुरिसञ्च मण्डल' ।
छवडाहक' पुप्फछड्डुक, सधनमनुपतन्ति नारियो ॥

25

११ राजा सखा—सी०, रो०, राजसखा—स्या० । २-२ हनेय्यु छिन्देय्युम्पि छेदेय्यु—
सी०, रो०, हनेय्यु पि छिन्देय्यु पि०—स्या० । ३ कण्ठ पि—सी०, स्या०, रो० । ४ तथा—
रो० । ५ गतेनेता—स्या० । ६ हसितेन—स्या०, मिहितेन—रो० । ७ कठिना—म० । ८ धनत्ता—
स्या० । ९ पटिवल्लन्ति—स्या०, रो० । १० चण्डाल—सी०, स्या०, रो० । ११ छवडाहक—स्या० ।

३३९ “कुलपुत्तम्पि जहन्ति अकिञ्चन, छवकसमसदिसम्पि^१ ।
अनुगच्छन्ति^२ अनुपतन्ति, धनहेतु हि^३ नारियो” ति ॥

अथ खलु, भो, नारदो देवब्राह्मणो आनन्दस्स गिज्झराजस्स
आदिमज्झकथापरियोसान^४ विदित्वा ताय वेलाय इमा गाथायो

५ अभासि -

३४० “चत्तारोमे न पूरेन्ति, ते मे सुणाथ भासतो ।
समुद्दो ब्राह्मणो राजा, इत्थी चा पि दिजम्पति ॥

३४१ “सरिता सागर यन्ति, या काचि पथविस्सिता^५ ।
ता समुद्द न पूरेन्ति, ऊनत्ता^६ हि न पूरति ॥

१० ३४२ “ब्राह्मणो च अधीयान^७, वेदमक्खानपञ्चम ।
भिय्यो पि सुतमिच्छेय्य, ऊनत्ता हि न पूरति ॥

३४३ “राजा च पथवि सब्ब, ससमुद्द सपब्बत ।
अज्झावस^८ विजिनित्वा, अनन्तरतनोचित ।
पार समुद्द पत्थेति, ऊनत्ता हि न पूरति ॥

१५ ३४४ “एकमेकाय इत्थिया, अट्ठट्ठ पतिनो सिया^९ ।
सूरा च बलवन्तो^{१०} च, सब्बकामरसाहरा ।
करेय्य नवमे छन्द, ऊनत्ता हि न पूरति ॥

३४५ “सब्बित्थियो सिखिरिव^{११} सब्बभक्खा,
सब्बित्थियो नदीरिव सब्बवाही^{१२} ।
२० सब्बित्थियो कण्टकान व^{१३} साखा^{१४},
सब्बित्थियो धनहेतु वजन्ति ॥

३४६ “वातञ्च^{१५} जालेन नरो^{१६} परामसे,
ओसिञ्चये^{१७} सागरमेकपाणिना ।

१ छवकसम० - स्या०, रो० । २ सदिस - स्या०, सदिस मपि गच्छति - रो० । ३ च - स्या०, रो० पोत्थके नत्थि । ४ आदिमज्झगाथा० - स्या० । ५ पठविस्सिता - स्या०, पथविसिता - रो० । ६ ओनत्ता - स्या० । ७ अधियान - स्या०, अधियान - रो० । ८ अज्झावसे - रो० । ९ सिधु - स्या० । १० बलवन्ता - रो० । ११ सिखीरिव - रया० । १२ सब्बवाहिनी - स्या० । १३-१४ कण्टकान पसाखा - रो० । १५ वात जलेन परो - रो० । १६ ओसिञ्चिया - सी०, रो० ।

सकेन हत्थेन^१ करेय्य घोस^२,
यो सब्बभाव पमदासु^३ ओसजे^४ ॥

३४७ “चोरीन बहुबुद्धीन, यासु सच्च सुदुल्लभ ।
थीन भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गत ॥

३४८ “अनला मुदुसम्भासा, दुप्पूरा ता^५ नदीसमा ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ॥

5

३४९ “आवट्टनी महामाया, ब्रह्मचरियविकोपना ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ॥

३५० “य एता^६ उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व सण्ठान, खिप्प अनुदहन्ति न^७” ति ॥

10

अथ खलु, भो, कुणालो सकुणो नारदस्स देवब्राह्मणस्स
आदिमज्झकथापरियोसान विदित्वा ताय वेलाय इमा गाथायो
अभासि —

३५१ “सल्लपे निसितखग्गपाणिना,
पण्डितो अपि पिसाचदोसिना ।
उग्गतेजमुरगम्पि आसिदे,
एको एकाय^८ पमदाय^९ नालपे ॥

15

३५२ “लोकचित्तमथना हि नारियो,
नच्चगीतभणितमिहतावुधा^{१०} ।
बाधयन्ति अनुपट्ठितस्सति^{११},
दीपे^{१२} रक्खसिगणो व^{१३} वाणिजे ॥

20

३५३ “नत्थि तास विनयो न सवरो,
मज्जमसनिरता असञ्जता ।
ता गिलन्ति पुरिसस्स पाभत,
सागरे व मकर तिमिङ्गलो^{१४} ॥

B 129

25

१-१ हत्थेन हनेय्य० - स्या०, तालेन हनेय्य घोसन - रो० । २-२ पमदासु ओस्सजे -
स्या०, ओस्सजेय्य - रो० । ३ चेता - स्या० । ४-४ एकपमद हि - रो० । ५ नच्चगीतभणित-
मिहितावुधा - रो० । ६ अनुपट्ठितासती - रो० । ७-७ दीपरक्खसि गणा व - सी०, दीपरक्खट्ठि-
सिगणा व - स्या० । ८ तिमिङ्गलो - सी०, रो० ।

- ३५४ “पञ्चकामगुणसातगोचरा,
उद्धता अनियता असञ्जता ।
ओसरन्ति पमदा पमादिन,
लोणतोयवतिय व आपका” ॥
- ५ ३५५ “य नर उपलपेन्ति” नारियो,
छन्दसा व” रतिया” धनेन वा ।
जातवेदसदिसम्पि तादिस,
रागदोसवधियो” दहन्ति न” ॥
- १० ३५६ “अङ्गु” जत्वा पुरिस महद्धन,
ओसरन्ति सधना” सहत्तना ।
रत्तचित्तमतिवेठयन्ति न,
साल” मालुवलता व” कानने ॥
- १५ ३५७ “ता उपेन्ति विविधेन छन्दसा,
चित्रबिम्बमुखियो अलङ्कृता ।
उहसन्ति” पहसन्ति नारियो,
सम्बरो” व सतमायकोविदा” ॥
- २० ३५८ “जातरूपमणिमुत्तभूसिता,
सक्कता पतिकुलेसु नारियो ।
रक्खिता अतिचरन्ति सामिक,
दानव व हृदयन्तरस्सिता” ॥
- ३५९ “तेजवा पि हि नरो विचक्खणो,
सक्कतो बहुजनस्स पूजितो ।
नारिन” वसगतो” न भासति ,
राहुना उपहतो” व चन्दिमा ॥

१ आपगा - स्या० । २ उपरमन्ति - रो० । ३ वा - स्या०, च - रो० । ४ रतिया वा - स्या० । ५ राजदोसवतियो दहन्ति न - रो० । ६ अङ्गु - स्या० । ७ सधन - स्या०, रो० । ८ साल - स्या० । ९ रो० पोत्थके नत्थि । १० उहसति - सी०, रो०, ओहसन्ति - स्या० । ११-११ सवरो व० - स्या०, सवरो व सतिमायकोविदा - रो० । १२ हृदयन्तरनिस्सिता - स्या० १३-१३ नारीन वसङ्गतो - स्या० । १४ उपगते - रो० ।

३६० “य करेय्य कुपितो दिसो दिस,
दुट्टचित्तो वसमागत अरि^१ ।
तेन भिय्यो व्यसन^२ निगच्छति,
नारिन वसगतो अपेक्खवा ॥

३६१ “केसलूननखच्छिन्नतज्जिता,
पादपाणिकसदण्डताळिता ।
हीनमेवुपगता हि नारियो,
ता रमन्ति कुणपे व मक्खिका ॥

5

३६२ “ता कुलेसु विसिखन्तरेसु वा,
राजधानिनिगमेसु^३ वा पुन^४ ।
ओड्डित नमुचिपासवाकर^५,
चक्खुमा परिवज्जे^६ सुखत्थिको^७ ॥

10

३६३ “ओस्सजित्व कुसल^८ तपोगुण,
यो अनरियचरितानि माचरि ।
देवताहि निरय निमिस्सति,
छेदगामिमणिय व वाणिजो ॥

15

३६४ “सो इध गरहितो परत्थ च,
दुम्मती उपहतो^९ सकम्मुना ।
गच्छती^{१०} अनियतो गळागळ^{११},
दुट्टगद्रभरथो व उप्पथे ॥

20

३६५ “सो उपेति निरय पतापन,
सत्तिसिम्बलिवनञ्च आयस^{१२} ।
आवसित्वा^{१३} तिरच्छानयोनिय,
पेतराजविसय न मुञ्चति ॥

३६६ “दिब्बखिड्डुरतियो^{१४} च नन्दने,
चक्कवत्तिचरितञ्च मानुसे ।

25 B 131

१ अरि-सी०, रो० । २ व्यसन-रो० । ३-३ राजधानीसु निगमेसु वा पन-
स्या० । ४ नमुचिपासवागुर-स्या० । ५ परिवज्जेय्य-स्या० । ६ सुखत्थियो-रो० । ७
ओस्सजित्वा-स्या० । ८ उपगति-सी०, रो० । ९ गच्छति-स्या० । १० गळागळ-स्या० ।
११ मायस-रो० । १२ आवसित्वान-स्या०, रो० । १३ दिब्बाखिड्डुरतियो-स्या०,
दिब्बखिड्डुरतियो-रो० ।

नासयन्ति पमदा पमादिन,
दुग्गतिञ्च पटिपादयन्ति न ॥

३६७ “दिव्यखिडुरतियो न दुल्लभा,
चक्कवत्तिचरितञ्च मानुसे ।
सोण्णव्यम्हैनिलया^१ च^२ अच्छरा,
ये चरन्ति पमदाहनत्थिका^३ ॥

5

३६८ “कामधातुसमतिक्कमा गति,
रूपधातुया^४ भावो^५ न दुल्लभो ।
वीतरागविसयूपपत्तिया,
ये चरन्ति पमदाहनत्थिका ॥

10

३६९ “सब्बदुक्खसमतिक्कम सिव,
अच्चन्तमचलित असङ्खत ।
निब्बुतेहि सुचिही न दुल्लभ,
ये चरन्ति पमदाहनत्थिका” ति ॥

15

३७० “कुणालोह तदा आसि, उदायी फुस्सकोकिलो^६ ।
आनन्दो गिज्झराजासि, सारिपुत्तो च नारदो ।
परिसा बुद्धपरिसा, एव धारेथ जातक” ति ॥

५३७. महासुतसोमजातक (५)

३७१ “कस्मा तुव रसक एदिसानि,
करोसि कम्मानि सुदारुणानि ।
हनासि इत्थी पुरिसे च मूळ्हो,
मसस्स हेतु अदु^१ धनस्स कारणा ॥

20

३७२ “न अत्तहेतू न धनस्स कारणा,
न पुत्तदारस्स सहायजातिन ।
भत्ता च मे भगवा भूमिपालो,
सो खादति मस भदन्तेदिस” ॥

25

१-१ सोवण्ण०-स्या०, सोवण्णव्यम्हैनिलया व-रो० । २ पमदाह०-स्या० । ३-३
रूपधातुया भवो-सी०, रूपधातुसम्भवो-स्या० । ४ पुस्सकोकिलो-स्या० । ५ आदु-सी०,
स्या० ।

३७३ “सचे तुव भत्तुरत्थे पयुत्तो,
करोसि कम्मानि सुदारुणानि ।
पातो व अन्तेपुर पापुणित्वा,
लपेय्यासि मे राजिनो सम्मुखे त” ॥

३७४ “तथा करिस्सामि अह भदन्ते,
यथा^१ तुव^२ भाससि काळहत्थि ।
पातो व अन्तेपुर पापुणित्वा,
वक्खामि ते राजिनो सम्मुखे त” ॥

5

३७५ “ततो रत्या विवसाने^३, सूरियुग्गमन पति^४ ।
काळो^५ रसकमादाय, राजान उपसङ्गमि ।
उपसङ्गम्म^६ राजान, इद वचनमब्रवि ॥

10

३७६ “सच्च किर महाराज, रसको पेसितो तया ।
हनति^७ इत्थिपुरिसे^८, तुव मसानि खादसि” ॥

३७७ “एवमेव^९ तथा काळ, रसको पेसितो मया ।
अम अत्थ करोन्तस्स, किमेत परिभाससि” ॥

15

३७८ “आनन्दो सब्बमच्छान, खादित्वा रसगिद्धिमा ।
परिक्खीणाय परिसाय, अत्तान खादिया मतो ॥

३७९ “एव पमत्तो रसगारवे रत्तो^{१०},
बालो यदी आयति^{११} नावबुज्झति^{१२} ।
विधम्म पुत्ते चजि आतके च,
परिवत्तिय^{१३} अत्तानञ्जेव^{१४} खादति ॥

20

३८० “इद ते सुत्वान विगेतु^{१५} छन्दो,
मा भवखयी^{१६} राज मनुस्समस ।
मा त्व इम केवल वारिजो व,
द्विपदाधिप^{१७} सुञ्जमकासि रट्ट” ॥

B 133

25

११ यमेव त्व-सी० । २-२ विवसाने सूरियस्सुग्गमन पति-सी०, स्या०, रो० ।
३ कालो-रो० । ४ उपसङ्गमित्वा-सी०, स्या०, रो० । ५-५ हनति इत्थीपुरिसे-स्या० ।
हन्ताति इत्थीपुरिसे-रो० । ६ एवमेव-रो० । ७ रतो-सी०, स्या०, रो० । ८ आयति-रो० ।
९ नावबुज्झसि-स्या० । १०-१० परिवत्तिया अत्तानमेव-रो० । ११ विहेतु-सी०, रो० ।
१२ भवखसी-सी०, रो०, भवखयि-स्या० । १३ द्विपदाधिप-सी०, द्विपदाधिप-रो० ।

- ३८१ “सुजातो नाम नामेन, ओरसो^१ तस्स अत्रजो^२ ।
जम्बुपेसिमलद्धान, मतो सो तस्स सङ्खये ॥
- ३८२ “एवमेव अह काळ, भुत्वा^३ भक्ख रसुत्तम ।
अलद्धा मानुस मस, मञ्जे हिस्सामि^४ जीवित” ॥
- ४ ३८३ “माणव अभिरूपोसि, कुले जातोसि सोत्थिये ।
न त्व अरहसि तात, अभक्ख भक्खयेतवे ॥
- ३८४ “रसान अञ्जतर एत, कस्मा^५ म त्व निवारये ।
सोह तत्थ गमिस्सामि, यत्थ लच्छामि एदिस ॥
- ३८५ “सोवाह निप्पतिस्सामि, न ते वच्छामि सन्तिके ।
१० यस्स मे दस्सनेन त्व, नाभिनन्दसि ब्राह्मण” ॥
- ३८६ “अद्धा अञ्जे पि दायादे, पुत्ते लच्छाम माणव ।
त्वञ्च जम्म विनस्सस्सु^६, यत्थ पत्त न त सुणे”
- ३८७ “एवमेव तुव राज, द्विपदिन्द^७ सुणोहि मे ।
पब्बाजेस्सन्ति^८ त रट्ठा, सोण्ड^९ माणवक यथा” ॥
- १५ ३८८ “सुजातो नाम नामेन, भावितत्तान सावको ।
अच्छर कामयन्तो व, न सो भुञ्जि न सो पिवि
- ३८९ “कुसग्गेनुदकमादाय,^{१०} समुद्दे उदक मिने ।
एव मानुसका^{११} कामा, दिब्बकामान सन्तिके ॥
- ३९० “एवमेव अह काळ, भुत्वा भक्ख रसुत्तम ।
२० अलद्धा मानुस मस, मञ्जे हिस्सामि जीवित” ॥
- ३९१ “यथा पि ते धतरट्ठा, हसा वेहायसङ्गमा^{१२} ।
अभुत्तपरिभोगेन^{१३}, सब्बे अब्भत्थत गता ॥
- ३९२ “एवमेव तुव राज, द्विपदिन्द सुणोहि मे ।
अभक्ख राज भक्खेसि, तस्मा पब्बाजयन्ति^{१४} त” ॥

B 134

१-१ तस्स ओरसअत्रजो-सी०, तस्म अत्रजओरसो-रो० । २ भुत्ता-र
३ हेस्समि-सी०, स्या०, हस्सामि-रो० । ४ यस्मा-सी०, रो० । ५ विनस्ससु-रो०
सुणोम-रो० । ६ दिपदिन्द-स्या०, रो० । ७ पब्बाजिस्सन्ति-स्या० । ८ सोण्ड-र
९ कुसग्गे उदकमादाय-सी०, रो० । १० मानुसिका-स्या० । ११ वेहायसङ्गमा-र
१२ अबुत्तिपरिभोगेन-सी०, रो०, अयुत्तपरिभोगेन-स्या० । १३ पब्बाजिस्सन्ति-स्या०

- ३९३ “तिट्ठाही ति मया वुत्तो, सो त्व गच्छसि पम्मुखो^१ ।
अट्ठितो^२ त्व^३ ठितोम्ही ति, लपसि ब्रह्मचारिनि^४ ।
इद ते समणा युत्त, असिञ्च मे मञ्जसि कङ्कपत्त^५” ॥
- ३९४ “ठितोहमस्मी सधम्मसु^६ राज,
न नामगोत्त परिवत्तयामि ।
चोरञ्च लोके अठित वदन्ति,
आपायिक^७ नेरयिक इतो चुत ॥
- ३९५ “सचे^८ त्व सहसि^९ राज, सुत गण्हाहि खत्तिर्य^{१०} ।
तेन यञ्ज यजित्वान, एव सम्म गमिस्ससि” ॥
- ३९६ “किस्मि नु रट्ठे तव जातिभूमि^{११},
अथ केन अत्थेन इधानुपत्तो ।
अक्खाहि मे ब्राह्मण एतमत्थ,
किमिच्छसी देमि तयज्ज पत्थित^{१२}” ॥
- ३९७ “गाथा चतस्सो धरणीमहिस्सर^{१३},
सुगम्भिरत्था^{१४} वरसागरूपमा^{१५} ।
तवेव अत्थाय इधागतोस्मि,
सुणोहि गाथा परमत्थसहिता^{१६}” ॥
- ३९८ “न वे रुदन्ति मतिमन्तो सपञ्चा,
बहुस्सुता ये बहुट्ठानचिन्तिनो ।
दीप हि एत परम नरान,
य पण्डिता सोकनुदा भवन्ति ॥
- ३९९ “अत्तान^{१७} जाती उदाहु^{१८} पुत्तदार,
धञ्ज धन रजत जातरूप ।
किमेव^{१९} त्व सुतसोमानुत्तप्पे,
कोरब्बसेट्ठ वचन सुणोम तेत^{२०}” ॥

5

10

15

20

B 135

25

१ यम्मुखो-रो० । २-२ अठितो-रो० । ३ ब्रह्मचरि-रो० । ४ कङ्कपत्त-
स्या० । ५ सधम्मसु-रो० । ६ अपायिक-रो० । ७ सचे पि सहसि-सी०, रो० । ८
खत्तिर्य-स्या० । ९ जातिभूमि-सी० । १० धरणीमहेस्सर-रो० । ११ सुगम्भीरत्थवरा
सागरूपमा-स्या० । १२ अत्तान-स्या० । १३ उद-सी०, रो० । १४ किमोनु-सी०,
रो० । १५ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

- ४०० "नेवाह^१ भत्तानमनुत्थुनामि,
न पुत्तदार न धन न रट्ठ ।
सतञ्च^२ धम्मो चरितो पुराणो,
त सङ्गर^३ ब्राह्मणस्सानुत्तप्पे ॥
- ४०१ "कतो मया सङ्गरो ब्राह्मणेन,
रट्ठे सके इस्सरिये ठितेन ।
त सङ्गर ब्राह्मणसप्पदाय^४,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्स" ॥
- ४०२ "नेवाहमेत अभिसद्दहामि,
सुखी नरो भच्चुमुखा पमुत्तो ।
अमित्तहत्थ पुनरावजेय्य,
कोरब्बसेट्ठ न हि म उपेसि^५ ॥
- ४०३ "मुत्तो तुव पोरिसादस्स हत्था,
गत्त्वा सक मन्दिर कामकामी ।
मधुर पिय जीवित लद्ध राज,
कुतो तुव एहिसि मे सकास" ॥
- ४०४ "मत वरेय्य परिसुद्धसीलो,
न^६ जीवित^७ गरहितो पापधम्मो ।
न हि त नर तायति^८ दुग्गतीहि^९,
यस्सा पि हेतु अलिक भणेय्य ॥
- ४०५ "सच्चे पि धातो गिरिभावहेय्य,
चन्दो च सुरियो च छमा पतेय्यु ।
सब्बा च^{१०} नज्जो पटिसोत वजेय्यु,
न^{११} त्वेवह^{१२} राज मुसा भणेय्य ॥
- ४०६ "नभ फलेय्य उदधी पि सुस्से^{१३},
सवट्ठये^{१४} भूतधरा वसुन्धरा ।

१ नचाह-स्या०, नवाह-रो० । २ सङ्गर-म० । ३ ब्राह्मणसम्पदाय-स्या०,
ब्राह्मणस्सम्पदाय-रो० । ४ उपेहि-रो० । ५ न हि जीवित-सी० । ६ तायते-सी०,
स्या०, रो० । ७ दुग्गतीभि-स्या० । ८ व-रो० । ९-९ न त्वेवाह-स्या० । १० विसुस्से-
स्या० । ११ सवत्तेय्य-स्या० ।

सिलुच्चयो मेरु समूलमुप्पते^१,
न त्वेवह राज मुसा भण्येय्य^३ ॥

४०७ “असिञ्च सत्तिञ्च परामसामि,
सपथम्पि ते सम्म अह करोमि ।
तया पमुत्तो अनणो भवित्वा,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्स” ॥

5

४०८ “यो ते कतो सङ्गरो ब्राह्मणेन,
रट्ठे सके इस्सरिये ठितेन ।
त सङ्गर ब्राह्मणसप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्सु” ॥

10

४०९ “यो मे कतो सङ्गरो ब्राह्मणेन,
रट्ठे सके इस्सरिये ठितेन ।
त सङ्गर ब्राह्मणसप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्स” ॥

४१० “मुत्तो च सो पोरिसादस्स हत्था,
गन्त्वान त ब्राह्मण एतदवोच ।
सुणोम^३ गाथायो सतारहायो,
या मे सुता अस्सु हिताय ब्रह्मे” ॥

15

४११ “सकिदेव सुतसोम, सन्नि होति^२ समागमो ।
सा न सङ्गति पालेति, नासन्नि बहुसङ्गमो ॥

20

४१२ “सन्निरेव समासेथ, सन्नि कुब्बेथ सन्थव ।
सत सद्धम्ममञ्जाय, सेय्यो होति न पापियो ॥

४१३ “जीरन्ति वे राजरथा सुचित्ता,
अथो सरीरम्पि जर उपेति ।
सतञ्च धम्मो न जर उपेति,
सन्तो हवे सन्नि पवेदयन्ति ॥

25

१ ०मुप्पत्तेय्य-स्या० । २ अय गाथा सी०, रो० पोत्यकेसु न दिस्सति । ३ सुणो-
मि०-सी०, स्या० । ४ होतु-रो० ।

- ४१४ “नभ^१ च दूरे पथवी^२ च दूरे,
पार समुद्रस्स तदाहु दूरे।
ततो हवे दूरतर वदन्ति,
सतञ्च धम्मो^३ असतञ्च राज ॥
- ४१५ “सहस्सिया^४ इमा गाथा, न हिमा^५ गाथा सतारहा।
चत्तारि त्व सहस्सानि, खिप्प गण्हाहि ब्राह्मण” ॥
- ४१६ “आसीतिया^६ नावुतिया^७ च गाथा,
सतारहा चा पि भवेय्य^८ गाथा।
पच्चत्तमेव सुतसोम^९ जानहि,
सहस्सिया^{१०} नाम का अत्थि^{११} गाथा” ॥
- ४१७ “इच्छामि वोह सुतबुद्धि^{१२} मत्तनो,
सन्तो” ति म सप्पुरिसा^{१३} भजेय्यु।
अह सवन्तीहि महोदधी व,
न हि तात तप्पामि सुभासितेन ॥
- ४१८ “अग्गि यथा तिणकट्ट दहन्तो,
न तप्पती” सागरो व” नदीहि।
एवम्पि ते पण्डिता राजसेट्ट,
सुत्वा न तप्पन्ति सुभासितेन ॥
- ४१९ “सकस्स दासस्स यदा सुणोमि,
गाथ” अह अत्थवति” जनिन्द।
तमेव सक्कच्च निसामयामि,
न हि तात धम्मेषु भमत्थि तित्ति” ॥
- ४२० “इद ते रट्ट सधन सयोग्ग,
सकायुर सब्बकामूपपन्न।

१ नभा—रो०। २ पथवी—स्या०, रो०। ३ धम्म—सी०, रो०। ४ सहस्सियो—सी०, रो०, सहस्सिया—स्या०। ५-५ इमा—सी०, रो०, नयिम—स्या०। ६-६ असीतिया नवु-
तिया—रो०। ७ भवेय्यु—सी०, स्या०, रो०। ८-८ सुतसोमजानाहि—स्या०, सुतसोम जानाहि—
रो०। ९-९ सहस्सियो नाम इत्थि—सी०, सहस्सियो नामकुत्थि—रो०। १० सुतबुद्धि—
स्या०। ११-११ सन्तो च म सप्पुरिसा—सी०, रो०, सन्तो मम०—स्या०। १२ तप्पति—
स्या०। १३ वा—सी०, रो०। १४ १४ गाथा अह अत्थवती—सी०, रो०।

कि कामहेतु परिभाससिम^१,
गच्छामह पोरिसादस्स अत्ते^२ ॥

४२१ “अत्तानुरक्खाय भवन्ति हेते,
हत्थारोहा रथिका पत्तिका च ।
अस्सारुहा^३ ये च^४ धनुग्गहासे,
सेन पयुञ्जाम हनाम सत्तु^५” ॥

5

४२२ “सुदुक्कर पोरिसादो अकासि,
जीव गहेत्वान अवस्सजी म ।
त तादिस पुब्बकिच्च सरन्तो,
दुब्भे अह तस्स कथ जनिन्द^६” ॥

10

४२३ “वन्दित्वा सो, पितर मातरञ्च,
अनुसासेत्वा नेगमञ्च बलञ्च ।
सच्चवादी सच्चानुरक्खमानो,
अगमासि सो^७ यत्थ^८ पोरिसादो^९” ॥

४२४ “कतो मया सङ्गरो ब्राह्मणेन,
रट्ठे सके इस्सरिये ठितेन ।
त सङ्गर ब्राह्मणसप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरागतोस्मि ।
यजस्सु यञ्ज खाद म पोरिसाद^{१०}” ॥

15

४२५ “न हायते खादितु^{११} मय्ह पच्छा,
चितका अय ताव सधूमिकाव^{१२} ।
निद्धूमके पचित साधुपक्क,
सुणोम^{१३} गाथायो सतारहायो^{१४}” ॥

20

४२६ “अधम्मिको त्व पोरिसादकासि^{१५},
रट्ठा च^{१६} भट्ठो उदरस्स हेतु ।

B 139

25

१ परिभाससे म—सी०, स्या०, रो० । २ अत्ते—स्या०, कत्ते—सी०, रो० । ३ अस्सा
रोहा—स्या०, रो० । ४ व—रो० । ५-५ येन सो—रो० । ६ खादित—म० । ७ सधमका च—
स्या० । ८ सुणोमि—सी०, सुणाम—रो० । ९ पुरिसादकासि—स्या० । १० तो—रो० ।
जा० २-१९

धम्मञ्चिमा अभिवदन्ति गाथा,
धम्मो च^१ अधम्मो च कुहि समेति ॥

४२७ “अधम्मिकस्स लुद्धस्स, निच्च लोहितपाणिनो ।
नत्थि सच्च कुतो धम्मो^२, किं सुतेन करिस्ससि” ॥

५ ४२८ “यो मसहेतु मिगव चरेय्य,
यो वा^३ हने पुरिसमत्तहेतु ।
उभो पि ते पेच्च समा भवन्ति,
कस्मा नो अधम्मिक ब्रूसि म त्व” ॥

१० ४२९ “पञ्च पञ्चनखा भक्खा, खत्तियेन पजानता ।
अभक्ख राज भक्खेसि, तस्मा अधम्मिको तुव” ॥

४३० “मुत्तो तुव पोरिसादस्स हत्था,
गन्त्वा सक मन्दिर कामकामी ।
अमित्तहत्थ पुनरागतोसि,
न^४ खत्तधम्मे^५ कुसलोसि राज” ॥

१५ ४३१ “ये खत्तधम्मे कुसला भवन्ति,
पायेन ते नेरयिका भवन्ति ।
तस्मा अह खत्तधम्म पहाय,
सच्चानुरक्खी पुनरागतोस्मि ।
यजस्सु यञ्ज खाद म पोरिसाद” ॥

२० ४३२ “पासादवासा पथवीगवस्सा^६,
कामित्थियो कासिकचन्दनञ्च ।
सब्ब तहि लभसि^७ सामिताय,
सच्चेन किं पस्ससि^८ आनिसस” ॥

१ ४३३ “ये केचि मे अत्थि रसा पथव्या^९,
२० सच्च तेस साधुतर रसान ।

१ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि २ धम्म-रो० । ३ वा-रो० । ४-४ न खत्तधम्मे-
स्या०, नक्खत्तधम्मे-रो० । ५ पठवीगवस्सा-स्या०, पठवीगवास्स-रो० । ६ लब्धति-रो० ।
७ पस्सति-स्या० । ८ पठव्या-स्या०, पथव्या-रो० ।

सच्चे ठिता समणब्राह्मणा च,
तरन्ति जातिमरणस्स पार” ॥

४३४ “मुत्तो तुव पोरिसादस्स हत्था,
गन्त्वा सक मन्दिर कामकामी ।
अमित्तहत्थ पुनरागतोसि,
न हि^१ नून ते मरणभय जनिन्द ।
अलीनचित्तो असि^२ सच्चवादी ” ॥

5

४३५ “कता मे कल्याणा अनेकरूपा,
यञ्जा यिट्ठा ये विपुला पसत्था ।
विसोधितो परलोकस्स मग्गो,
धम्मे ठितो को मरणस्स भाये ॥

10

४३६ “कता मे कल्याणा अनेकरूपा,
यञ्जा यिट्ठा ये विपुला पसत्था ।
अनानुत्तप्प परलोक गमिस्स,
यजस्सु यञ्ज अद^३ म पोरिसाद ॥

15

४३७ “पिता च माता च उपट्ठिता मे,
धम्मेन मे इस्सरिय पसत्थ ।
विसोधितो परलोकस्स मग्गो,
धम्मे ठितो को मरणस्स भाये ॥

४३८ “पिता च माता च उपट्ठिता मे,
धम्मेन मे इस्सरिय पसत्थ ।
अनानुत्तप्प परलोक गमिस्स,
यजस्सु यञ्ज अद म पोरिसाद ॥

20

४३९ “जातीसु मित्तेसु कता^४ मे कारा^५,
धम्मेन मे इस्सरिय पसत्थ ।
विसोधितो परलोकस्स मग्गो,
धम्मे ठितो को मरणस्स भाये ॥

25

१ ह-रो० । २ चसि-सी०, स्या०, रो० । ३ खाद-सी०, स्या०, रो० ।

४४ कतूपकारो-स्या० ।

- १ ४४० “आतीसु मित्तेसु कता मे कारा,
धम्मेन मे इस्सरिय पसत्थ ।
अनानुत्पप्प परलोक गमिस्स,
यजस्सु यञ्ज अद म पोरिसाद ॥
- ४ ४४१ “दिन्न मे दान बहुधा बहून,^१
सन्तप्पिता समणब्राह्मणा^२ च ।
विसोधितो परलोकस्स मग्गो,
धम्मे ठितो को मरणस्स भाये ॥
- १० ४४२ “दिन्न मे दान बहुधा बहून,
सन्तप्पिता समणब्राह्मणा च ।
अनानुत्पप्प परलोक गमिस्स,
यजस्सु यञ्ज अद म पोरिसाद” ॥
- १५ ४४३ “विस पजान पुरिसो अदेय्य,
आसीविस जलितमुग्गतेज ।
मुद्धा पि तस्स विफलेय्य^३ सत्तधा,
यो तादिस सच्चवादि अदेय्य” ॥
- ४४४ “सुत्वा धम्म विजानन्ति, नरा कल्याणपापक ।
अपि गाथा सुणित्वान, धम्मे मे रमते^४ मनो” ॥
- २० ४४५ “सकिदेव महाराज^५, सब्भि होति^६ समागमो ।
सा न सङ्गति पालेति, नासब्भि बहुसङ्गमो ॥
- ४४६ “सब्भिरेव समासेथ, सब्भि कुब्बेथ सन्थव ।
सत सद्धम्ममञ्जाय, सेय्यो होति न पापियो ॥
- २५ ४४७ “जीरन्ति वे राजरथा सुचित्ता,
अथो सरीरम्प जर उपेति ।
सतञ्च धम्मो न जर उपेति,
सन्तो हवे सब्भि पवेदयन्ति ॥

१ बहुन्—रो० । २ समणा ब्राह्मणा—रो० । ३ विपतेय्य—सी०, रो० । ४ रमती—
सी०, रो० । ५ सुतसोम—सी०, रो० । ६ होतु—रो०

४४८ “नभ च दूरे पथवी च दूरे,
पार समुद्रस्स तदाहु दूरे।
ततो हवे दूरतर वदन्ति,
सतञ्च धम्मो असतञ्च राज” ॥

B 142

४४९ “गाथा इमा अत्थवती सुव्यञ्जना,
सुभासिता तुय्ह^१ जनिन्द सुत्वा।
आनन्दि वित्तो सुमनो पतीतो,
चत्तारि ते सम्म वरे ददामि” ॥

5

४५० “यो नत्तनो मरण बुज्झसि^२ तुव^३,
हिताहित विनिपातञ्च सग्ग।
गिद्धो रसे दुच्चरिते निविट्ठो,
कि त्व वर दस्ससि^४ पापधम्म ॥

10

४५१ “अहञ्च त देहि वर ति वज्ज,
त्व चा पि दत्तवान अवाकरेय्य।
सन्दिट्ठिक कलहम्मिम विवाद,
को पण्डितो जानमुपब्बजेय्य” ॥

15

४५२ “न त वर अरहति जन्तु दातु,
य वा पि दत्तवान अवाकरेय्य।
वरस्सु सम्म अविकम्पमानो,
पाण चजित्तवान पि दस्समेव” ॥

20

४५३ “अरियस्स अरियेन समेति सख्य^५,
पञ्जस्स पञ्चाणवता समेति।
पस्सेय्य त वस्ससत अरोग,
एत वरान पठम वरामि” ॥

४५४ “अरियस्स अरियेन समेति सख्य,
पञ्जस्स पञ्चाणवता समेति।

25

१ तुय्ह-रो०। २ वित्तो-रो०। ३ बुज्झसे त्व-सी०, बुज्झसे तुव-स्या०,
बुज्झसि त्व-रो०। ४ पस्ससि-रो०। ५ सखि-सी०, स्या०, रो०।

- पस्सासि' म वस्ससत अरोग,
एत' वरान पठम ददामि" ॥
- ३ ४५५ "ये खत्तियासे' इध भूमिपाला,
मुद्धाभिसित्ता कतनामधेय्या ।
५ न तादिसे भूमिपती अदेसि,
एत वरान दुतिय वरामि" ॥
- ४५६ "ये खत्तियासे इध भूमिपाला,
मुद्धाभिसित्ता कतनामधेय्या ।
न तादिसे भूमिपती अदेमि,
१० एत वरान दुतिय ददामि" ॥
- ४५७ "परोसत खत्तिया ते गहिता',
तलावुता अस्सुमुखा रुदन्ता ।
सके ते रट्ठे पटिपादयाहि,
एत वरान ततिय वरामि" ॥
- १५ ४५८ "परोसत खत्तिया मे गहिता,
तलावुता अस्सुमुखा रुदन्ता ।
सके' ते रट्ठे पटिपादयामि',
एत वरान ततिय ददामि" ॥
- ४५९ "छिद् ते रट्ठ व्यथिता' भया हि,
२० पुथू नरा लेण' मनुप्पविट्ठा ।
मनुस्समस विरमेहि' राज,
एत वरान चतुत्थ वरामि" ॥
- ४६० "अद्धा हि सो भस्खो मम' मनापो,
एतस्स हेतुम्हि' वन पविट्ठो ।
२५ सोह कथ एत्तो उपारमेय्य,
अञ्ज वरान चतुत्थ वरस्सु" ॥

१ पस्सेसि-स्या०, पस्सेपि-रो० । २ एव-स्या० । ३ खत्तियाये-रो० । ४ गहीता-
स्या०, रो० । ५-५ सकेन रट्ठेन पटिपादयामि ते-सी० । ६ व्यथित-सी०, व्याथित-
रो० । ७ लेन-रो० । ८ विरमाहि-स्या० । ९ मम-सी०, स्या०, रो० । १० हेतुम्पि-रो० ।

४६१ “न वे पिय मे ति जनिन्द तादिसो,
अत्त निरकच्च^१ पियानि सेवति ।
अत्ता व सेय्यो परमा च^२ सेय्यो,
लब्भा पिया ओचितत्थेन^३ पच्छा” ॥

४६२ “पिय मे मानुस मस, सुतसोम विजानहि ।
नम्हि सक्का^४ निवारेतु, अञ्ज वर^५ सम्म^६ वरस्सु” ॥

४६३ “यो वे पिय मे ति पियानुरक्खी^७,
अत्त निरकच्च पियानि सेवति ।
सोण्डो व पित्वा^८ विसमिस्सपान,^९
तेनेव सो होति दुक्खी परत्थ ॥

४६४ “यो चीध सङ्घाय पियानि हित्वा,
किच्छेन पि सेवति अरियधम्म^{१०} ।
दुक्खितो व पित्वान यथोसधानि,
तेनेव सो होति सुखी परत्थ” ॥

४६५ “ओहायह पितर मातरञ्च,
मनापिये^{११} कामगुणे च^{१२} पञ्च ।
एतस्स हेतुम्हि वन पविट्ठो,
त ते वर किन्ति मह ददामि” ॥

४६६ “न पण्डिता दिगुणमाहु वाक्य,
सच्चप्पटिञ्जा^{१३} व^{१४} भवन्ति सन्तो ।
वरस्सु सम्म इति म अवोच,
इच्चब्रवी^{१५} त्व न हि ते समेति” ॥

४६७ ‘अपुञ्जलाभ अयस अकित्ति,
पाप बहु दुच्चरित किलेस ।

१ निरक्त्वा-सी०, रो०, निरङ्गत्व-स्या० । २ व-सी०, स्या०, रो० । ३ ओचि-
तत्तेन-स्या० । ४ सक्को-सी०, रो० । ५ ५ तुव सम्म वर-सी०, स्या०, रो० । ६ पियानु-
-क्खी-सी०, रो० । ७ ७ पीत्वान विसस्स थाल-सी०, रो०, ० विसमिस्सथाल-स्या० ।
८ अरियधम्म-सी०, रो० । ९ मनापिके-स्या०, रो० । १० पि-स्या० । ११ ११
सच्चप्पटिञ्जा च- रो० । १२ इच्चा०-स्या० ।

मनुस्समसस्स कते^१ उपागा,
त ते वर किन्ति मह ददेय्य ॥

४६८ “न त वर अरहति जन्तु दातु,
य वा पि दत्त्वान अवाकरेय्य ।
वरस्सु सम्म अविकम्पमानो,
पाण चजित्वान^२ पि दस्समेव” ॥

४६९ “पाण चजन्ति सन्तो^३ ना पि धम्म^४,
सच्चप्पटिञ्जा व भवन्ति सन्तो ।
दत्त्वा वर खिप्पमवाकरोहि,
एतेन सम्पज्ज सुराजसेट्ठ ॥

४७० “चजे धन अङ्गवरस्स^५ हेतु^६,
अङ्ग चजे जीवित रक्खमानो ।
अङ्ग धन जीवित चा पि सब्ब,
चजे नरो धम्ममनुस्सरन्तो” ॥

४७१ “यस्मा हि^७ धम्म पुरिसो विजञ्जा,
ये चस्स कङ्ख विनयन्ति सन्तो
त हिस्स दीपञ्च परायणञ्च^८,
न तेन मित्ति^९ जिरयेथ^{१०} पञ्जो” ॥

४७२ “अद्धा हि सो भक्खो मम मत्तापो,
एतस्स हेतुम्हि वन पविट्ठो ।
सचे च^१ म याचसि एतमत्थ,
एतम्पि ते सम्म वर ददामि” ॥

४७३ “सत्था च मे होसि सखा च मेसि,
वचनम्पि ते सम्म अह अकासि ।
तुवम्पि^१ मे सम्म करोहि वावय,
उभो पि गन्त्वान पमोचयाम” ॥

१ भवो-स्या० । २ जहित्वान-रो० । ३ सता नेस धम्मो-स्या० । ४-४ यो
पन अङ्गहेतु-सी०, रो० । ५ पि-रो० । ६ परायणञ्च-स्या०, रो० । ७ मेत्ति-स्या० ।
८ जरयेथ-सी०, रो० । ९ व-रो० । १० त्व पि-स्या० ।

४७४ “सत्था च ते होमि सखा च त्यम्हि,
वचनम्पि मे सम्म तुव अकासि ।
अहम्पि ते सम्म करोमि वाक्य,
उभो पि गन्त्वान पमोचयाम” ॥

४७५ “कम्मासपादेन विहेठितत्थ’,
तलावुता आस्सुमुखा रुदन्ता ।
न जातु दुब्भेथ इमस्स रञ्जो,
सच्चप्पटिञ्ज मे पटिस्सुणाथ” ॥

5 B 146

४७६ “कम्मासपादेन विहेठितम्हा,
तलावुता अस्सुमुखा रुदन्ता ।
न जातु दुब्भेय इमस्स रञ्जो,
सच्चप्पटिञ्ज ते पटिस्सुणाम” ॥

10

४७७ “यथा पिता वा अथ वा पि माता,
अनुकम्पका अत्थकामा पजान ।
एवमेव^१ वो^२ होतु अयञ्च राजा,
तुम्हे च वो होथ यथेव पुत्ता” ॥

15

४७८ “यथा पिता वा अथवा पि माता,
अनुकम्पका अत्थकामा पजान ।
एवमेव नो होतु अयञ्च राजा,
मयम्पि हेस्साम यथेव^३ पुत्ता” ॥

20

४७९ “चतुप्पद सकुण चा पि मस,
सूदेहि रन्ध सुकत मुनिट्ठित ।
सुध व इन्दो परिभुञ्जियान^४,
हित्वा कथेको रमसी अरञ्जे ॥

४८० “ता खत्तिया वल्लिविलाकमज्झा^५,
अलङ्कता सम्परिवारयित्वा ।

25

१ विहेठितम्हा — स्या०, विहेठितत्ता — रो० । २ पटिस्सुणोम — स्या० । ३ एवम्पि — स्या० । ४ नो — रो०, सी० पोत्थके नत्थि । ५ तथेव — रो० । ६ परिभुञ्जियानो — स्या० । ७ वल्लिविलाकमज्झा — स्या०, रो० ।

इन्द्र व देवेसु पमोदयिसु,
हित्वा कथेको रमसी अरञ्जे ॥

४८१ “तम्बूपधाने बहुगोणकम्भि,
सुर्भाह^१ सव्वस्सग्नम्भि सङ्गे^२ ।
सेय्यस्स^३ मज्झम्भि सुख सयित्वा,
हित्वा कथेको रमसी अरञ्जे ॥

5

४८२ “पाणिस्सर कुम्भथूण निसीथे^४,
अथो पि वे निप्पुरिसम्पि^५ तूरिय^६ ।
बहु सुगीतञ्च सुवादितञ्च,
हित्वा कथेको रमसी अरञ्जे ॥

10

४८३ “उय्यानसम्पन्न^७ पट्टमात्य^८,
मिगाजिनूपेतपुर^९ सुरम्म ।
हयेहि नागेहि रथेहुपेत,
हित्वा कथेको रमसी अरञ्जे” ॥

15

४८४ “काळपक्खे यथा बन्दो, हायतेव सुवे सुवे ।
काळपक्खूपमो राज, असत होति समागमो ॥

४८५ “यथाह^१ रसकमागम्म, सूद कापुरिसाधम^२ ।
अकासि पापक कम्म,^३ येन गच्छामि दुग्गति ॥

४८६ “सुक्कपक्खे यथा चन्दो, बद्धतेव सुवे सुवे ।
सुक्कपक्खूपमो राज, सत होति समागमो ॥

20

४८७ “यथाह तुवमागम्म, सुतसोम विजानहि ।
काहामि कुसल कम्म, येन गच्छामि सुग्गति ॥

४८८ “थले यथा वारि जनिन्द वट्ट^४,
अनद्वनेय्य न चिरट्ठितीक ।
एवम्पि^५ होति असत सभागमो,
अनद्वनेय्यो उदक थलेव ॥

25

१ सुचिम्भि-सी०, रो० । २ सञ्जते-सी०, रो०, लङ्गते-स्या० । ३ ययनस्स-सी०, स्या०, रो० । ४ निसीदे-स्या० । ५ निप्पुरिसम्भि तूरिय-रो० । ६ उय्यानसम्पन्न-स्या० । ७ पट्टतमत्य-रो० । ८ मिगाचिरूपेतपुर-सी०, रो० । ९ यथा-सी० । १०-१० सदकपुरिसाधम-सी०, रो० । ११ धम्म-स्या० । १२ वट्ट-सी०, रो० । १३ एवम्पि मे-स्या०, एवम्पि चे-रो० ।

- ४८९ “सरे यथा वारि जनिन्द वुट्ठ,
चिरट्ठितीक नरवीरसेट्ठ ।
एवम्पि वे होति सत समागमो,
चिरट्ठितीको उदक सरेव ॥
- ४९० “अव्यायिको होति सत समागमो,
यावम्पि तिट्ठेय्य तथेव होति ।
खिप्प हि वेति असत समागमो,
तस्मा सत धम्मो असब्धि आरका” ॥
- ४९१ “न सो राजा यो अजेय्य जिनाति,
न सो सखा यो सखार जिनाति ।
न सा भरिया या पतिनो न विभेति,
न ते पुत्ता ये न भरन्ति जिण्ण ॥
- ४९२ “न सा सभा यत्थ न सन्ति सन्तो,
न ते सन्तो ये न भणन्ति धम्म ।
रागञ्च दोसञ्च पहाय मोह,
धम्म भणन्ता व भवन्ति सन्तो ॥
- ४९३ “नाभासमान जानन्ति, मिस्स बालेहि पण्डित ।
भासमान च जानन्ति, देसेन्त असत पद ॥
- ४९४ “भासये जोतये धम्म, पग्गण्हे इसिन धज ।
सुभासितद्धजा इसयो, धम्मो हि इसिन धजो” ति ॥ 20
असीतिनिपात निट्ठित ।

तस्सुद्धान

सुमुखो पन हसवरो च महा,
सुधभोजनिको च परो पवरो ।
सकुणालदिजाधिपतिव्हयनो,
सुतसोमवरुत्तमसव्हयनो ति ॥

— ० —

२२. महानिपातो

५३८ मूगपक्खजातक (१)

- १ “मा पण्डिच्चय^१ विभावय,
बालमतो भव सब्बपाणिन ।
सब्बो त जनो ओचिनायतु,
एव तव अत्थो भविस्सति” ॥
- २ “करोमि ते त वचन, य म भणसि देवते ।
अत्थकामासि मे अम्म, हितकामासि देवते” ॥
- ३ “किन्नु सन्तरमानो व, कासु खणसि सारथि ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कि कासुया करिस्ससि” ॥
- ४ “रञ्जो मूगो च पक्खो च, पुत्तो जातो अचेतसो ।
सोम्हि रञ्जा समज्झिट्ठो, पुत्त मे निखण^२ वने” ॥
- ५ “न बधिरो न मूगोस्मि, न पक्खो न^३ च वीकलो^४ ।
अधम्म सारथि कयिरा, म चे त्व निखण वने ॥
- ६ “ऊरू^५ बाहु^६ च मे पस्स, भासितञ्च सुणोहि मे ।
अधम्म सारथि कयिरा, म चे त्व निखण वने” ॥
- ७ “देवता नुसि गन्धब्बो, अट्ठु^७ सक्को पुरिन्ददो ।
को वा त्व कस्स वा पुत्तो, कथ जानेमु त मय” ॥
- ८ “नम्हि देवो न गन्धब्बो, ना पि सक्को पुरिन्ददो ।
कासिरञ्जो अह पुत्तो, य कासुया निखञ्जसि^८ ॥
- ९ “तस्स रञ्जो अह पुत्तो, य त्व सम्मूपजीवसि^९ ।
अधम्म सारथि कयिरा, म चे त्व निखण वने ॥

१ पण्डितिय - सी०, पण्डिच्चय - रो० । २ निखण - स्या० । ३-३ न पि पडगुलो - सी०, रो०, न च पिङ्गलो - स्या० । ४-४ ऊरू बाहु - सी०, उरू बाहु - स्या०, ऊह बाहु - रो० । ५ आट्ठु - सी०, आट्ठ - स्या० । ६ निघञ्जासि - सी०, रो० । ७ समु० - सी०, रो० ।

- १० “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साख भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो^१ हि^२ पापको ॥
- ११ “यथा रुक्खो तथा राजा, यथा साखा तथा अह । B 150
यथा छायपगो पोसो, एव त्वमसि सारथि ।
अधम्म सारथि कयिरा, म चे त्व निखण वने ॥ 5
- १२ “पहूतभक्खो^३ भवति, विप्पवुट्ठे^४ सक^५ घरा ।
बहू न उपजीवन्ति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १३ “य य जनपद याति, निगमे राजधानियो ।
सब्बत्थ पूजितो होति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १४ “नास्स चोरा पसाहन्ति^६, नातिमञ्जन्ति^७ खत्तिया^८ । 10
सब्बे अमित्ते तरति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १५ “अक्कुद्धो सघर एति, सभाय^९ पटिनन्दितो ।
आतीन उत्तमो होति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १६ “सक्कत्वा सक्कतो होति, गरु होति सगारवो ।
वण्णकित्तिभतो होति, यो मित्तान न दुब्भति ॥ 15
- १७ “पूजको लभते पूज, वन्दको पटिवन्दन ।
यसो कित्तिञ्च पप्पोति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १८ “अग्गि यथा पज्जलति, देवता व विरोचति ।
सिरिया अजहितो^{१०} होति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- १९ “गावो तस्स पजायन्ति, खेत्ते वुत्त विरूहति । 20
वुत्तान फलमस्नाति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- २० “दरितो पब्बतातो वा, रुक्खतो पतितो नरो ।
चुतो पतिट्ठ लभति, यो मित्तान न दुब्भति ॥
- २१ “विरूहमूलसन्तान, निग्रोधमिव मालुतो^{११} ।
अमित्ता नप्पसाहन्ति^{१२}, यो मित्तान न दुब्भति” ॥ 25

१ १ मित्तदुब्भो हि—सी०, रो० । २ बहुतभक्खो—स्या० । ३ विप्पवुत्थो—सी०, रो०, विप्पमुत्तो—स्या० । ४ सका—सी०, रो० । ५ पसाहन्ति—सी०, स्या०, रो० । ६-७ नातिमञ्जन्ति खत्तियो—सी०, स्या०, रो० । ८ सभाय—सी०, स्या०, रो० । ९ अज्जहितो—स्या० । १० मालुतो—रो० । ११ नप्पसाहन्ति—स्या०, रो० ।

151

२२ “एहि त पटिनेस्सामि, राजपुत्त सक घर।
रज्ज कारेहि भदन्ते, कि अरज्जे करिस्ससि” ॥

२३ “अल मे तेन रज्जेन, आतकेहि^१ धनेन वा।
य मे अधम्मचरियाय, रज्ज लब्भेथ सारथि” ॥

6

२४ “पुण्णपत्त म लाभेहि^२, राजपुत्त^३ इतो गतो।
पिता माता च मे दज्जु, राजपुत्त तयी गते ॥

२५ “ओरोधा च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा।
ते पि अत्तमना दज्जु, राजपुत्त तयी गते ॥

10

२६ “हत्थारोहा^४ अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका^५।
ते पि अत्तमना^६ दज्जु^६, राजपुत्त तयी गते ॥

२७ “बहुधज्जा^७ जानपदा,^८ नेगमा च समागता।
उपायनानि^९ मे दज्जु, राजपुत्त तयी गते” ॥

२८ “पितु मातु^{१०} च^{११} ह चत्तो, रट्ठस्स^{१२} निगमस्स च।
अयो सब्बकुमारान, नत्थि मय्ह सक घर ॥

15

२९ “अनुज्जातो अह मत्या, सज्जत्तो पितरा भह।
एकोरज्जे पब्बजितो न कामे अभिपत्थये” ॥

३० “अपि अतरमानान, फलासा व समिज्झति।
विपक्कब्रह्मचरियोस्मि, एव जानाहि सारथि ॥

20

३१ “अपि अतरमानान, सम्मदत्थो विपच्चति।
विपक्कब्रह्मचरियोस्मि, निक्खन्तो अकुतोभयो” ॥

३२ “एव वग्गुकथो सन्तो, विसट्ठवचनो^{१३} चसि^{१४}।
कस्मा पितु^{१५} च^{१६} मातुच्च^{१७}, सन्तिके न भणी तदा” ॥

१ आतकेन—स्या०। २ पलाभेहि—सी०, पलब्भेहि—रो०। ३ राजपुत्तो—स्या०।
४ हत्थारूहा—सी०, रो०। ५ पत्तिकारिका—रो०। ६ ६ दज्जु पतीता मे—रो०। ७-७
बहू जानपदा चज्जे—सी०, बहूजनपदा चज्जे—रो०, बहुत्त धज्जा०—स्या०। ८ उपायनानि—
स्या०। ९-९ मातुच्च—रो०। १० रथस्स—रो०। ११ विसत्थवचनो—रो०। १२ सो—
स्या०। १३ १३ पितुच्च—रो०। १४ मातु च—स्या०।

- ३३ “नाह असन्धिता^१ पक्खो, न वधिरो असोतता ।
नाह अजिब्भता मूगो, मा म मूगमधारियि^२ ॥
- ३४ “पुरिम सरामह जाति, यत्थ रज्जमकारियि ।
कारयित्वा तहि रज्ज, पापत्थ^३ निरय भुस ॥
- ३५ “वीसतिञ्चेव वस्सानि, तहि रज्जमकारियि । 5 B 1०’
असीतिवस्ससहस्सानि, निरयम्हि अपच्चिस^४ ॥
- ३६ “तस्स रज्जस्सह भीतो, मा म रज्जा^५ भिसेचयु ।
तस्मा पितु च मातुच्च, सन्तिके न भणि तदा ॥
- ३७ “उच्छङ्गे म निसादेत्वा^६, पिता अत्थानुसासति ।
एक हनय बन्धथ, एक खारापत्तिच्छक^७ । 10
एक सूलस्मि उप्पेथ^८, इच्चस्स भनुसासति ॥
- ३८ “तायाह^९ फरुस सुत्वा, वाचायो समुदीरिता ।
अमूगो मूगवण्णेन, अपक्खो पक्खसम्मतो ।
सके मुत्तकरीसस्मि, अच्छाह सम्परिप्लुतो ॥
- ३९ “कसिरञ्च परित्तञ्च, तञ्च दुक्खेन सयुत । 15
को म^{१०} जीवितमागम्म, वेर कयिराथ केनचि ॥
- ४० “पञ्चाय च अलाभेन, धम्मस्स च अदस्सना ।
को म जीवितमागम्म, वेर कयिराथ केनचि ॥
- ४१ “अपि अतरमानान, फलासा व समिज्झति ।
विपक्वकब्रह्मचरियोस्मि, एव जानाहि सारथि ॥ 20
- ४२ “अपि अतरमानान, सम्मदत्थो विपच्चति ।
विपक्वकब्रह्मचरियोस्मि, निक्खन्तो अकुतोभयो^{११} ॥
- ४३ “अहम्पि पब्बजिस्सामि, राजपुत्त तवन्तिके ।
अव्हायस्सु^{१२} म भद्दन्ते, पब्बज्जा मम रुच्चति^{१३} ॥

१ असन्धिता—सी० । २ मूगो आधारियि—सी० । ३ पपत्थ—रो० । ४ अपच्चिसि—
स्या०, अपच्चयि—रो० । ५ रज्जे—स्या०, रज्ज—रो० । ६ उच्छङ्गे—स्या० । ७ निसी
देत्वा—स्या०, रो० । ८ खरापत्तिच्छक—स्या० । ९ सूलस्मि—स्या० । १० अप्पेथ—सी०,
उब्बेथ—स्या०, अच्छेथ—रो० । ११ तस्सा—रो० । १२ त—सी०, रो० । १३ अव्हायस्सु—
सी०, रो० ।

- ४४ “रथं निर्यादयित्वान, अनणो एहि सारथि ।
अनणस्स हि पब्बज्जा, एतं इसीहि^१ वण्णित” ॥
- ४५ “यदेव त्वाहं वचनं, अकरं भद्मत्थु ते ।
तदेव मे त्वं वचनं, याचितो कत्तुमरहसि ॥
- ३ ५ ४६ “इधेव ताव अच्छस्सु, याव राजानमानये ।
अप्पेव ते पिता दिस्वा, पतीतो सुमनो सिया” ॥
- ४७ “करोमि तेतं वचनं, यं मं भणसि सारथि ।
अहंमिपि दट्ठुकामोस्मि, पितरं मे इधागत ॥
- ४८ “एहि सम्म निवत्तस्सु, कुसलं वज्जासि जातिन ।
मातरं पितरं मय्ह, वुत्तो वज्जासि वन्दन” ॥
- १० ४९ तस्स पादे गहेत्वान, कत्वा च न पदक्खिण ।
सारथिं रथमारुह, राजद्वारं उपागमि ॥
- ५० “सुञ्ज माता रथं दिस्वा, एकं सारथिमागत ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, रोदन्ती न उदिक्खति ॥
- १५ ५१ “अयं सो सारथि एति, निहन्त्वा^२ मम अत्रज ।
निहतो नूनं मे पुत्तो, पथव्या^३ भूमिवद्धनो^४ ॥
- ५२ “अमिता नूनं नन्दन्ति, पतीता नूनं वेरिनो ।
आगतं सारथिं दिस्वा, निहन्त्वा मम अत्रज ॥
- ५३ “सुञ्ज माता रथं दिस्वा, एकं सारथिमागत ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, रोदन्ती परिपुच्छि^५ न^६ ॥
- २० ५४ “किन्नु मूगो किन्नु पक्खो, किन्नु सो विलपी तदा ।
निहञ्जमानो भूमिया, तं मे अक्खाहि सारथि ॥
- ५५ “कथं हत्थेहि पादेहि, मूगपक्खो^७ विवज्जयि ।
निहञ्जमानो भूमिया, तं मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥

१ इसीभि-स्या० । २ निहन्त्वा-रो० । ३ पठव्या-स्या०, पथव्या-रो० । ४ भूमिवद्धनो-रो० । ५ ५ न परिपुच्छति-स्या०, परिपुच्छति-रो० । ६ मगोपक्खो-स्या० ।

- ५६ “अक्खेय्य ते^१ अहं अय्ये, दज्जासि अभयं मम ।
य मे सुतं वा दिट्ठं वा, राजपुत्तस्स सन्तिके” ॥
- ५७ “अभयं सम्मं ते दम्मि, अभीतो भणं सारथिं ।
य ते सुतं वा दिट्ठं वा, राजपुत्तस्स सन्तिके” ॥
- ५८ “न सो मृगो न सो पक्खो, विसट्ठवचनो च सो । 5
रज्जस्स किरं सो भीतो, अकरा^२ आलये बहू ॥
- ५९ “पुरिमं सरति सो जातिं, यत्थं रज्जमकारयि । B 154
कारयित्वा तहिं रज्जं, पापत्थं^३ निरयं भुसं ॥
- ६० “वीसतिञ्चेव^४ वस्सानि, तहिं, रज्जमकारयि ।
असीतिवस्ससहस्सानि, निरयमिहं अपच्चिं सो ॥ 10
- ६१ “तस्स रज्जस्स सो भीतो, मा मं रज्जाभिसेचयु ।
तस्मा पितुं च मातुच्चं, सन्तिके न भणीं तदा ॥
- ६२ “अङ्गपच्चङ्गसम्पन्नो, आरोहपरिणाहवा ।
विसट्ठवचनो पञ्जो, मग्गे सग्गस्स तिट्ठति ॥
- ६३ “सचे त्वं दट्ठुकामासि, राजपुत्तं^५ तवत्रजं । 15
एहि तं पापयिस्सामि,^६ यत्थं सम्मतिं तेमियो” ॥
- ६४ “योजयन्तु रथे अस्से, कच्छं नागानं^७ बन्धथ ।
उदीरयन्तु सङ्खपणवा,^८ वादन्तु^९ एकपोक्खरा ॥
- ६५ “वादन्तु^९ भेरी सन्नद्धा, वग्गू वादन्तु दुन्दुभी ।
नेगमा च मं अन्वेन्तु, गच्छं पुत्तनिवेदको^{१०}” ॥ 20
- ६६ “ओरोधा च कुमारं च, वेसियानां च ब्राह्मणा ।
खिप्पं यानानि योजेन्तु, गच्छं पुत्तनिवेदको ॥
- ६७ “हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका^{११} ।
खिप्पं यानानि योजेन्तु, गच्छं पुत्तनिवेदको ॥

१ अक्खिस्स त-सी०, अक्खिस्सते-रो० । २ अकरी-सी०, रो० । ३ पापत्थ-
स्या० । ४ वीसति चेव-स्या० । ५ राजपुत्ति-सी० । ६ पारुपयिआमि-रो० । ७ नागानि-
स्या० । ८ सङ्खपणवा-स्या० । ९ वदन्तु-सी०, नदन्तु-स्या०, वदत-रो० । १० नदन्तु-
रो० । ११ पुत्तनिवादको-स्या० । १२ पत्तिकारिका-रो० ।

- ६८ “समागता जानपदा^१, नेगमा च समागता ।
खिप्प यानानि योजेन्तु, गच्छ पुत्तनिवेदको” ॥
- ६९ “अस्से च सारथी युत्ते, सिन्धवे सीघवाहने ।
राजद्वार उपागच्छु^२, युत्ता^३ देव इमे हया” ॥
- ७० “थूला जवेन हायन्ति, किंसा^४ हायन्ति थामुना^५ ।
किंसे^६ थूले विवज्जेत्वा^७, ससट्ठा योजिता हया” ॥
- ७१ “ततो राजा तरमानो, युत्तमारुह्य सन्दन ।
इत्थागार अज्झभासि, सब्बा व अनुयाथ म ॥
- ७२ “वाळवीजनिगुण्हीस^८, खग्ग छत्तञ्च पण्डर ।
उपाधिरथमारुह्य^९, सुवण्णेहि^{१०} अलङ्कता^{११} ॥
- ७३ “ततो स^{१२} राजा पायासि, पुरक्खत्त्वान^{१३} सारथि ।
खिप्पमेव उपागच्छि, यत्थ सम्मति तेमियो ॥
- ७४ “तञ्च दिस्वान आयन्त, जलन्तमिव तेजसा ।
खत्तसङ्घपरिव्यूळ्ह^{१४}, तेमियो एतदब्रवि” ॥
- ७५ “कच्चि नु तात कुसल, कच्चि तात अनामय ।
सब्बा^{१५} च^{१६} राजकञ्जायो, अरोगा^{१७} मय्ह मातरो” ॥
- ७६ “कुसलञ्चेव मे पुत्त, अथो पुत्त अनामय ।
सब्बा च राजकञ्जायो, अरोगा तुय्ह मातरो” ॥
- ७७ “कच्चि^{१८} अमज्जपो^{१९} तात, कच्चि ते सुरमप्पिय ।
कच्चि सच्चे च धम्मे च, दाने ते रमते^{२०} मनो” ॥
- ७८ “अमज्जपो अह पुत्त, अथो मे सुरमप्पिय ।
अथो सच्चे च धम्मे च, दाने मे रमते मनो” ॥

१ जनपदा-रो० । २ उपागच्छु-स्या०, उपगच्छु-रो० । ३ युत्ते-स्या० । ४ कीसा-स्या० । ५ थामसा-स्या० । ६ कीसे-स्या० । ७ विवज्जित्वा-स्या० । ८ वालवीज निमुण्हीस-स्या०, वालवीजनिमुण्हीस-रो० । ९ उपाधिरथ०-सी०, उपाधिरथ०-स्या० । १०-१० सुवण्णेन अलङ्कृतो-रो० । ११ च-सी०, स्या०, रो० । १२ पुरक्खित्वान-स्या० । १३ खत्तसङ्घपरिव्यूळ्ह-सी०, रो०, खग्गसङ्घपरिव्यूळ्ह-स्या० । १४-१४ कच्चिन्नु-सी०, रो० । १५ आरोगा-रो० । १६-१६ कच्चिस्स मज्जपो-सी०, रो० । १७ रमती-स्या०, रो० ।

- ७९ “कच्चि अरोग योग्ग ते, कच्चि वहति^१ वाहन ।
कच्चि ते व्याधयो^२ नत्थि, सरीरस्सु पतापना^३” ॥
- ८० “अथो अरोग योग्ग मे, अथो वहति वाहन ।
अथो मे^४ व्याधयो नत्थि, सरीरस्सु पतापना” ॥
- ८१ “कच्चि अन्ता च ते फीता, मज्झे च^५ बहला तव । 5
कोट्ठागारञ्च कोसञ्च, कच्चि ते पटिसन्थत^६” ॥
- ८२ “अथो अन्ता च मे फीता, मज्झे च बहला मम ।
कोट्ठागारञ्च कोसञ्च, सब्ब मे पटिसन्थत^७” ॥
- ८३ “स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत । B 156
पतिट्ठपेन्तु^८ पल्लङ्क, यत्थ राजा निसक्कति” ॥ 10
- ८४ “इधेव ते निसीदस्सु^९, नियते पण्णसन्थरे^{१०} ।
एत्तो उदकमादाय, पादे पक्खालयस्सु^{११} ते” ॥
- ८५ “इदम्पि पण्णक मय्ह, रन्ध राज अलोणक^{१२} ।
परिभुञ्ज महाराज, पाहुनो मेसिधागतो^{१३}” ॥
- ८६ “न चाह पण्ण^{१४} भुञ्जामि^{१५}, न हेत मय्ह भोजन । 15
सालीन ओदन भुञ्जे, सुचि^{१६} मसूपसेचन” ॥
- ८७ “अच्छेरक^{१७} म^{१८} पटिभाति, एककम्पि रहोगत ।
एदिस भुञ्जमानान, केन वण्णो पसीदति” ॥
- ८८ “एको राज निपज्जामि, नियते पण्णसन्थरे ।
ताय मे एकसेय्याय, राज वण्णो पसीदति ॥ 20
- ८९ “न च^{१९} नेत्तिसबन्धा^{२०} मे, राजरक्खा उपट्ठिता ।
ताय मे सुखसेय्याय^{२१}, राज वण्णो पसीदति ॥

१ वाहति—स्या० । २ व्याधियो—स्या०, व्याधियो—रो० । ३ पतापिया—स्या० । ४ रो० पोत्थके नत्थि । ५ व—रो० । ६ पटिसन्थित—स्या० । ७ पतिट्ठपेन्तु—सी०, स्या०, रो० । ८ निसिन्नस्स—सी०, स्या०, रो० । ९ पण्णसन्थते—रो० । १० पक्खालयन्तु—सी०, यन्ति—रो० । ११ अलोणिक—रो० । १२ आगतो—सी०, स्या०, रो० । १३—१३ पण्णक भुञ्जे—स्या०, रो० । १४ सुचि—स्या० । १५—१५ अच्छेरकम्म—रो० । १६ वे—रो० । १७ ० सबद्धा—सी०, रो०, १८ एकसेय्याय—स्या० ।

- १० “अतीत नानुसोचामि, नप्पजप्पामिनागत^१ ।
पच्चुप्पन्नेन यापेमि, तेन वण्णो पसीदति ॥
- ११ “अनागतप्पजप्पाय, अतीतस्सानुसोचना ।
एतेन बाला सुस्सन्ति, नल्लो व^२ हरितो लुतो” ॥
- ५ १२ “हत्थानीक रथानीक, अस्से पत्ती^३ च वम्मिनो^४ ।
निवेसनानि रम्मामि, अह पुत्त ददामि ते ॥
- १३ “इत्थागारम्पि^५ ते दम्मि, सब्बालङ्कारभूसित ।
ता पुत्त पटिपज्जस्सु, त्व नो राजा भविस्ससि ॥
- १४ “कुसला नच्चगीतस्स, सिक्खिता चातुरित्थियो ।
कामे त रमयिस्सन्ति, कि अरज्जे करिस्ससि ॥
- १० १५ “पटिराजूहि ते कज्जा, आनयिस्स अलङ्कता ।
तासु पुत्ते जनेत्वान, अथ पच्छा पब्बजिस्ससि ॥
- १६ “युवा च दहरो चासि^६, पठमुप्पत्तिको^७ सुसु ।
रज्ज कारेहि भदन्ते, कि अरज्जे करिस्ससि” ॥
- १७ “युवा चरे ब्रह्मचरिय, ब्रह्मचारी युवा सिया ।
दहरस्स हि पब्बज्जा, एत इसीहि वण्णित ॥
- १८ “युवा चरे ब्रह्मचरिय, ब्रह्मचारी युवा सिया ।
ब्रह्मचरिय चरिस्सामि, नाह रज्जेन मत्थिको ॥
- १९ “पस्सामि वोह दहर, अम्म तात वदन्तर^८ ।
किच्छालद्ध पिय पुत्त, अप्पत्वा^९ व^{१०} जर मत ॥
- २० १०० “पस्सामि वोह दहरि, कुमारि चारुदस्सनि ।
नववसकलीर^{११} व, पलुग^{१२} जीवितक्खय” ॥
- १०१ “दहरा पि हि मिय्यन्ति”, नरा च अथ नारियो ।
तत्थ को विस्ससे पोसो, दहरोम्ही ति जीविते ॥

१ नप्पजप्पामिनागत—सी०, स्या०, रो०। २ नल्लो व—रो०। ३३ पत्तिञ्च
वम्मिनो—स्या०। ४ इत्थागारञ्च—स्या०। ५ चापि—स्या०। ६ पठमुप्पत्तिको—सी०, स्या०,
रो०। ७ वद नर—सी०। ८—८ अपत्त्वाव—स्या०। ९ नल्लवसकलीर—रो०। १० पलुत्त—
स्या०। ११ जीवितक्खये—सी०, रो०। १२ मीयति—स्या०, रो०।

- १०२ “यस्स रत्या विवसाने,^१ आयु^२ अप्पतर सिया।
अप्पोदके व मच्छान, किन्नु कोमारक तहि ॥
- १०३ “निच्चमम्भाहतो लोको, निच्चञ्च परिवारितो।
अमोघासु वजन्तीसु, कि म रज्जेभिसिञ्चसि^३ ॥
- १०४ “केन मम्भाहतो लोको, केन च परिवारितो। 5
कायो अमोघा गच्छन्ति, त मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥
- १०५ “मच्चुनाम्भाहतो लोको, जराय परिवारितो।
रत्यो^४ अमोघा गच्छन्ति, एव जानाहि खत्तिय ॥
- १०६ “यथा पि तन्ते वितते^५, य यदेवूपविद्यति^६।
अप्पक होति वेतब्ब, एव मच्चान जीवित ॥ 10
- १०७ “यथा वारिवहो पूरो, गच्छ नुपनिवत्तति^७।
एवमायु मनुस्सान, गच्छ नुपनिवत्तति ॥ B 158
- १०८ “यथा वारिवहो पूरो, वहे रुक्खे^८ पकूलजे।
एव जरामरणेन^९, वुहन्ते सब्बपाणिनो^{१०}” ॥
- १०९ “हत्थानीक रथानीक, अस्से पत्ती च वम्मिनो। 15
निवेसनानि रम्मामि, अह पुत्त ददामि ते ॥
- ११० “इत्थागारम्पि ते दम्मि, सब्बालङ्कारभूसित।
ना पुत्त पटिपज्जस्सु, त्व नो राजा भविस्ससि ॥
- १११ “कुसला नच्चगीतस्स, सिक्खिता चातुरित्थियो।
कामे त रमयिस्सन्ति, कि अरञ्जे करिस्ससि ॥ 20
- ११२ “पटिराजूहि ते कञ्जा, आनयिस्स अलङ्कता।
तासु पुत्ते जनेत्वान, अथ पच्छा पब्बजिस्ससि ॥
- ११३ “युवा च दहरो चासि, पठमुप्पत्तिको सुसु।
रज्ज कारेहि भदन्ते, कि अरञ्जे करिस्ससि ॥

१ विवसाने—रो०। २ आयु—रो०। ३ रज्जेन सिञ्चसि—सी०, रो०। ४ रत्या—
रो०। ५ वीतन्ते—स्या०। ६ दवोपविद्यति—स्या०। ७ न परिवत्तति—स्या०। ८ रुक्ख—
रो०। ९ जराय मरणेन—स्या०, रो०। १० वत पाणिनो—रो०।

- ११४ “कोट्टागारञ्च कोसञ्च, वाहनानि बलानि च ।
निवेसनानि रम्मानि, अह पुत्त ददामि ते ॥
- ११५ “गोमण्डलपरिव्यूढो, दासिसङ्घपुरक्खतो ।
रज्ज कारेहि भदन्ते, कि अरञ्जे करिस्ससि” ॥
- 5 ११६ “कि^१ धनेन य खीयेथ^२, कि भरियाय मरिस्सति ।
कि योब्बनेन जिण्णेन^३, य जरायाभिभुय्यति^४ ॥
- ११७ “तत्थ का नन्दि का खिड्ढा, का रति का धनेसना^५ ।
कि मे पुत्तेहि दारेहि, राज मुत्तोस्मि बन्धना ॥
- ११८ “योह^६ एव पजानामि, मच्चु मे नप्पमज्जति ।
10 अन्तकेनाधिपन्नस्स, का रती का धनेसना ॥
- ११९ “फलानमिव पक्कान, निच्च पतनतो^७ भय ।
एव जातान मच्चान, निच्च मरणतो भय ॥
- १२० “सायमेके न दिस्सन्ति, पातो दिट्ठा बहू जना ।
पातो एके न दिस्सन्ति, साय दिट्ठा बहू जना ॥
- 15 १२१ “अज्जेव किच्च आतप्प^८, को जञ्जा मरण सुवे ।
न हि नो सङ्गर तेन, महासेनेन मच्चुना ॥
- १२२ “चोरा धनस्स पत्थेन्ति, राजमुत्तोस्मि बन्धना ।
एहि राज निवत्तस्सु, नाह रज्जेन मत्थिको” ति ॥

५३९ महाजनकजातक (२)

- १२३ “कोय मज्झे समुद्दस्मि, अपस्स तीरमायुहे ।
20 क^१ त्व अत्थवस जत्वा, एव वायमसे^२ भुस” ॥
- १२४ “निसम्म वत्त लोकस्स, वायामस्स^३ च देवते ।
तस्मा मज्झे समुद्दस्मि, अपस्स तीरमायुहे” ॥

१ १ कि धनेन य जीयेथ—सी०, रो०, कि म धनेन खीयेथ—स्या० । २ चिण्णेन—
सी०, रो० । ३ जरायमिहेस्सति—सी०, रो० । ४ धनेसिना—स्या० । ५ सो०—सी०, रो० ।
६ पपत्तना—रो० । ७ आतप—म० । ८ कि—स्या० । ९ वायामसे—स्या०, रो० । १० वाय-
मस्स—स्या० ।

- १२५ “गम्भीरे अप्पमेय्यस्मि, तीर यस्स न दिस्सति ।
मोघो ते पुरिसवायामो, अप्पत्वा व मरिस्ससि” ॥
- १२६ “अनणो जातिन^१ होति, देवान पितुनञ्च^२ सो ।
कर पुरिसकिच्चानि, न च पच्छानुत्पत्ति” ॥
- १२७ “अपारण्येय्य य कम्म, अफल किलमथुद्दय ।
तत्थ को वायमेनत्थो, मच्चु यस्साभिनिप्पत्त^३” ॥ 5
- १२८ “अपारण्येय्यमच्चन्त, यो विदित्वान देवते ।
न रक्खे अत्तनो पाण, जञ्जा सो यदि हापये ॥
- १२९ “अधिप्पायफल एके, अस्मि लोकस्मि देवते ।
पयोजयन्ति कम्मनि, तानि इज्झन्ति वा न वा ॥ 10
- १३० “सन्दिट्टिक कम्मफल, ननु पस्ससि देवते ।
सन्ना अञ्जे तरामह, त च पस्सामि सन्तिके ॥ B 160
- १३१ “सो अह वायमिस्सामि, यथासत्ति^४ यथाबल ।
गच्छ पार समुद्दस्स, कस्स^५ पुरिसकारिय” ॥
- १३२ “यो त्व एव गते ओघे, अप्पमेय्ये महणवे ।
धम्मवायामसम्पन्नो, कम्मुना^६ नावसीदसि ।
सो त्व तत्थेव गच्छाहि, यत्थ ते निरतो मनो” ॥ 15
- १३३ “आसीसेथेव^७ पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, यथा इच्छि तथा अहु ॥
- १३४ “आसीसेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, उदका थलमुब्भत्त ॥ 20
- १३५ “वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, यथा इच्छि तथा अहु ॥
- १३६ “वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोह अत्तान, उदका थलमुब्भत्त ॥ 25

१ जातिन—स्या० । २ पितुनो च—सी०, रो० । ३ ० भिनिप्पत्त—स्या० । ४ यथासत्ति—
रो० । ५ कास—सी०, रो० । ६ कम्मना—रो० । ७ असिसेथेव—सी०, स्या०, रो० ।

- १३७ “दुक्खूपनीतो पि नरो सपञ्चो,
आस न छिन्देय्य सुखागमाय ।
बहू हि फस्सा अहिता हिता च,
अवितक्किता^१ मच्चुमुपब्बजन्ति^२ ॥
- १३८ “अचिन्तितम्पि भवति, चिन्तितम्पि विनस्सति ।
न हि चिन्तामया भोगा, इत्थिया पुरिसस्स वा^३ ॥
- १३९ “अपोराण^४ वत भो राजा, सब्बभुम्मो दिसम्पति ।
नाज्ज नच्चे निसामेति, न गीते कुरुते मनो ॥
- १४० “न मिगे न पि उय्याने, न पि हसे उदिक्खति ।
मूगो व तुण्हमासीनो, न अत्थमनुसासति^५ ॥
- १४१ “सुखकामा रहोसीला, वधबन्धा^६ उपारता^७ ।
कस्स नु^८ अज्ज आरामे, दहरा बुद्धा^९ च अच्छरे ॥
- १४२ “अतिक्कन्तवनथा धीरा, नमो तेस महेसिन ।
ये उस्सुकम्हि^{१०} लोकम्हि, विहरन्ति मनुस्सुका^{११} ॥
- १४३ “ते छेत्वा मच्चुनो जाल, तत^{१२} मायाविनो दळ^{१३} ।
छिन्नालयत्ता^{१४} गच्छन्ति, को तेस गति मापये^{१५} ॥
- १४४ “कदाह मिथिल फीत, विभत्त भागसो मित ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु^{१६} भविस्सति ॥
- १४५ “कदाह मिथिल फीत, विसाल सब्बतोपभ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १४६ “कदाह मिथिल फीत, बहुपाकारतोरण ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १४७ “कदाह मिथिल फीत, दळ्हमट्टालकोट्टक^{१७} ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥

१ अवितक्कितारो-स्या० । २ मुप्यज्जन्ति-स्या० । ३ अपुराण-सी०, रो० । ४ अपराण-स्या० । ५ कुरुते-सी०, रो० । ६ बुद्धा-स्या० । ७ उस्सुकम्हि-स्या०, रो० । ८ अनुस्सुका-स्या०, रो० । ९ त त-सी०, स्या०, रो० । १० दळ्ह-स्या०, रो० । ११ स दाललयत्ता-स्या० । १२ पापये-स्या० । १३ कदास्सु-सी०, रो०, कदासु-स्या० । १४ दळ्हमट्टालकोत्थक-रो०

- १४८ “कदाह मिथिल फीत, सुविभत्त महापथ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १४९ ‘कदाह मिथिल फीत, सुविभत्तन्तरापण’ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५० “कदाह मिथिल फीत, गवस्सरथपीळित’ । ६
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५१ “कदाह मिथिल फीत, आरामवनमालिनि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५२ “कदाह मिथिल फीत, उय्यानवनमालिनि । 10
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५३ “कदाह मिथिल फीत, पासादवनमालिनि’ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५४ “कदाह मिथिल फीत, तिपुर राजबन्धुनि । B 162
मापित सोमनस्सेन, वेदेहेन यस्सिना ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 15
- १५५ “कदाह वेदेहे फीते, निचिते’ धम्मरक्खिते ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५६ “कदाह” वेदेहे फीते, अजेय्ये धम्मरक्खिते ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५७ “कदाह” अन्तेपुर रम्म, विभत्त भागसो मित । 20
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५८ “कदाह अन्तेपुर रम्म, सुधामत्तिकलेपन ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १५९ “कदाह अन्तेपुर रम्म, सुचिगन्ध मनोरम ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 25

१ सुविभत्तन्तरापण—रो० । २ गवास्सरथपीळित—रो० । ३ पासादवरमालिनि—
स्या० । ४ निचिते—स्या० । ५ रो० पोत्यके नत्थि ।

- १६० “कदाह कूटागारे च,^१ विभत्ते भागसो मिते ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १६१ “कदाह कूटागारे च, सुधामत्तिकलेपने ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- 5 १६२ “कदाह कूटागारे च, सुचिगन्धे मनोरमे ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १६३ “कदाह कूटागारे च, लित्ते चन्दनफोसिते ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १६४ “कदाह सोण्णपल्लङ्के,^२ गोनके चित्तसन्थते ।
10 पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १६५ “कदाह^३ मणिपल्लङ्के, गोनके चित्तसन्थते ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति^४ ॥
- 163 १६६ “कदाह कप्पासकोसेय्य, खोमकोटुम्बरानि^५ च ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- 15 १६७ “कदाह पोक्खरणी रम्मा, चक्कवाकपकूजिता^६ ।
मन्दालकेहि^७ सञ्छन्ना, पदुमुप्पलकेहि च ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १६८ “कदाह हत्थिगुम्बे च^८, सब्बालङ्कारभूसिते ।
सुवण्णकच्छे मातङ्गे, हेमकप्पनवाससे^९ ॥
- 20 १६९ “आरूढहे^{१०} गामणीयेहि^{११}, तोमरडकुसपाणिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १७० “कदाह अस्सगुम्बे च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
आजानीयेव^{१२} जातिया, सिन्धवे सीघवाहने ॥

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ सुवण्णपल्लङ्के—सी०, स्या०, रो० । ३ ३ अय गाथा सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । ४ खोमकोटुम्बरानि—स्या० । ५ चक्कवाकपकूजिता—सी०, रो०, चाक्कवाकपकूजिता—स्या० । ६ मण्डालकेहि—स्या० । ७ रो० पोत्थके नत्थि । ८ हेमकप्पनिवाससे—स्या० । ९ आरूढहे—स्या० । १० गामनीयेभि—स्या० । ११ अजा-
निय्येव—रो० ।

- १७१ “आरूढहे गामणीयेहि, इल्लियाचापधारिभि^१ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १७२ “कदाह रथसेनियो, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥
- १७३ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि^२ । 5
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १७४ “कदाह सोवण्णरथे^३, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥
- १७५ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 10
- १७६ “कदाह सज्झुरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥
- १७७ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १७८ “कदाह अस्सरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे । 15 B 164
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥
- १७९ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १८० “कदाह ओट्ठुरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥ 20
- १८१ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १८२ “कदाह गोणरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सन्बालङ्कारभूसिते ॥
- १८३ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि । 25
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥

१ इन्दियाचापधारिभि—स्या० । २ वम्मिभि—स्या०, वम्मिहि—रो० । ३ सोव-
ण्णे रथे—रो० ।

- १८४ “कदाह अजरथे च^१, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सब्बालङ्कारभूसिते ॥
- १८५ “आरुब्बहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- ५ १८६ “कदाह मेण्डरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सब्बालङ्कारभूसिते ॥
- १८७ “आरुब्बहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १८८ “कदाह मिगरथे च, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
१० दीपे अथो पि वेय्यग्घे, सब्बालङ्कारभूसिते ॥
- १८९ “आरुब्बहे गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्मिभि ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९० “कदाह हत्थारोहे^२ च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
नीलवम्मधरे^३ सूरे, तोमरङ्कुसपाणिने^४ ।
१५ पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९१ “कदाह अस्सारोहे च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
नीलवम्मधरे सूरे, इल्लियावापधारिने ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९२ “कदाह रथारोहे च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
२० नीलवम्मधरे सूरे, चापहत्थे कलापिने^५ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९३ “कदाह^६ धनुग्गहे च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
नीलवम्मधरे सूरे, चापहत्थे कलापिने ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति^७ ॥

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ हत्थारुहे - रो० । ३ नीलवम्मधरे - स्या० । ४ तोमरङ्कुसपाणिनो - स्या० । ५ कलापिनो - स्या० । ६-६ अय गाथा सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति ।

- १९४ “कदाह राजपुत्ते च, सब्बालङ्कारभूसिते ।
चित्रवम्मधरे^१ सूरे, कञ्चनावेळधारिने^२ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९५ “कदाह अरियगणे च^३, वतवन्ते^४ अलङ्कते ।
हरिचन्दनलित्तङ्गे, कासिकुत्तमधारिने^५ ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 5
- १९६ “कदाह* अमच्चगणे च^६, सब्बालङ्कारभूसिते ।
पीतवम्मधरे सूरे, पुरतो गच्छपालिने ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविरसति* ॥
- १९७ “कदाह^७ सत्तसता भरिया, सब्बालङ्कारभूसिता ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 10
- १९८ “कदाह सत्तसता भरिया, सुसञ्जा तनुमज्झिमा ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- १९९ “कदाह सत्तसता भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 15
- २०० “कदाह सतपल^८ कस, सोवण सतराजिक ।
पहाय पब्बजिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥ B 166
- २०१ “कदास्सु म हत्थिगुम्बा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
सुवण्णकच्छा मातङ्गा, हेमकप्पनवाससा ॥
- २०२ “आरूढा गामणीयेहि, तोमरडकुसपाणिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 20
- २०३ “कदास्सु म अस्सगुम्बा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
आजानीया व जातिया, सिन्धवा सीघवाहना ॥
- २०४ “आरूढा गामणीयेहि, इल्लियाचापधारिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 25

१ चित्रवम्मधरे—स्या०, चित्तवम्मधरे—रो० । २ कञ्चनावेळधारिने—स्या०, कञ्चनावेळधारिने—रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ वत्थवन्ते—सी०, स्या०, रो० । ५ कासिकुत्तमधारिने—स्या० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि । *—* अय गाथा सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । ७ सतपल्ल—स्या०, सतफल—रो० ।

- २०५ “कदास्सु म रथसेनी^१, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २०६ “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- ५ २०७ “कदास्सु म सोण्णरथा^२, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २०८ “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २०९ “कदास्सु म सज्झुरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
१० दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २१० “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २११ “कदास्सु म अस्सरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- १५ २१२ “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २१३ “कदास्सु म ओट्ठरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २१४ “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
२० यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २१५ “कदास्सु म गोणरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २१६ “आरूब्हा गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २५ २१७ “कदास्सु म अजरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥

१ रथसेनियो - स्या० । २ सुवण्णरथा - स्या०, सोवण्णरथा - रो० ।

- २१८ “आरूढ्हा गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्भिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २१९ “कदास्सु म मेण्डरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २२० “आरूढ्हा गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्भिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २२१ “कदास्सु म मिगरथा, सन्नद्धा उस्सितद्धजा ।
दीपा अथो पि वेय्यग्घा, सब्बालङ्कारभूसिता ॥
- २२२ “आरूढ्हा गामणीयेहि, चापहत्थेहि वम्भिभि ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 10
- २२३ “कदास्सु म हत्थारोहा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
नीलवम्मधरा सूरा, तोमरङ्कुसपाणिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २२४ “कदास्सु म अस्सारोहा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
नीलवम्मधरा सूरा, इल्लियाचापधारिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 15
- २२५ “कदास्सु म रथारोहा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
नीलवम्मधरा सूरा, चापहत्था कलापिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ B 168
- २२६ “कदास्सु म धनुग्गहा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
नीलवम्मधरा सूरा, चापहत्था कलापिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 20
- २२७ “कदास्सु म राजपुत्ता, सब्बालङ्कारभूसिता ।
वित्रवम्मधरा सूरा, कञ्चनावेळधारिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥ 25
- २२८ “कदास्सु म अरियगणा, वतवन्ता अलङ्कृता ।
हरिचन्दनलित्तङ्गा, कासिकुत्तमधारिनो ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥

- २२९ “कदास्सु म अमच्चगणा, सब्बालङ्कारभूसिता ।
पीतवम्मधरा सूरा, पुरतो गच्छमालिनो^१ ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३० “कदास्सु म सत्तसता भरिया, सब्बालङ्कारभूसिता ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३१ “कदास्सु म सत्तसता भरिया, सुसञ्जा तनुमज्झिमा ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३२ “कदास्सु म सत्तसता भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
यन्त म नानुयिस्सन्ति, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३३ “कदाह पत्त गहेत्वान, मुण्डो सङ्घाटिपाख्तो ।
पिण्डिकाय चरिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३४ “कदाह पसुकूलान, उज्झितान महापथे ।
सङ्घाटि धारयिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३५ “कदाह सत्ताहसम्मेषे^२, ओवट्टो^३ अल्लचीवरो ।
पिण्डिकाय चरिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३६ “कदाह सब्बत्थ^४ गन्त्वा^५, रुक्खा रुक्ख वना वन ।
अनपेक्खो गमिस्सामि^६, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३७ “कदाह गिरिदुग्गेषु, पहीनभयभेरवो ।
अदुतियो गमिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३८ “कदाह वीण^७ वरुज्जको^८, सत्ततन्ति^९ मनोरम ।
चित्त उज्जु करिस्सामि, त कुदास्सु भविस्सति ॥
- २३९ “कदाह रथकारो व, परिकन्त उपाहन ।
कामसञ्जो जने छेच्छ, ये दिब्बे ये च मानुसे” ॥
- २४० “ता च सत्तसता भरिया सब्बालङ्कारभूसिता ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि ॥

१ गच्छमालिनी - स्या० । २ सत्ताह मेषे - सी०, स्या० । ३ ओवट्टे - सी०, स्या०, ओवट्टे - रो० । ४४ सब्बह ठान - सी०, सब्बण्ह० - स्या०, सब्बाह ठान - रो० । ५ विहरिस्सामि - सी०, रो०, चरिस्सामि - स्या० । ६६ वीणवरुज्जकोव - स्या०, वीणवरुज्जको - रो० । ७ सत्ततन्ति - रो० ।

- २४१ “ता च सत्तसता भरिया, सुसञ्जा तनुमज्झिमा ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि ॥
- २४२ “ता च सत्तसता भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि ॥
- २४३ “ता च सत्तसता भरिया, सम्बालङ्कारभूसिता । 5
हित्वा सम्पद्दवी^१ राजा, पब्बज्जाय पुरक्खतो^२ ॥
- २४४ “ता च सत्तसता भरिया, सुसञ्जा तनुमज्झिमा ।
हित्वा सम्पद्दवी राजा, पब्बज्जाय पुरक्खतो ॥
- २४५ “ता च सत्तसता भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
हित्वा सम्पद्दवी राजा, पब्बज्जाय पुरक्खतो” ॥ 10
- २४६ “हित्वा सतपल कस, सोवण्ण सतराजिक ।
अग्गही मत्तिक^३ पत्त, त दुतियाभिसेचन” ॥
- २४७ “भेस्मा^४ अग्गसमा जाला, कोसा ड्य्हति भागसो ।
रजत जातरूपञ्च, मुत्ता वेळुरिया बहू ॥
- २४८ “मणयो सङ्खमुत्ता च, वत्थिक^५ हरिचन्दन । 15 B 170
अजिन दण्डभण्डञ्च^६, लोह काळायस बहू^७ ।
एहि राज निवत्तस्सु, मा ते त विनसा^८ धन” ॥
- २४९ “सुसुख वत जीवाम, येस नो नत्थि किञ्चन ।
मिथिलाय^९ द्य्हमानाय^{१०}, न मे किञ्चि अद्य्हथ^{११}” ॥
- २५० “अटवियो समुप्पन्ना, रट्ट विद्धसयन्ति त^{१२} । 20
एहि राज निवत्तस्सु, मा रट्ट विनसा इद” ॥
- २५१ “सुसुख वत जीवाम, येस नो नत्थि किञ्चन ।
रट्टे विलुम्पमानमिह, न मे किञ्चि अहीरथ^{१३}” ॥

१ सम्पद्दवी—सी० सम्पद्दवी—स्या० । २ पुरक्खितो—स्या० । ३ मत्तिका—स्या०, रो० । ४ वेस्मा—सी०, भिस्मा—रो० । ५ वत्थिक—स्या० । ६ दत्तभण्डञ्च—स्या०, रो० । ७ बहू—स्या०, रो० । ८ विनस्सा—स्या० । ९ मिथिला—म० । १० ड्य्हमानाय—स्या०, रो० । ११ अद्य्हथ—स्या०, रो० । १२ ते—स्या०—न, रो० । १३ अहीरथ—स्या०, अजीरथ—रो० ।

- २५२ “सुसुख वत जीवाम, येस नो नत्थि किञ्चन ।
पीतिभक्खा भविस्साम, देवा आभस्सरा यथा” ॥
- २५३ “किम्हेसो महतो घोसो, का नु गामेव^१ कीळिया^२ ।
समण^३ तेव पुच्छाम^४, कत्थेसो अभिसटो^५ जनो” ॥
- ५ २५४ “मम ओहाय गच्छन्त, एत्थेसो अभिसटो जनो ।
सीमातिक्कमन यन्त, मुनिमोनस्स पत्तिया ।
मिस्स नन्दीहि गच्छन्त, कि जानमनुपुच्छसि” ॥
- २५५ “मास्सु तिण्णो अमञ्जित्थ^६, सरीर धारय इम ।
अतीरणेय्य यमिद^७, बहू हि परिपन्थयो” ॥
- १० २५६ “को नु मे परिपन्थस्स, मम एवविहारिनो ।
यो^८ नेव दिट्ठे नादिट्ठे, कामानमभिपत्थये” ॥
- २५७ “निद्दा तन्दी विजम्भिता^९, अरती^{१०} भत्तसम्मदो ।
आवसन्ति सरीरट्ठा, बहू हि परिपन्थयो” ॥
- २५८ “कल्याण वत म भव, ब्राह्मणमनुसासति^{११} ।
ब्राह्मण तेव पुच्छामि, को नु त्वमसि मारिस^{१२}” ॥
- १५ २५९ “नारदो इति मे^{१३} नाम^{१४}, कस्सपो इति म विदू ।
भोतो सकासमागच्छि^{१५}, साधु सन्धि समागमो ॥
- २६० “तस्स ते सब्बो आनन्दो, विहारो उपवत्तु ।
य^{१६} ऊन^{१७} त परिपूरेहि, खन्तिया उपसमेन च ॥
- २० २६१ “पसारय सन्नतञ्च, उन्नतञ्च पसारय^{१८} ।
कम्म विज्जञ्च धम्मञ्च, सक्कत्वान परिब्बज^{१९}” ॥
- २६२ “बहू हत्थी च अस्से च, नगरे जनपदानि च ।
हित्वा जनक पब्बजितो, कपाले^{२०} रतिमज्झगा ॥

११ गामे किलीलिया - सी० । २२ समणञ्जेव - सी०, रो०, समण त्वेव पुच्छामि - स्या० । ३ भिसटो - स्या० । ४ अमञ्जित्थो - सी०, स्या०, रो० । ५ मिदकम्म - सी०, स्या०, रो० । ६ सो-रो० । ७ विजम्भिका-रो० । ८ अरति-स्या० । ९ मनुसाससि-सी०, अनुसाससि-स्या० । १० तञ्जेव-सी०, त्वेव-स्या०, मेव-रो० । ११ ११ नामेन - स्या० । १२ सङ्कासे आगच्छि-स्या०, सकारेआगच्छि-रो० । १३-१३ यदून-सी०, स्या०, रो० । १४ पहारय-स्या० । १५ कपल्ले-सी०, रो० ।

- २६३ “कच्चि नु ते जानपदा, मित्तामच्चा च आतका ।
दुब्भिमकसु जनक, कस्मा ते^१ त अरुच्चथ” ॥
- २६४ “न मिगाजिन जातुच्छे^२, अह कच्चि^३ कुदाचन ।
अधम्मेन जिने आति, न चा पि आतयो मम” ॥
- २६५ “दिस्वान लोकवत्तन्त, खज्जन्त कद्दमीकत ।
हज्जरे बज्जरे^४ चेत्य, यत्थ सन्नो^५ पुथुज्जनो ।
एताह उपम कत्वा, भिक्खकोस्मि मिगाजिन” ॥ 5
- २६६ “को नु ते भगवा सत्था, कस्सेत वचन सुचि^६ ।
न हि कप्प वा विज्ज वा, पच्चक्खाय रथेसभ ।
समण आहु वत्तन्त, यथा दुक्खस्सतिक्कमो” ॥ 10
- २६७ “न मिगाजिन जातुच्छे, अह कच्चि कुदाचन ।
समण ब्राह्मण वा पि, सक्कत्वा अनुपाविसि” ॥
- २६८ “महता चानुभावेन, गच्छन्तो सिरिया जल ।
गीयमानेसु गीतेसु, वज्जमानेसु वग्गुसु ॥
- २६९ “तूरियताळसड्घुट्ठे^७, सम्मताळसमाहिते^८ ।
स मिगाजिनमद्दक्खि, फलि^९ अम्ब तिरोच्छद ।
हज्जमान^{१०} भनुस्सेहि, फलकामेहि जन्तुभि ॥ 15
- २७० “सो खोह त सिरि हित्वा, ओरोहित्वा मिगाजिन ।
मूल अम्बस्सुपागच्छि^{११}, फलिनो निप्फलस्स च ॥
- २७१ “फलि^{१२} अम्ब हत दिस्वा, विद्धस्त^{१३} विनलीकत^{१४} ।
अथेक^{१५} इतर अम्ब, नीलोभास मनोरम ॥ 20 B 172
- २७२ “एवमेव नूनम्हे^{१६} पि, इस्सरे बहुकण्टके ।
अमित्ता नो वधिस्सन्ति, यथा अम्बो फली हतो ॥

१ चे-रो० । २ जातुच्च-सी०, रो० । ३ किच्चि-स्या० । ४ वज्जरे-स्या० ।

५ सत्तो-सी० । ६ सुचि-स्या०, रो० । ७ तूरियताळितसड्घुट्ठे-सी०, रो०, तूरियता
लितसड्घुट्ठे-स्या० । ८ सम्मताळसमाहिते-रो० । ९ फल-सी०, रो० । १० तुज्जमान-
सी०, तुदमान-स्या०, तद्मान-रो० । ११ पागच्छि-स्या०, पगच्छि-रो० । १२ फल-
रो० । १३ विद्धत्त-स्या०, विद्धस्त-रो० । १४ विनलीकत-स्या० । १५ ०त-सी०
रो० । १६ नन अम्हे-सी०, रो० ।

- २७३ “अजिनम्हि हञ्जते दीपि, नागो दन्तेहि हञ्जते^१ ।
धनम्हि धनिनो हन्ति, अनिकेतमसन्थव ।
फली अम्बो अफलो च, ते सत्थारो उभो मम” ॥
- २७४ “सब्बो जनो पब्बाधितो^२, राजा पब्बजितो इति ।
हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ॥
- २७५ “अस्सासयित्वा जनत, ठपयित्वा पटिच्छद ।
पुत्त रज्जे ठपेत्त्वान, अथ पच्छा पब्बजिस्ससि” ॥
- २७६ “चत्ता मया जानपदा^३, मित्तामच्चा च आतका ।
सन्ति पुत्ता विदेहान, दीघावु रट्ठवड्ढनो^४ ।
ते रज्ज कारयिस्सन्ति, मिथिलाय पजापति” ॥
- २७७ “एहि त अनुसिक्खामि, य वाक्य मम रुच्चति ।
रज्ज तुव कारयसि^५, पाप^६ दुच्चरित बहु ।
कायेन वाचा मनसा, येन गच्छसि^७ दुग्गति ॥
- २७८ “परदिन्नकेन परनिट्ठितेन ।
पिण्डेन यापेहि^८ स धीरधम्मो” ॥
- २७९ “यो पि चतुत्थे भत्तकाले न भुज्जे,
अजुट्ठमारी^९ व^{१०} खुदाय मिथ्ये ।
न त्वेव पिण्ड लुळित अनरिय,
कुलपुत्तरूपो सप्पुरिसो न सेवे ।
तयिद न साधु तयिद न सुट्ठ,
सुनखुच्छिट्ठक जनक^{११} भुज्जसे तुव” ॥
- २८० “न चा पि मे सीवलि सो अभक्खो,
य होति चत्त गिहिनो सुनस्स” वा ।
ये केचि भोगा इध धम्मलद्धा,
सब्बो सो भक्खो अनवयो^{१२} ति वुत्तो” ॥

१ हञ्जति - स्या०, रो० । २ सब्बाधितो - स्या०, पब्बाधितो - रो० । ३ जनपदा - रो० । ४ रट्ठवड्ढनो - रो० । ५ कारयन्ती - सी०, स्या०, रो० । ६ पाप - रो० । ७ गच्छसि - सी०, रो० । ८ यापेति - स्या० । ९-१० अजड्ठमारीव - सी०, अज्झुट्ठमारीव - स्या०, अजड्ठमारीव - रो० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११ सुनखस्स - स्या०, रो० । १२ अनवज्जो - सी०, रो० ।

- २८१ “कुमारिके उपसेनिये, निच्च निगळमण्डिते^१।
कस्मा ते^२ एको भुजो जनति,
एको ते न जनती भुजो” ॥
- २८२ “इमस्मि मे समण हत्थे, पटिमुक्का दुनीवरा^३।
सङ्घाता^४ जायते सद्दो, दुतियस्सेव सा गति ॥ 5
- २८३ “इमस्मि मे समण हत्थे, पटिमुक्को एकनीवरो^५।
सो अदुतियो न जनति, मुनिभृतो व तिद्वति ॥
- २८४ “विवादप्पत्तो^६ दुतियो, केनेको विवदिस्सति।
तस्स ते सग्गकामस्स, एकत्तमुपरोचत” ॥
- २८५ “सुणासि^७ सीवल्लि कथा^८, कुमारिया पवेदिता। 10
पेसिया^९ म गरहित्थो, दुतिगस्सेव सा गति ॥
- २८६ “अय द्वेधापथो भद्दे, अनुचिण्णो पथाविहि।
तेस त्व एक गण्हाहि, अहमेक पुनापर ॥
- २८७ “मा^{१०} वच^{११} मत्व पति मे ति, नाह^{१२} भरिया ति वा^{१३} पुन^{१४}”।
“इममेव कथयन्ता^{१५}”, थूण नगरुपागमु ॥ 15
- २८८ “कोट्ठके उसुकारस्स, भत्तकाले उपट्ठिते।
तत्रा^{१६} च सो उसुकारो, एक^{१७} दण्ड उजु कत^{१८}”।
एकञ्च चक्खु निग्गय्ह, जिम्हमेकेन पेक्खति” ॥
- २८९ “एव नो साधु पस्ससि, उसुकार सुणोहि मे।
यदेक चक्खु निग्गय्ह, जिम्हमेकेन पेक्खसि” ॥ 20
- २९० “द्वीहि समण चक्खूहि, विसाल विय खायति। B 174
असम्पत्वा^{१९} णग्ग^{२०} लिङ्ग, नुजुभावाय कप्पति ॥
- २९१ “एकञ्च चक्खु निग्गय्ह, जिम्हमेकेन पेक्खतो।
सम्पत्वा परम लिङ्ग, उजुभावाय कप्पति ॥

१ निगळमण्डिके—रो०। २ रो० पोत्थके नत्थि। ३ दुनीधुरा—सी०, रो०। ४ सङ्घाटा—स्या०। ५ एकनीधुरो—सी०, रो०। ६ विवादमन्तो—रो०। ७ सणसि—स्या०। ८ गाथा—सी०, स्या०, रो०। ९ पेसिया—सी०, पेस्सिका—रो०। १० १० नेव—सी०, रो०, मा च—स्या०। ११ माह—सी०, रो०। १२ त—स्या०। १३ कथ कथेता—रो०। १४ तत्र—स्या०, रो०। १५-१५ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। १६ अप्पत्वा—स्या०। १७ पर—सी०, रो०।

- २९२ “विवादप्पत्तो^१ दुतियो, केनेको विवदिस्सति ।
तस्स ते सग्गकामस्स, एकत्तमुपरोचत” ॥
- २९३ “सुणासि सीवलि कथा, उसुकारेन^२ वेदिता^३ ।
पेसिया म गरहित्थो, दुतियस्सेव सा गति ॥
- ५ २९४ “अय द्वेधापथो भद्दे, अनुचिण्णो पथाविहि ।
तेस त्व एक गण्हाहि, अहमेक पुनापर ॥
- २९५ “भावच म त्व पति मे ति, नाह भरिया ति वा पुन” ।
“मुञ्जावेसिका^४ पवाळा^५, एका विहर सीवली” ति ॥

५४०. सुवण्णसामजातक^६ (३)

- २९६ “को नु म उसुना विज्झि, पमत्त उदहारक^७ ।
१० खत्तियो ब्राह्मणो वेस्सो, को म विद्धा निलीयसि ॥
- २९७ “न मे मसानि खज्जानि, चम्मेनत्थो न विज्जति ।
अय केन नु वण्णेन, विद्वेय्य म अमञ्जथ ॥
- २९८ “को वा त्व कस्स वा पुत्तो, कथ जानेमु त मय ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कि म विद्धा निलीयसि” ॥
- १५ २९९ “राजाहमस्मि कासीन, पीळियक्खो ति म विदू ।
लोभा रट्ठ पहित्वान^८, मिगमेस चरामह ॥
- ३०० “इस्सत्थे चस्मि कुसलो, दळ्हवम्मो ति विस्सुतो ।
नागो पि मे न मुच्चेय्य^९, आगतो उसुपातन ॥
- १५ ३०१ “को वा त्व^{१०} कस्स वा पुत्तो^{११}, कथ जानेमु त मय ।
२० पितुनो अत्तनो चा पि, नामगोत्त पवेदय” ॥
- ३०२ “नेसादपुत्तो भद्दन्ते, सामो इति म आतयो ।
आमन्तयिसु जीवन्त, स्वज्जेवाह^{१२} गतो सये ॥

१ विवादमत्तो-रो०। २-२ उसकारेन पवेदिता-रो०। ३-३ ईसका पव्यळहा-
स्या०, विसिका पवळहा-रो०। ४ सामजातक-रो०। ५ उदहारिक-स्या०। ६ पवळ्वान-
रो०। ७ मुच्चेय्य-स्या०, रो०। ८-८ त्व च कस्स वा पुत्तोसि-सी०, रो०। ९-९
स्वाज्जेव-स्या०, स्वाज्जेह-रो०।

- ३०३ “विद्धोस्मि पृथुसल्लेन, सविसेन यथा मिगो ।
सकम्हि लोहिते राज, पस्स सेमि परिप्लुतो ॥
- ३०४ “पट्टिवाग्गत^१ सल्ल, पस्स धिम्हामि^२ लोहित ।
आतुरो त्यानुपुच्छामि, किं म विद्धा निलीयसि ॥
- ३०५ “अजिनम्हि हञ्जते दीपि^३, नागो दन्तेहि हञ्जते^४ । 5
अथ केन नु वण्णेन, विद्धेय्य म अमञ्जथ^५” ॥
- ३०६ “मिगो उपट्ठितो आसि, आगतो उसुपातन ।
त दिस्वा उब्बिजी^६ साम, तेन कोधो ममाविसि” ॥
- ३०७ “यतो सरामि जत्तान, यतो पत्तोस्मि विञ्जुत ।
न म मिगा उत्तसन्ति^७, अरञ्जे सापदानि पि ॥ 10
- ३०८ “यतो निधि परिहरि^८, यतो पत्तोस्मि योब्बन ।
न म मिगा उत्तसन्ति, अरञ्जे सापदानि पि ॥
- ३०९ “भीरू किम्पुरिसा राज, पब्बते गन्धमादने ।
सम्मोदमाना गच्छाम, पब्बतानि वनानि च ॥
- ३१० “न^९ म मिगा उत्तसन्ति, अरञ्जे सापदानि पि^{१०} । 15
अथ केन नु वण्णेन, उत्रासन्ति^{११} मिगा^{१२} मम” ॥
- ३११ “न^{१३} त तस^{१४} मिगो साम, किं ताह अलिक भणे ।
कोधलोभाभिभूताह^{१५}, उसु ते त अवस्सजि^{१६}” ॥
- ३१२ “कुतो नु साम^{१७} आगम्म, कस्स वा पहितो तुव ।
उदहारो नदि गच्छ, आगतो मिगसम्मत्त^{१८}” ॥ 20
- ३१३ “अन्धा मातापिता मय्ह, ते भरामि ब्रह्मवने ।
तेसाह उदकाहारो^{१९}, आगतो मिगसम्मत्त ॥ B 178
- ३१४ “अत्थि नेस उसामत्त, अथ साहस्स जीवित ।
उदकस्स अलाभेन^{२०}, मञ्जे अन्धा मरिस्सरे ॥

१ पट्टिधम्मगत-सी०, पट्टिधम्मगत-रो० । २ विहाम्हि-सी०, धिम्हामि-स्या०, विहामि-रो० । ३ दीपि-रो० । ४ हञ्जति-रो० । ५ उब्बिज्जि-स्या०, रो० । ६ उत्रासन्ति-स्या० । ७ परिहारि-स्या० । ८-८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९-९ उत्रसे सो मिगो-सी०, रो० । १०-१० न तद्दसा-सी०, रो० । ११ कोधलोभाभिभूतो-रो० । १२ अविस्सजि-स्या०, अविस्सजि-रो० । १३ सम्म-रो० । १४ उदकहारो-स्या०, उदहारको-रो० । १५ चालाभेन-रो० ।

- ३१५ “न मे इद तथा दुक्ख, लब्भा हि^१ पुमुना इद ।
यञ्च अम्म न पस्सामि, त मे दुक्खतर इतो ॥
- ३१६ “न मे इद तथा दुक्ख, लब्भा हि पुमुना इद ।
यञ्च तात न पस्सामि, त मे दुक्खतर इतो ॥
- ५ ३१७ “सा नून कपणा अम्मा, चिररत्ताय^२ रुच्छति^३ ।
अड्डरत्ते व रत्ते वा, नदी व अवसुच्छति^४ ॥
- ३१८ “सो नून कपणो तातो, चिररत्ताय रुच्छति ।
अड्डरत्तेव रत्ते वा, नदी व अवसुच्छति ॥
- ३१९ “उट्ठानपादचरियाय^५, पादसम्बाहनस्स^६ च ।
१० साम तात विलपन्ता, हिण्डिस्सन्ति ब्रहावने ॥
- ३२० “इदम्पि^७ दुतिय^८ सल्ल, कम्पेति हृदय मम^९ ।
यञ्च अन्धे न पस्सामि, मञ्जे^{१०} हिस्सामि^{११} जीवित^{१२}” ॥
- ३२१ “मा बाळ्ह परिदेवेसि, साम कल्याणदस्सन ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्स^{१३} ते^{१४} ब्रहावने ॥
- १५ ३२२ “इस्सत्थे चस्मि कुसलो, दळ्हधम्मो ति विस्सुतो ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्स ते ब्रहावने ॥
- ३२३ “मिगान विघासमन्वेस, वनमूलफलानि च ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्स ते ब्रहावने ॥
- ३२४ “कतम त वन साम, यत्थ मातापिता तव ।
२० अह ते तथा भरिस्स, यथा ते अभरी तुव^{१५}” ॥
- ३२५ “अय एकपदी राज, योय उस्सीसके मम ।
१७ इतो गन्त्वा अड्डकोस^{१६}, तत्थ नेस^{१७} अगारक ।
यत्थ^{१८} मातापिता मय्ह, ते भरस्सु इतो गतो ॥

१ पि-रो० । २-२ चिर रत्ताय रुच्छति-स्या०, चिररत्ताय रुच्छति-रो० ।
३ अवसुस्सति-स्या० । ४ उट्ठानपारिचरियाय-सी०, रो० । ५ राजसम्बाहनस्स-स्या० ।
६-६ इद दुतियक-रो० । ७ मम-स्या०, रो० । ८-८ यञ्च हेस्सामि-सी०, रो० ।
९-९ भरियस्सन्ते-रो० । १० अड्डकोस-स्या० । ११ तेस-रो० । १२ तत्थ-रो० ।

- ३२६ “नमो ते कासिराजत्थु, नमो ते कासिवद्धन^१ ।
अन्धा मातापिता मय्ह, ते भरस्सु ब्रह्मवने ॥
- ३२७ “अञ्जलि ते पग्गण्हामि, कासिराज नमत्थु ते ।
मातर पितर मय्ह, वुत्तो वज्जासि वन्दन” ॥
- ३२८ “इद वत्वान सो सामो, युवा कल्याणदस्सनो । 5
मुच्छित्तो विसवेगेन, विसञ्जी समपज्जथ ॥
- ३२९ “स राजा परिदेवेसि, बहु कारुञ्जसञ्चित ।
अजरामरोह आरासि, अज्जेत वामि नो पुरे ।
साम कालङ्कत^२ दिस्वा, नत्थि मच्चुस्स नागमो ॥
- ३३० “यस्सु म पटिमन्तेति, सविसेन समप्पितो । 10
स्वज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभासति ॥
- ३३१ “निरय नून गच्छामि, एत्थ मे नत्थि ससयो ।
तदा हि पकत पाप, चिररत्ताय किब्बिस ॥
- ३३२ “भवन्ति तस्स वत्तारो, गामे किब्बिसकारको^३ ।
अरञ्जे निम्मनुस्समिह, को म वत्तुमरहति ॥ 15
- ३३३ “सारयन्ति हि कम्मनि, गामे सगच्छ माणवा ।
अरञ्जे निम्मनुस्समिह, को^४ नु म^५ सारयिस्सति ॥
- ३३४ “सा देवता अन्तरहिता, पब्बते गन्धमादने ।
रञ्जो व अनुकम्पाय, इमा गाथा अभासथ ॥
- ३३५ “आगु किर^६ महाराज, अकरि^७ कम्म दुक्कट । 20
अद्वसका पितापुत्ता, तयो एकूसुना हता ॥
- ३३६ “एहि त अनुसिक्खामि, यथा ते सुगती सिया ।
धम्मेनत्थे वने पोस, मञ्जेह सुगती^८ तथा’ ॥
- ३३७ स राजा परिदेवित्वा, बहु कारुञ्जसञ्चित । B 178
उदककुम्भमादाय, पक्कामि दक्खिखामुखो ॥ 25

१ कासिवद्धन - रो० । २ कालकत - सी०, स्या०, रो० । ३ किब्बिसकारक - रो० ।
४-४ को म - रो० । ५ करि - रो० । ६ अकरा - सी० । ७ सुगति - रो० ।
जा० २-२४

- ३३८ “कस्स नु एसो पदसद्दो, मनुस्सस्सेव आगतो।
नेसो सामस्स निग्घोसो, को नु त्वमसि मारिस ॥
- ३३९ “सन्त हि सामो वज्जति, सन्त पादानि नेयति’।
नेसो सामस्स निग्घोसो, को नु त्वमसि मारिस” ॥
- ३४० “राजाहमस्मि कासीन, पीळियक्खो’ ति’ म विदू।
लोभा रट्ठ पहित्वान, मिग्गमेस चरामह ॥
- ३४१ “इस्सत्थे चस्मि कुसलो, दब्धम्मो ति विस्सुतो।
नागो पि मे न मुच्चेय्य, आगतो उसुपातन” ॥
- ३४२ “स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत।
इस्सरोसि’ अनुप्पत्तो, य इधत्थि पवेदय ॥
- ३४३ “तिन्दुकानि पियालानि, मधुके कासुमारियो’।
फलानि खुट्ठकप्पानि, भुञ्ज राज वर वर ॥
- ३४४ “इदम्पि पानीय सीत, आभत गिरिगम्भरा।
ततो’ पिव महाराज, सच्चे त्व अभिकङ्खसि” ॥
- ३४५ “नाल अन्वा वने दट्ठु, को नु वो फलमाहरि।
अनन्धस्सेवय’ सम्मा, निवापो मय्ह’ खायति” ॥
- ३४६ “दहरो युवा नातिब्रहा, सामो कल्याणदस्सनो।
दीघस्स केसा असिता, अथो सूनग्गवेल्लिता’ ॥
- ३४७ “सो हवे फलमाहरित्वा,’ इतो आदाय’ कमण्डलु।
नदि गतो उदहारो, मञ्जे न दूरमागतो” ॥
- ३४८ “अह त अवधि साम, यो तुय्ह परिचारको”।
य कुमार पवेदेथ, साम कल्याणदस्सन ॥
- ३४९ “दीघस्स केसा असिता, अथो सूनग्गवेल्लिता।
तेसु लोहितलित्तेसु, सेति सामो मया हतो” ॥

१ उत्तति-सी०। २-२ पिलयक्खोति-स्या०, पिलियक्खोति-रो०। ३ ०पि-रो०। ४ कासमारियो-स्या०। ५ इतो-स्या०। ६ अनन्धस्सवाय-स्या०, रो०। ७ मय्ह-रो०। ८ सुनग्ग०-स्या०, रो०। ९ माहत्वा-रो०। १० आदा-सी०, रो०। ११ परिचारिको-स्या०।

- ३५० “केन दुकूलमन्तेसि, हतो सामो ति वादिना ।
हतो सामो ति सुत्वान, हृदय मे पवेधति ॥
- ३५१ “अस्सत्थस्सेव तरुण, पवाळ मालुतेरित ।
हतो सामो ति सुत्वान, हृदय मे पवेधति” ॥
- ३५२ “पारिके कासिराजाय, सो साम मिगसम्मते ।
कोधसा उसुना विज्झि, तस्स मा पापमिच्छिम्हा” ॥ 5
- ३५३ “किच्छा लद्धो पियो पुत्तो, यो अन्धे अभरी वने ।
त एकपुत्त घातिम्हि, कथ चित्त न कोपये” ॥
- ३५४ “किच्छा लद्धो पियो पुत्तो, यो अन्धे अभरी वने ।
त एकपुत्त घातिम्हि, अक्कोध' आहु पण्डिता” ॥ 10
- ३५५ “मा बाब्ह परिदेवेथ, हतो सामो ति वादिना ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्सामि ब्रहावने ॥
- ३५६ “इस्सत्थे चस्मि कुसलो, दब्धधम्मो ति विस्सुतो ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्सामि ब्रहावने ॥
- ३५७ “मिगान विघासमन्वेस, वनमूलफलानि च ।
अह कम्मकरो हुत्वा, भरिस्सामि ब्रहावने” ॥ 15
- ३५८ “नेस धम्मो महाराज, नेत अम्हेसु कप्पति ।
राजा त्वमसि अम्हाक, पादे वन्दाम ते मय” ॥
- ३५९ “धम्म नेसाद' भणथ, कता' अपचिती तया ।
पिता त्वमसि अम्हाक', माता त्वमसि पारिके” ॥ 20
- ३६० “नमो ते कासिराजत्थु, नमो ते कासिवड्डुन ।
अञ्जलि ते पगण्हाम, या व सामानुपापय ॥
- ३६१ “तस्स पादे समज्जन्ता", मुखञ्च भुजदस्सन ।
ससुम्भमाना अत्तान, कालमागमयामसे” ॥
- ३६२ “ब्रहा वाळमिगाकिण्ण, आकासन्त व दिस्सति ।
यत्थ सामो हतो सेति, चन्दो व पतितो छमा ॥ 25

१ अकोध - स्या० । २ नेसादा - रो० । ३ कतो - रो० । ४ अस्माक - रो० ।

५ पवट्ठन्ता - रो० ।

- ० ३६३ “ब्रह्मा वाळमिगाकिण्ण, आकासन्त व दिस्सति ।
यत्थ सामो हतो सेति, सूरियो व पतितो छमा ॥
- ३६४ “ब्रह्मा वाळमिगाकिण्ण, आकासन्त व दिस्सति ।
यत्थ सामो हतो सेति, पसुना परिकुण्ठितो^१ ॥
- ५ ३६५ “ब्रह्मा वाळमिगाकिण्ण, आकासन्त व दिस्सति ।
यत्थ सामो हतो सेति, इधेव वसथस्समे ॥
- ३६६ “यदि तत्थ सहस्सानि, सतानि नियुतानि^२ च ।
नेवम्हाक भय कोचि, वने वाळेसु विज्जति” ॥
- ३६७ “ततो अन्धानमादाय, कासिराजा ब्रह्मवने ।
हत्थे गहेत्वा पक्कामि, यत्थ सामो हतो अहु ॥
- १० ३६८ “दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
अपविद्ध ब्रह्मारज्जे, चन्द व पतित छमा ॥
- ३६९ “दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
अपविद्ध ब्रह्मारज्जे, सूरिय व पतित छमा ॥
- १५ ३७० “दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
अपविद्ध ब्रह्मारज्जे, कलून^३ परिदेवयु ॥
- ३७१ “दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
बाह्मा पग्गय्ह पक्कन्दु, अधम्मो किर भो इति ॥
- ३७२ “बाळ्ह खो त्व पमत्तोसि^४, साम कल्याणदस्सन ।
यो अज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभाससि ॥
- २० ३७३ “बाळ्ह खो त्व पदित्तोसि, साम कल्याणदस्सन ।
यो अज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभाससि ॥
- ३७४ “बाळ्ह खो त्व पकुद्धोसि^५, साम कल्याणदस्सन ।
यो अज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभाससि ॥
- २५ ३७५ “बाळ्ह खो त्व पसुत्तोसि^६, साम कल्याणदस्सन ।
यो अज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभाससि ॥

१ पतिकुण्ठितो—सी०, रो०, पतिकुन्थितो—म० । २ नहुतानि—सी०, स्या०, रो० । ३ करुण—सी०, रो० । ४ सि मत्तो—रो० । ५ सि कुद्धो—रो० । ६ सि दित्तो—रो० ।

- ३७६ "बाब्हु खो त्व विमनोसि, साम कल्याणदस्सन् ।
यो अज्जेव गते काले, न किञ्चि मभिभाससि ॥
- ३७७ "जट वलिन' पसुगत', को दानि सण्ठपेस्सति' ।
सामो अय कालङ्कतो, अन्धान परिचारको ॥
- ३७८ "को' मे सम्मज्जमादाय', सम्मज्जिस्सति अस्सम । 5
सामो अय कालङ्कतो, अन्धान परिचारको ॥
- ३७९ "को दानि न्हापयिस्सति", सीतेनुहोदकेन च ।
सामो अय कालङ्कतो, अन्धान परिचारको ॥
- ३८० "को दानि भोजयिस्सति", वनमूलफलानि च ।
सामो अय कालङ्कतो, अन्धान परिचारको" ॥ 10
- ३८१ दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
अट्टिता पुत्तसोकेन, माता सच्च अभासथ ॥
- ३८२ "येन सच्चेनय सामो, धम्मचारी पुरे अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥
- ३८३ "येन सच्चेनय सामो, ब्रह्मचारी पुरे अहु । 15
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥
- ३८४ "येन सच्चेनय सामो, सच्चवादी पुरे अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥
- ३८५ "येन सच्चेनय सामो, मातापेत्तिभरो" अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥ 20
- ३८६ "येन सच्चेनय सामो, कुले जेट्ठापचायिको ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥
- ३८७ "येन सच्चेनय सामो, पाणा पियतरो मम ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

१ वळीन-रो० । २ पङ्कगत-सी०, रो० । ३ सन्थपेस्सति-म० । ४-४ को
चे सम्मज्जनादाय-सी०, को नो सम्मज्जनादाय-स्या०, को वे सम्मज्जनादाय-रो० ।
५ नहापायिस्सति-रो० । ६ भुज्जयिस्सति-रो० । ७ मातापेत्तिभरो-स्या० ।

82

३८८ “य किञ्चित्थि’ कत पुञ्ज, भयहञ्चेव पितुच्च ते ।
सब्बेन तेन कुसलेन, विस सामस्स हञ्जतु” ॥

३८९ दिस्वान पतित साम, पुत्तक पसुकुन्थित ।
अट्टितो पुत्तसोकेन, पिता सच्च अभासथ ॥

5

३९० “येन सच्चेनय सामो, धम्मचारी पुरे अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

३९१ “येन सच्चेनय सामो, ब्रह्मचारी पुरे अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

10

३९२ “येन सच्चेनय सामो, सच्चवादी पुरे अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

३९३ “येन सच्चेनय सामो, मातापेत्तिभरो अहु ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

३९४ “येन सच्चेनय सामो, कुले जेट्ठापचायिको ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

15

३९५ “येन सच्चेनय सामो, पाणा पियतरो भम ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

३९६ “य किञ्चित्थि कत पुञ्ज, भयहञ्चेव मातुच्च ते ।
सब्बेन तेन कुसलेन, विस सामस्स हञ्जतु’ ॥

20

३९७ सा देवता अन्तरहिता, पब्बते गन्धमादने ।
सामस्स अनुकम्पाय, इम सच्च अभासथ ॥

३९८ “पब्बत्याह गन्धमादने, चिररत्तनिवासिनी’ ।
न मे पियतरो कोचि, अञ्जो सामेन’ विज्जति’ ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु ॥

25

३९९ “सब्बे वना गन्धमया, पब्बते गन्धमादने ।
एतेन सच्चवज्जेन, विस सामस्स हञ्जतु” ॥

१ किञ्चित्थि—सी०, रो० । २ चिर रत्त निवासिनी—स्या० । ३-३ समान विज्जति—सी०, रो० ।

- ४०० तेस लालप्पमानान, बहु कारुञ्जसञ्चित ।
खिप्प सामो समुट्ठासि, युवा कल्याणदस्सनो ॥
- ४०१ “सामोहमस्मि भद्द वो, सोत्थिनाम्हि^१ समुट्ठितो ।
मा बाब्बह परिदेवेथ, मञ्जुनाभिवदेथ म” ॥
- ४०२ “स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, य इधत्थि पवेदय ॥
- ४०३ “तिन्दुकानि पियालानि, मधुके कासुमारियो ।
फलानि खुद्दकप्पानि, भुञ्ज राज वर वर ॥
- ४०४ “अत्थि मे पानिय सीत, आभत गिरिगम्भरा ।
ततो पिब महाराज, सचे त्व अभिकल्लसि” ॥
- ४०५ “सम्मय्हामि पमय्हामि, सब्बा मुय्हन्ति मे दिसा ।
पेत त साममद्दक्खि, को नु त्व साम जीवसि” ॥
- ४०६ “अपि जीव महाराज, पुरिस गाब्बवेदन ।
उपनीतमनसङ्कप्प, जीवन्त मञ्जते मत ॥
- ४०७ “अपि जीव महाराज, पुरिस गाब्बवेदन ।
त निरोधगत सन्त, जीवन्त मञ्जते मत ॥
- ४०८ “यो मातर पितर वा, मच्चो धम्मेन पोसति ।
देवा पि न तिकिच्छन्ति, मातापेत्तिभर नर^२ ॥
- ४०९ “यो मातर पितर वा, मच्चो धम्मेन पोसति^३ ।
इधेव न पससन्ति, पेच्च सग्गे पमोदति^४” ॥
- ४१० “एस भिय्यो पमय्हामि, सब्बा मुय्हन्ति मे दिसा ।
सरण त^५ साम गच्छामि, त्वञ्च मे सरण भव” ॥
- ४११ “धम्म चर महाराज, मातापितूसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥
- ४१२ “धम्म चर महाराज, पुत्तदारेसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

B 183

5

10

15

20

25

१ सोत्थिनम्हि-रो०। २ जन-रो०। ३ च मोदति-रो०। ४ स्या० पोत्थके नत्थि।

.84

४१३ “धम्म चर महाराज, भित्तामच्चेसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

४१४ “धम्म चर महाराज, वाहनेसु बलेसु च ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

5 ४१५ “धम्म चर महाराज, गामेसु निगमेसु च ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

४१६ “धम्म चर महाराज, रट्ठेसु जनपदेसु च ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

10 ४१७ “धम्म चर महाराज, समणब्राह्मणेसु^१ च ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

४१८ “धम्म चर महाराज, मिगपक्खीसु खत्तिय ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

४१९ “धम्म चर महाराज, धम्मो चिण्णो सुखावहो ।
इध धम्म चरित्वान, राज सग्ग गमिस्ससि ॥

15 ४२० “धम्म चर महाराज, सइन्दा देवा सब्बहाका ।
सुचिण्णेन दिव पत्ता, मा धम्म राज पामदो^२” ति ॥

५४१ निमिजातक^३ (४)

४२१ अच्छेर वत लोकस्मि, उप्पज्जन्ति विचक्खणा ।
यदा अहु निमिराजा, पण्डितो कुसलत्थिको ॥

20 ४२२ राजा सब्बविदेहान, अदा दान अरिन्दमो ।
तस्स त ददतो दान, सङ्कप्पो उदपज्जथ^४ ।
दान वा ब्रह्मचरिय वा, कतम सु महप्फल ॥

४२३ तस्स सङ्कप्प मञ्जाय, मघवा देवकुञ्जरो ।
सहस्सनेत्तो पातुरहु, वण्णेन विहन^५ तम ॥

१ समणे ब्राह्मणेसु—स्या० । २ इदा—स्या०, सइद—रो० । ३ पमादो—रो० ।
४ नेमिराजजातक—स्या० । ५ उपपज्जथ—स्या० । ६ निहन—सी०, रो०, विहत—स्या० ।

- ४२४ सलोमहट्टो मनुजिन्दो, वासव अवचा निमि।
 “देवता नुसि गन्धब्बो, अट्टु^१ सक्को पुरिन्ददो ॥
- ४२५ “न च मे तादिसो वण्णो, दिट्ठो वा यदि वा सुतो।
 आचिक्ख^२ मे त्व भट्ठन्ते, कथ जानेमु त मय^३” ॥
- ४२६ सलोमहट्ट अत्वान, वासवो अवचा निमि।
 “सक्कोहमस्मि देविन्दो, आगतोस्मि तवन्तिके।
 अलोमहट्टो मनुजिन्द, पुच्छ पञ्ह यमिच्छसि^४” ॥
- ४२७ सो च तेन कतोकासो, वासव अवचा निमि।
 “पुच्छामि त महाराज^५, सब्बभूतानमिस्सर।
 दान वा ब्रह्मचरिय वा, कतम सु महप्फल^६” ॥
- ४२८ सो पुट्ठो नरदेवेन, वासवो अवचा निमि।
 “विपाक ब्रह्मचरियस्स, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४२९ “हीनेन ब्रह्मचरियेन, खत्तिये उपपज्जति।
 मज्झिमेन च देवत्त, उत्तमेन विसुज्जति ॥
- ४३० “न हेते सुलभा काया, याचयोगेन केनचि।
 ये काये उपपज्जन्ति, अनागारा तपस्सिनो ॥
- ४३१ “दुदीपो सागरो सेलो, मुचलिन्दो^७ भगीरसो।
 उसिन्दरो^८ कस्सपो^९ च, असको^{१०} च पुथुज्जनो^{११} ॥
- ४३२ “एते चञ्जे च राजानो, खत्तिया ब्राह्मणा बहू।
 पुथुयञ्ज यजित्वान, पेतत्त^{१२} नानिवत्तिसु ॥
- ४३३ “अथ^{१३} यीमे अवत्तिसु^{१४}, अनागारा तपस्सिनो।
 सत्तिसयोयामहनु, सोमयागो^{१५} मनोजवो ॥

5

10

15

20

१ आट्टु-स्या०, रो०। २ सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि। ३ महाबाहु-सी०, रो०।
 ४ मुजकिदो-म०। ५ उसीनरो-सी०, रो०, उसिन्नरो-स्या०। ६ अत्यको-स्या०,
 अट्टको-सी०, रो०। ७ अस्सको च पुथुद्धनो-स्या०, अस्सको च पुथुज्जनो-रो०।
 ८ पेतन्ते-सी०, रो०। ९-९ अट्ठा०-सी०, रो०, अट्ठ यिमे अतिवत्तिसु-स्या०। १०
 सोमयामो-म०।

186

४३४ “समुद्रो माघो भरतो च^१, इसि कालपुरक्खतो^१ ।
अङ्गीरसो कस्सपो च, किसवच्छो^१ अकत्ति च^१ ॥

४३५ “उत्तरेन नदी सीदा, गम्भीरा दुरतिक्कमा ।
नळगिगवण्णा जोतन्ति, सदा कञ्चनपब्बता ॥

५ ४३६ “परूळ्हकच्छा^१ तगरा^१, रूळ्हकच्छा वना नगा ।
तत्रासु दसाहस्सा, पोराणा इसयो पुरे ॥

४३७ “अह सेट्ठोस्सि^१ दानेन, सयमेन दमेन च ।
अनुत्तर वत कत्वा, पकिरचारी^१ समाहिते ॥

10 ४३८ “जातिमन्त^१ अजच्चञ्च, अह उजुगत नर ।
अतिवेल नमस्सिस्स, कम्मबन्धू हि माणवा^१ ॥

४३९ “सब्बे वण्णा अधम्मट्ठा, पतन्ति निरय अधो ।
सब्बे वण्णा विसुज्झन्ति, चरित्वा धम्ममुत्तम^१ ॥

४४० इद वत्वान मघवा^१, देवराजा सुजम्पति ।
वेदेहमनुसासित्वा, सग्गकाय अपक्कमि ॥

15 ४४१ “इम भोन्तो निसामेथ, यावन्तेत्थ समागता ।
धम्मिकान मनुस्सान, वण्ण उच्चावच्च बहु ॥

४४२ “यथा अय निमिराजा, पण्डितो कुसलत्थिको ।
राजा सब्बविदेहान, अदा दान अरिन्दमो ॥

20 ४४३ “तस्स त ददतो दान, सङ्कप्पो उदपज्जथ ।
दान वा ब्रह्मचरिय वा, कतम सु महप्फल^१ ॥

४४४ अब्भुतो^१ वत लोकस्मि, उप्पज्जि लोमहसनो ।
दिब्बो रथो पातुरहु, वेदेहेस्स यसस्सिनो ॥

४४५ देवपुत्तो महिद्धिको, मातलि देवसारथि ।
निमन्तयित्थ राजान, वेदेह मिथिलग्गह ॥

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ कालकरक्खियो-सी०, रो०, कालपुरक्खितो-स्या० ।
३-३ किसवच्छो अकत्ति च-सी०, रो०, कीसवच्छो अकत्ति च-स्या० । ४-४ परूळ्हकच्छा
तगरा-स्या० ५ पकीरचारी-स्या० । ६ जातिमन्त-रो० । ७ मातिया-सी०, रो० ।
८ माघवा-स्या० । ९ अब्भुतो-स्या० ।

४४६. “एहिमं रथमारुह, राजसेट्टु दिसम्पति ।
देवा दस्सनकामा ते, तावतिस्सा सइन्दका ।
सरमाना हि ते देवा, सुधम्मायं समच्छरे” ॥
४४७. ततो^१ राजा तरमानो, वेदेहो मिथिलग्गहो ।
आसना वुट्टहित्वाण, पमुखो रथमारुहि ॥ B. 187
४४८. अभिरुळ्हं रथं दिब्बं, मातलि एतदब्रवि ।
“केन तं नेमि मग्गेण, राजसेट्टु दिसम्पति ।
येन वा पापकम्मन्ता, पुञ्जकम्मा च ये नरा” ॥ 5
४४९. “उभयेनेव मं नेहि, मातलि देवसारथि ।
येन वा पापकम्मन्ता, पुञ्जकम्मा च ये नरा” ॥ 10
४५०. “केन तं पठमं नेमि, राजसेट्टु दिसम्पति ।
येन वा पापकम्मन्ता, पुञ्जकम्मा च ये नरा” ॥
४५१. “निरये^२ ताव पस्सामि, आवासे^३ पापकम्मिनं ।
ठानानि लुट्ठकम्मानं, दुस्सीलानं च या गति” ॥
४५२. दस्सेसि मातलि रञ्जो, दुग्गं वेतरणिं नदिं ।
कुथितं^४ खारसंयुत्तं, तत्तं अग्गिसिखूपमं ॥ 15
४५३. निमी^५ हवे मातलिमज्झभासथ^६,
दिस्वा जनं पतमानं विदुग्गे ।
“भयं हि मं विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि तं मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकंसु पापं,
येमे जना वेतरणिं पतन्ति” ॥ 20
४५४. तस्स पुट्ठो वियाकासि^७, मातलि देवसारथि ।
विपाकं पापकम्मानं, जानं अक्खासि^८ जानतो ॥

१. ततो च-रो० । २. निरयं-स्या० । ३. आवासं-स्या० । ४. कुट्टितं-स्या० ;
कुथन्ति-रो० । ५. नेमि-स्या० ; निमि-रो० । ६. मातलिमज्झभासि-स्या० । ७.
व्याकासि-रो० । ८. अक्खास-रो० ।

- ४५५ “ये दुब्बले बलवन्ता’ जीवलोके,
हिंसन्ति’ रोसन्ति’ सुपापधम्मा ।
ते लुद्दकम्मा पसवेत्वा’ पाप,
तेमे जना वेतरणि पतन्ति” ॥
- 188 ५ ४५६ “सामा च सोणा सबला च गिज्झा,
काकोलसङ्घा’ अदन्ति’ भेरवा ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जने काकोलसङ्घा’ अदन्ति” ॥
- 10 ४५७ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४५८ “ये केचिमे मच्छरिनो कदरिया,
परिभासका समणब्राह्मणान ।
15 हिंसन्ति रोसन्ति सुपापधम्मा,
ते लुद्दकम्मा पसवेत्वा पाप ।
तेमे जने काकोलसङ्घा अदन्ति” ॥
- ४५९ “सजोतिभूता’ पथवि कमन्ति,
तत्तेहि खन्धेहि च पोययन्ति ।
20 भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना खन्धहता’ सयन्ति” ॥
- ४६० तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
25 “विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४६१ “ये जीवलोकस्मि’ सुपापधम्मिनो,
नरञ्च नारिञ्च अपापधम्म ।

१ बलवन्तो-स्या०, रो० । २-२ हिंसन्ति रोसन्ति-स्या० । ३ पसवेत्वा-रो० ।
४ काकोलसङ्घा च-स्या०, ० च-रो० । ५ अदन्ति-सी०, स्या०, रो० । ६ काकोला-
रो० । ७ सज्जोतिभूता-स्या० । ८ खन्धहता-म० । ९ जीवलोकस्मि-स्या०, रो० ।

हिंसन्ति रोसन्ति सुपापधम्मा,
ते लुद्धकम्मा पसवेत्त्व पाप ।
तेमे जना खन्धहता सयन्ति” ॥

- ४६२ “अङ्गारकासु अपरे फुणन्ति”, B 189
नरा रुदन्ता परिदङ्कुगता । 5
भय हि म विदन्ति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना अङ्गारकासु^१ फुणन्ति” ॥
- ४६३ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि । 10
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४६४ “ये केचि पूगाय^२ धनस्स^३ हेतु,
सक्खि करित्वा इण जापयन्ति ।
ते जापयित्वा जनत जनिन्द,
ते लुद्धकम्मा पसवेत्त्व पाप । 15
तेमे जना अङ्गारकासु फुणन्ति” ॥
- ४६५ “सजोतिभूता जलिता पदित्ता,
पदिस्सति महती लोहकुम्भी ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि । 20
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना अवसिरा लोहकुम्भि पतन्ति” ॥
- ४६६ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४६७ “ये सीलवन्त^४ समण ब्राह्मण वा, 25
हिंसन्ति रोसन्ति सुपापधम्मा^५ ।

१ शुनन्ति—सी०, स्या०, फुणन्ति—रो० । २ अङ्गार—रो० । ३—१ पूगायतनस्स—
सी०, रो० । ४ सीलव—रो० । ५ सुपापधम्मिनो—रो० ।

ते लुद्दकम्मा पसवेत्त्व पाप,
तेमे जना अवसिरा लोहकुम्भि पतन्ति” ॥

- ४६८ “लुञ्चन्ति गीव अथ वेठयित्वा,
उण्होदकस्मि पकिलेदयित्वा^१ ।
५ भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना लुत्तसिरा सयन्ति” ॥
- ४६९ तस्स पुट्ठो विथाकासि, मातलि देवसारथि ।
१० “विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४७० “ये जीवलोकस्मि सुपापधम्मिनो,
पक्खी गहेत्वान विहेठयन्ति ते ।
विहेठयित्वा^२ सकुण जनिन्द,
ते लुद्दकामा^३ पसवेत्त्व पाप ।
१५ तेमे जना लुत्तसिरा सयन्ति” ॥
- ४७१ “पहूततोया^४ अनिगाधकूला^५,
नदी अय सन्दति सुप्पतित्था ।
धम्माभितत्ता मनुजा पिवन्ति,
पीतञ्च^६ तेस भुस^७ होति पानि ॥
- ४७२ “भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
२० पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
पीतञ्च तेस भुस होति पानि” ॥
४७३. तस्स पुट्ठो विथाकासि, मातलि देवसारथि ।
२५ “विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥

१ पकिलेदयित्वा—म०, पकिलोदयित्वा—स्या० । २ हेठयित्वा—स्या० । ३ लुद्द
कम्मा—स्या०, रो० । ४-४ बहुततोया अनिखातकूला—स्या०, ० अनिखातकूला—रो० । ५
पिवतञ्च—सी०, स्या०, रो० । ६ भुस—रो० ।

- ४७४ “ये सुद्धधञ्ज पलासेन मिस्स,
असुद्धकम्मा कयिनो ददन्ति ।
घम्माभित्तान^१ पिपासितान,
पीतञ्च तेस भुस होति पानि” ॥
- ४७५ “उसूहि सत्तीहि च तोमरेहि,
दुभयानि^२ पस्सानि तुदन्ति कन्दत ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना सत्तिहता सयन्ति” ॥
- ४७६ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४७७ “ये जीवलोकस्मि असाधुकम्मिनो,
अदिन्नमादाय करोन्ति जीविक ।
धञ्ज धन रजत जातरूप,
अजेळकञ्चा पि पसु महिस^३ ।
ते लुङ्कम्मा पसवेत्व पाप,
तेमे जना सत्तिहता सयन्ति” ॥
- ४७८ “गीवाय बद्धा^४ किस्स इमे पुनेके,
अञ्जे विकन्ता^५ बिलकता^६ सयन्ति” ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना बिलकता सयन्ति” ॥
- ४७९ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४८० “ओरब्भिका सूकरिका च मच्छिका,
पसु महिसञ्च अजेळकञ्च ।

१ घम्माभित्तान-रो० । २ उभयानि-स्या० । ३ महीस-सी०, रो० । ४ बद्धा-स्या० । ५ विकता-सी०, रो० । ६ विलकता-स्या० । ७ पुनेके-सी०, रो० ।

- हन्त्वान सूनेसु पसारयिसु,
ते लुह्कम्मा पसवेत्त्व पाप ।
तेमे जना बिलकता सयन्ति ॥
- ३ १९२ ४८१ “रह्दो अय मुत्तकरीसपूरो,
५ दुग्गन्धरूपो असुचि पूति वाति ।
खुदापरेता^१ मनुजा अदन्ति,
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा ।
पुच्छामि त मातलि देवसारथि,
१० इमे नु मच्चा किमकसु पाप ।
येमे जना मुत्तकरीसभक्खा” ॥
- ४८२ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक् पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४८३ “ये केचिमे कारणिका विरोसका^३,
१५ परेस हिंसाय^४ सदा निविट्ठा ।
ते लुह्कम्मा पसवेत्त्व पाप,
मित्तद्दुनो मीब्भमदन्ति बाला ॥
- ४८४ “रह्दो अय लोहितपुब्बपूरो,
दुग्गन्धरूपो असुचि पूति वाति ।
घम्माभितत्ता मनुजा पिबन्ति,
२० भय हि म विन्दति सूत दिस्वा ।
पुच्छामि त मातलि देवसारथि,
इमे नु मच्चा किमकसु पाप ।
येमे जना लोहितपुब्बभक्खा” ॥
- ४८५ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
२५ “विपाक् पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४८६ “ये मातर वा पितर^५ वा जीवलोके,
पाराजिका अरहन्ते हनन्ति ।

१ वायति-रो० । २ खुदापरेता-स्या० । ३ विरोसिका-स्या० । ४ विहिंसाय-
स्या० । ५-५ पितरव जीवलोके-सी०, पितरव लोके-रो० ।

ते लुद्धकम्मा पसवेत्त पाप,
तेमे जना लोहितपुब्बभक्खा ॥

४८७ “जिह्वं च पस्स बल्लिसेन विद्ध,
विहृतं यथा सडकुसतेन^१ चम्म ।
फन्दन्ति मच्छा व थलम्हि खित्ता,
मुञ्चन्ति खेळ रुदमाना किमेते ॥

B 193

5

४८८ “भयं हि म विन्दति सूतं दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना वड्ढघस्ता सयन्ति” ॥

10

४८९ तस्स पुट्ठो विद्याकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥

४९० “ये केचि सन्धानगता^२ मनुस्सा,
अग्घेन अग्घं कय हापयन्ति ।
कूटेन^३ कूटं^४ धनलोभहेतु,
छन्नं यथा वारिचर वधाय ॥

15

४९१ “न हि कूटकारिस्स^५ भवन्ति ताणा,
सकेहि कम्मेहि पुरक्खतस्स^६ ।
ते लुद्धकम्मा पसवेत्त पाप,
तेमे जना वड्ढघस्ता सयन्ति” ॥

20

४९२ “नारी^७ इमा सम्परिभिन्नगत्ता,
पग्गय्हं कन्दन्ति भुजे^८ दुजच्चा ।
सम्मक्खिता^९ लोहितपुब्बलित्ता,
गावो यथा आघातने विकन्ता ।
ता भूमिभागस्मि सदा निखाता,
खन्धातिवत्तन्ति सजोतिभूता ॥

25

१ सडकुसकेन—स्या० । २ सन्धानगता—सी०, रो०, सण्ठानगता—स्या० । ३-३
कुटेन कुट—म० । ४ कुटकारिस्स—म० । ५ पुरक्खितस्स—स्या० । ६ नारियो—स्या०,
नारियो—रो० । ७ भुजो—रो० । ८ समक्खिता—स्या० ।

- ४९३ “भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमा नु नारियो किमकसु पाप,
या भूमिभागस्मि सदा निखाता ।
खन्धातिवत्तन्ति सजोतिभूता” ॥
- 5
- B 194 ४९४ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४९५ “कोलित्थियायो^१ इध जीवलोके,
असुद्धकम्मा असत अचार ।
ता दित्तरूपा पति विप्पहाय,
अञ्ज अचार रतिखिड्ढहेतु ।
ता जीवलोकस्मि रमापयित्वा,
खन्धातिवत्तन्ति सजोतिभूता ॥
- 10
- ४९६ “पादे गहेत्वा किस्स इमे पुनेके,
अवसिरा नरके पातयन्ति ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना अवसिरा नरके पातयन्ति” ॥
- 15
- 20 ४९७ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ४९८ “ये जीवलोकस्मि असाधुकम्मिनो,
परस्स दारानि अतिक्कमन्ति ।
ते तादिसा उत्तमभण्डथेना,
तेमे जना अवसिरा नरके पातयन्ति ॥
- 25
- ४९९ “ते वस्सपूगानि बहूनि तत्थ,
निरयेसु^२ दुक्ख वेदन वेदयन्ति ।

१ कोलीनियायो-सी०, रो० । २ निरये-रो० ।

न हि पापकारिस्स भवन्ति ताणा,
सकेहि कम्मेहि पुरक्खतस्स ।
ते लुट्ठकम्मा पसवेत्त्व पाप,
तेमे जना अवसिरा नरके पातयन्ति” ॥

- ५०० “उच्चावचामे विविधा उपक्कमा,
निरयेसु दिस्सन्ति सुघोररूपा ।
भय हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु पाप,
येमे जना अधिमत्ता दुक्खा तिब्बा’ ।
खरा कटुका वेदना वेदयन्ति” ॥ 5 B 195
- ५०१ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पापकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५०२ “ये जीवलोकस्मि सुपापदिट्ठिनो,
विस्सासकम्मानि करोन्ति मोहा ।
परञ्च दिट्ठीसु समादपेन्ति,
ते पापदिट्ठि’ पसवेत्त्व पाप ।
तेमे जना अधिमत्ता दुक्खा तिब्बा,
खरा कटुका वेदना वेदयन्ति ॥ 15
- ५०३ “विदिता’ ते महाराज, आवासा’ पापकम्मिन ।
ठानानि लुट्ठकम्मान, दुस्सीलान च या गति ।
उय्याहि दानि राजीसि, देवराजस्स सन्तिके” ॥ 20
- ५०४ “पञ्चथूप दिस्सतिद विमान,
मालापिळन्धा सयनस्स मज्झे ।
तत्थच्छति नारी महानुभावा,
उच्चावच इद्धि’ विकुब्बमाना ॥ 25

१ तिप्प-स्या० । २ पापदिट्ठी-सी०, स्या०, पापदिट्ठीसु-रो० । ३
विदितानि-स्या०, रो० । ४ आवास-स्या०, रो० । ५ इद्धि-रो० ।

- ५०५ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु नारी किमकासि साधु,
या मोदति सगपत्ता^१ विमाने” ॥
- ५ ५०६ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- १६ ५०७ “यदि ते सुता बीरणी^२ जीवलोके,
आमायदासी अहु ब्राह्मणस्स ।
सा पत्तकाले^३ अतिथि विदित्वा,
माता व पुत्त सकिमाभिनन्दी ।
सयमा^४ सविभागा च, सा विमानस्मि मोदति ॥
- ५०८ “दद्वल्लमाना आभेन्ति^५, विमाना सत्त निम्मिता ।
तत्थ यक्खो महिद्धिको, सब्बाभरणभूसितो ।
समन्ता अनुपरियाति^६, नारीगणपुरक्खतो ॥
- १६ ५०९ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु मच्चो किमकासि साधु,
यो^७ मोदति सगपत्तो विमाने” ॥
- ५१० तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
२० “विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५११ “सोणदिन्नो गहपति, एस दानपती अहु ।
एस पब्बजितुद्दिस्स, विहारे सत्त कारयि ॥
- ५१२ “सक्कच्च ते^८ उपट्ठासि, भिक्खवो तत्थ वासिके ।
अच्छादन च भत्त च, सेनासन पदीपिय^९ ।
२५ अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

१ सगपत्ता-स्या० । २ बिरणी-स्या० । ३ पत्तकाल-सी०, स्या०, रो० । ४ सञ्जमा-स्या० । ५ आभन्ति-स्या० । ६ अनुपरियायति-स्या० । ७ सो-रो० । ८ ने-रो० । ९ पदीपय-स्या० ।

- ५१३ “चातुर्दसि पञ्चदसि, या^१ च^२ पक्खस्स अट्ठमी^३ ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित^४ ॥
- ५१४ “उपोसय^५ उपवसी, सदा सीलेसु सवुतो ।
सयमा सविभागा च, सो विमानस्मि मोदति ॥
- ५१५ “पभासति मिद व्यम्ह^६, फलिकासु सुनिम्मित । 5
नारीवरगणाकिण्ण, कूटागारवरोचित^७ ।
उपेत अन्नपानेहि, नच्चगीतेहि चूभय ॥
- ५१६ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा, B 197
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे^८ नु मच्चा^९ किमकसु साधु,
ये^{१०} मोदरे सगपत्ता विमाने” ॥ 10
- ५१७ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५१८ “या काचि नारियो इध जीवलोके,
सीलवन्तियो^{११} उपासिका । 15
दाने रता निच्च^{१२} पसन्नचित्ता,
सच्चे ठिता उपोसथे अप्पमत्ता ।
सयमा सविभागा च, ता विमानस्मि मोदरे ॥
- ५१९ “पभासति मिद व्यम्ह, वेळुरियासु निम्मित ।
उपेत भूमिभागेहि, विभत्त भागसो मित ॥ 20
- ५२० “आळम्बरा मुदिङ्गा” च, नच्चगीता सुवादिता ।
दिब्बा सदा निच्छरन्ति, सवनीया^{१३} मनोरमा ॥
- ५२१ “नाह एवगत जातु, एवसुश्चिर पुरे ।
सद्द समभिजानामि, दिट्ठ वा यदि वा सुत ॥

१ याव-सी०, रो० । २ अट्ठमि-सी०, रो० । ३ अत्यङ्गसुसमागत-रो० ।
४ उपोसञ्च-रो० । ५ व्यम्ह-रो० । ६ कूटाकारविरोचित-स्या० । ७ इमा नु नारी-
स्या०, इमानु नारियो-रो० । ८ या-स्या०, रो० । ९ सीलवन्तियो-रो० । १० निच्च-स्या०,
रो० । ११ मुतिङ्गा-रो० । १२ सवनेय्या-रो० ।

- ५२२ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु साधु,
ये मोदरे सग्गपत्ता विमाने” ॥
- 5 ५२३ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५२४ “ये केचि मच्चा इध जीवलोके, सीलवन्ता^१ उपासका ।
आरामे उदपाने च, पपा सङ्कमनानि च ।
अरहन्ते सीतिभूते, सक्कच्च पटिपादयु ॥
- 198 10 ५२५ “चीवर पिण्डपातञ्च, पच्चय सयनासन ।
अदसु उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
- ५२६ “चातुदसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्ठमी ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित ॥
- 15 ५२७ “उपोसथ उपवसु, सदा सीलेसु सवुता ।
सयमा सविभागा च, ते विमानस्मि मोदरे ॥
- ५२८ “पभासति मिद व्यम्ह, फलिकासु सुनिम्मित ।
नारीवरगणाकिण्ण, कूटागारवरोचित ॥
- ५२९ “उपेत अन्नपानेहि, नच्चगीतेहि चूभय ।
नज्जो चानुपरियाति^२, नानापुप्फदुमायुता ॥
- 20 ५३० “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु मच्चो किमकासि साधु,
यो मोदती सग्गपत्तो विमाने” ॥
- 25 ५३१ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥

१ सीलवन्तो—सी०, रो० । २ अनुपरियायति—स्या० ।

- ५३२ “मिथिलाय^१ गृहपति, एस दानपती अहु ।
आरामे उदपाने च, पपा सङ्क्रमनानि च ।
अरहन्ते सीतिभूते, सक्कच्च पटिपादयि ॥
- ५३३ “चीवर पिण्डपातञ्च, पच्चय सयनासन ।
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥ 5
- ५३४ “चानुदसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्ठमी ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित ॥
- ५३५ “उपोसथ उपवसी, सदा सीलेसु सवुतो ।
सयमा सविभागा च, सो विमानस्मि मोदति” ॥
- ५३६ “पभासति मिद व्यम्ह, फलिकासु सुनिम्मित । 10
नारीवरगणाकिण्ण, कूटागारवरोचित ॥
- ५३७ “उपेत अन्नपानेहि, नच्चगीतेहि चूभय । B 199
नज्जो चानुपरियाति, नानापुप्फदुमायुता ॥
- ५३८ “राजायतना कपित्था च, अम्बा^२ साला च जम्बुयो ।
तिन्दुका^३ च पियाला च, दुष्सा निच्चफला बहू ॥ 15
- ५३९ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु मच्चो किमकासि साधु,
यो मोदती सग्गपत्तो विमाने” ॥
- ५४० तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि । 20
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५४१ “मिथिलाय गृहपति, एस दानपती अहु ।
आरामे उदपाने च, पपा सङ्क्रमनानि च ।
अरहन्ते सीतिभूते, सक्कच्च पटिपादयि ॥
- ५४२ “चीवर पिण्डपातञ्च, पच्चय सयनासन । 25
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

- ५४३ “चातुदसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित ॥
- ५४४ “उपोसथ उपवसी, सदा सीलेसु सवुतो ।
सयमा सविभागा च, सो विमानस्मि मोदति” ॥
- 5 ५४५ “पभासति मिद ब्यम्ह, वेळुरियासु निम्मित ।
उपेत भूमिभागेहि, विभत्त भागसो मित ॥
- ५४६ “आळम्बरा मुदिङ्गा च, नच्चगीता सुवादिता ।
दिब्ब्या सद्दा निच्छरन्ति, सवनीया मनोरमा ॥
- ५४७ ‘नाह एवगत जातु’, एक्सुसुचिय^१ पुरे ।
सद्द समभिजानामि, दिट्ठ वा यदि वा सुत ॥
- 10 ५४८ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु मच्चो किमकासि साधु,
यो मोदति सग्गपत्तो विमाने” ॥
- 15 ५४९ “तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५५० ‘बाराणसिय गहपति, एस दानपत्ती अहु ।
आरामे उदपाने च, पपा सङ्कमनानि च ।
अरहन्ते सीतिभूते, सक्कच्च पटिपादयि ॥
- 20 ५५१ ‘चीवर पिण्डपातञ्च, पच्चय सयनासन ।
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
- ५५२ “चातुदसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित ॥
- ५५३ “उपोसथ उपवसी, सदासीलेसु सवुतो ।
सयमा सविभागा च, सो विमानस्मि मोदति ॥
- 25 ५५४ “यथा उदयमादिच्चो, होति लोहितको महा ।
तथूपम इद ब्यम्ह, जातरूपस्स निम्मित ॥

१ जातु-रो० । २ एक्सुसुचिर-स्या०, रो० ।

- ५५५ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
अय नु मच्चो किमकासि साधु,
यो मोदती सगपत्तो विमाने” ॥
- ५५६ तस्म पुट्टो वियाकासि, मातलि देवसारथि । 5
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५५७ “सावत्थिय गहपति, एस दानपती अहु ।
आरामे उदपाने च, पपा सङ्कमनानि च ।
अरहन्ते सीतिभूते, सक्कच्च पटिपादयि ॥
- ५५८ “चीवर पिण्डपातञ्च, पच्चय सयनासन । 10
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
- ५५९ “चातुदसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्ठमी । B २०१
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमाहित ॥
- ५६० “उपोसथ उपवसी, सदा सीलेसु सवुतो ।
सयमा सविभागा च, सो विमानस्मि मोदति ॥ 15
- ५६१ “वेहायसा मे बहुका, जातरूपस्स निमित्ता ।
ददल्लमाना आभेन्ति^१, विज्जुवग्गघनन्तरे ॥
- ५६२ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इमे नु मच्चा किमकसु साधु, -0
ये मोदरे सगपत्ता विमाने” ॥
- ५६३ तस्स पुट्टो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५६४ “सद्धाय सुनिविट्ठाय, सद्धम्मे सुप्पवेदिते ।
अकसु सत्थुवचन, सम्मासम्बुद्धसासने^२ । 25
तेस एतानि ठानानि, यानि त्व राज पस्ससि ॥

१ अभन्ति—स्या० । * यत्थयक्ख पे० नारीगणपरिवृताति अय गाथा स्या० पोत्थके
एव अधिका दिस्सति । २ सम्मासम्बुद्धसावका—स्या०, ०सासन—रो० ।

- ५६५ “विदिता^१ ते महाराज, आवासा^२ पापकम्पिन ।
अथो कल्याणकम्पान, ठानानि विदितानि ते ।
उय्याहि दानि राजीसि, देवराजस्स सन्तिके” ॥
- ५६६ सहस्सयुत्त हयवाहि, दिब्बयानमधिद्वितो^३ ।
यायमानो महाराजा, अद्दा सीदन्तरे नगे ।
दिस्वानामन्तयी सूत, “इमे के नाम पब्बता” ॥
- ५६७ तस्स^४ पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्पान, जान अक्खासिजानतो” ॥
- ५६८ “सुदस्सनो करवीको, ईसधरो^५ युगन्धरो ।
नेमिन्धरो विनतको, अस्सकण्णो गिरी ब्रह्मा ॥
- B २०३ ५६९ “एते सीदन्तरे नगा, अनुपुब्बसमुग्गता ।
महाराजानमावासा, यानि त्व राज पस्ससि ॥
- ५७० “अनेकरूप रुचिर, नानाचित्र^६ पकासति ।
आकिण्ण इन्दसदिसेहि, ब्यग्घेहेव सुरक्खित^७ ॥
- १५ ५७१ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा,
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इम नु द्वार किमभञ्जमाहु,
मनोरम दिस्सति दूरतो व” ॥
- ५७२ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
२० “विपाक पुञ्जकम्पान, जान अक्खासिजानतो ॥
- ५७३ “चित्रकूटो ति य आहु, देवराजपवेसन ।
सुदस्सनस्स गिरिनो, द्वार हेत पकासति ॥
- ५७४ “अनेकरूप रुचिर, नानाचित्र पकासति ।
आकिण्ण इन्दसदिसेहि, ब्यग्घेहेव सुरक्खित ।
२५ पविसेतेन राजीसि, अरज भूमिमक्कम” ॥

१ विदितानि-स्या० । २ आवास-स्या० । ३ दिब्ब यान०-रो० । ४४ अय
गाथा सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । ५ ईसिधरो-स्या० । ६ नानाचित्र-स्या० ।
७ पुरक्खित-स्या० ।

- ५७५ सहस्सयुत्त ह्यवाहि, दिब्बयानमधिद्वितो ।
यायमानो महाराजा, अद्वा देवसभ इद ॥
- ५७६ “यथा सरदे आकासे, नीलोभासो पदिस्सति ।
तथूपम इद व्यम्ह, वेळुरियासु निम्मित ॥
- ५७७ “वित्ती हि म विन्दति सूत दिस्वा, 5
पुच्छामि त मातलि देवसारथि ।
इम नु^१ व्यम्ह^२ किमभञ्जमाहु,
मनोरम दिस्सति दूरतो व^३” ॥
- ५७८ तस्स पुट्ठो वियाकासि, मातलि देवसारथि ।
“विपाक पुञ्जकम्मान, जान अक्खासिजानतो ॥ 10
- ५७९ “सुधम्मा इति य आहु, पस्सेसा दिस्सतेसभा । B 103
वेळुरियारुचिरा चित्रा, धारयन्ति सुनिम्मिता ॥
- ५८० “अट्ठसा सुकता थम्भा, सब्बे वेळुरियामया ।
यत्थ देवा तावतिसा, सब्बे इन्दपुरोहिता ॥
- ५८१ “अत्थ देवमनुस्सान, चिन्तयन्ता समच्छरे । 15
पविसेतेन राजीसि, देवान अनुमोदन” ॥
- ५८२ त देवापटिनन्दिसु, दिस्वा राजानमागत ।
“स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत ।
निसीद दानि राजीसि, देवराजस्स सन्तिके” ॥
- ५८३ सक्को^१ पि पटिनन्दित्थ, वेदेह मिथिलगह । 20
निमन्तयित्थ^२ कामेहि, आसनेन च वासवो ॥
- ५८४ “साधु खोसि अनुप्पत्तो, आवास वसवत्तिन ।
वस देवेषु राजीसि, सब्बकामसमिद्धिसु ।
तावतिसेषु देवेषु, भुञ्ज कामे अमानुसे” ॥
- ५८५ “यथा याचित्तक यान, यथा याचित्तक धन । 25
एवसम्पदमेवेत, य परतो दानपच्चया ॥

१ १ हि व्यम्ह-रो० । २ सक्को त-स्या० । ३ निमन्तयि च-सी०, रो० ।

- ५८६ “न चाहमेतमिच्छामि, य परतो दानपञ्चया ।
सयक्तानि पुञ्जानि, त मे आवेणिक' धन ॥
- ५८७ “सोह गत्वा मनुस्सेसु, काहामि कुसल बहु ।
दानेन सम्चरियाय, सयमेन दमेन च ।
५ य कत्वा सुखितो होति, न च पञ्छानुत्पत्ति” ॥
- ५८८ “बहूपकारो नो भव, मातलि देवसारथि ।
यो मे कल्याणकम्मान, पापान' पटिदस्सयि” ॥
- ५८९ इद वत्वा निमिराजा, वेदेहो मिथिलगहो ।
पुथुयञ्च यजित्वान, सयम अञ्जुपागमी ति ॥

५४२ उमङ्गजातक' (५)

- 204 10 ५९० “पञ्चालो सब्बसेनाय, ब्रह्मदत्तोयमागतो' ।
साय पञ्चालिया सेना, अप्पमेय्या महोसध ॥
- ५९१ “वीथिमती' पत्तिमती, सब्बसङ्गामकोविदा ।
ओहारिनी सद्दवती, भेरिसङ्खप्पबोधना ॥
- 15 ५९२ “लोहविज्जा अलङ्कारा', धजिनी' वामरोहिणी' ।
सिप्पियेहि सुसम्पन्ना, सूरुहि सुप्पतिट्ठिता ॥
- ५९३ “दसेत्थ पण्डिता आहु, भूरिपञ्चा रहोगमा' ।
माता एकादसी रञ्जो, पञ्चालिय पसासति' ॥
- ५९४ “अथेत्येकसत खत्या, अनुयन्ता" यसस्सिनो ।
अच्छिन्नरट्ठा व्यथिता, पञ्चालिय" वस गता ॥
- 20 ५९५ “यवदा-तक्करा रञ्जो, अकामा पियभाणिनो ।
पञ्चालमनुयायन्ति, अकामा वसिनो गता ॥

१ आवेणिय-स्या०, आवेणिय-रो० । २-२ पापानि पटिदसयि-रो० । ३ महो-
सधजातक-स्या०, खण्डहारजातक-रो० । ४ ब्रह्मदत्तो समागतो-रो० । ५ पिड्डिमती-सी०,
रो०, विद्धिमती-स्या० । ६ अलङ्कारा-रो० । ७ धजिनी-स्या०, रो० । ८ वामरोहिणी-
रो० । ९ रहोगता-स्या० । १० पससति-रो० । ११ अनुयुता-रो० । १२ पञ्चालीन-
सी०, स्या०, पञ्चलीन-रो० ।

- ५९६ “ताय सेनाय मिथिला, तिसन्धिपरिवारिता ।
राजधानी विदेहान, समन्ता परिखञ्जति ॥
- ५९७ “उद्ध तारकजाता व, समन्ता परिवारिता ।
महोसध विजानाहि, कथ मोक्खो भविस्सति” ॥
- ५९८ “पादे देव पसारोहि, भुञ्ज कामे रमस्सु च ।
हित्वा पञ्चालिय सेन, ब्रह्मदत्तो पलायिति” ॥ 5
- ५९९ “राजा सन्धवकामो ते, रतनानि पवेच्छति ।
आगच्छन्तु इतो^१ दूता, मञ्जुका पियभाणिनो ॥
- ६०० “भासन्तु मुदुका वाचा, या वाचा पटिनन्दिता ।
पञ्चालो^२ च विदेहो च^३, उभो एका भवन्तु ते” ॥ 10
- ६०१ “कथ नु केवट्ट महोसधेन,
समागमो आसि तदिद्ध ब्रूहि ।
कच्चि ते पटिनिज्झत्तो, कच्चि तुट्ठो महोसधो” ॥
- ६०२ “अनरियरूपो पुरिसो जनिन्द,
असम्मोदको थद्धो असन्भिरूपो ।
यथा मूगो च बधिरो च, न किञ्चित्थ अभासथ” ॥ B 205 15
- ६०३ “अद्धा इद मन्तपद सुदुद्दस,
अत्थो सुद्धो नरविरियेन^४ दिट्ठो ।
तथा हि कायो मम सम्पवेधति,
हित्वा सय को परहत्थमेस्सति” ॥ 20
- ६०४ “छन्न हि एका व मती समेति,
ये पण्डिता उत्तमभूरिपत्ता^५ ।
यान अयान अथ वा पि ठान,
महोसध त्व पि मति करोहि” ॥
- ६०५ “जानासि खो राज महानुभावो,
महब्बलो चूलनिब्रह्मदत्तो । 25

१ पलायति—सी०, स्या०, पमायति—रो० । २ ततो—सी०, स्या०, रो० । ३-३
पञ्चाला च विदेहा च—सी०, रो० । ४ नरवीरेन—स्या० । ५ उत्तमभूरि पञ्चा—स्या० ।

राजा च त इच्छति मारणत्थ^१,
मिग यथा ओकचरेन लुट्ठो ॥

६०६ “यथा पि मच्छो बळिस, वड्ढु मसेन छादित ।
आमगिद्धो न जानाति, मच्छो^२ मरणमत्तनो ॥

६०७ “एवमेव तुव राज, चूळनेय्यस्स^३ धीतर ।
कामगिद्धो न जानासि, मच्छो व^४ मरणमत्तनो ॥

६०८ “सच्चे गच्छसि पञ्चाल, खिप्पमत्त जहिस्सति ।
मिग पन्थानुबन्ध^५ व, महन्त भयमेस्सति” ॥

६०९ “मयमेव बालम्हसे^६ एळमूगा,
ये उत्तमत्थानि तयी लपिम्हा^७ ।
किमेव त्व नङ्गलकोटिवड्ढो^८,
अत्थानि जानासि यथा पि अञ्जे” ॥

६१० “इम गले गहेत्वान, नासेथ विजिता मम ।
यो मे रतनलाभस्स, अन्तरायाय भासति” ॥

६११ “ततो च सो अपक्कम्म, वेदेहस्स उपन्तिका ।
अथ आमन्तयी दूत, माधर^९ सुवपण्डित ॥

६१२ ‘एहि सम्म हरितपक्ख^{१०}, वेय्यावच्च करोहि मे ।
अत्थि पञ्चालराजस्स, साळिका^{११} सयनपालिका ॥

६१३ ‘त पत्थरेन^{१२} पुच्छस्सु, सा हि सब्बस्स कोविदा ।
सा तेस^{१३} सब्ब जानाति, रञ्जो च कोसियस्स च’ ॥

६१४ “‘आमो’ ति सो पटिस्सुत्वा, माधरो सुवपण्डितो ।
अगमासि हरितपक्खो, साळिकाय उपन्तिक ॥

६१५ “ततो च खो सो गन्त्वान, माधरो सुवपण्डितो ।
अथामन्तयि सुधर, साळिक मञ्जुभाणिक ॥

१ कारणत्थ-सी०, रो०। २ मच्छोव-रो०। ३ चूळनीयस्स-रो०। ४ स्या०
पोत्थके नत्थि। ५ पथानुपन्न-सी०, रो०, पथानुपन्न-स्या०। ६ बाला०-स्या०।
७ लपिम्ह-रो०। ८ नङ्गलकोटिवड्ढो-रो०। ९ मठर-सी०, माधुर-स्या०, माठर-
रो०। १० हरीपक्ख-सी०, रो०। ११ सालिका-स्या०। १२ बन्धनेन-म०, सन्धवेन
-स्या०। १३ नेस-या।

- ६१६ 'कच्चि ते सुघरे खमनीय, कच्चि वेस्से' अनामय ।
कच्चि ते मधुना लाजा, लब्भते सुघरे तुव" ॥
- ६१७ 'कुसलञ्चेव मे सम्म, अथो सम्म अनामय ।
अथो मे मधुना लाजा, लब्भते सुवपण्डित ॥
- ६१८ 'कुतो नु सम्म आगम्म, कस्स वा पहितो तुव । ६
न च मेसि इतो पुब्बे, दिट्ठो वा यदि वा सुतो'" ॥
- ६१९ "अहोसि सिविराजस्स, पासादे सयनपालको ।
ततो सो धम्मिको राजा, बद्धे" मोचेसि बन्धना" ॥
- ६२० "तस्स मेका दुतियासि, साळिका मञ्जुभाणिका ।
त तत्थ अवधी सेनो, पेक्खतो सुघरे मम" ॥ 10
- ६२१ "तस्सा कामा हि' सम्मत्तो", आगतोस्मि तवन्तिके ।
सच्चे करेय्य' ओकास, उभयो" व वसामसे" ॥
- ६२२ "सुवो व' सुवि कामेय्य, साळिको पन साळिक ।
सुवस्स साळिकायेव', सवासो होति कीदिसो" ॥
- ६२३ "योय' कामे' कामयति, अपि चण्डालिकामपि । 15 B 207
सब्बो" हि सदिसो होति, नत्थि कामे असादिसो" ॥
- ६२४ "अत्थि जम्पावती" नाम, माता सिविस्स" राजिनो ।
सा" भरिया वासुदेवस्स, कण्हस्स महेसी पिया" ॥
- ६२५ "रट्ठवती" किम्पुरिसी, सा पि वच्छ अकामयि ।
मनुस्सो मिगिया सद्धि, नत्थि कामे असादिसो" ॥ 20
- ६२६ "हन्द ख्वाह" गमिस्सामि, साळिके मञ्जुभाणिके ।
पच्चक्खानुपद हेत, अतिमञ्जसि नून म" ॥

१ वेसे-स्या०। २२ लाज लभसि-स्या०। ३ तव-सी०, रो०। ४ बच्चे-
स्या०। ५-५ भिसम्मन्तो-रो०। ६ करेय्यासि-सी०, करेयु-स्या०, करेय्यासि मे-रो०।
७ उभयेव वसेम्हसे-स्या०। ८ च-स्या०। ९ सळिकाय च-सी०, रो०। १०-१० य
य कामी-सी०, रो०। ११ सब्बे-रो०। १२ असदिसो-रो०। १३ जम्पावती-सी०,
स्या०, रो०। १४ सिब्बिस्स-सी०, रो०। १५ १५ सा सिया वासुदेवस्स, कण्हस्स च महेसिया-
स्या०। १६ रथवती-सी०, रो०, रतनवती-स्या०। १७ खोह-स्या०, रो०।

६२७ “न सिरी तरमानस्स, माधर सुवपण्डित ।
इधेव ताव अच्छस्सु, याव राजान' दक्खसि' ।
सोस्सि' सद् मुदिङ्गान', आनुभावञ्च राजिनो'” ॥

६२८ “यो नु स्वाय तिब्बो सद्दो, तिरोजनपदे' सुतो ।
धीता पञ्चालराजस्स, ओसधी विय वण्णिनी ।
त दस्सति विदेहान, सो विवाहो भविस्सति'” ॥

६२९ “एदिसो' मा' अमित्तान, विवाहो होतु माधर ।
यथा पञ्चालराजस्स, वेदेहेन भविस्सति'” ॥

६३० “आनयित्वान वेदेह, पञ्चालान रथेसभो ।
ततो न' घातयिस्सति, नस्स' सखी भविस्सति'” ॥

६३१ “हन्द खो म अनुजानाहि, रत्तियो सत्तमत्तियो ।
यावाह सिविराजस्स, आरोचेमि महेसिनो ।
लद्धो च मे आवसथो, साल्लिकाय उपन्तिक'” ॥

६३२ “हन्द खो त अनुजानामि, रत्तियो सत्तमत्तियो ।
सच्चे त्व सत्तरत्तेन, नागच्छसि ममन्तिके' ।
मञ्जे ओक्कन्तसत्त' म, मताय आगमिस्ससि'” ॥

B 208 ६३३ “ततो च खो सो गन्त्वान, माधरो सुवपण्डितो ।
महोसधस्स अक्खसि, साल्लिकावचन' इद'” ॥

६३४ “यस्सेव घरे भुञ्जेय्य भोग,
तस्सेव अत्थ पुरिसो चरेय्य'” ।
“हन्दाह गच्छामि पुरे जनिन्द,
पञ्चालराजस्स पुर सुरम्म ।
निवेसनानि मापेतु, वेदेहस्स यसस्सिनो ॥

६३५ “निवेसनानि मापेत्वा, वेदेहस्स यसस्सिनो ।
यदा ते पहिण्य्यामि, तदा एय्यासि खत्तिय'” ॥

१-१ राजानदक्खसि-रो० । २ सोस्सस्सि-सी०, सोसि-स्या० । ३ मुदिङ्गान-
सी०, रो० । ४ तिरोजनपद-रो० । ५-५ नेदिसो ते-सी०, ० ते-स्या० । ६ त-रो० ।
७ नास्स-स्या०, रो० । ८ उपन्तिका-सी०, स्या० । ९ ममन्तिक-स्या० । १० ओक्कन्त-
सन्त-स्या०, रो० । ११ आगमिस्सति-रो० । १२ साल्लिका वचन-स्या०, साल्लियावचन-
रो० । १३ करेय्य-स्या०, करेय्या-रो० ।

- ६३६ “ततो च पायासि पुरे महोसधो,
पञ्चालराजस्स पुर सुरम्म।
निवेसनानि मापेतु, वेदेहस्स यसस्सिनो” ॥
- ६३७ “निवेसनानि मापेत्वा, वेदेहस्स यस्सस्सिनो।
अयस्स पाहिणी^१ दूत, वेदेह^२ मिथिलगह^३। 5
एहि दानि महाराज, मापित ते निवेसन” ॥
- ६३८ “ततो च राजा पायासि, सेनाय चतुरङ्गिया।
अनन्तवाहन दट्ठु, फीत कपिलिय^४ पुर” ॥
- ६३९ “ततो च खो सो गन्त्वान, ब्रह्मदत्तस्स पाहिणि।
‘आगतोस्मि महाराज, तव पादानि वन्दितु ॥ 10
- ६४० ‘ददाहि दानि मे^५ भरिय, नारि^६ सब्बङ्गसोभिनि^७।
सुवण्णेन पटिच्छन्न, दासीगणपुरक्खत” ॥
- ६४१ “स्वागत ते^८ व^९ वेदेह, अथो ते अदुरागत।
नक्खत्त येव परिपुच्छ, अह कञ्ज ददामि ते।
सुवण्णेन पटिच्छन्न, दासीगणपुरक्खत” ॥ 15
- ६४२ “ततो च राजा वेदेहो, नक्खत्त परिपुच्छथ^{१०}।
नक्खत्त परिपुच्छित्वा, ब्रह्मदत्तस्स पाहिणि ॥
- ६४३ “ददाहि दानि मे भरिय, नारि सब्बङ्गसोभिनि। B 209
सुवण्णेन पटिच्छन्न, दासीगणपुरक्खत” ॥
- ६४४ “ददामि दानि ते भरिय, नारि सब्बङ्गसोभिनि। 20
सुवण्णेन पटिच्छन्न, दासीगणपुरक्खत” ॥
- ६४५ “हत्थी अस्सा रथा पत्ती, सेना तिट्ठन्ति वम्मिता”।
उक्का पदित्ता ज्ञायन्ति, किन्नु मञ्जन्ति पण्डिता ॥
- ६४६ “हत्थी अस्सा रथा पत्ती, सेना तिट्ठन्ति वम्मिता।
उक्का पदित्ता ज्ञायन्ति, किन्नु काहन्ति पण्डित” ॥ 25

१ पाहिणि—स्या०, पहिणी—रो०। २२ सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि। ३ कम्पिल्लिय—सी०, रो०, कम्पिलिय—स्या०। ४ स्या० पोत्यके नत्थि। ५ नारिय—रो०। ६ सब्बङ्गसोभिनि—म्या०, रो०। ७ दासीगणपुरक्खत—स्या०। ८-८ ते—सी०, तेषि—स्या०, तेन—रो०। ९ परिपुच्छति—स्या०। १० तिट्ठति—रो०। ११ चम्मिका—स्या०।

- ६४७ “रक्खति त महाराज, चूळनेय्यो’ महब्बलो ।
पदुट्ठो ब्रह्मदत्तेन’, पातो त घातयिस्सति” ॥
- ६४८ “उब्बेधति मे हृदय, मुखञ्च परिसुस्सति ।
निब्बुति नाधिगच्छामि, अग्गिदड्ढो व आतपे ॥
- ६४९ “कम्माराण यथा उक्का, अन्तो ज्ञायति नो बहि’ ।
एवम्पि हृदय मय्ह, अन्तो ज्ञायति नो बहि” ॥
- ६५० “पमत्तो मन्तनातीतो, भिन्नमन्तोसि खत्तिय ।
इदानि खो त तायन्तु, पण्डिता मन्तिनो जना ॥
- ६५१ “अक्त्वा मच्चस्स वचन, अत्थकामहितेसिनो ।
अत्तपीतिरतो राजा’, मिगो कूटे व ओहितो ॥
- ६५२ “यथा पि मच्छो बल्लिस, वड्ढ’ मसेन छादित ।
आमगिद्धो’ न जानाति, मच्छो मरणमत्तनो ॥
- ६५३ “एवमेव तुव राज, चूळनेय्यस्स धीतर ।
कामगिद्धो न जानासि, मच्छो’ व’ मरणमत्तनो ॥
- ६५४ “सच्चे गच्छसि पञ्चाल, खिप्पमत्त जहिस्ससि’ ।
मिग पन्थानुबन्ध’ व, महन्त भयमेस्सति ॥
- ६५५ “अनरियरूपो पुरिसो जनिन्द,
अही व उच्छङ्गगतो’ डसेय्य’ ।
न तेन मित्ति” कयिराथ धीरो”,
दुक्खो हवे” कापुरिसेन सङ्गमो ॥
- ६५६ “यदेव” जञ्जा पुरिस” जनिन्द,
सीलवाय बहुस्सुतो ।
तेनेव मित्ति कयिराथ धीरो,
सुखो हवे सप्पुरिसेन” सङ्गमो” ॥

१ चूळनीयो-रो० । २ ते ब्रह्मदत्तो-सी०, स्या०, रो० । ३ बहि-रो० । ४ राज-स्या० । ५ वड्ढ-रो० । ६ आमगिज्जा-रो० । ७ मच्छो-स्या०, रो० । ८ जहेस्ससि-रो० । ९ पन्थानुपन्न-स्या०, पथानुपन्न-रो० । १०-१० उच्चङ्गगता डसेय्य-स्या० । ११ मेत्ति-रो० । १२ पञ्जो-रो० । १३ भवे-रो० । १४ य त्वेव-सी० स्या०, रो० । १५ पुरिसो-स्या० । १६ सप्पुरिसेहि-स्या० ।

- ६५७ “बालो तुव एळमूगोसि राज,
यो उत्तमत्थानि मयी लपित्थो^१।
किमेवह^२ नङ्गलकोटिवड्ढो^३,
अत्थानि जानामि^४ यथा पि अञ्जे^५ ॥
- ६५८ “इम गले गहेत्वान, नासेथ विजिता मम। 5
यो मे रतनलाभस्स, अन्तरायाय भासति” ॥
- ६५९ “महोसध अतीतेन, नानुविज्झन्ति पण्डिता।
कि म अस्स व सम्बन्ध, पतोदेनेव विज्झसि ॥
- ६६० “सचे^६ पस्ससि मोक्ख वा^७, खेम वा पन पस्ससि।
तेनेव म अनुसास, कि अतीतेन विज्झसि” ॥ 10
- ६६१ “अतीत मानुस कम्म, दुक्कर दुरभिसम्भव।
न त सक्कोमि मोचेतु, त्व^८ पजानस्सु^९ खत्तिय ॥
- ६६२ “सन्ति वेहायसा^१ नागा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो।
ते पि आदाय गच्छेय्यु, यस्स होन्ति तथाविधा ॥
- ६६३ “सन्ति वेहायसा अस्सा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो। 15
ते पि आदाय गच्छेय्यु, यस्स होन्ति तथाविधा ॥
- ६६४ “सन्ति वेहायसा पक्खी, इद्धिमन्तो यसस्सिनो।
ते पि आदाय गच्छेय्यु, यस्स होन्ति तथाविधा ॥
- ६६५ “सन्ति वेहायसा यक्खा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो। B 211
ते पि आदाय गच्छेय्यु, यस्स होन्ति तथाविधा ॥ 20
- ६६६ “अतीत मानुस कम्म, दुक्कर दुरभिसम्भव।
न त सक्कोमि मोचेतु, अन्तलक्खेन खत्तिय” ॥
- ६६७ “अतीरदस्सी पुरिसो, महन्ते उदकण्णवे।
यत्थ सो लभते गाध, तत्थ सो विन्दते सुख ॥

१ लपित्थ-रो०। २-२ किमेवाह-रो०। ३ नङ्गलकोटि वड्ढो-रो०। ४ जानिस्स-सी०, स्या०, रो०। ५ अञ्जे-रो०। ६ सचे च-रो०। ७ मे-स्या०, रो०। पोत्थके नत्थि। ८ त्व पि जानस्सु-सी०, रो०। ९ वेहायसा-सी०, रो०।

- ६६८ “एव अम्ह च रञ्जो च, त्व पतिट्ठा महोसध ।
त्व नोसि मन्तिन^१ सेट्ठो, अम्हे दुक्खा पमोचय” ॥
- ६६९ “अतीत मानुस कम्म, दुक्कर दुरभिसम्भव ।
न त^२ सक्कोमि मोचेतु, त्व पजानस्सु सेनक^३” ॥
- ५ ६७० “सुणोहि मेत^४ वचन, पस्स सेन^५ महब्भय ।
सेनक^६ दानि पुच्छामि, कि किच्च इध मञ्जसि” ॥
- ६७१ “अग्नि वा^७ द्वारतो देम, गण्हामसे विकन्तन^८ ।
अञ्जमञ्ज वधित्वान, खिप्प हिस्साम जीवित ।
मा नो राजा ब्रह्मदत्तो, चिर दुक्खेन मारयि” ॥
- १० ६७२ “सुणोहि मेत वचन, पस्स सेन महब्भय ।
पुक्कुस^९ दानि पुच्छामि, कि किच्च इध मञ्जसि” ॥
- ६७३ “विस खादित्वा मिय्याम, खिप्प हिस्साम जीवित ।
मा नो राजा ब्रह्मदत्तो, चिर दुक्खेन मारयि” ॥
- ६७४ “सुणोहि मेत वचन, पस्स सेन महब्भय ।
१५ कामिन्द^{१०} दानि पुच्छामि, कि किच्च इध मञ्जसि” ॥
- ६७५ “रज्जुया बज्झ मिय्याम, पपाता पपतामसे^{११} ।
मा नो राजा ब्रह्मदत्तो, चिर दुक्खेन मारयि” ॥
- ६७६ “सुणोहि मेत वचन, पस्स सेन महब्भय ।
देविन्द^{१२} दानि पुच्छामि, कि किच्च इध मञ्जसि” ॥
- २१२ २० ६७७ “अग्नि वा द्वारतो देम, गण्हामसे विकन्तन ।
अञ्जमञ्ज वधित्वान, खिप्प हिस्साम जीवित ।
न नो सक्कोति^{१३} मोचेतु, सुखेनेव महोसधो” ॥
- ६७८ “यथा कदलिनो सार, अन्वेस नाधिगच्छति ।
एव अन्वेसमाना न, पञ्ह नज्झगमामसे” ॥

१ मन्तीन-स्या० । २ न-रो० । ३ एत-सी०, रो० । ४ सेत-सी०, रो० ।
५ सेनक-स्या० । ६ रो० पोत्यके नत्थि । ७ विकन्तन-सी०, रो० । ८ पुक्कुस-
स्या० । ९ कामिन्द-सी०, रो०, कामिन्द-स्या० । १० पपतेमसे-स्या०, रो० । ११
देविन्द-स्या० । १२ सक्कोमि-रो० । १३ नाज्झगमामसे-स्या०, रो० ।

- ६७९ “यथा सिम्बलिनो सार, अन्वेस नाधिगच्छति ।
एव अन्वेसमाना न, पञ्च नज्जगमामसे ॥
- ६८० “अदेसे वत नो वुट्ठ, कुञ्जरानवनोदके’ ।
सकासे दुम्मनुस्सान, बालान अविजानत ॥
- ६८१ “उब्बेधति’ मे हृदय, मुखञ्च परिसुस्सति । 5
निब्बुति नाधिगच्छामि, अग्गिदड्ढो व आतपे ॥
- ६८२ “कम्मरान यथा उक्का, अन्तो ज्ञायति नो बहि ।
एवम्पि हृदय मय्ह, अन्तो ज्ञायति नो बहि” ॥
- ६८३ “ततो सो पण्डितो धीरो, अत्थदस्सी महोसधो ।
वेदेह दुक्खित दिस्वा, इद वचनब्रमवि ॥ 10
- ६८४ ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, राहुग्गह’ व चन्दिम ॥
- ६८५ ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, राहुग्गह व सूरिय ॥
- ६८६ ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ । 15
अह त मोचयिस्सामि, पङ्के सन्न व कुञ्जर ॥
- ६८७ ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, पेळावद्ध’ व पन्नग ॥
- ६८८ ‘मा’ त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, पक्खि बद्ध व पञ्जरे’ ॥ 20
- ६८९ ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, मच्छे जालगतेरिव ॥ B 213
- ६९० ‘मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
अह त मोचयिस्सामि, सयोग्गबलवाहन’ ॥

१ ० नूदके-स्या० । २ उब्बेधते-रो० । ३ राहुग्गहित-सी०, रो०, राहुग्गहित
व-स्या० । ४ पेळावद्ध-स्या० । ५-९ अय गाथा सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति ।
६ सयोग्ग बलवाहन-रो० ।

- ६९१ 'मा त्व भायि महाराज, मा त्व भायि रथेसभ ।
पञ्चाल बाहयिस्सामि', काकसेन व लेड्डुना ॥
- ६९२ 'अदु' पञ्चा किमत्थिया, अमच्चो वा पि तादिसो ।
यो त सम्बाधपक्खन्द', दुक्खा न परिमोचये' ॥
- 5 ६९३ "एथ माणवा उट्ठेथ, मुख सोधेथ सन्धिनो ।
वेदेहो सहमच्चेहि, उमङ्गेन' गमिस्सति" ॥
- ६९४ "तस्स त वचन सुत्वा, पण्डितस्सानुचारिनो' ।
उमङ्गद्वार विवरिसु, यन्तयुत्ते च अगगळे" ॥
- ६९५ "पुरतो सेनको याति, पच्छतो च महोसधो ।
10 मज्झे च राजा वेदेहो, अमच्चपरिवारितो" ॥
- ६९६ "उमङ्गा निक्खमित्वान, वेदेहो नावमारुहि ।
अभिरुह्वञ्च' त अत्वा', अनुसासि महोसधो ॥
- ६९७ 'अय ते ससुरो' देव, अय सस्सु जनाधिप ।
यथा मातु पटिपत्ति, एव ते होतु सस्सुया ॥
- 15 ६९८ 'यथा पि नियको भाता, सउदरियो' एकमातुको ।
एव पञ्चालचन्दो' ते, दयितब्बो रथेसभ ॥
- ६९९ 'अय पञ्चालचन्दी ते, राजपुत्ती अभिच्छिता' ।
काम करोहि ते ताय, भरिया ते रथेसभ' ॥
- 20 ७०० "आरुह नाव तरमानो, किन्नु तीरम्हि तिट्ठसि ।
किच्छा मुत्ताम्ह" दुक्खतो", याम दानि महोसध' ॥
- 214 ७०१ "नेस धम्मो महाराज, योह सेनाय नायको ।
सेनङ्ग" परिहापेत्वा, अत्तान परिमोचये ॥
- ७०२ "निवेसनम्हि ते देव, सेनङ्ग परिहापित ।
त दिन्न ब्रह्मदत्तेन, आनयिस्स रथेसभ' ॥

१ बाहयिस्सामि-स्या० । २ आदु-स्या०, आदु-रो० । ३ सम्बाधपक्खन्त-सी०, स्या०, रो० । ४ उम्मगेन-सी०, रो०, उम्मङ्गेन-स्या० । ५ ० नुसारिनो-सी०, स्या०, रो० । ६ ६ अभिरुह्वञ्च अत्वान-स्या० । ७ सस्सुरो-स्या० । ८ सोदरियो-स्या० । ९ पञ्चालचण्डो-रो० । १० अभिच्छिता-सी०, स्या०, रो० । ११ मुत्ताम्ह-स्या०, रो० । १२ दुक्खातो-रो० । १३ सेनाङ्ग-स्या० ।

- ७०३ “अप्पसेनो महासेन, कथ विग्गय्ह^१ ठस्ससि ।
दुब्बलो बलवन्तेन, विहज्जिस्ससि पण्डित” ॥
- ७०४ “अप्पसेनो पि चे मन्ती, महासेन अमन्तिन ।
जिनाति राजा राजानो, आदिच्चोवुदय तम” ॥
- ७०५ “सुसुख वत सवासो, पण्डितेही ति सेनक । 5
पक्खी व पञ्जरे बद्धे, मच्छे जालगतेरिव ।
अमित्तहत्थत्तगते^२, मोचयी नो महोसधो” ॥
- ७०६ “एवमेत^३ महाराज, पण्डिता^४ हि सुखावहा^५ ।
पक्खी व पञ्जरे बद्धे, मच्छे जालगतेरिव ।
अमित्तहत्थत्तगते, मोचयी नो महोसधो” ॥ 10
- ७०७ “रक्खित्वा कसिण रत्ति, चूलनेय्यो महब्बलो ।
उदेन्त अरुणुग्गस्मि^६, उपकारि^७ उपागमि ॥
- ७०८ “आरुय्ह पवर नाग, बलवन्त सट्ठिहायन ।
राजा अवोच पञ्चालो, चूलनेय्यो महब्बलो ॥
- ७०९ “सन्नद्धो मणिवम्मेन^८, सरमादाय^९ पाणिना^{१०} । 15
पेसिये^{११} अज्झभासित्थ, पुथुगुम्बे समागते ॥
- ७१० “हत्थारोहे अनीकट्ठे, रथिके पत्तिकारके^{१२} ।
उपासनम्हि कतहत्थे, वालवेधे समागते” ॥
- ७११ “पेसेथ कुञ्जरे दन्ती, बलवन्ते सट्ठिहायने ।
मदन्तु कुञ्जरा नगर, वेदेहेन सुमापित ॥ 20
- ७१२ “वच्छदन्तमुखा सेता^{१३}, तिक्खग्गा^{१४} अट्ठिवेधिनो ।
पणुन्ना^{१५} धनुवेगेन, सम्पतन्तु तरीतरा^{१६} ॥
- ७१३ “माणवा वम्मिनो सूरा, चित्रदण्डयुतावुधा^{१७} । B 215
पक्खन्दिनो महानागा, हत्थीन होन्तु सम्मुखा ॥

१ निगय्ह—स्या० । २ अमित्तहत्थत्तगते—स्या०, रो० । ३ मेव—स्या० । ४४ पण्डितेहि सुखावह—रो० । ५ अरुणुग्गस्मि—रो० । ६ उपकार—स्या० । ७ मणिवम्मेन—स्या०, मणिवम्मेसु—रो० । ८ सरमादाय पाणिन—रो० । ९ पेसिये—रो० । १० पत्तिकारिके—रो० । ११ सेना—रो० । १२ तिक्खिणग्गा—रो० । १३ पणुण्णा—स्या० । १४ तरीतर—रो० । १५ चित्तदण्ड—स्या० ।

- ७१४ “सत्तियो तेलधोतायो, अच्चिमन्ता^१ पभस्सरा ।
विज्जोतमाना तिट्ठन्तु^२, सतरसी^३ व^३ तारका ॥
- ७१५ “आवुधबलवन्तान, गुणिकायूरधारिन^४ ।
एतादिसान योधान, सङ्गामे अपलायिन ।
वेदेहो कुतो मुच्चिस्सति, सचे पक्खी व काहिति^५ ॥
- ७१६ “तिस^६ मे पुरिसनावुत्थो^७, सव्वेवेकेकनिच्चिता^८ ।
येस सम न पस्सामि, केवल महिम चर ॥
- ७१७ “नागा च कप्पिता दन्ती, बलवन्तो^९ सट्ठिहायना ।
येस खन्वेसु सोभन्ति, कुमारा चारुदस्सना ।
- ७१८ “पीतालङ्क़ारा पीतवसना, पीतुत्तरनिवासना ।
नागखन्धेसु^{१०} सोभन्ति, देवपुत्ता व नन्दने ॥
- ७१९ “पाठीनवण्णा नेत्तिसा, तेलधोता पभस्सरा ।
निट्ठिता नरधीरेहि^{११}, समधारा सुनिस्सिता ॥
- ७२० “वेल्लालिनो^{१२} वीतमला, सिक्कायसमया^{१३} दळ्हा^{१४} ।
गहिता बलवन्तेहि, सुप्पहारप्पहारिभि ॥
- ७२१ “सुवण्णथरुसम्पन्ना^{१५}, लोहितकच्छुपधारिता^{१६} ।
विवत्तमाना सोभन्ति, विज्जुवग्गधनन्तरे ॥
- ७२२ “पटाका^{१७} वम्मिनो^{१८} सूरा, असिचम्मस्स कोविदा ।
वनुग्गहा^{१९} सिक्खितरो^{२०}, नागखन्धे^{२१} निपात्तिनो^{२२} ॥
- ७२३ “एतादिसेहि^{२३} परिकिखत्तो, नत्थि मोक्खो इतो तव ।
पभाव ते न पस्सामि, येन त्व मिथिल वजे^{२४} ॥

१ अच्चिमन्ती-सी०, अच्छिमन्तो-स्या० । २ तिट्ठन्ति-रो० । ३ ३ सतरसाविय-सी० । ४ गुणिकायूरधारिन-स्या० । ५ काहिति-रो० । ६ ६ तिसा मे पुरिसावुत्थो-रो० । ७ ० एकेकनिच्चिता-स्या०, ० वेकेकनिच्चिता-रो० । ८ बलवन्ता-स्या०, रो० । ९ नागखन्धेसु-स्या०, रो० । १० नरधीरेहि-सी०, स्या०, रो० । ११ वेल्लालिनो-स्या०, रो० । १२ १२ ० दळ्हा-म०, सिक्कायसमया दळ्हा-रो० । १३ सुवण्णचारुसम्पन्ना-रो० । १४ लोहितकच्छुपधारिता-स्या०, लोहितकच्छुपधारिता-रो० । १५ १५ पटाका-सी०, रो०, पथका वम्मिनो-स्या० । १६ १६ थरुग्गहा सिक्खितरो-सी०, रो० । १७ १७ नागखन्धे निपात्तिनो-सी०, रो०, नागखन्धे-स्या० । १८ एदिसेहि-रो० ।

- ७२४ “किन्नु सन्तरमानो व, नाग पेसेसि कुञ्जर ।
पह्ठरूपो आपतसि^१, सिद्धत्थोस्मी^२ ति मञ्जसि ॥
- ७२५ “ओहरेते धनु^३ चाप, खुरप्प पटिसहर ।
ओहरेते सुभ वम्म^४, वेळुरियमणिसन्थत^५ ॥
- ७२६ “पसन्नमुखवण्णोसि, मितपुब्बञ्च भाससि ।
होति खो मरणकाले, एदिसी^६ वण्णसम्पदा^७ ॥
- ७२७ “मोघ ते गज्जित राज, भिन्नमन्तोसि खत्तिय ।
दुग्गण्होसि^८ तथा राजा, खळुङ्गेनेव सिन्धवो ॥
- ७२८ “तिण्णो हिथ्यो राजा गङ्ग, सामच्चो सपरिज्जनो ।
हसराज यथा धङ्को, अनुज्जव पतिस्ससि^९ ॥
- ७२९ “सिङ्गाला रत्तिभागेन, फुल्ल दिस्वान किसुक ।
मसपेसी ति मञ्जन्ता, परिव्यूब्हा मिगाधमा ॥
- ७३० “वीतिवत्तासु रत्तीसु, उग्गतस्मि दिवकरे^{१०} ।
किसुक फुल्लित दिस्वा, आसच्छिन्ना^{११} मिगाधमा ॥
- ७३१ “एवमेव तुव राज, वेदेह परिवारिय^{१२} ।
आसच्छिन्नो गमिस्ससि, सिङ्गाला किसुक यथा^{१३} ॥
- ७३२ “इमस्स हत्थे^{१४} पादे च, कण्णनासञ्च छिन्दथ ।
यो मे अमित्त हत्थगत, वेदेह परिमोचयि ॥
- ७३३ “इम^{१५} मस व पातव्य^{१६}, सूले कत्वा पचन्तु न ।
यो मे अमित्त हत्थगत, वेदेह परिमोचयि ॥
- ७३४ “यथा पि आसभ^{१७} चम्म, पथव्या^{१८} वितनिय्यति^{१९} ।
सीहस्स अथो व्यग्घस्स^{२०}, होति सडकुसमाहन ॥

१ आगमसि-स्या० । २ लद्धत्थोस्मी-सी०, स्या०, रो० । ३ धनु-स्या० ।
४ चम्म-स्या० । ५ वेळुरियमणि सन्निभ-स्या० । ६ तादिसी-सी०, रो० । ७ ण्हि-
सी०, स्या०, रो० । ८ पतिस्ससि-स्या० । ९ दिवाकरे-सी०, स्या०, रो० । १० आसा-
छिन्ना-स्या०, रो० । ११ परिवारय-म्या०, रो० । १२ हत्थ-स्या० । १३ १३ इम
मसञ्च पातव्य-स्या०, इस्स मस च पातव्य-रो० । १४ उसभ-स्या० । १५ पठव्या-स्या०,
पथव्या-रो० । १६ विहनीयति-स्या० । १७ व्यग्घस्स-रो० ।

- ७३५ “एव त वितनित्वान, वेधयिस्सामि सत्तिया ।
यो मे अमित्त हत्थगत, वेदेह परिमोचयि” ॥
- ७३६ “सचे मे हत्थे पादे च, कण्णनासञ्च छेच्छसि^१ ।
एव पञ्चालचन्दस्स, वेदेहो छेदयिस्सति ॥
- ३ २१७ ५ ७३७ “सचे मे हत्थे पादे च, कण्णनासञ्च छेच्छसि ।
एव पञ्चालचन्दिया, वेदेहो छेदयिस्सति ॥
- ७३८ “सचे मे हत्थे पादे च, कण्णनासञ्च छेच्छसि ।
एव नन्दाय देविया, वेदेहो छेदयिस्सति ॥
- ७३९ “सचे मे हत्थे पादे च, कण्णनासञ्च छेच्छसि ।
१० एव ते पुत्तदारस्स, वेदेहो छेदयिस्सति ॥
- ७४० “सचे मस व पातब्ब, सूले कत्वा पच्चिस्ससि ।
एव पञ्चालचन्दस्स, वेदेहो पाचयिस्सति ॥
- ७४१ “सचे मस व पातब्ब, सूले कत्वा पच्चिस्ससि ।
एव पञ्चालचन्दिया, वेदेहो पाचयिस्सति ॥
- १५ ७४२ “सचे मस व पातब्ब, सूले कत्वा पच्चिस्ससि ।
एव नन्दाय देविया, वेदेहो पाचयिस्सति ॥
- ७४३ “सचे मस व पातब्ब, सूले कत्वा पच्चिस्ससि ।
एव ते पुत्तदारस्स, वेदेहो पाचयिस्सति ॥
- ७४४ “सचे म वितनित्वान, वेधयिस्ससि सत्तिया ।
२० एव पञ्चालचन्दस्स, वेदेहो वेधयिस्सति ॥
- ७४५ “सचे म वितनित्वान, वेधयिस्ससि सत्तिया ।
एव पञ्चालचन्दिया, वेदेहो वेधयिस्सति ॥
- ७४६ “सचे म वितनित्वान, वेधयिस्ससि सत्तिया ।
एव नन्दाय देविया, वेदेहो वेधयिस्सति ॥
- २५ ७४७ “सचे म वितनित्वान, वेधयिस्ससि सत्तिया ।
एव ते पुत्तदारस्स, वेदेहो वेधयिस्सति ।
एव नो भन्तिर रहो, वेदेहेन मया सह ॥

१ छेदसि - स्या० ।

- ७४८ “यथा^१ पि पलसत^२ चम्म, कोन्तिमन्तासुनिद्रित^३ ।
उपेति तनुताणाय, सरान पटिहन्तवे ॥
- ७४९ “सुखावहो दुखनुदो^४, वेदेहस्स यसस्सिनो ।
मति ते पटिहञ्जामि, उसु पलसतेन वा” ॥ B 218
- ७५० “इद्ध पस्स महाराज, सुञ्ज अन्तेपुर तव ।
ओरोधा च कुमारा च, तव माता च खत्तिय ।
उमङ्गा^५ नीहरित्वान, वेदेहस्सुपनामिता” ॥ 5
- ७५१ “इद्ध अन्तेपुर मय्ह, गन्त्वान विचिनाथ न ।
यथा इमस्स वचन, सच्च वा यदि वा मुसा” ॥
- ७५२, “एवमेत महाराज, यथा आह महोसधो ।
सुञ्ज अन्तेपुर सब्ब, काकपट्टनक^६ यथा” ॥ 10
- ७५३ “इतो गता महाराज, नारी सब्बङ्गसोभना ।
कोसम्बफलकसुस्सोणी^७, हसगगरभाणिनी ॥
- ७५४ “इतो नीता महाराज, नारी सब्बङ्गसोभना ।
कोसेय्यवसना सामा, जातरूपसुमेखला ॥ 15
- ७५५ “सुरत्तपादा कल्याणी, सुवण्णमणिमेखला ।
पारेवतक्खी^८ सुतनू, बिम्बोढा तनुमज्झिमा ॥
- ७५६ “सुजाता भुजलट्ठी व, वेदी^९ व तनुमज्झिमा ।
दीघस्सा केसा असिता, ईसकग्गपवेल्लिता ॥
- ७५७ “सुजाता मिगच्छापा^{१०} व, हेमन्तगिसिखारिव ।
नदी व गिरिदुग्गेसु, सञ्छन्ना खुद्दवेळुभि ॥ 20
- ७५८ “नागनासूरु कल्याणी, परमा^{११} तिम्वस्त्यनी ।
नातिदीधा नातिरस्सा, नालोमा नातिलोमसा^{१२}” ॥

११ यथा पलसत—स्या०, यथा फलसत—रो० । २ कन्तीमन्तीसुनिद्रित—सी०, रो० । ३ दुखनुदो—स्या० । ४ उमङ्गा—स्या०, उम्मगा—रो० । ५ काकपट्टनक—स्या० । ६ कोसुम्भफलकसुस्सोणी—सी०, स्या०, रो० । ७ पारेवतक्खि—रो० । ८ वेल्ली—सी०, रो० । ९ मिगच्छापी व—स्या० । १० पठमा—सी०, स्या०, रो० । ११ नाति लोमका—स्या०, नातिलोमस्सा—रो० ।

- ७५९ “नन्दाय नून मरणेन, नन्दसि सिरिवाहन ।
अहञ्च नून नन्दा च, गच्छाम यमसाधन” ॥
- ७६० “दिब्ब अधीयसे^१ माय, अकासि चक्खुमोहन ।
यो मे अमित्त हत्थगत, वेदेह परिमोचयि” ॥
- 219 ४ ७६१ “अधीयन्ति^२ महाराज, दिब्बमायिध पण्डिता ।
ते मोचयन्ति अत्तान, पण्डिता मन्तिनो जना ॥
- ७६२ “सन्ति माणवपुत्ता मे, कुसला सन्धिछेदका ।
येस कतेन मग्गेन, वेदेहो मिथिल गतो” ॥
- ७६३ “इद्ध पस्स महाराज, उमङ्ग साधु मापित ।
हत्थीन अथ अस्सान, रथान अथ पत्तिन ।
आलोकभूत तिट्ठन्त, उमङ्ग साधु मापित” ॥
- 10 ७६४ “लाभा वत विदेहान, यस्सिमेदिसा पण्डिता ।
घरे वसन्ति विजिते, यथा त्वसि महोसध” ॥
- ७६५ “वुत्तिञ्च परिहारञ्च, दिगुण भत्तवेतन ।
ददामि विपुले भोगे, भुञ्ज कामे रमस्सु च ।
मा विदेह पच्चगमा^४, कि विदेहो करिस्सति” ॥
- 15 ७६६ “यो चजेथ महाराज, भत्तार धनकारणा ।
उभिन्न होति गारय्हो, अत्तनो च परस्स च ।
याव जीवेय्य वेदेहो, नाञ्जस्स पुरिसो सिया^५ ॥
- 20 ७६७ “यो चजेथ महाराज, भत्तार धनकारणा ।
उभिन्न होति गारय्हो, अत्तनो च परस्स च ।
याव तिट्ठेय्य वेदेहो, नाञ्जस्स विजिते वसे” ॥
- ७६८ “दम्मि निक्खसहस्स ते, गामासीतिञ्च^६ कासिसु ।
दासिसतानि चत्तारि, दम्मि भरियासतञ्च ते ।
सब्ब सेनङ्गमादाय^७, सोत्थि गच्छ महोसध ॥
- 25

१ अधीयसे—स्या० । २ अधीयन्तिवे—स्या० । ३ तिट्ठित—सी०, स्या०, रो० ।
४ पच्चगमि—रो० । ५ सिय—स्या० । ६ गामासीति च—रो० । ७ सेनाङ्ग—स्या० ।

- ७६९ “याव ददन्तु हृत्थीन, अस्सान दिगुण विध ।
तप्पेन्तु अन्नपानेन, रथिके पत्तिकारके” ॥
- ७७० “हृत्थी अस्से रथे पत्ती, गच्छेवादाय पण्डित ।
पस्सतु त महाराजा^१, वेदेहो मिथिल गत ॥
- ७७१ “हृत्थी अस्सा रथा पत्ती, सेना पदिस्सते^२ महा । 5
चतुरङ्गिनी भीसरुपा^३, किन्नु मञ्जसि^४ पण्डित” ॥
- ७७२ “आनन्दो ते महाराज, उत्तमो पटिदिस्सति^५ । B 220
सब्ब^६ सेनङ्गमादाय, सोत्थि^७ पत्तो^८ महोसधो” ॥
- ७७३ “यथा पेत सुसानस्मि, छडुत्वा चतुरो जना ।
एव कपिलये^९ त्यम्ह^{१०}, छडुयित्वा इधा गता ॥ 10
- ७७४ “अथ त्व केन वण्णेन, केन वा पन हेतुना ।
केन वा अत्थजातेन, अत्तान परिमोचयि” ॥
- ७७५ “अत्थ अत्थेन वेदेह, मन्त मन्तेन खत्तिय ।
परिवारयि^{११} राजान, जम्बुदीप^{१२} व सागरो” ॥
- ७७६ “दिन्न निक्खसहस्स मे, गामासीति च कासिसु । 15
दासीसतानि चत्तारि, दिन्न भरियासतञ्च मे ।
सब्ब सेनङ्गमादाय, सोत्थिनाम्हि इधागतो” ॥
- ७७७ “सुसुख वत सवासो, पण्डितेही ति सेनक ।
पक्खी व पञ्जरे बद्धे, मच्छे जालगतेरिव ।
अमित्तहत्थत्तगते, मोचयी” नो महोसधो” ॥ 20
- ७७८ “एवमेत^{१३} महम्मज्ज, पण्डिता” हि सुखावहा ।
पक्खी व पञ्जरे बद्धे, मच्छे जालगतेरिव ।
अमित्तहत्थत्तगते, मोचयी नो महोसधो” ॥

१ महाराज-रो० । २ सादिस्सते-स्या० । ३ भिसरुपा-स्या०, रो० । ४-४ मञ्जसि पण्डिता-सी०, स्या०, रो० । ५ पतिदिस्सति-रो० । ६ सब्ब-रो० । ७ ७ सोत्थि पत्तो-स्या० । ८-८ कम्पिलियेत्यम्हा-सी०, कम्पिलियेत्यम्हा-स्या०, कम्पिलियरट्ठे-रो० । ९ परिवारयिस्स-सी०, स्या०, परिवारयिस्स-रो० । १० जम्बूदीप-स्या० । ११ माचयि-म० । १२ एवमेव-स्या०, रो० । १३ पण्डित-रो० ।

- ७७९ “आहञ्जन्तु सब्बवीणा, भेरियो दिन्दिमानि^१ च ।
धमेन्तु^२ मागधा सङ्घा, वग्गू^३ नदन्तु^४ दुन्दुभी^५” ॥
- ७८० “ओरोधा च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥
- ७८१ “हत्थारोहा^६ अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका^७ ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥
- ७८२ “समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥
- ७८३ “बहुजनो^८ पसन्नोसि, दिस्वा पण्डितमागत^९ ।
पण्डितमिह अनुप्पत्ते, चेलुक्खेपो अवत्तथा^{१०}” ति ॥

५४३ भूरिदत्तजातक (६)

- ७८४ “य किञ्चि रतन अत्थि, धतरट्ठनिवेसने^१ ।
सब्बानि ते उपयन्तु^२, धीतर देहि राजिनो^३” ॥
- ७८५ “न नो विवाहो नागेहि, कतपुब्बो कुदाचन ।
त विवाह असयुत्त, कथ अम्हे करोमसे^४” ॥
- ७८६ “जीवित नून ते चत्त, रट्ठ वा मनुजाधिप ।
न हि नागे कुपितमिह^५, चिर जीवन्ति तादिसा ॥
- ७८७ “यो त्व देव मनुस्सोसि, इद्धिमन्त अनिद्धिमा ।
वरुणस्स निय पुत्त, यामुन अतिमञ्जसि^६” ॥
- ७८८ “नातिमञ्जामि राजान, धतरट्ठ यसस्सिन ।
धतरट्ठो हि नागान, बहूनमपि^७ इस्सरो ॥
- ७८९ “अहि महानुभावो पि, न मे धीतरमारहो ।
खत्तियो च विदेहान, अभिजाता समुद्दजा^८” ॥

१ देन्दिमानि च-स्या०, देण्डिमानि च-रो० । २ धमेन्तु-स्या०, नदन्तु-रो० ।
३ वग्गु वदतु-रो० । ४ हत्थारुहा-रो० ५ पत्तिकारिका-रो० । ६ बहुज्जनो-स्या०,
रो० । ७ समागते-रो० । ८ पवत्तथाति-स्या०, रो० । ९ धतरट्ठस्स निवेसने-रो० ।
१० उपायन्ति-रो० । ११ कुपितमिह-स्या० । १२ बहुल्ल-रो० ।

- ७९० “कम्बलस्सतरा उट्ठेन्तु, सब्बे नागे निवेदय ।
बाराणसि पवज्जन्तु, मा च कञ्चि' विहेठयु” ॥
- ७९१ “निवेसनेसु सोम्भेसु, रथिया चच्चरेसु च ।
रुक्खग्गेसु च लम्बन्तु, वितता तोरणेसु च ॥
- ७९२ “अहम्पि सब्बसेतेन, महता सुमह पुर ।
परिक्खपिस्स भोगेहि, कासीन जनय भय” ॥ 5
- ७९३ तस्स त वचन सुत्वा, उरगानेकवणिणो ।
बाराणसि पवज्जिस्स, न च कञ्चि विहेठयु ॥
- ७९४ निवेसनेसु सोम्भेसु, रथिया चच्चरेसु च ।
रुक्खग्गेसु च लम्बिस्सु, वितता तोरणेसु च ॥ 10
- ७९५ तेसु' दिस्वान लम्बन्ते, पुथू' कन्दिस्सु नारियो ।
नागे सोण्डिकते दिस्वा, पस्ससन्ते मुहु' मुहु' ॥ B 222
- ७९६ बाराणसी पव्यधिता', आतुरा समपज्जथ ।
बाहा पगय्ह पक्कन्दु, “धीतर देहि राजिनो” ॥
- ७९७ “पुप्फाभिहारस्स वनस्स मज्झे,
को लोहितक्खो विततन्तरसो' ।
का कम्बुकायूरधरा सुवत्था,
तिट्ठन्ति नारियो दस कन्दमाना ॥ 15
- ७९८ “को त्व ब्रहाबाहु वनस्स मज्झे,
विरोचसि घटसित्तो' व' अग्नि ।
महेसक्खो अञ्जतरोसि यक्खो,
उदाहु नागोसि महानुभावो” ॥ 20
- ७९९ “नागोहमस्मि इद्धिमा, तेजस्सी' दुरतिक्कमो ।
डसेय्य तेजसा कुद्धो, फीत जनपद अपि ॥
- ८०० “समुद्दजा हि मे माता, धतरट्ठो च मे पिता ।
सुदस्सनकनिट्ठोस्मि, भूरिदत्तो ति म विदू” ॥ 25

१ किञ्चि-सी०, रो० । २ एते-स्या० । ३ पूथू-स्या०, पुथु-रो० । ४४ महु-
महु-स्या० । ५ सब्याधिता-स्या०, पव्यधिता-रो० । ६ विहतन्तरसो-स्या०, रो० । ७
घटसित्तोव-रो० । ८ तेजसी-सी०, स्या०, रो० ।

- ८०१ "य गम्भीर सदावट्ट, रहद भिस्म^१ पेक्खसि^२ ।
एस^३ दिव्यो ममावासो, अनेकसतपोरिसो ॥
- ८०२ "मयूरकोञ्चाभिरुद, नीलोद वनमज्झतो ।
यमुन पन्निस मा भीतो, खेम वत्तवत^४ सिव^५" ॥
- ५ ८०३ "तत्थ पत्तो सानुचरो, सह पुत्तेन ब्राह्मण ।
पूजितो मय्ह कामेहि, सुख ब्राह्मण वच्छसि^६" ॥
- ८०४ "समा समन्तपरितो, पट्टतगरा^७ मही ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, सोभति हरितुत्तमा ॥
- ८०५ "रम्मनि वनचेत्यानि, रम्मा हसूपकूजिता^८ ।
१० ओपुप्फापद्मा^९ तिट्ठन्ति, पोक्खरञ्जो^{१०} सुनिम्मिता ॥
- B 223 ८०६ "अट्टसा सुकता थम्भा, सब्बे वेळुरियामया ।
सहस्सयम्भा पासादा, पूरा कञ्जाहि जोतरे ॥
- ८०७ "विमान उपपन्नोसि, दिव्य^{११} पुञ्जेहि अत्तनो ।
असम्बाध सिव रम्म, अच्चन्तसुखसहित ॥
- १५ ८०८ "मञ्जे सहस्सनेत्तस्स, विमान नाभिकङ्कसि ।
इद्धी हि त्याय विपुला, सक्कस्सेव जुतीमतो^{१२}" ॥
- ८०९ "मनसा पि न पत्तब्बो, आनुभावो जुतीमतो ।
परिचारयमानान^{१३}, सइन्दान^{१४} वसवत्तिन^{१५}" ॥
- ८१० "त विमान अभिज्झाय, अमरान सुखेसिन ।
२० उपोसथ उपवसन्तो, सेमि वम्मिकमुद्धनि^{१६}" ॥
- ८११ "अह च मिगमेसानो, सपुत्तो पाविसि वन ।
त^{१७} म^{१८} मत वा जीव वा, नाभिवेदेन्ति आतका ॥
- ८१२ "आमन्तये भूरिदत्त, कासिपुत्त यसस्सिन ।
तया नो^{१९} समनुञ्जाता, अपि पस्सेमु आतके^{२०}" ॥

११ भेस्म०-स्या०, भेस्म अवेक्खसि-रो० । २ एसो-स्या० । ३ वत्तवति-
स्या० । ४ पट्टतगरा-स्या०, बट्टतगरा-रो० । ५ हसूपकूजिता-स्या० । ६ ओपुप्फा-
पद्मा-स्या०, रो० । ७ पोक्खरञ्जा-स्या०, रो० । ८ दिव्व-स्या०, दिव्व-रो० । ९ ९
परिचारियमानान-स्या० । १० इन्दान-स्या० । ११ ११ ते मे-स्या० । १२ वो-रो० ।

- ८१३ “एसो हि वत मे छन्दो, य वसेसि ममन्तिके ।
न हि एतादिसा कामा, सुलभा होन्ति मानुसे ॥
- ८१४ “सचे त्व निच्छसे वत्थु, मम कामेहि पूजितो ।
मया त्व समनुञ्जातो, सोत्थि पस्साहि जातके” ॥
- ८१५ “धारयिम मणि दिव्य, पसु पुत्ते च विन्दति^१ । 5
अरोगो सुखितो होति^२, गच्छेवादाय ब्राह्मण ” ॥
- ८१६ “कुसल पटिनन्दामि, भूरिदत्त वचो तव ।
पब्बजिस्सामि जिण्णोस्मि, न कामे अभिपत्थये” ॥
- ८१७ “ब्रह्मचरियस्स चे भङ्गो, होति भोगेहि कारिय ।
अविकम्पमानो^३ एय्यासि, बहु दस्सामि ते धन” ॥ 10
- ८१८ “कुसल पटिनन्दामि, भूरिदत्त वचो तव ।
पुन पि आगमिस्सामि, सचे अत्थो भविस्सति” ॥
- ८१९ इद वत्वा भूरिदत्तो, पेसेसि चतुरो जने । 15
एथ गच्छथ उट्ठेथ, खिप्प पापेथ ब्राह्मण ॥
- ८२० तस्स त वचन सुत्वा, उट्ठाय चतुरो जना ।
पेसिता भूरिदत्तेन, खिप्प पापेसु^४ ब्राह्मण ॥
- ८२१ “मणि पग्गय्ह मङ्गल्य, साधुवित्त^५ मनोरम ।
सेल व्यञ्जनसम्पन्न, को इम मणिमज्झगा” ॥
- ८२२ “लोहितक्खसहस्साहि^६, समन्ता परिवारित ।
अज्ज काल पथ^७ गच्छ, अज्झगाह मणि इम” ॥ 20
- ८२३ “सुपच्चिण्णो अय सेलो, अच्चित्तो महितो सदा ।
सुधारितो सुनिक्खित्तो, सब्बत्थमभिसाधये ॥
- ८२४ “उपचारविपन्नस्स, निक्खेपे धारणाय वा ।
अय सेलो विनासाय, परिच्चिण्णो अयोनिसो ॥
- ८२५ “न इम अकुसलो दिव्य, मणि धारेतुमारहो । 25
पटिपज्ज सत निक्ख, देहिम रतन मम” ॥

१ विदसि-स्या० । २ होहि-स्या० । ३ अविकम्पमानो-स्या० । ४ पापेसु-
स्या०, रो० । ५ साधुवित्त-रो० । ६ लोहितक्खसहस्साहि-स्या० । ७ पद-सी०, रो० ।
जा० २-३०

- ८२६ “न' च म्याय' मणी' केय्यो, गोहि वा रतनेहि' वा ।
सेलो ब्यञ्जनसम्पन्नो, नेव केय्यो मणी मम” ॥
- ८२७ “नो चे तथा मणी केय्यो, गोहि वा रतनेहि वा ।
अय केन मणी केय्यो, त मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥
- 5 ८२८ “यो मे ससे महानाग, तेजस्सि' दुरतिक्कम ।
तस्स दज्ज इम सेल, जलन्तमिव' तेजसा” ॥
- ८२९ “को नु ब्राह्मणवण्णेन, सुपण्णो पतत वरो ।
नाग जिगीसमन्वेसि,' अन्वेस भक्खमत्तनो ॥
- 10 ८३० “नाह दिजाधिपो होमि, न दिट्ठो गरुळो मया ।
आसीविसेन वित्तो' ति,' वज्जो' ब्राह्मण म' विदू” ॥
- ८३१ “किन्नु तुय्ह बल अत्थि, कि सिप्प विज्जते तव ।
किस्मि वा त्व परत्थद्धो, उरग नापचायसि” ॥
- B 225 ८३२ “आरञ्जिकस्स' इसिनो, चिररत्त” तपस्सिनो ।
सुपण्णो कोसियस्सक्खा, विसविज्ज अनुत्तर ॥
- 15 ८३३ “त' भावितत्तञ्जतर,' सम्मन्त पब्बतन्तरे ।
सक्कच्च त उपट्ठासि,' रत्तिन्दिवमतन्दितो ॥
- ८३४ “सो तदा परिचिण्णो मे, वत्तवा' ब्रह्मचरियवा' ।
दिब्ब' पातुकरी मन्त, कामसा भगवा मम' ॥
- 20 ८३५ “त्याह' मन्ते परत्थद्धो, नाह भायामि भोगिन ।
आचरियो विसघातान, अलम्पानो' ति म विदू” ॥
- ८३६ “गण्हामसे मणि तात, मोमदत्त विजानहि' ।
मा दण्डेन सिरि पत्त, कामसा पजहिम्हसे' ” ॥

१-१ नेव माय-स्या०, नवा माय-रो० । २ मणि-स्या० । ३ रतनेन-रो० । ४ तेजसि-स्या०, रो० । ५ जलन्तरिव-स्या०, रो० । ६ जिगीसमवेति-स्या०, जिगीस-रो० । ७-७ वित्तोस्मि-स्या० । ८ वज्जो-स्या० । ९ म ब्राह्मण-रो० । १० अरञ्जिकस्स-रो० । ११ चिररत्त-स्या०, चिररत्त-रो० । १२-१२ त भावितत्तञ्जतर-स्या०, रो० । १३ उपट्ठासि-रो० । १४ १४ वत्त वा ब्रह्मचरिय-स्या०, वत्तवा-रो० । १५ दिब्ब-स्या० । १६ मम-स्या०, रो० । १७ आह-रो० । १८ आलम्बानो-सी०, रो०, आलम्बायनो-स्या० । १९ विजानाहि-स्या० । २० पजहामसे-स्या० ।

- ८३७ “सक निवेसन पत्त, यो त ब्राह्मण पूजयि।
एव कल्याणकारिस्स, कि मोहा दुब्भिमिच्छसि” ॥
- ८३८ “सच्चे त्व^१ धनकामोसि, भूरिदत्तो पदस्सति^२।
तमेव गन्त्वा याचस्सु, बहु दस्सति ते धन” ॥
- ८३९ “हत्थगत पत्तगत, निकिण्ण^३ खादितु वर।
मा नो सन्दिट्ठिको अत्थो, सोमदत्त उपच्चगा” ॥ 5
- ८४० “पच्चति निरये घोरे, महिस्समपि^४ विवरति^५।
मित्तदुब्भो हितच्चागी, जीवरे वा^६ पि सुस्सति^७ ॥
- ८४१ “सच्चे त्व धनकामोसि, भूरिदत्तो पदस्सति।
मञ्जे अत्तकत वेर, नचिर वेदयिस्ससि” ॥ 10
- ८४२ “महायञ्ज यजित्वान, एव सुज्झन्ति ब्राह्मणा।
महायञ्ज यजिस्साम, एव मोक्खाम पापका” ॥
- ८४३ “हन्द दानि अपायामि, नाह अज्ज तथा सह।
पदम्पेक^८ न गच्छेय्य, एव किब्बिसकारिना” ॥
- ८४४ इद वत्त्वान पितर, सोमदत्तो बहुस्सुतो।
उज्झापेत्त्वान भूतानि, तम्हा ठाना अपक्कमि ॥ 15 B 226
- ८४५ “गण्हाहेत महानाग, आहरेत मणि मम।
इन्दगोपकवण्णाभो,^९ यस्स लोहितको सिरो ॥
- ८४६ “कप्पासपिचुरासी व, एसो कायो^{१०} पदिस्सति^{११}।
वम्मिकग्गतो सेति, त त्व गण्हाहि ब्राह्मण” ॥ 20
- ८४७ “अयोसधेहि दिब्बेहि, जप्प^{१२} मन्तपदानि च।
एव त असक्खि सत्थु,^{१३} कत्वा परित्तमत्तनो” ॥
- ८४८ “मम दिस्वान आयन्त, सब्बकामसमिद्धिन।
इन्द्रियानि अहट्ठानि, साव^{१४} जात मुख तव ॥

१ दूभि०-रो०। २ हि-सी०। ३ पदिस्सति-स्या०। ४ निकिण्ण-स्या०, रो०। ५ महिस्समवदीयति-सी०, रो०, महिमस्स विद्रीयति-स्या०। ६-६ चापि सुस्सरे-सी०, रो०। ७ पदमेक-स्या०। ८ इदगोपकवण्णाभा-स्या०, रो०। ९९ कायस्स दिस्सति-सी०, रो०। १० जप-रो०। ११ फुट्ट-स्या०, सट्ठ-रो०। १२ साम-सी०, रो०।

- ८४९ “पद्म^१ यथा हृत्थगत, पाणिना परिमदित ।
साव जात मुख तुय्ह, मम दिस्वान एदिस ॥
- ८५० “कच्चि^२ नु ते नाभिससि,^३ कच्चि ते अत्थि^४ वेदना ।
येन^५ साव मुख तुय्ह, मम दिस्वान आगत” ॥
- ५ ८५१ “सुपिन तात अद्विक्ख, इतो मास अधोगत ।
दक्खिण विय मे बाहु,^६ छेत्वा रुहिरमक्खित ।
पुरिसो आदाय पक्कामि, मम^७ रोदन्तिया सति ॥
- ८५२ “यतोह^८ सुपिनमद्विक्ख, सुदस्सन विजानहि ।
ततो दिवा वा रत्ति वा, सुख मे नोपलब्धति” ॥
- १० ८५३ “य पुब्बे परिवारिसु,^९ कञ्जा रुचिरविग्गहा ।
हेमजालपटिच्छन्ना, भूरिदत्तो न दिस्सति ॥
- ८५४ “य पुब्बे परिवारिसु, नेत्तिसवरधारिनो ।
कणिकारा व सम्फुल्ला, भूरिदत्तो न दिस्सति ॥
- २१ ८५५ “हन्द दानि गमिस्साम^{१०}, भूरिदत्तनिवेसन ।
धम्मट्ठ सीलसम्पन्न, पस्साम तव भातर” ॥
- १५ ८५६ “तञ्च दिस्वान आयन्ति^{११}, भूरिदत्तस्स मातर ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, भूरिदत्तस्स नारियो” ॥
- ८५७ “पुत्त तेय्ये^{१२} न^{१३} जानाम, इतो मास अवोगत ।
मत वा यदि वा जीव, भूरिदत्त यसस्सिन” ॥
- २० ८५८ “सकुणी हतपुत्ता व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, भूरिदत्त अपस्सती ॥

*

१ पद्म-स्या०, रो० । २ भिससि-सी०, भिस्ससि-स्या० । ३ नत्थि-रो० ।
४ यन्ते-रो० । ५ बाहु-रो० । ६ मम-रो० । ७ ०त-सी० । ८ परिवारिसु-सी०,
रो० । ९ गमिस्सामि-रो० । १० आयत-स्या० । ११ भरियायो-स्या० । १२ १२
तय्ये न-रो० । * एत्थ सी०, रो० पोत्थकेसु अय गाथा दिस्सति—

सकुणी हतपुत्ताव, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।

तेन तेन पधाविस्स, पिय पुत्त अपस्सती ति ॥

- ८५९ “कुररी^१ हतच्छापा व^२, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, भूरिदत्त अपस्सती ॥
- ८६० “सा नून चक्कवाकी^३ व^२, पल्ललस्मि अनोदके^४ ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, भूरिदत्त अपस्सति ॥
- ८६१ “कम्मरान यथा उक्का, अन्तो ज्ञायति नो बहि । 5
एव ज्ञायामि सोकेन, भूरिदत्त अपस्सति” ॥
- ८६२ “साला व सम्पमथिता^५, मालुतेन पमद्विता ।
सेन्ति पुत्ता च दारा च, भूरिदत्तनिवेसने” ॥
- ८६३ “इद^६ सुत्वान निग्घोस, भूरिदत्तनिवेसने ।
अरिट्ठो च सुभोगो^७ च, पधाविसु^८ अनन्तरा ॥ 10
- ८६४ “अम्म अस्सास मा सोचि, एवधम्मा हि पाणिनो ।
चवन्ति उपपज्जन्ति, एसस्स^९ परिणामिता” ॥
- ८६५ “अहम्पि तात जानामि, एवधम्मा हि पाणिनो ।
सोकेन च परेतस्मि, भूरिदत्त अपस्सती ॥
- ८६६ “अज्ज चे मे इम रत्ति, सुदस्सन विजानहि^{१०} । 15
भूरिदत्त अपस्सन्ती, मञ्जे हिस्सामि^{११} जीवित” ॥
- ८६७ “अम्म अस्सास मा सोचि, आनयिस्साम भातर । B 228
दिसोदिस गमिस्साम, भातुपरियेसन चर ॥
- ८६८ “पब्बते गिरिदुग्गेसु, गामेसु निगमेसु च ।
ओरेन सत्तरत्तस्स^{१२}, भातर पस्स आगत” ॥ 20
- ८६९ “हत्था पमुत्तो उरगो, पादे ते निपती भुस ।
कच्चि^{१३} नु त डसी तात^{१४}, मा भायि सुखितो भव” ॥
- ८७० “नेव मय्ह अय नागो, अल दुक्खाय कायचि ।
यावत्तत्थि अहिग्गाहो, मया भिय्यो न विज्जति” ॥

१-१ कुररी हतच्छापाव-स्या० । २-२ चक्कवक्कीव-स्या० । ३-३ अन्दके-स्या०, रो० । ४-४ सम्पमद्विता-स्या० । ५-५ तेस-स्या० । ६-६ सुभोगो-सी०, रो० । ७-७ उपधाविसु-सी०, रो० । ८-८ एसस्स-स्या० । ९-९ विजानाहि-स्या० । १०-१० हेस्सामि-रो० । ११-११ दसरत्तस्स-सी०, रो० । १२-१२ कच्चि त नु डसी तात-सी०, कच्चि नु डसितो तात-स्या०, कच्चि तानु डसी तात-रो० ।

- ८७१ “को नु ब्राह्मणवण्णेन, दित्तो^१ परिसमागतो ।
अव्हायन्तु^२ सुयुद्धेन, सुणन्तु^३ परिसा मम” ॥
- ८७२ “त्व म नागेन आलम्प,^४ अह मण्डूकछापिया ।
होतु नो अब्भुत तत्थ, आसहस्सेहि पञ्चहि” ॥
- ८७३ “अह हि वसुमा अड्ढो, त्व दलिद्दोसि माणव ।
को नु ते पाटिभोगत्थि, उपजूतञ्च कि सिया ॥
- ८७४ “उपजूतञ्च मे अस्स, पाटिभोगो च तादिसो ।
होतु^५ नो अब्भुत तत्थ, आसहस्सेहि पञ्चहि” ॥
- ८७५ “सुणोहि मे महाराज, वचन भद्दमत्थु ते ।
पञ्चन्न मे सहस्सान, पाटिभोगो हि कित्तिम” ॥
- ८७६ “पेत्तिक वा इण होति, य वा होति सयकत ।
कि त्व एव बहु मय्ह, धन याचसि ब्राह्मण” ॥
- ८७७ “अलम्पानो^६ हि नागेन, मम अभिजिगीसित” ।
अह मण्डूकछापिया, डसयिस्सामि ब्राह्मण ॥
- ८७८ “त त्व दट्ठु महाराज, अज्ज रट्ठाभिवड्ढुन ।
खत्तसङ्घपरिब्यूळ्हो,^७ निय्याहि अहिदस्सन” ॥
- ८७९ “नेव त अतिमञ्जामि, सिप्पवादेन माणव ।
अतिमत्तोसि^८ सिप्पेन, उरग नापचायसि” ॥
- ८८० “अहम्पि^९ नातिमञ्जामि”, सिप्पवादेन ब्राह्मण^{१०} ।
अविसेन च नागेन, भुस वञ्चयसे जन ॥
- ८८१ “एव चेत जनो जञ्जा, यथा जानामि त अह ।
न त्व लभसि आलम्प,^{११} भुसमुट्ठि^{१२} कुतो धन” ॥

१ दत्तो-सी०, स्या०, रो० । २ अव्हायन्तु-स्या०, अव्हयन्तु-रो० । ३ सुणातु-स्या०, रो० । ४ आलम्ब-स्या०, रो० । ५ अस्स-रो० । ६ आलम्बायनो-स्या०, अलम्बानो-रो० । ७ अभिजिगिसति-स्या०, रो० । ८ खगसङ्घपरिब्यूळ्हो-स्या०, खत्तसङ्घपरिब्यूळ्हो-रो० । ९ अभिदस्सन-सी०, रो० । १० अतिमत्तासि-रो० । ११-११ मयम्पि नातिमञ्जाय-रो० । १२ ब्राह्मण-रो० । १३ आलम्ब-स्या०, रो० । १४ सत्तुमुट्ठि-सी०, रो०, थुसमुट्ठि-स्या० ।

- ८८२ “खराजिनो जटी दुम्मी,^१ दित्तो^२ परिसमागतो ।
यो^३ त्व एव गत नाग, अविसो अतिमञ्जसि ॥
- ८८३ “आसज्ज खो न जञ्जासि, पुण्ण उग्गस्स तेजसो^४ ।
मञ्जे त भस्मरासि व, खिप्पमेसो करिस्सति” ॥
- ८८४ “सिया विस सिलुत्तस्स, देड्डुभस्स^५ सिलाभुनो । 5
नेव लोहितसीसस्स, विस नागस्स विज्जति” ॥
- ८८५ “सुतमेत अरहत, सञ्जतान तपस्सिन ।
इध दानानि दत्वान, सग्ग गच्छन्ति दायका ।
जीवन्तो देहि दानानि, यदि ते अत्थि दातवे ॥
- ८८६ “अय नागो महिद्धिको, तेजस्सी^६ दुरतिक्कमो । 10
तेन त डसयिस्सामि, सो त भस्म करिस्सति” ॥
- ८८७ “मयापेत सुत सम्म, सञ्जतान तपस्सिन ।
इध दानानि दत्वान, सग्ग गच्छन्ति दायका ।
त्वमेव देहि जीवन्तो, यदि ते अत्थि दातवे ॥
- ८८८ “अय अजमुखी^७ नाम, पुण्णा उग्गस्स तेजसो । 15
ताय त डसयिस्सामि, सा त भस्म करिस्सति” ॥
- ८८९ “या घीता धतरदुस्स, वेमाता भगिनी मम ।
सा^८ त डसत्वजमुखी^९, पुण्णा^{१०} उग्गस्स तेजसो” ॥
- ८९० “छमाय चे निसिञ्चिस्स, ब्रह्मादत्त विजानहि^{११} ।
तिणलतानि ओसध्यो,^{१२} उस्सुस्सेय्यु अससय ॥ 20
- ८९१ “उद्ध चे पातयिस्सामि, ब्रह्मादत्त विजानहि । B 230
सत्त वस्सानिय देवो, न वस्से न हिम पत्ते ॥
- ८९२ “उदके चे निसिञ्चिस्स, ब्रह्मादत्त विजानहि ।
यावन्तोदकजा^{१३} पाणा, मरेय्यु मच्छकच्छपा” ॥

१ दुम्मी-सी०, स्या०, रो० । २ दित्तो-स्या०, रो० । ३ सो-रो० । ४ तेजसा-
स्या०, रो० । ५ दुड्डुभस्स-स्या० । ६ तेजसी-स्या०, रो० । ७ अच्चिमुखी-सी०,
स्या० रो० । ८-८ सा दिससु-सी०, रो०, सा डसतु-स्या० । ९ पुण्णी-रो० । १०
विजानाहि-स्या० । ११ ओसज्जो-रो० । १२ यावता ओदका-सी०, स्या०, यावता
उदकजा-रो० ।

- ८९३ “लोक्य सजन्त उदक, पयागस्मि पतित्वित ।
कोम अज्झोहरी भूतो, ओगाळ्ह यमुन नदि” ॥
- ८९४ “यदेस लोकाधिपती यसस्सी,
बाराणसि पत्त्रिय^१ समन्तो ।
५ तस्साह^२ पुत्तो उरगूसभस्स,
सुभोगो^३ ति म ब्राह्मण वेदयन्ति” ॥
- ८९५ “सचे हि^४ पुत्तो उरगूसभस्स,
कासिस्स^५ रज्जो अमराविपस्स ।
महेसक्खो अज्जतरो पिता ते,
१० मच्चेषु माता पन ते अतुल्या ।
न तादिसो अरहति ब्राह्मणस्स,
दासम्पि ओहारितु^६ महानुभावो” ॥
- ८९६ “एक्ख निस्साय विज्झित्थो, एण्येय पातुमागत ।
सो विद्धो दूरमचरि,^७ सरवेगेन सीघवा^८ ॥
- ८९७ “त त्व पतितमदक्खि, अरज्जस्मि ब्रह्मवने ।
१० सम सकाजमादाय,^९ साय निग्रोधुपागमि ॥
- ८९८ “सुकसालिकसङ्घट्ट,^{१०} पिङ्गल^{११} सन्थतायुत ।
कोकिलाभिरुद रम्म, धुव हरितसदल ॥
- ८९९ “तत्थ ते सो पातुरहु, इद्धिया यससा जल ।
२० महानुभावो भाता मे, कज्जाहि परिवारितो ॥
- ९०० “सो तेन परिचिण्णो त्व, सब्बकामेहि तप्पितो ।
अदुट्टस्स^{१२} तुव दुब्भि^{१३}, त ते वेर इधागत ॥
- ९०१ “खिप्प गीव पसारेहि, न ते दस्सामि जीवित ।
भातु परिसर वेर, छेदयिस्सामि ते सिर” ॥

१ पकिर परी-सी०, रो०, पकीर हरी-स्या० । २ ०ह-रो० । ३ सुभोगो-
रो० । ४ सि-स्या० । ५ कमस्स-सी०, रो० । ६ ओहानु-सी०, रो० । ७ दूरमसरा-
सी०, रो०, दूरमाचरि-स्या० । ८ सेखवा-सी०, रो०, पेक्खवा-स्या० । ९ सकाच०-
रो० । १० सुवसालियसङ्घट्ट-स्या०, रो० । ११ पिङ्गिय-सी०, स्या०, रो० । १२-१३
अदुट्टस्स तुव दुब्भि-रो० ।

- ९०२ “अज्झायको याचयोगी,^१ आहुतग्गि च ब्राह्मणो ।
एतेहि तीहि ठानेहि, अवज्झो होति^२ ब्राह्मणो” ॥
- ९०३ “य पुर धतरट्ठस्स, ओगाळ्ह यमुन नदि ।
जोतते सब्बसोवण्ण, गिरिमाहच्च यामुन ॥
- ९०४ “तत्थ ते पुरिसव्यग्घा, सोदरिया मम भातरो । 5
यथा ते तत्थ वक्खन्ति, तथा हेस्ससि ब्राह्मण” ॥
- ९०५ “अनित्तरा इत्तरसम्पयुत्ता,
यज्जा च वेदा च सुभोगलोके ।
तदग्गरय्ह हि विनिन्दमानो,
जहाति वित्तञ्च सत्तञ्च धम्म’ ॥ 10
- ९०६ “अज्झेनमरिया पथवि जनिन्दा,
वेस्सा कसि पारिचरिय च सुट्ठा ।
उपागुपच्चेक यथापदेस,
कत्ताहु एते वसिना ति आहु” ॥
- ९०७ “वाता विधाता वरुणो कुवेरो, 15
सोमो यमो चन्दिमा वायु सूरियो’ ।
एते’ पि यज्ज पुयुसो यजित्वा,
अज्झायकान अथो’ सब्बकामे ॥
- ९०८ “विकासिता चापसतानि पञ्च,
यो अज्जुनो बलवा भीमसेनो । 20
सहस्सबाहु असमो पथव्या,
सो पि तदा मादहि जातवेद’ ॥
- ९०९ “यो ब्राह्मणे भोजयि दीघरत्त,
अन्नेन पानेन ययानुभाव ।
पसन्नचित्तो अनुमोदमानो, 25
सुभोग देवज्जतरो अहोसि” ॥

१ याचयोगो-रो० । २ भवति-सी०, स्या०, रो० । ३-३ वायु सूरियो-स्या०,
यापि सूरियो-रो० । ४४ एतेहि-रो० । ५ अथ-स्या० रो० ।

- २ ९१० “महासन देवमनोमवण्ण,
यो सप्पिना असक्खि भोजेतुमग्गि^१ ।
स^२ यञ्जतन्त वरतो यजित्वा,
दिब्ब गति मुचलिन्दज्झगच्छि^३” ॥
- ५ ९११ “महानुभावो वस्ससहस्सजीवी,
यो पब्बजी दस्सनेय्यो उळारो ।
हित्वा अपरियन्तरट्ठ^४ ससेन,
राजा दुदीपो^५ पि जगाम^६ सग्ग^७” ॥
- १० ९१२ “यो सागरन्त सागरो विजित्वा,
यूप सुभ सोण्णमय^८ उळार ।
उस्सेसि वेस्सानरमादहानो,
सुभोग देवञ्जतरो अहोसि^९ ॥
- १५ ९१३ “यस्सानुभावेन सुभोग गङ्गा,
पवत्तथ^{१०} दधिसन्निसिन्न^{११} समुद् ।
सलोमपादो^{१२} परिचरियमग्गि,
अङ्गो सहस्सक्खपुरज्झगच्छि^{१३}” ॥
- २० ९१४ “महिद्धिको देववरो यसस्सी,
सेनापति तिदिवे वासवस्स ।
सो^{१४} सोमयागेन मल विहन्त्वा,
सुभोग देवञ्जतरो अहोसि^{१५}” ॥
- ९१५ “अकारयि^{१६} लोकमिम परञ्च,
भागीरथि^{१७} हिमवन्तञ्च गिज्झ^{१८}” ।
यो इद्धिमा देववरो यसस्सी,
सो पि तदा आदहि जातवेद ॥

१ जेतुमग्गि-सी०, रो० । २ सो-स्या०, रो० । ३ मुजलिन्दज्झगच्छि-रो० ।
४ अपरियन्त रथ-सी०, रो०, अपरियन्त रट्ठ-स्या० । ५ ५ दूदीपोपज्झगामि-स्या०, दूजी
पोपि जगाम-रो० । ६ सोवण्णमय-स्या० । ७ पवत्तति-स्या० । ८ दधिसन्न-सी०,
रो० । ९ सोलोमपादो-स्या० । १० ०मज्झगच्छि-स्या०, ०ज्झगच्छि-रो० । ११ स-
रो० । १२ आकारियो-रो० । १३ भागिरसि-रो० । १४ विज्झ-स्या० ।

९१६ “मालागिरी हिमवा यो च गिज्झो,
सुदस्सनो निसभो कुवेर^१।
एते च अञ्जे च नगा महन्ता,
चित्था कता यञ्जकरेहि माहु” ॥

B 233

९१७ “अज्झायक मन्तगुणूपपन्न,
तपस्सिन याचयोगो तिधाहु^२।
तीरे समुद्दस्सुदक सजन्त,
सागरोज्झोहरि^३ तेनपेय्यो ॥

5

९१८ “आयागवत्थुनि पुथू पथव्या,
सविज्जन्ति ब्राह्मणा वासवस्स।
पुरिम दिस पच्छिम दक्खिणुत्तर,
मविज्जमाना जनयन्ति वेद” ॥

10

९१९ “कली हि वीरान कट मगान,
भवन्ति वेदज्झगतानरिट्ठ^४।
मरीचिधम्म असमेक्खितत्ता,
मायागुणा नातिवहन्ति पञ्च ॥

15

९२० “वेदा न ताणाय भवन्ति दस्स^५,
मित्तद्दुनो भूनहुनो नरस्स।
न तायते परिचिण्णो च^६ अग्गि,
दोसन्तर मच्चमनरियकम्म ॥

20

९२१ “सब्ब च मच्चा सधन^७ सभोग^८,
आदीपित दारु तिणेन मिस्स।
दह न तप्पे असमत्थतेजो,
को त सुभिक्ष द्विरसञ्जु^९ कयिरा^{१०} ॥

९२२ “यथा पि खीर विपरिणामधम्म,
दधि भवित्वा नवनीतम्पि होति।

25 B 234

१ विज्झा—स्या०। २ काकनेर—सी०, रो० काकवेर—स्या०। ३ याचयोगी—
स्या०। ४ चाह—सी०, रो०। ५ सगरज्झोहरि—स्या०, रो०। ६ अरिट्ठ—स्या०,
रो०। ७ रस्स—स्या०, रो०। ८ व—स्या०। ९-१० सधना सभोगा—सी०, स्या०, रो०।
१० १० दिरसञ्ज कुरिया—सी०, दिरसञ्ज०—स्या०, दिरसञ्जु कुरिया—रो०।

एवम्पि अग्निं विपरिणामधम्मो,
तेजो समोरोहती' योगयुत्तो ॥

९२३ "न दिस्सती' अग्निमनुप्पविट्ठो,
सुक्खेसु कट्ठेसु नवेसु चा पि ।
नामत्थमानो' अरणी नरेन,
नाकम्मना' जायति जातवेदो ॥

5

९२४ "सचे हि अग्निं अन्तरतो वसेय्य,
सुक्खेसु कट्ठेसु नवेसु चा पि ।
सब्बानि सुस्सेय्यु' वनानि लोके,
सुक्खानि कट्ठानि च पज्जलेय्यु ॥

10

९२५ "करोति चे दारुतिणेन पुञ्ञ,
भोज नरो धूमसिखि पतापव ।
अङ्गारिका लोणकरा च सूदा,
सरीरदाहा पि करेय्यु' पुञ्ञ ॥

15

९२६ "अथ चे हि एते न' करोन्ति पुञ्ञ,
अज्झेनमग्निं इध तप्पयित्वा ।
न कोचि लोकस्मि करोति पुञ्ञ,
भोज नरो धूमसिखि पतापव ॥

20

९२७ "कथं हि लोकापचितो समानो,
अमनुञ्ञगन्धं बहून्' अकन्त ।
यदेव मच्चा परिवज्जयन्ति,
तदप्पसत्थं द्विरसञ्जु' भुञ्जे ॥

९२८ "सिखिम्पि' देवेसु वदन्ति हेके",
आप मिलक्खू' पन देवमाहु ।
सब्बेव एते वितथ भणन्ति,
अग्गी न देवञ्जतरो न चापो' ॥

25

१ समाकूहति-स्या० । २ दिस्सति-स्या०, दिस्सते-रो० । ३ ना मन्यमानो-
सी०, रो० । ४ नाकम्मना-रो० । ५ सुस्सेय्यु-स्या०, रो० । ६ करेय्यु-रो० । ७ पि-
स्या० । ८ बहुन्-रो० । ९ द्विरसञ्जु-स्या०, रो० । १० सिखिञ्छि-स्या०, सिखिहि-
रो० । ११ एके-स्या० । १२ मिलक्खा-सी०, रो० । १३ आपो-स्या० ।

९२९ “अनिन्द्रियबद्धमसञ्जकाय^१,
वेस्सानर कम्मकर पजान ।
परिचरिय मग्गि सुगति कथ वजे^२,
पापानि कम्मनि पकुब्बमानो^३ ॥

९३० “सब्बाभिभू ताहुध जीविकत्था,
अग्गिस्स ब्रह्मा परिचारको^४ ति ।
सब्बानुभावी च वसी किमत्थ,
अनिम्मितो निम्मित वन्दितस्स ॥

5

९३१ “हस्स^५ अनिज्ज्ञानखम^६ अतच्छ,
सक्कारहेतु पकिरिसु^७ पुब्बे ।
ते लाभसक्कारे अपातुभोन्ते^८,
सन्धापिता^९ जन्तुभि सन्तिधम्म ॥

10

९३२ “अज्जेनसरिया पथवि जनिन्दा,
वेस्सा^{१०} कसि पारिचरियञ्च सुद्धा ।
उपागु^{११} पच्चेक यथापदेस,
कताहु एते वसिना ति आहु ॥

15

९३३ “एतञ्च सच्च वचन भवेय्य,
यथा इद भासित ब्राह्मणेहि ।
नाखत्तियो जातु लभेथ रज्ज,
नाब्राह्मणो मन्तपदानि सिक्खे ।
नाञ्जत्र वेस्सेहि^{१२} कसि करेय्य,
सुद्धो न मुच्चे^{१३} परपेसनाय^{१४} ॥

20

९३४ “यस्मा च एत वचन अभूत,
मुसाविमे^{१५} ओदरिया भणन्ति ।

१ निरिन्द्रिय अन्त०-सी०, अनिन्द्रिय मन्त०-स्या०, निरिन्द्रिय सन्त०-रो० । २ वजे-स्या० । ३ पकुब्बमानो-स्या० । ४-४ परिचारिकोति-स्या०, रो० । ५-५ हास अनिज्ज्ञानखम-स्या० । ६ परिकरिसु-स्या० । ७ अपातुभते-स्या० । ८ सन्धम्मिता-सी०, रो०, सन्धाभिता-स्या० । ९ उपागू-स्या० । १० वेस्साहि-स्या० । ११ मुच्चे-स्या०, रो० । १२ परपेस्सिताय-सी०, रो० । १३ मुसा चिमे-रो० ।

तदप्पपञ्चा अभिसद्दहन्ति,
पस्सन्ति त पण्डिता अत्तना व ॥

९३५ “खत्या’ हि वेस्सान’ बलि हरन्ति,
आदाय सत्थानि चरन्ति ब्राह्मणा ।
त तादिस सड्खुभित पभिन्न’,
कस्मा ब्रह्मा नुज्जु’ करोति लोक ॥

९३६ “सचे हि सो इस्सरो सब्बलोके,
ब्रह्मा बहू’ भूतपती पजान ।
कि सब्बलोक’ विदही’ अलक्खि,
कि सब्बलोक न सुखि अकासि ॥

९३७ “सचे हि सो इस्सरो सब्बलोके,
ब्रह्मा बहू भूतपती पजान ।
माया मुसावज्जमदेन चा पि,
लोक अधम्मेन किमत्थमकारि’ ॥

९३८ “सचे हि सो इस्सरो सब्बलोके,
ब्रह्मा बहू भूतपती पजान ।
अधम्मिको’ भूतपती अरिट्ठ,
धम्मे सति यो’ विदही अधम्म ॥

९३९ “कीटा पटङ्गा उरगा च भेका’,
हन्त्वा किमी’ सुज्झति भक्खिका च ।
एते’ पि’ धम्मा अनरियरूपा”,
कम्बोजकान वितथा बहू ॥

९४० “सचे हि सो सुज्झति यो हनाति,
हतो पि सो सग्गमुपेति ठान ।
भोवादि भोवादिन मारयेय्यु,
ये चा’ पि तेस अभिसद्दहेय्यु ॥

१-१ खत्तान वेस्सान-सी०, रो० । २ विभिन्न-रो० । ३ न उज्जु-स्या० । ४ पहू-स्या० । ५ सब्बलोके-रो० । ६ विदहि-स्या० । ७ ऽकासि-सी०, रो०, ऽकारी-स्या० । ८ अधम्मियो-रो० । ९ सो-स्या० । १० भिङ्गा-स्या० । ११ किमि-स्या०, रो० । १२-१२ एतेहि-स्या०, रो० । १३ अनरीयरूपा-स्या० । १४ वा-स्या० ।

९४१ “नेव^१ मिगा न^२ पसू^३ नो पि गावो,
आयाचन्ति अत्तवधाय केचि^४।
विप्फन्दमाने^५ इध जीविकत्था,
यञ्जेसु पाणे पसुमारभन्ति^६ ॥

B 237

९४२ “यूपुस्सने^७ पसुबन्धे च बाला,
चित्तेहि^८ वण्णेहि मुख नयन्ति।
अय ते यूपो कामदुहो परत्थ,
भविस्सति सस्सतो सम्पराये ॥

5

९४३ “सचे च यूपे मणिसङ्खमुत्त,
धञ्ज धन रजत जातरूप।
सुक्खेसु कट्टेसु नवेसु चा पि,
सचे दुहे तिदिवे सब्बकामे।
तेविज्जसङ्गा व^९ पुथू यजेय्यु,
अब्राह्मण^{१०} कञ्चि न^{११} याजयेय्यु ॥

10

९४४ “कुतो च यूपे मणिसङ्खमुत्त,
धञ्ज धन रजत जातरूप।
सुक्खेसु कट्टेसु नवेसु चा पि,
कुतो दुहे तिदिवे सब्बकामे ॥

15

९४५ “सठा च लुदा च पलुद्धबाला^{१२},
चित्तेहि वण्णेहि मुख नयन्ति।
आदाय अग्गि मम देहि वित्त,
ततो सुखी होहिसि सब्बकामे ॥

20

९४६ “तमग्गिहुत्त सरण पविस्स,
चित्तेहि वण्णेहि मुख नयन्ति।
ओरोपयित्वा केसमस्सु नखञ्च,
वेदेहि वित्त अतिगाळयन्ति^{१३} ॥

25

१ नेवा-रो०। २ न पसु-स्या०, नप्पसु-रो०। ३ विप्फन्दमाना-स्या०, रो०।
४ पसुमाहरन्ति-सी०, रो०। ५ युपस्सते-सी०, यूपस्सने-रो०। ६ चित्रेहि-स्या०।
७ च-रो०। ८ नब्राह्मणा-सी० स्या०, न ब्राह्मण-रो०। ९ त-रो०। १० १०
उपलद्धबाला-सी०, रो०। ११ अतिगाळयति-सी०, रो०।

238

९४७ “काका उलूक व रहो लभित्वा,
एक समान बहुका समेच्च ।
अन्नानि भुत्वा कुहका कुहित्वा,
मुण्ड करित्वा यञ्जपथोस्सजन्ति^१ ॥

5

९४८ “एव हि सो वञ्चितो ब्राह्मणेहि,
एको समानो बहुका समेच्च ।
ते योगयोगेन विलुम्पमाना,
दिट्ठ अदिट्ठेन वनहरन्ति ॥

10

९४९ “अकासिया राजूहिवानुसिद्धा,
तदस्स आदाय धन हरन्ति ।
ते तादिसा चोरसमा असन्ता,
वज्झा न हञ्जन्ति अरिट्ठ लोके ॥

15

९५० “इन्दस्स बाहारसि दक्खिणा ति,
यञ्जेसु ठिन्दन्ति पलासयट्ठि ।
त चे पि सच्च मघवा छिन्नबाहु,
केनस्स इन्दो असुरे जिनाति ॥

20

९५१ “त चेव तुच्छ मघवा समञ्जी,
हन्ता^२ अवज्झो परमो स^३ देवो ।
मन्ता इमे ब्राह्मणा तुच्छरूपा,
सन्दिट्ठिका^४ वञ्चना एस लोके ॥

९५२ “मालागिरि हिमवा यो च गिज्झो,
सुदस्सनो निसभो कुवेरु ।
एते च अञ्जे च नगा महन्ता,
चित्था कता यञ्जकरेहि माहु ॥

25

९५३ “यथापकारानि^५ हि इट्ठकानि,
चित्था कता यञ्जकरेहि माहु ।

१ ०सजन्ति-स्या० । २ हत्वा-स्या० । ३ सु-स्या० । ४ सन्दिट्ठिया-रो० ।
५ यथापकारानि-रो० ।

न पब्बता होन्ति तथापकारा,
अञ्जा दिसा अचला तिदुसेला ॥

९५४ “न इदुका होन्ति सिला चिरेन^१,
न तत्थ सञ्जायति अयो न लोह ।
यञ्जञ्च एत परिवण्णयन्ता,
चित्था कता यञ्जकरेहि माहु ॥

B 239

5

९५५ “अञ्जायक मन्तगुणूपपन्न,
तपस्सिन याचयोगोतिवाहु ।
तीरे समुद्दस्सुदक सजन्त,
त सागरोज्झोहरि तेनपेय्यो ॥

10

९५६ परोसहस्सम्पि समन्तवेदे,
मन्तूपपन्ने नदियो वहन्ति ।
न तेन व्यान्नपरसूदकान^२,
कस्मा समुद्दो अतुलो अपेय्यो ॥

९५७ “ये केचि कूपा इध जीवलोके,
लोणूदका कूपखणेहि खाता ।
न ब्राह्मणज्झोहरणेन तेसु,
आपो अपेय्यो द्विरसञ्जु^३ माहु^४ ॥

15

९५८ “पुरे पुरत्था का कस्स भरिया,
मनो मनुस्स अजनेसि पुब्बे ।
तेना पि धम्मेन न कोचि हीनो,
एवम्पि वोस्सग्गविभङ्ग^५ माहु ॥

20

९५९ “चण्डालपुत्तो पि अधिच्च वेदे,
भासेय्य मन्ते कुसलो मतीमा^६ ।
न तस्स मुद्धा पि^७ फलेय्य^८ सत्तधा,
मन्ता इमे अत्तवधाय कता^९ ॥

25

१ चिरेन पि—सी०, रो० । २ व्यान्नपरसूदकानि—स्या० व्यान्नपरसूदकान—रो० ।

३-३ द्विरसञ्जु राहु—स्या०, रो० । ४ वोस्सग्गविभाग—सी० । ५ मुतीमा—सी०, रो० ।

६ ६ विफलेय्य—स्या० । ७ कता—सी०, रो० ।

- १६० “ वाचाकता गिद्धिकता गहीता,
दुम्मोचया कव्यपथानुपन्ना^१ ।
बालान चित्त विसमे निविद्ध,
तदप्पपज्जा अभिसद्दहन्ति ॥
- १६१ “ सीहस्स ब्यग्घस्स च दीपिनो च,
न विज्जती पोरिसिय बलेन ।
मनुस्सभावो च गव व पेक्खो,
जाती हि तेस असमा समाना^२ ॥
- १६२ “ सचे च राजा पथवि विजित्वा,
सजीववा अस्सवपारिसज्जो^३ ।
सयमेव सो सत्तुसङ्ग विजेय्य,
तस्सप्पजा^४ निच्चसुखी^५ भवेय्य ॥
- १६३ “ खत्तियमन्ता च तयो च वेदा,
अत्थेन एते समका भवन्ति ।
तेसञ्च अत्थ अविनिच्छित्तिन्त्वा,
न बुज्झती ओघपथ व छन्न ॥
- १६४ “ खत्तियमन्ता च तयो च वेदा,
अत्थेन एते समका भवन्ति ।
लाभो अलाभो अयसो यसो च,
सब्बेव^६ तेस चतुन्नञ्च^७ धम्मा ॥
- १६५ “ यथा पि इब्भा धनधञ्जहेतु,
कम्मनि करोन्ति^८ पुथू पथब्ब्या ।
तेविज्जसङ्गा च^९ तथेव अज्ज,
कम्मनि करोन्ति पुथू पथब्ब्या ॥

१ काव्यापथानुपन्ना—स्या०, कव्यापथानुपन्ना—रो० । २ समान—स्या० । ३
अस्सवापारिरज्जो—स्या०, अस्सवो पारिसज्जो—रो० । ४ तस्स पजा निच्चसुखा—रो० ।
५-५ सब्बेते सब्बे स चतुन्न—सी०, रो० । ६ आरेन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७ पि—
स्या०, रो० ।

- ९६६ “इब्मेहि” ये ते समका भवन्ति,
निच्चुस्सुका^१ कामगुणेषु युत्ता ।
कम्मनि करोन्ति पुथू पथव्या,
तदप्पपञ्जा द्विरसञ्जुरा ते” ॥
- ९६७ “कस्स भेरी मुदिङ्गा^२ च, सङ्खा^३ पणवदिन्दिमा^४ । 5
पुरतो पटिपन्नानि, हासयन्ता रथेसभ ॥
- ९६८ “कस्स कञ्चनपट्टेन, पुथुना विज्जुवण्णिना ।
युवा कलापसन्नद्धो, को एति सिरिया जल ॥
- ९६९ “उक्कामुखपहट्ठ^५ व, खदिरङ्गारसन्निभ । B 241
मुखञ्च^६ रुचिरा भाति^७, को एति सिरिया जल ॥ 10
- ९७० “कस्स जम्बोनद छत्त, ससलाक मनोरम ।
आदिच्चरसावरण, को एति सिरिया जल ॥
- ९७१ “कस्स अङ्ग^८ परिगय्ह, वाळबीजनिमुत्तम ।
उभतो^९ वरपुञ्जस्स^{१०}, मुद्धनि उपरूपरि ॥
- ९७२ “कस्स पेखुणहत्थानि^{११}, चित्रानि^{१२} च^{१३} मुद्धनि च । 15
कञ्चनमणिदण्डानि^{१४}, चरन्ति दुभतो^{१५} मुख ॥
- ९७३ “खदिरङ्गारवण्णाभा, उक्कामुखपहसिता ।
कस्सेते कुण्डला वग्गू, सोभन्ति दुभतो मुख ॥
- ९७४ “कस्स वातेन छुपिता, निद्धन्ता^{१६} मुदुकाळका^{१७} ।
सोभयन्ति नलाटन्त, नभा विज्जुरिवुग्गता ॥ 20
- ९७५ “कस्स एतानि अक्खीनि, आयतानि पुथूनि च ।
को सोभति विसालक्खो, कस्सेत उण्णज मुख ॥

१ इब्मेहि—रो० । २-२ एते—सी०, स्या०, रो० । ३ निच्चोस्सुका—रो० । ४
द्विरसञ्जुरा ते—स्या०, द्विसञ्जुराति—रो० । ५ मुदिङ्गा—रो० । ६-६ सङ्खापणव-
दिन्दिमा—रो० । ७ उक्कामुखे पहट्ठ—स्या०, रो० । ८-८ मुखञ्चार रुचि भाति—स्या०,
रो० । ९ अङ्ग—सी०, रो० । १०-१० चरते वरपुञ्जस्स—सी०, रो०, उभतो वरपुञ्जस्स—
स्या० । ११ पेखुणहत्थानि—स्या० । १२-१२ विचित्रानि—रो० । १३ तपञ्जमणिदण्डानि—
सी०, रो०, सुवण्णमणिदण्डानि—स्या० । १४ उभतो—स्या०, रो० । १५-१५ निद्धन्ता मुदु-
काळका—सी०, सिनिद्धन्ता मुदुकाळिका—स्या० ।

- ९७६ “कस्सेते” लपनजाता, सुद्धा^१ सङ्खवरूपमा ।
भासमानस्स सोभन्ति, दन्ता कुप्पिलसादिसा ॥
- ९७७ “कस्स लाखारससमा, हृत्यपादा सुखेधिता^२ ।
को सो बिम्बोद्वसम्पन्नो, दिवा सूरियो^३ व भासति” ॥
- ९७८ “हिमच्चये हिमवति^४, महासालो^५ व पुप्फितो ।
को सो ओदातपावारो, जय इन्दो व सोभति ॥
- ९७९ “सुवण्णपीळकाकिण्ण^६, मणिदण्डविचित्तक ।
को सो परिसमोगय्ह^७, ईसं^८ खग्ग^९ पमुञ्चति ॥
- ९८० “सुवण्णविकता^{१०} चित्ता^{११}, सुकता चित्तसिब्बना^{१२} ।
को सो ओमुञ्चते पादा, नमो कत्वा महेसिनो” ॥
- ९८१ “धतरट्ठा^{१३} हि” ते नागा, इद्धिमन्तो यसस्सिन्नो ।
समुद्जाय उप्पन्ना, नागा एते महिद्धिका” ति ॥

५४४ चन्दकुमारजातक (७)

- ९८२ “राजासि लुद्धकम्मो, एकराजा पुप्फवतीया^{१४} ।
सो पुच्छि ब्रह्मबन्धु, खण्डहाल पुरोहितमूळह^{१५}” ॥
- ९८३ ‘सग्गान’^{१६} मग्गमाचिक्ख^{१७}, त्वसि^{१८} ब्राह्मण धम्मविनयकुसलो ।
यथा इतो वजन्ति सुगति, नरा पुञ्जानि कत्वान’ ॥
- ९८४ ‘अतिदान ददित्वान’^{१९}, अवज्झे देव घातेत्वा ।
एव वजन्ति सुगति, नरा पुञ्जानि कत्वान’ ॥

१-१ कस्स ते लपनजा-सी०, रो० । २ सुद्धासुद्ध-रो० । ३ सुखेठिता-स्या०, रो० । ४ सुखाव सोभति-स्या०, सुखाव०-रो० । ५ हेमवती-सी०, रो०, हिमवती-स्या० । ६ ब्रह्मसालो-स्या०, ब्रह्मसालो-रो० । ७ सुवण्णपिलकिण्ण-रो० । ८ समोगय्ह-स्या० । ९ असे-स्या०, ईसो-रो० । १० खग्गव-रो० । ११ सुवण्णविकता चित्रा-स्या०, सुवण्णचित्तका चित्रा-रो० । १२ चित्रसिब्बिनी-स्या०, चित्रसिब्बना-रो० । १३ धतरट्ठस्स-स्या०, धतरट्ठाहि-रो० । १४ पुप्फवतीयाय-स्या० । १५ पुरोहित मूळह-स्या० । १६ सग्गमग्गमाचिक्ख-सी०, रो० । १७ त्वमसि-स्या० । १८ ददित्वान-स्या० ।

- ९८५ 'कि' पन त' अतिदान, के च अवज्झा इमस्मि' लोकस्मि ।
एतञ्च खो नो अक्खाहि, यजिस्सामि' ददामि' दानानि' ॥
- ९८६ 'पुत्तेहि देव यजितब्ब,
महेसीहि नेगमेहि च ।
उसभेहि आजानियेहि चतूहि, 5
सब्बचतुक्केन देव यजितब्ब' ॥
- ९८७ 'त सुत्वा अन्तेपुरे, कुमारा महेसियो च हञ्जन्तु ।
एको अहोसि निग्घोसो, भिस्मा' अच्चुग्गतो सद्दो' ॥
- ९८८ 'गच्छथ वदेथ कुमारे, चन्द' सूरियञ्च भद्दसेनञ्च ।
सूरञ्च' वामगोत्तञ्च, पचुरा' किर होथ यञ्जत्थाय ॥ 10
- ९८९ 'कुमारियो पि वदेथ, उपसेन' कोकिलञ्च मुदितञ्च ।
नन्दञ्चा पि कुमारि', पचुरा किर होथ यञ्जत्थाय ॥
- ९९० 'विजयम्पि मय्ह महेसि, एरावति' केसिनि सुनन्दञ्च ।
लक्खणवरूपपत्ता, पचुरा किर होथ यञ्जत्थाय ॥
- ९९१ 'गहपतयो च' वदेथ, पुण्णमुख भदिय सिङ्गालञ्च । 15 B 243
वड्डुञ्चा पि गहपति, पचुरा किर होथ यञ्जत्थाय' ॥
- ९९२ 'ते तत्थ गहपतयो,
अवोचिसु' समागता पुत्तदारपरिकिण्णा ।
सब्बेव' सिखिनो देव करोहि,
अथ वा नो दासे सावेहि' ॥ 20
- ९९३ 'अभयकरम्पि मे हत्थि, नाळागिरि' अच्चुग्गत' वरुणदन्त ।
आनेथ खो ने' खिप्प, यञ्जत्थाय भविस्सन्ति' ॥

१ १ कि पनेत-स्या० । २ इमस्मि-स्या० । ३ ३ यजिस्साम ददाम-सी०, रो० ।
४ भेस्मा-स्या० । ५ चदञ्च-स्या० । ६ सुरञ्च-स्या० । ७ पसुरा-सी०, रो० ।
८ उपसेनि-सी०, उपसेनञ्च-स्या०, उपसेणि-रो० । ९ कुमारिक-स्या० । १०
एकपति-रो० । ११ पि-स्या० । १२ अवोचयिसु-स्या० । १३ सब्बे-स्या० । १४ १४
नाळागिरि अच्चुत-सी०, राजगिरि अच्चुत-रो० । १५ ते-स्या० । १६ भविस्सन्ति-
स्या० ।

- ९९४ “अस्सरतनम्पि^१ केसि^२, सुरामुख पुण्णक विनतकञ्च ।
आनेथ खो ने खिप्प, यञ्जत्थाय भविस्सन्ति ॥
- ९९५ “उसभम्पि^३ यूथपति अनोज,
निसभ गवम्पति ते पि मय्ह आनेथ ।
६ समूह^४ करोन्तु सब्ब,
यजिस्सामि ददामि दानानि ॥
- ९९६ “सब्ब^५ पटियादेथ, यञ्ज पन उग्गतमिह सूरियमिह^६ ।
आणापेथ च^७ कुमारे^८, अभिरमन्तु इम रत्ति ॥
- ९९७ “सब्ब उपट्टपेथ, यञ्ज पन उग्गतमिह सूरियमिह ।
१० वदेथ दानि कुमारे, अज्ज खो^९ पच्छिमा रत्ति” ॥
- ९९८ “तत माता अवच^{१०}, रोदन्ती आगन्त्वा^{११} विमानतो ।
यञ्जो किर ते पुत्त, भविस्सति चत्तहि पुत्तेहि” ॥
- ९९९ “सब्बे पि मय्ह पुत्ता, चत्ता चन्दस्मि हञ्जमानस्मि ।
पुत्तेहि यञ्ज यजित्वान, सुगति सग्ग गमिस्सामि” ॥
- १००० मा^{१२} त पुत्त^{१३} सदहेसि, सुगति किर होति पुत्तयञ्जेन ।
निरयानेसो मग्गो, नेसो मग्गो हि सग्गान ॥
- १००१ “दानानि देहि कोण्डञ्ज, अहिसा सब्बभूतभव्यान्” ।
१२४ एस मग्गो सुगतिया, न च मग्गो पुत्तयञ्जेन ॥
- १००२ “आचरियान वचना, घातेस्स^{१४} चन्दञ्च सूरियञ्च ।
२० पुत्तेहियञ्ज^{१५} यजित्वान^{१६} दुच्चजेहि, सुगति सग्ग गमिस्सामि ॥
- १००३ “तत पिता पि अवच, वसवत्ती ओरस सक पुत्त ।
यञ्जो किर ते पुत्त, भविस्सति चत्तहि पुत्तेहि” ॥
- १००४ “सब्बे पि मय्ह पुत्ता चत्ता, चन्दस्मि हञ्जमानस्मि ।
पुत्तेहि यञ्ज यजित्वान, सुगति सग्ग गमिस्सामि” ॥

१ अस्सरतनम्पि—सी०, रो० । २ मे केसि—स्या० । ३ उसभम्पिमे—स्या० ।
४ समुपा—सी०, रो०, सम्मुखा—स्या० । ५ सब्ब पि—स्या० । ६ सूरियमिह—स्या० ।
७ ७ च दकुमारे—स्या० । ८ वो—रो० । ९ अवोच—स्या० । १० आगता—स्या० ।
११-११ मा पुत्त—सी०, रो० । १२ घातिस्स—स्या० । १३ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु
नत्थि । १४ यजित्वा—स्या० ।

- १००५ “मा त पुत्त सद्देहसि, सुगति किर होति पुत्तयञ्जेन ।
निरयानेसो मग्गो, नेसो मग्गो हि सग्गान ॥
- १००६ “दानानि देहि कोण्डञ्ज, अहिंसा सब्बभूतभयान ।
एस मग्गो सुगतिया, न च मग्गो पुत्तयञ्जेन” ॥
- १००७ “आचरियान वचना, घातेस्स चन्दञ्च सूरियञ्च । 5
पुत्तेहि यञ्ज यजित्वान दुच्चजेहि, सुगतिसग्ग गमिस्सामि” ॥
- १००८ “दानानि देहि कोण्डञ्ज, अहिंसा सब्बभूतभयान ।
पुत्तपरिवुतो तुव, रट्ठ जनपदञ्च पालेहि” ॥
- १००९ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगळबन्धका पि, हत्थी अस्से च पालेम ॥ 10
- १०१० “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगळबन्धका पि, हत्थिच्छकणानि उज्झेम ॥
- १०११ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगळबन्धका पि, अस्सच्छकणानि उज्झेम ॥
- १०१२ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि^१ खण्डहालस्स^२ । 15
यस्स होन्ति तव कामा, अपि रट्ठा पन्नाजिता ।
भिक्षाचरिय चरिस्साम” ॥
- १०१३ “दुक्ख खो मे जनयय^३, विलपन्ता जीवितस्स कामा हि । B 24
मुञ्चेथ^४ दानि कुमारे, अलम्पि मे होतु पुत्तयञ्जेन” ॥
- १०१४ “पुब्बेव खोसि मे वुत्तो, दुक्कर दुरभिसम्भवञ्चेत । 20
अथ नो उपक्खटस्स^५ यञ्जस्स, कस्मा करोसि विक्खेप ॥
- १०१५ “सब्बे वजन्ति सुगति, ये यजन्ति ये^६ पि याजेन्ति ।
ये चा पि अनुमोदन्ति, यजन्तान एदिस महायञ्ज” ॥
- १०१६ “अथ किस्स जनो^१ पुब्बे, सोत्थान ब्राह्मणे अवाचेसि ।
अथ नो अकारणस्मा, यञ्जत्थाय देव घातेसि ॥ 25

१ १ इदं पद सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । २ जनयित्थ—स्या० । ३ मुञ्चेथ—
सी०, स्या०, रो० । ४ उपक्खटस्स—स्या० । ५ ५ येपि चेव पजायेति—स्या० । ६ च
नो—सी०, स्या०, रो० ।

- १०१७ “पुब्बेव नो दहरकाले,^१ न हनेसि^२ न घातेसि।
दहरम्हा योब्बन^३ पत्ता^४, अदूसका तात हञ्जाम ॥
- १०१८ “हत्थिगते अस्सगते,
सन्नद्धे पस्स नो महाराज।
६ युद्धे वा युज्जमाने वा,
न हि मादिसा सूरा^५ होन्ति यञ्जत्थाय ॥
- १०१९ “पच्चन्ते वा पि कुपिते^६, अटवीसु वा मादिसे नियोजेन्ति।
अय नो अकारणस्मा, अभूमिय तात हञ्जाम ॥
- १०२० “या^७ पि हि ता सकुणियो^८, वसन्ति तिणघरानि कत्वान।
१० तासम्पि पिया पुत्ता, जय नो त्व देव घातेसि ॥
- १०२१ “मा तस्स^९ मदहेसि, न म खण्डहालो घातेय्य।
मम हि सो घातेत्वान, अनन्तरा तम्पि देव घातेय्य ॥
- १०२२ “गामवर निगमवर ददन्ति, भोगम्पिस्स महाराज।
अथग्गपिण्डका पि, कुले कुले हेते भुञ्जन्ति ॥
- १०२३ “तेसम्पि तादिसान, इच्छन्ति दुब्भितु महाराज।
१५ येभुय्येन^{१०} एते, अकतञ्जुनो ब्राह्मणा देव ॥
- १०२४ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स।
अपि निगळबन्धका पि, हत्थी अस्से च पालेम ॥
- १०२५ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स।
१६ अपि निगळबन्धका पि, हत्थिछकणानि उज्जेम ॥
- १०२६ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स।
२० अपि निगळबन्धका पि, अस्सछकणानि उज्जेम ॥
- १०२७ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स।
यस्स होन्ति तव कामा, अपि रट्ठा पब्बाजिता।
२५ भिक्खाचरिय चरिस्साम^{११}” ॥

१ दहरकेसमाने—सी०, रो०। २ मारेसि—सी०, रो०। ३ योब्बनपत्ता—स्या०।
४ स्या० पोत्थके नत्थि। ५ कुपिते—स्या०। ६ या काचि मकुणिकायो—स्या०।
७ मा ख्वस्स—स्या०। ८ येभुय्येन हि—स्या०।

- १०२८ “दुक्ख खो मे जनयथ, विलपन्ता जीवितस्स कामा हि।
मुञ्चेय दानि कुमारे, अलम्पि मे होतु पुत्तयञ्जेन” ॥
- १०२९ “पुब्बेव खोसि मे वुत्तो, दुक्कर दुरभिसम्भवञ्चेत।
अथ नो उपक्खटस्स यञ्जस्स, कस्मा करोसि विक्खेप ॥
- १०३० “सब्बे वजन्ति सुगति, ये यजन्ति ये पि याजेन्ति। 5
ये चा पि अनुमोदन्ति, यजन्तान एदिस महायञ्ज” ॥
- १०३१ “यदि किर यजित्वा पुत्तेहि, देवलोक इतो चुता यन्ति।
ब्राह्मणो ताव यजतु, पच्छा पि यजसि^३ तुव राजा^३ ॥
- १०३२ “यदि किर यजित्वा पुत्तेहि, देवलोक इतो चुता यन्ति।
एस्वेव^४ खण्डहालो, यजत^५ सकेहि पुत्तेहि ॥ 10
- १०३३ “एव जानन्तो^६ खण्डहालो, कि पुत्तके न घातेसि।
सब्बञ्च जातिजन, अत्तानञ्च न घातेसि ॥
- १०३४ “सब्बे वजन्ति निरय, ये यजन्ति ये पि याजेन्ति।
ये चा पि अनुमोदन्ति, यजन्तान एदिस महायञ्ज ॥
- १०३५ “सचे^७ हि सो सुज्झति यो हनाति, 15
हतो पि सो सग्गमुपेति ठान।
भोवादि भोवादिन मारयेय्यु,
ये चा पि तेस अभिसद्देहेय्यु^८” ॥
- १०३६ “कथञ्च किर पुत्तकामायो, गहपतयो घरणियो च।
नगरम्हि न उपरवन्ति^९ राजान, मा घातयि ओरस पुत्त ॥ 20
- १०३७ “कथञ्च किर पुत्तकामायो, गहपतयो घरणियो च। B 247
नगरम्हि न उपरवन्ति राजान, मा घातयि अत्रज पुत्त ॥
- १०३८ “रञ्जो चम्हि अत्थकामो, हितो च सब्बजनपदस्स^१।
न कोचि अस्स पटिघ, मया जानपदो न पवेदेति” ॥

१ जनयिदु-स्या०। २ मुञ्चथ-स्या०। ३-३ यजिस्ससि राज-स्या०। ४
एमेव-स्या०। ५ यजतु-स्या०। ६ जान चे-स्या०। ७ ७ अय गाथा सी०, स्या०,
रो० पोत्थकेसु न दिस्सति। ८ उपवदन्ति-स्या०। ९ सब्बदा जनपदस्स-सी०, रो०।

- १०३९ “गच्छथ वो घरणियो, तातञ्च वदेथ खण्डहालञ्च ।
मा घातेथ कुमारे, अदूसके सीहसङ्कासे ॥
- १०४० “गच्छथ वो घरणियो, तातञ्च वदेथ खण्डहालञ्च ।
मा घातेथ कुमारे, अपेक्खिते सब्बलोकस्स” ॥
- ५ १०४१ “यं नूनाहं जायेय्य, रथकारकुलेसु वा ।
पुक्कुसकुलेसु वा वेस्सेसु वा जायेय्य,
न हज्ज म राजं यञ्जे घातेय्य” ॥
- १०४२ “सब्बा सीमन्तिनियो गच्छथ, अय्यस्स खण्डहालस्स ।
पादेसु निपतय, अपरावाह न पस्सामि ॥
- १० १०४३ “सब्बा सीमन्तिनियो गच्छथ, अय्यस्स खण्डहालस्स ।
पादेसु निपतय, किन्ते भन्ते मय अदूसेम” ॥
- १०४४ “कपणा विलपति सेला, दिस्वान भातरे उपनीतत्ते ।
यञ्जो किर मे उक्खिपितो, तातेन सग्गकामेन” ॥
- १०४५ “आवत्ति परिवत्ति च, वसुलो सम्मुखा रञ्जो ।
१५ मा नो पितरं अवधि, दहरम्हा योब्बन” पत्ता” ॥
- १०४६ “एसो ते वसुल पिता, समेहि पितरा सह ।
दुक्ख खो मे जनयसि, विलपन्तो अन्तेपुरस्मि ।
मुञ्चेथ दानि कुमारे, अलम्पि मे होतु पुत्तयञ्जेन” ॥
- १०४७ “पुब्बेव खोसि मे वुत्तो, दुक्कर दुरभिसम्भवञ्चेत ।
२० अथ नो उपक्खटस्स यञ्जस्स, कस्मा करोसि विक्खेप ॥
- १०४८ “सब्बे वजन्ति सुगति, ये यजन्ति ये पि याजेन्ति ।
ये चा पि अनुमोदन्ति, यजन्तान एदिस महायञ्ज” ॥
- ८ १०४९ “सब्बरतनस्स यञ्जो उपक्खटो”, एकराज तव पटियत्तो ।
अभिनिक्खमस्सु देव, सग्ग गतो त्व पमोदिस्ससि” ॥

११ यन्नूनाह—स्या० । २ पुक्कुसकुले—स्या० । ३ राजा—स्या० । ४ यञ्जत्थाय—
सी०, रो० । ५ ५ सब्बापि मन्तिनियो—स्या० । ६-६ सब्बापि घरणियो—स्या० । ७
कपण—सी०, रो० । ८ भातरो—सी०, स्या०, रो० । ९ आवत्ति च—स्या० । १० देव
पितर—स्या० । ११ ११ अयोब्बनप्पत्ता—स्या० । १२ उपक्खतो—स्या० ।

- १०५० “दहरा सत्तसता एता, चन्दकुमारस्स भरियायो ।
केसे पकिरित्वान^१, रोदन्तियो मग्गमनुयायिसु^२ ॥
- १०५१ “अपरा पन सोकेन, निक्खन्ता नन्दने विय देवा ।
केसे^३ पकिरित्वान, रोदन्तियो मग्गमनुयायिसु^४ ॥
- १०५२ “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता^५ । ६
निय्यन्ति^६ चन्दसूरिया, यञ्जत्थाय एकराजस्स ॥
- १०५३ “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्यन्ति चन्दसूरिया, मातु कत्वा हृदयसोक ॥
- १०५४ “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्यन्ति चन्दसूरिया, जनस्स कत्वा हृदयसोक ॥ १०
- १०५५ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता^७,
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्यन्ति चन्दसूरिया,
यञ्जत्थाय एकराजस्स ॥
- १०५६ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता, १६
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्यन्ति चन्दसूरिया,
मातु कत्वा हृदयसोक ॥
- १०५७ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता,
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता । २०
निय्यन्ति चन्दसूरिया,
जनस्स कत्वा हृदयसोक ॥
- १०५८ “यस्स पुब्बे हत्थिवरधुरगते, हत्थीहि^८ अनुवजन्ति ।
त्यज्ज चन्दसूरिया, उभो व पत्तिका यन्ति ॥

१ परिकिरित्वान — सी०, रो०, विकिरित्वान — स्या० । २ मनुयन्ति — सी०, रो०, मनुयायति — स्या० । ३ केसा — स्या० । ४ अगलुचन्दनविलित्ता — स्या० । ५ नीयति — स्या० । ६ ह्यापकसुन्हाता — स्या०, न्हापकसुन्हाता — रो० । ७ हत्थिका — स्या०, पत्तिका — रो० ।

- १०५९ “यस्सु पुब्बे अस्सवरधुरगते, अस्सेहि^१ अनुवजन्ति ।
त्यज्ज चन्दसूरिया, उभो व पत्तिका यन्ति ॥
- १०६० “यस्सु पुब्बे रथवरधुरगते, रथेहि^२ अनुवजन्ति ।
त्यज्ज चन्दसूरिया, उभो व पत्तिका यन्ति ॥
- ५ १०६१ “येहिस्सु पुब्बे नीयिसु^३, तपनीयकप्पनेहि तुरङ्गेहि ।
त्यज्ज चन्दसूरिया, उभो व पत्तिका यन्ति” ॥
- १०६२ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु^४ पुब्बेन पुप्फवतिया^५ ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो^६ चतूहि पुत्तेहि ॥
- १०६३ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
१० यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि कञ्जाहि ॥
- १०६४ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि महेसीहि ॥
- १०६५ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि गहपतीहि ॥
- १५ १०६६ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बे पुप्फवतिया ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि हत्थीहि ॥
- १०६७ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि अस्सेहि ॥
- १०६८ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
२० यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो चतूहि उसभेहि ॥
- १०६९ “यदि सकुणि मसमिच्छसि, डयस्सु पुब्बेन पुप्फवतिया ।
यजतेत्थ एकराजा, सम्मूळहो सब्बचतुक्केन” ॥
- १०७० “अयमस्स पासादो, इदं^७ अन्तेपुर सुरमणीय” ।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥

१ अस्सका-स्या०, पत्तिका-रो० । २ रथिका-स्या०, पत्तिका-रो० । ३
निय्यसु-सी०, रो० । ४ डय्यस्सु-स्या० । ५ पुप्फवतियाय-स्या० । ६ सम्मूळहो-
स्या० । ७ ७ सोवण्णो पुप्फमाल्याभिकिण्णो-स्या० ।

- १०७१ “इदमस्स कूटागार, सोवण्ण पुप्फमल्यविकिण्ण^१।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७२ “इदमस्स उय्यान, सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म। B 250
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७३ “इदमस्स असोकवन, सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म। 5
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७४ “इदमस्स कणिकारवन, सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७५ “इदमस्स पाटलिवन, सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥ 10
- १०७६ “इदमस्स अम्बवन, सुपुप्फित सब्बकालिक रम्म।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७७ “अयमस्स पोक्खरणी, सञ्छन्ना पदुमपुण्डरीकेहि।
नावा च सोवण्णविकता, पुप्फवल्लिया^३ चित्ता सुरमणीया^३।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता” ॥ 15
- १०७८ “इदमस्स हत्थिरतन, एरावणो गजो बली दन्ती।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०७९ “इदमस्स अस्सरतन, एकखूरो^४ अस्सो।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०८० “अयमस्स अस्सरथो, 20
साळिय^५निग्घोसो सुभो रतनविचित्तो।
यत्थस्सु अय्यपुत्ता,
सोभिसु नन्दने विय देवा।
ते दानि अय्यपुत्ता, चत्तारो वधाय निन्नीता ॥
- १०८१ “कथ नाम सामसमसुन्दरेहि, चन्दनमुदुक्कगत्तेहि^६। 25
राजा यजिस्सते यञ्ज, सम्मूळ्हो चतूहि पुत्तेहि ॥

१ पुप्फमाल्याभिकिण्ण—स्या०। २ पुप्फावल्लिया—सी०, रो०। ३ सुरमणीया—
स्या०। ४ एकखूरो वेगो—स्या०। ५ साळिया विय—स्या०। ६ चन्दनमरकतगत्तेहि—
सी०, रो०।

251

१०८२ “कथ नाम सामसमसुन्दराहि, चन्दनमुदुगगताहि ।
राजा यजिस्सते यञ्ज, सम्मूळहो चतूहि कञ्जाहि ॥

5

१०८३ “कथ नाम सामसमसुन्दराहि, चन्दनमुदुगगताहि ।
राजा यजिस्सते यञ्ज, सम्मूळहो चतूहि महेसीहि ॥

१०८४ “कथ नाम सामसमसुन्दरेहि, चन्दनमुदुगगतेहि ।
राजा यजिस्सते यञ्ज, सम्मूळहो चतूहि गहपतीहि ॥

१०८५ “यथा होन्ति गामनिगमा, सुञ्जा अमनुस्सका ब्रह्मरञ्जा ।
तथा हेस्सति पुप्फवतिया, यिट्ठेसु चन्दसूरियेसु” ॥

10

१०८६ “उम्मत्तिका भविस्सामि, भूनहता पसुना च^१ परिकिण्णा ।
सचे चन्दवर^२ हन्ति, पाणा मे देव रुज्झन्ति^३ ॥

१०८७ “उम्मत्तिका भविस्सामि, भूनहता पसुना च परिकिण्णा ।
सचे सूरियवर^४ हन्ति, पाणा मे देव रुज्झन्ति” ॥

15

१०८८ “किञ्चु मा न रमापेय्यु, अञ्जमञ्ज पियवदा ।
घट्टिका^५ उपरिक्खी च, पोक्खरणी च भारिका^६ ।
चन्दसूरियेसु नच्चन्तियो, समा तास न विज्जति” ॥

१०८९ “इम मय्ह हृदयसोक, पटिमुञ्चतु खण्डहाल तव माता ।
यो मय्ह हृदयसोको, चन्दम्हि^७ वधाय निन्नीते ॥

१०९० “इम मय्ह हृदयसोक, पटिमुञ्चतु खण्डहाल तव माता ।
यो मय्ह हृदयसोको, सुरियम्हि^८ वधाय निन्नीते ॥

20

१०९१ “इम मय्ह हृदयसोक, पटिमुञ्चतु खण्डहाल तव जाया ।
यो मय्ह हृदयसोको, चन्दम्हि वधाय निन्नीते ॥

१०९२ “इम मय्ह हृदयसोक, पटिमुञ्चतु खण्डहाल तव जाया ।
यो मय्ह हृदयसोको, सुरियम्हि वधाय निन्नीते ॥

25

१०९३ “मा च पुत्ते मा च पति, अट्ठक्खि खण्डहाल तव माता ।
यो घातेसि कुमारं, अट्ठसके सीहसङ्कासे ॥

१ व-स्या० । २ चन्दकुमार-स्या० । ३ निरुज्झति-सी०, भिज्जन्ति-
स्या० । ४ सुरियकुमार-स्या० । ५ घट्टिया ओपरक्खी च, पोक्खरक्खी च नायिका-
सी०, घट्टिया ओपरक्खी च, पोक्खरक्खी च गायिका-रो० । ६ चन्दस्मि-स्या० । ७
सूरियम्हि-म० ।

१०९४ “मा च पुत्ते मा च पति, अदक्खि खण्डहाल तव माता ।
यो घातेसि कुमारे, अपेक्खिते सब्बलोकस्स ॥

१०९५ “मा च पुत्ते मा च पति, अदक्खि खण्डहाल तव जाया ।
यो घातेसि कुमारे, अदूसके सीहसङ्कासे ॥

B ३५२

१०९६ “मा च पुत्ते मा च पति, अदक्खि खण्डहाल तव जाया । ६
यो घातेसि कुमारे, अपेक्खिते सब्बलोकस्स” ॥

१०९७ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगलबन्धका पि, हत्थी अस्से च पालेम ॥

१०९८ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगलबन्धका पि, हत्थिच्छकणानि उज्जेम ॥ १०

१०९९ “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
अपि निगलबन्धका पि, अस्सच्छकणानि उज्जेम ॥

११०० “मा नो देव अवधि, दासे नो देहि खण्डहालस्स ।
यस्स होन्ति तव कामा, अपि रट्ठा पब्बाजिता ।
भिक्षाचरिय चरिस्साम ॥ १५

११०१ “दिब्ब देव उपयाचन्ति, पुत्तत्थिका पि दलिद्दा ।
पटिभानानि पि हित्वा, पुत्ते न लभन्ति एकच्चा ॥

११०२ “अस्सासकानि करोन्ति, पुत्ता नो जायन्तु ततो पपुत्ता^१ ।
अथ नो अकारणस्मा, यज्जत्याय देव घातेसि ॥

११०३ “उपयाचितकेन पुत्त लभन्ति, मा तात नो अघातेसि । २०
मा किच्छलद्धकेहि^३ पुत्तेहि, यजित्थो इम यज्ज ॥

११०४ “उपयाचितकेन पुत्त लभन्ति, मा तात नो अघातेसि ।
मा कपणलद्धकेहि पुत्तेहि, अम्माय नो विप्पवासेसि” ॥

११०५ “बहुदुक्खा^४ पोसिय^५ चन्द, अम्म तुव जीयसे पुत्त ।
वन्दामि खो ते पादे, लभत तातो परलोक ॥ २०

१ आसासिकानि — स्या०, आसीसिकानि — म० । २ पुत्ता — सी०, रो० । ३
किच्छलद्धकेहि — स्या० । ४ बहुदुक्ख पोसिया — स्या० ।

- ११०६ “हृन्द च म उपगुह^१, पादे ते अम्म वन्दितु देहि ।
गच्छामि दानि पवास, यञ्जत्थाय एकराजस्स ॥
- 203 ११०७ “हृन्द च म उपगुह, पादे ते अम्म वन्दितु देहि ।
गच्छामि, दानि पवास, मातु कत्वा हृदयसोक ॥
- 5 ११०८ “हृन्द च म उपगुह, पादे ते अम्म वन्दितु देहि ।
गच्छामि दानि पवास, जनस्स कत्वा हृदयसोक” ॥
- ११०९ “हृन्द च पदुमपत्तान, मोळि बन्धस्सु गोतमिपुत्त ।
चम्पकदलमिस्सायो^२, एसा ते पोराणिका पकति ॥
- 10 १११० “हृन्द च विलेपन ते, पच्छिमक चन्दन विलिम्पस्सु ।
येहि च सुविलित्तो, सोभसि राजपरिसाय ॥
- ११११ “हृन्द च मुदुकानि वत्थानि, पच्छिमक कासिक निवासेहि ।
येहि च सुनिवत्थो, सोभसि राजपरिसाय ॥
- १११२ “मुत्तामणिकनकविभूसितानि, गण्हस्सु हत्थाभरणानि ।
येहि च हत्थाभरणेहि, सोभसि राजपरिसाय” ॥
- 15 १११३ “न हि नूनाय रट्टपालो, भूमिपति जनपदस्स दायादो ।
लोकस्सरो महन्तो, पुत्ते स्नेह^३ जनयति” ॥
- १११४ “मय्हम्पि^४ पिया पुत्ता, अत्ता^५ च पियो^६ तुम्हे च भरियायो ।
सग्गञ्च पत्थयानो^७, तेनाह घातयिस्सामि” ॥
- 20 १११५ “म पठम घातेहि, मा मे हृदय दुक्ख फालेसि” ।
अलङ्कतो सुन्दरको, पुत्तो देव तव सुखुमालो ॥
- १११६ “हृन्दय्य म हनस्सु, परलोके^८ चन्दकेन^९ हेस्सामि ।
पुञ्ज करस्सु विपुल, विचराम उभो पि^{१०} परलोके” ॥
- १११७ “मा त्व चन्दे रुच्चि मरण”, बहुका तव देवरा विसालक्खि ।
ते त रमयिस्सन्ति, यिट्ठस्मि गोतमिपुत्ते” ॥

१ उपगूह - म०, २ चम्पकदलवीतिमिस्सायो - सी०, रो० । ३ सिनेह - स्या० । ४ मय्ह - स्या० । ५-५ अथो पि पिया - स्या० । ६ पत्थयमानो - स्या० । ७ अफालेसि - स्या० । ८ ससोका - सी०, स्या० । ९ चन्दनियेव - सी०, रो० । १० स्या० पोत्थके नत्थि ।
११ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

- १११८ “एव वुत्ते चन्दा अत्तान, हन्ति हत्यतलकेहि” ।
 “अलमेत्य^१ जीवितेन, पिस्सामि^२ विस मरिस्सामि ॥
- १११९ “न हि नूनिमस्स रञ्जो, मित्ता^३ मच्चा^४ च विज्जरे सुहदा ।
 ये न वदन्ति राजान, मा घातयि ओरसे पुत्ते ॥
- ११२० “न हि नूनिमस्स रञ्जो, आती^५ मित्ता^६ च विज्जरे सुहदा । ५
 ये न वदन्ति राजान, मा घातयि अत्रजे पुत्ते ॥
- ११२१ “इमे ते पि मय्ह पुत्ता, गुणिनो कायूरधारिनो राज^७ ।
 तेहि पि यजस्सु यञ्ज, अथ मुञ्चतु गोतमिपुत्ते ॥
- ११२२ “बिलसत^८ म कत्वान^९, यजस्सु सत्तधा महाराज ।
 मा जेट्ठपुत्तमवधि, अद्वसक सीहसङ्कास ॥ 10
- ११२३ “बिलसत म कत्वान, यजस्सु सत्तधा महाराज ।
 मा जेट्ठपुत्तमवधि, अपेक्खित सब्बलोकस्स” ॥
- ११२४ “बहुका तव दिन्नाभरणा, उच्चावचा सुभणितमिह ।
 मुत्तामणिवेळुरिया, एत ते पच्छिमक दान” ॥
- ११२५ “येस पुब्बे खन्धेसु, फुल्ला मालागुणा विवत्तिसु । 15
 तेसज्ज पि सुनिसितो^{१०}, नेत्तिसो विवत्तिस्सति खन्धेसु ॥
- ११२६ “येस पुब्बे खन्धेसु, चित्ता मालागुणा विवत्तिसु ।
 तेसज्ज पि सुनिसितो, नेत्तिसो विवत्तिस्सति खन्धेसु ॥
- ११२७ “अचिर^{११} वत नेत्तिसो, विवत्तिस्सति राजपुत्तान खन्धेसु ।
 अथ मम हृदय न फलति, ताव दब्बहबन्धञ्च मे आसि ॥ 20
- ११२८ “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता^{१२} ।
 निर्याथ चन्दसूरिया, यञ्जत्थाय एकराजस्स ॥
- ११२९ “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
 निर्याथ चन्दसूरिया, मातु कत्वा हृदयसोक ॥

१ अलमत्यु—सी० रो० । २ पायामि—सी०, रो० । ३ ३ आति मित्ता—स्या० ।
 ४ ४ आतिमित्ता—स्या० । ५ राजा—स्या० । ६ मुञ्चतु—रो० । ७ ७ बिलसतमि
 म कत्वा—स्या० । ८ पीतनिस्सितो—सी०, रो० । ९ अचिरा—सी०, स्या०, रो० । १०
 अगलुचन्दनविलित्ता—स्या० ।

- ११३० “कासिकसुचिवत्थधरा, कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्याथ चन्दसूरिया, जनस्स कत्वा हृदयसोक ॥
- ११३१ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता^१,
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्याथ चन्दसूरिया,
यञ्जत्थाय एकराजस्स ॥
- ११३२ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता,
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्याथ चन्दसूरिया,
मातु कत्वा हृदयसोक ॥
- ११३३ “मसरसभोजना न्हापकसुन्हापिता,
कुण्डलिनो अगलुचन्दनविलित्ता ।
निय्याथ चन्दसूरिया,
जनस्स कत्वा हृदयसोक ” ॥
- ११३४ “सब्बस्मि उपक्खटस्मि^२,
निसीदिते चन्दस्मि^३ यञ्जत्थाय ।
पञ्चालराजधीता पञ्जलिका,
सब्बपरिसाय^४ समनुपरियायि^५ ॥
- ११३५ “येन सच्चेन खण्डहालो, पापकम्म करोति दुम्मेधो ।
एतेन सच्चवज्जेन, समङ्गिनी सामिकेन होमि ॥
- ११३६ “ये इधत्थि अमनुस्सा, यानि च यक्खभूतभब्बानि ।
करोन्तु मे वेय्यावटिक, समङ्गिनी सामिकेन होमि ॥
- ११३७ “या देवता इधागता, यानि च यक्खभूतभब्बानि^६ ।
सरणेसिनि अनाथ तायथ म,
याचामह^७ पतिमाह अजेय^८” ॥

१ न्हापकसुन्हाता - स्या० । २ उपक्खटस्मि - स्या० । ३ चन्दियस्मि - सी०, रो०,
चन्द सुरियस्मि - स्या० । ४ सब्बपरिसमनुपरियासि - सी०, रो०, सब्बपरिसतरमनु-
परियासि - स्या० । ५ सव्वभूतभब्बानि - स्या० । ६ याचामिवो - स्या० । ७ अजिय -
सी०, अजेय्य - स्या० ।

- ११३८ “त सुत्वा अमनुस्सो, अयोकूट परिब्भमेत्वान^१ ।
भयमस्स जनयन्तो, राजान इदमवोच ॥
- ११३९ “बुज्झस्सु खो राजकलि, मा ताह मत्थक निताळेसि^२ ।
मा जेट्ठपुत्तमवधि, अद्वसक सीहसङ्कास ॥
- ११४० “को ते दिट्ठो राजकलि, पुत्तभरियायो हज्जमानायो । ६
सेट्ठि च गहपतयो, अद्वसका सग्गकामा हि ॥
- ११४१ “त सुत्वा खण्डहालो, राजा च अब्भुतमिद दिस्वान ।
सब्बेस वन्धनानि मोचेसु, यथा त अनुपघान^३ ॥
- ११४२ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु । B 256
सब्बे एकेकलेड्डुकमदसु^४, एस वधो खण्डहालस्स^५” ॥ 10
- ११४३ “सब्बे पविट्ठा^६ निरय, यथा त पापक^७ करित्वान ।
न हि पापकम्म कत्वा, लब्भा सुगति^८ इतो गन्तु” ॥
- ११४४ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चन्द अभिसिञ्चिसु, समागता राजपरिसा^९ च ॥
- ११४५ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये^१ तत्थ समागता तदा आसु । 16
चन्द अभिसिञ्चिसु, समागता राजकञ्जायो च^{१०}” ॥
- ११४६ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चन्द अभिसिञ्चिसु, समागता देवपरिसा^{११}” च ॥
- ११४७ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चन्द अभिसिञ्चिसु, समागता देवकञ्जायो च ॥ 20
- ११४८ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चेलुक्खेपमकर, समागता राजपरिसा च ॥
- ११४९ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चेलुक्खेपमकर, समागता राजकञ्जायो च ॥

१ परिभमित्वान—स्या० । २ ते०—स्या० । ३ नितालेमि—सी०, रो० । ४
आपापान—सी०, रो० । ५ एकेकलेड्डु०—स्या० । ६ पतिसु—सी०, पतित्वा—रो० । ७
पापकम्म—स्या० । ८ सुगति—स्या० । ९ राजपुरिसा—स्या० । १० या—स्या० । ११
स्या० पोत्थके नत्थि । १२ देवपुरिसा—स्या० ।

- ११५० “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चेलुक्खेपमकर, समागता देवपरिसा च ॥
- ११५१ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, ये तत्थ समागता तदा आसु ।
चेलुक्खेप्पमकर, समागता देवकञ्जायो च ॥
- ५ ११५२ “सब्बेसु विप्पमुत्तेसु, बहू^१ आनन्दिता अहु^२ ।
नन्दि पवेसि^३ नगर, बन्धना मोक्खो अघोसित्था” ति ॥

५४५ महानारदकस्सपजातक (८)

- ०७ ११५३ अहु^१ राजा विदेहान, अङ्गति नाम खत्तियो ।
पहुतयोग्गो^२ धनिमा, अनन्तबलपोरिसो ॥
- ११५४ सो च पन्नरसि^३ रत्ति, पुरिमयामे^४ अनागते ।
१० चातुमासा^५ कोमुदिया, अमच्चे सन्निपातयि ॥
- ११५५ पण्डिते सुतसम्पन्ने, मितपुब्बे^६ विचक्खणे ।
विजयञ्च सुनामञ्च, सेनापति अलातक ॥
- ११५६ तमनुपुच्छि वेदेहो, “पच्चेक ब्रूथ स रुचि ।
१५ चातुमासा कोमुदज्ज, जुण्ह व्यपहत^७ तम ।
कायज्ज रतिया रत्ति, विहरेमु इम उत्तु” ॥
- ११५७ ततो सेनापति रञ्जो, अलातो एतदब्रवि ।
“हट्ठ योग्ग बल सब्ब, सेन सन्नाहयामसे ॥
- ११५८ “निय्याम देव युद्धाय, अनन्तबलपोरिसा ।
ये ते वस न आयन्ति, वस उपनयामसे^८ ।
२० एसा मय्ह सका दिट्ठि, अजित ओजिनामसे” ॥
- ११५९ अलातस्स वचो सुत्वा, सुनामो एतदब्रवि ।
“सब्बे तुय्ह महाराज, अमित्ता वसमागता ॥

११ बहु आनन्दिनो अहु वसो-सी०, बहु आनन्दिनो अहु-स्या०, बहु आनन्दितो अहु वसो-रो० । २-२ वादिसु नदिप्पवेस-स्या० । ३ आहु-रो० । ४ पहुतयोग्गो-स्या० । ५ पन्नरसै-स्या० । ६ पुरिमयामे-स्या०, रो० । ७ चातुमस्स-सी०, रो० । ८ मिहितपुब्बे-सी०, रो० । ९ व्यपगत-रो० । १० उपनीयामसे-स्या० । ११ ओजिया मसे-स्या० ।

- ११६० “निक्खित्तसत्था पच्चत्था, निवातमनुवत्तरे।
उत्तमो उस्सवो अज्ज, न युद्ध मम रुच्चति ॥
- ११६१ “अन्नपानञ्च^१ खज्जञ्च, खिप्प अभिहरन्तु ते।
रमस्सु देव कामेहि, नच्चगीते सुवादिते^२ ॥
- ११६२ सुनामस्स वचो सुत्वा, विजयो एतदब्रवि। 5
“सब्बे कामा महाराज, निच्च तव मुपट्ठिता ॥
- ११६३ “न हेते दुल्लभा देव, तव कामेहि मोदितु।
सदा पि कामा सुलभा^३, नेत चित्तमत^४ मम ॥
- ११६४ “समण ब्राह्मण वा पि, उपासेमु बहुस्सुत। B 258
यो नज्ज विनये कङ्ख, अत्थधम्मविदू इसे” ॥ 10
- ११६५ विजयस्स वचो सुत्वा, राजा अज्जति मब्रवि।
“यथा विजयो भणति, मय्हम्पेत व रुच्चति ॥
- ११६६ “समण ब्राह्मण वा पि, उपासेमु बहुस्सुत।
यो नज्ज विनये कङ्ख, अत्थधम्मविदू इसे ॥
- ११६७ “सब्बेव सन्ता करोथ मति, क उपासेमु पण्डित। 15
यो^५ नज्ज विनये कङ्ख, अत्थधम्मविदू इसे” ॥
- ११६८ वेदेहस्स वचो सुत्वा, अलातो एतदब्रवि।
“अत्थाय मिगदायस्मि, अचेलो धीरसम्मतो ॥
- ११६९ “गुणो कस्सपगोत्ताय, सुतो चित्रकथी गणी।
त देव पयिरुपासेमु^६, सो नो कङ्ख विनेस्सति” ॥ 20
- ११७० अलातस्स वचो सुत्वा, राजा चोदेसि सारथि।
“मिगदाय गमिस्साम, युत्त यान इधानय” ॥
- ११७१ तस्स यान अयोजेसु, दन्त रूपियपक्खर।
सुक्कमट्टपरिवार, पण्डर दोसिनामुख ॥

१ अन्न पानञ्च—रो०। २ लब्धन्ति—स्या०, रो०। ३ चित्त मत—रो०। ४ को—सी०, रो०। ५ पयिरुपासय—सी०, रो०।

- ११७२ तत्रासु कुमुदायुत्ता, चत्तारो सिन्धवा ह्या ।
अनिलूपमसमुप्पाता^१, सुदन्ता सोण्णमालिनो^२ ॥
- ११७३ सेतच्छत्त सेतरथो, सेतस्सा सेतबीजनी^३ ।
वेदेहो सह मच्चेहि, नित्य चन्दो व सोभति ॥
- ५ ११७४ तमनुयायिसु^४ बहवो, इन्दिखग्गधरा^५ बली ।
अस्सपिट्ठिगता वीरा^६, नरा नरवराधिप ॥
- ११७५ सो मुहुत्त व यायित्वा, याना ओरुह्ख खत्तियो ।
वेदेहो सह मच्चेहि, पत्ती गुणमुपागमि ॥
- ११७६ ये पि तत्थ तदा आसु, ब्राह्मणिब्भा समागता ।
१० न ते अपनयी राजा, अकत भूमिमागते ॥
- ११७७ ततो सो मुदुका भिसिया, मुदुचित्तकसन्थते^७ ।
१० मुदुपच्चत्थते राजा, एकमन्त उपाविसि ॥
- ११७८ निसज्ज राजा सम्मोदि, कथ सारणिय^८ ततो ।
“कच्चि यापनिय भन्ते, वातानमवियग्गता^९ ॥
- १५ ११७९ “कच्चि अकसिरा वुत्ति, लभसि^{१०} पिण्डयापन^{११} ।
अपाबाधो^{१२} च^{१३} सि कच्चि, चक्खु^{१४} न परिहायति^{१५} ॥
- ११८० त गुणो पटिसम्मोदि, वेदेह विनये रत ।
“यापनीय महाराज, सब्बमेत तदूभय ॥
- ११८१ “कच्चि तुहम्पि वेदेह, पच्चन्ता न बलीयरे ।
२० कच्चि अरोग^{१६} योग्ग ते, कच्चि वहति वाहन ।
कच्चि ते व्याधयो^{१७} नत्थि, सरीरस्सुपतापिया^{१८} ॥
- ११८२ पटिसम्मोदितो राजा, ततो पुच्छि अनन्तरा ।
“अत्थ धम्मञ्च जायञ्च, धम्मकामो रथेसभो ॥

१ अनिलुप्पसमुप्पाता - स्या०, अनिलूपसमुप्पादा - रो० । २ सुवण्णमालिनो - स्या० ।
३ सेतबीजनी - स्या०, रो० । ४ तमनुयाय - रो० । ५ इन्दिखग्गधरा - सी०, इन्दिखग्गधरा -
रो० । ६ वीरा - रो० । ७ मुदुचित्तकलन्दके - सी०, रो० । ८ सारणिय - स्या०,
रो० । ९ वातानमवियग्गता - सी०, रो०, वातानमवियत्तता - स्या० । १० लभति -
सी०, रो० । ११ पिण्डयापन - स्या० । १२ अपाबाधो - स्या०, रो० । १३ व - रो० । १४
चक्खु - स्या० । १५ आरोग - रो० । १६ व्याधयो - स्या०, व्याधयो - रो० । १७
सरीरस्सुपतापिका - सी०, रो० ।

- ११८३ “कथ धम्म चरे मच्चो, मातापितूसु कस्सप ।
कथ चरे आचरिये, पुत्तदारे कथ चरे ॥
- ११८४ “कथ चरेय्य वुड्ढेसु, कथ समणब्राह्मणे ।
कथञ्च बलकायस्मि, कथ जनपदे^१ चरे ॥
- ११८५ “कथ धम्म चरित्वान, मच्चा^२ गच्छन्ति^३ सुगति । 5
कथञ्चेके अधम्मट्ठा, पतन्ति निरय अथो^४” ॥
- ११८६ वेदेहस्स वचो सुत्वा, कस्सपो एतदब्रवि ।
“सुणोहि मे महाराज, सच्च अवितथ पद ॥
- ११८७ “नत्थि धम्मचरितस्स^५, फल कल्याणपापक ।
नत्थि देव परो^६ लोको, को ततो हि इधागतो ॥ 19
- ११८८ “नत्थि देव पितरो वा, कुतो माता कुतो पिता । B 260
नत्थि आचरियो नाम, अदन्त को दमेस्सति ॥
- ११८९ “समतुल्यानि भूतानि, नत्थि जेट्ठापचायिका^७ ।
नत्थि बल^८ विरिय^९ वा, कुतो उट्ठानपोरिस^{१०} ।
नियतानि हि भूतानि, यथा गोटविसो तथा ॥ 15
- ११९० “लद्धेय्य लभते मच्चो, तत्थ दानफल कुतो ।
नत्थि दानफल देव, अवसो देववीरियो ॥
- ११९१ “बालेहि दान पञ्जत्त, पण्डितेहि पटिच्छित ।
अवसा देन्ति धीरान, बाला पण्डितमानिनो ॥
- ११९२ “सत्ति मे सस्सता काया, अच्छेज्जा अविकोपिनो । 20
तेजो पथवी^{११} आपो च, वायो सुख^{१२} दुखञ्चिमे^{१३} ।
जीवे^{१४} च सत्तिमे काया, येस छेत्ता न विज्जति ॥
- ११९३ “नत्थि हन्ता व छेत्ता वा, हञ्जरे^{१५} वा पि^{१६} कोचि न ।
अन्तरेनेव कायान, सत्थानि वीतिवत्तरे ॥

१ जानपदे-रो० । २-२ पेच्च गच्छति-सी०, रो०, पेच्च०-स्या० । ३ अधो-
स्या०, रो० । ४ धम्मस्स चिन्नस्स-सी० । ५ पर-स्या० । ६ जेट्ठापचायिनो-
७ बल वा-रो० । ८ वीरिय-म० । ९ उट्ठानपोरिसो-स्या० । १० पठवी-स्या०,
रो० । ११ ११ मुखदुक्खञ्चिमे-स्या० सुख दुक्खञ्चिमे-रो० । १२ जीवे-रो० ।
१३-१३ हञ्जे येवापि-म० ।

- ११९४ “यो^१ चापि सिरमादाय^२, परेस निसितासिना ।
न सो छिन्दति ते काये, तत्थ पापफल कुतो ॥
- ११९५ “चुल्लासीतिमहाकप्पे, सब्बे सुज्झन्ति ससर ।
अनागते तम्मिह काले, सञ्जतो पि न सुज्झति ॥
- ५ ११९६ “चरित्वा पि बहु भद्र, नेव सुज्झन्तिनागते ।
पापञ्चे पि बहु कत्वा, त खण नातिवत्तरे ॥
- ११९७ “अनुपुब्बेन नो सुद्धि, कप्पान चुल्लासीतिया ।
नियति नातिवत्ताम, वेलन्तमिव सागरो” ॥
- ११९८ कस्सपस्स वचो सुत्वा, अलातो एतदब्रवि ।
१० “यथा भदन्तो^३ भणति, मय्हम्पेत व रुच्चति ॥
- ११९९ “अहम्पि पुरिम जाति, सरे ससरित्तनो ।
पिङ्गलो नामह आसि, लुद्धो गोघातको पुरे ॥
- B 261 १२०० “बाराणसिय फीताय^४, बहु पाप कत मया ।
बहू मया^५ हता पाणा, महिसा सूकरा अजा ॥
- १२०१ “ततो चुतो^६ इध जातो, इद्धे सेनापतीकुले ।
१५ नत्थि नून फल पाप^७, योह^८ न निरय गतो ॥
- १२०२ “अथेत्थ बीजको^९ नाम, दासो आसि पटच्चरी^{१०} ।
उपोसथ उपवसन्तो, गुणसन्तिकुपागमि ॥
- १२०३ कस्सपस्स वचो सुत्वा, अलातस्स च भासित ।
२० पस्ससन्तो मुहु उण्ह, रुद अस्सूनि वत्तयि ॥
- १२०४ तमनुपुच्छि वेदेहो, “किमत्थ सम्म रोदसि ।
कि ते मुत वा दिट्ठ वा, कि म वेदेसि वेदन” ॥
- १२०५ वेदेहस्स वचो सुत्वा, बीजको एतदब्रवि ।
“नत्थि मे वेदना दुक्खा, महाराज सुणोहि मे ॥

१ यो पाय सिरमादाय—सी०, रो०, यो चाय सिरमादाय—स्या० । २ भद्रतो—
स्या० । ३ मय्हमेत—स्या०, मय्हपेत च—रो० । ४ फीताय—रो० । ५ मय्ह—
रो० । ६ चुताह—स्या० । ७ पापे—सी०, स्या०, रो० । ८ सोह—सी०, रो० ।
९ बीजको—स्या० । १० पटच्चरी—सी०, रो०, पटज्जरी—स्या० ।

- १२०६ “अहम्पि पुरिम जाति, सरामि सुखमत्तनो ।
साकेताह पुरे आसि, भावसेट्ठि गुणे रतो ॥
- १२०७ “सम्मतो ब्राह्मणिब्भान, सविभागरतो सुचि ।
न चा पि पापक कम्म, सरामि कतमत्तनो ॥
- १२०८ “ततो चुताह वेदेह, इध जातो दुरित्थिया । 5
गम्भम्हि कुम्भदासिया, यतो जातो सुदुग्गतो ॥
- १२०९ “एवम्पि दुग्गतो सन्तो, समचरिय अधिट्ठितो ।
उपड्डुभाग भत्तस्स, ददामि यो मे इच्छति ॥
- १२१० “चातुदसि पञ्चदसि, सदा उपवसामह ।
न चा पि भूते^१ हिंसामि, येय्य चा पि विवज्जयि ॥ 10
- १२११ “सब्बमेव हि नूनेत, सुचिण्ण भवति निप्फल ।
निरत्थ मज्झिद सील, अलातो भासती यथा ॥
- १२१२ “कलिमेव नून गण्हामि, असिप्पो धुत्तको यथा ।
कट अलातो गण्हति, कितवो^२ सिक्खितो यथा ॥
- १२१३ “द्वार नप्पटिपस्सामि, येन गच्छामि सुग्गति । 15 B 262
तस्मा राज परोदामि, सुत्वा कस्सपभासित” ॥
- १२१४ बीजकस्स वचो सुत्वा, राजा अङ्गतिमब्रवि ।
“नत्थिद्वार सुगतिया, नियति^३ कल्ल बीजक ॥
- १२१५ “सुख वा यदि वा दुक्ख, नियतिया^४ किर लब्भति ।
ससारसुद्धि सब्बेस, मा तुरित्थो^५ अनागते ॥ 20
- १२१६ “अहम्पि पुब्बे कल्याणो, ब्राह्मणिब्भेसु व्यावटो^६ ।
वोहारमनुसासन्तो, गतिहीनो तदन्तरा” ॥
- १२१७ “पुन पि भन्ते दक्खेमु, सङ्गति चे भविस्सति” ।
इद वत्त्वान वेदेहो, पच्चगा सनिवेसन^७ ॥

१ पाणे-स्या० । २ कितवा-रो० । ३ नियत-स्या० । ४ नियत-स्या० ।
तुरितो-स्या० । ५ पावटो-स्या०, व्यावटो-रो० । ६ सन्निवेसन-स्या० ।

- १२१८ ततो रत्या विवसाने^१, उपट्टानम्हि^२ अङ्गति ।
अमच्चे सन्निपातेत्वा, इद वचनमब्रवि ॥
- १२१९ “चन्दके मे विमानस्मि, सदा कामे विधेन्तु मे ।
मा उपगच्छ^३ अत्थेसु, गुग्गुहपाकासियेसु^४ च ॥
- 5 १२२० “विजयो च सुनामो च, सेनापति अलातको ।
एते अत्थे निसीदन्तु, वोहारकुसला तयो ॥
- १२२१ “इद वत्वान वेदेहो, कामे व^५ बहुमञ्जथ ।
न चा पि ब्राह्मणिब्भेसु, अत्थे किस्मिञ्चि ब्यावटो
- १२२२ “ततो द्वेसत्तरत्तस्स, वेदेहस्सत्रजा पिया ।
10 राजकञ्जा रुचा^६ नाम, धातिमातरमब्रवि ॥
- १२२३ ‘अलङ्करोथ म खिप्प^७, सखियो चालङ्करोन्तु^८ मे ।
सुवे पन्नरसो दिब्बो^९, गच्छ इस्सरसन्तिके^{१०}’ ॥
- १२२४ “तस्सा माल्य^{११} अभिहरिसु, चन्दनञ्च महारह ।
मणिसङ्घमुत्तारतन^{१२}, नानारत्ते च अम्बरे ॥
- B 263 15 १२२५ “तञ्च सोवण्णये^{१३} पीठे^{१४}, निसिन्न बहुकित्थियो ।
परिकिरिय पसोभिसु^{१५}, रुच रुचिरवणिणि ॥
- १२२६ “सा च सखिमज्झगता, सब्बाभरणभूसिता ।
सतेरता अब्भमिव, चन्दक पाविसी रुचा ॥
- १२२७ “उपसङ्गमित्वा वेदेह, वन्दित्वा विनये रत ।
20 सुवण्णखचिते^{१६} पीठे, एकमन्त उपाविसि^{१७}” ॥
- १२२८ तञ्च दिस्वान वेदेहो, अच्छरान व सङ्गम ।
रुच सखिमज्झगत, इद वचनमब्रवि ॥

१ विवसाने-स्या०, रो० । २ उपट्टानम्पि-स्या० । ३ मुपगच्छु-स्या०
मुपगच्छु-रो० । ४ गुग्गुहपाकासियेसु-स्या०, गुग्गुहपाकासियेसु-रो० । ५ च-रो०
६ रुचा-सी०, रो० । ७ अम्म-स्या० । ८ च करोन्तु-सी०, रो० । ९ दिब्बो-रो०
१० पितुस्ससन्तिके-स्या० । ११ मल्य-रो० । १२ मणिसङ्घमुत्तारतन-स्या० । १३
सोवण्णमये पीठे-स्या०, सोवण्णये पीठे-रो० । १४ असोभिसु-सी०, स्या०, रो०
१५ सुवण्णविकते-सी०, रो० ।

- १२२९ “कच्चि रमसि पासादे, अन्तोपोक्खरणि पति ।
कच्चि बहुविध खज्ज, सदा अभिहरन्ति ते ॥
- १२३० “कच्चि बहुविध माल्य, ओचिन्नित्वा कुमारियो ।
घरके करोय पच्चेक, खिड्डारत्तिरता मुहु^१ ॥
- १२३१ “केन वा विकल तुय्ह, कि खिप्प आहरन्तु^२ ते । 5
मनोकरस्सु कुड्डमुखी,^३ अपि चन्दसमम्हि^४ पि^५” ॥
- १२३२ वेदेहस्स वचो सुत्वा, रुचा पितरमब्रवि ।
“सब्बमेत महाराज, लब्भतिस्सरसन्तिके ॥
- १२३३ “सुवे पन्नरसो दिव्यो, सहस्स आहरन्तु मे ।
यथादिन्नञ्च दस्सामि, दान सब्बवनीस्वह^६” ॥ 10
- १२३४ रुचाय वचन सुत्वा, राजा अङ्गतिमब्रवि ।
“बहु विनासित वित्त, निरत्थ अफल तथा ॥
- १२३५ “उपोसये वस निच्च, अन्नपान न भुञ्जसि ।
नियतेत अभुत्तब्ब, नत्थि पुञ्ज अभुञ्जतो^७” ॥
- १२३६ बीजको पि हि सुत्वान, तदा कस्सपभासित । 15
पस्ससन्तो मुहु उण्ह, रुद अस्सूनि वत्तयि ॥
- १२३७ “याव रुचे जीवमाना^८, मा भत्तमपनामयि । B 264
नत्थि भद्दे परो लोको, कि निरत्थ विहञ्जसि^९” ॥
- १२३८ वेदेहस्स वचो सुत्वा, रुचा रुचिरवणिणी ।
जान पुब्बापर धम्म, पितर एतदब्रवि ॥ 20
- १२३९ “सुतमेव पुरे आसि, सक्खि^{१०} दिट्ठमिद मया ।
बालूपसेवी यो होति, बालो व समपज्जथ ॥
- १२४० “मूळ्हो हि मूळ्हमागम्म, भिय्यो मोह निगच्छति ।
पतिरूप अलातेन, बीजकेन च मुग्घितु^{११} ॥

१ अहु - स्या० । २ अभिहन्तु ते - रो० । ३ कुट्टमुखी - सी०, स्या० । ४ ४ चन्दस-
मम्हिते - स्या० । ५ सब्बवणीस्वह - स्या०, सब्बवणीसुह - रो० । ६ जीवसिनो - सी०,
रो० । ७ पच्चक्ख - स्या० । ८ मुळ्हितु - स्या० ।

- १२४१ “त्व च देवासि सप्पञ्जो, धीरो अत्थस्स कोविदो ।
कथ बालेहि सदिस,^१ हीनदिट्ठि^२ उपागमि ॥
- १२४२ “सच्चे पि^३ ससारपथेन सुज्झति,
निरत्थिया^४ पब्बज्जा गुणस्स ।
५ कीटो व अग्गि जलित अपापत,
उपपज्जति मोहमूढ्हो^५ नग्गभाव ॥
- १२४३ “ससारसुद्धी ति पुरे निविट्ठा,
कम्म विदूसेन्ति बहू अजान ।
१० पुब्बे कली दुग्गहितो व अत्था,
दुम्मो च या^६ बलिसा अम्बुजो व ॥
- १२४४ “उपम ते करिस्सामि, महाराज तवत्थिया ।
उपमाय^७ मधेकच्चे,^८ अत्थ जानन्ति पण्डिता ॥
- १२४५ “वाणिजान यथा नावा, अप्पमाणभरा^९ गरु ।
अतिभार समादाय, अण्णवे अवसीदति ॥
- १२४६ “एवमेव नरो पाप, थोक^{१०} थोकम्पि आचिन ।
१५ अतिभार समादाय, निरये अवसीदति ॥
- १२४७ “न ताव भारो परिपूरो, अलातस्स महीपति ।
आचिनाति च^{११} त^{१२} पाप, येन गच्छति दुग्गति ॥
- १२४८ “पुब्बेवस्स^{१३} कत पुञ्ज, अलातस्स महीपति ।
२० तस्सेव देव निस्सन्दो, यञ्च्वेसो लभते सुख ॥
- १२४९ “खीयते^{१४} चस्स^{१५} त पुञ्ज, तथा हि अगुणे रतो ।
उजुमग्ग अवहाय,^{१६} कुम्मग्गमनुधावति ॥
- १२५० “तुला यथा पग्गहिता, ओहिते तुलमण्डले ।
उन्नमेति तुलासीस, भारे ओरोपिते सति ॥

१ सदिसो-स्या० । २ हीन दिट्ठि-रो० । ३ हि-स्या०, रो० । ४-४
० मोमुहो-सी०, रो०, आपज्जति मोहमुढ्हो-स्या० । ५ यो०-स्या० । ६-६
उपमायपिधेकच्चे-स्या०, उपमायपि एकच्चे-रो० । ७ अप्पमाणभारा-स्या०, अप्प
माणहरा-रो० । ८ थोक-रो० । ९ एत-रो० । १० पुब्बे चस्स-रो० । ११ ११
खीयते वस्स-स्या०, खिय्यते चस्स-रो० । १२ अपाहाय-सी० ।

- १२५१ “एवमेव नरो पुञ्ज, थोक थोकम्पि आचिन ।
सग्गातिमानो दासो व, बीजको सातवे रतो ॥
- १२५२ “यमज्ज बीजको दासो, दुक्ख पस्सति अत्तनि ।
पुब्बेवस्स^१ कत पाप, तमेसो पटिसेवति ॥
- १२५३ “खीयते चस्स त पाप, तथा हि विनये रतो । 5
कस्सपञ्च समापज्ज, मा हेवुप्पथमागमा ॥
- १२५४ “य य हि राज^२ भजति, सन्त^३ वा यदि वा अस ।
सीलवन्त विसील वा, वस तस्सेव गच्छति ॥
- १२५५ “यादिस कुरुते मित्त, यादिस चूपसेवति ।
सो पि तादिसको होति, सहवासो हि तादिसो ॥ 10
- १२५६ “सेवमानो सेवमान, सम्फुट्ठो सम्फुस पर ।
सरो दिट्ठो^४ कलाप व, अलित्तमुपलिम्पति ।
उपलेपभया धीरो, नेव पापसखा सिया ॥
- १२५७ “पूतिमच्छ कुसग्गेन, यो नरो उपनय्हति ।
कुसा पि पूति^५ वायन्ति, एव बालूपसेवना ॥ 15
- १२५८ “तगरञ्च पलासेन, यो नरो उपनय्हति ।
पत्ता पि सुरभि^६ वायन्ति, एव धीरूपसेवना ॥
- १२५९ “तस्मा पत्तपुटस्सेव^७, जत्वा सम्पाकमत्तनो ।
असन्ते नोपसेवेय्य^८, सन्ते सेवेय्य पण्डितो ।
असन्तो निरय नेन्ति, सन्तो पापेन्ति सुग्गति” ॥ 20
- १२६० “अहम्पि जातियो सत्त, सरे ससरित्तनो । B 266
अनागता^९ पि सत्तेव, या गमिस्स इतो चुता ॥
- १२६१ “या मे सा सत्तमी जाति, अहु पुब्बे जनाधिप ।
कम्मारपुत्तो मगधेसु, अहु^{१०} राजगहे पुरे ॥

१ पुब्बे तस्स—सी०, रो० । २ राजा—रो० । ३ सत—रो० । ४ दुट्ठो—स्या० ।

५ पूती—स्या०, रो० । ६ सुरभी—स्या०, रो० । ७ फलपुटस्सेव—सी०, रो० । ८ नूपसेवेय्य—स्या०, रो० । ९ अनागते—स्या० । १० अहु—स्या०, रो० ।

- १२६२ “पाप सहायमागम्म, बहु पाप कत मया ।
परदारस्स हेठेन्तो, चरिम्हा^१ अमरा विय ॥
- १२६३ “त कम्म निहित अट्ठा, भस्मच्छन्नो^२ व पावको ।
अथ अञ्जेहि कम्मेहि, अजायि वसभूमिय ॥
- ५ १२६४ “कोसम्बिय सेट्टिकुले, इद्धे फीते महद्धने ।
एकपुत्तो महाराज, निच्च सक्कतपूजितो ॥
- १२६५ “तत्थ मित्त असेविस्स, सहाय सातवे रत ।
पण्डित सुतसम्पन्न, सो म अत्थे निवेसयि ॥
- १२६६ “चातुद्दसि पञ्चदसि, बहु रत्ति उपावसि ।
१० त कम्म निहित अट्ठा, निधी व उदकन्तिके ॥
- १२६७ “अथ पापान^३ कम्मान, यमेत मगधे कत ।
फल परियाग^४ म^५ पच्छा, भुत्वा दुट्ठविस यथा ॥
- १२६८ “ततो चुताह वेदेह, रोरुवे निरये चिर ।
सकम्मुना^६ अपच्चिस्स, त सर न सुख लभे ॥
- १५ १२६९ “बहुवस्सगणे तत्थ, खेपयित्वा बहु दुख^७ ।
भिन्नागते^८ अहु^९ राज, छगलो^{१०} उद्धतप्फलो^{११} ॥
- १२७० “सातपुत्ता मया वूळहा^{१२}, पिट्ठिया च रथेन च ।
तस्स कम्मस्स निस्सन्दो, परदारगमनस्स मे ॥
- १२७१ “ततो चुताह वेदेह, कपि आसि ब्रह्मवने ।
२० निलुञ्चितफलो^{१३} येव, यूथपेन पगब्भिना ।
तस्स कम्मस्स निस्सन्दो, परदारगमनस्स मे ॥
- २६७ १२७२ “ततो चुताह वेदेह, दस्सनेसु^{१४} पसू अहु ।
निलुञ्चितो जवो भद्रो, योग्ग वूळह चिर मया ।
तस्स कम्मस्स निस्सन्दो, परदारगमनस्स मे ॥

१ हेठता-स्या० । २ चरिम्ह-रो० । ३ भस्माच्छन्नो-स्या०, रो० । ४ पापान-स्या०, रो० । ५-५ परियाग त-सी०, परियागत-स्या०, रो० । ६ सकम्मुना-रो० । ७ दुक्ख-स्या० । ८ भेण्णाकटे-सी०, रो० । ९ अहु-स्या० । १०-१० छकलो अद्धित्तप्फलो-सी०, रो०, छकलो-स्या० । ११ वूळहा-स्या० । १२ निलिञ्चितफलो-सी०, रो० । १३ दसण्णेषु-सी०, रो०, दसण्णेषु-स्या० ।

- १२७३ “ततो चुताह वेदेह, वज्जीसु कुलमागमा^१।
नेवित्थी न पुमा आसि, मनुस्सत्ते सुदुल्लभे।
तस्स कम्मस्स निस्सन्दो, परदारगमनस्स मे॥
- १२७४ “ततो चुताह वेदेह, अजायि नन्दने वने।
भवने तावतिसाह^२, अच्छरा कामवणिणी॥ 5
- १२७५ “विचित्तवत्थाभरणा^३, आमुत्तमणिकुण्डला।
कुसला नच्चगीतस्स, सक्कस्स परिचारिका॥
- १२७६ “तत्थ ठिताह वेदेह, सरामि जातियो इमा।
अनागता^४ पि सत्तेव, या गमिस्स इतो चुता॥
- १२७७ “परियागत त कुसल, य मे कोसम्बिय कत। 10
देवे चेव मनुस्से च, सन्धाविस्स इतो चुता॥
- १२७८ “सत्त जच्चो^५ महाराज, निच्च सक्कतपूजिता।
थीभावा^६ पि न मुच्चिस्स, छट्ठा^७ निगतियो इमा॥
- १२७९ “सत्तमी च गति देव, देवपुत्तो महिद्धिको।
पुमा^८ देवो भविस्सामि, देवकायस्मिमुत्तमो॥ 15
- १२८० “अज्जा पि सन्तानमय, माल^९ गन्थेन्ति नन्दने।
देवपुत्तो जवो नाम, यो मे माल पटिच्छति॥
- १२८१ “मुहुत्तो विय सो दिब्बो^{१०}, इध^{११} वस्सानि सोळस।
रत्तिन्दिवो च सो दिब्बो, मानुसि^{१२} सरदोसत॥
- १२८२ “इति कम्मानि अन्वेन्ति, असङ्खेय्या पि जातियो। 20
कल्याण यदि वा पाप, न हि कम्म विनस्सति”॥
- १२८३ “यो इच्छे पुरिसो होतु, जाति” जाति पुनप्पुन। B 268
परदार विवज्जेय्य, धोतपादो व कद्दम॥

१ कुलमागम-रो०। २ तावतिमह-रो०। ३ विचित्रवत्थाभरणा-स्या०। ४
अनागते पि-स्या०। ५ जच्चा-स्या०, रो०। ६ इत्थीभावा-म्या०। ७ छट्ठ ब-
स्या०। ८ पुम-रो०। ९ माला-स्या०। १० दिब्बा-रो०। ११ इमानि-रो०।
१२ मानुसी-रो०। १३ पनस्सति-सी०, रा०। १४ जाति-सी०, रो०।

- १२८४ “या’ इच्छे पुरिसो होतु, जाति जाति पुनप्पुन ।
सामिक अपचायेय्य, इन्द व परिचारिका ॥
- १२८५ “यो इच्छे दिव्यभोगञ्च’, दिव्वमायु यस सुख ।
पापानि परिवज्जेत्वा, तिविध धम्ममाचरे ॥
- 5 १२८६ “कायेन वाचा मनसा, अप्पमत्तो विचक्खणो ।
अत्तनो होति अत्थाय, इत्थी’ वा यदि व पुमा ॥
- १२८७ “ये केचिमे मानुजा’ जीवलोके,
यसस्सिनो सब्बसमन्तभोगा ।
अससय तेहि पुरे सुचिण्ण,
10 कम्मस्सकासे’ पुथु सब्बसत्ता ॥
- १२८८ “इद्धानुचिन्तेसि सयम्पि देव,
कुतोनिदाना ते इमा जनिन्द ।
या ते इमा अच्छरासन्निकासा’,
अलङ्कता कञ्चनजालछन्ना” ॥
- 15 १२८९ इच्चेव पितर कञ्जा, रुचा’ तोसेसि अङ्गति ।
मूळहस्स मग्गमाचिक्खि, धम्ममक्खासि सुब्बता ॥
- १२९० अथागमा ब्रह्मलोका, नारदो मानुसि पज’ ।
जम्बुदीप’ अवेक्खन्तो, अद्दा’ राजानमङ्गति ॥
- १२९१ ततो पतिट्ठा’ पासादे, वेदेहस्स पुरत्थतो’ ।
20 तञ्च द्विस्वानानुप्पत्त, रुचा इसिमवन्दथ ॥
- १२९२ अथासनम्हा ओरुय्ह, राजा व्यथितमानसो’ ।
नारद परिपुच्छन्तो, इद वचनमब्रवि ॥
- १२९३ “कुतो नु आगच्छसि देववणिण’,
ओभासय सब्बदिसा’ चन्दिमा व ।

B 269

१ यो-रो० । २ दिव्यभोगञ्च-स्या०, रो० । ३ इत्थि-रो० । ४ मनुजा
स्या०, रो० । ५ कम्मस्सकाये-रो० । ६ अच्छरासन्निकासा-स्या० । ७ काञ्चनजाल
छन्ना-स्या० । ८ रुजा-रो० । ९ पथ-स्या० । १० जम्बूदीप-स्या० । ११ अद्दस्स
स्या०, अद्-रो० । १२ पतिट्ठा-स्या० । १३ पुरक्खतो-स्या० । १४ व्यम्हितमानसो
सी०, रो०, व्यम्हितमानसो-स्या० । १५ देववणी-स्या० । १६ सवरि-सी०, रो० ।

अक्खाहि मे पुच्छितो नामगोत्त,
कथं तं जानन्ति मनुस्सलोके” ॥

१२९४ “अहं हि देवतो इदानीं एमि,
ओभासय सब्बदिसा चन्दिमा व ।
अक्खामि ते पुच्छितो नामगोत्त,
जानन्ति म नारदो कस्सपो च” ॥

5

१२९५ “अच्छेरूपं तव यादिसञ्च,
वेहायस गच्छसि तिट्ठसी च ।
पुच्छामि त नारद एतमत्थ,
अथ केन वण्णेन तवायमिद्धि” ॥

10

१२९६ “सच्चञ्च धम्मो च दमो च चागा,
गुणा ममेते पक्कता पुराणा ।
तेहेव धम्मेहि सुसेवितेहि,
मनोजवो येन काम गतोस्मि” ॥

१२९७ “अच्छेरमाचिक्खसि पुञ्चसिद्धि,
सचे हि एतेहिं यथा वदेसि ।
पुच्छामि त नारद एतमत्थ,
पुट्ठो च मे साधु वियाकरोहि” ॥

15

१२९८ “पुच्छस्सु म राज तवेस अत्थो,
य ससय कुस्से^१ भूमिपाल ।
अहं त निस्ससयत गमेमि,
नयेहि आयेहि च हेतुभी च” ॥

20

१२९९ “पुच्छामि त नारद एतमत्थ,
पुट्ठो च मे नारद मा मुसा भणि ।
अत्थि नु देवा पितरो नु अत्थि,
लोको परो अत्थि जनो यमाहु^२” ॥

25

१-१ कथन्तु-स्या० । २-२ अच्छरियरूप तव-स्या०, अच्छरियरूप वत-रो० ।
३ वेहासय-रो० । ४-४ एते त्व यथा-सी०, रो०, एव यथा त्व-स्या० । ५ कुस्से-
स्या० । ६ यमाहु-स्या० ।

: 270

१३०० “अथेव देवा पितरो च अत्थि,
लोको परो अत्थि जनो यमाहु ।
कामेसु गिद्धा च नरा पमूळहा,
लोक परं न विदू मोहयुत्ता” ॥

५ १३०१ “अथी ति चे नारद सदहासि,
निवेसन परलोके मतान ।
इधेव मे पञ्च सतानि देहि,
दस्सामि ते परलोके सहस्स” ॥

१३०२ “दज्जेमु खो पञ्च सतानि भोतो,
जञ्जामु^१ चे सीलवन्त वदञ्जु ।
लुद्द त भोन्त निरये वसन्त,
को चोदये परलोके सहस्स ॥

१३०३ “इधेव यो होति अधम्मसीलो^२,
पापाचारो अलसो लुद्दकम्मो ।
न पण्डिता तस्मि इण ददन्ति,
न हि आगमो होति तथाविधम्हा ॥

१३०४ “दक्खञ्च पोस मनुजा विदित्वा,
उट्ठानक^३ सीलवन्त वदञ्जु ।
सयमेव^४ भोगेहि निमन्तयन्ति,
कम्म करित्वा पुन माहरेसि” ॥

१३०५ “इतो चुतो^५ दक्खसि तत्थ राज,
काकोलसङ्गेहि^६ विकस्समान^७ ।
त खज्जमान निरये वसन्त,
काकेहि गिज्जेहि च सेनकेहि^८ ।
सञ्छिन्नगत रुहिर सवन्त,
को चोदये परलोके सहस्स ॥

१ जञ्जाम-रो० । २ अकम्मसीलो-रो० । ३ उट्ठाहक-सी० । ४ सय-
रो० । ५ गतो-सी०, रो० । ६ काकोलसङ्गेहि पि-सी०, रो०, काकोलुसङ्गेहि-स्या० ।
७ कङ्कमान-सी०, रो० । ८ सोणकेहि-स्या० ।

१३०६ “अन्ध^१ तम तत्थ न चन्दसूरिया,
निरयो सदा तुमुलो घोररूपो।
सा नेव रत्ती^२ न दिवा^३ पञ्चायति,
तथाविवे को विचरे धनत्थिको॥

१३०७ “सबलो^४ च सामो च दुवे सुवाना,
पवद्धकाया^५ बलिनो महन्ता।
खादन्ति दन्तेहि अयोमयेहि,
इतो पणुन्न^६ परलोकपत्तं॥

१३०८ “त खज्जमान निरये वसन्त,
लुट्ठेहि वाळेहि अघम्मिगेहि च।
सञ्छिन्नगत्त रुहिर सवन्त,
को चोदये परलोके सहस्स॥

१३०९ “उसूहि सत्तीहि च^७ सुनिसिताहि,
हनन्ति विज्झन्ति च पच्चमिता^८।
कालूपकाला^९ निरयम्हि घोरे,
पुब्बे नर दुक्कटकम्मकारि॥

१३१० “त हज्जमान निरये वजन्त,
कुच्छिस्म पस्सस्म विप्फालितूदर।
सञ्छिन्नगत्त रुहिर सवन्त,
को चोदये परलोके सहस्स॥

१३११ “सत्ती उसू तोमरभिण्डवाला^{१०},
विविधावुधा^{११} वस्सन्ति तत्थ देवा^{१२}।
पतन्ति अङ्गारमिवच्चिमन्तो,
सिलासनी^{१३} वस्सति लुट्ठकम्मे॥

१-१ अघतम-स्या०। २ रत्ति-स्या०। ३ दिवाति-रो०। ४ सबलो-
स्या०। ५ पवद्धकाया-स्या०। ६ पणुण्ण-स्या०, रो०। ७ परलोकेपतन्त-स्या०।
८ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ९ पच्चामिता-स्या०। १० कालूपकाला-स्या०।
११ तोमरभिदिवाला-रो०। १२-१३ विविधावुध वस्सति तत्थ देवो-स्या०। १३
सीलासनी-स्या०।

- १३१२ “उण्हो च वातो निरयम्हि दुस्सहो,
न तम्हि^१ सुख लब्भति^२ इत्तरम्पि ।
त त विधावन्तमलेनमातुर,
को चोदये परलोके सहस्स ॥
- 272 5 १३१३ “सन्धावमानम्पि^३ रथेसु युत्त,
सज्जोतिभूत^४ पथवि कमन्त ।
पतोदलट्ठीहि सुचोदयन्त^५,
को चोदये परलोके सहस्स ॥
- 10 १३१४ “तमारुहन्त खुरसञ्चित गिरि,
विभिसन पज्जलित भयानक ।
सञ्छिन्नगत रुहिर सवन्त,
को चोदये परलोके सहस्स ॥
- 15 १३१५ “तमारुहन्त पब्बतसन्निकास,
अङ्गाररासि जलित भयानक ।
सुदङ्कुगत^६ कपण रुदन्त,
को चोदये परलोके सहस्स ॥
- १३१६ “अब्भकूटसमा उच्चा, कण्टकनिचिता^७ दुमा ।
अयोमयेहि तिक्खेहि, नरलोहितपायिभि ॥
- 20 १३१७ “तमारुहन्ति नारियो, नरा च परदारगू ।
चोदिता सत्तिहत्थेहि, यमनिद्देसकारिभि ॥
- १३१८ “तमारुहन्त निरय^८, सिम्बलि रुहरिमक्खित ।
विदङ्कुकाय^९ वितच, आतुर गाब्बवेदन ॥
- १३१९ “पस्ससन्त मुहु उण्ह, पुब्बकम्मापराधिक ।
दुमग्गे^{१०} वितच गत्त,^{११} को त याचेय्य त धन ॥

१ तहि-रो० । २ लभति-स्या० । ३ सन्धावमान त-सी०, रो० । ४ सज्जोतिभूत-स्या० । ५ सुचोदयन्त-सी०, रो० । ६ सुदङ्कुगत-स्या०, रो० । ७ कण्टकापचिता-सी०, रो०, कण्टकाहि चिता-स्या० । ८ निरये-स्या० । ९ विदुट्ट काय-रो० । १०-१० दुमग वितपगत-सी०, दुमग्गे०-स्या०, ० वितचगत-रो० ।

- १३२० “अम्भकूटममा उच्चा, असिपत्ताचिता दुमा ।
अयोमयेहि तिक्वेहि, नरलोहितपायिभि ॥
- १३२१ “तमारुहन्त^१ असिपत्तपादप,
अमीहि तिक्वेहि च छिज्जमान ।
सञ्छिन्नगत्त रुहिर^२ सवन्त,
को चोदये परलोके सहस्स ॥
- १३२२ “ततो निक्खन्तमत्त त, असिपत्ताचिता^३ दुमा^४ ।
सम्पतित वेतरणि,^५ को त याचेय्य त धन ॥
- १३२३ “खरा खरोदका^६ तत्ता, दुग्गा वेतरणी नदी ।
अयोपोक्खरसञ्छन्ना, तिक्खा पत्तेहि सन्दति ॥
- १३२४ “तत्थ सञ्छिन्नगत्त त, वुहन्त रुहिरमक्खित ।
वेतरञ्जे^७ अनालम्बे, को त याचेय्य त वन^८ ॥
- १३२५ “वेधामि रुक्खो विय छिज्जमानो,
दिस न जानामि पमूहसञ्जो^९ ।
भया^{१०} नु तप्पामि^{११} महा च^{१२} मे भया,
सुत्वान कथा^{१३} तव भासिता इसे ॥
- १३२६ “आदित्ते वारिमज्झ व, दीप वोधे महण्णवे^{१४} ।
अन्धकारेव पज्जोतो, त्व नोसि सरण इसे ॥
- १३२७ “अत्थञ्च धम्म^{१५} अनुसास म इसे,
अतीतमद्धा अपराधित मया ।
आचिक्ख मे नारद सुद्धिमग्ग,
यथा अह नो निरय^{१६} पतेय्य^{१७} ॥

६

B 273

10

15

20

१ असिपत्तचिता-स्या० । २ तमानुपत्त-रो० । ३ निक्खन्तमगन्त-स्या० ।
४४ असिपत्तनिरया दुमा-सी०, रो०, असिपत्तनिरया दुमा-स्या० । ५ वेतरणि-
स्या० । ६ खारोदिका-सी०, खारोदिका-स्या० खरोदिका-रो० । ७ वेतरञ्जे-
स्या० । ८ पमूहसञ्जो-स्या०, पमूहसञ्जी-रो० । ९९ भयसानुतप्पामि-रो० ।
१० व-स्या० । ११ गाथा-सी०, स्या०, रो० । १२ विण्णवे-स्या०, रो० । १३ धम्म
च-स्या०, रो० । १४ निरये-रो० ।

- १३२८ “यथा अहु वतरट्ठो,
वेस्सामित्तो^१ अट्ठको यामतग्गि^२ ।
उसिन्दरो चा पि सिवी^३ च राजा^४,
परिचारका^५ समणब्राह्मणान ॥
- १३२९ “एते चञ्जे च राजानो, ये सग्गविसय^६ गता^७ ।
अवम्म परिवज्जेत्वा, धम्म चर महीपति ॥
- १३३० “अन्नहत्था च ते व्यम्हे, घोसयन्तु पुरे तव ।
को छातो को च तसितो, को माल को विलेपन ।
नानारत्तान वत्थान, को नग्गो परिदहिस्सति^८ ॥
- 274 10 १३३१ “को पन्थे छत्तमानेति,^९ पादुका च मुद्द सुभा ।
इति सायञ्च पातो च, घोसयन्तु पुरे तव ॥
- १३३२ “जिण्ण पोस गवस्सञ्च, मास्सु युज्ज^{१०} यथा पुरे ।
पग्गिहारञ्च दज्जासि, अधिकारकतो बली ॥
- १३३३ “कायो ते रथसञ्जातो, मनोसारथिको लहु ।
अविहिंसासारितक्खो, सविभागपटिच्छदो ॥
- 15 १३३४ “पादसञ्जमनेमियो, हत्थसञ्जमपक्खरो ।
कुच्छिसञ्जमनब्भन्तो, वाचासञ्जमकूजनो ॥
- १३३५ “सच्चवाक्यसमत्तङ्गो, अपेसुञ्जसुसञ्जतो ।
गिरासखिलनेलङ्गो, मितभाणिसिलेसितो^{११} ॥
- 20 १३३६ “सद्धालोभसुसङ्खारो, निवातञ्जलिकुब्बरो ।
अथद्धतानतीसाको^{१२}, सीलसवरनन्धनो^{१३} ॥
- १३३७ “अक्कोधनमनुग्घाती^{१४}, धम्मपण्डरछत्तको ।
बाहुसच्चमपालम्बो^{१५}, ठितचित्तमुपाधियो^{१६} ॥

१ एत्थ किञ्चि ऊन विय दिस्सति । २ वेस्सामित्तो च-स्या०, रो० । ३ यमदत्ति-स्या० । ४४ सिवि राजा-स्या० । ५ परिचारिका-स्या०, परिवारका-रो० । ६६ सक्कविससगता-सी०, रो० । ७ परिदहेस्सति-रो० । ८ मादेति-सी०, स्या०, रो० । ९ युज्जि-रो० । १० मितभाणिसिलासितो-रो० । ११ अत्यद्धता नतीसाको-सी०, रो० । १२ सीलसवरनन्धनो-स्या०, रो० । १३ अक्कोधनमनुग्घाटी-स्या० । १४ बाहुसच्चमुपालम्बो-स्या० । १५ ठिति०-स्या० ।

- १३३८ “काञ्जुताचित्तसारो वसारज्जनिदण्डको ।
निवातवुत्तियोत्तको, अनतिमानयुगो लहु ॥
- १३३९ “अलीनचित्तसन्थारो^१, बुद्धिसेवी^२ रजोहतो ।
सति पतोदो धीरस्स, विति येगो च रस्मियो ॥
- १३४० “मनो दन्त पथ नेति, समदन्तेहि वाहिभि^३ । 5
इच्छा लोभो च कुम्मग्गो, उजुमग्गो च सयमो ॥
- १३४१ “रूपे सद्दे रसे गन्धे, वाहनस्स पधावतो ।
पञ्जा आकोटनी राज, तत्थ अत्ता व सारथि ॥
- १३४२ “सचे एतेन यानेन, समचरिया दळ्हा धिति ।
सब्बकामदुहो राज, न जातु निरय वजे” ॥ 10
- १३४३ “अलातो देवदत्तोमि, सुनामो आसि भद्दिजि । B 275
विजयो सारिपुत्तोसि, मोग्गल्लानोसि बीजको ॥
- १३४४ “सुनक्खत्तो लिच्छविपुत्तो, गुणो आसि अचेलको ।
आनन्दो सा^४ रुचा आसि, या राजान पसादयि ॥
- १३४५ “ऊस्वेळकस्सपो राजा, पापदिट्ठि तदा अहु । 15
महाब्रह्मा बोधिसत्तो, एव धारेथ जातक” ति ॥

५४६ विधुरजातक (९)

(१) दोहळकण्ड

- १३४६ “पण्डु किसियासि^५ दुब्बला,
वण्णरूप नतवेदिस पुरे ।
विमले अक्खाहि पुच्छिता,
कीदिसी तुय्ह सरीरवेदना” ॥ 20
- १३४७ “धम्मो मनुजेसु मातीन^६,
दोहळो नाम जनिन्द वुच्चति ।

१ निवातवुत्तियोत्तङ्गो-स्या० । २ बुद्धिसेवि-स्या०, बुद्धसेवी-रो० । ३
नवेति-सी०, रो० । ४ वाजिभि-स्या० । ५ च-रो० । ६ कीसियासि-स्या० । ७
मतिन-सी०, रो० ।

धम्माहत^१ नागकुञ्जर,
विधुरस्स हृदयाभिपत्थये^२ ॥

१३४८ “चन्द खो त्व दोहळायसि^३,
सुरिय वा अथ वा पि मालुत ।
दुल्लभ^४ हि विधुरस्स दस्सन^५,
को विधुरमिध मानयिस्सति^६” ॥

१३४९ “किन्नु तात तुव पज्झायसि,
पदुम हत्थगत व ते मुख ।
किन्नु दुम्मनरूपोसि इस्सर,
मा त्व सोचि अमित्ततापन^७” ॥

: 276

१३५० “माता हि तव इरन्धति^८,
विधुरस्स हृदय धनियति^९ ।
दुल्लभ हि विधुरस्स दस्सन,
को विधुरमिध मानयिस्सति^{१०}” ॥

15

१३५१ “तस्स^{११} भत्तुपरियेसन^{१२} चर,
यो विधुरमिध मानयिस्सति^{१३} ।
“पितुनो च सा सुत्वान वाक्य,
रत्ति निक्खम्म अवस्सुति^{१४} चरि^{१५}” ॥

20

१३५२ “के गन्धब्बे रक्खसे^{१६} च नागे,
के^{१७} किम्पुरिसे चा^{१८} पि^{१९} मानुसे ।
के पण्डिते सब्बकामददे^{२०},
दीघरत्त भत्ता मे^{२१} भविस्सति^{२२}” ॥

१३५३ “अस्सास हेस्सामि ते पति,
भत्ता ते हेस्सामि अनिन्दलोचने ।

१ धम्माहत-रो० । २ विमले दोहळायसि-स्या० । ३ दुल्लभे-सी०, रो० ।
४ दस्सने-सी०, रो० । ५ इरन्धति-सी०, स्या०, रो० । ६ धनियति-स्या०,
वनीयति-रो० । ७ त भत्तार परियेसन-स्या० । ८ अवस्सुति-स्या० । ९ के
रक्खसे-स्या० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११-११ अथवा पि-स्या०, च-रो० । १२
सब्बकामदे-सी०, रो० । १३ रो० पोत्थके नत्थि ।

पञ्जा हि मम' तथाविधा',
असाम हेस्ससि भरिया मम ॥

१३५४ "अवचासि' पुण्णक इरन्धती,
पुब्बपथानुगतेन चेतसा ।
एहि गच्छाम पितु ममन्तिके,
एसो' व' ते एतमत्थ पवक्खति ॥

5

१३५५ "अलङ्कता सुवसना, मालिनी चन्दनुस्सदा ।
यक्ख हत्थे गहेत्वान, पितुसन्तिकुपागमि' ॥

१३५६ "नागवर वचो सुणोहि' मे,
पतिरूप' पटिपज्ज सुद्धिय ।
पत्थेमि अह इरन्धति,
ताय समज्झि करोहि म' नुव ॥

10

१३५७ "सत हत्थी सत अस्सा, सत अस्सतरीरथा ।
सत वलभियो पुण्णा, नानारत्नस्स केवला ।
ते नाग पटिपज्जस्सु, धीतर देहिरन्धति' ॥

15

१३५८ "याव आमन्तये आती, मित्ते च सुहदज्जने' ।
अनामन्तकत' कम्म, त पच्छा अनुत्तप्पति' ॥

B 277

१३५९ ततो सो वरुणो नागो, पविसित्वा निवेसन ।
भरिय आमन्तयित्वान, इद वचनमब्रवि ॥

१३६० "अय सो पुण्णको यक्खो, याचती म इरन्धति' ।
बहुना वित्तलाभेन, तस्स देम पिय मम' ॥

20

१३६१ "न धनेन न वित्तेन, लब्भा अम्ह इरन्धती ।
सचे च' खो हृदय पण्डितस्स,
धम्मेन लद्धा इध माहुरेय्य ।

११ मम तथाविधाहि-स्या०, मम०-रो० । २२ अथ न अवचासि इरन्धती-सी०, रो०, ० इरन्धती-स्या० । ३-३ एसेव-स्या०, एसोच-रो० । ४ सुणाहि-स्या० । ५ पटिरूप-स्या० । ६ मे-रो० । ७ सुहद जन-सी०, रो० । ८ ० कत-स्या० । ९ इरन्धति-सी०, स्या० रो० । १० मम-स्या० । ११ हि-रो० ।

एतेन वित्तेन कुमारि लब्भा,
नाञ्ज^१ धन उत्तरि^२ पत्थयाम^३” ॥

१३६२ ततो सो वरुणो नागो, निवखमित्वा निवेसना ।
पुण्णका मन्तयित्वान, इद वचनमब्रवि ॥

५ १३६३ “न धनेन न वित्तेन, लब्भा अम्ह इरन्धती ।
सचे तुव हृदय पण्डितस्स,
धम्मेन लद्धा इध माहरेसि ।
एतेन वित्तेन कुमारि लब्भा,
नाञ्ज धन उत्तरि पत्थयाम^३” ॥

10 १३६४ “य पण्डितोत्येके वदन्ति लोके,
तमेव बालो ति पुनाहु अञ्जे ।
अक्खाहि मे विप्पवदन्ति एत्थ,
क पण्डित नाग तुव वदेसि” ॥

15 १३६५ “कोरब्बराजस्स धनञ्जयस्स^४,
यदि ते सुतो विधुरो नाम कत्ता ।
आनेहि त पण्डित धम्मलद्धा,
इरन्धती पदचरा^५ ते होतु ॥

20 १३६६ “इदञ्च सुत्वा वरुणस्स वाक्य,
उट्ठाय यक्खो परमप्पतीतो ।
तत्थेव सन्तो पुरिस अससि,
आनेहि आजञ्जमिधेव युत्त ॥

B 278 १३६७ “जातरूपमया कण्णा, काचमिहचमया^६ खुरा ।
जम्बोनदस्स पाकस्स, सुवण्णस्स उरच्छदो” ॥

25 १३६८ “देववाहवह यान, अस्समारुह पुण्णको ।
अलङ्कृतो कप्पितकेसमस्सु,
पक्कामि वेहायसमन्तलिवखे ॥

१ नञ्ज-रो० । २ उत्तरि-स्या० । ३ धनञ्जयस्स-सी०, स्या०, रो० ।
४ पद्धचरा-सी०, रो०, पट्टचराव-स्या० । ५ काचम्भमया-सी०, काचम्भमया-रो० ।

१३६९ “सो’ पुण्णको कामरागेन’ गिद्धो,
इरन्वति नागकञ्ज जिगीस ।
गन्त्वान त भूतपति यसस्सि,
इच्चब्रवी वेस्सवण कुवेर ॥ •

१३७० “भोगवती नाम मन्दिरे,
वासा हिरञ्जवती ति वुच्चति ।
नगरे निम्मते कञ्चनमये’,
मण्डलस्स उरगस्स निट्ठित ॥

5

१३७१ “अट्टालका ओट्टगीवियो,
लोहितङ्कस्स’ मसारगल्लिनो ।
पासादेत्थ सिलामया,
सोवण्णरत्तनेहि छादिता ॥

10

१३७२ “अम्बा तिलका च जम्बुयो,
सत्तपण्णा मुचलिन्दकेतका ।
पियङ्गु’ उट्टालका सहा,
उपरिभट्ठका’ सिन्दुवारका’ ॥

15

१३७३ “चम्पेय्यका नागमल्लिका’,
भगिनीमाला अथ मेत्थ कोलिया ।
एते दुमा परिणामिता,
सोभयन्ति उरगस्स मन्दिर’ ॥

20

१३७४ “खज्जुरेत्थ सिलामया,
सोवण्णधुवपुप्फिता बह् ।
यत्थ वसतो पपातिको,
नागराजा वरुणो महिद्धिको ॥

B 279

१ स-रो० । २ कामवेगेन-सी०, रो० । ३ जिगीस-सी०, स्या०, रो० । ४
काञ्चनमये-स्या० । ५ लोहितङ्गस्स-स्या०, लोहितङ्क-रो० । ६ सोवण्णरत्तनेन-
स्या०, रो० । ७ पियका-सी०, रो०, पियङ्गुका-स्या० । ८-८ पारिभट्ठका
सिन्दुवारिता-स्या० । ९ नागमालिका-रो० । १० मन्दिरे-स्या० ।

- १३७५ “तस्स कोमारिका भरिया,
विमला कञ्चनवेल्लिविग्गहा ।
काला^१ तरुणा व उग्गता,
पुच्चिमन्दत्थनी चारुदस्सना ॥
- ५ १३७६ “लाखारसरत्तसुच्छवी,
कणिकारा^२ व निवातपुप्फिता^३ ।
तिदिवोकचरा^४ व^५ अच्छरा,
विज्जुवब्भघना^६ विनिस्सटा^७ ॥
- १३७७ “सा दोहळिनी सुविम्हिता,
विधुरस्स हृदय धनियति^८ ।
त^९ तेस देमि^{१०} इस्सर,
तेन ते देन्ति इरन्धति मम” ॥
- १३७८ “सो पुण्णको भूतपति यसस्सि,
आमन्तय^{११} वेस्सवण कुवेर ।
तत्थेव सन्तो^{१२} पुरिस अससि,
आनेहि आजञ्जमिधेव युत्त ॥
- १३७९ “जातरूपमया कण्णा, काच्चमिच्चमया^{१३} खुरा ।
जम्बोनदस्स पाकस्स, सुवण्णस्स उरच्छदो ॥
- १३८० “देववाहवह यान, अस्समारुह्य पुण्णको ।
अलङ्कृतो कप्पितकेसमस्सु,
पक्कामि वेहायसमन्तलिक्खे” ॥
- १३८१ “सो अग्गमा^{१४} राजगह सुरम्म,
अङ्गस्स रञ्जो नगर दुरायुत्त^{१५} ।
पहूतभक्ख^{१६} बहुअन्नपान,
मसक्कसार विय वासवस्स ॥

280

25

१ काळा-स्या० । २-२ काणिकारोव निवातपुप्फिनो-रो० । ३-३ त्तिदिवो
क्कचराव-स्या० । ४-४ विज्जुवब्भघना निस्सटा-स्या०, विज्जतब्भघनाव निस्सटा-
रो० । ५ धनिय्यति-स्या०, वनियति-रो० । ६-६ त तेस ददामि-स्या०, ० ददामि-
रो० । ७ आमन्तिय-स्या० । ८ सन्त-रो० । ९ काच्चम्भमया-रो० । १०
अग्गमा-स्या०, रो० । ११ दरासद-स्या० । १२ बहुत्तभक्ख-स्या० ।

१३८२ “मयूरकोञ्चागणसम्पघुटु^१,
दिजाभिघुटु दिजसङ्घसेवित ।
नानासकुन्ताभिरुद^२ सुवङ्गण^३,
पुष्पाभिकिण्ण हिमव व पब्बत ॥

१३८३ “सो^४ पुण्णको वेपुल्लमाभिरुहि^५,
सिलुच्चय किम्पुरिसानुचिण्ण ।
अन्वेसमानो मणिरतन उळार,
तमद्दसा^६ पब्बतकूटमज्जे ॥

5

१३८४ “दिस्वा मणि पभस्सर जातिमन्त^७,
मनोहर^८ मणिरतन उळार ।
दद्दल्लमान यससा यसस्सिन,
ओभासती विज्जुरिवन्तल्लिक्खे ॥

10

१३८५ “तमग्गही वेळुरिय महग्घ,
मनोहर नाम महानुभाव ।
आजञ्जमास्य्ह मनोमवण्णो^९,
पक्कामि वेहायसमन्तल्लिक्खे ॥

15

१३८६ “सो अग्गमा नगरमिन्दपत्थ^{१०},
ओस्य्हपागच्छि^{११} सभ कुरून ।
समागते^{१२} एकसत्त समग्गे,
अव्हेत्थ यक्खो अविकम्पमानो ॥

20

१३८७ “को नीध रञ्ज वरमाभिजेति,
कमाभिजेय्याम वरद्धनेन^{१३} ।
कमनुत्तर रतनवर जिनाम,
को वा पि नो जेति वरद्धनेन^{१४} ॥

१ मयूरकोञ्चागणसङ्घघट्ट-स्या० । २ नानासकुणाभिरुद-स्या० । ३ सुवङ्गण-
सी०, रो० । ४-४ स पुण्णको वेपुल्लमाभिरुहि-सी०, रो०, ० माभिरुह-स्या० । ५
तमद्दस-स्या० । ६ जातिवन्त-सी०, स्या० । ७ घनाहर-सी०, स्या०, रो० । ८
अनोमवण्णो-स्या०, रो० । ९ ०द्दपत्त-स्या०, रो० । १० ओस्य्हपागच्छि-स्या०,
ओस्य्ह चागच्छि-रो० । ११ समागमे-रो० । १२ वर घनेन-सी०, रो० ।

281

१३८८ “कुहि नु रट्टे तव जातिभूमि,
न कोरब्बस्सेव वचो तवेद ।
अभीतोसि^१ नो वण्णनिभाय सब्बे,
अक्खाहि.मे नामञ्च बन्धवे च” ॥

5

१३८९ “कच्चायनो माणवकोस्मि राज,
अनूननामो इति मव्हयन्ति ।
अङ्गेसु मे वातयो बन्धवा च,
अक्खेन देवस्मि इधानुपत्तो” ॥

10

१३९० “कि माणवस्स रतनानि अत्थि,
ये त जिनन्तो हरे अक्खधुत्तो ।
बहूनि रञ्जो रतनानि अत्थि,
ते त्व दलिहो कथमव्हयेसि” ॥

15

१३९१ “मनोहरो नाम मणी ममाय,
मनोहर मणिरतन उल्लार ।
इमञ्च आजञ्जममित्तापन,
एत मे जिनित्वा^२ हरे अक्खधुत्तो” ॥

20

१३९२ “एकोमणी माणव कि करिस्सति,
आजानिये को पन कि करिस्सति ।
बहूनि रञ्जो मणिरतनानि^३ अत्थि,
आजानिया वातजवा अनप्पका” ॥

दोहळकण्ड ।

(२) मणिकण्ड

१३९३ “इदञ्च मे मणिरतन, पस्स त्व द्विपदुत्तम^४ ।
इत्थीन विग्गहा चेत्य, पुरिसानञ्च विग्गहा ॥

१३९४ “मिगान विग्गहा चेत्य, सकुणानञ्च विग्गहा ।
नागराजा^५ सुपण्णा^६ च, मणिमिह पस्स निम्मित ॥

१ अभीतोसि—सी०, रो० । २ जेत्वा—रो० । ३ रतनानि—स्या० । ४ रो०
पोत्थके नत्थि । ५ द्विपदुत्तम—रो० । ६-६ नागराजे सुपण्णे—सी०, स्या०, रो० ।

- १३९५ “हत्थानीक रथानीक, अस्से पत्ती च^१ वम्मिने^२ ।
चतुरङ्गिनिम सेन, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १३९६ “हत्थारोहे^३ अनीकट्टे, रथिके पत्तिकारके^४ ।
बलंगानि वियूळ्हानि,^५ मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १३९७ “पुर उद्धापसम्पन्न^६, बहुपाकारतोरण ।
सिङ्घाटकेसु भूमियो, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥ 5
- १३९८ “एसिका परिखायो च, पलिख^७ अगगळानि^८ च ।
अट्टालके च द्वारे च, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १३९९ “पस्स तोरणमग्गेसु, नानादिजा^९ गणा बह ।
हसा कोञ्चा मयूरा च, चक्कवाका च कुंकुहा ॥ 10
- १४०० “कुणालका बह चित्रा, सिखण्डी जीवजीवका ।
नानादिजगणाकिण्ण, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४०१ “पस्स नगर सुपाकार, अब्भुत^{१०} लोमहसन ।
समुस्सितधज रम्म, सोण्णवालुकसन्थत ॥
- १४०२ “पस्सेत्थ^{११} पण्णसालायो, विभत्ता भागसो मिता ।
निवेसने निवेसे च, सन्धिब्यूहे^{१२} पथत्थियो^{१३} ॥ 15
- १४०३ “पानागारे च सोण्डे च, सूना^{१४} ओदनिया घरा ।
वेसी च गणिकायो च, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४०४ “मालाकारे च रजके, गन्धिके अथ दुस्सिके ।
सुवण्णकारे मणिकारे, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥ 20
- १४०५ “आळारिके^{१५} च सूदे च, नटनाटकगायिनो^{१६} ।
पाणिस्सरे कुम्भथूनिके, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥

१-१ धजानि च-रो० । २ हत्थारोहे-रो० । ३ पत्तिकारिके-रो० । ४ वियू
हानि-स्या० । ५ उद्धापसम्पन्न-सी०, रो०, अट्टालसम्पन्न-स्या० । ६ पलिख-
स्या० । ७ अगगळानि-रो० । ८ नानादिज-स्या०, रो० । ९ अब्भूत-स्या० । १०
पस्स त्व-सी०, रो० । ११ सन्धिब्यूहे पथत्थियो-स्या०, सन्धिब्यूहे पथत्थियो-रो० ।
१२ सणा-सी०, रो०, मुहा-स्या० । १३ आलारिये-रो० । १४ नटनट्टकगायिने-
स्या०, नटनट्टकगायिने-रो० ।

- १४०६ “पस्स भेरी मुदिङ्गा^१ च, सङ्खा पणवदिन्दिमा ।
सब्बञ्च ताळावचर^२, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- ३३ १४०७ “सम्मतालञ्च वीणञ्च, नच्चगीत सुवादित ।
तूरियतालितसडघुट्ट^३, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- ६ १४०८ “लङ्घिका मुट्टिका चेत्थ, मायाकारा च सोभिया ।
वैतालिके च जल्ले च, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४०९ “समज्जा चेत्थ वत्तन्ति, आकिण्णा नरनारिभि ।
मञ्चातिमञ्चे भूमियो, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४१० “पस्स मल्ले समज्जस्मि, फोटेन्ते^४ दिगुण भुज ।
निहते निहतमाने च, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १० १४११ “पस्स पब्बतपादेसु, नानामिगगणा बहू ।
सीहा^५ ब्यग्घा^६ वराहा च, अच्छकोकतरच्छयो ॥
- १४१२ “पलासादा^७ गवजा च, महिसा^८ रोहिता ररू ।
एण्य्या च वराहा^९ च, गणिनो नीकसूकरा^{१०} ॥
- १५ १४१३ “कदलिमिगा बहू चित्रा, बिळारा^{११} ससकण्टका^{१२} ।
नानामिगगणाकिण्ण, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४१४ “नज्जायो सुपत्तिथायो^{१३}, सोण्णवालुकसन्थता^{१४} ।
अच्छा सवन्ति अम्बूनि, मच्छगुम्बनिसेविता^{१५} ॥
- १४१५ “कुम्भीला^{१६} मकरा चेत्थ, सुसुमारा^{१७} च कच्छपा ।
पाठीना पावुसा^{१८} मच्छा, बलजा^{१९} मुञ्जरोहिता ॥
- २० १४१६ “नानादिजगणाकिण्णा^{२०}, नानादुमगणायुता^{२१} ।
वेळुरियकरोदायो, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥

१ मुतिङ्गा-सी०, रो० । २ पणवदेदिमा-स्या०, पणवदेण्डिमा-रो० । ३ तालावचर-स्या०, रो० । ४ तूरियतालितसडघुट्ट-स्या० । ५ पोठेते-सी०, स्या०, रो० । ६-६ साहव्यग्घ-रो० । ७ पलसता-स्या०, रो० । ८ महिसा-रो० । ९-९ सरभा चैव-स्या० । १० निक्क०-स्या०, निक्क०-रो० । ११ बिळारा-स्या० । १२ ससकण्णका-स्या०, रो० । १३ सुपत्तिट्ठायो-रो० । १४ सोवण्ण०-स्या० । १५ मच्छगुम्बनिसेविता-स्या० । १६ कुम्भीला-स्या० । १७ सुसुमारा-स्या०, रो० । १८ बहुसा-स्या० । १९ बलजा-सी०, बालजा-रो० । २० २० नाना दुमगणकिण्णा नानादिज गणायुता-रो० । २१ वेळुरियफलकरोदायो-सी०, स्या० ।

- १४१७ “पस्सेत्थ पोक्खरणियो, सुविभत्ता चतुद्दिमा ।
नानादिजगणाकिण्णा, पुयुलोमनिसेविता ॥
- १४१८ “ममन्तोदकसम्पन्न, महि सागरकुण्डल ।
उपेत वनराजेहि, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४१९ “पुरतो विदेहे पस्स, गोयानिये च पच्छतो । 5
कुरुयो जम्बुदीपञ्च, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२० “पस्स चन्द’ सुरियञ्च, ओभासन्ते चतुद्दिमा । B 284
सिनेरु अनुपरियन्ते, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२१ “सिनेरु हिमवन्तञ्च, सागरञ्च महीतल’ ।
चत्तारो च महाराजे, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥ 10
- १४२२ “आरामे वनगुम्बे च, पाटिये च सिलुच्चये ।
रम्मे किम्पुरिसाकिण्णे, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२३ “फास्सक’ चित्तलत, मिस्सक नन्दन वन ।
वेजयन्तञ्च पासाद, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२४ “सुवम्म तावतिसञ्च, पारिछत्तञ्च पुप्फित । 15
एरावण नागराज, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२५ “पस्सेत्थ देवकञ्जायो, नभा विज्जुरिवुग्गता ।
नन्दने विचरन्तियो, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२६ “पस्सेत्थ देवकञ्जायो, देवपुत्तपलोभिनी ।
देवपुत्ते रममाने’, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥ 20
- १४२७ “परोसहस्सपासादे’, वेळुरियफलसन्थते’ ।
पज्जलन्ते’ च’ वण्णेन, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥
- १४२८ “तावतिसे च यामे च, तुसिते चा पि निम्मिते ।
परनिम्मितवसवत्तिनो’, मणिम्हि पस्स निम्मित ॥

१ पुयुलोमच्छसेविता—स्या० । २ समन्तोदकसम्पन्न—रो० । ३ वेदेहे—स्या० ।
४ चदञ्च—स्या०, रो० । ५ अनुपरियायते—स्या० । ६ महिद्विक—सी०, रो०,
महिद्विय—स्या० । ७ पास्सक—स्या० । ८ चरमाने—सी०, रो० । ९ परोसहस्स
पासादे वेळुरियफलसन्थते—स्या० । १० १० पज्जलन्ते—सी०, स्या०, रो० । ११ पर-
निम्मिताभिरतिनो—सी०, रो०

- १४२९ “पस्सेत्थ पोक्खरणियो, विप्पसन्नोदिका^१ सुची ।
मण्डालकेहि^२ सञ्छन्ना, पदुमुप्पलकेहि च ॥
- १४३० “दसेत्थ राजियो सेता, दसनीला^३ मनोरमा ।
छ पिङ्गला पन्नरस^४, हलिदा च चतुद्दस^५ ॥
- 5 १४३१ “वीसति^६ तत्थ सोवण्णा, वीसति रजतामया ।
इन्दगोपकवण्णाभा, ताव दिस्सन्ति तिसति ॥
- १४३२ “दसेत्थ कालियो छच्च^७, मञ्जेट्टा पन्नवीसति^८ ।
मिस्सा बन्धुकपुप्फेहि, नीलुप्पलविचित्तिका^९ ॥
- B 285 १४३३ “एव सम्बङ्गसम्पन्न, अच्चिमन्त^{१०} पभस्सर ।
10 ओधिसुद्ध, महाराज, पस्स त्व द्विपदुत्तम^{११} ॥

मणिकण्ड ।

(३) अक्खकण्ड

- १४३४ “उपागत राजमुपेहि लक्ख,
नेतादिस मणिरतन तवत्थि ।
धम्मेन जिस्साम^{१२} असाहसेन,
जितो च नो खिप्पमवाकरोहि ॥
- 15 १४३५ “पञ्चाल-पच्चुगत-सूरसेन,
मच्छा च मद्दा सह केककेभि ।
पम्सन्तु नोते असठेन^{१३} युद्ध,
न नो सभाय न करोन्ति^{१४} किञ्चि^{१५} ॥
- 20 १४३६ “ते पाविसु अक्खमदेन मत्ता,
राजा कुरून पुण्णको चा^{१६} पि^{१७} यक्खो ।
राजा कलि विच्चिनमग्गहेसि,
कट अग्गही पुण्णको नाम^{१८} यक्खो ॥

१ विप्पसन्नोदिका-स्या० । २ मण्डालकेहि-स्या० । ३ दसनीया-स्या० ।
४ पन्नरसा-स्या०, रो० । ५ चतुद्दसा-रो० । ६ वीसती-रो० । ७ छ च-स्या० ।
८ पञ्चवीसति-स्या० । ९ नीलुप्पलविचित्तिका-स्या० । १० अच्चिमन्त-स्या० ।
११ जिय्याम-सी०, स्या०, रो० । १२ असयेन-स्या० । १३ करोति-रो० । १४ १४
च पि-रो० । १५ पि-रो० ।

१४३७ “ते तन्थ जूते उभये समागते,
रञ्ज सकासे सखीनञ्च मञ्जे ।
अजेसि यक्खो नरवीरसेट्ठ^१,
तत्थप्पनादो तुमुलो बभूव” ॥

१४३८ “जयो महाराज पराजयो च,
आयूहत अञ्जतरस्म होति ।
जनिन्द जीनोसि^२ वरद्धनेन^३,
जितो च मे खिप्पमवाकरोहि” ॥

5

१४३९ “हत्थी गवस्सा मणिकुण्डला च,
यञ्चा पि मय्ह रतन पथव्या^४ ।
गण्हाहि कच्चान वर धनान,
आदाय येनिच्छसि तेन गच्छ” ॥

B 2५6

10

१४४० “हत्थी गवस्सा मणिकुण्डला च,
यञ्चा पि तुय्ह रतन पथव्या ।
तेस वरो विधुरो नाम कत्ता,
सो मे जितो त मे अवाकरोहि” ॥

15

१४४१ “अत्ता च मे सो सरण गती च,
दीपो च लेणो च परायणो^५ च ।
असन्तुलेय्यो मम सो धनेन,
पाणेन मे सादिसो^६ एस कत्ता” ॥

20

१४४२ “चिर विवादो मम^७ तुय्हञ्चस्स^८,
कामञ्च पुच्छाम तमेव गन्त्वा ।
एसो^९ व^{१०} नो विवरतु एतमत्थ,
य वक्खती होतु कथा^{११} उभिन्न” ॥

१४४३ “अद्धा हि सच्च भणसि, न च माणव साहस ।
तमेव गन्त्वा पुच्छाम, तेन तुस्सामुभो जना” ॥

25

१ उभयो-रो० । २ सखिनञ्च-स्या०, रो० । ३ नरवियसेट्ठ-रो० । ४-४ निन्नोसि वरधनेन-स्या०, जितोसि वर धनेन-रो० । ५ पठव्या-स्या०, पथव्या-रो० । ६ परायणो-स्या०, रो० । ७ सदिसो-स्या०, रो० । ८-८ ममतुय्हमस्स-स्या०, रो० । ९-९ एसेव-स्या० । १० तथा-स्या० ।

- १४४४ “सच्च नु देवा विदहू कुरुन,
धम्मे ठित विधुर नाममच्च ।
दासोसि रज्जो उद वासि जाति,
विधुरो त्ति सङ्घा^१ कतमासि^२ लोके” ॥
- 5 १४४५ “आमायदासा पि भवन्ति हेके,
धनेन कीता पि भवन्ति दासा ।
सयम्पि हेके उपयन्ति दासा,
भया पणुन्ना^३ पि^४ भवन्ति दासा ॥
- B 287 १४४६ “एते नरान चतुरो व दासा,
10 अद्धा हि योनितो अहम्पि जातो ।
भवो च रज्जो अभवो च रज्जो,
दासाह^५ देवस्स परम्पि गन्त्वा ।
धम्मेन म माणव तुय्ह दज्जा” ॥
- 15 १४४७ “अय^६ दुतीयो विजयो ममज्ज,
पुट्ठो हि कत्ता विवरेत्थ^७ पज्जह ।
अधम्मरूपो वत राजसेट्ठो,
सुभासित नानुजानासि मय्ह” ॥
- 20 १४४८ “एव चे नो सो विवरेत्थ पज्जह,
दासोहमस्मि न च खोस्मि जाति ।
गण्हाहि कच्चान वर धनान,
आदाय येनिच्छसि तेन गच्छ” ॥

अक्खकण्ड ।

(४) घरावासपज्जहा

- १४४९ “विधुर वसमानास्स^१, गहट्टस्स सक घर ।
खेमा वुत्ति^२ कथ अस्स, कथन्नु अस्स सङ्गहा ॥
- 25 १४५० “अब्बावज्ज^३ कथ अस्स, सच्चवादी च माणवो ।
अस्मा लोका पर लोक, कथ पेच्च न सोचति ॥

१-१ सङ्ख्या कतमासि-स्या० । २-२ पणुणापि-स्या० । ३ दासोह-स्या० ।
४ अयम्पि-स्या० । ५ विवरित्थ-सी०, स्या० । ६ वसमानस्स-स्या०, रो० । ७
वत्ति-रो० । ८ अब्बावज्ज-सी०, स्या०, अब्बावज्ज-रो० ।

- १४५१ “त तत्थ गतिमा धिनिमा, मनिमा^१ अत्थदस्सिमा ।
सङ्घाता सब्बधम्माम्, विधुरो एतदब्रवि ॥
- १४५२ “न साधारणदारस्स, न भुञ्जे सादुमेकको ।
न सेवे लोकायतिक, नेत पञ्जाय वड्डुन ॥
- १४५३ “सीलवा वत्तसम्पन्नो, अप्पमत्तो विचक्खणो । 5
निवातवुत्ति अत्थद्धो, सुरतो राविलो मुदु ॥
- १४५४ “सङ्गहेता च मित्तान, सविभागी विधानवा । B 288
तप्पेय्य अन्नपानेन, सदा समणब्राह्मणे ॥
- १४५५ “धम्मकामो सुतावारो, भवेय्य परिपुच्छको ।
सक्कच्च^२ पयिरुपासेय्य, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥ 10
- १४५६ “घरमावसमानस्स, गहट्ठस्स सक घर ।
खेमा वुत्ति सिया एव, एव नु अस्स सङ्गहो ॥
- १४५७ “अव्याबज्ज सिया एव, सच्चवादी च माणवो ।
अस्मा लोका पर लोक, एव पेच्च^३ न सोचति” ॥

घरावासपञ्हा ।

(५) लवखणकण्ड

- १४५८ “एहि दानि गमिस्साम^४, दिन्नो नो डस्सरेन मे । 15
ममेवत्थ^५ पटिपज्ज, एस वम्मो सनन्तनो” ॥
- १४५९ “जानामि माणव तयाहमस्मि,
दिन्नोहमस्मि तव इस्सरेन ।
तीह च त वासयेमु अगारे,
येनद्धुना अनुसासेमु पुत्ते” ॥ 20
- १४६० “त मे तथा होतु वसेमु तीह,
कुरुत भवज्ज घरेसु किच्च ।
अनुसासत पुत्तदारे भवज्ज,
यथा तयी पेच्च^६ सुखी भवेय्य” ॥

१ मुतिमा-रो० । २ वड्डन-रो० । ३ सक्कच्च-रो० । ४ पच्च-म०,
सी० । ५ गमिस्सामि-रो० । ६ तमेवत्थ-रो० । ७ पच्छा-सी०, रो० ।

- १४६१ “साधू ति वत्वान पहूतकामो,
पक्कामि यक्खो विधुरेन सद्धि ।
त कुञ्जराजञ्जह्यानुचिण्ण,
पावेक्खि अन्तेपुर^१भरियसेट्ठो” ॥
- 289 5 १४६२ “कोञ्च मयूरञ्च पियञ्च केत,
उपागमि तत्थ सुरम्मरूप ।
पहूतभक्ख बहुअन्नपान,
मसक्कसार विय वासवस्स” ॥
- 10 १४६३ “तत्थ नच्चन्ति गायन्ति, अव्हायन्ति^२ वरावर ।
अच्छरा विय देवेषु, नारियो समलङ्कता ॥
- १४६४ “समङ्गीकत्वा^३ पमदाहि^४ यक्ख,
अन्नेन पानेन च धम्मपालो ।
अत्थत्थमेवानुविचिन्तयन्तो^५,
पावेक्खि भरियाय तदा सकासे ॥
- 15 १४६५ “त चन्दनगन्धरसानुलित्त,
सुवण्णजम्बोनदनिक्खसादिस ।
भरियवचा^६ एहि सुणोहि भोति,
पुत्तानि आमन्तय तम्बनेत्ते ॥
- 20 १४६६ “सुत्वान वाक्य पत्तिनो अनुज्जा^७,
सुणिसवच तम्बनखि^८ सुनेत्त ।
आमन्तय वम्मधरानि^९ चेतो,
पुत्तानि इन्दीवरपुप्फसामे” ॥
- 25 १४६७ “ते आगते मुद्धनि धम्मपालो,
चुम्बित्वा पुत्ते अविकम्पमानो ।
आमन्तयित्वान^{१०} अवोच वाक्य,
दिन्नाह^१ रञ्जा इध माणवस्स ॥

१ अन्तोपुर-रो० । २ अव्हायति-स्या०, रो० । ३ ३ समङ्गीकत्वा पमदाहि-
स्या० । ४ अत्तत्थ०-स्या० । ५ भरिय अवच-स्या० । ६ अनोजा-स्या० । ७
तम्बनखी-रो० । ८ चम्मधरानि-स्या० । ९ आमन्तयित्व च-रो० । १० दिन्नी०-
स्या० ।

१४६८ “तस्सज्जह अत्तसुखी विधेय्यो,
आदाय येनिच्छति तेन गच्छति ।
अहञ्च वो सासितुमागतोस्मि,
कथं अहं अपरित्ताय गच्छे ॥

१४६९ “सच्चे वो राजा कुरुरट्टवासी,
जनसन्धो पुच्छेय्य पट्टकामो ।
किमाभिजानाथ पुरे पुराण,
किं वो पिता अनुसामे पुरत्था ॥

5 B 290

१४७० “समासना^१ होथ मया व^२ सब्बे,
को नीध रञ्जो अब्भतिको मनुस्सो ।
तमञ्जलि करिय वदेथ एव,
मा हेव^३ देव न हि एस धम्मो ।
वियग्घराजस्स निहीनजच्चो,
समासनो देव कथं भवेय्य^४ ॥

10

लक्षणकण्ड ।

(६) राजवसति

१४७१ “सो च पुत्ते^५ अमच्चे^६ च, आतयो सुहदज्जने ।
अलीनमनसङ्कप्पो, विधुरो एतदब्रवि ॥

15

१४७२ “एथय्यो^७ राजवसति, निसीदित्वा सुणाथ^८ मे ।
यथा राजकुल पत्तो, यस पोसो निगच्छति ॥

१४७३ “न हि राजकुल पत्तो, अञ्जातो लभते यस ।
नासूरो^९ ना पि^{१०} दुम्मेधो, नप्पमत्तो कुदाचन ॥

20

१४७४ “यदास्स सील पञ्चञ्च, सोचेय्य चाधिगच्छति ।
अथ^{११} विस्ससते त्यम्हि^{१२}, गुय्हञ्चस्स न रक्खति ॥

१ अनुसासितु० - स्या० । २ कुखेतवासी - सी०, रो० । ३-३ सामानासना होथ मया च - स्या० । ४ हेव - स्या०, रो० । ५-५ मित्ते अमिते - सी०, रो० । ६ एथय्या - सी० । ७ सुणोय - रो० । ८-८ नातिसूरो नाति - स्या०, ० न पि - रो० । ९ अथ विस्सासते तम्हि - स्या० ।

- १४७५ “तुला यथा पग्गहिता, समदण्डा सुधारिता ।
अज्झिद्धो न विकम्पेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १४७६ “तुला यथा पग्गहिता, समदण्डा सुधारिता ।
सब्बानि अभिसम्भोन्तो, स राजवसति वसे ॥
- ५ १४७७ “दिवा वा यदि वा रत्ति, राजकिच्चेसु पण्डितो ।
अज्झिद्धो न विकम्पेय्य, स राजवसति वसे ॥
- 291 १४७८ “दिवा वा यदि वा रत्ति, राजकिच्चेसु पण्डितो ।
सब्बानि अभिसम्भोन्तो, स राजवसति वसे ॥
- १४७९ “यो चस्स सुकतो मग्गो, रज्जो सुप्पटियादितो^१ ।
10 न तेन वुत्तो गच्छेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १४८० “न रज्जो सदिस^२ भुज्जे, कामभोगे कुदाचन ।
1 सन्बत्थ पच्छतो गच्छे, स राजवसति वसे ॥
- १ १४८१ “न रज्जो सदिस वत्थ, न माल^३ न विलेपन ।
आकप्प सरकुत्ति वा, न रज्जो सदिसमाचरे ।
1० अज्ज करेय्य आकप्प, स राजवसति वसे ॥
- १४८२ “कीळे राजा अमच्चेहि, भरियाहि परिवारितो ।
नामच्चो राजभरियासु, भाव कुब्बेथ पण्डितो ॥
- १४८३ “अनुद्धतो अचपलो, निपको सवुत्तिन्द्रियो ।
मनोपणिधिसम्पन्नो, स राजवसति वसे ॥
- 20 १४८४ “नास्स भरियाहि कीळेय्य, न मन्तेय्य रहोगतो ।
नास्स कोसा धन गण्हे, स राजवसति वसे ॥
- १४८५ “न^४ निद् बहु मज्जेय्य^५, न मदाय सुर पिवे ।
नास्स दाये मिगे^६ हज्जे, स राजवसति वसे ॥
- १ १४८६ “नास्स पीठ न पल्लङ्क, न कोच्छ न नाव^७ रथ ।
25 सम्मतोम्ही ति आरुहे^८, स राजवसति वसे ॥

१ सुपटियादितो-स्या० । २ समक-सी०, स्या०, रो० । ३ माला-रो० ।
४-५ न निद् बहु मज्जे-सी०, रो० । ५ मिग-रो० । ६ नाग-सी०, रो० । ७
आरुहे-स्या० ।

- १४८७ “नातिदूरे भजे^१ रञ्जो, नाच्चासन्ने विचक्खणो ।
सम्मुखञ्चस्स^२ तिट्ठेय्य, सन्दिस्सन्तो सभत्तनो ॥
- १४८८ “न वे राजा सखा होति, न राजा होति मेथुनो ।
खिप्प कुञ्जन्ति राजानो, सूकेनक्खी^३ व^४ घट्टित ॥
- १४८९ “न पूजितो मञ्जमानो, मेधावी पण्डितो नरो ।
फरुस पतिमन्तेय्य^५, राजान परिसगत^६ ॥
- १४९० “लद्धद्वारो^७ लभे द्वार^८, नेव राजूसु विस्ससे ।
अग्गी^९ व मयतो तिट्ठे^{१०}, स राजवसति वसे ॥
- १४९१ “पुत्त वा भातर वा स, सम्पगगणाति खत्तियो ।
गामेहि निगमेहि वा, रट्ठेहि जनपदेहि वा ।
तुण्हीभूतो उपेक्खेय्य, न भणे छेकपापक ॥
- १४९२ “हत्थारोहे^{११} अनीकट्ठे, रथिके पत्तिकारके^{१२} ।
तेस कम्मावदानेन^{१३}, राजा वड्ढेति वेत्तन^{१४} ।
न तेस अन्तरा गच्छे, स राजवसति वसे ॥
- १४९३ “चापोवूनुदरो^{१५} वीरो, वसो वा पि पक्कम्पये ।
पटिलोम न वत्तेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १४९४ “चापोवूनुदरो अस्स, मच्छोवस्स अजिह्वा^{१६} ।
अप्पासी निपको सूरु, स राजवसति वसे ॥
- १४९५ “न वाळ्ह इत्थि गच्छेय्य, सम्पस्स^{१७} तेजसह्वय ।
कास सास दर बल्य^{१८}, खीणमेधो निगच्छति ॥
- १४९६ “नातिवेल पभासेय्य, न तुण्ही सब्बदा सिया ।
अविकिण्ण मित वाच, पत्ते काले उदीरये ॥

१ भवे-सी०, रो० । २ ममेक्खञ्चस्स-स्या० । ३ मे-स्या० । ४-४ सुकेनक्खि
व-रो० । ५ पटिमत्तेय्य-स्या० । ६ परिसङ्घित-रो० । ७ लद्धद्वारो लभे वार-रो० ।
८ अग्गीव यतो तिट्ठेय्य-सी०, रो०, अग्गिव०-स्या० । ९-९ हत्थाराहा अनीकट्ठा
सयिका पत्तिकरका-स्या०, हत्थरुहे अनाक्कट्ठे रथिके पत्तिकारिके-रो० । १० कम्मापदानेन-
स्य० । ११ वेत्तन-स्या० । १२ चापो व ओनमे-स्या० । १३ अजिह्वा-स्या० । १४
सम्पस्स-स्या० । १५ बाल्य-स्या० ।

- १४९७ “अवकोधनो असघट्टो, सच्चो सण्हो अपेसुणो ।
सम्फ गिर न भासेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १४९८ “*मातापेत्तिभरो^१ अस्स, कुले जेट्ठापचायिको ।
सण्हो सखिलसम्भासो, स^२ राजवसति वसे^३* ॥
- 5 १४९९ “विनीतो सिप्पवा दन्तो, कत्तो^४ नियतो मुदु ।
अप्पमत्तो सुचि दक्खो, स राजवसति वसे ॥
- १५०० “निवातवुत्ति वुद्धेसु^५, सप्पतिस्सो सगारवो ।
सुरतो सुखसवासो, स राजवसति वसे ॥
- 293 १५०१ “आरका परिवज्जेय्य, सहितु^६ पहित जन ।
10 भत्तारज्जेवुदिक्खेय्य, न च अज्जस्स राजिनो ॥
- १५०२ “समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
सक्कच्च पथिरुपासेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १५०३ “समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
सक्कच्च अनुवासेय्य, स राजवसति वसे ॥
- 15 १५०४ “समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
तप्पेय्य अन्नपानेन, स राजवसति वसे ॥
- १५०५ “समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
आसज्ज पज्जे सेवेथ, आकह्व^७ वुद्धिमत्तनो” ॥
- १५०६ “दिन्नपुब्ब न हापेय्य, दान समणब्राह्मणे ।
20 न च किञ्चि निवारेय्य, दानकाले वणिब्बके ॥
- १५०७ “पज्जवा बुद्धिसम्पन्नो, विधानविधिकोविद ।
कालञ्जू समयञ्जू च, स राजवसति वसे ॥
- १५०८ “उट्ठाता कम्मधेय्येसु, अप्पमत्तो विचक्खणो ।
सुसविहीतकम्मन्तो, स राजवसति वसे ॥

* * अयं गाथा रो० पोत्थके नत्थि । १ मातापेत्तिभरो—स्या० । २ २ हिरिओत्तप्प सम्पन्नो—सी० । ३ कत्तो—स्या० । ४ वुद्धेसु—स्या०, रो० । ५ सञ्जितु—स्या० । ६ अकह्व—रो० । ७ वुद्धिमत्तनो—स्या० ।

- १५०९ “खल साल पसु खेत्त, गन्ता चस्स अभिक्खण ।
मित वञ्ज निधापेय्य, मित व' पाचये घरे ॥
- १५१० “पुत्त वा भातर वा स, सीलेसु असमाहित ।
जनङ्गवा^१ हि ते बाला, यथा पेता तथेव ते ।
चोळञ्च नेस पिण्डञ्च, आसीनान पदापये^२ ॥ 5
- १५११ “दामे कम्मकरे पेस्से^३, सीलेसु सुसमाहिते ।
दक्खे उट्टानसम्पन्ने, आधिपच्चम्हि^४ ठापये ॥
- १५१२ “सीलवा च अलोलो^५ च, अनुरक्खो^६ च राजिनो ।
आवी रहो हितो तस्स, स राजवसति वसे ॥
- १५१३ “छन्दञ्जू राजिनो चस्स^७, चित्तट्ठो अस्स राजिनो । 10 B 294
असङ्कुसकवुत्तिस्स^८, स राजवसति वसे ॥
- १५१४ “उच्छादये^९ च न्हापये^{१०}, धोवे पादे अधोसिर ।
आहतो पि न कुप्पेय्य, स राजवसति वसे ॥
- १५१५ “कुम्भम्पञ्जलि^{११} करिया^{१२}, चाट^{१३} चा पि^{१४} पदविक्खण ।
किमेव सब्बकामान, दातार धीरमुत्तम ॥ 15
- १५१६ “यो देति सयन वत्थ, यान आवसथ घर ।
पज्जुन्नोरिव भूतानि, भोगेहि अभिवस्सति ॥
- १५१७ “एसय्यो^{१५} राजवसति, वत्तमानो यथा नरो ।
आराधयति राजान, पूज लभति भत्तुसु^{१६} ॥
राजवसति ।

(७) अन्तरपेय्याल

- १५१८ “एव समनुसासित्वा, आतिसङ्घ विचक्खणा । 20
परिकिण्णो सुहदेहि,^{१७} राजानमुपसङ्गमि ॥

१ च-स्या०, रो० । २ अनङ्गाव-स्या० । ३ व दापये-रो० । ४ पोसे-
स्या० । ५ आधिपच्चस्मि-स्या०, रो० । ६ अलोभो-स्या० । ७ अनुरत्तो-सी०, रो०,
अनुवत्तो-स्या० । ८ अस्स-रो० । ९ चस्स-स्या०, रो० । १० असङ्कुसकवत्तिस्स-
रो० । ११ अच्चादने च नहापने-स्या०, ० नहापये-रो० । १२ कुम्भिहि
पञ्जलि-स्या० । १३ कुरिया-सी० । १४-१५ वायस वा-सी०, रो० । १५ एसेय्या-
स्या० । १६ सुहज्जेहि-स्या० ।

- १५१९ “वन्दित्वा सिरसा पादे, कत्वा च न पदक्खिण ।
विधुरो अवच राजान, पग्गहेत्वान अञ्जलि ॥
- १५२० “अय म माणवो नेति, कत्तुकामो यथामति^१ ।
जातीनत्थ पवक्खामि, त सुणोहि अरिन्दम ॥
- ५ १५२१ “पुत्ते च मे उदिक्खेसि, यञ्च मञ्ज घरे धन ।
यया पेच्च^२ न हायेथ, जातिसङ्खो मयी गते ॥
- १५२२ “यथेव खलती भूम्या^३, भूम्यायेव^४ पतिट्ठति ।
एवेत खलित मय्ह, एत पस्सामि अच्चय” ॥
- १५२३ “सक्का न गन्तु इति मय्ह^५ होति,
१० छेत्वा^६ वधित्वा इध कातियान ।
इधेव होही इति मय्ह रच्चति,
मा त्व अगा उत्तमभूरिपञ्ज” ॥
- B 295 १५२४ “मा हेवधम्मसे सु मन पणीदहि,
अत्थे च धम्मे च युत्तो भवस्सु ।
१५ धिरत्थु कम्म अकुसल अनरिय,
य कत्वा पच्छा निरय वजेय्य ॥
- १५२५ “नेवेस धम्मो न पुनेत^७ किच्च,
अयिरो हि दासस्स जनिन्द इस्सरो ।
घातेतु^८ ज्ञापेतु^९ अथो पि हन्तु,
२० न च मय्ह^{१०} कोधत्थि वजामि चाह” ॥
- १५२६ “जेट्ठपुत्त उपगुय्ह, विनेय्य हृदये दर ।
अस्सुपुण्णेहि” नेत्तेहि, पाविसी सो महाघर” ॥
- १५२७ “साला व सम्मपत्तिता^{११}, मालुत्तेन पमद्दिता ।
सेन्ति पुत्ता च दारा च, विधुरस्स निवेसने ॥

१ पञ्जलि-स्या० । २ यथामति-स्या०, रो० । ३ पच्छा-स्या० । ४ भूम्य-
स्या० । ५ भूम्याव-रो० । ६ मय्ह-स्या०, रो० । ७ ज्ञत्वा-सी०, रो० । ८ पुने
ति-स्या०, पुनेत-रो० । ९ घातेतु ज्ञापेतु-स्या० । १० मय्ह-स्या० । ११ अस्स
पुण्णेहि-स्या०, रो० । १२ सम्मपत्तिता-सी०, रो०, सम्मपद्दिता-स्या० ।

- १५२८ “इत्थिसहस्स भरियान, दासिसत्तसतानि च ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, विधुरस्स निवेसने ॥
- १५२९ “ओरोधा च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, विधुरस्स निवेसने ॥
- १५३० “हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका । 5
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, विधुरस्स निवेसने ॥
- १५३१ “समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, विधुरस्स निवेसने ॥
- १५३२ “इत्थिसहस्स भरियान, दासिसत्तसतानि च ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि’ ॥ 10
- १५३३ “ओरोधा च कुमारा च, दासिसत्तसतानि’ च’ ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि ॥
- १५३४ “हत्थारोहा अनीकट्ठा, दासिसत्तसतानि’ च ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि ॥
- १५३५ “समागता जानपदा, दासिसत्तसतानि च । 15 B 296
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, कस्मा नो विजहिस्ससि’ ॥
- १५३६ “कत्वा घरेसु किच्चानि, अनुसासित्वा सक जन ।
मित्तामच्चे च भच्चे’ च’, पुत्तदारे च बन्धवे ॥
- १५३७ “कम्मन्त सविधेत्वान, आचिक्खित्वा घरे धन ।
निधिञ्च इणदानञ्च, पुण्णक एतदब्रवि ॥ 20
- १५३८ “अवसी तुव मय्ह तीह’ अगारे,
कतानि किच्चानि घरेसु मय्ह ।
अनुसासिता पुत्तदारा मया च,
करोम’ कच्चान’ यथामति ते’ ॥

१ विजहेस्ससि—रो०। २ वेसियाना च ब्राह्मणा—स्या०, रो०। ३ रथिका-
पत्तिकारका—स्या०, रथिका पत्तिकारिका—रो०। ४-४ सुहज्जे—रो०। ५ तिह—स्या०।
६ करोमि किच्चानि—स्या०।

- १५३९ “सचे हि कत्ते अनुमासिता ते,
पुत्ता च दारा^१ अनुजीविनो च ।
हन्देहि^२ दानी तरमानरूपो,
दीघो हि अद्धा पि अय पुरत्था ॥
- ० १५४० “अछम्भितो^३ व^४ गण्हाहि, आजानेय्यस्स^५ वालधि ।
इद पच्छिमक तुय्ह, जीवलोकस्स दस्सन” ॥
- १५४१ “सोह किस्स^६ नु भायिस्स, यस्स मे नत्थि दुक्कट^७ ।
कायेन वाचा मनसा, येन गच्छेय्य दुग्गति” ॥
- १५४२ “सो अस्सराजा विधुर वहन्तो,
१० पक्कामि वेहायसमन्तलिक्खे^८ ।
साखासु सेलेसु असज्जमानो,
कालागिरि खिप्पमुपागमासि” ॥
- १५४३ “इत्थिसहस्स भरियान, दासिसत्तसतानि च ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, यक्खो ब्राह्मणवण्णेन ।
१५ विधुर आदाय गच्छति ॥
पे०
- २९७ १५४४ “समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, यक्खो ब्राह्मणवण्णेन ।
विधुर आदाय गच्छति ॥
- २० १५४५ “इत्थिसहस्स भरियान, दासिसत्तसतानि च ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, पण्डितो सो कुहि गतो ॥
पे०
- १५४६ “समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, पण्डितो सो कुहि गतो” ॥
- २५ १५४७ “सचे सो सत्तरत्तेन, नागच्छिस्सति पण्डितो ।
सब्बे अग्गि पवेक्खाम^९, नत्थत्थो जीवितेन नो” ॥

१ दारा च-रो० । २ हन्देस-रो० । ३ ३ असम्भितो-सी०, असम्भीतोव-
स्या०, रो० । ४ आजानीयस्स-स्या०, अजानीयस्स-रो० । ५ किस्सा-स्या०, रो० ।
६ दुक्कट-रो० । ७ वेहासय०-रो० । ८ पविस्सामि-स्या० ।

१५४८ “पण्डितो च वियत्तो च, विभावी च विचक्वणो ।
खिप्प मोचिय अत्तान^१, मा भायित्थागमिस्सति ” ॥

अन्तरपेय्याल ।

(८) साधुनरधम्मकण्ड

१५४९ “सो तत्थ गन्त्वान विचिन्तयन्तो,
उच्चावचा चेतनका भवन्ति ।
नयिमस्स^२ जीवेन ममत्थि किञ्चि,
हन्त्वानिम हृदयमानयिस्स^३ ” ॥

१५५० “सो तत्थ गत्वा पब्बतन्तरस्मि,
अन्तो पविसित्वान^४ पदुट्ठचित्तो ।
असवुत्तस्मि जगतिप्पदेसे,
अधोसिर धारयि कातियानो ॥

10

१५५१ “सो लम्बमानो नरके पपाते,
महब्भये लोमहसे विदुग्गे ।
असन्तसन्तो^५ कुरून कत्तुसेट्ठो,
इच्चब्रवि पुण्णक नाम यक्ख ॥

१५५२ “अरियावकासोसि अनरियरूपो,
असञ्जतो सञ्जतसन्निकासो ।
अच्चाहित कम्म करोसि लुट्ठ^६,
भावे च ते कुसल नत्थि किञ्चि ॥

1a B 298

१५५३ “य म पपातस्मि पपातुमिच्छसि^७,
को नु तवत्थो मरणेन मय्ह ।
अमानुसस्सेव तवज्ज^८ वण्णो,
आचिक्ख मे त्व कतमासि देवता” ॥

20

१-१ मोचेस्सतत्तान-सी०, रो०, मोचेसि अत्तान-स्या० । २ भायि०-सी०,
रो० । ३ इमस्स जीवेन नहत्थि-रो० । ४ आदियिस्स-सी०, रो० । ५ पविसित्वा-
रो० । ६ असन्तस-रो० । ७ जनगीयरूपो-स्या० । ८ लुट्ठ-स्या० । ९ पमुत्तमिच्छसि-
रो० । १० ते अज्ज-रो० ।

- १५५४ “यदि ते सुतो पुण्णको नाम यक्खो,
रज्जो कुवेरस्स हि सो सजिब्बो^१ ।
भूमिन्वरो वरुणो नाम नागो,
ब्रहा सुचीवण्णबलूपपन्नो ॥
- ५ १५५५ “तस्सानुज धीतर कामयामि,
इरन्वती नाम सा नागकज्जा ।
तस्सा सुमज्झाय पियाय हेतु,
पतारयि तुय्ह वधाय धीर” ॥
- १५५६ “मा हेव त्व यक्ख अहोसि मूळहा^२,
नट्ठा बहू दुग्गहीतेन लोके^३ ।
कि ते सुमज्झाय पियाय किच्च,
मरणेन मे इच्च सुणोमि^४ सब्ब” ॥
- १५५७ “महानुभावस्स महोरगस्स,
वीतुकामो^५ आतिभतोहमस्मि^६ ।
त याचमान ससुरो अबोच,
यथा ममज्जिसु सुकामनीत ॥
- १५५८ “दज्जेमु खो ते सुतनु सुनेत्त,
सुचिम्हित^७ चन्दनलित्तगत्त^८ ।
सचे तुव हृदय पण्डितस्स,
धम्मेन लद्धा इध माहरेसि ।
एतेन वित्तेन कुमारि लब्भा,
नज्ज^९ धन उत्तरि^{१०} पत्थयाम ॥
- १५५९ “एव न मूळहोस्मि” सुणोहि कत्ते,
न चा पि मे दुग्गहितत्थि किञ्चि ।
हृदयेन ते धम्मलद्धेन नागा,
इरन्धति नागकज्ज ददन्ति ॥

१ सर्जो-सी०, रो० । २ ते-स्या० । ३ मोहो-स्या० । ४ लोका-सी०,
स्या०, लोको-रो० । ५ सुणोम-सी०, रो० । ६ धितुक्कमो आतिगतो०-रो० । ७
सुविम्हित-स्या० । ८ च दलित्तगत्ति-रो० । ९ नाज्ज-स्या०, रो० । १० उत्तरि-
रो० । ११ मूळहोस्मि-स्या० ।

- १५६० "तस्मा अहं तुह्यं वधाय युक्तो,
एव ममत्यो मरणेन तुह्यं ।
इवेव तं नरके पातयित्वा,
हन्त्वानं तं हृदयमानयिस्स" ॥
- १५६१ "खिप्पं मम उद्धरं कातियानं,
हृदयेन मे यदि ते अत्थि किच्च ।
ये केचिमे साधुनरस्स धम्मा,
सब्बेव ते पातुकरोमि अज्ज" ॥ 5
- १५६२ "सो पुण्णको कुरूनं कत्तुसेट्ठं,
नगमुद्धनिं खिप्पं पतिट्ठपेत्वा ।
अस्सत्थमासीनं समेक्खियानं,
परिपुच्छिं कत्तारमनोमपज्ज ॥ 10
- १५६३ "समुद्धतो मेसिं तुवं पपाता,
हृदयेन ते अज्जं ममत्थि किच्च ।
ये केचिमे साधुनरस्स धम्मा,
सब्बेव मे पातुकरोहिं अज्ज" ॥ 15
- १५६४ "समुद्धतो त्यस्मिं अहं पपाता,
हृदयेन मे यदि ते अत्थि किच्च ।
ये केचिमे साधुनरस्स धम्मा,
सब्बेव ते पातुकरोमि अज्ज" ॥ 20
- १५६५ "यातानुयायी च भवाहि माणव,
अल्लञ्च पाणिं परिवज्जयस्सु ।
मा चस्सु मित्तेसु कदाचिं दुव्वी,
मा च वसं असतीनं निगच्छे" ॥ B 300
- १५६६ "कथं न यातं अनुयायी होति,
अल्लञ्च पाणिं दहते कथं सो । 25

१ स-रो० । २ समेक्खियान-रो० । ३ अते-स्या० । ४ अहञ्च-सी०,
रो० ।

- असती च का को पन मित्तदुब्भो^१,
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ^२ ॥
- १५६७ “असन्थुत^३ नो पि च दिट्ठपुब्ब,
यो आसनेना पि निमन्तयेय्य ।
५ तस्सेव अत्थ पुरिसो करेय्य,
यातानुयायी ति तमाहु पण्डिता ॥
- १५६८ “यस्सेकरत्तम्पि^४ घरे वसेय्य,
यत्थन्नपान पुरिसो लभेय्य^५ ।
न तस्स पाप मनसा^६ पि चिन्तये^७,
१० अदुब्भो^८ पाणि दहते मित्तदुब्भो ॥
- १५६९ “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साख भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको ॥
- १५७० “पुण्णम्पि चेम^९ पथवि धनेन,
दज्जित्थिया पुरिसो सम्मताय ।
१५ लद्धा खण अतिमञ्जेय्य तम्पि,
तास वस असतीन न गच्छे ॥
- १५७१ “एव खो यात अनुयायी होति,
अल्लञ्च पाणि दहते पुनेव ।
असती च सा सो पन मित्तदुब्भो,
२० सो धम्मिको^{१०} होति^{११} जहस्सु अधम्म” ॥

साधुनरधम्मकण्ड ।

(९) कालागिरिकण्ड

- ३०१ १५७२ “अवसि अह तुय्ह^१ तीह अगारे,
अन्नेन पानेन उपट्ठितोस्मि ।
मित्तो ममासी विसज्जामह त,
काम घर उत्तमपञ्च गच्छ^२ ॥

१ मित्तदुब्भो-रो० । २ अस्तित्वत-स्या० । ३ यस्सेकरत्तम्पि-स्या०, रो० ।
४ लभेय्य-स्या०, रो० । ५ मनसाभिचेतये-रो० । ६ अल्लञ्च-स्या०, अदुब्भ-
रो० । ७ ० त-रो० । ८ धम्मिको-रो० । ९ होहि-स्या० । १० तुय्ह-स्या० । ११
गच्छे-रो० ।

१५७३ “अपि हायतु नागकुला^१ अत्थो,
अलम्पि मे नागकञ्जाय हेतु^२ ।
सो त्व सकेनेव सुभासितेन,
मुत्तोसि मे अज्ज ववाय पञ्ज^३” ॥

१५७४ “हन्द तुव यक्ख ममम्पि नेहि,
ससुर^४ ते अत्थ मयि चरस्सु ।
मयञ्च^५ नागाधिपति^६ विमान,
दक्खेभु नागस्स अदिट्ठपुट्ठ^७” ॥

१५७५ “य वे नरस्स अहिताय अस्स,
न त पञ्जो अरहति दस्सनाय ।
अथ केन वण्णेन अमित्तगाम,
तुवमिच्छसि उत्तमपञ्ज गन्तु^८” ॥

10

१५७६ “अद्धा पजानामि अहम्पि एत,
न त पञ्जो अरहति दस्सनाय ।
पापञ्च मे नत्थि कत कुहिञ्चि,
तस्मा न सङ्के मरणागमाय^९” ॥

15

१५७७ “हन्द च ठान अतुलानुभाव,
मया सह^{१०} दक्खसि^{११} एहि कत्ते ।
यत्थच्छति नच्चगीतेहि नागो,
राजा यथा वेसवणो नळिञ्ज^{१२}” ॥

20

१५७८ “त नागकञ्जाचरित गणेन,
निकीळित निच्चमहो च^{१३} रत्ति ।
पट्टतमाल्य^{१४} बहुपुप्फच्छन्न,
ओभासती विज्जुरिवन्तलिक्खे ॥

B 302

१५७९ “अन्नेन पानेन उपेत रूप,
नच्चेहि गीतेहि च वादितेहि ।

25

१ नागकुलस्स-सी०, स्या०, रो० । २ हेतु-स्या० । ३-३ समुरन्नुते-सी०, रो०, सस्सुर नु ते-स्या० । ४-४ अहम्पि नानाधिती-स्या०, रो० । ५-५ सहा दक्खसि-रो० । ६ निळिञ्ज-स्या० । ७ व-रो० । ८ पट्टतमाल्य-स्या०, पट्टतमल्य-रो० ।

परिपूर^१ कञ्जाहि अलङ्कृताहि,
उपसोभति वत्थपिलन्धनेन ॥

१५८० “सो पुण्णको कुरुन कत्तुसेट्ठ,
निसीदयी पच्छतो आसनस्मि ।

5

आदाय कत्तारमनोमपञ्ज,
उपानयी भवन नागरञ्जो ॥

१५८१ “पत्वान ठान अतुलानुभाव,
अट्ठासि^२ कत्ता पच्छतो पुण्णकस्स ।
सामग्गि पेक्खमानो^३ नागराजा,
पुब्बेव जामातरमज्झभासथ” ॥

10

१५८२ “यन्नु तुव अगमा मच्चलोक^४,
अन्वेसमानो हृदय पण्डितस्स ।
कच्चिसमिद्धेन इधानुपत्तो,
आदाय कत्तारमनोमपञ्ज” ॥

15

१५८३ “अय हि सो आगतो य त्वमिच्छसि,
धम्मेन लद्धो मम धम्मपालो ।
त पस्सथ^५ सम्मुखा भासमान,
सुखो हवे^६ सप्पुरिसेहि सङ्गमो” ॥

कालागिरिकण्ड ।

3 303

१५८४ “अदिट्ठपुब्ब दिस्वान, मच्चो मच्चुभयट्ठितो^७ ।
ब्यम्हितो^८ नाभिवादेसि, नयिदं पञ्जवतामिव” ॥

20

१५८५ “न चम्हि ब्यम्हितो नाग, न च मच्चुभयट्ठितो ।
न वज्झो अभिवादेय्य, वज्झ वा नाभिवादये ॥

१५८६ “कथ नो अभिवादेय्य, अभिवादापयेथ वे ।
य नरो हन्तुमिच्छेय्य, त कम्म नुपपज्जति” ॥

25

१५८७ “एवमेत यथा ब्रूसि, सच्च भाससि पण्डित ।
न वज्झो अभिवादेय्य, वज्झ वा नाभिवादये ॥

१ परिपूर-स्या०, परिपूर-रो० । २ अट्ठा-रो० । ३ पेक्खीपन-सी०, स्या०, रो० । ४ मनुस्सलोक-स्या० । ५ पस्सया-रो० । ६ भवे-रो० । ७ मच्चुभयट्ठितो-सी०, रो० । ८-८ व्यम्हितो नाभिवादेति न इदं-रो० । ९ पञ्जवतोमिव-स्या० ।

१५८८ “कथ नो अभिवादेय्य, अभिवादापयेय वे।
य नरो हन्तुमिच्छेय्य, त कम्म नुपपज्जति” ॥

१५८९ “अमस्सत सस्सत नु’ तवयिद,
इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति।
पुच्छामि त नागराजेनमत्थ,
कथ नु ते लद्धमिद विमान ॥

१५९० “जविच्चलद्ध परिणामज ते,
सयकत उदाहु देवेहि दिन्न।
अस्खाहि मे नागराजेतमत्थ,
यथेव ते लद्धमिद विमान ॥

10

१५९१ “नाधिच्चलद्ध न परिणामज मे,
न सयकत ना पि देवेहि दिन्न।
सकेहि कम्मेहि अपापकेहि,
पुञ्जेहि मे लद्धमिद विमान” ॥

१५९२ “कि ते वत कि पन ब्रह्मचरिय,
किस्स सुचिण्णस्स अय विपाको।
इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति,
इद च ते नाग महाविमान” ॥

15

१५९३ “अहञ्च भरिया च मनुस्सलोके,
सद्धा उभो दानपती अहुम्हा।
ओपानभूत मे घर तदासि,
सन्तप्पिता समणब्राह्मणा च ॥

B 304

20

१५९४ “मालञ्च गन्धञ्च विलेपनञ्च,
पदीपिय सय्यमुपस्सय च।
अच्छादन सायनमन्नपान^३,
सक्कच्च दानानि अदम्ह तत्थ ॥

25

१५९५ “त मे वत त पन ब्रह्मचरिय,
तस्स सुचिण्णस्स अय विपाको।

।

इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति,
इदञ्च मे' धीर महाविमान' ॥

१५९६ “एव चे' ते लद्धमिद विमान,
जानासि पुञ्जान' फलूपपत्ति ।
तस्मा हि धम्म चर अप्पमत्तो,
यथा विमान पुन मावसेसि' ॥

१५९७ “नयिध' सन्ति समणब्राह्मणा च',
येसन्नपानानि ददेमु कत्ते ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
यथा विमान पुन मावसेम' ॥

१५९८ “भोगी हि ते सन्ति इधूपपन्ना,
पुत्ता च दारा अनुजीविनो च ।
तेसु तुव वचसा कम्मुना' च,
असम्पदुट्ठो च भवाहि निच्च ॥

१५९९ “एव तुव नाग असम्पदोस,
अनुपालय' वचसा कम्मुना च ।
ठत्वा इध' यावतायुक' विमाने,
उद्ध इतो गच्छसि देवलोक' ॥

१६०० “अद्धा हि सो सोचति राजसेट्ठो,
तया विना यस्स तुव सजिब्बो' ।
दुक्खूपनीतो पि तया समेच्च,
विन्देय्य पोसो सुखमातुरो पि' ॥

१६०१ “अद्धा सत भाससि नाग धम्म,
अनुत्तर अत्थपद सुचिण्ण ।
एतादिसियासु हि आपदासु,
पञ्जायते मादिसान विसेसो' ॥

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ च-स्या० । ३ पुञ्जान-स्या० । ४ नयीव-स्या०,
न इध-रो० । ५ व-रो० । ६ कम्मना-रो० । ७ अनुपालया-रो० । ८-८ इधा
यावतायु-रो० । ९ सजीवो-रो० ।

- १६०२ “अक्खाहि^१ नो ताय मुवा नु लद्धो,
अक्खेहि^२ नो ताय अजेसि जूते ।
धम्मेन लद्धो इति तायमाह,
कथ नु^३ त्व हत्थमिमस्स मागन्नो” ॥
- १६०३ “यो मिस्सरो तत्थ अहोसि राजा,
तमायमक्खेहि अजेसि जूते ।
सो म जितो राजा इमस्सदासि,
धम्मेन लद्धोस्मि असाहसेन ॥
- १६०४ “महोरगो अत्तमनो उदग्गो,
सुत्वान धीरस्स सुभासितानि ।
हत्थे गहेत्वान अनोमपञ्ज,
पावेक्खि भरियाय तदा सकासे ॥
- १६०५ “येन त्व विमले पण्डु, येन भत्त न रच्चति ।
न च मे तादिसो वण्णो, अयमेसो तमोनुदो ॥
- १६०६ “यस्स ते हृदयेनत्थो, आगताय^४ पभङ्करो ।
तस्स वाक्य निसामेहि, दुल्लभ दस्सन पुन ॥
- १६०७ “दिस्वान त विमला भूरिपञ्ज,
दसङ्गुली^५ अञ्जलि पग्गहेत्वा ।
हट्ठेन भावेन पतीतरूपा,
इच्चब्रवि कुरुन कत्तुसेट्ठ ॥
- १६०८ “अदिट्ठपुब्ब दिस्वान, मच्चो मच्चुभयट्ठितो ।
ब्यम्हितो नाभिवादेसि, नयिद पञ्जवतामिव’ ॥
- १६०९ “न चम्हि ब्यम्हितो नागि, न च मच्चुभयट्ठितो ।
न वज्झो अभिवादेय्य, वज्झ वा नाभिवादये ॥
- १६१० “कथ नो अभिवादेय्य, अभिवादापयेथ वे ।
य नरो हन्तुमिच्छेय्य, त कम्म नुपपज्जति” ॥

10

15

20

B 306

25

१ अक्खेहि—रो० । २ अक्खाहि—स्या० । ३ ३ तुव—स्या०, रो० । ४ आगतोय—
स्या० । ५ दसङ्गुलि—स्या०, रो० ।

- १६११ “एवमेत यथा ब्रूसि, सच्च भाससि पण्डित ।
न वज्झो अभिवादेय्य, वज्झ वा नाभिवादये ॥
- १६१२ “कथ नो अभिवादेय्य, अभिवादापयेथ वे ।
य नरो हन्तुमिच्छेय्य, त कम्म नुपपज्जति” ॥
- ५ १६१३ “असस्सत सस्सत नु तवयिद,
इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति ।
पुच्छामि त नागकञ्जेतमत्थ,
कय नु ते लद्धमिद विमान ॥
- १० १६१४ “अविच्चलद्ध परिणामज ते,
सयकत उदाहु देवेहि दिन्न ।
अक्खाहि मे नागकञ्जेतमत्थ,
यथेव ते लद्धमिद विमान” ॥
- १६१५ “नाधिच्चलद्ध न परिणामज मे,
न सयकत ना पि देवेहि दिन्न ।
१५ सकेहि कम्मेहि अपापकेहि,
पुञ्जेहि मे लद्धमिद विमान” ॥
- १६१६ “कि ते वत कि पन ब्रह्मचरिय,
किस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति,
२० इदञ्च ते नागि महाविमान” ॥
- १६१७ “अहञ्च खो सामिको चा पि मय्ह,
सद्धा उभो दानपती अहुम्हा ।
ओपानभूत मे घर तदासि,
सन्तप्पिता समणब्राह्मणा च ॥
- ३०७ २५ १६१८ “मालञ्च गन्धञ्च विलेपनञ्च,
पदीपिय सेय्यमुपरसय च ।
अच्छादन सायनमन्नपान,
सक्कच्च^१ दानानि अदम्ह तत्थ ॥

१ सक्कच्च - स्या०, रो० ।

- १६१९ “त मे वत त पन ब्रह्मचरिय,
तस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
इद्धीजुतीबलवीरियूपपत्ति,
इदञ्च मे वीर महाविमान” ॥
- १६२० “एव चे ते लद्धमिद विमान, 5
जानासि पुञ्ञान^१ फलूपपत्ति ।
तस्मा हि वम्म चर अप्पमत्ता^२,
यथा विमान पुन मावसेसि” ॥
- १६२१ “नयि^३ सन्ति^३ समणब्राह्मणा च^४,
येसन्नपानानि ददेमु कत्ते । 10
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
यथा विमान पुन मावसेम” ॥
- १६२२ “भोगी हि ते^५ सन्ति इधूपपत्ता,
पुत्ता च दारा^६ अनुजीविनो च ।
तेसु^७ तुव वचसा कम्मुना च, 15
असम्पद्दुट्ठा च^८ भवाहि निच्च ॥
- १६२३ “एव तुव नागि असम्पदोस,
अनुपालय वचसा कम्मुना च ।
ठत्वा इध यावतायुक विमाने,
उद्ध इतो गच्छसि देवलोक” ॥ 20
- १६२४ “अद्धा हि सो सोचति राजसेट्ठो,
तया विना यस्स तुव सजिब्बो ।
दुक्खूपनीतो पि तया समेच्च,
विन्देय्य पोसो सुखमातुरो पि” ॥
- १६२५ “अद्धा सत भाससि नागि धम्म, 25 B 308
अनुत्तर अत्थपद सुचिण्ण ।

१ पुञ्ञान-स्या०, रो० । २ अप्पमत्तो-रो० । ३-३ नयीध सन्ति-स्या०,
न इध मत्थी-रो० । ४ वा-रो० । ५ ये-रो० । ६ सामी-स्या० । ७ तेस-रो० ।
८ हि-रो० ।

एतादिसियासु हि आपदासु,
पञ्जायते^१ मादिसान विसेसो^२ ॥

१६२६ “अक्खाहि नो ताय मुधा नु लद्धो,
अक्खेहि नो ताय अजेसि जूते ।
५ धम्मेन लद्धो इति तायमाह,
कथं नु त्वं हत्थमिमस्स मागतो^३” ॥

१६२७ “यो मिस्सरो तत्थ अहोसि राजा,
तमायमक्खेहि अजेसि जूते ।
सो म जितो राजा इमस्सदासि,
१० धम्मेन लद्धोस्मि असाहसेन ॥

१६२८ “यथेव^४ वरुणो नागो, पञ्ह पुच्छित्थ पण्डित ।
तथेव नागकञ्जा पि, पञ्ह पुच्छित्थ पण्डित ॥

१६२९ “यथेव^५ वरुण नाग, धीरो तोसेसि पुच्छित्तो ।
तथेव नागकञ्जम्पि, धीरो तोसेसि पुच्छित्तो ॥

१६३० “उभो पि ते अत्तमने विदित्वा,
१५ महोरग नागकञ्जञ्च धीरो ।
अच्छम्भी अभीतो अलोमहट्ठो,
इच्चब्रवि वरुण नागराजान^६” ॥

१६३१ “मा रोधयि^७ नाग आयाहमस्मि^८,
२० येन तवत्थो इदं सरीर ।
हृदयेन मसेन करोहि^९ किञ्च,
सयं करिस्सामि यथामति^{१०} ते” ॥

१६३२ “पञ्जा हवे^{११} हृदय पण्डितान,
ते त्यम्ह पञ्जाय मयं सुतुट्ठा ।
२५ अनूननामो लभतज्ज दार,
अज्जेव तं कुरुयो पापयातु^{१२}” ॥

१ पञ्जायती-रो० । २ यदेव-रो० । ३ तदेव-रो० । ४ नागराज-स्या०,
रो० । ५ हेठ्ठयी-रो० । ६ अयाह०-रो० । ७ करोति-रो० । ८ यथामति-प० ।
९ भवे-रो० ।

- १६३३ “स पुण्णको अत्तमनो उदग्गो,
इरन्धति नागकञ्ज लभित्वा ।
हट्ठेन भावेन पतीतरूपो,
इच्चब्रवि कुरून कत्तुसेट्ठ ॥
- १६३४ “भरियाय म त्व अकरि^१ समङ्गि,
अहञ्च ते विधुर करोमि किच्च ।
इदञ्च^२ ते मणिरतन ददामि,
अज्जेव त कुरयो पापयामि” ॥
- १६३५ “अजेय्यमेसा तव होतु मेत्ति^३,
भरियाय कच्चान पियाय सट्ठि ।
आनन्दि^४ वित्तो^५ सुमनो पतीतो,
दत्त्वा मणि म च नयिन्दपत्थ^६ ॥
- १६३६ “स पुण्णको कुरून कत्तुसेट्ठ,
निसीदयी पुरतो आसनस्मि ।
आदाय^७ कत्तारमनोमपञ्ज^८,
उपानयी^९ नगर इन्दपत्थ ॥
- १६३७ “मनो मनुस्सस्स यथा पि गच्छे,
ततो पिस्स^{१०} खिप्पतर अहोसि ।
स पुण्णको कुरून कत्तुसेट्ठ,
उपानयी नगर इन्दपत्थ” ॥
- १६३८ “एतिन्दपत्थ नगर पदिस्सति,
रम्मामि च अम्बवन्नानि भागसो ।
अहञ्च भरियाय समङ्गिभूतो,
तुवञ्च पत्तोसि सक निकेत” ॥
- १६३९ “स पुण्णको कुरून कत्तुसेट्ठ,
ओरोपिय^{११} धम्मसभाय मज्जे ।

5

10

15

20

25

१ अकरी—स्या०, रो०। २ इमञ्च—रो०। ३ मित्ती—स्या०, मेत्ती—रो०।
४-४ आनन्दचित्तो—स्या०, रो०। ५ नयिन्दपत्त—स्या०, रो०। ६ आजञ्जमासुह
अनोमवण्ण—स्या०। ७-७ पक्कामि वेहायसमतलिक्वे—स्या०। ८ पिस्स—सी०, रो०।
९ ओरोपयित्वा—स्या०, ओरोपय—रो०।

आजञ्जमास्यह् अनोमवण्णो,
पक्कामि वेहायसमन्तलिकखे ॥

B 310

१६४० “त दिस्वा राजा परमप्पतीतो,
उट्ठाय बाहाहि पलिस्सजित्वा ।
अविकम्पय धम्मसभाय मज्झे,
निसीदयी पमुखमासनस्मि” ॥

5

१६४१ “त्व नो विनेतासि रथ व नद्ध^१,
नन्दन्ति त कुर्यो दस्सनेन ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थ,
कथं पमोक्खो अहु माणवस्स” ॥

10

१६४२ “य माणवोत्याभिवदी जनिन्द,
न सो मनुस्सो नरवीरसेट्ठ^२ ।
यदि ते सुतो पुण्णको नाम यक्खो,
रञ्जो कुबेरस्स हि सो सजिब्बो ॥

15

१६४३ “भूमिन्धरो वरुणो नाम नागो,
ब्रह्मा सुची वण्णबलूपपत्तो ।
तस्सानुज धीतर कामयानो,
इरन्धती नाम सा^३ नागकञ्जा^४ ॥

20

१६४४ “तस्सा सुमज्झाय पियाय हेतु,
पतारयित्थ मरणाय मय्ह ।
सो चेव भरियाय समज्झिभूतो,
अहञ्च अनुज्जातो मणि च लद्धो” ॥

25

१६४५ “स्क्खो हि मय्ह पद्वारे^५ सुजातो,
पञ्जाक्खन्धो सीलमयस्स साखा ।
अत्थे च धम्मे च ठितो निपाको,
गवप्फलो^६ हत्थिगवस्सच्छन्नो ॥

१ नद्ध-स्या० । २ नरविरियसेट्ठ-रो० । ३-३ स नागकञ्ज-रो० । ४ १
घरद्वारे जातो-स्या० । ५ गविप्फलो-स्या० । ६ हत्थिगवास्सच्छन्नो-रो० ।

१६४६ “नच्चगीततूरियाभिनादिते,
उच्छिज्ज सेन^१ पुरिसो अहासि^२ ।
सो नो अय आगतो सन्निकेत,
रुक्खस्सिमस्सापचिति करोय ॥

१६४७ “ये केचि वित्ता मम पच्चयेन,
सब्बेव ते पातुकरोन्तु अज्ज ।
तिब्बानि कत्वान उपायनानि,
रुक्खस्सिमस्सापचिति करोय ॥

5 B 311

१६४८ “ये केचि बद्धा मम अत्थि रट्ठे,
सब्बेव ते बन्धना मोचयन्तु ।
यथेव य बन्धनस्मा^३ पमुत्तो^४,
एवमेते^५ मुञ्चरे बन्धनस्मा ॥

10

१६४९ “उन्नङ्गला मासमिम करोन्तु,
मसोदन ब्राह्मणा भक्खयन्तु ।
अमज्जपा मज्जरहा पिवन्तु^६,
पुण्णाहि थालाहि पलिस्सुताहि ॥

15

१६५० “महापथ निच्च समव्हयन्तु,
तिब्बञ्च रुक्ख विदहन्तु रट्ठे ।
यथाञ्जमञ्ज^७ न विहेठयेय्यु,
रुक्खस्सिमस्सापचिति करोथ” ॥

20

१६५१ ओरोधा च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥

१६५२ हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥

१६५३ समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
बहु अन्नञ्च पानञ्च, पण्डितस्साभिहारयु ॥

25

१ मेन-सी०, रो० । २ अहोसि-स्या० । ३ वधा-स्या० । ४-४ वधनस्मा
पि मुत्तो-रो० । ५ इमे च ते-रो० । ६ पिपन्तु-रो० । ७ यथञ्जमञ्ज-रो० ।

१६५४ बहुजनो^१ पसन्नोसि, दिस्वा पण्डितमागते^२।
पण्डितमिह अनुप्पत्ते, चेलुक्खेपो पवत्तथा^३ ति ॥

५४७ वेस्सन्तरजातक (१०)

(१) दसवरकथा

B 312

- १६५५ “फुस्सती^४ वरवण्णाभे, वरस्सु दसधा वरे।
पथब्ब्या चारुपुब्बज्झि, य तुय्ह मनसो पिय” ॥
- 5 १६५६ “देवराज नमो त्यत्थु, कि पाप पकत्त मया।
रम्मा चावेसि म ठाना, वातो व धरणीरुह” ॥
- १६५७ “न चेव ते कत्त पाप, न च मे त्वमसि अप्पिया।
पुञ्ज च ते परिक्खीण, येन तेव वदामह ॥
- 10 १६५८ “सन्तिके मरण तुय्ह, विनाभावो भविस्सति।
पटिगण्हाहि मे एते, वरे दस पवेच्छतो” ॥
- १६५९ “वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर।
सिविराजस्स भद्दन्ते, तत्थ अम्स निवेसने ॥
- १६६० “नीलनेत्ता नीलभमु, निलक्खी^५ च^६ यथा मिगी।
फुस्सती नाम नामेन, तत्थपस्स^७ पुरिन्दद ॥
- 15 १६६१ “पुत्त लभेथ वरद, याचयोग अमच्छरि^८।
पूजित पटिराजूहि^९, कित्तिमन्त यसस्सिन ॥
- १६६२ “गब्भ मे धारयन्तिया, मज्झिमज्झ अनुण्णत^{१०}।
कुच्छि अनुण्णतो अस्स, चाप व लिखित सम ॥
- 20 १६६३ “थना मे नप्पपत्तेय्यु^{११}, पलिता न^{१२} सन्तु^{१३} वासव।
काये रजो^{१४} न लिम्पेथ^{१५}, वज्झञ्चा पि पमोचये ॥

१ बहुजनो-स्या०, रो०। २ पण्डितमागत-स्या०। ३ अवत्तथा-रो०।
४ फुस्सति-सी०, रो०। ५ नीलक्खी व-स्या०, नीलक्खी च-रो०। ६ तत्थ अस्स-
स्या०। ७ अमच्छर-रो०। ८ पटिराजूभि-स्या०, पटिराजोहि-रो०। ९ अनुण्णत-
रो०। १० नप्पवत्तेय्यु-स्या०। ११ नस्सन्तु-स्या०, रो०। १२-१३ रागो न लिम्पेथ-
रो०।

- १६६४ “मयूरकोञ्चाभिरुदे, नारिवरगणायुते ।
खुज्जचेलापकाकिण्णे^१, सूदमागधवणिते^२ ॥
- १६६५ “चित्रगळेरुघुसिते^३, सुरामसपबोधने^४ ।
सिविराजस्स भद्दन्ते, तत्थस्स महेसी पिया^५ ॥
- १६६६ “ये ते दस वरा दिन्ना, मया सब्बज्जसोभने ।
सिविराजस्स विजिते, सब्बे ते लच्छसी वरे ॥
- १६६७ इद वत्वान मघवा, देवराजा सुजम्पति ।
फुस्सतिया वर दत्त्वा, अनुमोदित्थ वासवो ॥

B 313

दसवरकथा ।

(२) हेमवन्त

- १६६८ “परुळ्हकच्छनखलोमा,^१ पङ्कदन्ता रजस्सिरा ।
पग्गय्ह दक्खिण^२ वाहु, कि म याचन्ति ब्राह्मणा^३ ॥ 10
- १६६९ “रतन देव याचाम, सिवीन रट्टवड्डुन ।
ददाहि पवर नाग, ईसादन्त उरुळ्हव^४ ॥
- १६७० “ददामि न विकम्पामि, य म याचन्ति ब्राह्मणा ।
पभिन्न कुञ्जर दन्ति, ओपवुय्ह^५ गजुत्तम^६ ॥
- १६७१ “हत्थिक्खन्धतो ओरुय्ह, राजा चागाधिमानसो ।
ब्राह्मणान अदा दान, सिवीन रट्टवड्डुनो^७ ॥ 15
- १६७२ “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
हत्थिनागे पदिन्नम्हि, मेदनी^८ सम्पकम्पथ^९ ॥
- १६७३ “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
हत्थिनागे पदिन्नम्हि, खुब्भित्थ नगर तदा ॥ 20
- १६७४ “समाकुल पुर आसि, घोसो च विपुलो महा ।
हत्थिनागे पदिन्नम्हि, सिवीन रट्टवड्डुने^{१०} ॥

१ खुज्जचेलापकाकिण्णे—स्या०, खुज्जतेचलापकाकिण्णे—रो० । २ सूदमागध-
वणिते—रो० । ३ चित्रगळेरुघुसिते—रो० । ४ सुरामसपबोधने—स्या०, रो० । ५
परुळ्ह—स्या० । ६ दक्खिण—रो० । ७ उरुळ्हव—स्या० । ८ ओपवुय्ह—मी०, रो०,
ओपगुय्ह—स्या० । ९ मेदनी—रो० । १० समकम्पथ—स्या०, रो० ।

- १६७५ “उग्गा च राजपुत्ता च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
हत्थारोहा^१ अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ॥
- १६७६ “केवलो चा पि निगमो, सिवयो^२ च^३ समागता ।
दिस्वा नाग नीयमान, ते रञ्जो पटिवेदयु ॥
- ५ १६७७ “विधम देव ते रट्ठ, पुत्तो वेस्सन्तरो तव ।
कथ नो हत्थिन दज्जा, नाग रट्ठस्स पूजित ॥
- १६७८ “कथ नो कुञ्जर दज्जा, ईसादन्त उरुल्लहव ।
खेत्तञ्जु सब्बयुद्धान, सब्बसेत गजुत्तम ॥
- B 314 १६७९ “पण्डुकम्बलसञ्छन्न, पभिन्न सत्तुमद्दन ।
10 दन्ति सवालवीजनि^४, सेत केलाससादिस ॥
- १६८० “ससेतच्छत्त सउपावेय्य^५, साथब्बन सहत्थिप ।
अग्गयान राजवाहि, ब्राह्मणान अदा गज^६ ॥
- १६८१ “अन्न पानञ्च यो^७ दज्जा, वत्थसेनासनानि च ।
एत खो दान^८ पतिरूप^९, एत खो ब्राह्मणारह ॥
- 15 १६८२ “अय ते वसराजा नो, सिवीन रट्ठवड्डनो^{१०} ।
कथ वेस्सन्तरो पुत्तो, गज भाजेति सञ्जय ॥
- १६८३ “सचे त्व न करिस्ससि, सिवीन वचन इद ।
मञ्जे त सह पुत्तेन, सिवी^{११} हत्थे करिस्सरे^{१२} ॥
- 20 १६८४ “काम जनपदो मासि, रट्ठञ्चा पि विनस्सतु ।
नाह सिवीन वचना, राजपुत्त अदूसक ।
पब्बाजेय्य सका रट्ठा, पुत्तो हि मम ओरसो ॥
- १६८५ “काम जनपदो मासि, रट्ठञ्चा पि विनस्सतु ।
नाह सिवीन वचना, राजपुत्त अदूसक ।
पब्बाजेय्य सका रट्ठा, पुत्तो हि मम अत्रजो ॥

१ हत्थारोहा-रो०। २२ सिवियो चापि-स्या०, सिवयो चापि-रो०। ३ सवालवीजनि-स्या०। ४ सुपत्थेय्य-स्या०, सउपत्थेय्य-रो०। ५ धन-सी०, रो०, दान-स्या०। ६ सो-सी०, स्या०। ७७ दानपटिरूप-स्या०, नान०-रो०। ८ रट्ठ-वड्डन-सी०, रट्ठवड्डन-रो०। ९ सिवि-स्या०।

- १६८६ “न चाह तस्मिं दुब्भेय्य, अरियसीलवतो हि सो ।
असिलोको पि मे अस्स, पापञ्च पसवे बहु ।
कथ वेस्सन्तर पुत्त, सत्थेन घातयामसे” ॥
- १६८७ “मा न दण्डेन सत्थेन, न हि सो बन्धनारहो ।
पब्बाजेहि च न रट्ठा, वड्ढे वसतु पब्बते” ॥ 5
- १६८८ “एसो चे सिवीन छन्दो, छन्द न पनुदामसे ।
इम सो वसतु रत्ति, कामे च परिभुञ्जतु ॥
- १६८९ “ततो रत्या विवसाने, सुरियस्सुग्गमन पति ।
समग्गा सिवयो हुत्वा, रट्ठा पब्बाजयन्तु न” ॥
- १६९० “उट्ठेहि कत्ते तरमानो, गन्त्वा वेस्सन्तर वद । 10 B 315
सिवयो देव ते कुट्ठा, नेगमा च समागता ॥
- १६९१ “उग्गा च राजपुत्ता च, वसियाना च ब्राह्मणा ।
हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
केवलो चा पि निगमो, सिवयो च समागता ॥
- १६९२ “अस्मा रत्या विवसाने, सुरियस्सुग्गमन पति । 15
समग्गा सिवयो हुत्वा, रट्ठा पब्बाजयन्ति त ॥
- १६९३ “स कत्ता तरमानो व, सिविराजेन पेसितो ।
आमुत्तहत्थाभरणा, सुवत्थो चन्दनभूसितो” ॥
- १६९४ “सीस न्हातो” उदके सो, आमुत्तमणिकुण्डलो ।
उपागमि पुर रम्म, वेस्सन्तरनिवेसन ॥ 20
- १६९५ “तत्थद्दस कुमार सो, रम्ममान सके पुरे ।
परिकिण्ण अमच्चेहि, तिदसान व वासव ॥
- १६९६ “सो तत्थ गन्त्वा तरमानो, कत्ता वेस्सन्तरब्रवि ।
दुक्ख ते वेदयिस्सामि, मा मे कुज्झि” रथेसभ ॥

१ तस्स-रो० । २ विवसाने-स्या०, रो० । ३ सिवियो-स्या० । ४ त-रो० ।

५ आमुत्तहत्थाभरणो-स्या०, रो० । ६ चन्दनफूसितो-स्या० । ७ न्हातो-रो० । ८
कुज्झ-स्या० ।

- १६९७ “वन्दित्वा रोदमानो सो, कत्ता राजानमब्रवि ।
भत्ता मेसि महाराज, सब्बकामरसाहरो ॥
- १६९८ “दुक्ख ते वेदयिस्सामि, तत्थ अस्सासयन्तु म ।
सिवयो देव ते कुद्धा, नेगमा च समागता ॥
- 5 १६९९ “उग्गा च राजपुत्ता च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
केवलो चा पि निगमो, सिवयो च समागता ॥
- १७०० “अस्मा रत्या विवसाने, सुरियस्सुग्गमन पति ।
समग्गा सिवयो हुत्वा, रट्ठा पब्बाजयन्ति त” ॥
- 10 १७०१ “किस्मि मे सिवयो कुद्धा, नाह पस्सामि दुक्कट ।
त मे कत्ते वियाचिक्ख, कस्मा पब्बाजयन्ति म” ॥
- B 316 १७०२ “उग्गा च राजपुत्ता च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
नागदानेन खियन्ति, तस्मा पब्बाजयन्ति त” ॥
- 15 १७०३ “हृदय चक्खुम्पह दज्ज, कि मे बाहिरक धन ।
हिरञ्ज वा सुवण्ण वा, मुत्ता वेळुरिया मणि ॥
- १७०४ “दक्खिण वापह बाहु, दिस्वा याचकमागते ।
ददेय्य न विकम्पेय्य, दाने मे रमते^१ मनो ॥
- १७०५ “काम म सिवयो सब्बे, पब्बाजेन्तु हनन्तु वा ।
20 नेव दाना विरमिस्स, काम छिन्दन्तु सत्तधा” ॥
- १७०६ “एव त सिवयो आहु, नेगमा च समागता ।
कोन्तिमाराय तीरेन, गिरिमारञ्जर पति ।
येन पब्बाजिता यन्ति, तेन गच्छतु सुब्बतो” ॥
- १७०७ “सोह तेन गमिस्सामि, येन गच्छन्ति दूसका ।
25 रत्तिन्दिव मे खमथ, याव दान ददामह” ॥

- १७०८ “जामन्तयित्थ गजा न, मद्दि सब्बङ्गसोभन’ ।
य ते किञ्चि मया दिन्न, धन वञ्जच्च विज्जति ॥
- १७०९ “हिरञ्ज वा सुवण्ण वा, मुत्ता वेळुरिया वहू ।
सब्ब त निदहेय्यासि, य च ते पेत्तिक वन ॥
- १७१० “तमन्नवि राजपुत्ती, मद्दी सब्बङ्गसोभना । 5
मुद्दि देव निदहामि , त मे जम्माहि पुच्छितो” ॥
- १७११ “सीरुवन्नेम् दज्जासि , दान मद्दि यथारह ।
न हि दाना पर अत्थि, पत्तिट्ठा सब्बपाणिन ॥
- १७१२ “पुत्तेसु मद्दि दयेसि”, सस्सुया ससुरम्हि’ च । 10
यो च त भत्ता मञ्जेय्य, सक्कच्च त उपट्ठहे ॥
- १७१३ “नो चे त भत्ता मञ्जेय्य, मया विप्पवसेन ते ।
जञ्ज भत्तार परियेस, मा किसिन्थो’ मया विना” ॥
- १७१४ “जह हि वन गच्छामि, घोर वाळसिगायुत । B 317
ससयो जीवित मय्ह, एकक्खस्स ब्रह्मावने” ॥
- १७१५ तमन्नवि राजपुत्ती, मद्दी सब्बङ्गसोभना । 15
“अभुम्मे कथ नु” भणसि, पापक् वत भाससि ॥
- १७१६ “नेस धम्मो महाराज, य त्व गच्छेय्य एकको ।
अहम्पि तेन गच्छामि, येन गच्छसि खत्तिय ॥
- १७१७ “मरण वा तया सद्धि, जीवित वा तया विना ।
तदेव मरण सेय्यो, य चे जीवे तया विना ॥ 20
- १७१८ “अग्गि उज्जालयित्वान’, एकजालसमाहित ।
तत्थ’ मे’ मरण सेय्यो, य चे जीवे तया विना ॥
- १७१९ “यथा आरञ्जक नाग, दन्ति अन्वेति हत्थिनी’ ।
जेस्सन्त गिरिदुग्गेसु, समेसु विसमेसु च ॥

१ सब्बङ्गसोभनि—स्या० । २ निदहेय्यामि—रो० । ३ दज्जेसि—स्या० । ४ दय्यासि—रो० । ५ सस्सुरम्हि—स्या० । ६ किलिन्थ—सी०, स्या०, किसिन्थि—रो० । ७ रो० पोत्थके नत्थि । ८ निज्जालयित्वान—मी०, रो० । ९ तत्थेव—स्या० ।

- १७२० “एव त अनुगच्छामि, पुत्ते आदाय पच्छतो ।
सुभरा ते भविस्सामि,^१ न ते हेस्सामि दुब्भरा ॥
- १७२१ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मञ्जुके पियभाणिने^२ ।
आसीने वनगुम्बस्मि, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- 5 १७२२ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मञ्जुके पियभाणिने ।
कीळन्ते^३ वनगुम्बस्मि, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२३ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मञ्जुके पियभाणिने ।
अस्समे रमणीयम्हि, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२४ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मञ्जुके पियभाणिने ।
10 कीळन्ते अस्समे रम्मे, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२५ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मालधारी^४ अलङ्कते ।
अस्समे रमणीयम्हि, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२६ “इमे कुमारे पस्सन्तो, मालधारी अलङ्कते ।
कीळन्ते अस्समे रम्मे, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- B 318 15 १७२७ “यदा दक्खिसि^५ नच्चन्ते, कुमारे मालधारिने ।
अस्समे रमणीयम्हि, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२८ “यदा दक्खिसि नच्चन्ते, कुमारे मालधारिने ।
कीळन्ते अस्समे रम्मे, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७२९ “यदा दक्खिसि मातङ्ग, कुञ्जर सट्ठिहायन ।
20 एक अरञ्जे चरन्ते,^६ न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३० “यदा दक्खिसि मातङ्ग, कुञ्जर सट्ठिहायन ।
साय पातो विचरन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३१ “यदा करेणुसङ्घुस्स, यूथस्स पुरतो वज ।
कोञ्च काहति^७ मातङ्गो, कुञ्जरो सट्ठिहायनो ।
25 तस्स त नदतो सुत्वा, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥

१ गमिस्सामि—रो० । २ पियभाणिनो—रो० । ३ कीळन्ते—रो० । ४ माला-
धारी—रो० । ५ दक्खिसि—स्या० । ६ विचरन्ते—स्या०, रो० । ७ काहिति—रो० ।

- १७३२ “दुभतो^१ वनविकासे, यदा दक्खिसि कामदो^२ ।
वने वाळमिगाकिण्णे, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३३ “मिग दिस्वान सायन्ह, पञ्चमालिनीमागत^३ ।
किम्पुरिसे च नच्चन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३४ “यदा सोस्ससि^४ निग्घोस, सन्दमानाय सिन्धुया । 5
गीत किम्पुरिसानञ्च, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३५ “यदा सोस्ससि निग्घोस, गिरिगढभरचारिनो ।
वस्समानस्सुलूकस्स, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३६ “यदा सीहस्स व्यग्घस्स, खग्गस्स गवयस्स च । 10
वने सोस्ससि वाळान, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३७ “यदा मोरीहि परिकिण्ण, बरिहीन^५ मत्थकासिन ।
मोर दक्खिसि नच्चन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३८ “यदा मोरीहि परिकिण्ण, अण्डज चित्रपक्खिन^६ ।
मोर दक्खिसि नच्चन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७३९ “यदा मोरीहि परिकिण्ण, नीलगीव सिखण्डिन । 15
मोर दक्खिसि नच्चन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७४० “यदा दक्खिसि हेमन्ते, पुप्फिते धरणीरुहे । B 319
सुरभि^७ सम्पवायन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥
- १७४१ “यदा हेमन्तिके मासे, हरित दक्खिसि मेदिनि^८ ।
इन्दगोपकसञ्छन्न, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥ 20
- १७४२ “यदा दक्खिसि हेमन्ते, पुप्फिते धरणीरुहे ।
कुटज बिम्बजाल च, पुप्फित लोमपद्मक^९ ।
सुरभि सम्पवायन्ते, न रज्जस्स सरिस्ससि ॥

१ उभतो—स्या० । २ कामद—स्या०, रो० । ३ पञ्चमालिनीमागत—स्या० ।
४ सुस्ससि—स्या० । ५ बरिहीन—स्या०, बरिहीन—रो० । ६ चित्रपेक्खन—स्या०,
चित्रपेक्खुन—रो० । ७ सुरभि—स्या०, रो० । ८ मेदिनि—सी०, रो० । ९ लोमपद्मक—
सी०, रो०, लोमपद्मक—स्या० ।

१७४३ “यदा हेमन्तिके मासे, वन दक्खिसि पुप्फित।
ओपुप्फानि च पद्मानि, न रज्जस्स सरिस्ससि” ॥
हेमवन्त ।

(३) दानकण्ड

- १७४४ “तेस लालप्पित^१ सुत्वा, पुत्तस्स सुणिसाय च।
कलुन^२ परिदेवेसि, राजपुत्ती यसस्सिनी ॥
- ५ १७४५ “सेय्यो विस मे खायित, पपाता पपतेय्यह।
रज्जुया बज्झ मिय्याह^३, कस्मा वेस्सन्तर पुत्त।
पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७४६ “अज्झायक दानपति, याचयाग अमच्छरि।
पूजित पटिराजूहि^४, कित्तिमन्त यसस्सिन।
१० कस्मा वेस्सन्तर पुत्त, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७४७ “मातापेत्तिभर^५ जन्तु, कुले जेट्ठापचायिक^६।
कस्मा वेस्सन्तर पुत्त, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७४८ “रज्जो हित देविहित^७, आतीन सखिन हित।
हित सब्बस्स रट्ठस्स, कस्मा वेस्सन्तर पुत्त।
१५ पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७४९ “मधूनि^८ व पलातानि^९, अम्बा व^{१०} पतिता छमा।
एव हेस्सति ते रट्ठ, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७५० “हसो निक्खीणपत्तो^{११} व^{१२}, पल्ललस्मि अनूदके।
अपविट्ठो^{१३} अमच्चेहि, एको राजा^{१४} विहिय्यसि ॥
- २० १७५१ “त त ब्रूमि महाराज, अत्थो ते मा उपच्चगा।
मा न सिवीन वचना, पब्बाजेसि अदूसक” ॥
- १७५२ “धम्मस्सपचिति कुम्मि, सिवीन विनय धज।
पब्बाजेमि सक पुत्त, पाणा पियतरो हि मे” ॥

१ लालपित-स्या०। २ कलुन-सी०, रो०, कलून-स्या०। ३ मियाह-स्या०।
४ पतिराजेहि-रो०। ५ मातापेत्तिभर-स्या०। ६ जेट्ठापचायिन-स्या०। ७ देविहित-
स्या०, देवीहित-रो०। ८ मधूनीव पलितानि-स्या०। ९ च-रो०। १०-१० निक्खीण
पत्तो-स्या०। ११ अपविट्ठो-रो०। १२ राज-रो०।

- १७५३ “यस्म पुब्बे धजग्गानि, कणिकारा व पुप्फिता ।
यायन्तमनुयायन्ति, स्वज्जेको^१ व गमिस्सति ॥
- १७५४ “यस्म पुब्बे धजग्गानि, कणिकारवनानि व ।
यायन्तमनुयायन्ति, स्वज्जेको व गमिस्सति ॥
- १७५५ “यस्म पुब्बे अनीकानि, कणिकारा व पुप्फिता ।
यायन्तमनुयायन्ति, स्वज्जेको व गमिस्सति ॥
- १७५६ “यस्म पुब्बे अनीकानि, कणिकारवनानि व ।
यायन्तमनुयायन्ति, स्वज्जेको व गमिस्सति ॥
- १७५७ “इन्दगोपकवण्णाभा, गन्वारा पण्डुकम्बला ।
यायन्तमनुयायन्ति, स्वज्जेको व गमिस्सति ॥ 10
- १७५८ “यो पुब्बे हत्थिना याति, सिविकाय रथेन च ।
स्वज्ज वेस्सन्तरो राजा, कथं गच्छति पत्तिको ॥
- १७५९ “कथं चन्दनलित्तङ्गो, नच्चगीतप्पबोवनो ।
खुराजिन^२ फरसुञ्च, खारिकाजञ्च^३ हाहिति^४ ॥
- १७६० “कस्मा नाभिहरिस्सन्ति^५, कासावअजिनानि^६ च^७ ।
पविसन्त ब्रह्मारञ्ज, कस्मा चीर न वज्झरे ॥ 15
- १७६१ “कथं नु चीर धारेन्ति, राजपब्बजिता^८ जना ।
कथं कुसमय चीर, मही परिदहिस्सति ॥
- १७६२ “कासियानि च धारेत्वा, खोमकोटुम्बरानि^९ च ।
कुसचीरानि धारेन्ती, कथं मही करिस्सति ॥ 20
- १७६३ “वय्हाहि परियायित्वा, सिविकाय रथेन च ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी^{१०}, पथं गच्छति पत्तिका ॥ B 321
- १७६४ “यस्सा मुदुतला हत्था, चरणा^{११} च सुखेधिता^{१२} ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी, पथं^{१३} गच्छति पत्तिका^{१४} ॥

१ स्वाज्जेको-रो० । २ खुराजिन-रो० । ३ खारिकाजव-रो० । ४
हारिति-स्या० । ५ नाभिहरीयन्ति-स्या०, रो० । ६ कासावा अजिनानि च-स्या०,
कासावा अजिनानि वा-रो० । ७ राजपब्बजिता-स्या०, रो० । ८ खोमकोटुम्बरानि-
स्या०, रो० । ९ अनुच्चङ्गी-स्या०, रो० । १० चलना-स्या० । ११ सुखेधिता-स्या०,
रो० । १२ वन गच्छति भीष्का-रो० ।

- १७६५ “यस्सा मुदुतला पादा, चरणा च सुखेधिता ।
पादुकाहि सुवण्णाहि, पीळमाना व गच्छति ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी, पथ गच्छति पत्तिका ॥
- १७६६ “यास्सु^१ इत्थिसहस्सान^२, पुरतो गच्छति मालिनी ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी, वन गच्छति एकिका ॥
- १७६७ “यास्सु^३ सिवाय सुत्वान, मुहु उत्तसते पुरे ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी, वन गच्छति भीरुका ॥
- १७६८ “यास्सु इन्दसगोत्तस्स^४, उलूकस्स पवस्सतो ।
सुत्वान नदतो भीता, वारुणी व पवेधति ।
सा कथज्ज अनुज्झङ्गी, वन गच्छति भीरुका ॥
- १७६९ “सकुणी हतपुत्ता व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, सुञ्ज आगम्मिम पुर ॥
- १७७० “सकुणी हतपुत्ता व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
किसा^५ पण्डु भविस्सामि, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७१ “सकुणी हतपुत्ता व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
तेन तेन पधाविस्स, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७२ “कुररी^६ हतछापा व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, सुञ्ज आगम्मिम पुर ॥
- १७७३ “कुररी हतछापा व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
किसा पण्डु भविस्सामि, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७४ “कुररी हतछापा व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक ।
तेन तेन पधाविस्स, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७५ “सा नून चक्कवाकी^७ व^८, पल्ललस्मि अनूदके ।
चिर दुक्खेन ज्ञायिस्स, सुञ्ज आगम्मिम^९ पुर ॥

B 322

१-१ यस्सु इत्थिसहस्सस्स - स्या०, ० इत्थिसहस्सस्स - रो० । २ या सा - स्या०
३ इन्दस्स गोत्तस्स - रो० । ४ कीसा - स्या० । ५-५ कुररी हतच्छापाव - स्या० । ६ ६
चक्कवक्कीव - स्या० । ७ आगमि - रो० ।

- १७७६ “सा नून चक्कवाकी व, पल्ललस्मि अनूदके।
किसा^१ पण्डु भविस्सामि, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७७ “सा नून चक्कवाकी व, पल्ललस्मि अनूदके।
तेन तेन पवाविस्स, पिये पुत्ते अपस्सती ॥
- १७७८ “एव^२ मे विलपन्तिया, राजा पुत्त अदूसक। 5
पव्वाजेसि वन^३ रट्ठा, मञ्जे हिस्सामि जीवित” ॥
- १७७९ तस्सा लालप्पित सुत्वा, सब्बा अन्तेपुरे बहू^४।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, सिविकञ्जा समागता ॥
- १७८० साला व सम्पमथिता^५, मालुतेन पमहिता।
मेन्ति पुत्ता च दारा च, वेस्सन्तरनिवेसने ॥ 10
- १७८१ ओरोवा^६ च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, वेस्सन्तरनिवेसने ॥
- १७८२ हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, वेस्सन्तरनिवेसने^७ ॥
- १७८३ ततो रत्या विवसाने, सुरियस्सुग्गमन पति। 15
अथ वेस्सन्तरो राजा, दान दातु उपागमि ॥
- १७८४ “वत्थानि वत्थकामान, सोण्डान देथ वारुणि।
भोजन भोजनत्थीन, सम्मदेव^८ पवेच्छथ ॥
- १७८५ “मा च किञ्चि^९ वनिब्बके, हेट्ठयित्थ^{१०} इधागते।
तप्पेथ अन्नपानेन, गच्छन्तु पटिपूजिता” ॥ 20
- १७८६ “अथेत्थ^{११} वत्तती सद्दो, तुमुलो भेरवो महा।
दानेन त नीहरन्ति, पुन दान अदा तुव^{१२} ॥
- १७८७ “ते सु मत्ता किलन्ता^{१३} व^{१४}, सम्पतन्ति वनिब्बका।
निक्खमन्ते महाराजे, सिवीन रट्ठवड्डने^{१५} ॥

१ कीसा—स्या०। २ एव चे—रो०। ३ राज—स्या०, रो०। ४ वन—स्या०।
५ लालपित—स्या०। ६ अहु—स्या०। ७ सम्पमहिता—स्या०। ८ इमा द्वे गाथायो
रो० पोत्थके न दिस्सन्ति। ९ सम्मदेथ—रो०। १० कञ्चि—रो०। ११ हट्ठयित्थ—
रो०। १२ पतिपूजिता—रो०। १३-१४ अय गाथा सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सन्ति।
१४-१५ किलन्ता च—रो०। १५ रट्ठवड्डने—रो०।

B 323

- १७८८ “अच्छेच्छु वत भो रुक्ख, नानाफलधर^१ दुम ।
यथा वेस्सन्तर रट्ठा, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७८९ “अच्छेच्छु वत भो रुक्ख, सब्बकामदद^२ दुम ।
यथा वेस्सन्तर रट्ठा, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- ५ १७९० “अच्छेच्छु वत भो रुक्ख, सब्बकामरसाहर ।
यथा वेस्सन्तर रट्ठा, पब्बाजेन्ति अदूसक ॥
- १७९१ “ये वुड्ढा^३ ये च दहरा, ये च मज्झिमपोरिसा ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, निक्खमन्ते महाराजे ।
सिवीन रट्ठवड्ढने ॥
- १० १७९२ “अतियक्खा वस्सवरा^४, इत्थागारा^५ च^६ राजिनो ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, निक्खमन्ते महाराजे ।
सिवीन रट्ठवड्ढने ॥
- १७९३ “थियो पि तत्थ पक्कन्दु, या तम्हि नगरे अहु ।
निक्खमन्ते महाराजे, सिवीन रट्ठवड्ढने ॥
- १५ १७९४ “ये ब्राह्मणा ये च समणा, अज्जे वा^७ पि^८ वनिब्बका ।
बाहा पग्गय्ह पक्कन्दु, अधम्मो किर भो इति ॥
- १७९५ “यथा वेस्सन्तरो राजा, यजमानो सके पुरे ।
सिवीन वचनत्थेन, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १७९६ “सत्त हत्थिसते दत्वा, सब्बालङ्कारभूसिते ।
सुवण्णकच्छे मातङ्गे, हेमकप्पनवाससे^९ ॥
- २० १७९७ “आरुब्हे गामणीयेहि, तोमरङ्ककुसपाणिभि ।
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १७९८ “सत्त अस्ससते दत्वा, सब्बालङ्कारभूसिते ।
आजानीयेव^{१०} जातिया, सिन्धवे सीघवाहने^{११} ॥

१ नानाफलदद-स्या० । २ नानाफलधर-स्या० । ३ वुड्ढा-रो० । ४ वेस्स वरा-स्या० । ५-५ इत्थागारज्ज-रो० । ६-६ चा पि-रो० । ७ हेमकप्पनिवाससे-स्या० । ८ आजानीये च-रो० । ९ सीघवाहिने-रो० ।

- १७९९ “आरूढहे गामणीयेहि, इल्लियाचापधारिभि’ ।
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०० “सत्त रथसते दत्वा, सन्नद्धे उस्सितद्धजे ।
दीपे अथो पि वेयग्घे’, सब्बालङ्कारभूसिते ॥
- १८०१ “आरूढहे गामणीयेहि, चापहत्येहि वम्मिभि’ । 5 B 324
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०२ “सत्त इत्थिसते’ दत्वा, एकमेका रथे ठिता ।
सन्नद्धा निक्खरज्जूहि, सुवण्णेहि’ अलङ्कता ॥
- १८०३ “पीतालङ्कारा पीतवसना, पीताभरणविभूसिता ।
अळारपम्हा’ हसुला, सुसञ्जा तनुमज्झिमा । 10
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०४ “सत्त धेनुसते दत्वा, सब्बा कसुपधारणा’ ।
एस्स वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०५ “सत्त दासिसते’ दत्वा, सत्त दाससतानि च ।
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥ 15
- १८०६ “हत्थी अस्सरथे’ दत्वा, नारियो च अलङ्कता ।
एस वेस्सन्तरो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०७ “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
महादाने पदिन्नम्हि, मेदनी’ सम्पकम्पथ” ॥
- १८०८ “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन । 20
य पञ्जलिकतो राजा, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- १८०९ “अथेत्थ वत्तती सद्दो, तुमुलो भेरवो महा ।
दानेन त नीहरन्ति, पुन दान अदा” तुव” ॥

१ इदियाचापधारिभि—स्या० । २ वेय्यग्घे—स्या०, रो० । ३ चम्मिभि—स्या०, वम्मिहि—रो० । ४ इत्थिसते—स्या० । ५ सुवण्णेन—रो० । ६ अळारप्पमुखा—स्या०, अळारपमुखा—रो० । ७ कसुपधारिणो—स्या० । ८ दासीसते—स्या० । ९ अस्से रथे—स्या० । १० मेदिनी—रो० । ११ समकम्पथ—स्या०, रो० । १२-१३ ददाति सो—स्या० ।

- १८१० “ते सु मत्ता किलन्ता व, सम्पतन्ति वनिब्बका।
निक्खमन्ते महाराजे, सिवीन रट्ठवड्डने” ॥
- १८११ “आमन्तयित्थ राजान, सञ्जय धम्मिन^१ वर।
अवरुद्धसि म देव, वड्ढ गच्छामि पब्बत ॥
- 5 १८१२ “ये हि केचि महाराज, भूता ये च भविस्सरे।
अतित्तायेव कामेहि, गच्छन्ति यमसाधन^२ ॥
- B 325 १८१३ “स्वाह^३ सके अभिस्ससि^४, यजमानो सके पुरे।
सिवीन वचनत्थेन, सम्हा रट्ठा निरज्जति^५ ॥
- 10 १८१४ “अघ त पटिसेविस्स, वने वाल्लमिगाकिण्णे।
खग्गदीपिनिसेविते, अह पुञ्जानि करोमि।
तुम्हे पड्ढम्हि सीदथ^६” ॥
- १८१५ “अनुजानाहि म अम्म, पब्बज्जा मम रुच्चति।
स्वाह सके अभिस्ससि, यजमानो सके पुरे।
सिवीन वचनत्थेन, सम्हा रट्ठा निरज्जति ॥
- 15 १८१६ “अघ त पटिसेविस्स, वने वाल्लमिगाकिण्णे।
खग्गदीपिनिसेविते, अह पुञ्जानि करोमि।
तुम्हे^६ पड्ढम्हि सीदथ^६” ॥
- १८१७ “अनुजानामि त पुत्त, पब्बज्जा ते समिज्झतु।
अय च मदी कल्याणी, सुसञ्जा तनुमज्झिमा।
अच्छत सह पुत्तेहि, कि अरञ्जे करिस्सति^७” ॥
- 20 १८१८ “नाह अकामा दासिम्पि, अरञ्ज नेतुमुस्सहे।
सचे इच्छति अन्वेतु, सचे निच्छति अच्छतु” ॥
- १८१९ “ततो सुण्ह महाराजा, याचितु पटिपज्जथ।
मा चन्दनसमाचारे, रजोजल्ल आधारयि ॥
- 25 १८२० “मा^८ कासियानि धारेत्वा,^९ कुसचीर आधारयि।
दुक्खो वासो अरञ्जस्मि, मा हि त्व लक्खणे गमि ॥

१ धम्मिक-स्या०। २ यमसाधन-रो०। ३ सो ह-स्या०, रो०। ४ अभि-
ससि-स्या०, रो०। ५ निरज्जह-स्या०, रो०। ६ वड्ढ गच्छामि पब्बत-स्या०। ७
कासियानि पधरित्वा-स्या०।

- १८२१ "तमब्रवि राजपुत्ती, मही सब्बङ्गसोभना ।
नाह त सुखमिच्छेय्य, य मे वेस्मन्तर विना ॥
- १८२२ "तमब्रवि महाराजा, सिवीन रट्टवड्डुनो ।
इङ्ग मही निसामेति, वने ये होन्ति दुस्सहा ॥
- १८२३ "बहू कीटा पटङ्गा च, मकसा मधुमक्खिका । 5
ते पि त तत्थ हिसेय्यु, त ते दुक्खतर सिया ॥
- १८२४ "अपरे पस्स सन्तापे,^१ नदीनुपनिसेविते^२ । B 326
सप्पा अजगरा नाम, अविसा ते महब्बला ॥
- १८२५ "ते मनुस्स मिग वा पि, अपि मासन्नमागत^३ ।
परिक्खपित्वा भोगेहि, वसमानन्ति अत्तनो ॥ 10
- १८२६ "अञ्जे पि कण्हजटिनो,^४ अच्छा नाम अघम्मिगा ।
न तेहि पुरिसो दिट्ठो, रुक्खमारुह्य मुच्चति ॥
- १८२७ "सङ्घट्टयन्ता सिङ्गानि, तिक्खग्गातिप्पहारिनो^५ ।
महिंसा^६ विचरन्तेत्थ, नदि सोतुम्बर पति ॥
- १८२८ "दिस्वा मिगान यूथान^७, गव सञ्चरत^८ वने । 15
धेनु व वच्छगिद्धा व, कथ मद्दि करिस्ससि ॥
- १८२९ "दिस्वा सम्पतिते घोरे, दुमग्गेसु प्लवङ्गमे ।
अखेत्तञ्जाय ते मद्दि, भविस्सते^९ महब्भय ॥
- १८३० "या त्व सिवाय सुत्वान, मुहु उत्तसयी^{१०} पुरे ।
सा त्व वड्ढमनुप्पत्ता, कथ मद्दि करिस्ससि ॥ 20
- १८३१ "ठिते मज्झन्तिके^{११} काले, सन्निसिन्नेसु पक्खिसु ।
सणते^{१२} व^{१३} ब्रह्मारञ्ज, तत्थ कि गन्तुमिच्छसि ॥

१ सन्तापे—स्या० । २ नदीनू०—स्या०, रो० । ३ वासन्नमागत—स्या० । ४ कण्हा जटिनो—स्या० । ५ तिक्खग्गानि पहारिनो—सी०, स्या० । ६ महिंसा—स्या०, रो० । ७ यूथानि—रो० । ८ सञ्चरित—स्या० । ९ भवितन्ते—रो० । १० उत्तससे—सी०, उत्तसते—स्या० । ११ मज्झन्तिके—सी०, स्या०, रो० । १२ १२ सुणतेव—स्या०, सनतेव—रो० ।

- १८३२ "तमब्रवि राजपुत्ती, मदी सब्बङ्गसोभना ।
यानि एतानि अक्खासि, वने पटिभयानि मे ।
सब्बानि अभिसम्भोस्स, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८३३ "कास कुस पोटकिल', उसरि मुञ्जपब्बज' ।
उरसा पनुदहिस्सामि', नस्स' हेस्सामि दुन्नया ॥
- १८३४ "बहूहि वत' चरियाहि, कुमारी विन्दते पति ।
उदरस्सुपरोधेन, गोहनुवेठनेन' च ॥
- १८३५ "अग्गिस्स पारिचरियाय, उदकुम्मुज्जनेन' च ।
वेधव्य' कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- B 327 10 १८३६ "अपिस्सा होति अप्पत्तो, उच्छिट्ठमपि' भुञ्जितु ।
यो न हत्थे गहेत्वान, अकाम परिकङ्कति ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८३७ "केसग्गहणमुखेपा, भूम्या च परिसुम्भना ।
दत्त्वा च नोपक्कमति, बहुदुक्ख' अनप्पक ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८३८ "सुकच्छवी" वेधवेरा, दत्त्वा सुभगमानिनो ।
अकाम परिकङ्कन्ति, उलूकञ्जेव वायसा ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८३९ "अपि आतिकुले फीते, कसपज्जोतने" वस ।
नेवाभिवाक्य' न लभे, भातूहि सखिनीहि' पि" ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८४० "नग्गा नदी अनूदका", नग्ग रट्ठ अराजक" ।
इत्थी पि विधवा नग्गा, यस्सा पि दस भातरो ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥

१ पोटकिल-स्या० । २ मुञ्जपब्बज-सी० । ३ पनुदहिस्सामि-स्या०, पदहे
स्सामि-रो० । ४ नास्स-स्या०, रो० । ५ वत-स्या० । ६ गोहनुवेठनेन-स्या०,
गोहनुब्वट्ठनेन-रो० । ७ उदकुम्मुज्जनेन च-रो० । ८ वेधव्य-सी०, रो० । ९ उच्छिट्ठ
परि०-स्या० । १० बहुदुक्ख-स्या०, रो० । ११ सुक्कच्छवी-स्या०, सुक्कच्छवि-रो० ।
१२ कसप्पज्जोतने-स्या० । १३ नेवातिवाक्य-स्या०, रो० । १४ १४ सखिकाहि च-सी०,
रो०, सखिनीहि च-स्या० । १५ अनूदका-रो० । १६ अराजिक-स्या०, रो० ।

- १८४१ “धजो रथस्स पञ्जाण, धूमो पञ्जाणमग्गिनो ।
राजा रथस्स पञ्जाण, भत्ता पञ्जाणमित्थिया ।
वेधव्य कटुक लोके, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- १८४२ “या दलिही दलिहस्स, अड्ढा अड्ढस्स कित्तिम^१ ।
त वे देवा पससन्ति, दुक्कर हि करोति सा ॥ 5
- १८४३ “सामिक अनुबन्धिस्स, सदा कासायवासिनी ।
पथव्या^२ पि^३ अभिज्जन्त्या^४, वेधव्य कटुकित्थिया ॥
- १८४४ “अपि सागरपग्गिन्त, बहुवित्तवर महि ।
नानारतनपरिपूर, निच्छे वेत्सन्तर विना ॥
- १८४५ “कथ नु तास हृदय, सुखरा वत इत्थियो । 10
या सामिके दुक्खितमिह, सुखमिच्छन्ति अत्तनो ॥
- १८४६ “निक्खमन्ते महाराजे, सिवीन रट्ठवड्ढने । B 328
तमह अनुबन्धिस्स, सब्बकामददो हि मे ॥
- १८४७ “तमब्रवि महाराजा, मद्दि सब्बज्जसोभन ।
इमे ते दहरा पुत्ता, जाली कण्हाजिना चुभो^५ । 15
निक्खिप्प लक्खणे गच्छ, मय ते पोसयामसे^६ ॥
- १८४८ “तमब्रवि राजपुत्ती, मद्दी सब्बज्जसोभना ।
पिया मे पुत्तका देव, जाली कण्हाजिना चुभो ।
त्यम्ह तत्थ रमेस्सन्ति, अरञ्जे जीवसोकिन ॥
- १८४९ “तमब्रवि महाराजा, सिवीन रट्ठवड्ढनो । 20
सालीन ओदन भुत्वा, सुचि मसूपसेचन ।
ख्खफलानि भुञ्जन्ता, कथ काहन्ति दारका ॥
- १८५० “भुत्वा सतपले^७ कसे, सोवण्णे सतराजिके ।
ख्खपत्तेसु भुञ्जन्ता, कथ काहन्ति दारका ॥
- १८५१ “कासियानि च धारेत्वा, खोमकोटुम्बरानि^८ च । 25
कुसचीरानि धारेत्ता, कथ काहन्ति दारका ॥

१ कित्तिमा—स्या०, रो० । २ २ पठव्यापि—स्या०, पथव्या पि—रो० । ३ अभे
ज्जन्त्या—सी०, रो० । ४ उभो—रो० । ५ पोसियामसे—सी०, रो० । ६ सतफले—रो० ।
७ खोमकोटुम्बरानि—स्या०, रो० ।

B. 329

१८५२. “वयहाहि परियायित्वा, सिविकाय रथेन च ।
पत्तिका परिधावन्ता, कथं काहन्ति दारका ॥
१८५३. “कूटागारे सयित्वान, निवाते^१ फुसितगळे^२ ।
सयन्ता रुक्खमूलस्मिं, कथं काहन्ति दारका ॥
- 5 १८५४. “पल्लङ्केसु सयित्वान, गोनेके चित्तसन्थते ।
सयन्ता तिणसन्थारे, कथं काहन्ति दारका ॥
१८५५. “गन्धकेन^३ विलिम्पित्वा, अगुरुचन्दनेन^४ च ।
रजोजल्लानि धारेन्ता, कथं काहन्ति दारका ॥
१८५६. “चामरमोरहत्थेहि^५, बीजितङ्गा सुखेधिता^६ ।
10 फुट्ठा^७ डंसेहि मकसेहि, कथं काहन्ति दारका ” ॥
१८५७. “तमब्रवि राजपुत्ती, मदी सब्बङ्गसोभना ।
मा देव परिदेवेसि, मा च त्वं विमनो अहु ।
यथा मयं भविस्साम, तथा हेस्सन्ति दारका ॥
१८५८. “इदं वत्वान पक्कामि, मदी सब्बङ्गसोभना ।
15 सिविमग्गेन अन्वेसि, पुत्ते आदाय लक्खणा ॥
१८५९. “ततो वेस्सन्तरो राजा, दानं दत्तवान खत्तियो ।
पितु मातु च वन्दित्वा, कत्वा च नं पदक्खिणं ॥
१८६०. “चतुवाहिं रथं युत्तं, सीघमारुह सन्दनं ।
आदाय पुत्तदारञ्च, वड्ढं पायासि पब्बतं ॥
- 20 १८६१. “ततो वेस्सन्तरो राजा, येनासि बहुको जनो ।
आमन्त खो तं गच्छाम, अरोगा^{*} होन्तु जातयो ॥
१८६२. “इद्ध मदि निसामेहि, रम्मरूपं व दिस्सति ।
आवासं^७ सिविसेट्टस्स, पेत्तिकं भवनं मम” ॥

१-१. निवासे फुसितगळे-रो० । २. गन्धकेन-रो० । ३. अगुरुचन्दनेन-
स्या० । ४-४. चामरीमोरहत्थेहि, विजितङ्गा सुखेधिता-स्या०; ०विजितङ्गा सुखेधिता-रो० ।
५. दट्ठा-रो० । ६. अरोगा-रो० । * . निक्खमित्वान...पे०... सिनेरुवन वटंसका ति अयं
गाथा स्या०, रो० पोत्थकेसु अधिका दिस्सति । ७. अवासो-स्या०, रो० ।

- १८६३ “त ब्राह्मणा अन्वगमु, ते न^१ अस्से अयाचिसु ।
याचितो पटिपादेसि, चतुन्न चतुरो हये^२ ॥
- १८६४ “इह्म मद्दि निसामेहि, चित्तरूप व दिस्सति ।
मिगरोहिच्चवण्णेन^३, दक्खिणस्सा वहन्ति म^४” ॥
- १८६५ “अथेत्य पञ्चमो आगा, सो त रथमयाचथ । 5
तस्स त याचितो दासि, न चस्सु पहतो मनो ॥
- १८६६ “ततो वेस्सन्तरो राजा, ओरोपेत्वा सक जन ।
अस्सासयि अस्सरथ, ब्राह्मणस्स धनेसिनो ॥
- १८६७ “त्व मद्दि कण्ह^५ गण्हाहि^६, लहु^७ एसा कनिट्टिका^८ ।
अह जालि गहेस्सामि,^९ गरुको भातिको हि सो^{१०}” ॥ 10
- १८६८ “राजा कुमारमादाय, राजपुत्ती च दारिक ।
सम्मोदमाना पक्कामु, अञ्जमञ्ज पियवदा^{११}” ॥

दानकण्ड ।

(४) वनपवेसन

- १८६९ “यदि केचि मनुजा एन्ति, अनुमग्गे पटिपथे । B 330
मग्ग ते पटिपुच्छाम, कुहि वड्ढतपब्बतो ॥
- १८७० “ते तत्थ अम्हे पस्सित्वा, कलुन^१ परिदेवयु । 15
दुक्ख ते पटिवेदेन्ति, दूरे वड्ढतपब्बतो” ॥
- १८७१ “यदि पस्सन्ति पवने, दारका फलिने^२ दुमे ।
तेस फलान हेतुम्हि^३, उपरोदन्ति दारका ॥
- १८७२ “रोदन्ते दारके दिस्वा, उब्बिद्धा^४ विपुला दुमा ।
सयमेवोनमित्वान, उपगच्छन्ति दारके ॥ 20

१ त-स्या०, रो० । २ मिगरोहिच्चवण्णेन-स्या० । ३ पटिया-स्या० । ४ ४
कण्हाजिन गण्ह-रो० । ५ लहुका-स्या०, रो० । ६ कनिट्टिका-स्या० । ७ गण्हिस्सामि-
रो० । ८ कलून-स्या०, करुण-रो० । ९ फलिते-सी०, स्या०, रो० । १० हेतुहि-
रो० । ११ उब्बिग्गा-सी० स्या०, रो० ।

- १८७३ “इद अच्छेरक दिस्वा, अब्भुत^१ लोमहसन ।
साधुकार पवत्तेसि, मही सब्बङ्गसोभना ॥
- १८७४ “अच्छेर वत लोकस्मि, अब्भुत लोमहसन ।
वेस्सन्तरस्स तेजेन, सयमेवोनता दुमा” ॥
- ५ १८७५ “सङ्खिपिसु पथ यक्खा, अनुकम्पाय दारके ।
निक्खन्तदिवसेनेव, चेतरेट्ठ उपागमु” ॥
- १८७६ “ते गन्त्वा दीघमद्धान, चेतरेट्ठ उपागमु ।
इद्ध फीत जनपद, बहुमससुरोदन” ॥
- १८७७ “चेतियो परिवारिसु^२, दिस्वा लक्खणमागत ।
१० सुखुमाली वत^३ अय्या^४, पत्तिका परिधावति ॥
- १८७८ “वय्हाहि परियायित्वा, सिविकाय^५ रथेन च^६ ।
साज्ज मही अरञ्जस्मि, पत्तिका परिधावति” ॥
- १८७९ “त दिस्वा चेतपामोक्खा, रोदमाना उपागमु ।
कच्चि नु देव कुसल, कच्चि देव अनामय ।
१५ कच्चि पिता अरोगो ते, सिवीन च अनामय ॥
- १८८० “को ते बल महाराज, को नु ते रथमण्डल ।
अनस्सको अरथको, दीघमद्धानमागतो ।
कच्चामित्तेहि पकतो, अनुप्पत्तोसिम दिस” ॥
- १८८१ “कुसल चेव मे सम्म^७, अथो सम्म अनामय ।
२० अथो पिता अरोगो मे, सिवीन च अनामय ॥
- १८८२ “अहञ्जिह कुञ्जर दज्ज, ईसादन्त उरुळ्हव ।
खेत्तञ्जु सब्बयुद्धान, सब्बसेत गजुत्तम ॥
- १८८३ “पण्डुकम्बलसञ्छन्न, पभिन्न सत्तुमद्दन ।
दन्ति सवाळबीजनि, सेत केलाससादिस ॥

१ अब्भूत — स्या० । २ बहुमससुरोदक — स्या० । ३ परिकरिसु — स्या०, परि
किरिसु — रो० । ४-४ वतायय्या — स्या० । ५-५ सिविकाय च खत्तिया — रो० । ६ सम्मा-
स्या० । ७ अरोगा — स्या० ।

- १८८८ “ससेतच्छत्त सउपाधेय्य^१, साथप्पन सहत्थिप ।
अग्गयान राजवाहि, ब्राह्मणान अदासह ॥
- १८८५ “तस्मि मे सिवयो कुद्धा, पिता चुपहतो मनो ।
अवरुद्धसि^२ म राजा, वड्ढ गच्छामि पव्वत ।
ओकास सम्मा जानाथ, वने यत्थ वसामसे^३” ॥ ६
- १८८६ “स्वागत ते महाराज, अथो ते अदुरागत ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, य इवत्थि पवेदय ॥
- १८८७ “साक भिस^४ मधु मस, सुद्ध सालिनमोदन ।
परिभुज्ज महाराज, पाहुनो नोसि आगतो” ॥
- १८८८ “पटिग्गहित य दिन्न, सब्बस्स अग्घिय कत । १०
अवरुद्धसि म राजा, वड्ढ गच्छामि पव्वत ।
ओकास सम्मा जानाथ, वने यत्थ वसामसे” ॥
- १८८९ “इधेव ताव अच्छस्सु, चेतर्दु रथेसभ ।
याव चेता गमिस्सन्ति, रज्जो सन्तिक^५ याचितु ॥
- १८९० “निज्झापेतु महाराज, सिवीन रट्ठवड्ढन । १५
त त चेता पुरक्खत्वा^६, पतीता लद्धपच्चया ।
परिवारेत्वान गच्छन्ति, एव जानाहि खत्तिय” ॥
- १८९१ “मा वो रुच्चित्थ गमन, रज्जो सन्तिक याचितु ।
निज्झापेतु महाराज, राजा पि तत्थ निस्सरो ॥
- १८९२ “अच्चुग्गता हि सिवयो, बलग्गा^७ नेगमा च ये । २०
ते विधसेतुमिच्छन्ति^८, राजान मम कारणा” ॥
- १८९३ “सचे एसा पवत्तेत्थ, रट्ठस्मि रट्ठवड्ढन । B 332
इधेव रज्ज कारेहि, चेतैहि परिवारितो ॥
- १८९४ “इद्ध फीतज्जिद रट्ठ, इद्धो जनपदो महा ।
मत्ति करोहि त्व देव, रज्जस्स मनुसासितु” ॥ २५

१ सुपत्थेय्य-स्या०, सउपाधेय्य-रो० । २ साथप्पन-स्या०, रो० । ३ अव-
रुद्धति-रो० । ४ वसम्हसे-स्या० । ५ भिस-स्या० । ६ सत्तिक-रो० । ७ पुरक्खत्वा-
स्या० । ८ बलत्था-रो० । ९ पधसेतु०-स्या०, रो० ।

- १८९५ “न मे छन्दो भति अत्थि, रज्जस्स अनुसासितु ।
पब्बाजितस्स रट्ठस्मा, चेतपुत्ता सुणाथ मे ॥
- १८९६ “अतुट्ठा सिवयो^१ आसु^२, बलग्गा नेगमा च ये ।
पब्बाजितस्स रट्ठस्मा, चेता रज्जेभिसेचयु^३ ॥
- 5 १८९७ “असम्मोदियम्पि वो अस्स, अच्चन्त मम कारणा ।
सिवीहि^४ भण्डन चा पि, विग्गहो मे न रुच्चति ॥
- १८९८ “अथस्स भण्डन घोर, सम्पहारो अनप्पको ।
एकस्स कारणा मय्ह, हिसेय्य^५ बहुको जनो^६ ॥
- १८९९ “पटिग्गहित य दिन्न, सब्बस्स अग्घिय कत ।
10 अवरुद्धसि म राजा, वड्ढु गच्छामि पब्बत ।
ओकास सम्मा जानाथ, वने यत्थ वसामसे” ॥
- १९०० “तग्घ ते मयमक्खाम, यथा पि कुसला तथा ।
राजिसी यत्थ सम्मन्ति, आहुतग्गी समाहिता ॥
- १९०१ “एस सेलो महाराज, पब्बतो गन्धमादनो ।
15 यत्थ त्व सह पुत्तेहि, सह भरियाय चच्छसि ॥
- १९०२ “त चेता अनुसासिसु, अस्सुनेत्ता रुदमुखा ।
इतो गच्छ महाराज, उज्जु^७ येनुत्तरा मुखो ॥
- १९०३ “अथ दक्खिसि^८ भद्दन्ते, वेपुल्ल^९ नाम पब्बत ।
नानादुमगणाकिण्ण, सीतच्छाय मनोरम ॥
- 20 १९०४ “तमत्तिक्कम्म भद्दन्ते, अथ दक्खिसि आपग ।
नदि केतुमति नाम, गम्भीर गिरिगम्भर ॥
- १९०५ “पुथुलोमच्छाकिण्ण, सुपतित्थ महोदक ।
तत्थ न्हत्वा^{१०} पिवित्वा च, अस्सासेत्वा सपुत्तके ॥
- B 333 १९०६ “अथ दक्खिसि भद्दन्ते, निग्गोध मधुपिप्पल^{११} ।
25 रम्मको सिखरे जात, सीतच्छाय मनोरम ॥

१ १ सिवियो अस्सु-स्या०, सिवयो अस्सु-रो० । २ रज्जेहि सेचयु-रो० । ३ सिविन-रो० । ४ ४ हिसेय्यु बहुके जने-रो० । ५ उज्जु-रो० । ६ दक्खिसि-स्या० रो० । ७ विपुल-रो० । ८ नहात्वा-रो० । ९ मधुविप्पल-स्या०, रो० ।

- १९०७ “अथ दक्खिसि भद्दन्ते, नाळिक नाम पव्वत ।
नानादिजगणाकिण्ण, सेल किम्पुरिसायुत ॥
- १९०८ “तस्स उत्तरपुव्वेन, मुचल्लिन्दो नाम सो सरो ।
पुण्डरीकेहि सञ्छन्नो, सेतसोगान्वकेहि^१ च ॥
- १९०९ “सो वन मेघसङ्कास, वुव हरितसहल । 5
सीहो वामिसपेक्खी व, वनसण्ड विगाह्य^२ ।
पुप्फरुक्खेहि सञ्छन्न, फलरुक्खेहि चूभय ॥
- १९१० “तत्थ बिन्दुस्सरा वग्गू, नानावण्णा बहू दिजा ।
कूजन्तमुपकूजन्ति, उत्तुसपुप्फिते दुमे ॥
- १९११ “गन्त्वा गिरिविदुग्गान, नदीन पभवानि च । 10
सो अद्दस^३ पोक्खरणि, करञ्जककुधायुत ॥
- १९१२ “पुथुलोममच्छाकिण्ण, सुपत्तिथ महोदक ।
सम च चतुरसञ्च, सादु अप्पटिगन्धिय ॥
- १९१३ “तस्सा उत्तरपुव्वेन, पण्णसाल अमापय ।
पण्णसाल अमापेत्वा, उञ्छाचरियाय^४ ईहथ^५” ॥ 15
वनपवेसन ।

(५) जूजकपव्व

- १९१४ “अहु वासी कलिङ्गेषु, जूजको नाम ब्राह्मणो ।
तस्सासि दहरा भरिया, नामेनामित्तापना ॥
- १९१५ “ता न^६ तत्थ गतावोचु, नदि^७ उदकहारिया^८ ।
थियो न परिभासिसु, समागन्त्वा कुतूहला ॥
- १९१६ “अमित्ता नून ते माता, अमित्तो नून ते पिता । 20
ये त जिण्णस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥

१ सेतसोगन्धियेहि—स्या०, रो० । २ विगाह्य—स्या०, रो० । ३ दक्खिसि—
सी०, रो० । ४ उञ्छाचरियाय—रो० । ५ त—रो० । ६ नदी—स्या०, रो० । ७
उदकहारिका—रो० ।

- ४ १९१७ “जहित वत ते आती, मन्तयिसु रहोगता ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥
- १९१८ “अमित्ता’ वत ते आती, मन्तयिसु रहोगता ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति’ ॥
- ० १९१९ “दुक्कट’ वत ते आती, मन्तयिसु रहोगता ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥
- १९२० “पापक वत ते आती, मन्तयिसु रहोगता ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥
- १९२१ “अमनाप वत ते आती, मन्तयिसु रहोगता ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥
- 10 १९२२ “अमनापवास वसि, जिण्णेन’ पतिना सह’ ।
या त्व वस्ससि जिणस्स, मत ते जीविता वर ॥
- १९२३ “न हि नून तुय्ह कल्याणि, पिता माता च सोभने ।
अञ्ज भत्तार विन्दिसु, ये त जिणस्स पादसु ।
एव दहरिय सति ॥
- 15 १९२४ “दुयिट्ठ ते नवमिय, अकत अग्गिहुत्तक ।
ये त जिणस्स पादसु, एव दहरिय सति ॥
- १९२५ “समणे ब्राह्मणे नून, ब्राह्मणचरियपरायणे’ ।
सा त्व लोके अभिसप्पि’, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
या त्व वससि जिणस्स, एव दहरिया’ सती’ ॥
- 20 १९२६ “न दुक्ख अहिना दट्ठ, न दुक्ख सत्तिया हत ।
त च दुक्खञ्च तिब्बञ्च’, य पस्से जिण्णक पति ॥
- १९२७ “नत्थि खिड्डा नत्थि रति, जिण्णेन पतिना सह ।
नत्थि अल्लापसल्लापो, जग्घितुम्पि’ न सोभति ॥

१-१ अय गाथा स्या०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । २ दुक्कर-रो० । ३-३ एव दहरिया सती-सी०, रो० । ४ ब्राह्मचरियपरायणे-स्या०, रो० । ५ अभिस्ससि-स्या०, अभिस्ससि-रो० । ६ दहरिय सति-रो०, दहरिय सति-रो० । ७ तिप्प च-स्या० रो० । ८ जग्घितुम्पि-सी०, स्या०, रो० ।

- १९२८ "यदा च दहरो दहरो, मन्तयन्ति' ग्होगता ।
सब्बेस' सोका नस्मन्ति, ये केचि हृदयस्मिना ॥
- १९२९ "दहरो त्व रूपवती, पुरिसानभिपत्थिता । B 33,
गच्छ जातिकुले अच्छ, कि जिण्णो रमयिस्सति" ॥
- १९३० "न ते बाह्मण गच्छामि, नदि उदकहागिया । 5
थियो म परिभामन्ति, तथा जिण्णेन ब्राह्मण" ॥
- १९३१ "मा मे त्व अकरा कम्म, मा मे उदकमाहरि ।
अह उदकमाहिस्स, मा भोति कुपिता' अहु" ॥
- १९३२ "नाह तम्हि कुले जाता, य त्व उदकमाहरे । 10
एव ब्राह्मण जानाहि, न ते वच्छामह घरे ॥
- १९३३ "सचे मे दास दासि वा, नानयिस्ससि ब्राह्मण ।
एव ब्राह्मण जानाहि, न ते वच्छामि सन्तिके" ॥
- १९३४ "नत्थि मे सिप्पठान' वा, धन' वञ्च च' ब्राह्मणि ।
कुतोह दास दासि वा, आनयिस्सामि भोतिया ।
अह भोति उपट्ठिस्स, मा भोति कुपिता अहु" ॥ 15
- १९३५ "एहि ते अहमक्खिस्स, यथा मे वचन सुत ।
एस वेस्सन्तरो राजा, वद्धे वसति पब्बते ॥
- १९३६ "त त्व गन्त्वान याचस्सु, दास दासिञ्च ब्राह्मण ।
सो ते दस्सति याचितो, दास दासिञ्च खत्तियो" ॥
- १९३७ "जिण्णोहमस्मि दुब्बलो", दीघो चद्धा सुदुग्गमो । 20
मा भोति' पटिदेवेसि', मा' च त्व' विमना अहु ।
अह भोति उपट्ठिस्स, मा भोति कुपिता अहु" ॥
- १९३८ "यथा अगन्त्वा' सङ्गाम, अयुद्धो" व" पराजितो ।
एवमेव तुव ब्रह्मे, अगन्त्वा व पराजितो ॥

१ मन्तयिषु-स्या० । २२ सब्बे सोका-स्या०, सब्बास सोका-रो० । ३ हृदय
निस्सिता-रो० । ४ कुपिता-स्या० । ५ सिप्पट्ठा-स्या०, रो० । ६ धनवञ्च
वा-रो० । ७ अबलो-सी०, रो० । ८-८ भोती परिदेवेसि-स्या०, भोति परिदेवेसि-
रो० । ९-९ मा भोती-स्या० । १० आगन्त्वा-रो० । ११११ अयुद्धेव-स्या० ।

- १९३९ “सचे मे दास दासि वा, नानयिस्ससि ब्राह्मण ।
एव ब्राह्मण जानाहि, न ते वच्छामह घरे ।
अमनाप ते करिस्सामि, त ते दुक्ख भविस्सति ॥
- १९४० “नक्खत्ते उतुपुब्बेसु, यदा म दक्खिसिलङ्कत^१ ।
अञ्जेहि सद्धि रममान, त ते दुक्ख भविस्सति ॥
- १९४१ “अदस्सनेन मय्ह ते, जिणस्स परिदेवतो ।
भिय्यो वड्ढा च पलिता, बहू हेस्सन्ति ब्राह्मण” ॥
- १९४२ “ततो सो ब्राह्मणो भीतो, ब्राह्मणिया वसानुगो ।
अट्टितो कामरागेन, ब्राह्मणि एतदब्रवि ॥
- १९४३ “पाथेय्य मे करोहि त्व, सकुल्या^२ सगुळानि च^३ ।
मधुपिण्डका च सुकतायो, सत्तुभत्तञ्च ब्राह्मणि ॥
- १९४४ “आनयिस्स मेथुनके, उभो दासकुमारके ।
ते त^४ परिचरिस्सन्ति, रत्तिन्दिममन्दिता” ॥
- १९४५ “इद वत्वा^५ ब्रह्मबन्धु, पटिमुञ्चि उपाहना^६ ।
ततो सो मन्तयित्वान, भरिय कत्वा पदक्खिण ॥
- १९४६ “पक्कामि सां स्ण्णमुखो, ब्राह्मणो सहितब्बतो ।
सिवीन नगर फीत, दासपरियेसन चर” ॥
- १९४७ “सो तत्थ गन्त्वा अवच^७, ये तत्थासु समागता ।
कुहि वेस्सन्तरो राजा, कत्थ पस्सेमु खत्तिय ॥
- १९४८ “ते^८ जना त अवचिसु^९, ये तत्थासु समागता ।
तुम्हेहि ब्रह्मे पकतो, अतिदानेन खत्तियो ।
पब्बाजितो सका रट्ठा, वड्ढे वसति पब्बने ॥
- १९४९ “तुम्हेहि ब्रह्मे पकतो, अतिदानेन खत्तियो ।
आदाय पुत्तदार च, वड्ढे वसति पब्बते” ॥

१ दक्खसि०-स्या०, रो० । २-२ सकुला सङ्गुळानि च-स्या० । ३ च-स्या० ।
४ कत्वा-रो० । ५ उपान-स्या०, रो० । ६ अवचासि-स्या० । ७ सो-रो० । ८
अवचासि-रो० ।

- १९५० “सो चोदितो ब्राह्मण्या, ब्राह्मणो कामगिद्धिमा ।
अघ त पटिसेवित्थ’, वने वाळमिगाकिण्णे ।
खग्गदीपिनिसेवित्ते ॥
- १९५१ “आदाय वेळुव दण्ड, अग्गिहुत्त कमण्डलु ।
सो पाविसि ब्रह्मारञ्ज, यत्थ अस्सोमि कामद ॥ ६
- १९५२ “त पविट्ठ ब्रह्मारञ्ज, कोका न परिवारयु ।
विक्कन्दि सो विप्पनट्ठो, दूरे पन्था अपक्कमि ॥
- १९५३ “ततो सो ब्राह्मणो गन्त्वा, भोगलुद्धो असञ्जतो ।
वड्ढस्सो रोहणे नट्ठे, इमा गाथा अभासथ ॥ B 337
- १९५४ “को राजपुत्त निसभ, जयन्तमपराजित ।
भये खेमस्स दातार, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥ 10
- १९५५ “यो याचत पतिट्ठासि, भूतान धरणीरिव ।
धरणूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥
- १९५६ “यो याचत गती आसि, सवन्तीन व सागरो ।
सागरूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥ 15
- १९५७ “कल्याणतित्थ सुचिम’, सीतूदक मनोरम ।
पुण्डरीकेहि सञ्छन्न, युत्त किञ्जक्खरेणुना ।
रहट्ठपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥
- १९५८ “अस्सत्थ व पथे जात, सीतच्छाय मनोरम ।
सन्तान विसमेतार’ किलन्तान पटिग्गह ।
तथूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥ 20
- १९५९ “निग्रोध व पथे जात, सीतच्छाय मनोरम ।
सन्तान विसमेतार, किलन्तान पटिग्गह ।
तथूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विट्ठ ॥

१ पतिसेवित्थ—रो० । २ वेळुव—स्या०, बेळुव—रो० । ३ नट्ठो—स्या०, रो० । ४ उदधूपम—सी०, स्या०, रो० । ५ सुपिव—स्या०, सुपिपि—रो० । ६ विसमेतान—स्या० ।

- १९६० “अम्ब इव पथे जात, सीतच्छाय मनोरम ।
सन्तान विसमेतार, किलन्तान पटिग्गह ।
तथूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विदू ॥
- १९६१ “साल इव पथे जात, सीतच्छाय मनोरम ।
सन्तान विसमेतार, किलन्तान पटिग्गह ।
तथूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विदू ॥
- १९६२ “दुम इव पथे जात, सीतच्छाय मनोरम ।
सन्तान विसमेतार, किलन्तान पटिग्गह ।
तथूपम महाराज, को मे वेस्सन्तर विदू ॥
- B ३३८ १० १९६३ “एवञ्च मे विलपतो, पविट्ठस्स ब्रह्मवने ।
अह जान ति यो वज्जा, नन्दि सो जनये मम^१ ॥
- १९६४ “एवञ्च मे विलपतो, पविट्ठस्स ब्रह्मवने ।
अह जान ति यो वज्जा, ताय सो एकवाचाय ।
पसवे पुञ्ज अनप्पक^२ ॥
- १५ १९६५ “तस्स चेतो पटिस्सोसि, अरञ्जे लुद्धको चर^३ ।
तुम्हेहि ब्रह्मे पकतो, अतिदानेन खत्तियो ।
पब्बाजितो सका रट्ठा, वड्ढे वसति पब्बते ॥
- १९६६ “तुम्हेहि ब्रह्मे पकतो, अतिदानेन खत्तियो ।
आदाय पुत्तदार च, वड्ढे वसति पब्बते ॥
- २० १९६७ “अकिच्चकारि दुम्मेधो, रट्ठा पवनमागतो^४ ।
राजपुत्त गवेसन्तो, बको मच्छमिबोदके ॥
- १९६८ “तस्स त्याह न दस्सामि, जीवित इध ब्राह्मण ।
अय हि ते मया नुन्नो, सरो दिस्सति^५ लोहित ॥
- १९६९ “सिरो ते वज्झयित्वान, हृदय छेत्वा सबन्वन ।
पन्थसकुण यजिस्सामि, तुय्ह मसेन ब्राह्मण ॥

१ मम-रो० । २ चरो-स्या० । ३ विवनमागतो-स्या०, रो० । ४ पस्सति
स्या०, रो० ।

- १९७० “तुय्ह मसेन मेदेन, मत्थकेन च ब्राह्मण ।
आहुति पग्गहेस्सामि, छेत्वान हृदय तव ॥
- १९७१ “त मे सुयिट्ठ सुहुत, तुय्ह मसेन ब्राह्मण ।
न च त्व राजपुत्तस्स, भरिय पुत्ते च नेस्ससि” ॥
- १९७२ “अवज्झो ब्राह्मणो दूतो, चेतपुत्त सुणोहि मे ।
तस्मा हि दूत न हन्ति, एस धम्मो सनन्तनो ॥ 5
- १९७३ “निज्झत्ता सिक्खो^१ सब्बे, पिता न दट्ठमिच्छति ।
माता च दुब्बला तस्स, अचिरा चक्खूनि जीयरे ॥
- १९७४ “तेसाह पहितो दूतो, चेतपुत्त सुणोहि मे ।
राजपुत्त नयिस्सामि, यदि जानासि सस मे ।
पियस्स मे पियो दूतो, पुण्णपत्त ददामि ते” ॥ 10
- १९७५ “इमञ्च मधुनो तुम्ब, मिगसत्थिञ्च ब्राह्मण ।
तञ्च ते देसमक्खिस्स, यत्थ सम्मति कामदो” ॥ B 33

जूजकपब्ब ।

(६) चूळवनवण्णना

- १९७६ “एस सेलो महाब्रह्मो, पब्बतो गन्धमादनो ।
यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥ 15
- १९७७ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण^२, आसदञ्च मस जट ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति ॥
- १९७८ “एते नीला पदिस्सन्ति, नानाफलधरा दुमा ।
उग्गता अब्भकूटा व, नीला अञ्जनपब्बता ॥
- १९७९ “धवस्सकण्णा खदिरा, साला फन्दनमालुवा ।
सम्पवेधन्ति^३ वातेन, सकि पीता व माणवा ॥ 20
- १९८० “उपरि दुमपरियायेसु, सङ्गीतियो व सुय्यरे ।
नज्जुहा कोकिलसङ्गा^४, सम्पतन्ति दुमा दुम ॥

१ सिक्खियो-स्या० । २ ब्राह्मण वण्ण-रो० । ३ सम्पवेधेन्ति-स्या०, रो० । ४

- १९८१ “अव्हयन्तेव गच्छन्त, साखापत्तसमीरिता^१ ।
रमयन्तेव आगन्त^२, मोदयन्ति निवासिन^३ ।
यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥
- १९८२ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति” ॥
- १९८३ “अम्बा कपित्था पनसा, साला जम्बू विभीतका^४ ।
हरीतकी^५ आमलका, अस्सत्था बदरानि^६ च ॥
- १९८४ “चारुतिम्बरुक्खा चेत्थ, निग्रोधा च कपित्थना ।
मधुमधुका थेवन्ति, नीचे पक्का चुटुम्बरा ॥
- १९८५ “पारेवता भवेय्या च, मुद्दिका च मधुत्थिका ।
मधु अनेलक तत्थ, सकमादाय भुञ्जरे ॥
- १९८६ “अञ्जेत्थ पुप्फिता अम्बा, अञ्जे तिट्ठन्ति दोविला ।
अञ्जे आमा च पक्का च, भेकवण्णा^७ तद्भय ॥
- १९८७ “अथेत्थ हेट्ठा पुरिसो, अम्बपक्कानि गण्हति ।
आमानि चेव पक्कानि, वण्णगन्धरसुत्तमे^८ ॥
- १९८८ “अतेव^९ मे अच्छरिय, हिङ्कारो पटिभाति म ।
देवानमिव आवासो, सोभति नन्दनूपमो^{१०} ॥
- १९८९ “विभेदिका^{११} नाळिकेरा, खज्जुरीन ब्रहावने ।
माला व गन्थिता ठन्ति, धजग्गानेव दिस्सरे ।
नानावण्णेहि पुप्फेति, नभ ताराचितामिव ॥
- १९९० “कुटजी कुट्तगरा^{१२}, पाटलियो च पुप्फिता ।
पुन्नागा गिरिपुन्नागा, कोविळारा च पुप्फिता ॥
- १९९१ “उद्दालका^{१३} सोमरुक्खा, अगरुफल्लिया^{१४} बहू ।
पुत्तजीवा च ककुधा^{१५}, असना चेत्थ पुप्फिता ॥

१ ०समेरिता-रो० । २ आगन्तु-स्या०, रो० । ३ निवासन-स्या० । ४ विभेदका-स्या० । ५ हरीतका-रो० । ६ पदरानि-रो० । ७ भिङ्गवण्णा-स्या० । ८ ०रसुत्तमा-स्या० । ९ अथेव-रो० । १० नन्दनूपमो-रो० । ११ विभेदका-स्या० । १२ कुट्तगरा-स्या०, कुट्तगरी-रो० । १३ उद्दालका-स्या०, रो० । १४ अगरुफल्लिया-सी०, स्या०, रो० । १५ कुक्कुटा-स्या० ।

- १९९२ “कुटजा सलळा नीपा, कोसम्बा^१ लबुजा धवा ।
साला च पुप्फिता तत्थ, पलालखलसन्निभा ॥
- १९९३ “तस्साविदूरे पोक्खरणी, भूमिभागे मनोरमे ।
पदुमुप्पलसञ्छन्ना, देवानमिव चन्दने ॥
- १९९४ “अथेत्थ पुप्फरसमत्ता, कोकिला मञ्जुभाणिका । 5
अभिनादेन्ति पवन^२, उतुसम्पुप्फिते दुमे ॥
- १९९५ “भस्सन्ति मकरन्देहि, पोक्खरे पोक्खरे मधू ।
अथेत्थ वाता वायन्ति, दक्खिणा अथ पच्छिमा ।
पदुमकिञ्जक्खरेण्हि, ओकिण्णो होति अस्समो ॥
- १९९६ “थूला सिङ्घाटका चेत्थ, ससादिया^३ पसादिया । 10
मच्छकच्छपब्बाविद्धा^४, बहू चेत्थ मुपयानका ।
मधु भिसेहि^५ सवति, खिरसप्पिमुळालिभि^६ ॥
- १९९७ “सुरभी त वन वाति, नानागन्धसमोदित^७ । B 341
सम्मदतेव^८ गन्धेन, पुप्फसाखाहि त वन ।
भमरा पुप्फगन्धेन, समन्ता मभिनादिता ॥ 15
- १९९८ “अथेत्थ सकुणा सन्ति, नानावण्णा^९ बहू दिजा ।
मोदन्ति सह भरियाहि, अञ्जमञ्ज पकूजिनो ॥
- १९९९ “नन्दिका जीवपुत्ता च, जीवपुत्ता पिया च नो ।
पिया पुत्ता पिया नन्दा, दिजा पोक्खरणीघरा ॥
- २००० “माला व गन्थिता ठन्ति, धजग्गानेव दिस्सरे । 20
नानावण्णेहि पुप्फेहि, कुसलेहेव^{१०} सुगन्थिता^{११} ।
यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥
- २००१ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति” ॥

१ कोसम्ब-स्या०, रो० । २ त वन-स्या० । ३ ससादिया-स्या० । ४ मच्छ
कच्छपब्बाविद्धा-स्या०, ०ब्बाविद्धा-रो० । ५ भिसेहि-स्या०, रो० । ६ खीर०-स्या०,
खीर सप्पिमुळालिहि-रो० । ७ नानागन्धसमेरित-सी०, स्या०, रो० । ८ सम्मोदितेव-
स्या० । ९ नानावण्ण-रो० । १० कुसलेहि-स्या० । ११ सुगन्धिका-सी०, रो० ।

- २००२ “इदञ्च मे सत्तुभत्त, मधुना पटिसयुत ।
मधुपिण्डिका च सुकतायो, सत्तुभत्त ददामि ते” ॥
- २००३ “तुय्हेव सम्बल होतु, नाह इच्छामि सम्बल ।
इतो^१ पि^२ ब्रह्मे गण्हाहि, गच्छ ब्रह्मे यथासुख ॥
- 5 २००४ “अय एकपदी एति, उजु गच्छति अस्सम ।
इसी पि अच्चुतो तत्थ, पङ्कदन्तो रजस्सिरो ।
धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ॥
- २००५ “चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति ।
त त्व गन्त्वान पुच्छस्सु, सो ते मग्ग पवक्खति”
- 10 २००६ इद सुत्वा ब्रह्मबन्धु, चेत कत्वा पदक्खिण ।
उदग्गचित्ते पवकामि, येनासि अच्चुतो इसि ॥
- चूळवनवण्णना ।

(७) महावनवण्णना

- B 342 २००७ गच्छन्तो सो भारद्वाजो, अहस्स अच्चुत इसि ।
दिस्वान त भारद्वाजो, सम्मोदि इसिना सह ॥
- 15 २००८ “कच्चि नु भोतो कुसल, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि उञ्छेन यापेसि^३, कच्चि मूलफला बहू ॥
- २००९ “कच्चि डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा^४ ।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥
- २०१० “कुसल चेव मे ब्रह्मे, अथो ब्रह्मे अनामय ।
अथो उञ्छेन यापेमि, अथो मूलफला बहू ॥
- 20 २०११ “अथो डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, हिंसा मय्ह न विज्जति ॥
- २०१२ “बहूनि वस्सपूगानि, अस्समे वसतो^५ मम ।
नाभिजानामि उप्पन्न, आबाध अमनोरम ॥

१ इतोहि-रो० । २ यापेथ-स्या० । ३ सिरिसपा-सी०, स्या०, रो० । ४ सम्मतो-स्या० ।

- २०१३ “स्वागत ते महाब्रह्मे, अथो ते अदुरागत ।
अन्तो पविस भदन्ते, पादे पक्खालयस्सु ते ॥
- २०१४ “तिण्डुकानि^१ पियालानि, मवुके कासुमारियो^२ ।
फलानि खुद्दकप्पानि, भुञ्ज ब्रह्मे वर वर ॥
- २०१५ “इदम्पि पानीय सीत, आभत गिरिगम्भरा । 5
ततो पिव महाब्रह्मे, सचे त्व अभिकङ्खसि” ॥
- २०१६ “पटिग्गहित य दिन्न, सब्बस्स अग्घिय कत ।
सञ्जयस्स सक पुत्त, सिवीहि विप्पवासित ।
तमह दस्सनमागतो, यदि जानासि सस मे” ॥
- २०१७ “न भव एति पुञ्जत्थ, सिविराजस्स दस्सन । 10
मञ्जे भव पत्थयति, रञ्जो भरिय पतिब्बत ।
मञ्जे कण्हाजिन दासि, जालि दास च इच्छसि ॥
- २०१८ “अथ वा तयो मातापुत्ते, अरञ्जा नेतुमागतो ।
न तस्स भोगा विज्जन्ति, धन धञ्ज च ब्राह्मण” ॥
- २०१९ “अकुद्धरूपोह^३ भोतो^४, नाह याचितुमागतो । 15 B ३४३
साधु^५ दस्सनमारियान, सन्निवासो सदा सुखो ॥
- २०२० “अदिट्ठपुब्बो सिविराजा, सिवीहि विप्पवासितो ।
तमह दस्सनमागतो, यदि जानासि सस मे” ॥
- २०२१ “एस सेलो महाब्रह्मे, पब्बतो गन्धमादनो ।
यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥ 20
- २०२२ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ।
धम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति ॥
- २०२३ “एते नीला पदिस्सन्ति, नानाफलधरा दुमा ।
उग्गता अब्भक्टा व, नीला अञ्जनपब्बता ॥
- २०२४ “धवस्सकण्णा खदिरा, साला फन्दनमालुवा । 25
सम्पवेधन्ति वातेन, सकि पीता व माणवा ॥

१ तिण्डुकानि—स्या०, रो० । २ कासमारियो—स्या० । ३ अकुद्धरूपाह भोता—
सी०, रो० । ४ साहु—स्या० ।

- २०२५ “उपरि दुमपरियायेसु, गङ्गीतियो व सुय्यरे ।
नज्जुहा कोकिलसङ्घा, सम्पतन्ति दुमा दुम ॥
- २०२६ “अव्हयन्ते व गच्छन्त, साखापत्तसमीरिता ।
रमयन्तेव आगन्त, मोदयन्ति निवासिन ।
5 यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥
- २०२७ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति ॥
- २०२८ “करेरिमाला^१ वितता, भूमिभागे मनोरमे ।
सदला हरिता भूमि, न तत्थुद्धसते रजो ॥
- 10 २०२९ “मयूरगीवसङ्कासा, तूलफस्ससमूपमा ।
तिणानि नातिवत्तन्ति, समन्ता चतुरङ्गुला ॥
- २०३० “अम्बा जम्बू कपित्था च, नीचे पक्का चुदुम्बरा ।
परिभोगेहि रुक्खेहि, वन त रतिवड्डन ॥
- B 344 २०३१ “वेलुरियवण्णसन्निभ, मच्छगुम्बनिसेवित ।
15 सुचि^२ सुगन्ध सलिल, आपो तत्थ पि सन्दति ॥
- २०३२ “तस्साविदूरे पोक्खरणी, भूमिभागे मनोरमे ।
पदुमुप्पलसञ्छन्ना, देवानमिव नन्दने ॥
- २०३३ “तीणि उप्पलजातानि, तस्मि सरसि ब्राह्मण ।
विचित्त^३ नीलानेकानि, सेता लोहितकानि च ॥
- 20 २०३४ “खोमा व तत्थ पदुमा, सेतसोगन्धिकेहि^४ च ।
कलम्बकेहि सञ्छन्नो, मुचलिन्दो नाम सो सरो ॥
- २०३५ “अथेत्थ पदुमा फुल्ला, अपरियन्ता व दिस्सरे ।
गिम्हा हेमन्तिका फुल्ला, जण्णुतग्घा उपत्थरा ॥
- २०३६ “सुरभी सम्पवायन्ति, विचित्तपुप्फसन्थता^५ ।
25 भमरा पुप्फगन्धेन, समन्ता मभिनादिता ॥

१ किरिरीमाला-स्या० । २ सुचि-स्या० । ३ विचित्र-स्या०, विचित्र-रो० ।
४ सेतसोगन्धिकेहि-स्या०, ०गेहि-रो० । ५ विचित्रापुप्फसन्थता-स्या०, विचित्ता०-रो० ।

- २०३७ “अथेत्य उदकन्तस्मि, रुक्खा तिद्वन्ति ब्राह्मण ।
कदम्बा पाटली फुल्ला, कोविळारा च पुष्पिता ॥
- २०३८ “अङ्गोला कच्छिकारा^१ च, पारिजञ्जा च पुष्पिता ।
वारणा वयना^२ रुक्खा, मुचलिन्दमुभतो^३ सर ॥
- २०३९ “सिरीसा सेतवारिसा^४, साधु वायन्ति पद्मका ।
निग्गुण्डी^५ सिरीनिग्गुण्डी^६, असना चेत्य पुष्पिता ॥ ६
- २०४० “पङ्कुरा^७ बहुला^८ सेला,^९ सोभञ्जना^{१०} च पुष्पिता ।
केतका कणिकारा च, कनवेरा^{११} च पुष्पिता ॥
- २०४१ “अज्जुना अज्जुकण्णा च, महानामा च पुष्पिता ।
सुपुष्पितग्गा^{१२} तिद्वन्ति, पज्जलन्तेव किसुका ॥ १०
- २०४२ “सेतपण्णी सत्तपण्णा, कदलियो कुसुम्भरा ।
धनुतक्कारी पुष्पेहि, सीसपावरणानि^{१३} च ॥
- २०४३ “अच्छिवा^{१४} सल्लवा^{१५} रुक्खा, सल्लकियो च पुष्पिता ।
सेतगेरु^{१६} च तगरा^{१७}, मसिकुट्टा^{१८} कुलावरा ॥
- २०४४ “दहरा रुक्खा च^{१९} बुद्धा च, अकुटिला चेत्य पुष्पिता ।
अस्सम उभतो ठन्ति, अग्यागार समन्ततो ॥ १५ B ३४५
- २०४५ “अथेत्य उदकन्तस्मि, बहुजातो^{२०} फणिज्जको^{२१} ।
मुगगतियो करतियो, सेवालसीसका^{२२} बहू ॥
- २०४६ “उद्दापवत्त^{२३} उल्लुळित, मक्खिका हिङ्गुजालिका^{२४} ।
दासिमकञ्जको^{२५} चेत्य, बहू नीचे कळम्बका ॥ २०

१ कच्चिकारा-स्या०, रो०। २ सायना-सी०, रो०, वुहना-स्या०। ३ मुचलिन्दमुभतो-सी०, रो०। ४ सेतवारिसा-सी०, रो०। ५ निग्गुण्डी सरनिग्गुण्डी-स्या०। ६ पङ्कुरा-स्या०। ७-७ वकुलासाला-रो०। ८ सोभञ्जनका-रो०। ९ महानामा-रो०। १० सुपुष्पितग्गा-स्या०, रो०। ११ सीसपावरणेहि-रो०। १२ १२ अच्छिवा सबला-सी०, अच्छिवा सिम्बली-स्या०, अच्छिवा सिबला-रो०। १३-१३ सेतगेरु तगरिका-स्या०, सेतगेरु-रो०। १४ मसिकुट्टा-स्या०। १५ स्या० पोत्थके नत्थि। १६-१६ बहुजाता फणिज्जका-स्या०। १७ सेवाल सीसक-स्या०, सेवालसीसक-रो०। १८ उद्दापवत्त-स्या०, रो०। १९ हिङ्गुजालक-रो०। २० दासिमकञ्जको-स्या०, रो०।

- २०४७ “एलम्फुरकसञ्छन्ना^१, रुक्खा तिष्ठन्ति ब्राह्मण ।
सत्ताह धारियमानान^२, गन्धो तेस न छिज्जति ॥
- २०४८ “उभतो सर^३ मुचलिन्द, पुप्फा तिष्ठन्ति सोभना^४ ।
इन्दीवरेहि सञ्छन्न, वन त उपसोभति^५ ॥
- ५ २०४९ “अड्डमास धारियमानान, गन्धो तेस न छिज्जति ।
नीलपुप्फी सेतवारी^६, पुप्फिता गिरिकर्णिका ।
कलेरुक्खेहि^७ सञ्छन्न, वन त तुलसीहि च ॥
- २०५० “सम्मद्वतेव^८ गन्धेन, पुप्फसाखाहि त वन ।
भमरा पुप्फगन्धेन, समन्ता मभिनादिता ॥
- १० २०५१ “तीणि कक्कारुजातानि^९, तस्मि सरसि ब्राह्मण ।
कुम्भमत्तानि चैकानि, मुरजमत्तानि^{१०} ता^{११} उभो ॥
- २०५२ “अथेत्थ सासपो बहुको, नादियो हरितायुतो ।
असीताला व तिष्ठन्ति, छेज्जा इन्दीवरा बहू ॥
- २०५३ “अप्फोटा सुरियवल्ली च, काळीया मधुगन्धिया ।
१५ अमोका मुदयन्ती च, वल्लिभो खुद्दपुप्फियो ॥
- २०५४ “कोरण्डका अनोजा च, पुप्फिता नागमल्लिका^{१२} ।
रुक्खमारुह तिष्ठन्ति, फुल्ला किसुकवल्लियो ॥
- B ३४६ २०५५ “कटरुहा च वासन्ती^{१३}, यूथिका^{१४} मधुगन्धिया^{१५} ।
निलिया सुमना भण्डी, सोभति पदुमुत्तरो ॥
- २० २०५६ “पाटली समुद्दकप्पासी, कणिकारा च पुप्फिता ।
हेमजाला व दिस्सन्ति, रुचिरगिग सिखूपमा ॥
- २०५७ “यानि तानि^{१६} च पुप्फानि, थजलानुदकानि^{१७} च ।
सब्बानि तत्थ दिस्सन्ति, एव रम्मो महोदधि ॥

१ एलम्बरकसञ्छन्ना-सी०, रो०, एलम्बकेहि०-स्या० । २ धारयमानान-रो० ।
३ सरञ्च-स्या० । ४ भागसो-स्या० । ५ उपसोभित-रो० । ६ सेकवारी-रो० ।
७ कटेरुक्खेहि-सी०, कटेरुक्खेहि-रो० । ८ सम्मोदितेव-स्या० । ९ कक्कारुजातानि-
रो० । १०-१० मुरमत्तानि वा-स्या० । ११ नागमल्लिका-सी०, रो० । १२ पवामेति-
स्या० । १३ योधिका-स्या० । १४ मधुगन्धियो-रो० । १५ वानि-रो० । १६ यलजा
नूदकानि-स्या० ।

- २०५८ “अथस्सा पोक्खरणिआ, बहुका^१ वारिगोचरा ।
रोहिता नळपी^२ सिङ्गू, कुम्भिला मकरा सुसू ॥
- २०५९ “मधु च मधुलट्ठि च, तालिसा^३ च पियङ्गुका ।
कुटन्दजा^४ भद्दमुत्ता^५, सेतपुप्फा^६ च लोलुपा ॥
- २०६० “सुरभी च^७ स्वखा तगरा^८, बहुका^९ तुङ्गवण्टका^{१०} । 5
पद्मका नरदा^{११} कुट्टा^{१२}, झामका च हरेणुका ॥
- २०६१ “हलिद्वका गन्धसिला^{१३}, हरिवेरा^{१४} च गुग्गुला ।
विभेदिका^{१५} चोरका कुट्टा^{१६}, कप्पुरा च कलिङ्गुका^{१७} ॥
- २०६२ “अथेत्थ सीहब्बग्घा^{१८} च, पुरिसालू च हत्थियो ।
एण्य्या पसदा चैव, रोहिच्चा^{१९} सरभा मिगा ॥ 10
- २०६३ “कोट्टसुणा^{२०} सुणो पि^{२१} च, तुट्ठिया नळसन्निभा ।
चामरी^{२२} चलनी लङ्घी, झापिता मक्कटा पिच्चु ॥
- २०६४ “कक्कटा कटमाया^{२३} च, इक्का गोणसिरा बह ।
खग्गा वराहा नकुला, कालकेत्थ^{२४} बहूतसो^{२५} ॥
- २०६५ “महिंसा^{२६} सोणसिङ्गाला^{२७}, पम्पका^{२८} च समन्ततो । 15
आकुच्चा^{२९} पचलाका च, चित्रका चा पि दीपियो ॥
- २०६६ “पेलका च विघासादा, सीहा गोगणिसादका^{३०} ।
अट्टपादा च मोरा च, भस्सरा च कुकुत्थका ॥
- २०६७ “चङ्कोरा कुक्कुटा नागा, अञ्जमञ्ज पक्कूजिनो ।
बका बलाका नज्जूहा, दिन्दिभा कुञ्जवाजिता^{३१} ॥ 20

१ बहुता-रो० । २ नलपे-स्या० । ३ तालिया-स्या० । ४-४ कुट्टजा भद्दमुट्टा च-स्या०, उन्नका भद्दमुत्ता च-रो० । ५ सत्तपुप्फा-स्या०, सत्तपुप्फा-रो० । ६-६ मस्तगरा-स्या० । ७ पट्टा-रो० । ८ तुङ्गवल्लियो-स्या० । ९ नारदा कोट्टा-स्या० । १० गधसेला-स्या० । ११ हरिवेरा-स्या० । १२ विभेदका-स्या० । १३ कोट्टा-स्या० । १४ कलिङ्गुचा-रो० । १५ सीहाब्बग्घा-स्या० । १६ रोहिता-स्या०, रोहिच्च-रो० । १७ १८ कोट्टसुणा सुलेपी-रो० । १९ चमरी-रो० । २० कतमाया-स्या०, रो० । २१ कालकेत्थ-रो० । २२ बहुतसो-स्या० । २३-२३ महिसा सोणा सिगाला-स्या०, महिसा सोणा सिगाला च-रो० । २४ चप्पका-स्या० । २५ अकुच्चा-स्या०, रो० । २६ कोकनिसातका-स्या०, रो० । २७ कुञ्जवादिका-सी०, कोञ्जवादिका-स्या०, रो० ।

B 347

- २०६८ “व्यग्धिनसा लोहपिट्टा, पम्पका^१ जीवजीवका ।
कपिञ्जरा तित्तिरायो, कुला च^२ पटिकुत्थका ॥
- २०६९ “मन्दालका^३ चेलकेटु^४, भण्डुतित्तिरनामका ।
चेलावका पिङ्गलायो^५, गोटका^६ अङ्गहेतुका ॥
- ५ २०७० “करविया^७ च सग्गा च, उहुङ्कारा च कुक्कुहा ।
नानादिजगणाकिण्ण, नानासरणिकूजित^८ ॥
- २०७१ “अथेत्थ सकुणा सन्ति, नीलका मञ्जुभाणिका^९ ।
मोदन्ति सह भरियाहि, अञ्जमञ्ज पकूजिनो ॥
- २०७२ “अथेत्थ सकुणा सन्ति, दिजा मञ्जुस्सरा सिता ।
१० सेतच्छिकुटा^{१०} भद्रक्खा, अण्डजा चित्रपेखुणा^{११} ॥
- २०७३ “अथेत्थ सकुणा सन्ति, दिजा मञ्जुस्सरा सिता ।
सिखण्डी नीलगीवाहि, अञ्जमञ्ज पकूजिनो ॥
- २०७४ “कुक्कुत्थका^{१२} कुळीरका, कोट्टा^{१३} पोक्खरसातका ।
कालामेय्या^{१४} बलियक्खा, कदम्बा सुवसालिका^{१५} ॥
- १५ २०७५ “हलिद्दा लोहिता सेता, अथेत्थ नलका^{१६} बहू ।
वारणा भिङ्गराजा^{१७} च, कदम्बा सुवकोकिला ॥
- २०७६ “उक्कुसा कुररा^{१८} हसा, आटा परिवदेन्तिका ।
पाकहसा^{१९} अतिबला, नञ्जुहा जीवजीवका ॥
- २०७७ “पारेवता^{२०} रविहसा, चक्कवाका^{२१} नदीचरा ।
२० वारणाभिरुदा रम्मा, उभो कालूपकूजिनो^{२२} ॥

१ पम्पका-सी०, रो०, चप्पका-स्या०। २ वा-स्या०, रो०। ३ मण्डालका
चेलकेटु-स्या०, मण्डालका चेलकेटु-रो०। ४ पिङ्गलायो-सी०, स्या०, रो०। ५
गोधका-स्या०, रो०। ६ करविका-स्या०। ७ नानासरणिकूजित-रो०। ८ मञ्जु-
भाणिका-रो०। ९ सेतच्छिकुटा-स्या०, सेतच्छिकुटा-रो०। १० चित्रपेखुणा-स्या०,
चित्रपेखुना-रो०। ११ कुक्कुट्टका-स्या०। १२ कोट्टा-रो०। १३ कालवेय्या-
स्या०, कालामेय्या-रो०। १४ सुवसालिका-स्या०, रो०। १५ नळका-स्या०, रो०।
१६ हिङ्गराजा-रो०। १७ कुहरा-स्या०। १८ चाकहसा-स्या०। १९ पारेवता-
रो०। २० चाकवाका-स्या०। २१ कालूपकूजिनो-स्या०।

- २०७८ “अथेत्य सकुणा सन्ति, नानावण्णा बहू दिजा ।
मोदन्ति सह भरियाहि, अञ्जमञ्ज पक्खिनो ॥
- २०७९ “अथेत्य सकुणा सन्ति, नानावण्णा बहू दिजा ।
सब्बे मञ्जू निकूजन्ति, मुचलिन्दमुभतोसर’ ॥
- २०८० “अथेत्य सकुणा सन्ति, करविया’ नाम ते दिजा । 5
मोदन्ति सह भरियाहि, अञ्जमञ्ज पक्खिनो ॥
- २०८१ “अथेत्य सकुणा सन्ति, करविया नाम ते दिजा । B 348
सब्बे मञ्जू निकूजन्ति, मुचलिन्दमुभतोसर ॥
- २०८२ “एण्ययपसदाकिण्ण, नागससेवित वन ।
नानालताहि सञ्छन्न, कदलीमिगसेवित ॥ 10
- २०८३ “अथेत्य सासपो’ बहुको’, नीवारो’ वरको बहु ।
सालि अकट्ठपाको च’, उच्छु तत्थ अनप्पको ॥
- २०८४ “अथ एकपदी एति, उजु गच्छति अस्सम ।
खुद’ पिपास अरति, तत्थ पत्तो न विन्दति ।
यत्थ वेस्सन्तरो राजा, सह पुत्तेहि सम्मति ॥ 15
- २०८५ “धारेन्तो ब्राह्मणवण्ण, आसदञ्च मस जट ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति” ॥
- २०८६ “इद सुत्वा ब्रह्मबन्धु, इसि कत्वा पदक्खिण ।
उदग्गचित्तो पक्कामि, यत्थ वेस्सन्तरो अहु” ॥
महावनवण्णना ।

(८) दारकपब्ब

- २०८७ “उट्ठेहि जालि पतिट्ठ, पोराण विय दिस्सति । 20
ब्राह्मण विय पस्सामि, नन्दियो माभिकीररे” ॥

१ मूचलिन्दमभितोसर—रो० । २ करवी—सी०, रो०, करवीका—स्या० । ३-३
सामा बहुका—स्या० । ४ निवारो—स्या०, रो० । ५ व—रो० । ६ खुद—स्या० ।

- २०८८ “अहम्पि तात पस्सामि, यो सो बह्मा व दिस्सति ।
अट्ठिको^१ विय आयाति, अतिथी नो भविस्सति” ॥
- २०८९ “कच्चि नु भोतो कुसल, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि उञ्छेन यापेथ, कच्चि मूलफला बहू ॥
- 5 २०९० “कच्चि डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥
- २०९१ “कुसल चेव नो ब्रह्मे, अथो ब्रह्मे अनामय ।
अथो उञ्छेन यापेम, अथो मूलफला बहू ॥
- B 349 २०९२ “अथो डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
10 वने वाळमिगाकिण्णे, हिंसा अम्ह^२ न विज्जति” ॥
- २०९३ “सत्त नो मासे वसत, अरञ्जे जीवसोकिन^३ ।
इदम्पि^४ पठम पस्साम^५, ब्राह्मण देववणिण ।
आदाय वेळुव दण्ड, अग्गिहुत्त कमण्डलु ॥
- २०९४ “स्वागत ते महाब्रह्मे, अथो ते अदुरागत ।
15 अन्तो पविस भद्दन्ते, पादे पक्खालयस्सु ते ॥
- २०९५ “तिण्डुकानि^६ पियालानि, मधुके कासुमारियो^७ ।
फलानि खुदकप्पानि, भुञ्ज ब्रह्मे वर वर ॥
- २०९६ “इदम्पि पानीय^८ सीत, आभत गिरिगम्भरा ।
ततो पिव महाब्रह्मे, सचे त्व अभिकङ्खसि” ॥
- 20 २०९७ “अथ त्व केन वण्णेन, केन वा पन हेतुना ।
अनुप्पत्तो ब्रह्मारञ्ज, त मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥
- २०९८ “यथा वारिवहो पूरो, सब्बकाल^९ न खीयति ।
एव त याचिता गच्छि, पुत्ते मे देहि याचितो” ॥
- २०९९ “ददामि न विकम्पामि, इस्सरो नय ब्राह्मण ।
25 पातो गता राजपुत्ती, साय उञ्छातो एहिंति ॥

१ अट्ठिको-सी०, रो०। २ मग्ह-स्या०। ३ जीविसोकिन-स्या०। ४४
इदम्पि पठम पस्सामि-स्या०, इमम्पि०-रो०। ५ तिण्डुकानि-स्या०। ६ कास-
मारियो-स्या०। ७ पानिय-स्या०। ८ सब्बकाले-रो०।

- २१०० “एकरत्ति वसित्वान, पातो गच्छसि ब्राह्मण ।
तस्सा न्हाते^१ उपघाते^२, अथ ने मालधारिने ॥
- २१०१ “एकरत्ति वसित्वान, पातो गच्छसि ब्राह्मण ।
नानापुण्फेहि सञ्छन्ने, नानागन्धेहि^३ भूसिते^४ ।
नानामूलफलाकिण्णे, गच्छस्वादाय^५ ब्राह्मण” ॥ 5
- २१०२ “न वासमभिरोचामि, गमन मय्ह^६ रुच्चति ।
अन्तरायो पि मे अस्स, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- २१०३ “न हेता याचयोगी न, अन्तरायस्स कारिया ।
इत्थियो^७ मन्त जानन्ति, सब्ब गण्हन्ति वामतो ॥
- २१०४ “सद्धाय दान ददतो, मास अदक्खि मातर । 10 B 350
अन्तरायम्पि सा कयिरा, गच्छञ्जेव रथेसभ ॥
- २१०५ “आमन्तयस्सु ते पुत्ते, मा ते मातरमद्दसु ।
सद्धाय दान ददतो, एव पुञ्ज पवड्ढति ॥
- २१०६ “आमन्तयस्सु ते पुत्ते, मा ते मातरमद्दसु ।
मादिसस्स धन दत्त्वा, राज सम्म गमिस्ससि” ॥ 15
- २१०७ “सचे त्व निच्छसे दट्ठु, मम भरिय पतिब्बत ।
अय्यकस्सपि^८ दस्सेहि^९, जालि कण्हाजिन चुभो^{१०} ॥
- २१०८ “इमे कुमारे दिस्वान, मञ्जुके पियभाणिने ।
पतीतो सुमनो वित्तो, बहु दस्सति ते धन” ॥
- २१०९ “अच्छेदनस्स भायामि, राजपुत्त सुणोहि मे । 20
राजदण्डाय^{११} म दज्जा, विक्किण्येय्य^{१२} हनेय्य वा ।
जिनो^{१३} धनञ्च दासे च, गारय्हस्स ब्रह्मबन्धुया” ॥
- २११० “इमे कुमारे दिस्वान, मञ्जुके पियभाणिने ।
धम्मे ठितो महाराजा, सिवीन रट्ठवड्ढनो ।
लद्धा पीतिसोमनस्स, बहु दस्सति ते धन” ॥ 25

१-१ न्हातो उपगघाते-स्या०, न्हाते०-रो० । २२ नानागन्धेभूसिते-रो० ।
३ गच्छिस्वादाय-रो० । ४ मय्ह पि-रो० । ५ इत्थिका-स्या० । ६ ६ अय्यकस्सपि
मे देहि-स्या० । ७ उभो-रो० । ८ राजा दण्डाय-रो० । ९ विक्कीण्येय्य-स्या० ।
१० छिन्नो-स्या० ।

- २१११ “नाह तम्पि करिस्सामि, य म त्व अनुसाससि ।
दारके व^१ अह नेस्स, ब्राह्मण्या^२ परिचारके” ॥
- २११२ “ततो कुमारा व्यथिता^३, सुत्वा लुहस्स भासित ।
तेन तेन पधाविसु, जाली कण्हाजिना चुभो” ॥
- ६ २११३ “एहि तात पियपुत्त, पूरेथ मम पारमि ।
हृदय मेभिसिञ्चेथ, करोथ वचन मम ॥
- २११४ “याना^४ नावा च^५ मे होथ, अचला भवसागरे ।
जातिपार तरिस्सामि, सन्तारेस्स सदेवक” ॥
- २११५ “एहि अम्म पियधीति^६, पूरेथ^७ मम पारमि^८ ।
हृदय मेभिसिञ्चेथ, करोथ वचन मम ॥
- १० २११६ “याना नावा च मे होथ, अचला भवसागरे ।
जातिपार तरिस्सामि, उद्धरिस्स सदेवक” ॥
- ३५१ २११७ “ततो कुमारे आदाय, जालि कण्हाजिन चुभो ।
ब्राह्मणस्स अदा दान, सिवीन रट्ठवड्ढनो ॥
- १५ २११८ “ततो कुमारे आदाय, जालि कण्हाजिन चुभो ।
ब्राह्मणस्स अदा वित्तो^९, पुत्तके दानमुत्तम ॥
- २११९ “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
य कुमारे पदिन्नम्हि, मेदनी^{१०} सम्पकम्पथ ॥
- २१२० “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
य पञ्जलिकतो राजा, कुमारे सुखवच्छित्ते ।
ब्राह्मणस्स अदा दान, सिवीन रट्ठवड्ढनो” ॥
- २० २१२१ “ततो सो ब्राह्मणो लुहो, लत दन्तेहि छिन्दिय ।
लताय हत्थे बन्धित्वा, लताय अनुमज्जथ^{११} ॥

१ च-रो०। २-२ ब्राह्मण्या परिचारिके-स्या०, ब्राह्मण्या०-रो०। ३ व्यथिता-सी०, व्यथिता-स्या०, व्यथिता-रो०। ४-४ यान नावा व-स्या०, यान०-रो०। ५ पियाधीति-स्या०। ६ ६ पिया मे दानपारमी-स्या०। ७ वित्तो-स्या०। ८ मेदिनी-रो०। ९ अनुपज्जथ-स्या०।

- २१२२ “ततो सो रज्जुमादाय, दण्डञ्चादाय^१ ब्राह्मणो ।
आकोटयन्तो ते नेति, सिविराजस्स पेक्खतो” ॥
- २१२३ “ततो कुमारा पक्कामु, ब्राह्मणस्स पमुञ्चिय ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, पितर सो उदिक्खति ॥
- २१२४ “वेधमस्सत्थपत्त व, पितु पादानि^२ वन्दति । 5
पितु पादानि वन्दित्वा, इद वचनमब्रवि ॥
- २१२५ “अम्मा च तात निक्खन्ता, त्व च नो तात दस्ससि ।
याव अम्मम्पि पस्सेमु, अथ नो तात दस्ससि ॥
- २१२६ “अम्मा च तात निक्खन्ता, त्व च नो तात दस्ससि ।
मा नो त्व तात अददा, याव अम्मा पि एतु^३ नो । 10
तदाय ब्राह्मणो काम, विक्किणातु हनातु वा ॥
- २१२७ “बलङ्कपादो अन्धनखो^४, अथो^५ ओवद्धपिण्डको^६ ।
दीघुत्तरोट्ठो^७ चपलो, कळारो भग्गनासको ॥
- २१२८ “कुम्भोदरो^८ भग्गपिट्ठि, अथो विसमचक्खुको^९ ।
लोहमस्सु हरितकेसो, वलीन तिलकाहतो ॥ 15
- २१२९ “पिङ्गलो च विनतो च, विकटो^{१०} च ब्रहा खरो ।
अजिनानि च^{११} सन्नद्धो, अमनुस्सो भयानको ॥
- २१३० “मनुस्सो उदाहु यक्खो, मसलोहितभोजनो ।
गामा अरञ्जमागम्म, धन त तात याचति ॥
- २१३१ “नीयमाने^{१२} पिसाचेन, किन्नु तात उदिक्खसि ।
अस्मा नून ते हृदय, आयस^{१३} दब्धबन्धन ॥ 20
- २१३२ “यो नो बद्धेन^{१४} जानासि, ब्राह्मणेन धनेसिना ।
अच्चायिकेन लुद्धेन, यो नो गावो व सुम्भति ॥

B 352

15

20

१ दण्डमादाय—रो० । २ पादभि—रो० । ३ एति—स्या०, रो० । ४ अन्धनखो—
सी०, स्या०, रो० । ५ अथ—रो० । ६ ओवद्धपिण्डको—स्या० । ७ दीघोत्तरोट्ठो—स्या० ।
८ कुम्भूदरो—रो० । ९ विसमचक्खुलो—रो० । १० विकटो—रो० । ११ पि—स्या० ।
१२ नीयमाना—स्या० । १३ अयसा—स्या० । १४ बद्धेन—स्या० ।

- २१३३ “इधेव अच्छत कण्हा, न सा जानाति^१ किस्मिञ्चि ।
मिगी व खीरसम्मत्ता, यूथा हीना पकन्दति^२ ॥
- २१३४ “न मे इद तथा दुक्ख, लब्भा हि पुमुना इद ।
यञ्च अम्म न पस्सामि^३, त मे दुक्खतर इतो” ॥
- ५ २१३५ “न मे इद तथा दुक्ख, लब्भा हि पुमुना इद ।
यञ्च तात न पस्सामि, त मे दुक्खतर इतो ॥
- २१३६ “सा नून कपणा अम्मा, चिररत्ताय^४ रुच्छति^५ ।
कण्हाजिन अपस्सन्ती, कुमारि चारुदस्सनि ॥
- २१३७ “सो नून कपणो तातो, चिररत्ताय रुच्छति ।
१० कण्हाजिन अपस्सन्तो, कुमारि चारुदस्सनि ॥
- २१३८ “सा नून कपणा अम्मा, चिर रुच्छति अस्समे ।
कण्हाजिन अपस्सन्ती, कुमारि चारुदस्सनि ॥
- २१३९ “सो नून कपणो तातो, चिर रुच्छति अस्समे ।
कण्हाजिन अपस्सन्तो, कुमारि चारुदस्सनि ॥
- १५ २१४० “सा नून कपणा अम्मा, चिररत्ताय रुच्छति ।
अड्डुरत्ते व रत्ते वा, नदी व अवसुच्छति ॥
- B ३५३ २१४१ “सो नून कपणो तातो, चिररत्ताय रुच्छति ।
अड्डुरत्ते व रत्ते वा, नदी व अवसुच्छति ॥
- २१४२ “इमे ते जम्बुका रुक्खा, वेदिसा सिन्दुवारका^६ ।
२० विविधानि रुक्खजातानि, तानि अज्ज जहामसे ॥
- २१४३ “अस्सत्था पनसा चेमे, निग्गोधा च कपित्थना ।
विविधानि फलजातानि, तानि अज्ज जहामसे ॥
- २१४४ “इमे तिट्ठन्ति आरामा, अय सीतूदका^७ नदी ।
यत्थस्सु पुब्बे कीळाम, तानि अज्ज जहामसे ॥

१ जानासि—स्या० । २ वकन्दति—स्या० । ३ पस्सिस्स—स्या० । ४४ चि
रत्ताय रुच्छति—स्या०, रुच्छति—रो० । ५ सिधुवारिता—सी०, स्या०, रो० । ६
सीतोदिका—सी०, सीतोदका—रो० ।

- २१४५ “विविधानि पुप्फजातानि, अस्मि उपरिपब्बते ।
यानस्सु पुब्बे धारेम, तानि अज्ज जहामसे ॥
- २१४६ “विविधानि फलजातानि, अस्मि उपरिपब्बते ।
यानस्सु पुब्बे भुञ्जाम, तानि अज्ज जहामसे ॥
- २१४७ “इमे नो हत्थिका अस्सा, बलिबद्दा^१ च नो इमे । 5
येहिस्सु पुब्बे कीळाम, तानि अज्ज जहामसे” ॥
- २१४८ “नीयमाना कुमारा ते, पितर एतदब्रवु ।
अम्म आरोग्य वज्जासि, त्वञ्च तात सुखी भव ॥
- २१४९ “इमे नो हत्थिका अस्सा, बलिबद्दा च नो इमे ।
तानि अम्माय दज्जेसि^२, सोक तेहि विनेस्सति ॥ 10
- २१५० “इमे नो हत्थिका अस्सा, बलिबद्दा च नो इमे ।
तानि अम्मा उदिवखन्ती, सोक पटिविनेस्सति” ॥
- २१५१ “ततो वेस्सन्तरो राजा, दान दत्त्वान खत्तियो ।
पण्णसाल पविसित्वा, कलुन^३ परिदेवयि” ॥
- २१५२ “क न्वज्ज^४ छाता^५ तसिता, उपरुच्छन्ति^६ दारका । 15
साय सवेसनाकाले, को ने दस्सति भोजन ॥
- २१५३ “क न्वज्ज छाता तसिता, उपरुच्छन्ति दारका ।
साय सवेसनाकाले, अम्मा छातम्ह देथ नो ॥
- २१५४ “कथ नु पथ गच्छन्ति, पत्तिका अनुपाहना । B 354
सन्ता सूनेहि पादेहि, को ने हत्थे गहेस्सति ॥ 20
- २१५५ “कथ नु सो न लज्जेय्य, सम्मुखा पहर मम ।
अद्दसकान पुत्तान, अलज्जी वत ब्राह्मणो ॥
- २१५६ “यो पि^७ मे दासिदासस्स, अञ्जो वा पन पेसियो^८ ।
तस्सापि सुविहीनस्स, को लज्जी पहरिस्सति ॥

१ बलिबद्दा - स्या०, बलिवद्दा - रो० । २ दज्जासि - स्या०, रो० । ३ कलून -
स्या०, कलून - रो० । ४ वज्जञ्छाता - स्या० । ५ उपरुच्छेति - स्या० । ६ हि -
रो० । ७ पेस्सिको - रो० ।

- २१५७ “वारिजस्सेव मे सतो, बद्धस्स^१ कुमिनामुखे^२ ।
अक्कोसति पहरति, पिये पुत्ते अपस्सतो^३” ॥
- २१५८ “अद्द^४ चाप गहेत्वान, खग्ग बन्धिय^५ वामतो ।
आनेस्सामि^६ सके पुत्ते, पुत्तान हि वधो दुखो^७” ॥
- 5 २१५९ “अट्टानमेत^८ दुक्खरूप, य कुमारो विहञ्जरे ।
सत च धम्ममञ्जाय, को दत्त्वा अनुत्पपति^९” ॥
- २१६० “सच्च किरेवमाहसु, नरा एकच्चिया इध ।
यस्स नत्थि सका माता, यथा नत्थि तथेव सो ॥
- 10 २१६१ “एहि कण्हे मरिस्साम, नत्थत्थो जीवितेन नो ।
दिन्नम्हा ति^{१०} जनिन्देन, ब्राह्मणस्स धनेसिनो ।
अच्चायिकस्स लुट्ठस्स, यो नो गावो व सुम्भति ॥
- २१६२ “इमे ते जम्बुका रुक्खा, वेदिसा सिन्दुवारका^{११} ।
विविधानि रुक्खजातानि, तानि कण्हे जहामसे ॥
- 15 २१६३ “अस्सत्था पनसा चेमे, निग्रोधा च कपित्थना ।
विविधानि फलजातानि, तानि कण्हे जहामसे ॥
- २१६४ “इमे तिट्ठन्ति आरामा, अय सीतूदका नदी ।
यत्थस्सु पुब्बे कीळाम, तानि कण्हे जहामसे ॥
- २१६५ “विविधानि पुष्पजातानि, अस्मि उपरिपण्णते ।
यानस्सु पुब्बे धारेम, तानि कण्हे जहामसे ॥
- B 355 20 २१६६ “विविधानि फलजातानि, अस्मि उपरिपण्णते ।
यानस्सु पुब्बे भुञ्जाम, तानि कण्हे जहामसे ॥
- २१६७ “इमे नो हत्थिका अस्सा, बलिबद्दा च नो इमे ।
येहिस्सु पुब्बे कीळाम, तानि कण्हे जहामसे^{१२}” ॥
- 25 २१६८ “नीयमाना कुमारो ते, ब्राह्मणस्स पमुञ्चिय ।
तेन तेन पधाविसु, जाली कण्हाजिना चुभो^{१३}” ॥

१ १ बन्धस्स कुमिनो मुखे—स्या० । २ आद्द—स्या०, आदु—रो० । ३ बन्धित्वा—
रो० । ४ अनिस्समि—स्या०, आनयामि—रो० । ५ दुक्खो—स्या० । ६ अद्दा हि मेत—
रो० । ७ पि—सी०, स्या० । ८ सिन्धुवारिता—स्या०, रो० ।

- २१६९ “ततो सो रज्जुमादाय, दण्डञ्चादाय ब्राह्मणो ।
आकोटयन्तो ते नेति, सिविराजस्स पेक्खतो” ॥
- २१७० “त त कण्हाजिना वोच, अय म तात ब्राह्मणो ।
लट्ठिया पटिकोटेति, घरे जात व दासिय ॥
- २१७१ “न चाय ब्राह्मणो तात, धम्मिका होन्ति ब्राह्मणा । ६
यक्खो ब्राह्मणवण्णेन, खादितु तात नेति नो ।
नीयमाने पिसाचेन, किन्नु तात उदिक्खसि” ॥
- २१७२ “इमे नो पादका^१ दुक्खा, दीघो चद्धा सुदुग्गमो ।
नीचे चोलम्बते^२ सूरियो,^३ ब्राह्मणो च^४ धारेति नो^५ ॥
- २१७३ “ओकन्दामसे^६ भूतानि, पब्बतानि वनानि च । १०
सरस्स सिरसा वन्दाम, सुपतित्थे च आपके ॥
- २१७४ “तिणलतानि^७ ओसध्यो, पब्बतानि वनानि च ।
अम्म आरोग्य वज्जाथ, अय नो नेति ब्राह्मणो ॥
- २१७५ “वज्जन्तु भोन्तो अम्मञ्च, मद्दि अस्माक^८ मातर ।
सचे अनुपतितुकामासि^९, खिप्प अनुपतियासि^{१०} नो ॥ १५
- २१७६ “अय एकपदी एति, उज्जु गच्छति अस्सम ।
तमेवानुपतेय्यासि, अपि पस्सेसि ने^{११} लहु ॥
- २१७७ “अहो वत रे जटिनी, वनमूलफलहारिके^{१२} ।
सुञ्ज दिस्वान अस्सम, त ते दुक्ख भविस्सति ॥
- २१७८ “अतिवेल नु^{१३} अम्माय, उञ्छा लद्धो^{१४} अनप्पको^{१५} । २० B ३५६
या नो बद्धे न जानासि, ब्राह्मणेन धनेसिना ॥
- २१७९ “अच्चायिकेन लुद्धेन, यो नो गावो व सुम्भति^{१६} ।
अपज्ज^{१७} अम्म पस्सेमु, साय उञ्छातो आगत ॥

१ पादुका-स्या०, रो० । २ २ वो लम्बके सूरिये-स्या० । ३-३ च तरेति नो-
सी०, रो०, व तरेति नो-स्या० । ४ ओकन्दाम्हसे-स्या० । ५ तिणालतानि-स्या०,
तिणलता च-रो० । ६ अम्हाक-रो० । ७ ७ अनुपतितुकामा खिप्प अनुपतेय्य-स्या० ।
८ नो-स्या०, रो० । ९ वनमूलफलहारिया-स्या० । १० नून-रो० । ११ ११ लद्ध
अनप्पक-स्या० । १२ सम्भति-रो० । १३ अहज्ज-रो० ।

२१८० “दज्जा अम्मा ब्राह्मणस्स, फल खुद्देन मिस्सित ।
तदाय असितो^१ धातो^२, न बाळ्ह धारयेय्य^३ नो ॥

२१८१ “सूना^४ च वत नो पादा, बाळ्ह धारेति^५ ब्राह्मणो ।
इति तत्थ विलपिसु, कुमारा मातुगिद्धिनो” ॥

दारकपब्ब ।

(९) मदीपब्ब

५ २१८२ “तेस लालप्पित^६ सुत्वा, तयो वाळा वने मिगा ।
सीहो ब्यग्घो च दीपि च, इद वचनमब्रवु ॥

२१८३ “मा हेव नो राजपुत्ती, साय उञ्छातो आगमा ।
मा हेवम्हाक^७ निब्भोगे, हेठयित्थ वने मिगा ॥

१० २१८४ “सीहो च^८ न विहेठेय्य, ब्यग्घो दीपि च लक्खण ।
नेव जाली कुमारस्स, कुतो कण्हाजिना सिया ।
उभयेनेव जीयेथ^९, पति^{१०} पुत्ते च लक्खणा” ॥

२१८५ “खणित्तिक मे पतित, दक्खिणक्खि च फन्दति ।
अफला फलिनो रुक्खा, सब्बा मुय्हन्ति मे दिसा ॥

१५ २१८६ “तस्सा सायण्हकालस्मि^{११}, अस्समागमन पति ।
अत्थङ्गतम्हि सूरिये, वाळा पन्थे उपट्ठहु ॥

२१८७ “नीचे चोलम्बते^{१२} सूरियो^{१३}, दूरे च वत अस्समो ।
यञ्च नेस^{१४} इतो हस्स^{१५}, त ते भुञ्जेय्यु भोजन ॥

२१८८ “सो नून खत्तियो एको, पण्णसालाय अच्छति ।
तोसेन्तो दारके छाते, मम दिस्वा अनायति ॥

३५७ २० २१८९ “ते नून पुत्तका मय्ह, कपणाय वराकिया ।
साय सवेसनाकाले, खीरपीता व अच्छरे ॥

१-१ आसितो छातो-स्या० । २ तरयेय्य-सी०, स्या०, रो० । ३ सूना-स्या०, सुता-रो० । ४ तारेति-स्या०, रो० । ५ लालपित-स्या० । ६ हेवम्हाक-रो० । ७ च-रो० । ८ जियेथ-स्या० । ९ पति-स्या० । १० सायण्हकालम्हि-स्या०, रो० । ११-११ ओलम्बके सूरिये-स्या०, ० सूरियो-रो० । १२ तेस-रो० । १३ हिस्स-स्या० ।

- २१९० “ते नून पुत्तका मय्ह, कपणाय वराकिया ।
साय सवेसनाकाले, वारिपीता व अच्छरे ॥
- २१९१ “ते नून पुत्तका मय्ह, कपणाय वराकिया ।
पच्चुग्गता म तिट्ठन्ति, वच्छा बाला व मातर ॥
- २१९२ “ते नून पुत्तका मय्ह, कपणाय वराकिया । 5
पच्चुग्गता म तिट्ठन्ति, हसा वुपरिपल्लले ॥
- २१९३ “ते नून पुत्तका मय्ह, कपणाय वराकिया ।
पच्चुग्गता म तिट्ठन्ति, अस्समस्साविदूरतो ॥
- २१९४ “एकायनो एकपथो, सरा सोब्भा च पस्सतो ।
अञ्ज मग्ग न पस्सामि, येन गच्छेय्य अस्सम ॥ 10
- २१९५ “मिगा नमत्थु राजानो, काननस्मि महब्बला ।
धम्ममेन भातरो होथ, मग्ग मे देथ याचिता ॥
- २१९६ “अवरुद्धस्साह भरिया, राजपुत्तस्स सिरीमतो ।
त चाह नातिमञ्जामि, राम सीता वनुब्बता ॥
- २१९७ “तुम्हे च पुत्ते पस्सथ^१, साय सवेसन पति । 15
अह च पुत्ते पस्सेय्य, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २१९८ “बहु चिद मूलफल, भक्खो चाय अनप्पको ।
ततो उपड्ढु दस्सामि, मग्ग मे देथ याचिता ॥
- २१९९ “राजपुत्ती च नो माता, राजपुत्तो च नो पिता ।
धम्मन भातरो होथ, मग्ग मे देथ याचिता” ॥ 20
- २२०० “तस्सा लालप्पमानाय, बहु कारुञ्जसञ्जित ।
सुत्वा नेलपति वाच, वाळा पन्था अपक्कमु” ॥
- २२०१ “इमम्हि न पदेसम्हि, पुत्तका पसुकुण्ठिता ।
पच्चुग्गता म तिट्ठन्ति, वच्छा बाला व मातर ॥
- २२०२ “इमम्हि न पदेसम्हि, पुत्तका पसुकुण्ठिता । 25 B 358
पच्चुग्गता म तिट्ठन्ति, हसा वुपरिपल्लले ॥

- २२०३ “इमस्मिह न पदेसस्मिह, पुत्तका पसुकुण्ठिता ।
पच्चुग्गता म तिठ्ठन्ति, अस्समस्साविदूरतो ॥
- २२०४ “द्वे^१ मिगा विय उक्कण्णा, समन्ता मभिधाविनो ।
आनन्दिनो^२ पमुदिता, वग्गमाना व कम्परे ।
५ त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२०५ “छकली^३ व^४ मिगी छाप, पक्खी मुत्ता व पञ्जरा ।
ओहाय पुत्ते निक्खमि^५, सीहीवामिसगिद्धिनी ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२०६ “इद नेस पदक्कन्त^६, नागानमिव पब्बते ।
१० चित्ता परिकिण्णायो, अस्समस्साविदूरतो ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२०७ “वालिकाय^७ पि^८ ओकिण्णा, पुत्तका पसुकुण्ठिता ।
समन्ता मभिधावन्ति, ते न पस्सामि दारके ॥
- २२०८ “ये म पुरे पच्चुट्ठेन्ति^९, अरञ्जा दूरमायति ।
१५ त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२०९ “छकलि व मिगि छापा, पच्चुग्गन्तुन^{१०} मातर^{११} ।
दूरे म पविलोकेन्ति^{१२}, ते न पस्सामि दारके ॥
- २२१० “इद^{१३} नेस कीळानक^{१४}, पतित पण्डुबेलुव^{१५} ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२११ “थना च मय्हिमे पूरा, उरो च सम्पदालति^{१६} ।
२० त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२१२ “उच्छङ्गे^{१७} को विचिनाति^{१८}, थनमेकावलम्बति^{१९} ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥

१ ते-सी०, स्या०, रो० । २ आनदिता-रो० । ३ ३ छगिलीव-स्या० । ४ निक्खम्म-स्या० । ५ परक्कन्त-स्या०, रो० । ६-६ वालुकायपि-स्या०, रो० । ७ पच्चु-देति-सी०, स्या०, रो० । ८ ८ पच्चुग्गन्तवान०-स्या०, पच्चुग्गत्वान अस्समा-रो० । ९ पटिविलोकेन्ति-स्या० । १० १० इदञ्च नेस कीळन-स्या०, इदञ्च तेस कीळनक-रो० । ११ पण्डुबेलुव-स्या० । १२ सम्पदासति-स्या० । १३-१३ उच्छङ्गे मे को विचिनति-स्या०, उच्छङ्गे मे विचिनति-रो० । १४ थना एकावलम्बति-रो० ।

- २२१३ “यस्सु^१ सायन्हसमय, पुत्तका पसुकुण्ठिता ।
उच्छङ्गे मे विवत्तन्ति, ते न पस्सामि दारके ॥
- २२१४ “अय सो अस्समो पुब्बे, समज्जो पटिभाति म ।
त्यज्ज पुत्ते अपस्सन्त्या, भमते विय अस्समो ॥
- २२१५ “किमिद अप्पसद्दो व, अस्समो पटिभाति म । 5
काकोला पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका ॥
- २२१६ “किमिद अप्पसद्दो व, अस्समो पटिभाति म ।
सकुणा पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका” ॥
- २२१७ “किमिद तुण्हिभूतोसि^२, अपि रत्तेव मे मनो ।
काकोला पि न वस्सन्ति, मता^३ मे नून दारका ॥ 10
- २२१८ “किमिद तुण्हिभूतोसि, अपि रत्तेव मे मनो ।
सकुणा पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका ॥
- २२१९ “कच्चि नु मे अय्यपुत्त, मिणा खादिसु दारके ।
अरज्जे इरिणे^४ विवने, केन नीता मे दारका ॥
- २२२० “अदु ते पहिता दूता, अदु सुत्ता पियवदा । 15
अदु बहि नो^५ निक्खन्ता, खिड्डासु पसुता नु ते ॥
- २२२१ “नेवास^६ केसा दिस्सन्ति, हत्थपादा च जालिनो ।
सकुणान च ओपातो, केन नीता मे दारका” ॥
- २२२२ “इद ततो दुक्खतर, सल्लविद्धो यथा वणो ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥ 20
- २२२३ “इदम्पि दुतिय सल्ल, कम्पेति हृदय मम ।
यज्च पुत्ते न पस्सामि, त्वज्च म नाभिभाससि ॥
- २२२४ “अज्जेव^७ मे इम रत्ति, राजपुत्त न सससि ।
मज्जे ओक्कन्तसन्त^८ म, पातो दक्खसि नो मत” ॥

१ यस्सा-स्या० । २ तुण्हीभूतोसि-स्या०, रो० । ३ हुता-रो० । ४ ईरिणे-
स्या०, इरिणे-रो० । ५ नु-रो० । ६ नेवस्स-रो० । ७ अज्ज चे-स्या० । ८ उक्कन्त
सत्त-सी०, रो० ।

। ३६०

५

१०

१५

२०

२२२५ “नूनं मदी वरारोहा, राजपुत्ती यसस्सिनी ।
पातो गतासि उञ्छाय, किमिद सायमागता” ॥

२२२६ “ननु त्व सदमस्सोसि, ये सर पातुमागता ।
सीहस्स^१ पि^२ नदन्तस्स, ब्यग्घस्स च निकुज्जित^३ ॥

२२२७ “अहु पुब्बनिमित्त मे, विचरन्त्या ब्रह्मवने ।
खणित्तो मे हत्था पतितो, उग्गीवञ्चा पि असतो ॥

२२२८ “तदाह ब्यथिता^४ भीता, पुथु^५ कत्तवान पञ्जलि^६ ।
सब्बदिसा नमस्सिस्स, अपि सोत्थि इतो सिया ॥

२२२९ “मा हेव नो राजपुत्तो, हतो सीहेन दीपिना ।
दारका वा परामट्टा, अच्छकोकतरच्छहि ॥

२२३० “सीहो ब्यग्घो च दीपि च, तयो वाळा वने मिगा ।
ते म परियावरु मग्ग, तेन सायम्हि आगता” ॥

२२३१ “अह पतिञ्च पुत्ते च, आचेरमिव^७ माणवो ।
अनुट्ठिता दिवारत्ति, जटिनी ब्रह्मचारिनी ॥

२२३२ “अजिनानि परिदहित्वा, वनमूलफलहारिया^८ ।
विचरामि दिवारत्ति, तुम्ह^९ कामा हि पुत्तका ॥

२२३३ “अह^{१०} सुवण्णहलिद्दि, आभत पण्डुबेलुव^{११} ।
रुक्खपक्कानि चाहासि, इमे वो^{१२} पुत्त^{१३} कीळना ॥

२२३४ “इम^{१४} मूलाळिवत्तक, सालुक चिञ्चभेदक^{१५} ।
भुञ्ज खुद्देहि सयुत्त, सह पुत्तेहि खत्तिय ॥

२२३५ “पदुम जालिनो देहि, कुमुद च^{१६} कुमारिया ।
मालिने पस्स नच्चन्ते, सिवि पुत्तानि^{१७} अव्हय^{१८} ॥

१ ननु-स्या०, रो० । २ सीहस्सवि-स्या०, रो० । ३ निकूजित-स्या० । ४ ब्यथिता-स्या०, व्याधिता-रो० । ५ पुथु-स्या०, रो० । ६ अञ्जलि-स्या०, रो० । ७ आचरियमिव-स्या० । ८ वनमूलफलहारिया-रो० । ९ तुम्ह-रो० । १०-१० इदं सुवण्णहलिद्दि, आभत पण्डुबेलुव-स्या० । ११-११ ते पुत्ता-रो० । १२-१२ इदं मूलाळिवत्तक, सालुक जिञ्जरोदक-स्या०, इम मूलाळिवत्तक, सालुक पिञ्जरोदक-रो० । १३ पन-स्या०, रो० । १४-१४ पुत्ताति चव्हय-रो० ।

- २२३६ “ततो कण्हाजिनाय^१ पि^२, निसामेहि रथेसभ ।
मञ्जुस्सराय वग्गुया, अस्सम उपयन्तिया^३ ॥
- २२३७ “समानसुखदुक्खम्हा, रट्ठा पब्बाजिता उभो ।
अपि सिवि पुत्ते पस्सेसि, जालि कण्हाजिन चुभो ॥
- २२३८ “समणे ब्राह्मणे नून, ब्रह्मचरियपरायणे ।
अह लोके अभिस्सपि^४, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो” ॥
- २२३९ “इमे ते जम्बुका रुक्खा, वेदिसा सिन्दुवारका^५ ।
विविधानि रुक्खजातानि, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४० “अस्सत्था पनसा चेमे, निग्रोधा च कपित्थना ।
विविधानि फलजातानि, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४१ “इमे तिट्ठन्ति आरामा, अय सीतूदका^६ नदी ।
यत्थस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४२ “विविधानि पुप्फजातानि, अस्मि उपरिपब्बते ।
यानस्सु पुब्बे धारिसु, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४३ “विविधानि फलजातानि, अस्मि उपरिपब्बते ।
यानस्सु पुब्बे भुज्जिसु, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४४ “इमे ते हत्थिका अस्सा, बलिवद्दा^७ च ते^८ इमे ।
येहिस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे” ॥
- २२४५ “इमे सामा ससोलूका, बहुका कदलीमिगा ।
येहिस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४६ “इमे हसा च कोञ्चा च, मयूरा चित्रपेखुणा^९ ।
येहिस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे” ॥

१-२ कण्हाजिनायाति-स्या० । २ उपगच्छतिया-स्या० । ३ ब्रह्मचरियपरायणे-
स्या०, रो० । ४ अभिस्ससि-स्या०, रो० । ५ सिधुवारिता-स्या०, रो० । ६ सीतो
दका-रो० । ७-७ बलिवद्दा च नो-स्या०, बलिवद्दा च ते-रो० । ८ चित्रपेखुणा-
रो० ।

- २२४७ “इमा ता वनगुम्बायो, पुप्फिता सब्बकालिका ।
यत्थस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे ॥
- २२४८ “इमा ता पोक्खरणी^१ रम्मा, चक्कवाकूपकूजिता ।
मन्दालकेहि^२ सञ्छन्ना, पदुमुप्पलकेहि च ।
यत्थस्सु पुब्बे कीळिसु, ते कुमारा न दिस्सरे” ॥
- २२४९ “न ते कट्टानि भिन्नानि, न ते उदकमाहत^३ ।
अग्निं पि ते न हापितो^४, किन्नु मन्दो व ज्ञायसि ॥
- २२५० “पियो पियेन सङ्गम्म, समो मे^५ व्यपहञ्जति ।
त्यज्ज पुत्ते न पस्सामि, जालि कण्हाजिन चुभो” ॥
- २२५१ “न खो नो देव पस्सामि, येन ते नीहता^६ मता ।
काकोला पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका ॥
- २२५२ “न खो नो देव पस्सामि, येन ते नीहता मता ।
सकुणा पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका” ॥
- २२५३ “सा तत्थ परिदेवित्वा, पब्बतानि वनानि च ।
पुनदेवस्सम गन्त्वा, रोदि^७ सामिकसन्तिके^८ ॥
- २२५४ “न खो नो देव पस्सामि, येन ते नीहता मता ।
काकोला पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका ॥
- २२५५ “न खो नो देव पस्सामि, येन ते नीहता मता ।
सकुणा पि न वस्सन्ति, मता मे नून दारका ॥
- २२५६ “न खो नो देव पस्सामि, येन ते नीहता मता ।
विचरन्ति रुक्खमूलेसु, पब्बतेसु गुहासु च ॥
- २२५७ “इति मद्दी वरारोहा, राजपुत्ती यसस्सिनी ।
बाहा पग्गय्ह कन्दित्वा, तत्थेव पतिता छमा” ॥
- २२५८ “तमज्झपत्त राजपुत्ति, उदकेनाभिसिञ्चथ ।
अस्सत्थ न विदित्वान, अथ न एतदब्रवि” ॥

१ पोक्खरणीयो—रो० । २ मण्डालकेहि—स्या० । ३ उदकमाहत—स्या०, रो० ।
४ हासितो—स्या० । ५ ह—स्या० । ६ नीहता—स्या० । ७-७ सामिक सन्तिके रोदि—
सी०, सामिकस्सति रोदति—स्या०, रो० ।

- २२५९ “आदियेनेव ते मद्दि, दुक्ख नक्खातुमिच्छिस ।
दलिद्दो याचको वुड्ढो, ब्राह्मणो घरमागतो ॥
- २२६० “तस्स दिन्ना मया पुत्ता, मद्दि मा भायि अस्सस ।
म पस्स मद्दि मा पुत्ते, मा बाळ्ह परिदेवसि^१ ।
लच्छाम पुत्ते जीवन्ता, अरोगा च भवामसे ॥ ५
- २२६१ “पुत्ते पसुञ्च धञ्जञ्च, यञ्च अञ्ज घरे धन ।
दज्जा सप्पुरिसो दान, दिस्वा याचकमागत^२ ।
अनुमोदाहि मे मद्दि, पुत्तके दानमुत्तम” ॥
- २२६२ “अनुमोदामि ते देव, पुत्तके दानमुत्तम ।
दत्त्वा चित्त पसादेहि, भिय्यो दान^३ ददो भव ॥ १०
- २२६३ “यो त्व मच्छेरभूतेसु, मनुस्सेसु जनाधिप ।
ब्राह्मणस्स अदा दान, सिवीन रट्ठवड्ढनो” ॥
- २२६४ “निन्नादिता ते पथवी^४, सद्दो ते तिदिवङ्गतो ।
समन्ता विज्जुता आगु^५, गिरीन व पत्तिस्सुता ॥
- २२६५ “तस्स ते अनुमोदन्ति, उभो नारदपब्बता ।
इन्दो च ब्रह्मा^६ पजापति, सोमो यमो वेस्सवणो^७ ।
सब्बे देवानुमोदन्ति, तावतिसा सइन्दका ॥ १५
- २२६६ “इति मद्दी वरारोहा, राजपुत्ती यसस्सिनी ।
वेस्सन्तरस्स अनुमोदि, पुत्तके दानमुत्तम” ॥

मद्दीपब्ब ।

(१०) सक्कपब्ब

- २२६७ ततो रत्या विवसाने^१, सुरियस्सुग्गमन पति ।
सक्को ब्राह्मणवण्णेन, पातो तेस^२ अदिस्सथ ॥ २०
- २२६८ “कच्चि नु भोतो कुसल, कच्चि भोतो अनामय ।
कच्चि उञ्छेन यापेथ, कच्चि मूलफला बहू ॥

१ परिदेवसि-स्या० । २ याचकमागते-स्या०, रो० । ३ दान-रो० । ४ पथवी-
स्या०, पठवि-रो० । ५ आगू-स्या० । ६ ब्रह्मा च-स्या०, रो० । ७ वेस्सवणे च
राजा-स्या०, रो० । ८ विवसने-स्या०, रो० । ९ नेस-स्या० ।

- २२६९ “कच्चि डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥
- २२७० “कुसल चेव नो ब्रह्मे, अथो ब्रह्मे अनामय ।
अथो उञ्छेन यापेम, अथो मूलफला बहू ॥
- 5 २२७१ “अथो डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, हिंसा मय्ह न विज्जति ॥
- २२७२ “सत्त नो मासे वसत, अरञ्जे जीवसोकिन’ ।
इद’ दुतिय पस्साम, ब्राह्मण देववण्णिन ।
आदाय वेळुव दण्ड, धारेन्त अजिनक्खिप ॥
- 364 10 २२७३ “स्वागत ते महाब्रह्मे, अथो मे’ अदुरागत ।
अन्तो पविस भद्दन्ते, पादे पक्खालयस्सु ते ॥
- २२७४ “तिन्दुकानि पियालानि, मधुके कासुमारियो ।
फलानि खुदकप्पानि, भुञ्ज ब्रह्मे वर वर ॥
- २२७५ “इदम्पि पानीय सीत, आभत गिरिगम्भरा ।
15 ततो पिव महाब्रह्मे, सचे त्व अभिकङ्खसि ॥
- २२७६ “अथ त्व केन वण्णेन, केन वा पन हेतुना ।
अनुप्पत्तो’ ब्रह्मारञ्ज, त मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥
- २२७७ “यथा वारिवहो पूरो, सब्बकाल न खीयति ।
एव त याचितागच्छि, भरिय मे देहि याचितो” ॥
- 20 २२७८ “ददामि न विकम्पामि, य म याचसि ब्राह्मण ।
सन्त नप्पटिगूहामि’, दाने मे रमती’ मनो” ॥
- २२७९ “महिं हत्थे गहेत्वान, उदकस्स’ कमण्डलु ।
ब्राह्मणस्स अदा दान, सिवीन रट्ठवड्ढनो ॥
- २२८० “तदासि य भिसनक, तदासि लोमहसन ।
25 महिं परिचजन्तस्स’, मेदनी सम्पकम्पथ ॥

१ जीविसोकिन-स्या०, रो० । २ इदम्पि-स्या०, रो० । ३ ते-स्या०, रो० ।

४ अनुप्पत्तोसि-स्या० । ५ नप्पटिगूहामि-स्या०, नप्पतिगूहामि-रो० । ६ समते-स्या० ।

७ उदकस्स च-रो० । ८ परिचजन्तस्स-स्या०, रो० ।

- २२८१ “नेव सा मदी भाकुटि^१, न सन्धीयति न रोदति ।
पेक्खतेवस्स तुण्ही^२ सा^३, एसो जानाति य वर^४” ॥
- २२८२ “कोमारी यस्साह भरिया, सामिको मम इस्सरो ।
यस्सिच्छे तस्स म दज्जा, विक्किण्णोय हनेय्य वा^५” ॥
- २२८३ “तेस सङ्कप्पमञ्जाय, देविन्दो एतदब्रवि । 5
सब्बे जिता ते पच्चूहा^६, ये दिब्बा ये च मानुसा ॥
- २२८४ “निन्नादिता ते पथवी, सहो ते तिदिवज्जतो ।
समन्ता विज्जुता आगु, गिरीन व पतिस्सुता^७” ॥
- २२८५ “तस्स ते अनुमोदन्ति, उभो नारदपब्बता ।
इन्दो च ब्रह्मा पजापति, सोमो यमो वेस्सवणो । 10
सब्बे देवानुमोदन्ति, दुक्कर हि करोति सो ॥
- २२८६ “दुद्द ददमानान, दुक्कर कम्म कुब्बत । B 365
असन्तो नानुकुब्बन्ति, सत धम्मो दुरन्नयो^८” ॥
- २२८७ “तस्मा सतञ्च असत^९, नाना होति इतो गति ।
असन्तो निरय यन्ति, सन्तो मग्गपरायणा^{१०}” ॥ 15
- २२८८ “यमेत कुमारे अदा, भरिय अदा^{११} वने वस ।
ब्रह्मयानमनोक्कम्म, सग्गे ते त विपच्चतु^{१२}” ॥
- २२८९ “ददामि भोतो भरिय, मद्दि सब्बज्जसोभन^{१३} ।
त्वञ्चेव मद्दिया छन्नो, मदी च पतिना सह ॥
- २२९० “यथा पयो च सङ्खो च, उभो समानवण्णिनो । 20
एव तुव च मदी च, समानमनचेतसा ॥
- २२९१ “अवरुद्धेत्य अरञ्जस्मि, उभो सम्मथ अस्समे ।
खत्तिया गोत्तसम्पन्ना, सुजाता मातुपेत्तितो^{१४} ।
यथा पुञ्जानि कयिराथ, ददन्ता अपरापर^{१५}” ॥
- २२९२ “सक्कोहमस्मि देविन्दो, आगतोस्मि तवन्तिके । 25
वर वरस्सु राजिसि, वरे अट्ठ ददामि ते^{१६}” ॥

१ भकुटि—स्या०, रो० । २ तुण्ही या—स्या० । ३ पच्चूहा—स्या० । ४ पटि
स्सुता—स्या० । ५ दुरवयो—स्या० । ६ असतञ्च—स्या०, रा० । ७ मग्गपरायणा—स्या०,
रो० । ८ अददा—स्या०, रो० । ९ सब्बज्जसोभिनि—स्या० । १० मातुपेत्तितो—स्या० ।

- २२९३ “वर चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर।
पिता म अनुमोदेय्य, इतो पत्त सक घर।
आसनेन ।नमन्तेय्य, पठमेत वर वरे॥
- २२९४ “पुरिसस्स वध न रोचेय्य, अपि किब्बिसकारक’।
वज्झ वधम्हा मोचेय्य, द्रुतियेत वर वरे॥
- २२९५ “ये वुड्ढा ये च दहरा, ये च मज्झिमपोरिसा।
ममेव उपजीवेय्यु, ततियेत वर वरे॥
- २२९६ “परदार न गच्छेय्य, सदारपसुतो सिय।
थीन वस न गच्छेय्य, चतुत्थेत वर वरे॥
- २२९७ “पुत्तो मे सक्क जायेथ, सो’ व दीघायुको सिया।
धम्मेन जिने पथवि, पञ्चमेत वर वरे॥
- २२९८ “ततो रत्या विवसाने, सुरियस्सुग्गमन पति।
दिब्बा’ भक्खा पातुभवेय्यु, छट्ठमेत वर वरे॥
- २२९९ “ददतो मे न खीयेथ, दत्त्वा नानुत्तपेय्यह।
दद चित्त पसादेय्य, सत्तमेत वर वरे॥
- २३०० “इतो विमुच्चमानाह, सग्गगामी विसेसगू।
अनिवत्ति’ ततो अस्स, अट्ठमेत वर वरे’”॥
- २३०१ “तस्स त वचन सुत्वा, देविन्दो एतदब्रवि।
अचिर वत ते तातो’, पिता त दट्ठुमेस्सति”॥
- २३०२ “इद वत्तवान मघवा, देवराजा सुजम्पति।
वेस्सन्तरे वर दत्त्वा, सग्गकाय अपक्कमि”॥

सक्कपब्ब ।

(११) महाराजपब्ब

- २३०३ “कस्सेत मुखमाभाति, हेम वुत्तत्तमग्गिना।
निक्ख व जातरूपस्स, उक्कामुखपहसित॥

१ किब्बिसकारिक-रो०। २ यो-रो०। ३ दिब्बा-स्या०। ४ अनिव्वत्ती-
स्या०, रो०। ५ ततो-म०।

- २३०४ “उभो सदिसपच्चङ्गा, उभो सदिसलक्खणा ।
जालिस्स सदिसो एको, एका कण्हाजिना यथा ॥
- २३०५ “सीहा बिला^१ व^२ निक्खन्ता, उभो सम्पतिरूपका^३ ।
जातरूपमयायेव, इमे दिस्सन्ति दारका^४” ॥
- २३०६ “कुतो नु भव^५ भारद्वाज, इमे आनेसि दारके ।
अज्ज रट्ठ अनुप्पत्तो, कुहि^६ गच्छसि ब्राह्मण^७” ॥ 5
- २३०७ “मय्ह ते दारका देव, दिन्ना वित्तेन सञ्जय ।
अज्ज पण्णरसा^८ रत्ति, यतो लद्धा^९ मे दारका^{१०}” ॥
- २३०८ “केन वा वाचपेय्येन^{११}, सम्मा जायेन सद्दहे ।
को तेत दानमददा, पुत्तके दानमुत्तम^{१२}” ॥ 10
- २३०९ “यो याचत पतिट्ठासि, भूतान धरणीरिव ।
सो मे वेस्सन्तरो राजा, पुत्तेदासि वने वस ॥
- २३१० “यो याचत गती आसि, सवन्तीन व सागरो ।
सो मे वेस्सन्तरो राजा, पुत्तेदासि वने वस^{१३}” ॥
- २३११ “दुक्कट वत भो रज्जा, सद्धेन घरमेसिना ।
कथ नु पुत्तके दज्जा, अरज्जे अवरुद्धको^{१४}” ॥ 15 B 367
- २३१२ “इम^{१५} भोन्तो निसामेथ, यावन्तेत्थ समागता ।
कथ वेस्सन्तरो राजा, पुत्तेदासि वने वस ॥
- २३१३ “दासि दास च सो दज्जा, अस्स चस्सतरीरथ ।
हत्थिञ्च कुञ्जर दज्ज, कथ सो दज्ज^{१६} दारके^{१७}” ॥ 20
- २३१४ “यस्स नस्स^{१८} घरे दासो, अस्सो चस्सतरीरथो ।
हत्थी च कुञ्जरो नागो, कि सो दज्जा पितामह^{१९}” ॥
- २३१५ “दानमस्स पससाम, न^{२०} च निन्दाम पुत्तका^{२१} ।
कथ नु हृदय आसि, तुम्हे दत्त्वा वनिब्बके^{२२}” ॥

१ १ विलाव-स्या० । २ सम्पतिरूपका-स्या० । ३ त्व-स्या० । ४ कुतो-स्या० ।
५ पण्णरसा-स्या० । ६ दिन्ना-रो० । ७ वाचायपेय्येन-स्या० । ८ अवरुद्धके-रो० ।
९ इद-रो० । १० दज्जा-रो० । ११ नास्स-स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२
पितामहा-स्या०, रो० । १३ १३ नावनिदाम पोत्तक-स्या०, नावनिदाम-रो० ।

- २३१६ “दुःखस्स हृदय आसि, अथो उण्हम्पि परस्ससि^१ ।
रोहिणीहेव^२ तम्बक्खी^३, पिता अस्सूनि वत्तयि” ॥
- २३१७ “य त कण्हाजिनावोच, अय म तात ब्राह्मणो ।
लट्ठिया पटिकोटेति, घरे जात व दासिय ॥
- ५ २३१८ “न चाय ब्राह्मणो तात, धम्मिका होन्ति ब्राह्मणा ।
यक्खो ब्राह्मणवण्णेन, खादितु तात नेति नो ।
नीयमाने^४ पिसाचेन, किन्नु तात उदिक्खसि” ॥
- २३१९ “राजपुत्ती च वो माता, राजपुत्तो च वो पिता ।
पुब्बे मे अङ्गमारुह^५, किन्नु तिट्ठथ आरका” ॥
- १० २३२० “राजपुत्ती च नो माता, राजपुत्तो च नो पिता ।
दासा मय ब्राह्मणस्स, तस्मा तिट्ठाम आरका” ॥
- २३२१ “मा सम्मेव अवचुत्थ, ड्य्हते हृदय मम ।
चित्ताय^६ व^७ मे कायो, आसने न सुख लभे ॥
- २३२२ “मा सम्मेव अवचुत्थ, भिय्यो सोक जनेथ म ।
१५ निक्किणिस्सामि^८ दब्बेन^९, न वो दासा भविस्सथ ॥
- ६८ २३२३ “किमग्घिय हि वो तात, ब्राह्मणस्स पिता अदा ।
यथाभूत मे अक्खाथ, पटिपादेन्तु ब्राह्मण” ॥
- २३२४ “सहस्सग्घ हि म तात, ब्राह्मणस्स पिता अदा ।
अथ^{१०} कण्हाजिन कञ्ज, हत्थिना^{११} च^{१२} सतेन च” ॥
- २० २३२५ “उट्ठेहि कत्ते तरमानो, ब्राह्मणस्स अवाकर ।
दासिसत दाससत, गव हत्थुसभ^{१३} सत ।
जातरूपसहस्स च, पुत्तान” देहि निक्कय ॥
- २३२६ “ततो कत्ता तरमानो, ब्राह्मणस्स अवाकरि ।
दासिसत दाससत, गव हत्थुसभ सत ।
२५ जातरूपसहस्स च, पुत्तानदासि निक्कय” ॥

१ अस्ससि-स्या० । २-२ रोहिणीहेव ताम्बक्खी-स्या०, रोहिणीहेव०-रो० । ३
नीयमाना-स्या० नियमाने-रो० । ४ अङ्गमारुह-स्या०, रो० । ५-५ चित्ताय-रो० ।
६ निक्कीणिस्सामि-स्या० । ७ दब्बेन-रो० । ८ अञ्छ-सी०, स्या० । ९-९ हत्थि
आदि-स्या० । १० हत्थुसभ-स्या०, रो० । ११ पोतान-स्या० ।

- २३२७ “निक्किणित्वा नहापेत्वा, भोजयित्वान दारके ।
समलङ्कारित्वा भण्डेन^१, उच्छङ्गे^२ उपवेसयु ॥
- २३२८ “सीस न्हाते सुचिवत्थे, सब्बाभरणभूसिते ।
राजा अङ्गे करित्वान, अय्यको परिपुच्छथ ॥
- २३२९ “कुण्डले घुसिते माले, सब्बाभरणभूसिते^३ । 5
राजा अङ्गे करित्वान, इद वचनमब्रवि ॥
- २३३० “कच्चि उभो अरोगा ते, जालि मातापिता तव ।
कच्चि उञ्छेन यापेथ,^४ कच्चि मूलफला बहू ॥
- २३३१ “कच्चि डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥ 10
- २३३२ “अथो उभो अरोगा मे^५, देव मातापिता मम ।
अथो उञ्छेन यापेन्ति, अथो मूलफला बहू ॥
- २३३३ “अथो डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा ।
वने वाळमिगाकिण्णे, हिंसा नेस न विज्जति ॥
- २३३४ “खणन्तालुकलम्बानि, बिलानि^६ तक्कलानि च । 1.
कोल भल्लातक बेल्ल^७, सा नो आहत्त्वं पोसति ॥
- २३३५ “यञ्चेव सा आहरति, वनमूलफलहारिया । B 369
त नो सब्बे समागन्त्वा, रत्ति भुञ्जाम नो दिवा ॥
- २३३६ “अम्मा^८ व नो किंसा^९ पण्डु, आहरन्ती दुमप्फल ।
वातातपेन सुखुमाली^{१०}, पटुम हत्थगतामिव^{११}” ॥ 20
- २३३७ “अम्माय पत्तनूकेसा, विचरन्त्या ब्रह्मवने ।
वने वाळमिगाकिण्णे, खग्गदीपिनिसेविते ॥
- २३३८ “केसेसु जट बन्धित्वा, कच्छे जल्लमधारयि ।
चम्मवासी छमा सेति, जातवेद नमस्सति ॥

१ भण्डेहि-स्या० । २ उच्छङ्गे-स्या० । ३ सब्बालङ्कारभूसिते-स्या०, रो० । ४
यापन्ति-स्या०, रो० । ५ ते-स्या० । ६ विळानि-स्या०, विळालि-रो० । ७ बेल-
स्या० । ८ आहृच्च-स्या० । ९-९ अम्मा च नो कीसा-स्या० । १० सुखुमाल-रो० ।
११ हत्थगतमिव-स्या० ।

- २३३९ “पुत्ता पिया मनुस्सान, लोकस्मि उदपज्जिसु^१ ।
न हि^२ नूनम्हाक अय्यस्स, पुत्ते स्नेहो^३ अजायथ” ॥
- २३४० “दुक्कटञ्च हि नो पुत्त, भूनहच्च कत मया ।
योह सिवीन वचना, पब्बाजेसिमदूसक^४ ॥
- २३४१ “य मे किञ्चि इध अत्थि, धन धञ्ज च विज्जति ।
एतु वेस्सन्तरो राजा, सिविरट्ठ पसासतु” ॥
- २३४२ “न देव मय्ह वचना, एहिति सिविसुत्तमो ।
सयमेव देवो गन्त्वा^५, सिञ्च भोगेहि अत्रज ॥
- २३४३ “ततो सेनापति राजा, सज्जयो अज्झभासथ ।
हत्थी अस्सा रथा पत्ती, सेना सन्नाहयन्तु न ।
नेगमा च म अन्वेन्तु, ब्राह्मणा च पुरोहिता ॥
- २३४४ “ततो सट्ठिसहस्सानि, योधिनो चारुदस्सना ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, नानावण्णेहिलङ्कता ॥
- २३४५ “नीलवत्थधरा^६ नेके, पीतानेके निवासिता ।
अञ्जे लोहितउण्णीसा, सुद्धानेके निवासिता ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, नानावण्णेहिलङ्कता^७ ॥
- २३४६ “हिमवा यथा गन्धधरो^८, पब्बतो गन्धमादनो ।
नानारुक्खेहि सञ्छन्नो, महाभूतगणालयो ॥
- २३४७ “ओसधेहि च दिब्बेहि, दिसा भाति पवाति च ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, दिसा भन्तु^९ पवन्तु^{१०} च ॥
- २३४८ “ततो नागसहस्सानि, योजयन्तु चतुद्दस ।
सुवण्णकच्छा^{११} मातङ्गा, हेमकप्पनवाससा^{१२} ॥
- २३४९ “आरुळ्हा^{१३} गामणीयेहि^{१४}, तोमरडकुसपाणिभि ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, हत्थिक्खन्धेहि दस्सिता ॥

१ उपपज्जिसु-स्या० । २ ह-रो० । ३ सिनेहो-स्या०, रो० । ४ ० अदोसक-
रो० । ५ गन्त्वान-स्या०, रो० । ६ नीलवण्णधरा-सी०, रो० । ७ नानावत्थेहि०-रो० ।
८ गधरो-स्या०, रो० । ९-९ भातिपवाति-रो० । १०-१० सुवण्णकच्छे मातङ्गे, हेमकप्प
निवाससे-स्या० । ११-११ आरुळ्हे गामणीयेभि-स्या० ।

- २३५० “ततो अस्ससहस्सानि, योजयन्तु चतुद्दस ।
आजानीयाव^१ जातिया, सिन्धवा^२ सीघवाहना^३ ॥
- २३५१ “आरूढहा गामणीयेहि, इल्लिया^४ चापधारिभि ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, अस्सपिट्ठे अलङ्कता ॥
- २३५२ “ततो रथसहस्सानि, योजयन्तु चतुद्दस ।
अयोसुकतनेमियो, सुवण्णचित्तपक्खरे^५ ॥
- २३५३ “आरोपेन्तु धजे तत्थ, चम्मानि कवचानि च ।
विप्पालेन्तु^६ च चापानि, दळ्हधम्मा पहारिनो ।
खिप्पमायन्तु सन्नद्धा, रथेसु रथजीविनो” ॥
- २३५४ “लाजाओलोपिया^७ पुप्फा, मालागन्धविलेपना^८ ।
अग्घियानि च तिट्ठन्तु, येन मग्गेन एहिति ॥
- २३५५ “गामे गामे सत कुम्भा, मेरयस्स सुराय च ।
मग्गम्हि पतितिट्ठन्तु^९, येन मग्गेन एहिति ॥
- २३५६ “मसा पूवा^{१०} सडकुलियो^{११}, कुम्मासा मच्छसयुता ।
मग्गम्हि पतितिट्ठन्तु, येन मग्गेन एहिति ॥
- २३५७ “सप्पि तेल दधि^{१२} खीर, कडगुबीजा^{१३} बहू सुरा ।
मग्गम्हि पतितिट्ठन्तु, येन मग्गेन एहिति ॥
- २३५८ “आळारिका च सूदा च, नटनट्टकगायिनो^{१४} ।
पाणिस्सरा कुम्भथूणियो, मन्दका^{१५} सोकज्झायिका ॥
- २३५९ “आहञ्जन्तु सब्बवीणा, भेरियो दिन्दिमानि च ।
खरमुखानि धमेन्तु^{१६}, नदन्तु^{१७} एकपोक्खरा ॥
- २३६० “मुदिङ्गा पणवा^{१८} सङ्घा, गोधा परिवदेन्तिका^{१९} ।
दिन्दिमानि च हञ्जन्तु, कुतुम्प^{२०} दिन्दिमानि च” ॥

१ आजानियेव—स्या० । २-२ सिन्धवे सीघवाहने—स्या० । ३ इन्दिया—स्या० । ४ सुवण्णचित्तपक्खरे—स्या० । ५ विप्पालेन्तु—सी०, स्या०, रो० । ६ लाजाओलोकिया—स्या० । ७ मालागन्धविलेपना—रो० । ८ पतिता ठन्तु—स्या० । ९ पूवा च सडकुल्या—स्या० । १० दधि—रो० । ११ कडगुबीहि—सी०, रो०, कडगुपिट्ठा—स्या० । १२ नटनट्टकगायना—रो० । १३ मुद्दिका—स्या० । १४ वधन्तु—सी०, धमन्तु—स्या०, रो० । १५ वदत—रो० । १६ पण्डवा—स्या० । १७ परिवदन्तिका—स्या० । १८ कुटुम्बा—सी०, स्या०, रो० ।

- २३६१ “सा सेना महती आसि, उय्युत्ता सिविवाहिनी ।
जालिना मग्गनायेन, वड्ढ पायासि पब्बत ॥
- २३६२ “कोञ्च नदति मातङ्गो, कुञ्जरो सट्ठिहायनो ।
कच्छाय बद्धमानाय^१, कोञ्च नदति वारणो ॥
- २३६३ “आजानीया हसियन्ति^२, नेमिघोसो अजायथ ।
अब्भ^३ रजो अच्छादेसि, उय्युत्ता सिविवाहिनी ॥
- २३६४ “सा सेना महती आसि, उय्युत्ता हारहारिनी^४ ।
जालिना मग्गनायेन, वड्ढ पायासि पब्बत ॥
- २३६५ “ते पाविसु ब्रह्मारञ्ज, बहुसाख महोदक^५ ।
पुप्फरुक्खेहि सञ्छन्न, फलरुक्खेहि चूभय ॥
- २३६६ “तत्थ बिन्दुस्सरा^६ वग्गू, नानावण्णा बहू दिजा ।
कूजन्तमुपकूजन्ति, उत्तुसम्पुप्फिते दुमे ॥
- २३६७ “ते गन्त्वा दीघमद्धान, अहोरत्तानमच्चये ।
पदेस त उपागच्छु, यत्थ वेस्सन्तरो अहु^७ ॥

महाराजपब्ब ।

(१२) छलत्तियकम्म

- २३६८ “तेस सुत्वान निग्घोस, भीतो वेस्सन्तरो अहु ।
पब्बत अभिरुहित्वा, भीतो सेन उदिकखति ॥
- २३६९ “इङ्ग मद्दि निसामेहि, निग्घोसो यादिसो वने ।
आजानीया हसियन्ति^८, धजग्गानि^९ च^{१०} दिस्सरे ॥
- २३७० “इमे^{११} नून अरञ्जस्मि^{१२}, मिगसङ्घानि लुट्ठका ।
वागुराहि परिक्विप्प, सोब्भ^{१३} पातेत्वा तावदे ।
विककोसमाना तिब्बाहि^{१४}, हन्ति नेस वर वर ॥

१ बज्जमानाय-स्या० । २ हसिस्सिमु-सी०, रो० । ३ नभ-स्या० । ४ हारि-
हारिणी-स्या० । ५ बहूदिज-रो० । ६ बिन्दुस्सरा-स्या० । ७ हसिस्सन्ति-रो० ।
८-८ धजग्गानेव-स्या० । ९ इमे च-रो० । १० अरञ्जम्हि-स्या० । ११ सोब्भे-स्या० ।
१२ तिप्पाहि-स्या०, रो० ।

- २३७१ “यथा मय अदूसका, अरञ्जे अवरुद्धका ।
अमित्तहत्थत्त^१ गता, पस्स दुब्बलघातक” ॥
- २३७२ “अमित्ता नप्पसाहेय्यु^२, अग्गी^३ व^४ उदकण्वे ।
तदेव त्व विचिन्तेहि, अपि सोत्थि इतो सिया” ॥
- २३७३ “ततो वेस्सन्तरो राजा, ओरोहित्वान पब्बता ।
निसीदि पण्णसालाय, दळ्ह कत्वान मानस” ॥ 5
- २३७४ “निवत्तयित्वान रथ, वुट्ठपेत्वान^५ सेनियो ।
एक अरञ्जे विहरन्त, पिता पुत्त उपागमि ॥
- २३७५ “हत्थिक्खन्धतो ओरुय्ह, एकसो पञ्जलीकतो^६ ।
परिकिण्णो^७ अमच्चेहि, पुत्त सिञ्चितुमागमि” ॥ 10
- २३७६ “तत्थद्दस कुमार सो, रम्मरूप समाहित ।
निसिन्न पण्णसालाय, ज्ञायन्त अकुतोभय ॥
- २३७७ “तञ्च दिस्वान आयन्त, पितर पुत्तगिद्धिन ।
वेस्सन्तरो च मद्दी च, पच्चुगगन्त्वा अवन्दिसु ॥
- २३७८ “मद्दी च सिरसा पादे, ससुरस्साभिवादयि^८ ।
मद्दी अह हि ते देव, पादे वन्दामि ते सुण्हा^९ ।
तेसु तत्थ पलिसज्ज, पाणिना परिमज्जथ” ॥ 15
- २३७९ “कच्चि वो कुसल पुत्त, कच्चि पुत्त अनामय ।
कच्चि उञ्छेन यापेथ, कच्चि मूलफला बहू ॥
- २३८० “कच्चि डसा मकसा च, अप्पमेव सरीसपा^{१०} ।
वने वाळमिगाकिण्णे, कच्चि हिंसा न विज्जति” ॥ 20
- २३८१ “अत्थि नो जीविका देव, सा^{११} च यादिसकीदिसा^{१२} ।
कसिरा^{१३} जीविका होम, उञ्छाचरियाय^{१४} जीवित ॥

१ अमित्तहत्थत्त-स्या०, रो० । २ नप्पसाहेय्यु-स्या०, रो० । ३ अग्गि-स्या० ।
४ वुट्ठपेत्वान-स्या० । ५ पञ्जलीकतो-रो० । ६ परिकिण्णो-सी०, रो० । ७
सिञ्चितुमागमि-स्या० । ८ ससुरस्साभिवादयि-स्या० । ९ हुसा-सी०, स्या०, रो० ।
१० सिरिसपा-स्या०, रो० । ११ या-रो० । १२ यादिसकीदिसा-स्या०, रो० । १३
कसिराहि-रो० । १४ उञ्छाचरियेन-रो० ।

373

- २३८२ “अनिद्धिन महाराज, दमेतस्स^१ व^२ सारथि ।
त्यम्हा अनिद्धिका दन्ता, असमिद्धि दमेति नो ॥
- २३८३ “अपि नो किसानि^३ मसानि, पितु मातु अदस्सना ।
अवरुद्धान महाराज, अरञ्जे जीवसोकिन^४” ॥
- ५ २३८४ “ये पि ते सिविसेद्वस्स, दायादापत्तमानसा^५ ।
जाली कण्हाजिना चुभो, ब्राह्मणस्स वसानुगा ।
अच्चायिकस्स लुद्दस्स, यो ने गावो व सुम्भति ॥
- २३८५ “ते राजपुत्तिया पुत्ते, यदि जानाथ ससथ ।
परियापुणाथ नो खिप्प, सप्पदद्व व माणव^६” ॥
- 10 २३८६ “उभो^७ कुमारा निक्कीता^८, जाली कण्हाजिना चुभो ।
ब्राह्मणस्स धन दत्त्वा, पुत्त मा भायि अस्सस^९” ॥
- २३८७ “कच्चि नु तात कुसल, कच्चि तात अनामय ।
कच्चि नु तात मे मातु, चक्खु^{१०} न परिहायति^{११}” ॥
- २३८८ “कुसलञ्चेव मे पुत्त, अथो पुत्त अनामय ।
15 अथो च^{१२} पुत्त ते मातु, चक्खु न परिहायति^{१३}” ॥
- २३८९ “कच्चि अरोग^{१४} योग्ग ते, कच्चि वहति वाहन ।
कच्चि फीतो^{१५} जनपदो^{१६}, कच्चि वुट्ठि न छिज्जति^{१७}” ॥
- २३९० “अथो अरोग योग्ग मे, अथो वहति वाहन ।
अथो फीतो जनपदो, अथो वुट्ठि न छिज्जति^{१८}” ॥
- 20 २३९१ “इच्चेव मन्तयन्तान, माता नेस^{१९}” अदिस्सथ ।
राजपुत्ती गिरिद्वारे, पत्तिका^{२०} अनुपाहना ॥
- २३९२ “तञ्च दिस्वान आयन्त^{२१}, मातर पुत्तगिद्धिनि ।
वेस्सन्तरो च मद्दी च, पच्चुग्गन्त्वा अवन्दिसु^{२२}” ॥

१ १ दमेत्यस्सव-स्या० । २ किसानि-स्या० । ३ जीविसोकिन-स्या०, रो० ।
४ दायादपत्तमानसा-स्या०, रो० । ५ एते-स्या० । ६ निक्कीता-रो० । ७ चक्खु-
रो० । ८ पि-रो० । ९ आरोग-रो० । १०-१० फीता जनपदा-रो० । ११ तैस-रो० ।
१२ पत्तिया-रो० । १३ आयति-स्या०, रो० । १४ अवदयु-रो० ।

२३९३ “मही च सिरसा पादे, सस्सुया अभिवादयि ।
मही अह हि ते अय्ये, पादे वन्दामि ते सुण्हा” ॥

२३९४ “महिञ्च पुत्तका दिस्वा, दूरतो सोत्थिमागता ।
कन्दन्ता मभिधाविसु, वच्छबाला^१ व^२ मातर ॥

२३९५ “मही च पुत्तके दिस्वा, दूरतो सोत्थिमागते ।
वारुणी व पवेधेन्ती^३, थनधाराभिसिञ्चथ” ॥

5 B 374

२३९६ “समागतान^४ आतीन, महाघोसो अजायथ ।
पब्बता समनादिसु, मही पकम्पिता^५ अहु ॥

२३९७ “वुट्ठिधार पवत्तेन्तो^६, देवो पावस्सि तावदे ।
अथ वेस्सन्तरो राजा, आतीहि समगच्छथ^७ ॥

10

२३९८ “नत्तारो सुणिसा पुत्तो, राजा देवी च एकतो ।
यदा समागता आसु, तदासि लोमहसन ॥

२३९९ “पञ्जलिका तस्स याचन्ति, रोदन्ता भेरवे^८ वने ।
वेस्सन्तरञ्च मद्दि च, सब्बे रट्ठा समागता ।

त्व नोसि इस्सरो राजा, रज्ज कारेथ नो उभो” ॥

15

छवत्तियकम्म ।

२४०० “धम्मेन रज्ज कारेन्त, रट्ठा पब्बाजयित्थ म ।
त्व च जानपदा चेव, नेगमा च समागता” ॥

२४०१ “दुक्कटञ्च हि नो पुत्त, भूनहच्च कत मया ।
योह सिवीन वचना, पब्बाजेसिमदूसक” ॥

२४०२ “येन केनचि वण्णेन, पितु दुक्ख उदब्बहे ।
मातु^९ भगिनिया चा पि^{१०}, अपि पाणेहि अत्तनो” ॥

20

२४०३ “ततो वेस्सन्तरो राजा, रजोजल्ल पवाहयि ।
रजोजल्ल पवाहेत्वा, सङ्खवण्ण^{११} आधारयि” ॥

२४०४ “सीस^{१२} न्हातो^{१३} सुचिवत्थो, सब्बाभरणभूसितो ।
पच्चय नागमारुह, खग्ग बन्धि परन्तप ॥

25

१-१ वच्छाबालाव-स्या०, रो० । २ पवेधेति-स्या० । ३ समागतान-स्या० । ४ आकम्पिता-स्या०, रो० । ५ पवेच्छन्तो-रो० । ६ समपज्जथ-रो० । ७ भेरवा-रो० । ८-८ मातुया भगिनिया पि-स्या० । ९ सङ्ख वण्ण-स्या०, सच्चवण्ण-रो० । १०-१० सीसनहातो-स्या०, सीस नहातो-रो० ।

B 375

5

10

15

20

२४०५ “ततो सट्टिसहस्सानि^१, योधिनो^२ चारुदस्सना ।
सहजाता पकिरिसु^३, नन्दयन्ता रथेसभ ॥

२४०६ “ततो मद्दिम्पि न्हापेसु, सिविकञ्जा समागता ।
वेस्सन्तरो त पालेतु, जाली कण्हाजिना चुभो ।
अथो पि त महाराजा, सञ्जयो अभिरक्खतु” ॥

२४०७ “इदञ्च पच्चय लद्धा, पुब्बे सक्केसमत्तनो^४ ।
आनन्दिय आचरिसु^५, रमणीये^६ गिरिब्बजे ॥

२४०८ “इदञ्च पच्चय लद्धा, पुब्बे सक्केसमत्तनो ।
आनन्दि^७ वित्ता^८ सुमना, पुत्ते सङ्गम्म लक्खणा ॥

२४०९ “इदञ्च पच्चय लद्धा, पुब्बे सक्केसमत्तनो ।
आनन्दि वित्ता पतीता, सह पुत्तेहि लक्खणा” ॥

२४१० “एकभत्ता^९ पुरे आसि, निच्च थण्डिलसायिनी ।
इति मेत वत आसि, तुम्ह कामा हि पुत्तका ॥

२४११ “त^{१०} मे वत^{११} समिद्धज्ज, तुम्हे सङ्गम्म पुत्तका ।
मातुजम्पि त पालेतु, पितुजम्पि च पुत्तक ।
अथो पि त महाराजा, सञ्जयो अभिरक्खतु ॥

२४१२ “य किञ्चित्थि कत पुञ्ज, मय्ह^{१२} चेव पितुच्च ते^{१३} ।
सब्बेन^{१४} तेन कुसलेन, अजरो^{१५} अमरो भव” ॥

२४१३ “कप्पासिकञ्च कोसेय्य, खोमकोटुम्बरानि” च ।
सस्सु सुण्हाय पाहेसि, येहि मदी असोभथ ॥

२४१४. “ततो हेमञ्च” कायूर, विवेय्य रतनामय ।
सस्सु सुण्हाय पाहेसि, येहि मदी असोभथ ॥

२४१५ “ततो हेमञ्च कायूर, अङ्गद मणिमेखल ।

. सस्सु सुण्हाय पाहेसि, येहि मदी असोभथ ॥

१ सट्टिसहस्सानि-स्या० । २ युधिनो-रो० । ३ परिकरिसु-स्या०, रो० । ४ किलेसमत्तनो-स्या०, च किलेसमत्तनो-रो० । ५ अचारिसु-स्या० । ६ सम्मणीये-स्या० । ७-७ आनन्द वित्ता-स्या० । ८ एकभत्ता-स्या० । ९-९ त मे त वत-रो० । १०-१० मय्ह चेव पितु च ते-रो० । ११ सच्चेन-रो० । १२ अजरा त्व-स्या०, रो० । १३ खोमकोटुम्बरानि-स्या०, रो० । १४ खोमञ्च-स्या०, रो० ।

- २४१६ “उण्णत्त मुखफुल्लञ्च, नानारत्ते च माणिके^१ ।
सस्सु सुण्हाय पाहेसि, येहि मद्दी असोभथ ॥
- २४१७ “उग्गतथन गिङ्गमक, मेखल पाटिपादक^२ ।
सस्सु सुण्हाय पाहेसि, येहि मद्दी असोभथ ॥
- २४१८ “सुत्तञ्च सुत्तवज्जञ्च, उपनिज्झाय सेय्यसि ।
असोभथ राजपुत्ती, देवकञ्जा व नन्दने ॥
- २४१९ “सीस न्हाता^३ सुचिवत्था, सब्बालङ्कारभूसिता^४ ।
असोभथ राजपुत्ती, तावतिसेव^५ अच्छरा ॥
- २४२० “कदली व वातच्छुपिता, जाता चित्तलतावने ।
दन्तावरणसम्पन्ना, राजपुत्ती असोभथ ॥
- २४२१ “सकुणी मानुसिनी व, जाता चित्तपत्ता^६ पती^७ ।
निग्रोधपक्कबिम्बोद्वी^८, राजपुत्ती असोभथ ॥
- २४२२ “तस्सा च नागमानेसु, नातिबद्ध^९ व^{१०} कुञ्जर ।
सत्तिक्खम सरक्खम, ईसादन्त उरुळ्ळहव^{११} ॥
- २४२३ “सा मद्दी नागमारुहि, नातिबद्ध व कुञ्जर ।
सत्तिक्खम सरक्खम, ईसादन्त उरुळ्ळहव^{१२} ॥
- २४२४ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ मिगा अहु^{१३} ।
वेस्सन्तरस्स तेजेन, नञ्जमञ्ज^{१४} विहेठयु^{१५} ॥
- २४२५ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ दिजा अहु ।
वेस्सन्तरस्स तेजेन, नञ्जमञ्ज विहेठयु ॥
- २४२६ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ मिगा अहु ।
एकज्झ सन्निपातिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥

5 B 376

10

15

20

१ माणिये—स्या०, मणिये—रो० । २ पटिपादक—सी०, स्या०, पालिपादक—रो० । ३ न्हात्वा—रो० । ४ सब्बाभरणभूसिता—स्या०, रो० । ५ तावतिसाव—स्या०, रो० । ६ चित्तपत्ता पति—स्या०, ० पति—रो० । ७ निग्रोधपत्तबिम्बोद्वी—रो० । ८-८ नातिबुद्धव—स्या०, नातिबद्धञ्च—रो० । ९ उरुळ्ळहव—स्या० । १० अहु—स्या०, अहु—रो० । ११ नाञ्जमञ्ज—स्या०, रो० । १२ अहेठयु—रो० ।

- २४२७ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ दिजा अहु ।
एकज्झ सन्निपातिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४२८ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ मिगा अहु ।
नास्सु मञ्जू निकूजिसु^१, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४२९ “सब्बम्हि तअरञ्जम्हि, यावन्तेत्थ दिजा अहु ।
नास्सु मञ्जू निकूजिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- ३ ३७७ १० २४३० “पटियत्तो राजमग्गो, विचित्तो पुप्फसन्थतो ।
वसि वेस्सन्तरो यत्थ^२, यावता^३ व^४ जेतुत्तरा ॥
- २४३१ “ततो सट्ठिसहस्सानि, योधिनो चारुदस्सना ।
समन्ता परिकिरिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- १५ २४३२ “ओरोधा च कुमारा च, वेसियाना च ब्राह्मणा ।
समन्ता परिकिरिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४३३ “हत्थारोहा अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
समन्ता परिकिरिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २० २४३४ “समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
समन्ता परिकिरिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४३५ “करोटिया चम्मधरा, इल्लीहत्था^५ सुवम्मिनो^६ ।
पुरतो पटिपज्जिसु, वेस्सन्तरे पयातम्हि ।
सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २५

१ निकुज्जिसु—रो० । २ राजा—स्या० । ३-३ यत्थयाव—स्या० । ४-४ खग-
हत्था०—सी०, रो०, इन्दि हत्था सुवम्मिका—स्या० ।

- २४३६ “ते पाविसु^१ पुर रम्म, महापाकारतोरण^२ ।
उपेत अन्नपानेहि, नच्चगीतेहि चूभय ॥
- २४३७ “वित्ता^३ जानपदा आसु, नेगमा च समागता ।
अनुप्पत्ते कुमारम्हि, सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४३८ “चेलुक्खेपो अवत्तिथि^४, आगते धनदायके ।
नन्दि^५ पवेसि^६ नगरे, बन्धना^६ मोक्खो अघोसथ ॥
- २४३९ “जातरूपमय वस्स, देवो पावस्सि तावदे ।
वेस्सन्तरे पविट्ठम्हि, सिवीन रट्ठवड्डने ॥
- २४४० “ततो वेस्सन्तरो राजा, दान दत्तवान खत्तियो ।
कायस्स भेदा सप्पञ्जो, सग्ग सो उपपज्जथा” ति ॥ 10
जातकपालि निट्ठिता ।

5

B 378

— • —

१ पाविसु—स्या० । २ बहुपाकारतोरण—स्या०, रो० । ३ वित्ता—रो० । ४
पवत्तिथि—स्या० । ५ ५ नन्दिपवेसि—सी०, स्या०, रो० । ६ बन्धन—रो० ।

विसेसपदान

अनुवकमणिका

अ		अजरथा	१७२, १७४
अकट्टपाको	३६५	अजा	२७२
अकत्ति	१९४	अजिक	५५
अक्खभग्ग	१२६	अजिनम्हि हज्जते दीपि	१८०, १८३
अक्खोभणी सेना	८२	अजिन	५१, १०५, १७७
अगरुचन्दनेन	३४४	अजेळक	१९९
अगलुच दनविलित्ता	२५९, २६५, २६६	अज्जुकण्णा	३६१
अगुण धनु	१२६	अज्जुनो	१०, १२४, २४१, ३६१
अग्गयान, राजवाहि	३४७	—कैककाधिपो	६६
अग्गियायन	६७	अज्झायको	२४१
अग्गिस्स सङ्घातो	३५	अज्झेनमरिया	२४१, २४५
अग्गिहुत्त	४१, ३५३, ३६६	अज्जन	१२०
— पहापित	१७	अट्टको	७, १३, २८६
अग्गी न देवज्जातरो	२४४	अट्ट निरया	६५
अग्ग बल, पञ्जाबल	५	अट्टपादा	३६३
अङ्कुस	५१	अट्टमी, पक्खस्स	२०५ २०९
अङ्गोल	१२१, ३६१	अतिचारा नारियो	६९
अङ्गति	२६८, २६९, २७३-२७५, २८०	अतिचिर निवासेन पियो भवति अप्पियो	५२
अङ्गस्स रज्जो	२९२	अतिमुत्तक	१२२
अङ्गहेतुका	३६४	अत्तकार	५५
अङ्गारिका	२४४	अत्थ, जानपद	५
अङ्गीरसो	१९४	अदस्सन, मच्चुराजस्स	१४
अङ्गीरस गोतम	११	अद्द	३७२
अङ्गेषु	२९४	अधम्मो निरय नेति	६५
अचेलो	२६९	अधो निरय	६६
अच्चुतो इसी	३५८	अनक्खा	४
अच्छकोकतरच्छयो	११६, २९६	अनङ्गण	१२१
अच्छरा	१४-१६, ११४, १३८, १६८, २७९, २८०	अनवज्ज	१२१
अच्छादन	२३, २०४	अनवज्जपिण्डो भोत्तब्बो	५९
अच्छो	३६, ४१, १२०	अनासका समणब्राह्मणासे	५५
अजमुखी	२३९	अनिलो विय येनकामचरा	१२५
अजयूथ	५५	अनीकट्टा	७८, १५८, १६१, १८०, २२३, २३०, २९५, ३०५, ३०९,

अनुरुद्धो	३२५, ३२८ ३३०, ३९६	अरियगणा	१७५
अनूननामो	१४, ११९	अलक्खी	३
अनोजा	२९४	अलद्धस्स लाभो	४
अनोमवण्ण	३६२	अलम्बुसा, देवकञ्जा	१४-१६, १८
अन्तल्लिक्खेचरा	२८	अलातको, सेनापति	२६८, २७२, २७३, २७५, २७६, २८७
अधकवेण्डयो	१०१	अवज्झो देव घातेत्वा	२५२
अपण्णक सामञ्ज	६६	अवज्झो दूतो	३५५
अपानकत्ता समणब्राह्मणासे	२६	—ब्राह्मणो	३५५
अभयकर	५५	अवसिरा निरये पतन्ति	६५
अभिजच्चबल, चतुत्थबल	२५३	असको	१९३
अभिपारकस्स भरिया	५	असना	३५६, ३६१
अभिपारको	४३	असन्तो निरय नेन्ति, सन्तो पापेन्ति सुग्गतिं	२७७
अमच्चबल, ततिय बल	४५, ४७, ४९, ५०	असस्सता मानुसका कामा	२६
अमत पद	५	असिचम्मस्स	२२४
अमित्ततापना	१५५	असिपत्तपादप	२८५
अम्बवन	३४९	असिं	७५
अम्बा	२१, ३३, १२३	असुरकाय	३१
	३७, ११५, १७९, १८०, २०७, २९१, ३५६, ३६०	असुरगणप्पमद्दतो	८
अयसा परिकुज्जिता	६५	असोक	१२१, ३६२
अयिरो हि दासस्स इस्सरो	३०८	असोकवनिका	३२
अयो	२४९	असोके न दने वने	१५
अयोक्कूटेहि हञ्जाति	६९	असोण्डे	४, ५
अयोक्कूट	२६७	अस्सकण्णो	२१०
अयोगुळ	६७	अस्सकावती	८०
अयोपाकारपरियन्ता निरया	६५	अस्सगुम्बे	१७०
अयोमया सिम्बलियो, सोळसङ्गुलकण्टका	६९	अस्सकणानि	२५५, २५६, २६३
अयोमुखा	७०	अस्सतरीरथ	३८५
—काकोळा, निरये	७०	अस्सत्थो	११५, ३५६, ३७०, ३७९
—किमयो, निरये	६८	अस्समो	१६, ३५-३७, ८०, ८२, ११५
—गिज्झा, निरये	७०	अस्सरथो	८०, १७१, १७४
—दिजा, निरये	६७	अस्सारोहा	१७२, १७५
—बद्धा, निरये	७०	अस्सो	७८, १६४, १६५, १७८, २१७, २१९, २२८, २२९, २९५
—भेरण्डका, निरये	७०	अस्सो सिसति द्वारे	७६
—भूमि, निरये	६५	अहिंसा	१०१
अयोमयेहि वाळेहि पीळयन्ति, निरये	६८	—सब्बभूतभव्यान्	२५४, २५५
अरणी	२४४	अहेतुवादो पुरिसो	५४
अरिद्धो	२३७	अहेतु	५५
अरिदमो	५९		

आ

आकुच्छा	३६३
आजानीया सिधवा	६२, ३८९
आटा	३६४
आदाय सत्यानि चरन्ति ब्राह्मणा	२४६
आदासदन्ताथरुपचवेक्खित	७४
आदासदुस्समण्डनानुयोगमनुयुत्तसीला	१२७
आन दो १४, ११९, १३८, १३९, २८७	
आन दो, गिज्झराजा	१३२, १३४
आनुरक्खणा, लद्धस्स	४
आपायिक नेरयिक	१४१
आमलका	३५६
आम	४
आरञ्जर गिरि	३३०
आरामगमनसीला	१२७
आरामो १२१, १२३, १६६, १६८, २०६, २०७, २०९	
आवट्टनी महामाया	१३५
आवास पुञ्जकम्मिन, देवपुर	३४
आसन, वेळुरियमय	२१, २२
आसीविसेन	१४८, २३४
आहुतग्गी	२४१
आहुति पग्गहेस्सामि, मत्थकेन	३५५
— — मेदेन	३५५
— — मसेन	३५५
आळम्बरा	२०५, २०८
आळारिके	२९५
आळिगगरकाकिण्णा मच्छा	११६

इ

इक्का	३६२
इणदान	४
इब्भा	२५०
इन्दपत्थ	२९३, ३२३
इदपुरोहिता	२११
इन्दसगोत्तो	११९, ३३६
इदसहव्यत	११९
इदिखग्गधरा	२७०
इन्दीवरा	३६२
इन्दो १४, १७, ११८, ११९, १५३, १५४,	

जा० २-५१

२१०, २४८, ३८१, ३८३

— जयत पिता

इरन्धती नागकञ्जा

इल्लियाचापधारिनी

इल्लीहत्था

इसयो, सुभासितद्धजा

इसि

— सरभङ्गी

इसिसिङ्गी

इसी अच्चुतो

इसीनमावासे

इसीन साधुसम्मतो सकिच्चो

इस्समिग

इस्सरकुत्तिको

इ

ईसधरो

उ

उक्कुटिकप्पधाना समणब्राह्मणासे

उक्कुसा

उग्गा राजपुत्ता

उच्छिज्जेय्य अय लोको

उच्छु

उच्छेदी

उत्तमङ्ग

उदपाने

उदायी थेरो

उदुम्बरा

उद्दार

उद्दालका

उद्धपादा निरये पतन्ति

उपत्तिक, साळिकाय

उपमा

उपरिभट्टका

उपसेन

उपादानेसु लोकेसु

उपासिका

उपाहन

१४

२८८-२९२, ३१२,

३२३, ३२४

६२, १७१, १७२, १७५

३९६

१५५

७९, १३, १४, १६, ३८,

५७, ६५, ८२, ८४, १६०

८

१४ १६, १८, ३५

३५८

४२

६४

१२०

५४

२१०

५५

३६४

३२८ ३३०

५५

३६५

५४

३६

२०६, २०७, २०९

१४, १३८

३५६, ३६०

१२०

३७, ११५, २९१, ३६५

६५

२१४

६०, ६१

२९१

२५३

५८

२०५

५१, ६४

उपोसथ	२०५-२०९, २७५	कक्कुहा	३६४
— चातुर्दसि	२४	कक्कूपनिसेवित मुख	७४
— पञ्चदसि	२४	कङ्गुबीजा	३८९
उप्पल	१२१	कच्चान	३००, ३०९, ३२३, ३२५
उप्पलवण्णा	११९	कच्चायनो	१४, २९४
उम्मादन्ती	४३, ४५, ४९	कच्चिकार	१२१
उय्यानगमनसीला	१२७	कच्छि	१२२
उय्यानभूमि	५८	कच्छपा	२९६
उय्यान	३२, १२१, १२३	कच्छिकारा	३६१
उरगो	२०, २२, २४६	कच्छ, नागान	१६१
— महन्तो	१९	कञ्चनपब्बता	१९४
उरणि	५५	कञ्चनमेखलाहि	७५
उरुवेल्लकम्सपो	२८७	कञ्चनावेळधारी	१७३, १७५
उसभोम्हि, सिवीन	५०	कञ्जाहि, सुवण्णकायूरधराहि	२१
उसिन्दरो	१९३, २८६	कटमाया	३६३
उसिर	३४२	कटुक लोके, वेधव्य	३४२, ३४३
उसु	६९, १८२, १८७, १९९, २८३	कटेरुहा	३६२
उसुकारो	१८१	कटुहारका	१२१
उहुङ्कारा	३६४	कट्टेन	१२१, १२२
ए		कठलेन	१२१, १२२
		कणिकार	१२१, ३६१, ३६२
		कणिकारवन	३२
		कण्डरीकिन्नरान	१३०
		कणिक	१२०
		कणिकार	१२१
		कण्हदीपायनो	६६
		कण्हजिनो	३६८, ३७०, ३७२, ३७४— ३७७, ३७९, ३८०, ३८५, ३८६, ३९२, ३९४
		कण्हो	२१५, ३७२
		कदम्बा	३६१, ३६४, ३६५
		कदलिमिग	११६, १२०, २९६, ३७९
		कदली	११५, ३६१
		कनक	१२०
		कनवेर	१२१, ३६१
ओ	क	कपिञ्जरा	३६४
		कपित्थो	२०७, ३५६, ३६०, ३७०, ३७२, ३७९
		कप्पासकोसेय्य	१७०
		कप्पासपिचुरासी	२३५
एकपोक्खरा	१६१		
एकराजा	२६०, २६५		
एणीमिग	१२०		
एण्य्या	११६, २९६		
एतेन मित्ता जीरन्ति	५२		
एरावण नागराज	२९७		
एरावर्ति	२५३		
एलिककुमारो	१२५		
ओक्काकपुत्तो	७६, ७७		
ओट्टुरथो	१७१, १७४		
ओदन, सालीन	१६३		
ओरब्भिका	६९, १९९		
ओरोधा	१५८, १६१, २२७, ३०९, ३२५, ३३७, ३९६		
ओसधा	३६		
ककुध	१२१, ३५६		

कप्पासिक	३९४	—मानुसा	६०
कप्पुरा	३६३	काया, अग्गिसिखा	६७
कप्प	१७९	कारणव	१२२
कमण्डलु	१८६, ३५३, ३६३	कालपुरवत्ततो	१९४
कम्बलस्सतरा	२३१	काल्हागिरि	३१०
कम्बोजकान	२४६	कालामेय्या	३६४
कम्मबन्धू हि माणवा	१९४	कालिङ्गराजा	७
कम्मरपुत्तो	२७७	कासाययोगा	३६
कयविककये युत्ता	५६	कासायवत्थवसनो	३४
कयिरासि, दास	७६	कासिकचन्दन	७४, १४६
करतियो	३६१	कासिकमुच्चिवत्थधरा	२५९, २६५, २६६
करवीको	१२०, २१०	कासिकुत्तमधारिणो	८२, १७३, १७५
करेरिमाला	३६०	कासिपति	४, ६, १०१
करेरी	११५	कासिपुत्तो	२३२
करोटिया	३९६	कासियानि	३३५, ३४३
कलापिनो चापहत्था	१७५	कासिरञ्जो पुत्तो	६३
कलाबु	१०, ११	कासिराजा	१००, १०३, १०५, १५६, १८५, १८७, १८८, २४०
कलिङ्गका	३६३	कासी	१८२, १८६, २२८, २२९
कलिङ्गेषु	३४९	कासुमारियो	८३, ३५९, ३६६, ३८२
कल्याणमित्तो	८	— मधुके	१८६, १९१
कसिगोरक्खा	१६	कास	३४२
कसि, वेस्सा	२४१, २४५	काळसुत्ते निरये	६५, ६७
कस्सपगोत्ताय	२६९	काळहत्थि	१३९
कस्सपो	१४, १६, १७, ११९, १७८, १९३, १९४, २७१-२७३, २७५-२७७, २८१	काळागरु	१२१
कळम्बका	३६१	काळायस	१०५, १७७
काळीया	३६२	किकिब्बग्घदीपियो	११७
काकमच्छका मच्छा	११६	किन्नर	१२२
काकवती देवी	१२५	किमयो, अयोमुखा, निरये	६८
काकोलसङ्घो	६७, १९६, २८२	किम्पुरिसो	१२०, २८८
काकोळा, अयोमुखा, निरये	७०	किसवच्छो	१०, १४, १९४
कातियानो	२०८, ३११, ३१३	किसा हायन्ति थामुना	१६२
कादम्बो	१२२	किं धनेन य खीयेथ	१६६
कामगुणे, पञ्च	१५१	किं भरियाय मरिस्सति	१६६
कामधातु	१३८	किं योब्बनेन जिण्णेन	१६६
कामरागो	१३	किसुकवल्लियो	३६२
कामा, दिब्बा	६०	किसुक	११५, १२१, २२५, ३६१
—मानुसका	२६	कीटो	१०१, २४६, ३४१
— —असस्सता	२६	कुकुत्थका	३६३, ३६४
— —विपरिणामधम्मा	२६	कुक्कुटा	३६३

कुक्कुहा	११६, २९५	कुळीरका	३६४
कुक्कुळनामे निरयम्हि	१०	कूटकारी	६९
कुच्छिपटिसन्धि	२८	कूटमथो	११४
कुञ्जरे, दन्ती	२२३	कूटागार	३२, १७०
कुटज	१२१, २५७	कैककाधिपो अज्जुतो	६६
कुटदजा	३६३	कैककेभि	२९८
कुट्टा	३६३	केका	११५
कुठारिया	४१	केणुतिन्दुका	११५
कुडडमुखी	२७५	केतको	१२१, ३६१
कुणप	६०	केतुमर्ति नदि	३४८
कुणालका	११६	केवट्ट	२१३
कुणालो सकुणो	१२०, १२१, १३५, १३८	केसिनी	२५३
कुण्डलिनो	४, ५, ७, २५९, २६५, ३६६	केसी	२५४
कुमारियो, गोत्तरक्खिता	११८	कोक	१२०
कुमारो	१५८, १६१, २२७, ३०९, ३२५, ३३७, ३९६	कोकिल	२५३
कुमुदो	१२१	कोच्छ	३०४
कुम्भथूनिक्के	२९५	—सब्बसोवण्ण	१०३
कुम्भदासिया	११४	कोञ्चा	११६, २९५, ३०२, ३७९
कुम्भिला	३६३	कोट्ट	१२२, ३६४
कुम्भि	५९, ७६	कोट्टसुणा	३६३
कुम्भीला, सामुदिका	६० २९६	कोट्टागार	३०, १६३, १६६
कुरर	१२०, ३६४	कोण्डञ्ज	९, २५४, २५५
कुरवक	१२१	कोर्ति	३३०
कुर	२९७, २९८, ३००, ३१६, ३१९, ३२३, ३२४	कोरण्डक	१२१, ३६२
कुरुङ्गदेवी लोमसुदरी	१२५	कोरब्बराजस्स धनञ्जयस्स	२९०
कुररट्टवासी राजा	३०३	कोरब्बसेट्ट	१४१, १४२
कुरून सभ	२९३	कोरब्बो	२९४
कुलावरा	३६१	कोलितो	१४
कुल, बज्जीसु	२७९	कोलिया	२९१
कुवेरो, वेस्सवणो	२४१, २४३, २४८, २९१, २९२, ३१२, ३२४, ३८१	कोविळार	८१, १२१, ३६१
कुसचीरानि	३४३	कोसम्बा	३५७
कुसराजा	७४, ७७	कोसम्बय	२७८, २७९
कुसावती	७१, ७२	कोसलराजा	१२५
कुसुम्भरा	३६१	कोसियगोत्त	५
कुसो राजा	७१-७३, ७९	कोसियो	८०, ८१, ८४, १०६, १०९, ११२, ११५, ११७-११९, २१४
—सोळारपञ्जाणो	७६	कोसेय्य	३९४
कुस	३४२	कोसो	३०, ५६, १६२, १६६
		कसो, बाराणसिग्गहो	३
		कस, सोवण्ण, सतपल	१७३

ख

खगो	६४, १२०, १६२, ३३३, ३६३, ३७२
खज्जुरीन	३५६
खण्डहालो ब्राह्मणो	२५२, २५५-२५८, २६२, २६३, २६६, २६७,
खत्तियो	३, ६, ५१, ७४, १०४, १५७, १८२
खत्या हि वेस्सान बलिं हरन्ति	२४६
खदिरा	३५९
खराजिनो	२३९
खळोपिय	५९
खारनदि	६९
खिलानि	४१
खीर	३८९
खुज्जवामनकेन	१२४
खुज्जे	७२
खुरधार निरय	६८
खेमक	१००
खेमा नदी	३७
खोमकोटुम्बरानि	१७०, ३३५, ३४३, ३९४

ग

गङ्गा	६०, १०७
गणिका	२९५
गणी	२६९
गति	१३, ६४
ग घकेन	३८८
गन्धधरो	३८८
गन्धब्बदेवच्छरसङ्घसेविते	४२
ग घब्बरजा	२५
ग घब्बो	४, ६३, ७९, १२२, १५६, १९३, २८८
ग घमादनो पब्बतो	३६, १०८, १८३, १८५, १९०, ३४८, ३५५, ३५९, ३८८
ग घसिला	३६३
गन्धिके	२९५
गन्धो	८, २३, ३१७, ३२०
गम्भपातियो	६८
गया	१०६
गवजा	११६, १२०, २९३
गवयस्स	३३३
गवस्सा	११७, २९९

गावो

गिज्झराजा आनदो	२४७
गिज्झा, अयोमुखा, निरये	१३२, १३४
—सबला, निरये	७०
गिज्झो	६७
गिरिकणिका	७४, १९६, २४३, २४८, २८२
गिरिनो, सुदनस्सनस्स	३६२
गिरिवरे ग घमादने	२१०
गिरि आरञ्जर	१०८
गुग्गुला	३३०
गेण्डुकेनस्स	३६३
गोकण	३४
गोगणिसादका	१२०
गोघातको	३६३
गोटका	२७२
गोणरथे	३६४
गोणसिरा	१७१, १७४
गोण	३६३
गोतमिपुत्ते	१२६
गोतम, अङ्गीरस	२६४, २६५
गोत्तरक्खिता कुमारियो	११
गोधा	११८
गोनके, चित्तसन्थते	३८९
गोपालका	१७०, ३४४
गोयानिये	१२०
	२९७

च

चकोर	१२०
चक्कवाका	११६, २९५, ३६४
चङ्कोरा	३६३
चच्चरेसु	२३१
चण्डालपुत्तो पि अधिच्च वेदे	२४९
चण्डाली	७६
चतस्सो सयमानि	३९
चतुत्थ बल, अभिजच्चबल	५
चतुरङ्गिया सेनाय	५८, ८१
चन्दकुमारस्स भरियायो	२५९
चन्दके विमानस्मि	२७४
चन्दनोघवने	१२१
चन्दन	२७४

च दसूरिया	२६०, २६२, २६५, २८३
चन्दिमा	११९, २४१
च दो	२८, १९७, २५३-२५५, २६२ २६४, २९७
च दो च सुरियो च छमा पतेय्यु	१४२
चमर	१२०
चम्पक	१२१
चम्पेय्यका	२९१
चम्मधरा	३९६
चम्म	१०१
चलनी	३६३
चाट	३०७
चातुर्दसि	२०५, २०८, २०९, २७३, २७८
— उपोसय	२४
चापहत्या कलापिनो	१७५
चापहत्येहि वम्मिभि	१७१, १७२, १७४, १७५
चाप	३७२
चामरी	३६३
चारुतिम्बरुक्खा	३५६
चित्तसंथते गोनके	१७०, ३४४
चित्रका	३६३
चित्रकूटो	२१०
चित्रदण्डयुताबुधा	२२३
चित्रपेखुणा	३७९
चित्रवम्मधरा सूरा	१७३, १७५
चीनका	११५
चूलनिब्रह्मदत्तो	२१३
चूलनेय्यो	२१८, २२३
चेच्चो	६६
चेतपुत्त	३५५
चेलकेटु	३६४
चेलावका	१२०, ३६४
चोच	१२१
चोरका	३६३
चोरा	१२१, १५७, १६६
चोरेहि रक्खित मग्ग	५९
चोळ	३०७
छ	
छत्त	५१, ६४, ८२, १६२

छळङ्गकुमारघनन्तेवासिना	१२५
ज	
जटाजिनधरो	११६
जटिलो	३८
जटी	३५, २३९
जनक	१७८, १७९
जनपदे	५१, ५६, ५८, ८०
जनसन्धो	३०३
जनिन्दा, पथवि	२४१, २४५
जम्पावती	२१५
जम्बुको	५ २०, ३७०, ३७२, ३७९
जम्बुदीप	२८०, २९७
जम्बुयो	३७, ११५, २०७, २९१, ३५६, ३६०
जम्बुवन	१२१, १२३
जम्बोनदस्स पाकस्स सुवण्णस्स उरच्छदो	२९०
जयत पिता, इदो	१४
जयन्त	३५३
जवो, देवपुत्तो	२७९
जातरूप	१०४, १७७, १९९
जातवेद	३५५, ३५६, ३६९, ३८७
जाति	१२२
जातिमरणस्स	२५
जानपदा	४८, ५७, ८३
जानपद अत्थ	५
जाली	३६५, ३६८, ३७४ ३७७, ३७९, ३८०, ३८५, ३८७, ३९२, ३९४
जाल	९१
— मच्चुनो	१६८
जीवलोके	८, २०२, २०४
जीवजीवका	११६
जीवञ्जीवक	१२०
जूजको ब्राह्मणो	३४९
जूते	२९९, ३१९, ३२२
झ	
झाने रता	१३
झामका	३६३
झायति षक्खमूलस्मि	५८
झायामि	१७

आतिकुलगमनसीला	१२७	तीहि ठानेहि अवज्जो होति ब्राह्मणो	२४१
आतिकुले भरिया	१२६	तुङ्गवण्टका	३६३
आयेहि	२८१	तुलिया	३६३
		तुसिते	२९७
		तूरियताळितसडबुट्ट	२९६
ठ		तेल	३८९
ठान, ब्रह्ममुपेति	१३	तेविज्जसङ्घा	२५०
ड		तोमरडकुसपाणिनो	६२ १७०, १७२, १७३, १७५
डसा	८३, ३४४, ३५८, ३६६, ३८२, ३८७, ३९१	तोमरभिण्डवाला	२८३
		तोमरेहि	१९९
त		थ	
तगर	१२२, ३६१, ३६३	थण्डिलसेय्यका समणब्राह्मणासे	५५
ततिय बल, अमन्चबल	५	थम्भा, वेळुरियामया	२११, २३२
तत्त पायेन्ति मत्तिघ	६८	थाल, सुराय	४४
तपो	२४, २५, १०४	थीघातका	११०
तरच्छ	१२०	थूला जवेन हायन्ति	१६२
तरपनो निरयो	६५, ६७	थेय्य	११४
तापसो	१२२	— चा पि विवज्जयि	२७३
— सोणो	८१	थेरो, उदायी	१४
तालवत्थु	६७	द	
ताला	३७	दण्डकी	१०
तालीस	१२२, ३६३	— राजा	६६
तार्वतिसा देवा	१४, १८, २११, ३८१	दण्डभण्ड	१७७
तार्वतिस	२७९, २९७	दण्ड	५१, १२१, १२२
ताळावचर	२९६	— निधाय, भतेसु	१३
तिणसन्थारे	३४४	— वेळुव	३५३, ३६६
तिणहारका	१२१	दन्तभण्ड	१०५
तित्तिरायो	३६४	दन्ती, कुञ्जरे	२२३
तिदसानमिन्दो सक्को	१०७	दधि	३८९
— सहस्सनेत्तो	११७	दहरो पञ्चचूळको	५८
तिदसान बासवो	१८	दानवो	१०८, १२२
तिदसो	१०८	दानानि दत्तान सग्ग गच्छति	२३९
तिदिव	११७, ११९, २४२	दान	१०४
तिन्दुकानि	८३, १८६, १९१, २०७, ३५९, ३६६, ३८२	दारुसङ्घाटयानेन	३५
तिम्बरुतित्थिस्मि	१०६	दासा, कीता धनेन	३००
तिरच्छानयोनि	३१	दासिमकञ्जको	३६१
तिरीटि	१२१	दासी	३५१, ३५२, ३८५
तिलको	३७, ११५, १२१, २९१	दासो	४६, ५०, ६१, ७६, ७७, ३०७, ३५१, ३५२, ३६७, ३८५

धम्मो इसिन धजो	१५५
धम्मो पापेति सुग्गति	६५
धवस्स कण्णा	३५९
धाति	२९
धातु	१२०
धीता, धतरट्ठस्स	२३९
धुत्तियो	१२४
धूमो पञ्चाणमग्गिनो	३४३
वेनुसहस्सानि, सट्ठि	६२
वेनु	१२६

न

नकुलो	१२४, २६३
नगरम्हि ड्य्हमानम्हि	५९
नच्चगीत	२९६
नच्च	२४, १६८
न जपे मन्ते	१७
न जुहे	१७
नज्जुहा	३६३
नटकुवेरो	१२५
नटनाटकगायिनो	२९५
न ते पुत्ता ये न भरन्ति जिण्ण	१५५
न ते सत्तो ये न भणेति धम्म	१५५
नत्थि विरिय	५५
नदी, खेमा	३७
नदीचरा	३६४
नदीतित्थगमनसीला	१२७
नदीतित्थ	१२१, १२३
नदी, वङ्गगती सब्बा	१२९
नदि केतुमार्ति	३४८
— वेतरणि दुग्ग	६८, ६९, १९५
ननदर	६९
नन्दने वने असोके	१५
नदन वन	१७, १३७, २७९, २९७
नदाय देविया	२२६
नदि	१६६
नन्दो	८३, ८५, २२८
न पूजितो मञ्जमानो, मेघावी पण्डितो नरो	३०५
न भूते हिंसामि	२७३
नभ फलेय्य उदधी पि सुस्से	१४२

नयेहि	२८१
नरके	२०२, ३१३
नरदा	३६३
नरस्स, भूनहुनो	२४३
नरा, परदारगू	६९
न विस्ससे इत्थि दसन्न मातर	१३३
न विस्ससे भित्तपुराणचोर	१३२
न विस्ससे राजान सखा मम ति	१३३
न विस्ससे रामकरासु नारिसु	१३३
न विस्ससे साखपुराणसथत	१३२
न वे राजा सखा होति	३०५
न सा भरिया या पतिनो न विभेति	१५५
न सा सभा यत्थ न सन्ति सन्तो	१५५
न सो राजा यो अजेय्य जिनाति	१५५
न सो सखा यो सखार जिनाति	१५५
नळपी	३६३
नळिन	१२१
नागकञ्जा इरन्धती	२८८-२९२, ३१२, ३२३, ३२४
नागकुलकरेणु	१२०
नागखधे	२२४
नागमल्लिका	२९१, ३६२
नागराज	२३, २२५
नागराज एरावण	२९७
नागरुक्ख	१२१
नागा, वम्मिता	७४
नागो	१९, २६, १८२, १८६, २१९, २८८, ३१८
नागो दन्तेहि हञ्जते	१८०, १८३
नागो, वरुणो	२८९, २९०, ३१२, ३२२, ३२४
नाञ्जत्र वेस्सेहि कसिं करेय्य	२४५
नातिदूरे भजे रञ्जो	३०५
नाब्राह्मणो भत्तपदानि सिक्खे	२४५
नामगोत्त	१४१, १८२, २५०, २८१
नारदपब्बता	३८१, ३८३
नारदो	१४, १०८, १०९, ११९, १३८, १७८, २४५, २८०-२८२, २८५

—देवब्राह्मणो	१३४, १३५	—द्वे रोख्वा	६५
नारियो, अतिचारा	६९	—महावीचि	६५
—वैसियो	१२५	—सङ्घातो	६५
नावा पार	१२६	—सञ्जीवो	६५
नाव	११२, २२८, २६१, ३०४, ३६८	निरय	११, १५, ३१, ६८, १३७, १५९, १८५, १९५, २०३, २०४, २३५, २६७, २७२, २८२, २८४
नाळगिरि	२५३	—अधो	६६
नाळिकेरसञ्चारिय	१२१, १२३	—खुरधार	६८
नाळिकेरो	१०, ३५६	निरय नेति, अधम्मो	६५
नाळिक पण्वत	३४९	—लोहकुम्भ	६९
निकेतम्मो, महस्स	७१	—सतपोरिस	६८
निक्खसहस्स	२२९	निल्लोकनसीला	१२७
निक्ख	२३३	निवेसन परलोके मतान	२८२
निगमो	२६, ५१	—लक्खया	४
निगळब धका	२५६, २६३	निसभो	२४३
निग्गुण्डो	३६१	निहीनजच्चो, वियग्घराजस्स	३०३
निग्रोधो	११५, ३४८, ३५६, ३७०, ३७२, ३७९	निळिनिके	३५
निद्देसकारी पुरिसो, इस्सरो तेन लिप्पति	५३	नीकसूकरा	११६, २९६
निधि	४	नीपा	३५७
निब्बुतो पिण्डो भोत्तब्बो	५९	नीलपुष्पी	३६२
निमिराजा, विदेहान	१९२, १९४	नीलवम्मधरा सूरा	१७२, १७५
निर्याति	२७२, २७३	नीवारो	३६५
निरयम्हि, कुक्कुळनामे	१०	नेगमे	४८, ५६
निरया, अट्ट	६५	नेत्तिंसा	६९, २२४
—अयोपाकारपरियन्ता	६५	नेत्तिसबधा राजरक्खा	१६३
—पण्वेका सोळसुस्सदा	६५	नेत्तिसवरधारिनो	२३६
निरये, अयोमयेहि वाळेहि पीळयति	६८	नेमिन्धरो	२१०
—अयोमुखा काकोळा	७०	नेरयिका	१४६
— —किमयो	६८	नेरयिक, आपायिक	१४१
— —गिज्झा	७०	नेलमण्डल	१२०
— —दिजा	६७	नेसादपुत्तो सामो	१८२
— —भूमि	६५	नेसादो	९७, १८७
— —भेरण्डका	७०		
—तत्ते तिखिणकण्टके	६९		
—पतन्ति अवसिरा	६५		
—रोख्वा	२७८		
निरयो काळसुत्तो	६५, ६७		
—तापनो	६५, ६७		
—तुमुलो घोररूपो	२८३		

पचलाका	३६३	२२८, २२९, २९५
पच्चति, सस्सानि	५६	५१
पच्वेका निरया सौळसुस्सदा	६५	२४१, २४५
पजापति	११९	१५५
— ब्रह्मा	३८१, ३८३	२३
पञ्च कामगुणे	१५१	१२८
पञ्चचूळको, दहरो	५८	१२१
पञ्चथूप	२०३	पञ्चका ११५, १२१, ३६१, ३६३
पञ्चदर्सि	२०५-२०८, २०९, २७३, २७८	पद्मारट्टायिनी १२७
—उपोसथ	२४	पनसा ११५, ३५६, ३७०, ३७२, ३७९
पञ्च पञ्चनखा भक्खा	१४६	पथसकुण यजिस्सामि, तुय्ह मसेन ब्राह्मण ३५४
पञ्चसिखो	११९	—यञ्ज ३५४
पञ्चालचण्डो	१२५	पन्नगान सत्तवो १९
पञ्चालचदी	२२२, २२६	पपा २०६, २०७, २०९
पञ्चालचदो	२२२, २२६	पब्बतराजस्स हिमवतो १२१
पञ्चालराजधीता	२६६	पब्बतो गधमादनो ३६, १८३, १८५, १९०, ३४८, ३५५, ३५९
पञ्चालराजा	२१६, २१७	पब्बतो, बङ्को ३४७, ३४८, ३५१, ३५४
पञ्चालिय	२१३	पब्बत, नाळिक ३४९
पञ्चालो	२१२-२१४, २२२, २९८	—बेपुल्ल ३४८
पञ्जा	६, १२, ५१, २४३	पभावती ७१-७५, ७७-७९
पञ्जाबल, अगबल	५	पम्पका ३६३
पटङ्गा	३४१, ३४६	पम्मका ३६४
पटाका	२२४	पयागस्मि २४०
पटिकुज्जिता, अयसा	६५	परकार ५५
पठम बल, बाहुबल	५	परकुलगमनसीला १२७
पण्डर	१६२	परदारगू, नरा ६९
पणवदिदिमा	८१, २५१, २९६	परनिम्मितवसवत्तिनो, देवा २९७
पणवा	३८९	परभत १२०
पण्णकुटि	४१	परलोकस्स १४७
पण्णक	१६३	परिचारिका, दिजकञ्जायो १२०-१२३
पण्णसथरे	१६३	परिच्चाग १०४
पण्णसाला	३५, ८१, २९५, ३७१, ३७४, ३९१	परियायभत्त समणब्राह्मणासे ५५
पतापनो, निरयो	६५	परिवदेन्तिका ३६४
पत्तिकारका	७८, १५८, १६१, १८०, २२३, २३०, २९५, ३०५, ३०९, ३२५, ३२८-३३०, ३९६	परिसा १४
पत्तिके	१०१, १४५	परो लोको १४८, २८१, २८२
पत्ती	१६४, १६५, २१७,	पलासयट्ठि २४८
		पलासादा ११६, २९६

पल्लङ्को सजत्तरच्छदपञ्चासो	१७, १८	पियङ्गु	१२१, २९१
—पटियत्थतो	१७, १८	पियङ्गुका	३६३
—सोपवाहनो	१७, १८	पियाला	८३, ११५, १८६, १९१, २०७, ३५९, ३६६, ३८२
—सोवण्णो	१७, १८	पिलव	१२२
पल्लङ्क	१६३, ३०४	पिसाचदोसिना	१३५
पसद	१२०	पिसाचेन	३६९, ३७३
पसदमिग	१२०	पिस्सामि, विस	२६५
पसु	१९९, २४७	पीठे, सोवण्णये	९३, २७४
पसुपालका	१२१	पीठ	३०४
पाकहसा	३६४	—सब्बसोवण्ण	१०३
पाटलि	३७, ११५, ३६१, ३६२	पीतवम्मधरा सूरा	१७३, १७६
पाटलिवन	३३	पीळियक्खो	१८२, १८६
पाटिहारियपक्ख	२०५-२०८	पुक्कुसकुलेसु	२५८
पाठीना मच्छा	११६, २९६	पुञ्जकम्मिन आवास, देवपुर	३४
पाणिस्सरा	१०७, २९५	पुञ्जान महाविपाक	१९
पातालमिव दुप्पुरा	१२६	पुण्णको	२५४, २९०, २९२, २९३, २९८, ३१३, ३१६, ३२३, ३२४
पातिया, सोवण्णमयाय	२२	पुण्णको यक्खो	२८९, ३११, ३१२
पानागारे	२९५	पुण्णमुख	२५३
पायासि, राजा	५८, ८१, २१७	पुत्तजीवा	३५६
पारिके	१८७	पुत्तेहि देव यजितब्ब, महेसीहि नेगमेहि च	२५३
पारिचरिय सुद्धा	२४१, २४५	—यञ्ज यजित्वान	२५४, २५५
पारिच्छत्त	२९७	पुत्तो, कासिरञ्जो	६३
पारिजञ्जा	३६१	पुन्नाग	१२१
पारेवतक्खी सुत्तन	२२७	पुप्फवती	२५२, २६०, २६१
पारेवता	३६४	पुब्बाचरिया ति माता पितरो	८७
पार, नावा	१२६	पुरिददो सक्को	८, ९, ६३, ७९, १५६, १९३
पावुसा	२९६	पुरिसालु	१२०
पासाणसार खणसि, कणिकारस्स दारुना	७२	पुरिसो, अहेत्तुवादो	५४
पासादा, सहस्सथम्भा	२३२	पेतराजविसय	१३७
पासाद, वेजयन्त	२९७	पेत्तिघातिनो	६८
पास	२४, ८९, ९१, ९४, ९७, ९८, १००, १०१	पेत्तिविसय	३१
पाहुनो	१६३	पेलका	३६३
पिङ्गलायो	३६४	पेस्से	३०७
पिङ्गलेन सोणेन	५१	पोक्खरणी	३३, ११६, १७०
पिङ्गलो	२७२	पोक्खरसातका	३६४
पिङ्गियानी	१३०	पोटकिल	३४२
पिचु	३६३		
पितरो	४, ४८, २८१, २८२		
पियक	१२१		

पोरिसादो १४३, १४५-१४७
पसुकलान सङ्घाटि १७६

फ

फाणज्जको ३६१
फन्दनमालुवा ३५९
फलानि, कासुमारियो ८३
—ति दुकानि ८३
—पियालानि ८३
फुस्सकोकिलो १२२-१२४, १३८

ब

बका १३०, ३६३
बकुल १२१
बदरानि ३५६
बलजा २९६
बलवा भीमसेनो २४१
बलाका ३६३
बलियक्खा ३६४
बल ५, ५१, ५७, १६६
—अग्ग, पञ्जाबल ५
—चतुत्थ, अभिजच्चबल ५
—ततिय, अमच्चबल ५
—दुतिय, भोगबल ५
—पञ्चविध लोके ५
—पठम, बाहुबल ५
बहुकाय १०६
बाधेसि, वात, जालेन ७२
बाराणसी २०८, २३१, २४०, २७८
बाराणसिग्गहो कसो ३
बावरिकस्स, रञ्जो १३०
बाहुबल, पठम बल ५
बिन्दुत्थनी ४४
बि दुस्सरो ७३
बिळारा ११६, १२०, २९६
बीजको, दासो २७२, २७३, २७५, २७७, २७८
बीरणी २०४
बुद्धपरिसा १४
बोधिसत्तो २८७
व्यग्घिनसा ३६४
व्यग्घो ११६, १२०, २५०,

२९६, ३३३, ३७४
व्याममत्त किमिन ६९
ब्रह्मचरिय १७, २३, १९२, १९४,
२३३, ३१७, ३२०
ब्रह्मचारी ३८, ४१-४३, ५७,
८२, १८९, १९०
ब्रह्मदत्तो ६८, २१२, २१३, २१७,
२१८, २२०, २३९
ब्रह्मदत्तस्स भरिया १३०
—माता १२५
ब्रह्मबधु ३६५
—खण्डहालो २५२
ब्रह्ममुपेति ठान १३
ब्रह्मलोका २८०
ब्रह्मा ११७, ११९, १४३,
२४५, ३५१
—ति मातापितरो ८७
—पजापति ३८१, ३८३
ब्राह्मणवण्ण ३६०, ३६५
ब्राह्मणा महासाला ८३
ब्राह्मणो १५८, १६१, १७९, १८२,
१९७, २६९, ३०९, ३२५,
३३८, ३५०, ३७९, ३९६
—अधीयान वेदमक्खानपञ्चम १३४
—अवज्झो ३५५
—खण्डहालो २५२, २५५-२५८, २६२,
२६३, २६६, २६७
—जूजको ३४९

भ

भगीरसो १९३
भङ्गा ११५
भण्डी ११२, ३६२
भण्डुत्तिरिनामका ३६४
भत्ता २०४, ३४३
—पञ्चाणमित्थिया ३४३
भद्दि २८७
भद्दमुत्ता ३६३
भद्दसेनो २५३
भद्दियो २५३

भमरा	३५७
भया पणुन्ना पि भवति दासा	३००
भरतो	१९४
भरिया, अभिपारकस्स	४३
— ज्ञातिकुले	१२६
— धनक्कीता	६९
— ब्रह्मदत्तस्स	१३०
— बासुदेवस्स	२१५
— बेनतेय्यस्स	१२५
— सत्तसता	१७३, १७६
भरिय हति	५७
भवसागरे	३६८
भस्सरा	३६३
भागीरथि	२४२
भारत	२२
भारद्वाजो	३५८, ३८५
भारघ	७९, ८४
भावसेट्ठि	२७३
भावित्तान सावको	१४०
भासेय्य मन्ते कुसलो मतीमा	२४९
भिङ्कार	१२०
भिङ्गराजा	३६४
भिस	३४७
भीमरथो	७, १३
भीमसेनो	१२४
— बलवा	२४१
भुजपत्त	१२१
भूतेसु निघाय दण्ड	१३
भूनहच्च	३८८, ३९३
भूनहुनो	२४३
— तरस्स	६५
भूमि, अथोमया	६५
भूरिदत्तो	२३१-२३३, २३५-२३७
भेका	२४६
भेरण्डका अथोमुखा	७०
भेरी	८१, १५१, १६१, २३०, २९६, ३८९
भेसज्जानि	१२४
भोगबल, दुतिय बल	५
भोगवती	२९१

भोजपुत्ता, सोळस	२४
भोजपुत्तो	१९, २०
भोत्तब्बो अनवज्जपिण्डो	५९
— निब्बुतो पिण्डो	५९

म

मकरा	२९६, ३६३
— सामुद्दिका	६०
मकसो	८३, ३४१, ३४४, ३५८, ३६६, ३८२, ३८७, ३९१
मक्कटो	३६३
मगधानमिस्सरो	२३
मगधो	८०, २७७, २७८
मग्ग, चोरेहि रक्खित	५९
— दुग्गतिगामिन	६३
मघवा	८, ९, २४८
— देवकुञ्जरो	१७, १९२
— देवराजा सुजम्पति	१९४, ३२७, ३८४
मच्चलोको	३१६
मच्चु	१६६, १८५
मच्चुना, महासेनेन	१६६
मच्चुनो जाल	१६८
मच्चुराजस्स अदस्सन	१४
मच्छा	११६, २९६, २९८
— आळिगग्गरकाकिण्णा	११६
— काकमच्छका	११६
— पाठीना	११६, २९६
— रोहिता	११६
— सकुला	११६
— सतवङ्का	११६
— सवङ्का	११६
— सामुद्दिका	६०
— सिङ्गू	११६
मच्छिका	६९, १९९
मज्जपायिनी	१२७
मज्जे, सीवथिकाय	७४
मज्जरी	१२०
मणयो	१०५, १७७
मणिकारे	२९५
मणिक	५०

मणिपल्लङ्गे	१७०	महामाया, आवट्टनी	१३५
मणिसङ्घमुत्तारतन	२७४	महायञ्ज	२३५
मणि	२१, ७९, २३३, २३४, ३२३, ३३०	महावराह	१२०
—लोहितङ्को	२६	महाविपाक, पुञ्जान	१९
मत्तकुञ्जरे	२९	महावीचि निरयो	६५
मत्थकेन आहुति पग्गहेस्सामि	३५५	महासाला ब्राह्मणा	८३
मद्कुले	७६	महासेनेन, मच्चुना	१६६
मद्दव	१०४	महिदो	११०, ११९
मद्दस्स निकेतम्मो	७१	महिंसा	११६, १२०, १९९, २७२, २९६, ३४१, ३६३
मद्दस्स तेपुरे	७२	महोरगो	१८, १२२
मदी, राजपुत्ती	३३१, ३३५, ३४०— ३४६, ३७३, ३८०— ३८३, ३९०—३९५	महोसधो	२१३, २१६, २१९— २२२ २२७—२२९
मदो	७५, २९८	मागधा	२३०
मधु	३४७, ३५७, ३६३	माधो	१९४
मधुके कासुमारियो	१८६, १९१	माणवक, सोण्ड	१४०
मधुको	११५, ३५९, ३६६, ३८२	माणवो	१७, ३८, ४०, १८५, २२२, २३३, २३८, ३१३
मधुगन्धिको	१२२	मातङ्गस्मि यसस्सिने	६६
मधुगन्धिया	३६२	मातङ्गा सुवण्णकच्छा	६१, १७०, १७३
मधुपिण्डिका	३५८	मातलि, देवसारथि	१०६, १०९—१११, ११७— ११९, १९४—१९७, १९९, २००, २१२
मधुमक्खिका	३४१	मातापितरो, पुब्बाचरिया ति	८७
मधुमधुका	३५६	मातापितरो, ब्रह्मा ति	८७
मधुलट्ठि	३६३	माता, ब्रह्मदत्तस्स	१२५
मनुस्समस	१५०, १५२	माधर सुवपण्डित	२१४, २१६
मनुस्सयोनि	२५	मानुसका कामा	२६
मनुस्सलोका	२५	— असस्सता	२६
मनोजलो	१९३	— विपरिणामधम्मा	२६
मनोजो, राजा	८३	मानुसा कामा	६०
मनोसिला	१२०	मायाकारा	२९६
मनोहरो मणी	२९४	मायागुणा	२४३
मत्तयोगा	३६	मायाविनो	१६८
मन्ता	४१	मालाकारे	२९५
मन्तालको	१२१, ३६४, ३८०	मालागिरी	२४२, २४८
मयूरो	११६, १२०, २९५, ३०२, ३७९	मालापिळ्ळा	२०३
मसक्कसार	३१	मालुवपण्णस थता	४१
महानागा पक्खदिनो	२२३	माल	२३, ३०४, ३१७, ३२०
महानामा	३६१	माल्य	२७४
महाब्रह्मा	२८७		

मिखल, मुञ्जमय	३९
मिगपक्खीसु	५१
मिगबधका	६९
मिगरथो	१७२, १७५
मिगो	१८३, २४७
मिग हति मिगेन	७०
मित्तदुब्भो हि पापको	३१४
मिथिलग्गहो वेदेहो	१९४, १९५, २११, २१२, २१७
मिथिला	१६८, १६९, १७७, १८०, २०७, २१३, २२४, २२९
मिलक्खू	२४४
मुख, कक्कूपनिसेधित	७४
मुग्तियो	३६१
मुचलि दकेतका	११५, २९१
मुचलि दो	१२१, १९३, २४२
— सरो	३४९, ३६०—३६२
मुञ्जपब्बज	३४२
मुञ्जमय मिखल	३९
मुञ्जरोहिता	२९६
मुट्टिका	२९६
मुण्डो	५८
— सङ्घाटिपास्तो	१७६
मुत्तकरीसभक्ख	६७
मुत्ता	१०४, १७७, ३३०, ३३१
मुदिङ्गा	८१, १०७, २०५, २०८, २१६, २५१, २९६, ३८९
मुदित	२५३
मुनि	६६
मुरजालम्बरानि	१०७
मुसला हत्त्वा	६६
मूलफलानि	४१
मेण्डरथे	१७२
मेण्डिस्सरो	१४
मेत्तचित्त	३४
मेदेन आहुति पग्गहेस्सामि	३५५
मोक्ख	२१९
मोगल्लानो	११९, २८७
मोवा	११५

मोरा	३६३
मसिकुट्टा	३६१
मसेन आहुति पग्गहेस्सामि	३५५
मसोदन ब्राह्मणा भक्खयन्तु	३२५

य

यक्खभूतभब्बानि	२६७
यक्खो ७, ४५, ८३, १२०, १२२, २१९, २३१, २८९, २९३, २९८, ३०२, ३१०, ३११, ३१३, ३१५, ३४६, ३६९, ३७३, ३८६	
— पुण्णको	२८९, ३११, ३१२
युगन्धरो	२१०
यञ्जतन्त	४१
यञ्जेसु पाणे पसुमारभति	२४७
यञ्ज	१४५, १४७, २४१
— पन्थसकुण	३५४
य तानि	२५
यमक्खय	६८
यमसाधन	६६, ७५, २२८
यमुना	२३२, २४०, २४१
यमो	२४१, २९७, ३८१, ३८३
यमोवेकन्तहारियो	१२५, १२६
यसस्सिने मातङ्गस्मि	६६
यान	२३, ६४, १२६, १६१, १६२, ३६८
यामतग्गि	२८६
यामहनु	१९३
युत्ता, कयविककये	५६
युधिट्टिलो	१२४
यूथिका	३६२
योधिक	१२१

र

रक्खसो	६७, ६८, १२०, १२२, २८८
रजके	२९५
रजतग्ग	२१
रजत	१०४, १२०, १७७, १९९
रजोजल्ल समणब्राह्मणासे	५५
रञ्जो, अङ्गस्स	२९२
— कासिस्स	२४०
— कुवेरस्स	३१२, ३२४

—बावरिकस्स	१३०
रुद्धे बिलुम्पमानम्हि	५९
रुद्ध	५६, ५८, ७१, ८०
—पालिते	५६
रतन	५०
रता, झाने	१३
रथकारकुलेसु	२५८
रथसहस्सानि, सट्ठि	६२
रथसेनी	१७१, १७४
रथस्स पञ्जाण, राजा	३४३
रथानीक	१६४, १६५, २९५
रथारोहो	१७२, १७५
रथिका	७८, १४५, १५८, १६१, १८०, २२३, २३०, २९५, ३०५, ३०९, ३२५, ३२८-३३०, ३९६
रथो	३५, ७८, १०१, १२६, १६०, २१७, २२८, २२९, ३०४, ३३५, ३४४
रविहसा	३६४
रसको	१३९, १३८
राजकञ्जा रुचा	२७४, २७५, २८०, २८७
राजगह	२७७, २९२
राजदण्ड	३६७
राजपुत्ता उग्गा	३२८-३३०
राजपुत्ती मही	३३१, ३४१, ३४२, ३४४
राजरक्खा, नेत्तिसबन्धा	१६३
राजवर्साति	३०३-३०७
राजवार्हि, अग्गयान	३४७
राजा कुरुरदुवासी	३०३
—कुसो	७२, ७९
—बुदीपो	२४२
—ब्रह्मदत्तो	६४, २२०
—पायासि	५८, ८१, २१७
—मनोजो	८३
राजायतना	२०६
राजा रथस्स पञ्जाण	३४३
—वेदेहो	२१७, २२२
—वेस्सन्तरो	३२८, ३२९, ३३४, ३३७-३३९, ३४३-३४६, ३५१-३५३, ३५५-३५७, ३५९, ३६०, ३६५, ३७१, ३८३, ३८४, ३९०-३९७

—सिक्खी	२८६
रुक्खमूलस्मि धायति	५८
रुचा, राजकञ्जा	२७४, २७५, २८०, २८७
रुरु	११६, १२०, २९६
रूपधातु	१३८
रोरुवे निरये	२७८
रोहिता मच्छा	११६, २९६, ३६३

ल

लक्खणा, पदुट्ठा	१२८
लक्खी	४८
लक्खया निवेसन	४
लङ्घिका	२९६
लङ्घी	३६३
लद्धस्स आनुरक्खणा	४
लब्बुजा	३५७
लब्बुजवन	१२१, १२३
लाजा	२१५
लामो, अलद्धस्स	४
लिच्छविपुत्तो मुनक्खत्तो	२८७
लुङ्क	८२
लुट्ठो	१००
लेड्डुना	१२१, १२२
लेणो	२९९
लोकनाथो	१४
लोकेसु, उपादानेसु	५८
लोको, परो	२८१, २८२
लोणकरा	२४४
लोद्द	११५, १२१
लोमसुन्दरी कुरुङ्गदेवी	१२५
लोहकुम्भी, निरय	६७, ६९, १९७, १९८
लोहकूटेहि	६९
लोहपिट्ठा	३६४
लोहविज्जा	२१२
लोहितङ्को मणी	२६
लोह	१०५, १७७, २४९

व

वग्गुस्सरो	७३
वङ्कतपण्वतो	३४५
वङ्को, पण्वतो	३४७, ३४८, ३५१, ३५२, ३५४

वज्र	८०	वाहन	६, ५१, १६६
वच्छ, किस	१०	वाळबीजनि	६४, १६२
वज्जीसु कुल	२९९	विधासादा	३६३
वज्जुल	१२१	विजयो	२६८, २६९, २७४, २८७
वड्डकि	५५	विज्जाचरणसम्पन्नो	६६
वत्थक	१०५	विज्जाचरणेन	१११
वत्थिक	१७७	विज्जाधरो	१२२
वत्थिय	५०	विज्ज	१७९
वन्नभू	१४	विदेहपुत	१९, २०
वनकम्मिका	१२१	विदेहो	१८०, १९२, २१३, २६८, २९७
वनमल्लिक	१२१	विधुरो	२८८, २९०, २९९, ३००, ३०३, ३०८-३१०, ३२३
वना कट्टमया, सब्बे	१२९	विनतको	२१०, २५४
वनिब्बकान	२४	विनस्सेय्य अय पजा	५५
वने, न दने	१७	विपरिणामधम्मा मानुसका कामा	२६
वम्मिता नागा	७४	विपाको, सुचिण्णस्स	२३
वम्मितो	१०१, २१७	विभीतका	३५६
वम्मिनो	१६४, १६५, २२३, २२४, १९५	विभेदिका	३५६, ३६३
वम्मिभि चापहत्थेहि	१७१, १७२, १७४, १७५	विमानस्मि, व दे	२७४
वरको	३६५	विमान	१८
वराहा	११६, २९६, ३६३	वियग्घराजस्स निहीनजच्चो	३०३
वरुणो	२३०, २४१	विलुम्पमानम्हि रट्टे	५९
—नागो	२८९, २९०, ३१२, ३२२, ३२४	विलेपन	२३, ३०४, ३१८, ३२०
वल्लिभो	३६२	विसविज्ज	२३४
वसलियो	१२१, १२४	विहारे सत्त	२०४
वसुलो	२५८	वीचि	११
वस्ससत देवो न वस्से	५५	वीणा	१७६, २३०, २९६, ३८९
वाणिजा	१६, ११२	वेगसा हि कत कम्म म दो पच्छानुत्तप्पति	५
वाणिज्ज	१९	बैजयन्त पासाद	२९७
वातमिग	१२०	वेणी	७६
वातो गिरिमावहेय्य	१४२	वेतनेन	७३
वात जालेन बाधेसि	७२	वेतरणि	१९६, २८५
वामरोहिनी	२१२	—दुग्गा, नदि	६८, ६९, २८५
वासन्ती	३६२	वेतालिके	२९६
वासवो	८, २१, १०७, ११०, ११७, ११९, १९३, २११, २४२, २४३, ३२६	वेतस	२०, ११५
—तिदसान	१८	वेदजाता	१४
वासुदेवस्स भरिया	२१५	वेदा	२४१, २४३
		वेदिसा	१२१, ३७०, ३७२, ३७९
		वेदेहो	१६९, १९४, २१४, २१६, २२१, २२३-२२६, २२८,

—सिथिलगहो	२२९, २६९, २७१, २७३-२७५, २७८-२८० १९४, १९५, २११, २१२, २१७
—राजा	२१७, २२२
वेधव्य कटुक लोके	३४२, ३४३
वेनतेयस्स भरिया	१२५
वेपुल्ल पन्वत	३४८
वेय्यग्घपरिसिन्वित	१०३
वेय्यग्घा	१७१, १७२, १७४, १७५
वेरोचन मणि	७८, ७९
वेला तास न विज्जति	१३१
वेसियाना	१५८, १६१, ३०९, ३२५, ३२८ ३३०, ३३७, ३९६
वेसी	१२५, २९५
वेस्सतरो, राजा	३२८, ३२९, ३३४, ३३७- ३३९, ३४३-३४६, ३५१-३५३, ३५५- ३५७, ३५९, ३६०, ३६५, ३७१, ३८३, ३८४, ३९०, ३९७
वेस्सतर	३
वेस्सवणो कुवेरो	२४१, २४३ २४८, २९१, २९२ ३१२, ३२४, ३८१
वेस्सा कसि	२४१, २४५
वेस्सानर	२४२, २४५
वेस्सापित्तो	२८६
वेस्सो	१८२
वेळुका	११५
वेळुरियमया	११८
वेळुरियमुत्ता थरुखगबधा	७
वेळुरियमय आसन	२१
वेळुरिया	१०४, १७७ २०५, २०८, २११, ३३०, ३३१
वेळुरियामया थम्भा	२११, २३२
वेळुरिया, रुचिरा	२११
वेळुरियूपनीला	२१
वेळव दण्ड	३५३, ३६६
वसराजा	३२८

स

सइ दका	१४
—तावर्तिसा	१९५
सइ दा	७, ५१, ७०, १९२
सउत्तरच्छदपञ्चासो पल्लङ्को	१७, १८
सकुणो, कुणालो	१२०, १२१, १२३, १२४, १३५
सकुला मच्छा	११६
सक्को	४, ८, ९, १८, ४५, ११७, १९३, २७९, ३८१
—तिदिसानमिदो	१०७
—देविदो	३८३
—पुरिददो	६३, ७९, १५६
सक्खराहि	१२१, १२२
सग्गकाय	१९४
सग्गो	२७-३०, ५१, ५७, १४१, १९१, १९२, ३६४
सग्ग गमिस्ससि	६, ७
सङ्खपणवा	१६१
सङ्खपालो	२१
सङ्खमुत्तो	१०५, १६७
सङ्खा	८१, २३०, २५१, २९६, ३८९
सङ्खातो, अग्गिस्स	३५
सङ्खाटिपास्तो	५८
—मुण्डो	१७६
सङ्खाटि	५१
—पसुकूलान	१७६
सङ्खातो निरयो	६५
सच्चतपापी समणी	१२४
सज्जुरथो	१७१, १७४
सज्जयो	३८८, ३९४
सज्जीवो निरयो	६५
सट्ठि अस्ससहस्सानि	६२
—गामसहस्सानि	६१
—वेनुसहस्सानि	६२
—रथसहस्सानि	६२
सतञ्च धम्मो न जर उपेति	१४३, १४८
सतपत्त	१२१
सतपोरिस निरय	६८
सतवङ्का मच्छा	११६

सतसिप्पो	७३	सयम्पि हेके उपयति दासा	३००
सत्तपण्णा	२९१, ३६१	सरकुत्ति	३०४
सत्तसता भरिया	१७३, १७६	सरभङ्गो इसि	८, १४
सत्त विहारे	२०४	सरभमिग	१२०
सत्ति	६७, ६९, १९९, २२६, २८३	सरीरभेदा	२६
सत्तिसूले	१०	सरीसपा	८३, ३६६, ३८२, ३८७, ३९१
सत्तुभत्त	३५८	सरो, मुचलि दो	३४९, ३६०-३६२
सत्थ	१९, १२१, १२२	सलळा	३५७
स दन	६४	सल्लकियो	३६१
सप्पि	२४२, ३८९	सल्ल	२७, १८३, १८४
सबला गिज्झा, निरये	६७	सवङ्का मच्छा	११६
सबलो	१९६, २८३	सस	१२०
सब्बलोकस्स इस्सरो	५३	ससकण्टका	२९६
सब्बसोवण्ण कोच्छ	१०३	ससकण्णिका	११६
—पीठ	१०३	सस्सानि पच्चति	५६
सब्बा च नज्जो पटिसोत वजेय्यु	१४२	सस्सु	६९
सब्बोसधीहि	५६	सहदेवो	१२४
सब्रह्माका	७, ५१, ७०, १९२	सहस्सक्खपुरे	२४२
सभ, कुरुन	२९३	सहस्सचक्खुनो	१०९, ११७
समज्जा	२९६	सहस्सथम्भा पासादा	२३२
समणब्राह्मणासे अनासका	५५	सहस्सनेत्तो	८, १९२, २३२
—अपानकत्ता	५५	—तिदसानमिदो	११७
—अरहन्तो	५५	सहस्सपटियत्थतो पल्लङ्को	१७, १८
—उक्कुटिकप्पघान	५५	सहस्सबाहु	६६
—थण्डिलसेय्यका	५५	सहस्सयुत्त ह्यवाहि दिब्बयान	२१०, २११
—परियायभत्त	५५	सळल	१२१
—रजोजल्ल	५५	साकेत	२७३
समणब्राह्मणो	७, २३, ५१, ५५, १०७, १४८, १९२, २७१, २८६, ३०१, ३१७, ३१८, ३२०, ३२१	साक	४०, ३४७
समणी सच्चतपापी	१२४	साखमिग	१२०
समणो	१२२, १७९, १८१, १९७, २६९, ३३८, ३५०, ३७९	सागरो	१९३
समासनो देव कथ भवेय्य	३०३	सामञ्ज, अपण्णक	२६
समुद्दकप्पासी	३६२	सामाकनीवार	११५
समुद्दो	१९४	सामुद्दिका कुम्भीला	६०
सम्बुद्धो	११९	—मकरा	६०
सम्मताल	२९६	—मच्छा	६०
सम्मासम्बुद्धसासने	२०९	—सुसू	६०
सयनासन	२०६-२०९	सामो	६७, १८३-१९१, १९६, २८३, ३७९
		—नेसादपुत्तो	१८२
		सारथि	८०, १५६-१५८, १६०-१६२
		सारिपुत्तो	१४, ११९, १३८, २८७

साला	३७, ११५, १२१, २०७, ३५६, ३५७, ३५९	सीवथिकाय मञ्जे	७४
सालि	३६५	सौवलि	१८०-१८२
सालियो	११५	सीसपावरणानि	३६१
सालिस्सरो	१४	सीहव्यग्घा	३६३
सालीन ओदन	१६३	सीहो	११६, १२०, २५०, २९६, ३३३, ३६३, ३७४
सावको, भावित्तान	१४०	सुगति पापेति धम्मो	६५
सावत्थिय	२०९	सुचिण्णस्स विपाको	२३
सासपो	३६२, ३६५	सुजम्पति	८
सालिका	२१४, २१५	—देवराजा, मघवा	३८४
सिक्खितरा	२२४	सुजातो	१४०
सिखण्डी	११६	सुणो	३६३
सिङ्गालो	७४, ७५, २२५, २५३	सुतसोमो	२७-२९, ३१, ३४, १४१, १४३, १४४, १५१
सिङ्गु	३६३	सुदस्सनो गिरि	२१०, २४३, २४८
—मच्छा	११६	सुद्धा	६१
सिद्ध	१२२	—पारिचरिय	२४१, २४५
सिनेरू	२९७	सुद्धो न मुच्चे परपेसनाय	२४५
सिद्धवारका	११५, २९१, ३७०, ३७२, ३७९	सुद्धी	२५
सिधवा, आजानीया	६२	सुधम्मा	१९५, २११, २९७
सिन्धवो, सीधवाहनो	१६२, १७०, १७३	सुधा	११३-११५, ११७
सिप्पठान	३५१	सुनक्खत्तो, लिच्छविपुत्तो	२८७
सिप्पवादेन	२३८	सुनखा	१०
सिप्पेन	१११	सुनखुच्छिट्टुक	१८०
सिम्बलि	२८४	सुनन्दा	२५३
सिरी	३, ११, १२, २४, ४८, १०८, १११	सुनदो	४३
सिरीनिग्गुण्डी	३६१	सुनामो	२६८, २६९, २७४, २८४
सिरीसा	३६१	सुभासितद्वजा इसयो	१५५
सिलुच्चयो मेरु समूलमुप्पते	१४३	सुभोगो	२३७, २४०-२४२
सिवा	३३६, ३४१	सुमन	१२२
सिवि	४८, २१५, ३२९, ३३०, ३३४, ३३७, ३३८, ३४०, ३४७, ३४८, ३५२, ३५९, ३६७, ३६८, ३९३, ३९६, ३९७	सुमुखो	८९, ९६, ९८, १०१-१०४
सिविकञ्जा	३३७	सुरा	१६२, ३०४, ३८९
सिविका	३३५, ३४४	सुराधर	९९
सिविराजा	४८, २१५, २१६, २८६, ३२६, ३२७, ३२९, ३५९	सुराधुत्तकेन	१२५
सिवीन उसभोम्हि	५०	सुरामुख	२५४
सीधवाहना सिधवा	१७३	सुराय थाल	४४
सीदा	१९४	सुरियवल्ली	३६२
सीमतिनियो	२५८	सुरियो	११९, २६२, २९७
		सुरुचिर	१२२
		सुवण्णकच्छो मातङ्गो	६१, १७०, १७३, २९५

सुवण्णकायूरधराहि कञ्जाहि	२१	सोणो	६७, ७५, ८५, १९६
सुवण्णच देत्थ	११७	— तापसो	८१
सुवण्ण	३३०, ३३१	सोण्डो	४४, ९९, २९५
सुवपण्डितो माधरो	२१४, २१६	सोण्ड, माणवक	१४०
सुवपाळिका	३६४	सोण्णपल्लङ्को	१७०
सुसानमज्जे	१२४	सोण्णमया	२१
सुसुमारा	२९६	सोण्णरथा	१७४
सुसू	३६३	सोण्णवालुकसन्थता	२९६
—सामुद्दिका	६०	सोपवाहनो पल्लङ्को	१७, १८
सूकरा	२७२	सोभञ्जना	११५, ३६१
सूकरिका	६९, १९९	सोमदत्त	३०, २३४, २३५
सूत	१९५—१९७	सोमयागो	१९३, २४२
सूदो	२४४, २९५	सोमरुक्खा	३५६
सून	७५	सोमो	२४१, ३८१, ३८३
सूरसेन	२९८	सोम्भेसु	२३१
सूरा, चित्रवम्मधरा	१७३, १७५	सोवण्णमयाय पातियाय	२२
—नीलवम्मधरा	१७५	सोवण्णये पीठे	९३, २७४
—पीतवम्मधरा	१७३, १७६	सोवण्णरथे	१७१
सूरियो	२४१, २५३—२५५	सोवण्णो पल्लङ्को	१७, १८
सूरो	१७२, २२३, २२४, २५३	सोवण्ण कस, सतपल	१७३
सूलस्मि	१५९	सोळस भोजपुत्ता	२४
सेट्टिकुले	२७८	सोळसित्थि सहस्सानि	६२
सेतगेह	३६१	सोळसुस्सदा पच्चेका निरया	६५
सेतपण्णी	३६१	सोळारपञ्जाणो कुसो	७६
सेतपारिसा	३६१	सकिच्चाय	६४
सेतपुप्फा	३६३	सकिच्चो, इसीन साधुसम्मतो	६४
सेतवारी	३६२	सगिद्धा किमयो, अयोमुखा, निरये	६८
सेनको	२२०, २२२, २२३, २२९, २८२	सयमानि, चतस्सो	३९
सेना	१०	सवच्छरो	२५
—अक्खोभणी	८२	सवट्टये भूतधरा वसुधरा	१४२
सेनापति, अलातको	२६८, २७२—२७६, २८७	ससारसुद्धि	२७३, २७६
सेनाय, चतुरङ्गिनी	५१, ५८		
सेनासन	२०४		
सेलो	१९३, २५८, ३५५, ३६१		
सेवालसीसका	३६१		
सोगधिका	१२१		
सोणको	५८—६०		
सोणदिन्नो	२०४		
सोणसिङ्गाला	३६३		
सोणेन पिङ्गलेन	५१		

ह

हञ्जति, अयोकूटेहि	६९
हति, भरिय	५७
हत्वा, मुसला	६६
हत्थानीक	१६४, १६५, २९५
हत्थारोहे	७८, १४५, १५८, १६१, १७२, १७५, १८०, २२३, २३०, २९५, ३०५, ३०९,

हथिगुम्बा	३२५, ३२८-३३०, ३९६	हिङ्कारो	३५६
हथिल्लकणानि	१७० १७३	हिङ्गुलक	१२०
हथिना	२५५, २५६, २६३	हिङ्गुजालिका	३६१
हथियान	३५, ८०	हिमवतो पब्बतराजस्स	१२१
हथी	८०	हिमवा	२४२, २४३, २४८, २९७
हरिच दनलित्तङ्गो	११७, १७८, २१७,	हिरञ्जवती	२९१
हरिच दन	२२८, २२९, २९९	हिरञ्ज	५०, ३३० ३३१
हरीतकी	१७३, १७५	हिरिवेरा	३६३
हरेणुका	५०, १०५ १७७	हिरी	१०८, १११, ११९
हलिद्दका	३५६	हिस, इसयो	५७
हसन	११५ ३६३	हेम	१२०
	१२१	हसो	११६, १२२, १६८, २९५, ३६४, ३७९

उपमायो

अक्खस्स फलक यथा	१६
अग्गिखच्चा व आरका	६९
अग्गिदड्डो व आतपो	२१८, २२१
अग्गि यथा तिणकट्टु दहन्तो	१४४
अग्गि यथा पज्जलति, देवता व विरोचति	१५७
अग्गिसिखा व पब्बतग्गे व अच्चि	४३
अग्गिसिखूपम	१९५
अग्गी व उदकण्णवे	३९१
अग्गी व सयतो तिट्ठे	३०५
अच्छरान व सङ्गम	२७४
अच्छरा विद्य देवेसु	३०२
अछम्भितो व	३१०
अजिह्वा मच्छोवस्स	३०५
अजुट्टुमारी व खुदाय मिय्ये	१८०
अञ्जनलोमसादिसा	४०
अङ्गुलाबुसमा थना	१६
अनद्धनेय्यो उदक थले व	१५४
अधकारे व पज्जोतो	२८५
अधवाला पभाससि	७६
अप्पोदके व मच्छान	१६५
अमरा विद्य	२७८
अम्बा व पत्तिता छमा	३३४
अम्ब इव पथे जात	३५४
अरञ्जे निम्मनुस्सम्हि	१७
असिप्पो धुत्तको यथा	२७३
असीताला व तिट्ठन्ति	३६२
अस्सत्थ व पथे जात	३५३
अही व उच्छङ्गतो ढसेय्य	२१८
आकासन्त व दिस्सत्ति	१८७
आदिच्चोवुदय तम	२२३
आदित्ते वारिमज्झ व	२८५
आपो सुवुट्ठी व यथा थलम्हा	४८
आसीविस व कुपित	६६
इन्दगोपकवण्णाभो	२३५
इन्दीवरपूप्फसामे	३०२
इन्दो व असुराधिपो	५७

इदो व जयत पति	८२
इद व परिचारिका	२८०
इम मस व पातव्य, सूले कत्वा पचन्तु न	२२५
इस्ससिद्धमिव विपरिवत्तायो	१२५
उक्कामुखपहट्ट व	८२, २५१
उग्गता अब्भकूटा व	३५५, ३५९
उदपान व नोदक, सचे पि न अनुखणे, वारि कद्दमगन्धिक	५२
उद्ध तारकजाता व	२१३
उप्पलस्सेव किञ्जक्खा	१६
उरगामिव दुजिब्हायो	१२५
उसु पलसतेन वा	२२७
ओघपथ व छन्न	२५०
ओभासय सब्बदिसा चदिमा व	२८०, २८१
ओभासती विज्जुरिव तल्लिक्खे	२१, २९३, ३१५
ओसधी विय तारका	१५
कणिकारा व निवातपुप्फिता	२९२
कणिकारा व सम्फुल्ला	२३६
कण्टकान व साखा, सव्वित्थियो	१३४
कण्हसप्पसिरूपमा	१३१
कनकब्बा समोचिता	१६
कन्नप्पकन्न यथा रुक्खच्छाया	१३१
कमलासदिसित्थियो	१७
कम्बोजका जलजेनेव अस्स	१३१
कम्मारान यथा उक्का, अन्तो झायति नो बहि	२१८, २२१, २३७
करवीकसुस्सर	४०
काकपञ्जा व	६१
काकपट्टनक यथा	२२७
काकसेन व लेड्डुना	२२२
काका उलूक व रहो लभित्वा	२४८
काको व	६१, ६२
काचिम्हिच्चमया खुरा	२९२
काला तरुणा व उग्गता	२९२
काला निदाघेरिव अग्गिजारिव	११४
काळपक्खे यथा चदो, हायतेव सुवे सुवे	१५४
कीटो व अग्गि जलित अपापत	२७६
कित्तवो सिक्खितो यथा	२७३
कुणपे व मक्खिका	१३७

कुररी हतछापा व	२३७, ३३६
कुसुमोनुदकमादाय, समुद्दे उदक मिने	१४०
कोञ्ची समुद्दीरे व	९८
कोसम्बफलकसुस्सोणी	२२७
खदिरङ्गारवण्णाभा	२५१
खरपत्तसन्निभ	४०
खळुङ्गेनेव सिधवो	२२५
खीरपीता व अच्छरे	३७४
गङ्गातिथूपमासु	१३३
गन्धन्बराजा व दिसा पभाससि	२५
गव चे तरमानान	५०, ५६
गावो बहिणिस्सेव	१३१, १३३
गावो यथा आघातने विकता	२०१
गावो व सुम्भति	३६९, ३७२ ३७३, ३९२
गिरीन व पतिस्सुता	३८१
गीवा एण्येयका यथा	१६
घतसिन्तो व अग्गि	२३१
घतासनसमा	१३१
घरे जात व दासिय	३७३, ३८६
चक्कवाकी व	३३६, ३३७
चक्कवाकी व पल्ललस्मि अनोदके	२३७
चक्कस्स नेमि विय परिवत्तति	१३१
चन्दो व पतितो छमा	१८७, १८८
चाप व लिखित सम	३२६
चित्तकाय व मे कायो	३८६
चोरो विय वेणिकता	१२५
छर्कलि व मिगि छापा	३७६
छन्न यथा वारिचर वधाय	२०१
छवकसमसदिसम्पि	१३४
छेदगामिमणिय व वाणिजो	१३७
जम्बुदीप व सागरो	२२९
जम्बोनदस्स पाकस्स •	२९२
जय इदो व सोभति	२५२
जलन्तमिव तेजसा	२३४
जलन्ति विज्जुत यथा	१८
जलन्तरिव तेजसा	८१
जातरूपमया कण्णा	२९०, २९२

जातवेदसदिसम्पि	१३६
जातवेदो व सण्ठान खिप्प अनुदहति न	१३५
जाता वने किम्पुरिसी व पब्बते	४४
जाल व जातवेदतो	८४
जिञ्जूकफलसन्निभा	१६
तम्बनेत्ते	३०२
तम्बलोहविलीन व	६८
तारवरा व ओसधी	१११
तावतिसेव अच्छरा	३९५
तिक्खमाया नदीरिव सीघसोता	१३१
तिण्णो नदीपारगतो व कुल्ल	१३१
तित्थसमा नारियो	१३०
तिदसान व वासव	३२९
तिदिवोकचरा व अच्छरा	२९२
तिरिटि सङ्घारिव पावुसम्हि	३९
तुला यथा पग्गहिता, ओहिते तुलमण्डले, उन्नमेति तुलासीस, भारे ओरोपिते सति	२७६
तुला यथा पग्गहिता, समदण्डा सुधारिता	३०४
तेविज्जसङ्घा व पुथू यजेय्यु	२४७
थले यथा वारि वुट्ठ, अनद्धनेय्य न चिरट्ठितीक	१५४
थीनम्हि चित्त यथा वानरस्स	१३१
दमेतस्स व सारथि	३९२
दानव व हृदयतरस्सिता	१३६
दिवा सूरियो व भासति	२५२
दीपे रक्खसिगणो व वाणिजे	१३५
दीप वोघे महण्णवे	२८५
दुजिह्वा उरगा विय	१२६
दुट्ठगद्गभरथो व उप्पथे	१३७
दुमप्फलानी व	२६
दुमस्स तूलूपनिभा	४१
दुम इव पथे जात	३५४
दुम्मो च या बलिसा अम्बुजो व	२७६
देवकञ्जा व नदने	३९५
देवपुत्ता व नदने	२२४
देवानमिव आवासो	३५६
देवानमिव नदने	३५७, ३६०
वरणीरिव	३५३
धेनु व वच्छगिद्धा व	३४१

धोतपादो व कद्दम	२७९
नक्खत्तराजारिव तारकान	१२
न तप्पती सागरो व नदीहि	१४४
नदीरिव सब्बवाही	१२५, १३४
नदी व अवसुच्छति	१८४, ३७०
नदी व गिरिदुग्गेसु, सञ्जन्ना खुद्दवेळुभि	२२७
नभा विज्जुरिवुगता	२९७
नभ ताराचितामिव	३५६
नववसकळीर व	१६४
न विस्ससे तित्थसमा हि नारियो	१३३
नळागार व सीदति	६
नळो व हरितो लतो	१६४
नागनाससमूपमा	१६
नागनासूर	२२७
नागानमिव पब्बते	३७६
नागो तुत्तट्ठितो यथा	६७
नागो व एकको	३४
नाग मण्डूकवण्णेन	७७
नातिबद्ध व कुञ्जर	३९५
नारियो तित्थसमा	१३०
नावा यथा ओरकूल परञ्च	१३१, १३३
नाविको विय	८४
नाव व गण्हि अण्णवे	१७
निक्खन्ता नन्दने विय देवा	२५९
निक्ख व जातरूपस्स, उक्कामुखपरिहसित	३८४
निग्रोधमिव मालुतो	१५७
निग्रोध व पथे जात	३५३
निधी व उदकतिके	२७८
निथ्य चन्दो व सोभति	२७०
निलक्खी च यथा मिगी	२२६
नीलुप्पल वातसमेरित व	३९
नेरुना व समागता	१२६
नेरु विय अविसेसकरा	१२५
पर्क्खि बद्ध व पञ्जरे	२२१
पक्खी मुत्ता व पञ्जरा	३७६
पक्खी व पञ्जरे बद्धे, मच्छे जालगतेरिव	२२३, २२९
पङ्के सन्न व कुञ्जर	२२१

पथदधुनो पन्नरसे व चदो	७
पथवी यथा थावरान तसान	४८
पदुम हत्थगतामिव	३८७
पदुम हत्थगत व तेमुख	२८८
पद्म यथा हत्थगत	२३६
पब्बतूपम	६९
परित्त उदक व चङ्कवारम्हि	३१
पातालमिव दुप्पूरा	१२५
पुण्डरीकत्तचङ्गी	४४
पुप्फाभिकिण्ण हिमव व पब्बत	२९३
पूरा कण्हञ्जनस्सेव	१६
पेळाबद्ध व पन्नग	२२१
फदति मच्छा व थलम्हि खित्ता	२०१
फलानमिव पक्कान, निच्च पतनतो भय	१६६
बको मच्छमिवोदके	३५४
ब्रहावने जातुदुम व मालुवा	४४
भरिया व भत्तू पतिनो पियस्स	२२
भस्मच्छन्नो व पावको	२७८
भस्मरारिं	२३९
भुत्वा दुट्ठविस यथा	२७८
भूतान धरणीरिव	१०४, ३८५
मच्छस्सेवोदके गत	१३५
मच्छा विलकता यथा	६५
मच्छे जालगतेरिव	२२१
मच्छो व	२१८
मच्छोवस्स अजिन्हवा	३०५
मदिरा व दिद्धा	१२५
मधूनि व पलातानि	३३४
मसक्कभार विय वासवस्स	२१, २९२, ३०२
महारुक्खूपम रट्ठ	५६
महोदधी व	१४४
मातू व पुत्तो तरुणो तनूजो	७४
मिगी भत्तावुदिवत्ति	४४
मिगी व खीरसम्मत्ता, यूथा हीना पक्कदति	३७०
मिगी व भत्ता सरच्चापधारिना	११२
मिगी साखस्सितो यथा	५२
मिग पथानुबन्ध व	२१४, २१८

मिग यथा ओकचरेन लुहो	२१४
मृगो व तुण्हिमासीनो	१६८
मुञ्जावेसिका पवाळा	१८२
यथा आरञ्जक नाग, दन्ति अवेति हत्थिनी	३३१
यथा आरञ्जक नाग, पोतो अन्वेति पच्छतो, जेस्सन्त गिरिदुग्गेसु,	
समेसु विसमेसु च	६३
यथा उदयमादिच्चो वासुदेवो पभङ्करो	८४
यथा उदयमादिच्चो, होति लोहितको महा	२०८
यथा एकमुहुत्त व	१७
यथा गोटविसो	२७१
यथा चोरो	१२६
यथा दिद्धो	१२६
यथा नदी	१३१
यथा पथो	१३१
यथा पपा	१३१
यथा पानागार	१३१
यथा पि आसभ चम्म, पथब्बा वितनिय्यति	२२५
यथा पि खीर विपरिणामधम्म, दधि भवित्वा नवनीतम्पि होति ।	२४३
यथा पि पलसत चम्म, कोतिमत्ता सुनिट्ठिता, उपेति तनुताणाय, सरान पटिहन्तवे	२२७
यथा पि मच्छो बल्लिस, वद्ध मसेन छादित	२१४, २१८
यथा पेत सुसानस्मि, छड्ढेत्वा चतुरो जना	२२९
यथा वारिवहो पूरो, गच्छ नुपनिवत्तति	१६५
यथा वारिवहो पूरो, वहे रुक्खे पक्कूलजे	१६५
यथा वारिवहो पूरो, सब्बकाल न खीयति	३६६
यथा सभा	१३१
यथा सरदे आकासे, नीलोभासो पदिस्सति	२११
यथा सामुद्दिक् नाव, वाणिजान धनेसिन	
वोहारो तत्थ गण्हेय्य, वाणिजा व्यसतो सिया	६३
यथा सिखी नदी वातो	१२६
यथा सिम्बलिनो सार, अवेस नाधिगच्छति	२२१
यथेव खलती भूम्या, भूम्यायेव पतिट्ठति	३०८
रक्खसी विय दुत्तोसा	१२५, १२६
रथकारो व	१७६
रथस्साणीव यायतो	८७
राजा यथा वेस्सवणो नळिञ्ज	३१५
राजा व यञ्जे धन ब्राह्मणान	४८
राम सीता वनुब्बता	३७५

राहुग्गह व चदिम	२२१
राहुग्गह व सूरिय	२२१
राहुना उपहतो व चदिमा	१३६
लता व दुमनिस्सिता	१३३
लाखारसरत्तसुच्छवी	४४, २९२
लोणतोयवतिय व आपका	१३६
वच्छबाला व मातर	३९३
वणिजो विय वाचासथुतियो	१२५
वन यथा अग्गिम्हे सुकुल्ल	३९
वाणिजान यथा नावा, अप्पमाणभरा गरु, अतिभार समादाय, अण्णवे अवसीदति	२७६
वाणिजो व विकत्थनी	१२६
वातो व गग्गमादेति	९९
वारिपीता व अच्छरे	३७५
वारुणी व पवेधेन्ती	३९३
विचित्रपुप्फ सुरभि व माल	८
विजम्भान सीह व	७८
विज्जु महामेघरिवानुपज्जथ	११६
विज्जुरिवन्तलिक्खे	४०
विज्जुरिवाभासि	१५
विज्जुवग्गधन तरे	२२४
विज्जुवग्गधना विनिस्सटा	२९२
विद्धोस्मि पुथुसल्लेन, सविसेन यथा मिगो	१८३
विससक्खो विय निच्चफला	१२३
विससक्खो विय निच्चफलतायो	१२५
वेदा व तनुमज्झिमा	२२७
वेलतमिव सागरो	२७२
वेला यथा सागरवेगवारिनी	११९
सकुणी मानुसिनीव	३९५
सकुणी हतपुत्ता व	३३६
सकुणी हतपुत्ता व, सुञ्ज दिस्वा कुलावक	२३६
सक्क व अच्छरा	६३
सङ्खवरूपपन्ना	४०
सङ्खूपम सेतमतुल्यदम्सन	११०
सङ्गीतियो व सुय्यरे	३६०
सचे पक्खी व काहिति	२२४
सतरसी व तारका	२२४

सतेरता अम्भमिव, च दक पाविसी रुचा	२७४
सतेरता विज्जुरिव तल्लिक्खे	३९
सप्पट्ठ व माणव	३९२
समुद्दवेला व	४९
समुद्दवेला व दुरच्चयानि	२४
सम्पन्नसस्स व महोदकेन	४२
सम्बरु व सतमायकोविदा	१३६
सरे यथा वारि वुट्ठ चिरट्ठितीक नरवीरसेट्ठ	१५५
सरो दिट्ठो कलाप व	२७७
सल्लविट्ठो यथा वणो	३७७
सव तीन व सागरो	३५३, ३८५
सहस्स व पराजितो	४५
सागरे व मकर तिमिङ्गलो	१३५
साल मालुवलता व कानने	१३६
साला व सम्पमथिता	३३७
साला व सम्पमथिता, मालुतेन पमडिता	२३७, ३०८
साल इव पथे जात	३५४
सिखीरिव सब्बभक्खा	१२५
सिखीरिव सब्बभक्खा, सब्बित्थियो	१३४
सिखी सब्बघसो यथा	१३३
सिङ्गाला किंसुक यथा	२२५
सिधवे सीघवाहने	३३८
सिलेसूपमा सिखिरिव सब्बभक्खा	१३१
सीहस्सेव गिरिब्बज	६४
सीहस्सेवितरे मिगा	७८
सीहा बिला व निक्खता	३८५
सीहीवामिसगिद्धिनी	३७६
सीहो यथा लोहितमसभोजनो	१२५
सीहो व सीलस्स गुह उपेति	४६
सीहो वामिसपेक्खी व	३४९
सुककपक्खे यथा चन्दो, वड्ढतेव सुवे सुवे	१५४
सुजाता भुजलट्ठी व	२२७
सुजाता मिगल्लापा व	२२७
सुवण्णकम्बुतलवट्ठसुच्छवी	४१
सुवण्णति दुक्कनिभा	३८
सुवण्णस्स उरच्छदो	२९२
सूकेनक्खी व घट्टित	३०५

सूतो व रथ सङ्गृह्णे	४
सूरियो व पतितो छमा	१८८
सेत केलाससादिस	३२८, ३४६
सोण्डान व सुरा घर	९९
सोण्डो व पित्वा विसमिस्सपान	१५१
सोण्डो व सोण्डस्स सुराय थाल	४४
सोब्भमिव पटिच्छन्ना	१२५, १२६
हेमच दनगधिनी	१५
हेमजाला व दिस्सन्ति	३६२
हेम तग्गिसिखारिव	२२७
हेम वुत्तभग्गिना	३८४
हसगग्गरभाणिनी	२२७
हसो निखीणपत्तो व पल्ललस्मि अनूदके	३३४
हसराज यथा धङ्को, अनुज्जव पतिस्ससि	२२५
हसा वुपरिपल्लले	३७५

— ० —

गाथायो

अ			
अकक्कसङ्गो न च	४१	अच्छेररूप तव	२८१
अकक्कस अगलित	४०	अच्छेर वत लोकस्मि	१९२, ३४६
अकत्वा मच्चस्स वचन	२१८	अच्छो च खो तस्स	४१
अकल्लमेत वचन सुगत्ते	१०८	अछम्भितो व गण्हाहि	३१०
अकाम वा सकाम वा	७२	अजिनम्हि हञ्जते दीपि	१८०, १८३
अकारिय लोकमिम परञ्च	२४२	अजिनानि परिदहिवा	३७८
अकासिया राजूहि	२४८	अजेय्यमेसा तव होतु मेत्ति	३२३
अकिच्चकारि दुम्मेधो	३५४	अज्ज चे मे इम रत्ति	२३७
अकुद्धरूपोह भोतो	४९	अज्ज मे सत्तमा रत्ति	१००
अक्कोधनस्स विजिते	४९	अज्जा पि सन्तानमय	२७९
अक्कुद्धो सघर एति	१५७	अज्जुना अज्जुकण्णा च	३६१
अक्कोधनमनुग्धाती	२८६	अज्जेव किच्च आतप्प	१६६
अक्कोधनो असघट्टो	३०६	अज्जेव पब्बजिस्सामि	६१, ६२
अक्खाहि नो ताय मुघा	३१९, ३२२	अज्जेव मे इम रत्ति	३७७
अक्खेय्य ते अह अय्ये	१६१	अज्झत्तञ्च पयुत्तस्स	६
अखीलकानि च	३९	अज्झायको याचयोगी	२४१
अगमासि सो रहद	२०	अज्झायक दानपति	३३४
अगुण धनु आतिकुले	१२६	अज्झायक म तगुणूपपन्न	२४३, २४९
अग्गि पथा तिणकट्ट	१४४	अज्झावरम्हा न दस्स	८३
अग्गि यथा पज्जलति	१५७	अज्झेसनमरिया पथावि	२४१, २४५
अग्गिस्स पारिचरियाय	३४२	अज्जलिं ते पग्गण्हामि	१८५
अग्गि उज्जालयित्वान	३३१	अज्जा च तस्स	३९
अग्गि वा द्वारतो देम	२२०	अज्जा च नारी	२२
अघ त पटिसेविस्स	३४०	अज्जातक सामिकेही	४६
अङ्कोला कच्छिकारा च	३६१	अज्जेत्थ पुप्फिता अम्बा	३५६
अङ्गपच्चङ्गसम्पन्नो	१६१	अज्जे पि कण्हजटिनो	३४१
अङ्गारकासु अपरे फुणन्ति	१९७	अज्जे बहू इसयो	३८
अचित्तितम्पि भवति	१६८	अज्जो नु ते कोचि	४५-४७
अचिर वत नेत्तिसो	२६५	अटवियो समुप्पन्ना	१७७
अच्चाभिक्षणससग्गा	५२	अट्टालका ओट्टगीवियो	२९१
अच्चायिकेन लुहेन	३७२	अट्टम पि भद्रमधनस्स	५९
अच्चुगता हि सिवयो	३४७	अट्टानमेत दुक्खरूप	३७२
अच्छिवा सल्लवा	३६१	अट्टसा सुकता थम्भा	२११, २३२
अच्छेच्छु वत भो रुक्ख	३३८	अट्टमास धारियमानान	३६१
अच्छेदनस्स भायामि	३६७	अट्टदुम्मत्तो उदीरेसि	९९
अच्छेरक म पटिभाति	१६३	अट्ट अत्वा पुरिस	१३६
अच्छेरमाचिक्खसि	२८१	अतिकायो महिस्सासो	६६
		अतिक्कन्तवनथा धीरा	१६८

अतिचीर निवासेन	५२	अथ यीमे अवर्त्तिसु	१९३
अतिदान ददित्वान	२५२	अथ वज्जे वा मगधे	८०
अतियक्खा वस्सवर	३३८	अथ वा तयो मातापुत्ते	३५९
अतिवेल नु अम्माय	३७३	अथस्स पदमह्विक्ख	१००
अतीत नानुसोचामि	१६४	अथस्स भण्डन घोर	३४८
अतीत मानुस कम्म	२१९, २२०	अथस्सा पोक्खरणिग्या	३६३
अतीरदस्सी पुरिसो	२१९	अथागमा ब्रह्मलोका	२८०
अनुद्धा सिवयो आसु	३४८	अथाय इसिना सत्तो	६६
अतेव मे अच्छरिय	३५६	अथाय भस्सरो पक्खी	१०१
अतो मता देववरेन	१११	अथासनम्हा ओरुह	२८०
अत्तनाय चजित्वान	९२	अथेत्य उदक तस्मि	३६१
अत्तनो चे हि वादस्स	५३, ५४	अथेत्य पञ्चमो आगा	३४५
अत्ता च मे सो सरण	२९९	अथेत्य पटुमा फुल्ला	३६०
अत्तानुरक्खाय भवति हेते	१४५	अथेत्य फुप्परसमत्ता	३५७
अत्तान आती उदाहु	१४१	अथेत्य वत्तती सहो	३३७, ३३९
अत्यञ्च धम्म अनुसास	२८५	अथेत्य सकुणा सति	३५७, ३६४, ३६५
अत्थि जम्पावती नाम	२१५	अथेत्य सासपो बहुको	३६५
अत्थि ते दहरो पुत्तो	६१	अथेत्य सीहव्यग्घा च	३६३
अत्थि नेस उसासत्त	१८३	अथेत्य हेट्टा पुरिसो	३५६
अत्थि नो जीविका देव	३९१	अथेत्येकसत्त खत्या	२१२
अत्थि मे त अतिसार	१०४	अथो अत्ता च मे फीता	१६३
अत्थि मे पानीय सीत	१९१	अथो अरोग योग्ग मे	१६३, ३९२
अत्थी ति चे नारद	२८२	अथो उभो अरोगा मे	३८७
अत्थेव देवा पितरो	२८२	अथो डसा मकसा च	३५८, ३६६, ३८२, ३८७
अत्थेव बीजको नाम	२७२	अथो पि मे अमच्चेसु	९४, १०३
अत्थ अत्थेन वेदेह	२२९	अथो मे सादिसी भरिया	१०३
अत्थ देवमनुस्साह	२११	अथो रट्ट अनुप्पीळ	१०३
अत्र चस्स हुत होति	१०६	अथोसधेहि दिब्बेहि	२३५
अथ अत्थे समुप्पन्ने	५४	अदस्सनेन मय्ह ते	३५२
अथ किस्स जनो पुब्बे	२५५	अदिट्टपुब्बो सिविराजा	३५९
अथ कि दानि सुमुख	१०१	अदिट्टपुब्ब दिस्वान	३१६, ३१९
अथ चे हि एते न	२४४	अदुञ्च नून सुमहा	९६
अथज्जुनो नकुलो भीमसेनो	१२४	अदु ते पहिता दूता	३७७
अथज्जुनो निरये	१०	अदु पञ्जा किमत्थिया •	२२२
अथत्तकारानि करोति	११३	अदु चाप गहेत्वान	३७२
अथ त्व केन वण्णेन	२२९, २८२, ३६६	अदुसिय चे अभिपारक	४७
अथ दक्खिसि भट्टे	३४८, ३४९	अदेसे वत नो वुट्ठ	२२१
अथ पापान कम्मान	२७८	अद्धा अञ्जे पि दायादे	१४०
अथ ब्रवि ब्रहा	१४	अद्धा अपचिता त्यम्हा	१०७
अथब्रवी माणवको	५८	अद्धा इत मतपद	२१३

अद्धा एसो सत धम्मो	८९	अनुजानाहि म अम्म	३४०
अद्धा तुव कत्ते	४८, ४९	अनुज्जुभूतेन हर	७१
अद्धा तुव महाराज	५१	अनुज्जातो अह मत्या	१५८
अद्धा न द विजानासि	८५	अनुद्धतो अचपलो	३०४
अद्धा पजानामि अहम्मि	३१५	अनुपुब्बा व ते ऊरू	१६
अद्धा पजानासि तुवम्मि	४२	अनुपुब्बेन नो सुद्धि	२७२
अद्धा पिया मय्ह	४६, ४७	अनुमोदामि ते देव	३८१
अद्धा सत भाससि नाग	३१८	अनुलित्ता च दनेन	८२
अद्धा सत भाससि नागि	३२१	अनुसिस्सो च आन दो	१४
अद्धा हवे सेवितब्बा	२६	अनेकरूप रुचिर	२१०
अद्धा हि नो भक्खो	२०	अनेके निरय पत्ता	१५
अद्धा हि म वो हितकामा	१०७	अन्नञ्च पानञ्च	२३
अद्धा हि सच्च भणसि	१५, २९९	अन्नपानञ्च खज्जञ्च	२६९
अद्धा हि सब्ब	४९	अन्नहत्या च ते	२८६
अद्धा हि सो भक्खो	१५०, १५१	अन्नेन पानेन उपेत रूप	३१५
अद्धा हि सो सोचति	३१८, ३२१	अन्न पानञ्च यो दज्जा	३२८
अद्धाह विपुल पीति	९६	अपण्डरा लोहित ता	१६
अधम्मचारिनो राज	६५	अपरा च नारी	२२
अधम्मिकस्स लुहस्स	१४६	अपराध महाराज	७७
अधम्मिको त्व पोरिसादकासि	१४५	अपरा पन सोकेन	२५९
अधम्म पटिपन्नस्स	६५	अपरे पस्स स तापे	३४१
अधिगमा तमे आण	८४	अपारण्यमच्चन्त	१६७
अधिच्च लद्ध परिणामज	२२, ३१७, ३२०	अपारण्यय कम्म	१६७
अधिप्पायफल एके	१६७	अपि अतरमानान	१५८, १५९
अधीयन्ति महाराज	२२८	अपि चे लभति मन्दो	५
अधा मातापिता मय्ह	१८३	अपि जीव महाराज	१९१
अधा सिरी म पटिभाति	११८	अपि आतिकुले फीते	३४२
अन्ध तम तत्थ	२८३	अपि त्वेव महापञ्च	९१
अनणो आतिन होति	१६७	अपि त्वेव गते काले	९०
अनत्थ तस्स चरति	१२८	अपि नाय तया सद्धि	९१
अनरियरूपो पुरिसो	२१३, २१८	अपि नो किसानि मसानि	३९२
अनला मुदुसम्भासा	१३५	अपिस्सा होति अप्पत्तो	३४२
अनागतप्पजप्पाय	१६४	अपि सागरपरियन्त	३४३
अनायतनसीलस्स	६	अपि हायतु नागकुला	३१५
अनावकुला वेळुरियूपनीला	२१	अपुच्छिम्हि कोसियगोत्त	५
अनित्तरा इत्तरसम्पयुत्ता	२४१	अपुञ्जलाभ अयस अकित्ति	१५१
अनिद्धिन महाराज	३९२	अपेतलोमहसस्स	५
अनिद्रियबद्धमसञ्जकाय	२४५	अपोराण वत भो राजा	१६८
अनुकम्पिका पतिट्ठा च	८६	अप्पथेन वज तस्स	६५
अनुजानामि त पुत्त	३४०	अप्पम्हा अप्पक दज्जा	१०५

अप्पसेनो पि चे मन्ती	२२३	अम्मा व नो किंसा	३८७
अप्पसेनो महासेन	२२३	अम्हाकञ्चेव तासञ्च	७९
अप्पानुभावा त	२४	अम्हाकञ्चेव सो सेट्ठो	९५
अप्पेवत्यवति वाच	१०२	अयञ्च ते	४१
अप्फोटा सुरियवल्ली च	३६२	अयमस्स अस्सरथो	२६१
अब्भकूटसमा उच्चा	२८४, २८५	अयमस्स असोकवनिक्का	३२
अब्भतर पुरे आसि	५२	अयमस्स पासादो	३१, २६०
अब्भायिको होति सत	१५५	अयमस्स पोक्खरणी	३३, २६१
अब्भुतो वत लोकस्मि	१९४	अयोमया सिम्बलियो	६९
अब्भूति तस्स भो होति	७१	अय अजमुखी नाम	२३९
अब्बाबज्झ कथ अस्स	३००	अय इसि सरभङ्गो तपस्सी	८
अब्बाबज्झ सिया एव	३०१	अय एकपदी एति	३५८, ३६५, ३७३
अभय करम्मि मे हत्थि	२५३	अय एकपदी राज	८१, १८४
अभय सम्म ते दम्मि	१६१	अय ते ससुरो देव	२२२
अभिक्षण तिट्ठति द्वारमूले	१२९	अय दुतीयो विजयो ममज्ज	३००
अभिजच्चबल चेव	५	अय द्वेधापथो भद्दे	१८१, १८२
अभिजातो पि चे होति	६	अय नागो महिद्धिको	२३९
अभिन्नकट्ठोसि अनाभतोदको	३८	अय पञ्चालच दी ते	२२२
अभिरूळ्ह रथ दिब्ब	१९५	अय मे माणवो नेति	३०८
अभुम्मे कथ नु	२७	अय सो अस्समो पुब्बे	३७७
अमच्चे तात जानाहि	४	अय सो पुण्णको यक्खो	२८९
अमज्जपो अह पुत्त	१६२	अय सो सारथि एति	१६०
अमनापवास वसि	३५०	अय हि सो आगतो	३१६
अमनाप वत ते आती	३५०	अरज रजसा वच्छ	६६
अमनुस्सा अतिबला	६८	अरञ्जे मे विहरतो	१७
अमस्सुजातो अपुराणवण्णी	३८	अरिदमो ति मे नाम	५९
अमित्ता नप्पसाहेय्यु	३९१	अरियवत्तसि वक्कङ्गा	९८
अमित्ता नून ते माता	३४९	अरियस्स अरियेन समेति	१४९
अमित्ता नून न दति	१६०	अरियावकासोसि अनरियरूपो	३११
अमित्ता वत ते आती	३५०	अरियावकासोसि पसन्ननेत्तो	१८
अम्बा कपित्था पनसा	३५६	अलङ्करोथ म खिप्प	२७४
अम्बा च साला	३७	अलङ्कता कुण्डलिनो सुवत्था	७
अम्बा जम्बू कपित्था च	३६०	अलङ्कता सुवसना	२८९
अम्बा तिलका च जम्बुयो	२९१	अलम्पानो हि नागेन	२३८
अम्ब इव पथे जात	३५४	अलातस्स वचो सुत्वा	२६८, २६९
अम्भो अम्भो नाममिद	४३	अलातो देवदत्तोसि	२८७
अम्भो को नाम सो	३५	अलीनचित्तसंथारो	२७८
अम्म अस्सास मा सोचि	२३७	अल मे तेन रज्जेन	१५८
अम्मा च तात निक्खता	३६९	अवचासि पुण्णक इरन्धती	२८९
अम्माय पतनूकेसा	३८७	अवज्झो ब्राह्मणो वृतो	३५५

अवरुद्धेत्य अरञ्चस्मि	३८३	अहम्पि पुब्बे कल्याणो	२७३
अवरुस्साह भरिया	३७५	अहम्पि पुरिम जाति	२७२, २७३
अवसि अह तुय्ह तीह	३१४	अहम्पि सब्बसेतेन	२३१
अवसी तुव मय्ह तीह	३०९	अहित वत ते आती	३५०
अविनिच्छयञ्जु अत्येसु	९९	अहि महानुभावो पि	२३०
अवुट्ठहि राजपुत्ती	७४	अहु एस कतो दोसो	५२
अव्हय तेव गच्छन्त	३५६, ३६०	अहु पुब्बनिमित्त मे	३७८
असन्थुत नो पि च	३१४	अहु राजा विदेहान	२६८
असम्मोदियम्पि वो अस्स	३४८	अहु वासी कलिङ्गेषु	३४९
असस्सत सस्सत नु तवयिद	३१७, ३२०	अहेतुवादो पुरिसो	५४
असा लोकित्थियो नाम	१३३	अहो वत रे जटिनी	३७३
असिञ्च सत्तिञ्च परामसामि	१४३	अहोसि सिविराजस्स	२१५
असु ब्रह्मारञ्जचरो महामुनि	१०९	अह खलु महाराज	९५
असू हि यो सम्मति	१०९	अह च भिगमेसानो	२३२
अससय इम दिस्वा	९२, ९३	अह ते पारिचरियाय	१७
अस्मा रत्या विवसाने	३२९, ३३०	अह त अवधि साम	१८६
अस्सत्थस्सेव तरुण	८५, १८७	अह पतिञ्च पुत्ते च	३७८
अस्सत्था पनसा चेमे	३७०, ३७२, ३७९	अह महिदेन महेसि	११०
अस्सत्थ व पथे जात	३५३	अह बने मूलफलेसन	३६
अस्समस्स च सा द्वारे	३५	अह सहिस्स उपवादमेत	४८
अस्समस्स मम ब्रह्मे	३६	अह सुवण्णहलिद्दि	३७८
अस्सम परिमज्जित्वा	८१	अह सेट्ठोस्मि दानेन	१९४
अस्सरतनम्पि केसि	२५४	अह सोणो महाराज	८१
अस्साम हेस्सामि ते	२८८	अह हि जानामि	४३
अस्सासकानि करोति	२६३	अह हि देवता	२८१
अस्सासयित्वा जनत	१८०	अह हि वन गच्छामि	३३१
अस्सित्थियो रतन	५०	अह हि वसुमा अट्ठो	२३८
अस्से च सारथी युत्ते	१६२	अळार नाञ्जव	२५
अस्सो च सिसति द्वारे	७६	अळारपम्हेहि सुमेहि	४४
अहञ्च खो सामिको	३२०		
अहञ्च त देहि वर	१४९		
अहञ्च पटिपन्नोस्मि	६३		
अहञ्च भरिया च मनुस्सलोके	३१७	आकङ्खमाना पुत्तफल	८६
अहञ्चि कुञ्जर दज्ज	३४६	आगु किर महाराज	१८५
अहमट्ठको भीमरथो पनाय	७	आचरियसमनुञ्जाता	१०५
अहम्पि जातियो सत्त	२७७	आचरियान वचना	२५४, २५५
अहम्पि तात जानामि	२३७	आजानीया हसियति	३९०
अहम्पि तात पस्सामि	३६६	आदाय वेळुव दण्ड	३५३
अहम्पि नातिमञ्जामि	२३८	आदिच्चवण्णसङ्कासा	१५
अहम्पि पब्बजिस्सामि	१५९	आदित्ते वारिमज्झ	२८५

आ

आदित्यत्वा गरु भार	८४	आळारिके च सूदे च	२९५
आदित्येनेव ते मद्दि	३८१		
आनदो च पमोदो च	८७	इ	
आनदो ते महाराज	२२९	इङ्ग अन्तेपुर मय्ह	२२७
आनदो सब्बमच्छान	१३९	इङ्ग पस्स महाराज	२२७, २२८
आनयित्वान वेदेह	२१६	इङ्ग मद्दि निसामेहि	३४४, ३४५, ३९०
आनयिस्स मेथुनके	३५२	इङ्गानुचि तेसि सयम्पि	२८०
आम तयस्सु ते पुत्ते	३६७	इच्चेते अट्ट निरया	६५
आम तयामि निगम	२६	इच्चेते कुसले धम्मे	१०४
आम तयित्थ राजान	३४०	इच्चेव पितर कञ्जा	२८०
आम तयित्थ राजा न	३३१	इच्चेव मत्तय तान	९०, ९७, ३९२
आम तये भूरिदत्त	२३२	इच्चेव वुत्तो नेसादो	९८
आमायदासा पि भवति	३००	इच्छाम अस्सम गन्तु	८१
आमो ति सो पटिस्सुत्वा	२१४	इच्छामि बोह सुतवुद्धि	१४४
आयागवत्थूनि पुयू	२४३	इति कम्मनि अ वेत्ति	२७९
आरका परिवज्जेय्य	३०६	इति मद्दी वरारोहा	३८०, ३८१
आरञ्जिकस्स इसिनी	२३४	इतो उजु उत्तराय	३७
आरामसीला च उय्यान	१२७	इतो गता महाराज	२२७
आरामे वनगुम्बे च	२९७	इतो चुतो दक्खसि	२८२
आरुय्ह नाव तरमानो	२२२	इतो नीता महाराज	२२७
आरुय्ह पवर नाग	२२३	इतो नु भोतो	३७
आरुळहा गामणीयेहि	६२, ३८८, ३८९	इतो मय गत्वा	१९
आरुळहे गामणीयेहि	१७०-१७५, ३३८, ३३९	इतो विमुच्चमानाह	३८४
आरोहपरिणाहेन	९१	इत्थागारम्पि ते दम्मि	१६४, १६५
आवट्टनी महामाया	१३५	इत्थिसहस्स भरियान	३०९, २१०
आवत्ति परिवत्ति च	२५८	इदञ्च पच्चय लद्धा	३९४
आवुधबलव तान	२२४	इदञ्च मे मणिरतन	२९४
आहञ्जन्तु सब्बवीणा	२३०, ३८९	इदञ्च मे सत्तुभत्त	३५८
आहर तुदक पज्ज	१०२	इदञ्च सुत्वा वरुणस्स	२९०
आहु खत्तविदा लोके	५४	इदञ्च सुमुखेनेव	९४
आहुनेयो मेसि	४९	इदमस्स अम्बवन	३३, २६१
आसज्ज खो न जञ्जासि	२३९	इदमस्स असोकवन	२६१
आसाय खेतानि कसत्ति	११३	इदमस्स अस्सरतन	२६१
आसाय यति वाणिजा	११२	इदमस्स उय्यान	३२, २६१
आसा विसवादिकसम्मता	११३	इदमस्स कणिकारवन	३२, ३३, २६१
आसीतिया नावुत्तिया च	१४४	इदमस्स कूटागार	३२, २६१
आसीविस व कुपित	६६	इदमस्स पाटलिवन	३३, २६१
आसीसेथेव पुरिसो	१६७	इदमस्स हत्थिरतन	२६१
आळम्बरा मुदिङ्गा च	२०५, २०८	इदम्पि दुतिय सल्ल	१८४, ३७७
आळारिका च सूदा च	३८९	इदम्पि पण्णक मय्ह	१६३

इदम्पि पानीय सीत	८३, १८६, ३५९, ३६६, ३८२	इमा ते धीतरो सत्त	७९
इद अच्छेरक दिस्वा	३४६	इमानि किर म ताव	१७
इद च तुय्ह	३०	इमिना नून असिना	७५
इद तनो दुक्खतर	३७७	इमे आयन्ति राजानो	८१
इद ते रट्ट सधन	७१, १४४	इमे कुमारे दिस्वान	३६७
इद ते सुत्वान विगेतु	१३९	इमे कुमारे पस्सन्तो	३३२
इद नेस कीळानक	३७६	इमे तिट्ठति आरामा	३७०, ३७२, ३७९
इद नेस पदक्कन्त	३७६	इमे ते जम्बुका रुक्खा	३७०, ३७२, ३७९
इद वत्वा धतरट्ठो	९६	इमे ते पि मय्ह	२६५
इद वत्वान पक्कामि	१५, १६, ६१, ८१, ३४४	इमे ते हत्थिका अस्सा	३७९
इद वत्वान पितर	२३५	इमे नून अरञ्जस्मि	३९०
इद वत्वान मधवा	१९४, ३२७, ३८४	इमे नो पादका दुक्खा	३७३
इद वत्वान वेदेहो	२७४	इमे नो हत्थिका अस्सा	३७१, ३७२
इद वत्वान सो सामो	१८५	इमे सामा ससोलूका	३७९
इद वत्वा निमिराजा	२१२	इमे हसा च कोञ्चा चा	३७९
इद वत्वा ब्रह्मबन्धु	३५२	इम गले गहेत्वान	२१४, २१९
इद वत्वा भूरिदत्तो	२३३	इम भोन्तो निसामेथ	१९४, ३८५
इद सुत्वा कासिपति	१०२	इम मय्ह हृदयसोक	२६२
इद सुत्वान निग्घोस	१०१, २३७	इम मूलाळिवत्तक	३७८
इद सुत्वा ब्रह्मबन्धु	३५८, ३६५	इम मस व पातव्य	२२५
इद्धो च फीतो च	४३	इम वाक्य निसामेत्व	५९
इद्ध फीतञ्चिद रट्ट	३४७	इसि पुच्छाम सकिच्च	६४
इधागमा जटिलो	३८	इसी अवच सकिच्चो	६४
इधेव अच्छत कण्हा	३७०	इस्सत्थे चस्मि कुसलो	१८२, १८४, १८६, १८७
इधेव जीवति जीवो	५४	इस्सरो सब्बलोकस्स	५३
इधेव ताव अच्छस्सु	१६०, ३४७		
इधेव ते निसीदस्सु	१६३		
इधेव यो होति	२८२		
इधेव सो सत्तुमद्दुनो	७६		
इन्दगोपकवण्णाभा	३३५		
इदस्स वाक्य निसामेहि	११८		
इन्दस्स बाह्वारसि	२४८		
इब्भेहि ये ते समका	२५१		
इमञ्च मधुनो तुम्ब	३५५		
इमम्हि न पदेसम्हि	३७५, ३७६		
इमस्माह जोतिरसे	४२		
इमस्स हत्थे पादे च	२२५		
इमस्मि मे समण हत्थे	१८१		
इमा ता पोकखरणी रम्मा	३८०		
इमा ता वनगुम्बायो	३८०		

उ

उक्कण्ठितोस्मि बाळ्ह	३०
उक्कामुखपहट्ट व	८२, २५१
उक्कुसा कुररा हसा	३६४
उग्गत्यन गिज्जमक	३९५
उग्गा च राजपुत्ता	३२८ — ३३०
उच्चावचा मे विविधा	२०३
उच्छङ्गे को विचिनाति	३७६
उच्छङ्गे म निसादेत्वा	१५९
उच्छादये च न्हापये	३०७
उट्ठाता कम्मधेय्येसु	३०६
उट्ठानपादचरियाय	८४, १८४
उट्ठाहक चे पि अलीनवृत्ति	१३२

उद्वेहि कत्ते तरमानो	३२९, ३८६	उम्मत्तिका नु भणसि	७६
उद्वेहि जालिपतिट्टु	३६	उम्मत्तिका भविस्सामि	२६२
उद्वेहि त्व धाति	२९	उम्मादत्तिमह दट्ठा	४५
उण्णत मुखफुल्लञ्च	३९५	उय्यानभूमि गत्वान	५८
उण्हो च वातो	२८४	उय्यानसम्पन्न पट्टतमाल्य	१५४
उत्तरेन नदी सीदा	१९४	उरब्भरूपेन वकस्सु	५५
उदके चे निसिञ्चिस्स	२३९	उरेगण्डायो बुज्जेसि	१७
उदग्गिहुत्त उपतिट्ठतो हि मे	११०	उसभम्पि यूथपति अनोज	२५४
उदीरणा चे सगत्या	५३	उसूयके दुहदये	३
उद्व्यूह ते जनपदो	३५	उसूहि सत्तीहि च	१९९, २८३
उद्दापवत्त उल्लुळित	३६१	उळारवण्णा वत ब्राह्मणा	१०६
उद्दालका सोमस्सखा	३५६		
उद्दग्गा च अधग्गा	१६		
उद्ध चे पातयिस्सामि	२३९		
उद्ध तारकजाता व	२१३		
उन्नङ्गला मासमिम करोन्तु	३२५		
उपचारविपन्नस्स	२३३		
उपजूतञ्च मे अस्स	२३८		
उपङ्गु वा पि रज्जस्स	८०		
उपनीयतिद मञ्जे	३१		
उपम ते करिस्सामि	६०, २७६		
उपयाचितकेन पुत्त लभन्ति	२६३		
उपरि दुमपरियायेसु	३५५, ३६०		
उपसङ्कमित्वा वेदेह	२७४		
उपसङ्कमित्वा सो राजा	६४		
उपहन्च मन मज्झो	६६		
उपागत राजमुपेहि लक्ख	२९८		
उपायनञ्च ते देव	९३		
उपेत अन्नपानेहि	२०६, २०७		
उपोसथे वस निच्च	२७५		
उपोसथ उपवसी	२०५, २०८, २०९		
उपोसथ उपवसु	२०६		
उप्पलस्सेव किञ्जक्खा	१६		
उब्बेधति मे हृदय	२२१, २२८		
उभतो सर मुचलिनन्द	३६२		
उभयेनेव म नेहि	१९५		
उभो कुमारा निकीता	३९२		
उभो पि ते अत्तमने विदित्वा	३२२		
उभो सदिसपच्चङ्गा	३८५		
उमङ्गा निक्खमित्वान	२२२		
		उम्मत्तिका नु भणसि	७६
		उम्मत्तिका भविस्सामि	२६२
		उम्मादत्तिमह दट्ठा	४५
		उय्यानभूमि गत्वान	५८
		उय्यानसम्पन्न पट्टतमाल्य	१५४
		उरब्भरूपेन वकस्सु	५५
		उरेगण्डायो बुज्जेसि	१७
		उसभम्पि यूथपति अनोज	२५४
		उसूयके दुहदये	३
		उसूहि सत्तीहि च	१९९, २८३
		उळारवण्णा वत ब्राह्मणा	१०६
		ऊ	
		ऊरुवेल्कस्सपो राजा	२८७
		ऊरु बाहु च मे पस्स	१५६
		ऊहञ्जते रजग्गा	३१
		ए	
		एकञ्च चक्खु निग्गय्ह	१८१
		एकभत्ता पुरे आसि	३९४
		एकमन्त निसिन्नो व	६४
		एकमेकस्स एकेक	७९
		एकमेकाय इत्थिया	१३४
		एकरत्ति वसित्वान	३६७
		एकवाचम्पि द्विवाच	६१
		एका च नारी	२१
		एकायने त पथे	२४
		एकायनो एकपथो	३७५
		एकोमणी माणव किं करिस्सति	२९४
		एको राज निपज्जामि	१६३
		एक व बद्धमासीन	९०
		एणेय्यपसदाकिण्ण	३६५
		एतञ्च सच्च वचन	२४५
		एतदत्थाय राजानो	९९
		एता च अञ्जा च	१२५
		एतादिसेहि परिक्खित्तो	२२४
		एतानि सुत्वा	११
		एति तात पियपुत्त	३६८
		एतिदपत्थ नगर पदिस्सति	३२३
		एतू भव अस्समि	३६
		एते असप्पुरिसा लोके	५४, ५५

एते खो सङ्गहा लोके	८७	एव चे याचमानान	५२
एते चञ्जे च राजानो	१९३, २८६	एव चे याचमानाय	७७
एते नरान चतुरो व दासा	३००	एव जानन्तो खण्डहालो	२५७
एते नागा उपत्यङ्गा	७४	एव तुव नाग असम्पदोस	३१८, ३२१
एते नीला पदिस्सति	३५५, ३५९	एव ते याचमानाय	७७
एते पतन्ति निरये	६५	एव ते वितनित्वान	२२६
एते वजन्ति निरये	६९	एव त अनुगच्छामि	६३, ३३२
एते सीदतरे नगा	२१०	एव त सिवयो आहु	३३०
एतेहि सब्बेहि	१२	एव दिवा च रत्ता च	६९
एते हसा पक्कमत्ति	९६	एव न मूळहोस्मि सुणोहि	३१२
एत ते अनुमोदाम	५१, १०४	एव नो साधु पस्ससि	१८१
एथ माणवा उट्ठेथ	२२२	एव पमत्तो रसगारवे	१३९
एथय्यो राजवसति	३०३	एव पुत्त अदु पुत्त	८६
एदिसो खो अरहति	१०२	एव महन्तो लोकस्म	९८
एदिसो मा अमित्तान	२१६	एव मित्तवत अत्था	९६, १०५
एलम्फुरकसञ्छन्ना	३६२	एव मे याचमानस्स	८५
एवञ्च मे ददतो	१०७	एव मे विलपतिया	३३७
एवञ्च मे विलपतो	३५४	एव लुङ्क न दस्सु	९२, ९३
एवमापज्जती पोसो	७५	एव वग्गुकथो सन्तो	१५८
एवमेतस्स वचना	९३	एव विसुज्झति अपापकम्मिनो	११९
एवमेत परचित्तवेदि	१३	एव वुत्ते च दा	२६५
एवमेत महाराज	२२३, २२७, २२९	एव सब्बङ्गसम्पन्न	२९८
एवमेत यथा ब्रूसि	३१६, ३२०	एव समनुसासित्वा	३०७
एवमेव अह काळ	१४०	एव हि सो वञ्चितो	२४८
एवमेव तुव राज	६१, १४०, २१४, २१८, २२५	एस भिय्यो पमुय्हामि	१९१
एवमेव नरो पाप	२७६	एसय्यो राजवसति	३०७
एवमेव नरो पुञ्ज	२७७	एस सेलो महाब्रह्मो	३५५, ३५९
एवमेव नूनम्हे पि	१७९	एस सेलो महाराज	३४८
एवमेव मनुस्सेसु	५०, ५६	एसो ते उपमा राज	६१
एवमेव यथा काळ	१३९	एसोहमज्जेन उपारमामि	१०७
एवमेवाय पुत्तकलि	६३	एसिका परिखायो च	२९५
एवम्पि दुग्गतो सन्तो	२७३	एसो अग्गिस्स सङ्घातो	३५
एव अग्गपकतिमा	९५	एसो आळारिको पोसो	७६
एव अम्ह च रञ्जो च	२२०	एसो च सिवीन	३२९
एव किच्छा भतो पोसो	८६	एसो ते बसुल पिता	२५८
एव खो यात अनुयायी	३१४	एसो हि धम्मो सुमुख	९७
एव चे ते लद्धमिद	३१८, ३२१	एसो हि वत मे छदो	२३३
एव चेत जनो जञ्जा	२३८	एहि अम्म पियधी ति	३६८
एव चे नो विहरत	५३	एहि ते अहमक्खिस्स	३५१
एव चे नो सो विवरेत्थ	३००	एहि कण्हे मरिस्साम	३७२

एहि त अनुसिक्खामि	९२, ९३, १८०, १८५
एहि त पटिनेस्सामि	१५८
एहि दानि गमिस्साम	३०१
एहिम रथमारुह	१९५
एहि सम्म निवत्तस्सु	१६०
एहि सम्म हरितपक्ख	२१४

ओ

ओकन्दाससे भूतानि	३७३
ओगय्ह ते पोक्खरणि	१०१
ओरम्मिका सूकरिका	६९, १९९
ओरुह राजा यानम्हा	६४
ओरोधा च कुमारा च	१५८, १६१, २३०, ३०९, ३२५, ३३७, ३९६
ओरोपेन्तु धजे तत्थ	३८९
ओसभेहि च दिम्बेहि	३८८
ओस्सजित्व कुसल तपोगुण	१३७
ओहरेत धनु चाप	२२५
ओहाय म आतिगणा	९६
ओहायह पितर मातरञ्च	१५१

क

कक्कटा कटमाया च	३६३
कच्चायनो माणवकोस्मि	२९४
कच्चि अकसिरा वुत्ति	२७०
कच्चि अता च ते फीता	१६३
कच्चि अमज्जपो तात	१६२
कच्चि अरोग योग्ग ते	१६३
कच्चि अरोग योग्ग मे	३९२
कच्चि उभो अरोगा ते	३८७
कच्चि ढसा मकसा च	८३, ३५८, ३६६, ३८२, ३८७, ३९१
कच्चि तुय्हम्पि वेदेह	२७०
कच्चि ते सादिसी भरिया	१०३
कच्चि ते सुघरे खमनीय	२१५
कच्चि नानागत दीध	१०४
कच्चि नु तात कुसल	१६२, ३९२
कच्चि नु ते जानपदा	१७९
कच्चि नु ते नाभिससि	२३६
कच्चि नु भोतो कुसल	८२, ३५८, ३६६, ३८१

कच्चि नु मे अय्यपुत्त	३७७
कच्चिन्नु भोतो कुसल	९३, १०३
कच्चि बहुविध माल्य	२७५
कच्चि भोतो अमच्चेसु	९४, १०३
कच्चि यन्तापतित्वान	९४
कच्चि रट्ट अनुप्पीळ	१०३
कच्चि रमसि पासादे	२७५
कच्चि राजा सम्मोदि	२७०
कच्चि नो कुसल पुत्त	३९१
कच्चि सन्तो अपचिता	१०४
कटेरुहा च वासन्ती	३६२
कण्हदीपायनासज्ज	६६
कतमस्मि सो जनपदे	५८
कतम त वन साम	१८४
कतरूपमिद भोतो	७९
कता मे कल्याणा	१४७
कताय वच्छस्स	१३
कतावकासा पुच्छ तु	९
कतो मया सङ्गरो	१४२, १४५
कत्वा घरेसु किच्चानि	३०९
कथञ्च किर पुत्तकायो	२५७
कथ अह विकत्थिस्स	९७
कथ च दनलितङ्गो	३३५
कथ चरेय्य वुड्डेसु	२७१
कथ वम्म चर	२७१
कथ धम्म चरित्वान	२७१
कथ न पतत सेट्ठ	८९
कथ न यात अनयायी होति	३१३
कथ नाम सामसमसु दरेहि	२६१, २६२
कथ नु केवट्ट महोसधेन	२१३
कथ नु चीर धारेति	३३५
कथ नु तास हृदय	३४३
कथ नु पथ गच्छन्ति	३७१
कथ नु सो न लज्जेय्य	३७१
कथ नो अभिवादेय्य	३१६, ३१७, ३१९, ३२०
कथ नो कुञ्जर दज्जा	३२८
कथ पनाय विहङ्गो	९०
कथ पनिमे विहङ्गा	९२
कथ रुचिमज्जगत	१००
कथ विजञ्जा	१०

कथ हत्येहि पादेहि	१६०	कदाह धनुग्गहे च	१७२
कथ हि लोकापचितो	२४४	कदाह पत्त गहेत्वान	१७६
कदारियतापना घोरा	६५	कदाह पोक्खरणी रम्मा	१७०
कदलिमिगा बहू चित्रा	२९६	कदाह पसुकूलान	१७६
कदलीघजपञ्जाणो	३५	कदाह मणिपल्लङ्गे	१७०
कदली व वातच्छुपिता	३९५	कदाह मिगरथे च	१७२
कदास्सु म अजरथा	१७४	कदाह मेण्डरथे च	१७२
कदास्सु म अमच्चगणा	१७६	कदाह रथकारो व	१७६
कदास्सु म अरियगणा	१७५	कदाह रथसेनियो	१७१
कदास्सु म अस्सगुम्बा	१७३	कदाह रथारोहे च	१७२
कदास्सु म अस्सरथा	१७४	कदाह राजपुत्ते च	१७३
कदास्सु म अस्सारोहा	१७५	कदाह वीण वरुज्जको	१७६
कदास्सु म ओट्टरथा	१७५	कदाह वेदेहे फीते	१६९
कदास्सु म कञ्चनजालुरच्छदा	४४	कदाह सज्झुरथे च	१७१
कदास्सु म गोणरथा	१७४	कदाह सतपल कस	१७३
कदास्सु म तम्बनखा	४४	कदाह सत्ताहसम्मेघे	१७६
कदास्सु म धनुग्गहा	१७५	कदाह सम्बत्थ गत्वा	१७६
कदास्सु म मिगरथा	१७५	कदाह सोण्णपल्लङ्गे	१७०
कदास्सु म मेण्डरथा	१७५	कदाह सोवण्णरथे	१७१
कदास्सु म रथसेनी	१७४	कदाह हत्थिगुम्बे च	१७०
कदास्सु म रथारोहा	१७५	कदाह हत्थारोहा च	१७२
कदास्सु म राजपुत्ता	१७५	कपणा विलपति सेला	२५८
कदास्सु म सज्झुरथा	१७४	कपणो वतय भिक्खु	५८
कदास्सु म सत्तसता	१७६	कप्पासपिचुरासी व	२३५
कदास्सु म सोण्णरथा	१७४	कप्पासिकञ्च कोसेय्य	३९४
कदास्सु म हत्थारोहा	१७५	कम्बलस्सतरा उट्ठेन्तु	२३१
कदास्सु म हत्थिगुम्बा	१७३	कम्मन्त सविधेतेन	३०९
कदास्सु लाखारसरत्तमुच्छवी	४४	कम्मरान यथा उक्का	२१८, २२१, २३७
कदाह अजरथे च	१७२	कम्मासपादेन विहेठित्थ	१५३
कदाह अन्तेपुर रम्म	१६९	करविया च सग्गा च	३६४
कदाह अमच्चगणे च	१७३	करेरिमाला वितता	३६०
कदाह अरियगणे च	१७३	करोटिया चम्मधरा	३९६
कदाह अस्सगुम्बे च	१७०	करोति चे दासतिणेन	२४४
कदाह अस्सरथे च	१७१	करोमि ओकासमनुग्गहाय	१३
कदाह अस्सारोहे च	१७२	करोमि ते त वचन	८०, १५६
कदाह ओट्टरथे च	१७१	करोमि तेत वचन	१६०
कदाह कप्पासकोसेय्य	१७०	कलिमेव नून गण्हामि	२७३
कदाह कूटागारे च	१७०	कली हि धीरान कट मगान	२४३
कदाह गिरिदुग्गोसु	१७६	कल्याणत्तित्थ सुचिम	३५३
कदाह गोणरथे च	१७१	कल्याण वत म भव	१७८

कसिरञ्च परितञ्च	१५९	किञ्च तुय्ह असच्चस्स	१०१
कस्मा तुव रसक	१३८	किन्नु तात तुव	२८८
कस्मा नाभिहरिस्सति	३३५	किन्नु ताय दिजो होति	९७
कस्स अङ्ग परिगय्ह	८२, २५१	किन्नु तुय्ह बल अत्थि	२३४
कस्स एकसत खत्या	८२	किन्नु त्याय दिजो होति	९०
कस्स एतानि अक्खीनि	२५१	किन्नु मा न रमापेय्यु	२६२
कस्स कञ्चनपट्टेन	८२, २५१	किन्नु मूगो किन्नु पक्खो	१६०
कस्स कादम्बयो काजो	८१	किन्नु सन्तरमानो व	१५६, २२५
कस्स जम्बोनद छत्त	२५१	किमग्घिय हि वो तात	३८६
कस्स नु एसो पदसद्दो	१८६	किमिद अप्पसद्दो व	३७७
कस्स पग्गहित छत्त	८२	किमिद तुण्हिभूतोसि	३७७
कस्सपस्स वचो सुत्वा	२७२	किम्हेसो महतो घोसो	१७८
कस्स पेखुणहत्थानि	२५१	किस हि वच्छ	१०
कस्स भेरी मुदिङ्गा	८१, २५१	किस्मि नु रट्ठे तव	१४१
कस्स लाखारससमा	२५२	किस्मि मे सिवयो	३३०
कस्स वातेन छुपिता	२५१	किं ते इद	३६
कस्स सेतानि छत्तानि	८२	किं ते वत कि	२३, ३१७, ३२०
कस्सेत मुखमाभाति	३८४	कि धनेन य खीयेथ	१६६
कस्सेते लपनजाता	२५२	किं नु दण्ड किमजिन	५१
कस्सेसा महती सेना	८२	कि पन त अतिदान	२५३
कह नु सो सत्तुमद्दो	७६	कि माणवस्स रतनानि अत्थि	२९४
काका उल्लक व र्हो	२४८	किं सू वधित्वा	९
का नु पासेन बद्धस्स	८९	कीटा पटङ्गा उरगा	२४६
का नु विज्जुरिवाभासि	१५	कीळे राजा अमच्चेहि	३०४
कामघातुसमतिक्कमा गति	१३८	कुकुत्थका कुळीरका	३६४
कामे गिद्धा कामरता	६०	कुटजा सलळा नीपा	३५७
काम जनपदो मासि	३२८	कुटजी कुट्टतगरा	३५६
काम म सिवयो सब्बे	३३०	कुणालका बहू चित्रा	२९५
कायेन वाचा मनसा	२८०	कुणालोह तदा आसि	१३८
कायेन वाचाय च	११	कुण्डले घुसिते माले	३८७
कायो ते रथसञ्जातो	२८६	कुतो च यूपे	२४७
कालञ्जुताचित्तसारो	२८७	कुतो नु आगच्छसि	२८०
काला निदाघेरिव अग्गिजारिव	११४	कुतो नु भव भारद्वाज	३८५
कासिकसुचिवत्थधरा	२५९, २६५, २६६	कुतो नु सम्म आगम्म	२१५
कासियानि च धारेत्वा	३३५, ३४३	कुतो नु साम आगम्म	१८३
का सुक्कदाठा पटिमुक्ककुण्डला	११२	कुमारिके उपसेनिये	१८१
कास कुस पोटकिल	३४२	कुमारियो पि वदेथ	२५३
काळपक्खे यथा च दो	१५४	कुमारियो या चिमा	११८
किच्छा लद्धो पियो पुत्तो	१८७	कुम्भम्पञ्जलिं करिया	३०७
किच्छेन लद्ध कसिराभत	१२९	कुम्भीला मकरा चेत्य	२९६

कुम्भोदरो भगपिडि	३६९	कोध वदित्वा	९
कुररो हतछापा व	२३७, ३३६	को नामेसो धम्मो	२७
कुलपुत्तम्पि जहति	१३४	को नीध रञ्ज वरमाभिजेति	२९३
कुसग्गेनुदकमादाय	१४०	को नु ते भगवा सत्या	१७९
कुसलञ्चेव नो राज	८३	को नु ब्राह्मणवण्णेन	२३४, २३८
कुसलञ्चेव मे पुत्त	१६२, ३९२	को नु मे परिपथस्स	१७८
कुसलञ्चेव मे सम्म	२१५	को नु मे राजकत्तारो	६१
कुसलञ्चेव मे हस	१०३	को नु म उसुना विज्झि	१८२
कुसला नच्चगीतस्स	१६४, १६५	को नेविमेस इध पण्डितान	८
कुसल चेव नो ब्रह्मो	३६६, ३८२	को पथे छत्तमानेति	२८६
कुसल चेव मे ब्रह्मो	३५८	कोमारी यस्साह भरिया	३८३
कुसल चेव मे सम्म	३४६	को मे सम्मज्जमादाय	१८९
कुसल चेव मे हस	९४	कोय मज्झे समुद्धस्मि	१६६
कुसल पटिन दामि	२३३	कोरण्डका अनोजा च	३६१
कुहि न रट्ठे तव जातिभूमि	२९४	कोरब्धराजस्स धनञ्चयस्स	२९०
कूटागारे सयित्वान	३४४	को राजपुत्त निसभ	३५३
के गधब्बे रक्खसे	२८८	कोलिथियायो इध जीवलोके	२०२
केन त पठम नेमि	१९५	को वा त्व कस्स वा पुत्तो	१८२
केन दुकूलमत्तेसि	१८७	कोसम्बिय सेट्टिकुले	२७८
केन मग्गाहतो लोको	१६५	कोसो च तुय्ह	३०
केन वा वाचपेय्येन	३८५	कोसो च मय्ह	३०
केन वा विकल तुय्ह	२७५	क गति पेच्च गच्छति	६४
केवलो चा पि निगमो	३२८	क वज्ज छाता तसिता	३७१
केसग्गहणमुखेपा	३४२	क वा त्व पस्ससे अत्थ	८९
केसलूननखल्लिन्नतज्जिता	१३७		
केसेसु जट बधित्वा	३८७		
कोच्छञ्च सव्वसोवण्ण	१०३	खज्जुरेत्थ सिलामया	२९१
कोञ्च नदति मातङ्गो	३९०	खण तालुकलम्बानि	३८७
कोञ्च मयूरञ्च पियञ्च केत	३०२	खणित्तिक मे पतित	३७४
कोट्टके उसुकारस्स	१८१	खत्तियमन्ता च तयो	२५०
कोट्टसुणा सुणो पि च	३६३	खत्तियस्स पमत्तस्स	३
कोट्टागारञ्च कोसञ्च	१६६	खत्या हि वेस्सान	२४६
कोण्डञ्ज पञ्चानि	९	खदिरङ्गारवण्णाभा	२५१
को ते इम कोसिय	११९	खरा खरोदका तत्ता	२८५
को ते दिट्ठो राजकलि	२६७	खराजिनो जटी दुम्मी	२३९
को त अम्म	२९	खल साल पसु खेत्त	३०७
को त बल महाराज	३४६	खाद नागस्स मसानि	६०
ो त्व ब्रहाबाहु	२३१	खिड्ढा पणिहिता त्यासु	९९
को दानि हापयिस्सति	१८९	खिप्प तेपुर नेत्वा	९२, ९३
को दानि भोजयिस्सति	१८९	खिप्प कुमारमानेथ	६१

ख

खिप्प गीव पसारेहि
खि प मम उद्धर कातियान
खीयते चस्स त
खुरधारमनुक्कम्म
खेत्तानि अम्म कारेत्वा
खेममासि महाराज
खोमा व तत्थ पडुमा

२४०

३१३

२७६, २७७

६८

७५

९४

३६०

ग

गङ्गाय कुणप दिस्वा
गच्छथ वदेथ कुमारे
गच्छथ वो घरणियो
गच्छ तो सो भारद्वाजो
गच्छ बाले खमापेहि
गच्छे बाह न वा गच्छे
गच्छेव खो त्व
गण्हामसे मणि तात
गण्हहेत महानाग
गतेनेता पलोभेति
गत्वा गिरिविदुग्गान
गत्वान पाचीनमुखो
गधकेन विलिम्पित्वा
गधब्बा पितरो देवा
गधो इत्थीन चिरदिक्खितान
गब्भ मे धारयति या
गम्भीरपञ्हु मनसाभिचितय
गम्भीररूपो ते वणो
गम्भीरे अप्पमेय्यस्मि
गव चे तरमानान
गहपतयो च वदेथ
गाथा इमा अत्यवती
गाथा चत्तस्सो धरणीमहिस्सर
गामवर निगमवर ददति
गामे गामे सत कुम्भा
गावो तस्स पजायति
गीवाय बद्धा किस्स इमे
गुणो कस्सपगोत्ताय
गोण धेनु च यानञ्च
गोमण्डलपरिव्यूहो

६०

२५३

२५८

३५८

७७

८९

२०

२३४

२३५

१३३

३४९

२०

३४४

४

८

३२६

११

३६

१६७

५०, ५६

२५३

१४, १४९

१४१

२५६

३८९

१५७

१९९

२६९

१२६

१६६

घ

घतासनसमा एता
घतासन कुञ्जर कण्हसप्प
घरमावसमानस्स

१३१

१३१

३०१

च

चक्खुमा पि हि चक्खुहि
चङ्कोरा कुक्कुटा नागा
चजे धन अङ्गवरस्स
चण्डालपुत्तो पि
चतुक्कणा चतुद्वारा
चतुत्थम्पि भद्रमघनस्स
चतुन्नयेवुपादाय
चत्तुप्पद सकृण चा पि
चतुर्वाहि रथ यत्त
चत्तारो मे न पूरेन्नि
चत्तामया जानपदा
चन्दके मे विमानस्मि
चन्दो च सुरियो च
चद खो त्व
चम्पेय्यका नागमल्लिका
चम्मवासी छमा सेनि
चरित्वा पि बहु
चातुद्दसि पञ्चदसि

६८

३६३

१५२

२४९

६५

५९

५४

१५३

३४४

१३४

१८०

२७४

१०६

२८८

२९१

३५८

२७२

२४, २०५-२०९,

२७३, २७८

चापोवूनुदरो अस्म

३०५

चापोवूनुदरो धीरो

३०५

चामरमोरहत्थेहि

२४४

चारुतिम्बरुक्खा चेत्य

३५६

चिरस्स वत म तातो

३

चिरानुवुट्ठम्पि पिय मनाप

१३१

चिर विवादो मम तुय्हञ्चस्स

२९९

चिन्त्रकूटो ति य आहु

२१०

चित्रगळेरुधुसिते

३२७

चीवर पिण्डपातञ्च

२०६-२०९

चुल्लासीतिमहाकप्पे

२७२

चेत्तिये परिवारिसु

३४६

चेलुक्खेपो अवत्तिथ

३९७

चोरा धनस्स पत्थेति

१६६

चोरियो कठिना हेता	१३३	ठितोहमस्मी सधम्मेषु राज	१४१
चोरीन बहुबुद्धीन	१३५	ड	
छ		ड्य्हमानेन गत्तेन	६५, ६७
छकली व मिगी छाप	३७६	त	
छकलिं व मिगिं छाप	३७६	तगरञ्च पलासेन	२७७
छटुम्पि भद्रमघनस्स	५९	तग्घ ते दुक्कट बाले	७७
छदञ्जू राजिनो चस्स	३०७	तग्घ ते मयमक्खाम	३४८
छन्न हि एका व	२१३	तञ्च ओतरणी गङ्गा	६०
छमाय चे निसिञ्चिस्स	२३९	तञ्च तत्थ उदिक्खिसु	७८
छायागिरी पुप्फविचित्तसत्थता	११६	तञ्च दिस्वान आर्यात्ति	३५
छिद् ते रट्ट व्यथिता	१५०	तञ्च दिस्वान आयन्त	८१, १६२, ३९१, ३९२
छिन्न नु तुग्घ	२८	तञ्च दिस्वान कीळत्ति	३५
ज		तञ्च दिस्वान वेदेहो	२७४
जटा च तस्स	३९	तञ्च सामुद्धिका मच्छा	६०
जट वलिन पसुगत	१८९	तञ्च सेनापति धीर	१०२
जनिद जानासि पिया	४७	तञ्च सोवण्ये पीठे	२७४
जनिद नाञ्जन्न	४५	तत्तियम्पि भद्रमघनस्स	५९
जयो महाराज पराजयो च	२९९	ततो अधानमादाय	१८८
जातरूपमणिमुत्तभूसिता	१३६	ततो अस्ससहस्सानि	३८९
जातरूपमया कण्णा	२९०, २९२	ततो कण्हाजिनाय पि	३७९
जातरूपमय वस्स	३९७	ततो कत्ता तरमानो	३८६
जातिमन्त अजच्चञ्च	१९४	ततो कुमारमानेसु	६१
जानामि धन पल्लू	३०	ततो कुमारा पक्कामु	३६९
जानामि माणव तयाहमस्मि	३०१	ततो कुमारा व्यथिता	३६८
जानासि खो राज	२१३	ततो कुमारे आदाय	३६८
जिगुच्छ कुणप पूर्ति	६८	ततो कुमार पापेसु	६३
जिघञ्जरत्ति अरुणस्मिमुहते	११४	ततो च खो गत्वान	२१४, २१६, २१७
जिण्णोहमस्मि दुब्बलो	३५१	ततो चतस्सो कनकत्तचूपमा	१०८
जिण्ण पोस गवस्सञ्च	२८६	ततो च पायासि पुरे	२१७
जिब्ब पस्स बळिसेन	२०१	ततो च मधवा	९
जीरन्ति वे राजरथा	१४३, १४८	ततो च राजा तरमानो	६४
जीवग्गाह गहेत्वान	७८	ततो च राजा पायासि	५८, ८१, २१७
जीवित नून ते चत्त	२३०	ततो च राजा वेदेहो	२१७
जेट्टपुत्त उपगुह्	३०८	ततो च सो अपक्कम्म	२१४
ज		ततो चुताह वेदेह	२७३, २७८, २७९
बातीसु मित्तसु कता	१४७, १४८	ततो चुतो इध	२७२
ठ		ततो द्वेसत्तरत्तस्स	२७४
ठिते मज्झहिक्के काले	३४१	ततो नागसहस्सानि	३८८
		ततो निक्ख तमत्त	२८५

ततो पतिट्टा पासादे	२८०	तत्थस्सराजहरयो अयोजयु	११८
ततो फीतानि रट्टानि	८०	तत्थेव ते वत्तपदा	४, ५, ७
ततो मद्दिम्पि न्हापेसु	३९४	तत्रासु कुमुदायुत्ता	२७०
ततो म उरगो	२२	तथा करिस्सामि अह	१३९
ततो रत्या विवसाने	६९, १०५, १३९, २७४, ३२९, ३३७, ३८१ ३८४	तथाविधेके समणब्राह्मणासे	५५
ततो रथसहस्सानि	३८९	तथेव इसयो हिंस	५७
ततो राजा तरमानो	१६२, १९५	तथेव नेगमे हिंस	५६
ततो वातातपे घोरे	७९, ८६	तथेव सत्ति मनुजा	८४
ततो वेम्सन्तरो राजा	३४४, ३४५, ३७१, ३९१, ३९३, ३९७	तदस्सु ते बधना	२०
ततो हेमञ्च कायूर	३९४	तदासि य भिसनके	३३९
ततो सट्ठिसहस्सानि	३८८, ३९४ ३९६	तदासि य भिसनक	३२७, ३६८, ३८२
ततो स राजा पायासि	१६२	तदा हि ब्रह्मती	४४
ततो सुण्ह महाराजा	३४०	तदाह व्यथिता भीता	३७८
ततो सेनापति रञ्जो	२६८	तदिद्ध अभिपारक	४९
ततो सेनापति राजा	३८८	तदिद्ध समपेक्खस्सु	९१
ततो सो पण्डितो धीरो	२२१	तपति आभन्ति	४०
ततो सो ब्राह्मणो गन्त्वा	३५३	तमग्गही वेळुरिय महग्घ	२९३
ततो सो ब्राह्मणो भीतो	३५२	तमग्गिहुत्त सरण	२४७
ततो सो ब्राह्मणो लुट्ठो	३६८	तमज्झपत्त राजपुत्ति	३८०
ततो सो मुदुका	२७०	तमत्तिक्कम्म भद्दन्ते	३४८
ततो सो रज्जुमादाय	३६९, ३७३	तमनुपुच्छि वेदेहो	२६८, २७२
ततो सो वरुणो नागो	२८९, २९०	तमनुयारिंसु बहवो	२७०
ततो सो विमतो येव	९०	तमब्रवि महाराजा	३४१, ३४३
तत्त पक्कथितमयोगुळञ्च	६७	तमब्रवि राजपुत्ती	३३१, ३४१-३४४
तत्थ कम्बुसहत्थायो	६३	तमस्सव सका गत्ता	६८
तत्थ का नदि	१६६	तमापतन्त दिस्वान	९७
तत्थ ठिताह वेदेह	२७९	तमारुहत्त पब्बतसन्निकास	२८४
तत्थ ते पुरिसव्यग्घा	२४१	तमारुहत्ति नारियो	२८४
तत्थ ते सो पातुरहु	२४०	तमारुहन्त असिपत्तपादप	२८५
तत्थद्दस कुमार सो	३९१, ३९२	तमारुहन्त खुरसञ्चित	२८४
तत्थ नच्चन्ति गायन्ति	३०२	तमारुहन्त निरय	२८४
तत्थ पक्खी सन्निरता	११६	तमुदावत्त कल्याणी	१७
तत्थ पत्तो सानुचरो	२३२	तमेन सक्को पि तदा	११७
तत्थ पानायमायन्ति	११६	तमेन किमयो तत्थ	६८
तत्थ बिडुस्सरा वणू	३४९, ३९०	तमेन तत्थ धारेसि	१७
तत्थ मच्छा सन्निरता	११६	तमेव ससी पुनदेव	११७
तत्थ मित्त असेविस्स	२७८	तमोक्कमिव आपत्ति	१८
तत्थ सञ्चिन्नगत्त	२८५	तम्बूपधाने बहुगोणकम्हि	१५४
		तया तात अनुञ्जाता	८५

तव कामा हि सुस्सोणि	७८	तस्सा तदा कोच्छगताय	११६
तवेव देव विजिते	५८	तस्सानुज धीतर कामयामि	३१२
तस्मा अह तुय्ह वधाय	३१३	तस्सा माता उदट्ठासि	७५
तस्मा नाभिक्खण	५२	तस्सा माल्य अभिहरिस्सु	२७४
तस्मा पत्तपुटस्सेव	२७७	तस्सा लालप्पमानाय	३७५
तस्मा सतञ्च असत	३८३	तस्सा लालप्पित सुत्वा	३३७
तस्मा हि छदागमन	६६	तस्सा वद्धेन जिह्म	६९
तस्मा हि ने नमस्सेय्य	८७	तस्साविदुरे पोक्खरणी	३५७, ३६०
तस्मि मे सिवयो कुद्धा	३४७	तस्सा सायन्हकालस्मि	३७४
तस्मि सङ्गामसीसस्मि	७८	तस्सा सुमज्जाय पियाय हेतु	३२४
तस्स अगिसिखा काया	६७	तस्साह वचन नाक	१७
तस्स उत्तरपुब्बेन	३४९	तस्सेवुत्तरपस्सेन	११६
तस्स कोमारिका भरिया	२९२	तस्सेसा महती सेना	८२
तस्स चेतो पटिस्सोसि	३५४	ता उपति विविधेन	१३६
तस्सज्जह अत्तसुखी विधेय्यो	३०३	ता कुलेसु विसिखतरेसु वा	१३७
तस्स ते अनुमोदति	३८१, ३८२	ता खत्तिया वल्लिविलाकमज्जा	१५३
तस्स तेज विरियञ्च	१८	ता च सत्तसता भरिया	१७६, १७७
तस्स ते सब्बो आनदो	१७८	तादिस पासमासज्ज	९२
तस्स ते स्वागत राज	६४	ता दिस्वा आयत्तमना	१०९
तस्स त ददतो दान	१९४	ता दिस्वा सब्बो	१११
तस्स त नन्दतो सुत्वा	७८	ता नारदेन परमप्पकोपिता	१०९
तस्स त वचन सुत्वा	८१, ९२-९४, ९७, २२२, २३१, २३३, ३८४	ता नून मे तम्बनखा	७४
तस्स त्याह न दस्सामि	३५४	ता न तत्थ गतावोचु	३४७
तस्स दिन्ना मया पुत्ता	३८१	ताय न पारिचरियाय	८७
तस्स पादे गहेत्वान	१६०	ताय सेनाय मिथिला	२१३
तस्स पादे समज्जता	१८७	तायाह फस्स सुत्वा	१५९
तस्स पुट्टो वियाकासि	१९५-२०९	ताला च मूला च	३७
तस्स भत्तुपरियेसन	२८८	तार्वतिसा च ये देवा	१८
तस्स मेका दुतियासि	२१५	तार्वतिसे च यामे च	२९७
तस्स यान अयोजेसु	२६९	तावदेव च ते लाभो	९१
तस्स रज्जस्स सो भीतो	१६१	तिट्ठन्ति मेघसमाना	५८
तस्स रज्जस्सह भीतो	१५९	तिट्ठाही ति मया वुत्तो	१४१
तस्स रज्जो अह पुत्तो	१५६	तिणलतानि ओसव्यो	३७३
तस्स सङ्कप्प मज्जाय	१९२	तिण्णो हिय्यो राजा गज्ज	२२५
तस्स सुत्वा सत दम्मि	५८	तिन्दुकानि पियालानि	८३, १८६, १९१, ३५९, ३६६, ३८२
तस्सा उत्तुम्हि हाताय	८६	तिस मे पुरिसनावुत्तो	२२४
तस्सा उत्तरपुब्बेन	३४९	तीणि उप्पलजातानि	३६०
तस्सा कामा हि सम्मत्तो	२१५	तीणि कक्काज्जातानि	३६२
तस्सा च नागमानेसु	३९५	तुट्ठोस्मि वो पकतिया	९५

तुम्हे च पुत्ते पस्सथ	३७५	ते सु मत्ता किलन्ता	३३७, ३४०
तुम्हेहि ब्रह्मे पकतो	३५२, ३५४	तेस अयोमया भूमि	६५
तुम्हेव सत्तवो एते	७८	तेस उभिन्न भणत	९५
तुम्हेव सम्बल होतु	३५८	तेस कञ्चनपत्तेहि	१०३
तुम्ह मसेन मेदेन	३५५	तेस लालप्पमानान	१९१
तुरियेहि म भारत	२२	तेस लालप्पित सुत्वा	३३४, ३७४
तुला यथा पग्गहित्वा	२७६, ३०४	तेस वनान नरदेव	२१
तुव नु सेट्ठो	४९	तेस सङ्कप्पमञ्जाय	३८३
तुव हि माता	४६	तेस सुत्वान निग्घोस	३९०
तूरियताळसङ्घट्ठे	१७९	तेस सोकविधाताय	९६
ते अच्चिमन्तो तिट्ठति	६९	त कम्म निहित	२७८
ते अरोगे अनप्पत्ते	९६, १०५	त खज्जमान निरये	२८३
ते आगते मुद्धनि धम्मपालो	३०२	त गुणो पटिसम्मोदि	२७०
ते गत्वा दीधमद्धान	३४६, ३९०	त चदनग धरसानुलित्त	३०२
ते छेत्वा मच्चुनो जाल	१६८	त चेता अनुसासिसु	३४८
ते जना त अवचिसु	३५२	त चेव तुच्छ मघवा	२४८
तेजवा पि हि नरो	१३६	त तत्थ अवचु कञ्जा	६३
ते तत्थ अम्हे पस्सित्वा	३४५	त तत्थ गतिमा धितिमा	३०१
ते तत्थ गहपतयो	२५३	त त असच्च अविभज्जसेविनि	११२
ते तत्थ जूते उभये समागते	२९९	त त कण्हाजिना वोच	३७३
ते दिस्वा पुञ्ञसकासे	१००	तत पिता पि अवच	२५४
ते नून तालूपनिभे	७४	त त भूमि महाराज	७०, ३३४
ते नून पुत्तका मय्ह	३७४, ३७५	तत माता अवच	२५४
ते नून मे असिते	७४	त त वदामि कोसिय	१०६
ते पञ्जरगते पक्खी	९८	त त्व गत्वान याचस्सु	३५१
ते पत्ति अघोक्खन्धा	६९	त त्व दट्ठु महाराज	२३८
ते पतीता पमुत्तेन	९६, १०५	त त्व पतितमद्दक्खि	२४०
ते पाविसु अक्खमदेन मत्ता	२९८	त दड्डुताल परिभिन्नगत	६८
ते पाविसु पुर रम्म	३९७	त दिस्वा चेतपामोक्खा	३४६
ते पाविसु ब्रहारञ्ञ	३९०	त दिस्वा राजा परमप्पतीतो	३२४
ते भूनहुनो पच्चति	६५	त देवापटिनिन्दिसु	२११
ते मनुस्स मिग वा पि	३४१	त नागकञ्जाचरित गणेन	३१५
ते राजपुत्तिया पुत्ते	३९२	त नून कक्कूपनिसेवित	७४
ते बड्डयन्ति निरय	३१	त नून सोणि पुथुल	७५
ते वस्सपूगानि बह्नि	२०२	त पत्थरेन पुञ्ञस्सु	२१४
ते सत्तुमभिसञ्चिक्ख	९०	त हञ्जमान निरये	२८३
तेसम्पि तादिसान	२५६	त हि मे पेक्खमानस्स	९७
तेसाह पहितो दूतो	३५५	त्वमेव गच्छ कल्याणि	१५
तेसाह पुब्बाचरियेसु	८०	त्वमेव नञ्जो सुमुख	९९
तेसु दिस्वान लम्बन्ते	२३१	त्वमेव सद्धे परदारसेविनी	११४

त्व च देवासि	२७६	दसेत्य राजियो सेवा	२९८
त्व नोत्तमेवाभिसमेक्ख	१०८	दस्सेसि मातलि रञ्जो	१९५
त्व नो पिता व पुत्तान	१०४	दहरस्सेव मे तात	६३
त्व नो विनेतासि रथ व नद्ध	३२४	दहरा त्व रूपवती	३५१
त्व नोसि वाति	१०७	दहरा पि हि मिय्यति	१६४
त्व मद्दि कण्ह गण्हाहि	३४५	दहरा रुक्खा च	३६१
त्व मेसि माता	२०	दहरा सत्तसत्ता एता	२५९
त्व म नागेन आलम्प	२३८	दहरो युवा नातिब्रहा	१८६
त्व लोहितक्खो	२५	दानञ्च पेय्यवज्जञ्च	८७
त्यस्सु एकरथे यता	७९	दानत्थ उपभोत्तु वा	९५
त्याह मते परत्थद्धो	२३४	दानमस्स पससाम	३८५
थ		दानानि देहि कोण्डञ्ज	२५४, २५५
		दान दम चागमथो पि	११३
थनखीरेन गीतेन	८६	दान सील परिच्चाग	१०४
थना च मय्हिमे पूरा	३७६	दासि दास च सो दज्जा	३८५
थना मे नप्पपतेय्यु	३२६	दासे कम्मकरे पेस्से	३०७
थले यथा वारि जनिद	१५४	दिट्ठा मया मानुसका	२६
थियो पि तत्थ पक्कन्दु	३३८	दिन्नपुब्ब न हापेय्य	३०६
थीघातका ये चिमे	११०	दिन्न निक्खसहस्स मे	२२९
थीनञ्जि चित्त यथा	१३१	दिन्न मे दान बहुधा	१४८
थूला जवेन हायन्ति	१६२	दिब्ब अधीयसे माय	२२८
थला सिङ्घाटका चेत्य	३५७	दिब्ब देव उपयाचति	२६३
द		दिव्यखिङ्गुरतियो च न दने	१३७
		दिव्यखिङ्गुरतियो न दुल्लभा	१३८
दक्खञ्च पोस मनुजा	२८२	दिवा वा यदि वा रत्ति	३०४
दक्खिण वापह् बाहु	३३०	दिस्वा अभिहट् अग्ग	१०३
दज्जा अम्मा ब्राह्मणस्स	३७४	दिस्वान त विमला भूरिपञ्च	३१९
दज्जेमु खो ते सुतनु सुनेत	३१२	दिस्वान पतित साम	१८८, १९०
दज्जेमु खो पञ्चसतानि	२८२	दिस्वान लोकवत्तन्त	१७९
ददतो मे न खीयेथ	३८४	दिस्वा निसिन्न राजान	६४, ९३
ददामि दानि ते भरिय	२१७	दिस्वा मिगान यूथान	३४१
ददामि न विकम्पामि	३८२, ३६६, ३८२	दिस्वा सम्पत्तिं धोरे	३४१
ददाहि दानि मे भरिय	२१७	दीघस्स केसा असिता	१८६
ददामि भोतो भरिय	३८३	दीघा कम्बुतलाभासा	१६
ददल्लमाना आभेति	२०४	दीप सो नज्झगागञ्छि	६०
ददल्लमाना यससा यसस्सिनी	११३	दुक्कटञ्च हि नो पुत्त	३८७, ३९३
दता च तस्स	४०	दुक्कट वत ते आती	३५०
दम्मि निक्खसहस्स ते	२२८	दुक्कट वत भो रञ्जा	३८५
दरितो पब्बतातो वा	१५७	दुक्खस्स हृदय आसि	३८६
दलिद् आतुर चा पि	१२७	दुक्खूपनीतो पि नरो सपञ्जो	१६८
दसेत्य काळियो छच्च	२९८		
दसेत्य पण्डिता आहु	२१२		

दुक्ख खो मे जनयथ	३५७
दुक्ख ते वेदयिस्सामि	३३०
दुक्ख मे जनयथ	२५५
दुतियम्पि भद्रमधनस्स	५९
दुदीपो सागरो सेलो	१९३
दुद्द ददमानान	३८३
दुभतो वनविकासे	३३३
दुमप्फलानीव पतन्ति	२६
दुमस्स तूलूपनिभा	४१
दुम इव पथे जात	३५४
दुयिट्ठ ते नवमिय	३५०
दुल्लद्ध मे आसि	२७, २८
दुविधा जाता उरजा	१६
दूरे सुता नो इसयो	८
देथ लुहुस्स वत्थानि	१००
देवता नुसि गधब्बो	६३, ७९, १५६
देवपुत्तो महिद्धिको	१९४
देवराज त्व	१४
देवराज नमो त्यत्यु	३२६
देववाहवह यान	२९०, २९२
देविद्धपत्तोसि महानुभावो	२५
द्वादसेतानि वस्सानि	५१
द्वार नप्पटिपस्सामि	२७३
द्वीहि समण चक्खूहि	१८१
द्वे मिगा विय उक्कण्णा	३७६
द्वे व तात पदकानि	४

ध

धङ्का भेरण्डका गिज्झा	७०
धजो रथस्स पञ्चाण	३४३
धतरट्ठा महाराज	९२, ९३
धतरट्ठा हि ते नागा	२५२
धतरट्ठ च दिस्वान	९०
धना पि धनकामान	८७
धम्मकामो सुताधारो	३०१
धम्मस्सपचित्ति कुम्भि	३३४
धम्मातिसारञ्च	४८
धम्मेन किर नेसादो	९५
धम्मेन जायेन सुगत्ते	११४
धम्मेन रज्ज कारेन्त	३९३

धम्मो पथो महाराज	६५
धम्मो मनुजेषु मातीन	२८७
धम्म चर महाराज	६, ७, ५१, १९२
धम्म चरे जानपदे	५७
धम्म नेसाद भणथ	१८७
धवस्सकण्णा खदिरा	३५५, ३५९
धाता विधाता वरुणो कुवेरो	२४१
वारयिम मणि दिव्य	२३३
धारेतो ब्राह्मणवण्ण	३५५, ३५७, ३५९, ३६०,
	३६५
वीता वय कस्स	४३

न

न अत्तहेतू न धनस्स	१३८
न इट्ठका होति सिला	२४९
न इम अकुसलो दिव्य	२३३
न कप्पती मातलि मय्	११०
न कामकामा न भया	१९
नक्खत्ते उतुपुब्बेसु	३५२
न खो नो देव पस्सामि	३८०
नगुत्तमे गिरिवरे	१०८
नग्गा नदी अनूदका	३४२
न च ते तादिसा मित्ता	९१
न च नेत्तिसवधा मे	१६३
न च मय्ह छिन्न	२८
न च मे तादिसो वण्णो	१९३
न च म्याय मणी केय्यो	२३४
न चम्हि व्यम्हितो नाग	३१६
न चम्हि व्यम्हितो नागि	३१९
न चापाह अधम्मेन	५०
न चा पि मे सीवलि	१८०
न चाय ब्राह्मणो तात	३७३, ३८६
न चाहमेतमिच्छामि	२१२
न चाहमेत अभिरोचयामि	४९
न चाह तस्मि	३२९
न चाह पण्ण भुञ्जामि	१६३
न चेव ते कत पाप	३२६
न चेव मे त्व बद्धोसि	९१
नच्चगीतत्त्रियाभिनादित्ते	३२५
नच्चन्तवण्णा न बहूनि	१३२

न जुहे न जपे मन्ते	१७	न मज्जेथ यस पत्तो	१०२
नज्जायो सुपत्तिथायो	२९६	न मत्तयोगा न	३६
न ता एकस्स न द्विन्न	१३१	न मिखल मुञ्जमय	३९
न ता एव पजानन्ति	१५	न मिगाजिन जातुच्छे	१७८
न ता पजानन्ति कत्त	१३०	न मिगे न पि उय्याने	१६८
न ताव भारो	२७६	न मे अकासि वचन	७५
न ते अभिसर पस्से	१०१	न मे अत्थो पि रज्जेन	८०
न ते कट्टानि	३८, ३८०	न मे अभिसरेनत्थो	१०१
न ते ब्राह्मण गच्छामि	३५१	न मे इद तथा दुक्ख	१८४, ३६९
न ते समसम पस्से	१६	न मे छदो मति अत्थि	३४८
न त तस्स मिगो साम	१८३	न मे दुतीयो इध महत्थि	११२
न त वर अरहति	१४९, १५२	न मे भय अवगत	२४
नत्तारो सुणिसा पुत्तो	३९३	न मे मसानि खज्जानि	१८२
नत्थि खिड्डा नत्थि रत्ति	३५०	न मे सुत वा विट्ठ वा	९७
नत्थि तास विनयो	१३५	नमो कत्वान भूतान	८४
नत्थि देव पितरो वा	२७१	नमो ते कासिराजत्थु	१८५, १८७
नत्थि धम्मचरितस्स	२७१	न म मिगा उत्तसत्ति	१८३
नत्थि मे सिप्पठान	३५१	नम्हि देवो न ग चब्बो	६३, १५६
नत्थि हता व छेत्ता व	२७१	नम्हि वेणी न चण्डाली	३१८, ३२१
नत्थिस्थीन पियो नाम	१३३	न रज्जो सदिस वत्थ	३०४
न दिस्सती अग्गिमनुप्पविट्ठो	२४४	न रज्जो सादिस भुज्जे	३०४
न दुक्ख अहिना दट्ठ	३५०	नरानमारामकरासु नारिसु	१३०
न देव मण्ह वचना	३८८	नवपत्तवन फुल्ल	१७
न धनेन न वित्तेन	२८९, २९०	न वासमभिरोच्चाभि	३६७
न निद् बहु मज्जेय्य	३०४	न वाह न गमिस्सामि	१५
ननु त्व सदमस्सोसि	३७८	न वाळ्ह इत्थि गच्छेय्य	३०५
न नून सोखारिविध	४१	न विस्ससे इच्छति मत्ति	१३२
न नो विवाहो नागेहि	२३०	न विस्ससे रामकरासु	१३३
नदाय नून मरणेन	२२८	न विस्ससे साखपुराणसत्थत	१३२
नन्दिका जीवपुत्ता च	३५७	न वे पिय मे ति	१५१
न पण्हकालो भट्ठन्ते	१६	न वे राजा सखा होति	३०५
न पण्डिता दिगुणमाहु	१५१	न वे रुदति मत्तिमन्तो	१४१
न पीळिता अत्तदुखेन	४६	न साधारणदारस्स	३०१
न पुत्तहेतू न धनस्स	२५	न सा सभा यत्थ	१५५
न पूजितो मज्जमानो	३०५	न सिरी तरमानस्स	२१६
न बधिरो न मूगोस्मि	१५६	न सो मूगो न सो	१६१
न भव एति पुञ्जत्थ	३५९	न सो राजा यो अजेय्य	१५५
नभ च दूरे पथवी	१४४, १४९	न हायते खादितु मण्ह	१४५
नभ फलेय्य उपधी पि	१४२	न हि कूटकारिस्स	२०१
न मज्ज मन्ता	४१	न हि नून तुय्ह कल्याणि	३५०

न हि नूनाय रट्टपालो	२६६	नाह दुक्खपरेतो पि	९६, ९७
न हि नूनाय राजपुत्ती	७३	नास्स चोरा पसाहन्ति	१५७
न हि नूनाय सा खुज्जा	७३	नास्स पीठ न पल्लङ्क	३०४
न हि नूनिमस्स रञ्जो	२६५	नास्स भरियाहि कीळ्येय	३०४
न हिरञ्ज सुवण्ण वा	१०१	निक्किणित्वा हापेत्वा	३८७
न हि राजकुल पत्तो	३०३	निक्ख तपादा विसिखानुचारिनी	१२९
न हि सक्का	३०	निक्खम ते महाराजे	३४३
न हि सो सक्का	२९	निक्खित्तसत्था पच्चत्था	२६९
न हेतवम्म सिविराज	४८	निक्खिप्प पञ्च ककुधानि	६४
न तेतमत्थ महती	१०	निग्रोध व पथे जात	३५३
न हेता याचयोगी न	३६७	निच्चमब्भाहतो लोको	१६५
न हेते दुल्लभा देव	२६९	निज्झत्ता सिवयो सब्बे	३५५
न हेते सुलभा काया	१९३	निज्झापेतु महाराज	३४७
नागवर वचो सुणोहि मे	२८९	निहा तदी विजम्भिता	१७८
नागनासूर कल्याणी	२२७	निन्नादिता ते पथवी	३८१, ३८३
नागा च कप्पिता दन्ती	२२४	निमी हवे मातलिमज्झभासथ	१९५
नागो अय नीयति	१९	निध्याम देव युद्धाय	३६८
नागोहमस्मि इद्धिमा	२३१	निरये ताव पस्सामि	१९५
नातिदीघा सुसम्मट्ठा	१६	निरय नून गच्छामि	१८५
नातिदूरे भजे रञ्जो	३०५	निवत्तयित्वान रथ	३९१
नातिमञ्जामि राजान	२३०	निवातवुत्ति बुद्धेसु	३०६
नातिवेल पभासेय्य	३०५	निवेसनमिह ते देव	२२२
नाधिच्च लद्ध न	२३, ३१७, ३२०	निवेसनानि मापेत्वा	२१६, २१७
नानादिजगणाकिण्णा	२९६	निवेसनेसु सोम्भेसु	२३१
नापरज्झाम सुमुख	१०२	निवेसन रुस्स नुद	४३
ना पि देवो न गधब्बो	७९	निसज्ज राजा सम्मोदि	२७०
नाभासमान जानति	१५५	निसम्म वत्त लोकस्स	१६६
नारदो इति मे नाम	१७८	निहति सो रुक्खफल	४०
नारी इमा सम्परिभिन्नगत्ता	२०१	नीचे चोलम्बते सूरियो	३७४
नाल गधा बने दद्दु	१८६	नीयमाना कुमार ते	३७१, ३७२
नाह अकामा दासिम्पि	३४०	नीयमाने पिसाचेन	३६९
नाह अनागत दीघ	१०४	नीलनेत्ता नीलभमु	३२६
नाह असन्धिता पक्खो	१५९	नीलवत्थधरा नेके	३८८
नाह एवगत जानु	२०५, २०८	नून मदी वरारोहा	३७८
नाह कासिपति भीतो	१०१	नेक्ख गीव ते कारेस्स	७२
नाह गमिस्सामि इतो	७१	नेता हिता उगगतो	५०
नाह तम्पि करिस्सामि	३६८	नेव किणामि न पि	१०५
नाह तमिह कुले जाता	३५१	नेव त अतिमञ्जामि	२३८
नाह दिजाधिपो होमि	२३४	नेव भीता कासिपति	१०२
नाह दुक्खक्खमा	३५	नेव मय्ह अय नागो	२३७

नेव मिगा न पसू	२४७	पटिगहित य दिन्न	८३, ३४७, ३४८, ३५९
नेव सा मही भाकुटी	३८३	पटियत्तो राजमग्गो	३९६
नेवास केसा दिस्सति	३७७	पटिराजहि ते कञ्जा	१६४, १६५
नेवाह मत्तानमनुत्थुनामि	१४२	पटिवाभगत सल्ल	१८३
नेवाहमेतमिच्छामि	९१	पटिसम्मोदितो राजा	२७०
नेवाहमेत अभिसद्दहामि	१४२	पठमेनेव वितथ	३
नेस धम्मो महाराज	८९, १८७, ३३१	पण्डिते सुतसम्पन्ने	२६८
नेसादपुत्तो भद्द ते	१८२	पण्डितो च वियत्तो च	३११
नेस धम्मो महाराज	२२२	पण्डुकम्बलसञ्छन्न	३२८, ३४६
नेवेस धम्मो न पुनेत किच्च	३०८	पण्डुकिशियासि दुब्बला	२८७
नो चे तया मणी केय्यो	२३४	पब्बते गिरिदुग्गोसु	२३७
		पब्बत्याह गन्धमादने	१९०
		पभावतिञ्च आदाय	७९
		पभावतीवण्णपलोभितो	७१
		पभासति मिद व्यम्ह	२०५-२०८
		पमत्तो मतनातीतो	२१८
		परदार न गच्छेय्य	३८४
		परदिन्नकेन परनिट्ठितेन	१८०
		परिपक्को ते गम्भो	२८
		परिपक्को मे गम्भो	२८
		परियागत त कुसल	२७९
		परिवत्तजाता च भवति	१२९
		परुल्लहकच्छनखलोमा	३२७
		परुल्लहकच्छा तगरा	१९४
		परोसत खत्तिया	१५०
		परोसत जानपदा	८०, ८३
		परोसहस्सपासादे	२९७
		परोसहस्सम्पि समत्तवेदे	२४९
		पलासादा गवजा च	११६, २९६
		पल्लङ्के सयित्वान	३४४
		पल्लङ्क पहिणी खिप्प	१७
		पवास तस्स वण्णेति	१२८
		पसन्नमुखवण्णोसि	२२५
		पसन्नमेव सेवेय्य	५२
		पसारय सन्नतञ्च	१७८
		पस्स चन्द सुरियञ्च	२९७
		पस्स तोरणमग्गोसु	२९५
		पस्स नगर सुपाकार	२९५
		पस्स तु नो महासङ्घा	९१
		पस्स पब्बतपादेसु	२९६

प

पक्खामि सो रुण्णमुखो	३५२
पङ्को च तस्स	३९
पङ्क राजा अतिक्कतो	६३
पङ्गुरा बहुला सेला	३६१
पच्चगमित्थ नेसादो	९४
पच्चति निरये घोरे	२३५
पच्चन्ते वा पि कुपिते	२५६
पञ्चकामगुणसातगोचरा	१३६
पञ्चथूप दिस्सतिद विमान	२०३
पञ्च पञ्चनखा भक्खा	१४६
पञ्चमम्पि भद्रमधनस्स	५९
पञ्चाल-पञ्चुगत सूरसेन	२९८
पञ्चालो सम्भसेनाय	२१२
पञ्जलिका तस्स याचति	३९३
पञ्जञ्च खो असुस्सुस	६
पञ्जवा बुद्धिसम्पन्नो	३०६
पञ्चाय च अलाभेन	१५९
पञ्चायिहिन्ति एता	२७
पञ्चा व सुत विनिच्छिनी	६
पञ्चा हेव हृदय पण्डितान	३२२
पञ्चा हि सेट्ठा	१२
पतीतास्सु मय भोतो	८०
पतेव पतित सेट्ठ	९६
पत्वान ठान अतुलानुभाव	३१६
पट्टम जालिनो देहि	३७८
पद्य यथा हत्थगत	२३६
पटाका वम्मिनो सूर	२२४

पस्स भेरी मुदिङ्गा च	२९६	पिया मे मानुसा कामा	६०
पस्स मल्ले समज्जस्मि	२९६	पियो पियेन सङ्गम्म	३८०
पस्ससन्त मुहु उण्ह	२८४	पिय मे मानुस मस	१५१
पस्सामि पोस अलस	११२	पीणञ्च सब्बसोवण्ण	१०३
पस्सामि वोह दहरि	१६४	पीणिता तेन लाभेन	७९
पस्सामि वोह दहर	१६४	पीतालङ्कारा पीतवसना	२२४, ३३९
पस्सेथ देवकञ्जायो	२९७	पुच्छस्सु म राज	२८१
पस्सेत्थ पण्णसालायो	२९५	पुच्छामि त नारद	२८१
पस्सेत्थ पोक्खरणिyo	२९७, २९८	पुञ्जा विधसे अमरो	४५
पहारवरखेत्तञ्जू	५७	पुण्णपत्त म लाभेहि	१५८
पहूततोया अनिगाधकूला	१९८	पुण्णम्पि चेम पथवि	१३२, ३१४
पहूतभक्खो भवति	१५७	पुत्त तेय्ये न जानाम	२३६
पाकहसा च सुमुख	९८	पुत्ता च दारा	२५
पाटली समुहकप्पासी	३६२	पुत्ता पि तुय्ह	२७
पाठीनवण्णा नेत्तिंसा	२२४	पुत्ता पिया मनुस्सान	३८८
पाणिस्सरा मुदिङ्गा च	१०७	पुत्ते च मे उदिव्वेसि	३०८
पाणिस्सर कुम्भयूण निसीथे	१५४	पुत्ते पसुञ्च धञ्जञ्च	३८१
पाण चजत्ति सन्तो	१५२	पुत्तेसु महि दयेसि	३३१
पातो व पातरासम्हि	१५	पुत्तेहि च मे	२७
पाथेय्य मे करोहि त्व	३५२	पुत्तेहि देव यजितब्ब	२५३
पादसञ्जमनेमियो	२८६	पुत्तो च मातर हत्वा	६८
पादे गहेत्वा किस्स इमे	२०२	पुत्तो मे सक्क जायेथ	३८४
पादे देव पसारेहि	२१३	पुत्त लभेथ वरद	३२६
पानागारे च सोण्डे च	२९५	पुत्त वा भातर वा स	३०५, ३०७
पापक वत ते आती	३५०	पुथुलोममच्छाकिण्ण	३४८, ३४९
पाप सहायमागम्म	२७८	पुन पि चे दक्खसि	४२
पासाणसार खणसि	७२	पुन पि भते दक्खेमु	२७३
पासाणो नून ते हृदये	७२	पुप्फाभिहारस्स वनस्स	२३१
पासादवासा पथवीगवस्सा	१४६	पुब्बे रसददी गोत्ती	८६
पारिके कासिराजाय	१८७	पुब्बेव खोसि मे वुत्तो	२५५, २५७, २५८
पारेवता भवेय्यो च	३५६	पुब्बेव नो दहर काले	२५६
पारेवता रविहसा	३६४	पुब्बेवस्स कत्त पुञ्ज	२७६
पिङ्गलो च विनतो च	३६९	पुरतो विदेहे पस्स	२९७
पिङ्गियानी सब्बलोकिस्सरस्स	१३०	पुरतो सेनको याति	२२२
पितर मे जनेत्ति च	८४	पुरत्थिमेन धावति	६६
पिता च माता च	१४७	पुराय अम्हे अच्चेति	१४
पिता मम मूलफलेसन	३७	पुरिन्ददो भूतपती यसस्सी	८
पितु मातु चाह चत्तो	१५८	पुरिम दिस का त्व	१११
पितुस्स वचन सुत्वा	७७	पुरिम सरति सो जाति	१६१
पितु पि नदो सुप्पियो	८५	पुरिमह सरामह जाति	१५९

पुरिसस्स वध न रोचेय्य
पुरे पुरत्था काकस्स
पुर उद्धापसम्पन्न
पूजको लभते पूज
पूतिमच्छ कुसग्गेन
पेत्तिक वा इण होति
पेलका च विधासादा
पेसेय कुञ्जरे दन्ती

फ

फला च मूला च
फलानमिव पक्कान
फलि अम्ब हत दिस्वा
फीत जनपद गत्वा
फुस्सती वरवण्णाभे
फारुसक चित्तलत

ब

बकस्स च बावरिकस्स
बहू कीटा पटङ्गा च
बहूनि वस्सपूगानि
बहूनि वस्ससहस्सानि
बहूपकारो नो भव
बहू पि भद्रा एतेस
बहू हत्थी च अस्से च
बहूहि वत चरियाहि
बहुका तव दिन्नाभरण
बहुजनो पसन्नोसि
बहुदुक्खा पोसिय च द
बहुधञ्जा जानपदा
बहुवस्सगणे तत्थ
बहु चिद मूल फल
बलङ्कपादो अ वनखो
बल पञ्चविध लोके
बळिस हि सो निगिलति
बाराणसिय गहपति
बाराणसिय फीताय
बाराणसी पब्बधिता
बालेहि दान पञ्चत्त
बालो तुव एळमूगोसि
बाळह खो त्व पकुद्धोसि

३८४ बाळह खो त्व पदित्तोसि १८८
२४९ बाळह खो त्व पमत्तोसि १८८
२९५ बाळह खो त्व पसुत्तोसि १८८
१५७ बाळह खो त्व विमनोसि १८९
२७७ बिदुस्सरो नातिविसट्टवाक्यो ४०
२३८ बिलसत म कत्वान २६६
३६३ बीजको पि हि सुत्वान २७५
२२३ बीजकस्स वचो सुत्वा २७३
बुज्झस्सु खो राजकलि २६७
ब्यग्घिनसा लोहपिट्ठा ३६४
ब्रहा वाळमिगाकिण्ण १८७, १८८
ब्रह्मचरियस चे भङ्गो २३३
ब्रह्मा ति मातापितरो ८७
ब्राह्मणो च अधीयान १३४

भ

भजे भजन्त पुरिस ५२
भया हि सेट्टस्स ९
भय हि म विदति १९८, २०१
भय नु ते अवगत २४
भरिया ममेता तिसता २२
भरियाय म त्व अकरि ३२३
भरियासु पोसो सदिसीसु ११४
भवति तस्स वत्तारो १८५
भवति मित्तानि अथो ४२
भवन्त कच्चि नु महा ९४
भव त वदामि भोतिञ्च ८५
भस्सति मकर देहि ३५७
भासतु मुदुका वाचा २१३
भासये जोतये धम्म १५५
भिन्नानि कट्टानि हुत्तो ३८
भीरू किम्पुरिसा राज १८३
भुत्ता च सा द्वादस हति ११०
भुत्वा सत्तपले कसे ३४३
भूतानि मे भूतपती ४५
भूतानि हेतानि चरति ४३
भूमिधरो वरुणो नाम नागो ३२४
भेत्वान नास अतिकस्स २४
भेस्मा अगसमा जाला १७७
भोगबलञ्च दीघावु ५
भोगवती नाम मदिरे २९१

भोगी हि ते सति इधूपपन्ना
भोता व रट्टे विजिते

म

मच्चुनाम्भाहतो लोको
मञ्जे सहस्सनेत्तस्स
मणयो सङ्खमुत्तञ्च
मणयो सङ्खमुत्ता च
मणि पग्गय्ह मङ्गल्य
मणी मम विज्जति
मणीमया सोवणमया
मत वरेय्य परिसुद्धसीलो
महिञ्च पुत्तका दिस्वा
महि हत्थे गहेत्त्वान
मही च पुत्तके दिस्वा
मही च सिरसा पादे
मधु च मधुलट्ठि च
मधूनि व पलातानि
मनसा आगमा इन्द
मनसा चे पटुट्ठेन
मनसा पि न पत्तब्बो
मनुसो उदाहु यक्खो
मनो दन्त पथ
मनो मनुस्सस्स यथा
मनोहरो नाम मणी
मदालका चेलकेटु
मम ओहाय गच्छन्त
मम दिस्वान आयन्त
मयमेव बालम्हसे
मयापेत सुत सम्म
मयूरकोञ्चागणसम्पघट्ट
मयूरकोञ्चाभिरुदे
मयूरकोञ्चाभिरुद
मयूरगीवसङ्कासा
मय्हम्पि धन
मय्हम्पि पिधा पुत्ता
मय्ह ते दारका
मरण वा तया
महताचानुभावेन
महत्थिय आगमन

३१८, ३२१
८०

१६५
२३२
१०५
१७७
२३३
२६
२१
१४२
३९३
३८२
३९३
३९१, ३९३
३६३
३३४
१७
६६
२३२
३६९
२८७
३२३
२९४
३६४
१७८
२३५
२१४
२३९
२९३
७६, ३२७
२३२
३६०
३०
२६४
३८५
८९, ३३१
१७९
१३

महागणाय भत्ता मे
महानुभावस्स महोरगस्स
महानुभावो वस्ससहस्सजीवी
महापथ निच्च समव्हय तु
महायञ्ज यजित्वान
महाखलस्स फलिनो
महाखलूपम रट्ट
महासन देवमनोभवण
महिद्धिको देववरो यसस्सी
महिंसा सोणसिङ्गाला
महोरगो अत्तमनो उदग्गो
महोसध अतीतेन
मा कासियानि धारेत्वा
मा च किञ्चि वनिब्बके
मा च पुत्ते मा च
मा च वेगेन किच्चानि
माणव अभिरूपोसि
माणवा वम्मिनो सूरा
मा तस्स सद्देसि
मा तात इस्सरोम्ही
मातापिता च भाता
मातापेत्तिभरो अस्स
मातापेत्तिभर ज तु
माता पुत्तेन सङ्गच्छि
माता हि तव
मातुच्च मे रदन्त्या
मा ते अधिसरे मुञ्च
मा त पुत्त सद्देसि
मा त्व च दे
मा त्व भायि महाराज
मादिसस्स न त छन्न
मादिसियो पवरा चेव
मा नो अज्ज विकर्त्तिसु
मा नो देव अवधि
मा न दण्डेन
मा न रूपेन पामेसि
मा पण्डिच्चय विभावय
मा बाळ्ह परिदेवेथ
मा बाळ्ह परिदेवेसि
मा भायि पतत सेटु

९८
३१२
२४२
३२५
२३५
५६
५६
२४२
२४२
३६३
३१९
२१९
३४०
३३७
२६२, २६३
५
१४०
२२३
२५६
५
८४
३०६
३३४
७९
२८८
२९
५
२५४, २५५
२८, २६४
२२१, २२२
७७
१५
९९
२५५, २५६, २६३
३२९
७३
१५६
१८७
१८४
९७, १००

मा मे कुञ्ज महावीर	१८		
मा मे त्व अकारा कम्म	३५१		य
माया चेसा मरीची	९९	यञ्च मातुघन होति	८६
मा रोधयि नाग	३२२	यञ्चेव सा आहरति	३८७
मालञ्च गन्धञ्च	२३, ३१७, ३२०	यतो निर्धि परिहृरि	१८३
मालाकारे च रजके	२९५	यतो सरामि अत्तान	१८३
मालागिरि हिमवा	२४३, २४८	यतोह सुपिनमर्दक्खि	२३६
माला व गन्थिता	३५७	यत्थस्सु भेरी नदति	७५
मा वच म त्व	१८१, १८२	यथा अगत्वा सङ्गाम	३५१
मा वो खच्चित्थ गमन	३४७	यथा अय निमिराजा	१९४
मा सम्मेव अवचुत्थ	३८६	यथा अहु घतरट्ठो	२८६
मास्सु तिण्णो अभञ्जित्थ	१७८	यथा आरञ्जक नाग	६३, ३३१
मास्सु पुब्बे	३४	यथा उदयमादिच्चो	८४, २०८
मा हेव त्व यक्ख	३१२	यथा कदलिनो सार	२२०
मा हेव नो राजपुत्ती	३७४	यथा च म्याय सुमुखो	९५
मा हेव नो राजपुत्तो	३७८	यथा चोरो यथा दिद्धो	१२६
मिगा नमत्थु राजानो	३७५	यथा नदी च पन्थो च	१३१
मिगान विग्गहा चेत्य	२९४	यथापकारानि हि	२४८
मिगान विघासमवेस	१८४, १८७	यथा पि आसम चम्म	२२५
मिगी व भन्ता	११२	यथा पि इग्भा घनघञ्जहेतु	२५०
मिगो उपट्ठितो आसि	१८३	यथा पि खीर विपरिणामधम्म	२४३
मिग दिस्वान सायन्ह	३३३	यथा पि तते वितते	१६५
मिथिलाय गहपति	२०७	यथा पिता वा अथ वा	१५३
मिस्से देवा त	१४	यथा पि ते घतरट्ठा	१४०
मुखञ्च तस्स	३८	यथा पि नियको भाता	२२२
मुत्तामणिकनकविभूसितानि	२६४	यथा पि पलसत चम्म	२२७
मुत्तो च सो पोरिसादस्स	१४३	यथा पि मच्छो बळिस	२१४, २१८
मुत्तो तुव पोरिसादस्स	१४२, १४६, १४७	यथा मय अदूसका	३९१
मुत्तो पि न इच्छि	९८	यथा पि मातू	२५
मुदिङ्गा पणवा सङ्गा	३८९	यथा पियो च सङ्गो च	२८३
मुसा तास यथा सच्च	१३२	यथा पेत सुसानस्मि	२२९
मुसावाद पुरक्खत्वा	१०२	यथा याचितक यान	२११
मुहुत्तो विय सो	२७९	यथा ख्खो तथा राजा	१५७
मूळ्हो हि मूळ्हमागम्म	२७५	यथा वारिवहो पूरो	१६५, ३६६, ३८२
मेत्तचित्तञ्च भावेथ	३४	यथा वेस्सन्तरो राजा	३३८
भोषञ्चस्स हुत होति	१०६	यथा सरदे आकासे	२११
भोष ते गज्जित राज	२२५	यथा सामुद्दिक् नाव	६३
म पठम धातेहि	२६४	यथा सिखी नदी वातो	१२६
मसरसभोजना	२५९, २६६	यथा सिम्बलिनो सार	२२१
मसा पूवै सङ्कुलियो	३८९	यथा होति गामनिगमा	२६२

यथाह तुवमागम्म	१५४	यस्मा च वस्ससती देवो	५६
यथाह रसकमागम्म	१५४	यस्मा च विरिय	५५
यथेव खलती भूम्या	३०८	यस्मा च सङ्गहा एते	८७
यथेव वरुणो नागो	३२२	यस्मा हि धम्म पुरिसो	१५२
यदा उम्हयमाना म	७२	यस्सु अस्ससहस्सानि	७६
यदा करेणुसङ्घस्स	३३२	यस्स उसभसहस्सानि	७७
यदा च दहरो दहरा	३५१	यस्स ते हृदयेनत्थो	३१९
यदा च पटिबुज्झित्वा	८५	यस्स त्व भतको रञ्जो	९८
यदा च सो पकिरति	३९	यस्स धेनुसहस्सानि	७७
यदा ता पस्सन्ति	१३१	यस्स नस्स घरे दासो	३८५
यदा दक्खिसि नच्च ते	३३२	यस्स नागसहस्सानि	७६
यदा दक्खिसि मातङ्ग	३३२	यस्स पुब्बे अनीकानि	३३५
यदा दक्खिसि हेम ते	३३३	यस्स पुब्बे धजग्गानि	३३५
यदादस त तिड्ढति	४४	यस्स मुदुतला पादा	३३६
यदा न पस्सति	१३१	यस्स रत्था विवसाने	१६५
यदा पराभवो होति	९१	यस्स रथसहस्सानि	७६
यदा मोरीहि परिकिण्ण	३३३	यस्स रुक्खस्स छायाय	५४, १५७, ३१४
यदा म भकुटि कत्वा	७२	यस्स लोहितका ताला	१००
यदा सीहस्स ब्यग्घस्स	३३३	यस्सानुभावेन सुभोग गङ्गा	२४२
यदा सुत्ता पि सुपिने	८५	यस्सा मुदुतला हत्था	३३५
यदा सोस्ससि निग्घोस	३३३	यस्साहमिच्छामि सुध	१११
यदास्स सील पञ्चञ्च	३०३	यस्सु पुब्बे हत्थिवरधुरगते	२५९, २६०
यदा हेमतिके मासे	३३३, ३३४	यस्सु म पटिमतेति	१८५
यदा किर यजित्वा पुत्तेहि	२५७	यस्सु सायन्हसमय	३७७
यदि केचि मनुजा एन्ति	२४५	यस्सेकरत्तिम्पि घरे वसेय्य	३१४
यदि तत्थ सहस्सानि	१८८	यस्सेव घरे भुञ्जेय्य	२१६
यदि ते सुता बीरणी	२०४	या इच्छे पुरिसो	२८०
यदि ते सुतो पुण्णको	३१२	या काचि नारियो	२०५
यदि पस्सति पवने	३४५	या च निल्लोकनसीला	१२७
यदि वस्ससत देवो	५५	यातानुयायी च भवाहि माणव	३१३
यदि सकुणि मसमिच्छसि	२६०	या त्व सिवाय सुत्वान	३४१
यदेव जञ्जा पुरिस	२१८	या दल्लिही दल्लिहस्स	३४३
यदेव त्याह वचन	१६०	यादिस कुरुते मित्त	२७७
यदेस लोकाधिपती यसस्सी	२४०	या देवता इधागता	२६६
यन्तु तुव अगमा मच्चलोक	३१६	या धीता धतरुडस्स	२३९
यमज्ज बीजको दासो	२७७	यानञ्च वतिद लद्ध	६०
यमाहु देवेषु सुजम्पती ति	८	याना नावा च मे होथ	३६८
यमाहु नत्थि विरिय	५५	यानि तानि च पुप्फानि	३६२
यमेत कुमारे अदा	३८३	या पि हि ता सकुणियो	२५६
यस्मा च एत वचन	२४५	या पुण्णमासे	४४

यामा रत्यो अतिक्कता	७७	ये मातर वा पितर वा	२००
या मे सा सत्तमी	२७७	ये मिगेन मिग हति	७०
याव आमत्तये ब्राती	२८९	ये म पुरे पच्चुट्टेति	२७६
यावता कसिगोरक्खा	१६	ये वुद्धा ये च दहरा	३३८, ३८४
याव ददन्तु हत्थीन	२२९	ये वुद्धे परिभासति	६७
याव रुचे जीवमाना	२७५	ये वुद्धा अब्भतिक्कता	१०२
यास्सु इत्थिसहस्सान	३३६	ये सीलवन्त समण	१९७
यास्सु इन्दसगोत्तस्स	३३६	ये सुद्धधञ्ज पलासेन	१९९
यास्सु सिवाय सुत्वान	३३६	येस पुब्बे खघेसु	२६५
यवा च दहरो चासि	१६४, १६५	ये हि केचि महाराज	३४०
युवा चरे ब्रह्मचरिय	१६४	ये हिस्सु पुब्बे नीयिंसु	२६०
युपुस्सने पसुबधे	२४७	यो अत्तदुक्खेन परस्स	४७
ये इधत्थि अमनुस्सा	२६६	यो इच्छे दिव्यभोगञ्च	२८०
ये केचि कूपा इव	२४९	यो इच्छे पुरिसो	२७९
ये केचि पूगाय धनस्स	१९७	यो इस्सरोम्ही ति	४६
ये केचि बद्धा मम अत्थि रट्ठे	३२५	यो खण्डसो पब्बजित	११
ये केचि मच्चा इध जीवलोके	२०६	यो खत्तियासे इध भूमिपाला	१५०
ये केचि मे अत्थि	१४६	योगप्पयोगसङ्घात	६
ये केचिमे कारणिका	२००	यो चजेथ महाराज	२२८
ये केचिमे मच्छरिनो	१०७, १९६	यो च तस्सासि पल्लङ्को	१८
ये केचिमे मानुजा	२८०	यो च त तात रक्खेय्य	४
ये केचिमे सुगतिमाससाना	१०७	यो च धम्मविभङ्गञ्च	६
ये केचि वित्ता मम पच्चयेन	३२५	यो च धम्म निरक्त्वा	५९
ये केचि सधानगता	२०१	यो च पब्बजित हति	६७
ये खत्तधम्मे कुसला	१४६	यो च भरिया धनक्कीता	६९
ये च कामे पहन्त्वान	६०	यो च राजा अयधम्मट्ठो	६७
ये च धम्मस्स कुसला	८४	यो च राजा जनपद	५६
ये च सति समीतारो	८३	यो चस्स सुकतो मग्गो	३०४
ये जीवलोकस्मि असाधुकम्मिनो	१९९, २०२	यो चा पि सिरमादाय	२७२
ये जीवलोकस्मि सुपापदिट्ठिनो	२०३	यो चारियरुद भासे	१०२
ये जीवलोकस्मि सुपापधम्मिनो	१९६, १९८	यो चीघ सङ्घाय	१५१
ये ते दस वरा दिप्पा	३२७	योजयतु रथे अस्से	७८, १६१
ये दुब्बले बलवन्ता	१९६	यो ते कतो सङ्गरो	१४३
येन केनचि वण्णेन	३९३	यो त्व एव गते ओघे	१६७
येन त्व विमले पण्डु	३१९	यो त्व देव मनुस्सोसि	२३०
येन सच्चेन खण्डहालो	२६६	यो त्व मच्छेरभूतेसु	३८१
येन सच्चेनय सामो	१८९, १९०	यो देति सयन वत्थ	३०७
ये पि तत्थ तदा	२७०	यो नत्तनो मरण	१४९
ये पि ते सिविसेट्टस्स	३९२	यो नु रवाय तिब्बो सद्दो	२१६
ये ब्राह्मणा ये च समणा	३३८	यो नेव निद	४८

यो नो बद्धेन जानासि	३६९	य नूनिम ददेय्य	२९
यो पापक कम्म	४५	य पण्डितोत्थेके वदन्ति लोके	२९०
यो पि चतुत्थे भक्तकाले	१८०	य पुब्बे परिवारिसु	२३६
यो पि मे दासि दासस्स	३७१	य पुरे धतरट्टस्स	२४१
यो पुब्बे हत्थिना	३३५	य बुद्धेहि उपञ्जात	९९
यो ब्राह्मणसहस्सानि	७६	य माणवोत्थाभिवादी जनिद	३२४
या ब्राह्मणे भोजयि दीघरत्त	२४१	य मे किञ्चि इथ अत्थि	३८७
यो भजत न भजति	५२	य म पपात्तस्मि	३११
यो मातर पितर वा	१९१	य य जनपद याति	१५७
यो मिगेन मिग हति	१०२	य य हि राज	२७७
यो मिस्सरो तत्थ अहोसि राजा	३१९, ३२२	यवदा-तक्करा रञ्जो	२१२
यो मे कतो सङ्गरो	१४३	य वे दिस्वा	१३०
यो मे ससे महानाग	२३४	य वे नरस्स अहिताय	३१५
यो मसहेतु मिगव	१४६	य हि किञ्चि	५०
यो याचत गती आसि	३५३, ३८५		
यो याचत पतिट्ठासि	३५३, ३८५		
योय कामे कामयति	२१५	रक्खति त महाराज	२१८
यो लोभा पितर हति	६७	रक्खित्वा कसिण रत्ति	२२३
यो वे इच्छति कामेन	८५	रज्जुया वज्ज मिथ्याम	२२०
यो वे कतञ्जलू	११	रञ्जो चम्हि अत्थकामो	२५७
यो वे पिय मे ति	१५१	रञ्जो मूगो च पक्खो च	१५६
यो सञ्जते पब्बजिते	१०	रञ्जो हित देविहित	३३४
यो सब्बलोकच्चरितो महामुनि	१०९	रट्ठपती किम्पुरिसी	२१५
यो सागरन्त सागरो विजित्वा	२४२	रतन देव याचाय	३२७
योह एव पजानामि	१६६	रथ निय्यादयित्वान	१६०
योह पुब्बे निय्यामि	२९	रम्मानि वनचेत्थानि	२३२
य एता उपसेवन्ति	१३५	रसान अञ्जतर एत	१४०
य करेय्य कुपितो	१३७	रहदो अय मुत्तकरीसपूरो	२००
य किञ्च परमे मित्ते	९५	रहदो अय लोहितपुब्बपूरो	२००
य किञ्चित्थि कत	१९०, ३९४	राजपुत्ती च नो माता	३७५, ३८६
य किञ्चि दुक्खञ्च	४८	राजपुत्ती च वो माता	३८६
य किञ्चि रतन अत्थि	१०४, २३०	राजा अहोसि	२३
य खलु धम्ममाधीन	९५	राजा कुमारमादाय	३४५
य गम्भीर सदावट्ठ	२३२	राजा च पथवि सब्ब	१३४
य त कण्हाजिना वोच	३८६	राजाभिराजा मनोजो	८२
य त्व तात तपोकम्म	३	राजा मे सो दिजामित्त	९०, ९८
य न कञ्चनदेपिञ्च	८९	राजायतना कपित्था च	२०७
य नर उपलपेन्ति	१३६	राजा वो खो	३४
य नु पासेन महता	९०	राजा सन्थवकामो ते	२१३
य नूनाह जायेय्य	२५८	राजा सब्बविदेहान	१९२

र

राजासि लुङ्कम्मो
 राजाहमस्मि कासीन
 रुक्खम्माहाना बहुकेत्थ पुप्फिता
 रुक्खो हि मय्ह पद्दारे सुजातो
 रुक्ख निस्साय विज्झित्थो
 रुचाय वचन सुत्वा
 रूपे सद्दे रसे
 रोदन्ते दारके दिस्वा

ल

लङ्घिका मुट्टिका चेत्य
 लद्धद्वारो लभे द्वार
 लद्धेय्य लभते मच्चो
 लाखारसरत्तसुच्छवी
 लाजाओलोपिया पुप्फा
 लाभा वत विदेहान
 लुञ्चति गीव अथ
 लुद् द्वे इमे सकुणा
 लुद्धान लहुचित्तान
 लोकचित्तमथना हि
 लोक्य सजत उदक
 लोहविज्जा अलङ्कारा
 लोहितक्खसहस्साहि

व

वच्छदन्तमुखा सेता
 वज्जन्तु भोन्तो अम्मञ्च
 वत्थानि वत्थकामान
 वने फलञ्च मूलञ्च
 वदित्वा रोदमानो सो
 वदित्वा सिरसा पादे
 वदित्वा सो पितर
 वय्हाहि परियायित्वा
 वरञ्चे मे अदो सक्क
 वाचाकता गिद्धिकता
 वाणिजान यथा नावा
 वाणिज्ज रट्ठाधिप
 वातञ्च जालेन नरो
 वातो व गधमादेति
 वादन्तु भेरी सन्नद्धा
 वायमेथेव पुरिसो

२५२	वारिजस्सेव मे सतो	३७२
१८२, १८६	वालिकाय पि ओकिण्णा	३७६
११५	वाळवीजनिगुण्हीस	१६२
३२४	विकासिता चापसतानि	२४१
२४०	विचित्तवत्थाभरणा	२७९
२६५	विचित्रफुल्ल हि वन	४२
२८७	विजयम्पि मय्ह महेसि	२५३
३४५	विजयो च सुनामो च	२७४
	वित्ता जानपदा आसु	३९७
२९६	वित्ती हि-म विदति	२०४-२११
३०५	विदिता ते महाराज	२०३, २१०
२७१	विद्धोस्मि पुथुसल्लेन	१८३
२९२	विधम देव ते रट्ठे	३२८
३८९	विधुर वसमानास्स	३००
२२८	विनीतो सिप्पवा दन्तो	३०६
१९८	विभेदिका नाळिकेरा	३५६
१००	विमदो तीहि वस्सेहि	१७
१३०	विमान उपपन्नोसि	२३२
१३५	विरूळ्हमूलस तान	१५७
२४०	विलग्गा मुट्टुका मुद्धा	१५
२१२	विलोममाचरति अकिच्चकारिनी	१२९
२३३	विवादप्पत्तो दुत्तियो	१८१, १८२
	विविधानि पुप्फज्जातानि	३७१, ३७२, ३७९
	विविधानि फलजातानि	३७१, ३७२, ३७९
२२३	विस खादित्वा मिथ्याम	२२०
३७३	विस पजान पुत्तिसो	१४८
३३७	विहिता सतिमे पासा	९२
८१	वीतसद् न सेवेय्य	५२
३३०	वीतिवत्तासु रत्तीसु	२२५
३०८	वीथिमती पत्तिमती	२१२
१४५	वीसतिञ्चेव वस्सानि	१५९, १६१
३३५, ३४४, ३४६	वीसति तत्थ सोवण्ण	२९८
१८, ३२६, ३८४	बुट्ठिधार पवत्तेन्तो	३९३
२५०	बुत्तिञ्च परिहारञ्च	२२८
२७६	वेणी त्वमसि चण्डाली	७६
१९	वेदा न ताणाय	२४२
१३४	वेदेहस्स वचो सुत्वा २६९, २७१, २७२, २७५	
९९	वेधमस्सत्यपत्त व	३६९
१६१	वेधानि रुक्खो विय	२८५
१६७	वेला यथा सागरवेगवारिनी	११९

वैलालिनो वीतमला
वेस्ततर त पुच्छामि
वेहायसा मे बहुका
वेहायस तिट्ठसि अतल्लिक्खे
वेळरियवण्णसन्निभ

स

स कत्ता तरमानो व
सकस्स दासस्स यदा
सकिदेव महाराज
सकिदेव सुतसोम
सकुणी मानसिनीव
सकुणी हत्तपुत्ता व
सक निवेसन पत्त
सक्कच्च ते उपट्ठासि
सक्कत्वा सक्कतो होति
सक्का उभिन्न
सक्का न गन्तु इति
सक्को चे मे वर
सक्को पि पटिनिन्दित्य
सक्को पि हि भूतपति
सक्कोहमस्मि तिदसानमिदो
सक्कोहमस्मि देविन्दो
सक्खिसि त्व कुण्डलिन
स खिप्पमेव उपगम्म
सग्गान मग्गमाचिक्ख
सग्गूपग पुञ्जकम्म
सङ्घिप्पिसु पथ यक्खा
सङ्खूपम सेतमतुल्यदस्सन
सङ्गहेता च मित्तान
सङ्गामसीसे सरसत्तिसयुत्ते
सङ्घट्टयता सिङ्गानि
सच्चे अत्तप्पयोगेन
सच्चे अनुदिट्ठ तया
सच्चे अय नीयति
सच्चे एतेन यानेन
सच्चे एसा पवत्तेत्य
सच्चे गच्छसि पञ्चाल
सच्चे च अज्ज धारेसि

२२४ सच्चे च राजा पथवि
३ सच्चे च यूपे
२०९ सच्चे तुव दक्खसि
७ सच्चे तुव भत्तुरत्ये
३६० सच्चे तुव मय्ह
सच्चे त्व दट्ठुकामामि
सच्चे त्व धनकामोसि
सच्चे त्व न करिस्ससि
३२९ सच्चे त्व निच्छसे दट्ठु
१४४ सच्चे त्व निच्छसे वत्थु
१४८ सच्चे त्व सद्दहसि राज
१४३ सच्चे पस्ससि मोक्ख वा
३९५ सच्चे पि वातो गिरिमावहेय्य
२३६, ३३६ सच्चे पि ससारपथेन
२३५ सच्चे पुब्बेकतहेत्तु
२०४ सच्चे मे दास दासि वा
१५७ सच्चे मे हत्थे पादे च
९ सच्चे म वितनित्वान
३०८ सच्चे मसानि हरिसु
४५ सच्चे मस व पातब्थ
२११ सच्चे लभेथ खण वा
४ सच्चे वो राजा कुरुरट्ठवासी
१०७ सच्चे सो सत्तरत्तेन
३८३ सच्चे हि अग्गि अतरत्तो
४ सच्चे हि कत्ते अनुसासिता
११८ सच्चे हि पुत्तो उरगूसभस्स
२५२ सच्चे हि वचन सच्च
४८ सच्चे हि विरिय
३४६ सच्चे हि सो इस्सरो
११० सच्चे हि सो सुज्झति
३०१ सच्चच्च धम्मो च
११९ सच्चच्चस्स हुत होति
३४१ सच्चवाक्यसमत्तङ्गो
९८ सच्च किर महाराज
१०८ सच्च किरवमाहसु
१९ सच्च नु देवा विदहू
२८७ सजोतिभूता जलिता पदिता
३४७ सजोतिभूता पथवि कमत्ति
२१४, २१८ सज्जीवो काळसुतो च
७५ सट्ठि अस्ससहस्सानि

२५०
२४७
४२
१३९
४७
१६१
२३५
३२८
३६७
२३३
१४१
२१९
१४२
२७६
५३
३५१, ३५२
२२६
२२६
७५
२२६
१२९
३०३
३१०
२४४
३१०
२४०
७२
५५
२४६
२४६, २५७
२८१
१०६
२८६
१३९
३७२
३००
१९७
१९६
६५
६२

सट्टि गामसहस्सानि	६१	सदिट्टिक कम्मफल	१६७
सट्टि धेनुसहस्सानि	६२	सधावमानम्पि	२८४
सट्टि नागसहस्सानि	६१	सन्नद्धो मणिवम्मेन	२२३
सट्टि रथसहस्सानि	६२	स पञ्जवा कामगुणे	१२
सठा च लुहा च	२४७	स पुण्णको अत्तमनो	३२३
स तादिसो पच्चति	६७	स पुण्णको कुरून	३२३
स तादिसो भूमिपति	५७	सप्पि तेल दधि	३८९
सत हत्थी सत अस्सा	२८९	सबलो च सामो च	२८३
सत्त अस्ससते दत्त्वा	३३८	सब्बदुक्खसमतिककम	१३८
सत्त इत्थिसते दत्त्वा	३३९	सब्बमेव हि नूनेत	२७३
सत्त जच्चो महाराज	२७९	सब्बम्मिह त अरञ्जम्मिह	३९५, ३९६
सत्त दासिसते दत्त्वा	३३९	सब्बरत्तनस्स यञ्जो	२५८
सत्त धेनुसते दत्त्वा	३३९	सब्बरत्ति चित्तयित्वा	१०५
सत्त नो मासे	३६६, ३८२	सब्बसेतो पुरे आसि	५२
सत्त बिले करित्तवान	७४	सब्बस्मि उपक्खयस्मि	२६६
सत्तमी च गति	२७९	सब्बा नदी वङ्कगती	१२९
सत्तमम्पि भद्रमधनस्स	५९	सब्बाभिभू ताहुध	२४५
सत्त रथसते दत्त्वा	३३९	सब्बा सीमत्तिनियो	२५८
सत्त हत्थिसते दत्त्वा	३३८	सब्बित्थियो सिखिरिव	१३४
सत्ति मे सस्सता काया	२७१	सब्बे पविट्ठा निरय	२६७
सत्तियो तेलघोतायो	२२४	सब्बे पि मय्ह पुत्ता	२५४
सत्ती उसू तोमरभिण्डवाला	२८३	सब्बे वजति निरय	२५७
सत्तीहि लोहकूटेहि	६९	सब्बे वजति सुगति	२५५, २५७, २५८
सत्था च ते होमि	१५३	सब्बे वण्णा अधम्मट्ठा	१९४
सत्था च मे होसि	१५२	सब्बेव ते वस गता	७८
सदा पि भद्रमधनस्स	५९	सब्बे वना गधमैया	१९०
सद्धाय दान ददतो	३६७	सब्बेव सता करोथ	२६९
सद्धाय सुनिविट्ठा	२०९	सब्बेसु विप्पमुत्तेसु	२६७, २६८
सद्धालोभसुसङ्कारो	२८६	सब्बो जनो पब्बाधितो	१८०
सद्धाह देवीमनुजेहि पूजिता	११३	सब्बो हि ससय पत्तो	९९
सत्तप्पयित्वा नेसाद	९५	सब्ब उपट्ठपेथ	२५४
सन्तिके मरण तुय्ह	३२६	सब्ब करिस्साम	१३
सन्ति माणवपुत्ता मे	२२८	सब्ब च मच्चा	२४३
सति वेहायसा अस्सा	२१९	सब्ब ते पटिजानामि	७७
सन्ति वेहायसा नागा	२१९	सब्ब पटियादेथ	२५४
सन्ति वेहायसा पक्खी	२१९	सब्बिमेव समासेथ	१४३, १४८
सति वेहायसा यक्खा	२१९	सब्बि हेत उपञ्जात	८४
सन्तो च उद्ध गच्छति	७०	समङ्गिकत्वा पमदाहि	३०२
सन्तो च मे अपचित्ता	१०४	समज्जा चेत्य वत्तति	२९६
सन्त हि सामो वजति	१८६	समणे ब्राह्मणे चा पि	३०६

समणे ब्राह्मणे नून	३५०, ३७९	सा तत्थ परिदेवित्वा	३८०
समण ब्राह्मण वा पि	२६९	सातपुत्ता मया बूळहा	२७८
समतुल्यानि भूतानि	२७१	सा त पटिग्गह उभोहि	११७
समन्तोदकसम्पन्न	२९७	सा त्व मया अज्ज	११५
समाकुले पुर आसि	३२७	सा देवता अतरहिता	१८५, १९०
समागता जानपदा	१६२, २३०, ३०९, ३१०, ३२५, ३९६	सा दोहळिनी सुविम्हिता	२९२
समागतान आतीन	३९३	साधु खोसि अनुप्पत्तो	२११
स मातली देववरेन	१०९	साधु वम्मरुचि राजा	४९
समानसुखदुक्खम्हा	३७९	साधूति वत्तान	३०२
समासना होथ मया	३०३	सा नून कपणा	१८४, ३००
समा समतपरितो	२३२	सा नून चक्कवाकी	२३७, ३३६, ३३७
समुद्दजा हि मे माता	२३१	सा मदी नागमारुहि	३९५
समुदो माघो भरतो	१९४	सामा च सोणा सबला	६७, १९६
समुद्धतो त्यस्मि अह	३१३	सामिक अनुबधिस्स	३४३
समुद्धतो मेसि तुव	३१३	सामोहमस्मि भद्	१९७
सम्मतासञ्च वीणञ्च	२९६	सायसेके न दिस्सति	१६६
सम्मतो ब्राह्मणिब्भान	२७३	साय पातो कूटकारी	६९
सम्मद्वेतेव ग धेन	३६२	सारयति हि कम्मनि	१८५
सम्मुग्गामि पमुग्गामि	१९१	साला करेरी बहुकेत्थ	११५
सय आय वय	४	साला व सम्पमथिता	२३७, ३३७
सय जानपद अत्थ	५	साला व सम्पपतिता	३०८
सय विमान नरदेव	१८	सालिस्सरो सारिपुत्तो	१४
सरञ्च जुहति पोसो	१०६	साल इव पथे जात	३५४
स राजा परिदेवेसि	१८५	सावत्थिय गहपति	२०९
सरिता सागर यति	१३४	सा सुत्तचा नीलहुमाभिलम्बिता	११६
सरे यथा वारि	१५५	सा सेना महती आसि	३९०
स लक्खीधितिसम्पन्नो	४	साह अज्ज चिरस्सम्पि	८५
सलोमहट्ठो मनुजिन्दो	१९३	सिखिम्पि देवेसु	२४४
सलोमहट्ठ अत्तान	१९३	सिङ्गाला रत्तिभागेन	२२५
सल्लपे निसितखग्गपाणिना	१३५	सिनेरु हिमव तञ्च	२९७
स वीतरागो पविनेय्य	१३	सिप्पेन विज्जाचरणेन	१११
ससेतच्छत्त सउपाषेय्य	३४७	सिया विस सिलुत्तस्स	२३९
सहस्ससग्घ हि म तात	३८६	सिराह देवीमनुजेभि	१११
सहस्सयुत्त हयवाहि	२१०, २११	सिरी तात अलक्खी	३
सहस्सिया इमा गीथा	१४४	सिरीसा सेतपारिसा	३६१
सा कोसियेनानुमता	११५, ११७	सिरो ते वज्झयित्वान	३५४
साक भिस मधु	३४७	सिलेसूपमा सिखिरिव	१३१
सा च त वनमोग्गह	१५	सीलव तेसु दज्जासि	३३१
सा च सक्खिमज्झगता	२७४	सीलवा च अलोलो	३०७
		सीलवा वत्तसम्पन्नो	३०१

सीस न्हाता सुचिवत्था
 सीस न्हाते सुचिवत्थे
 सीस न्हातो उदके
 सीस न्हातो सुचिवत्थो
 सीहस्स ब्य घस्स
 सीहा बिला व निक्खन्ता
 सीहो च न विहेठेय्य
 सीहो ब्यग्धो च
 सीहो यथा लोहितमसभोजनो
 सुकच्छवी वेधवेरा
 सुकसाळिकसडधुट्ठ
 सुकुमारो सखा त्यस्मि
 सुक्कपक्खे यथा च दो
 सुखकामा रहो सीला
 सुखावहो दुक्खनुदो
 सुखिप्पमेव उपगम्म अस्सम
 सुख वा यदि वा दुक्ख
 सुच्चि सुगन्ध तिदसेहि
 सुजाता भुजलट्ठी व
 सुजाता मिगछापा व
 सुजातो नाम नामेन
 सुञ्ज माता रथ
 सुणन्तु भोन्तो वचन
 सुणासि सिबलि कथा
 सुणोहि मेत वचन
 सुणोहि मे महाराज
 सुतमेत अरहत
 सुतमेव पुरे आसि
 सुता च पण्डिता त्यम्हा
 सुत्तञ्च सुत्तवज्जञ्च
 सुत्वा धम्म विजानन्ति
 सुत्वान गाथा
 सुत्वान वाक्य पतितो
 सुदस्सनो करवीको
 सुदुक्कर अनरियेहि
 सुदुक्कर पोरिसादो अकासि
 सुधम्मा इति य आहु
 सुधम्म तावतिसञ्च
 सुनक्खत्तो लिच्छविपुत्तो
 सुनामस्स वचो सुत्वा

३९५	सुपचिण्णो अय सेलो	२३३
३८७	सुपिन तात अर्हिक्व	२३६
३२९	सुभासित ते अनुमोदियान	१०-१२
३९३	सुमुख अनुपचिनन्ता	८९
२५०	सुमुखो च अचि तेत्वा	१०४
३८५	सुरत्तपादा कल्याणी	२२७
३७४	सुरभी च खखा	३६३
३७८	सुरभी त वन वाति	३५७
१२५	सुरभी सम्पवायति	३६०
३४२	सुरियो कस्सपो भिक्खु	११९
२४०	सुवण्णच देत्थ बहू निपातिता	११७
९७	सुवण्णचीरवसने	७१
१५४	सुवण्णथस्सम्पन्ना	२२४
१६८	सुवण्णपीळकाकिण्ण	२५२
२२७	सुवण्णविकता चित्ता	२५२
११०	सुवे पन्नरसो दिव्यो	२७५
२७३	सुवो व सुवि कामेय्य	२१५
१०८	सुसङ्गहिततज्जो	४
२२७	सुसन्धि सब्बत्थ	४०
२२७	सुसुख वत जीवाम	१७७, १७८
१४०	सुसुख वत सवासो	२२३, २२९
१६०	सूना च वत नो	३७४
८४	सेतच्छत्त सेतरथ	२७०
१८१, १८२	सेतपण्णी सत्तपण्णा	३६१
२२०	सेय्यो विस मे खायित	३३४
२३८	सेवमानो सेवमान	२७७
२३९	सेवेथ बुद्धे निपुणे	१२
२७५	सो अग्गमा नगरमिन्दयथ	२९३
१०१	सो अग्गमा राजगह	२९२
३९५	सो अप्पमत्तो अक्कुद्धो	४
१४८	सो अस्सराराजा विधुर	३१०
१४	सो अह वायमिस्सामि	१६७
३०२	सो इध गरहितो	१३७
२१०	सो उपेति निरय	१३७
९२	सो कुद्धो फस्स वाच	१०४
१४५	सो खोह त सिरि	१७९
२११	सो सङ्खपालो	२१
२९७	सो च तेन कतो कासो	१९३
२८७	सो च निरय पत्तो	६८
२६९	सो च पन्नरसि	२६८

सो च पुत्ते अमच्चे	३०३	सोह धम्म अपेक्खानो	८९
सो च भक्खपरिक्खीणो	६०	सोह समागम्म जनिन्द	१९
सो च वस्ससहस्सानि	६७	सोळसिथिसहस्सानि	६२
सो च वेगेन निक्खम्म	१६	सकिच्चाय अनप्पत्तो	६५
सो च वेगेनभिककम्म	९०	सवच्छरो मे वसतो	२५
सो चे अत्थो च	५३, ५४	सवच्छर दिब्बरसानुभुत्वा	२२
सो चोदितो ब्राह्मणिया	३५३	सवच्छर वा ऊन वा	८६
सोणदिन्नो गहपति	२०४	सवासेन हि भित्तानि	४२
सोणा धङ्का सिङ्गाला	७५	ससारसुद्धी ति पुरे	२७६
सो तत्थ गत्वा	३११, ३२९, ३५२	स्वागत चेविद भवत	९५
सो तत्थ गत्वान	३११	स्वागत ते महाब्रह्मे	३५९, ३६६, ३८२
सो तदा परिचिण्णो	२३४	स्वागत ते महाराज	८३, १६३, १८६,
सो तेन परिचिण्णो	२४०		१९१, ३४७
सो ते सहाय	९१	स्वागत ते व वेदेह	२१७
सो त पविस्स	२०	स्वाय दित्तो व नदति	५२
सो त योग	१००	स्वाय धम्मो च ते	९०
सो त विजित्वा	७८	स्वाय वणो खज्जति	३६
सो त्व सब्बेसु	४	स्वाह सके अभिस्ससि	३४०
सो नून कपणो	१८४, ३७०		
सो नून खत्तियो	३७४		
सो नूनाह वधिस्सामि	४७	हत्थगत पत्तगत	२३५
सो पतीतो पमुत्तेन	९३	हत्थानीक रथानीक	१६४, १६५, २९५
सो पुट्टो नरदेवेन	१९३	हत्था पमुत्तो उरगो	२३७
सो पुण्णको कामरागेन	२९१	हत्थरोहा अनीकट्टा	७८, १५८, १६१,
सो पुण्णको कुरून	३१३, ३१६		२३०, ३०९
सो पुण्णको भूतपति	२९२		३२५, ३३७, ३९६
सो पुण्णको वेपुलमाभिरूहि	२९३	हत्थारोहे अनीकट्टे	२२३, २९५, ३०५
सोब्भमिव पटिच्छन्ना	१२६	हत्थि अस्सरथ पत्ति	८२
सो मुहुत्त व यायित्वा	२७०	हत्थि अस्सरथे पत्ती	३५
सोय एव गतो	९३	हत्थिक्ख धञ्च आरुह	७८
सो लम्बमानो नरके	३११	हत्थिक्खन्धतो ओरुह	३२७, ३९१
सो लुहो हसकाजेन	१००	हत्थिगते अस्सगते	२५६
सो वन मेघसङ्कास	३४९	हत्थिबन्ध अस्सबन्ध	१३३
सोवाह निप्पतिस्सामि	१४०	हत्थी अस्सरथे दत्त्वा	३३९
सो हवे फलमाहरित्वा	१८६	हत्थी अस्सा रथा पत्ती	२१७, २२९
सो हित्थिया वा पुरिस्सस्स	१११	हत्थी अस्से च योजे तु	८०
सोह किस्स नु भायिस्स	३१०	हत्थी अस्से रथे पत्ती	२२९
सोह गत्वा मनुस्सेसु	२१२	हत्थी गवस्सा मणिकुण्डला	२९९
सोह तथा करिस्सामि	१८	हृदय चक्खुम्पह दज्ज	३३०
सोह तेन गमिस्सामि	३३०	हनेय्यु छि देय्यु छेदापेय्युम्पि	१३३

ह

हृन्द खो त अनुजानामि
 हृन्द खो म अनुजानाहि
 हृद रवाह गमिस्सामि
 हृद च ठान अतुलानुभाव
 हृद तुव यक्ख
 हृद दानि अपायामि
 हृद दानि गमिस्सामि
 हृद च पदुमपत्तान
 हृद च मुदुकानि
 हृद च विलेपन ते
 हृद च म उपगुह
 हृदय्य म हनस्सु
 हृदे हि दानि तिदिव
 हरीयमानो धतरट्ठो

२१६	हरेणुका वेळुका केणुति दुका	११५
२१६	हलिदका गन्धसिला	३६३
२१५	हलिदा लोहिता सेता	३६४
३१५	हस्स अनिज्झानखम	२४५
३१५	हित्वा सतपल कस	१७७
२३५	हित्वान धञ्जञ्च धनञ्च	११३
२३६	हिमन्वये हिमवति	२५२
२६४	हिमवा यथा गन्धधरो	३८८
२६४	हिरञ्ज वा सुवण वा	३३१
२६४	हिराह देवीमनुजेहि पूजिता	११४
२६४	हिरी उप्पलवण्णासि	११९
२६४	हीनेन ब्रह्मचरियेन	१९३
११९	हसो निखीणपत्तो	३३४
९८		

सुद्धिपण्ण

पिट्ठे	पत्तिय	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्ठे	पत्तिय	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
६६	२०	पद्वुन	पद्वुनेन	१५७	२५	मितान	मित्तान
७७	२०	पदस्मति	पदस्सति	१८५	२५	दक्खिखामुखो	दक्खिणामुखो
८०	१७	अक्खाही	अक्खाहि	१९३	२२	सत्तिसयोयामहनु	सत्तियो यामहनु
१०१	२	अट्ठासी	अट्ठासि	२८०	६	यदि व	यदि वा
१२३	२८	अबाघो	आबाघो	२६०	१	गङ्गीतियो	सङ्गीतियो
१५३	६	आस्सुमुखा	अस्सुमुखा	३८४	३	।नम तेय्य	निम तेय्य

मुद्रक—सम्मेलन मुद्रणालय, इलाहाबाद
प्रकाशक—भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल
बिहार, नाल्हादा (पटना)